167. številka. V Ljubljani, v ponedeljek, 26 julija 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta 12·—, četrt leta 6·—, na mesec 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, na mesec 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta 13·—, četrt leta 6·50, na mesec 2·30

za Nemčijo: celo leto K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Hic Rhodus!

Politični položaj Slovencev se je v zadnjem času v jako zanimivi smeri spremenil. Klerikalna stranka je bila skozi leta stranka, ki je z vlado hodila čez drn in strn ter je vladi na ljubo vselej žrtvovala nacionalne interese. Ko se je uvedla splošna in enaka volilna pravica za državni zbor, so klerikalci prodali koroške Slovence. Dr. Brejec je klerikalni stranki takrat prav odkrito povedal, da je izdajalska, a se je na svojo sramoto pozneje ponižno podvrgel klerikalnemu vodstvu. Ko je šlo za volilno reformo v deželnem zboru goriškem, so zopet klerikalci, da dosežejo svojo volilno geometrijo, izdali narodne interese. Po dogodkih 20. septembra so delali klerikalci hlapčevsko službo vladi, ki se je ž njimi vred na vso moč trudila, da siloma potlači elementarno narodno gibanje, ki je tedaj nastalo med Slovenci. Ko je imel deželni zbor kranjski izreči odločno mnenje kranjskega prebivalstva baronu Schwarzu in nemško-nacionalnim uradnikom, so zopet nastopili klerikalci kot varuhi vlade ter s tem zadržali zasluženi padec nemško-nacionalnega vladnega sistema na Kranjskem.

Kadarkoli je šlo za kako pomembno narodno vprašanje, vselej so klerikalci igrali izdajalsko in dvomljivo vlogo. Dr. Brejc je na zadnjem klerikalnem shodu v »Unionu« popisoval krivice, ki se gode koroškim Slovencem ter omenjal, da se ministrstvu na njihove pritožbe že desetletja ne zljubi dati sploh kakšnega odgovora.

Ali ni to strahovita graja in obsodba klerikalne delegacije, ki že toliko let »uspešno in z velikim vplivom« deluje na Dunaju in ki je bila vso tisto dobo vladna stranka, v kateri nerešeni ležijo obupni klici in pritožbe koroških Slovencev?!

Ravno vse te narodnostne pritožbe, ki so jih sedaj za nami začeli poudarjati tudi klerikalci, ves ta žalosten položaj, v katerem se nahaja naš narod, je glasna in kričeča obtožnica klerikalne politike in njenih voditeljev dr. Šusteršiča in dr. Kreka. Skozi leta so zanemarjali življenska vprašanja našega naroda naljubo par tisočakom, ki so jih za izdajstvo prejemali klerikalni zavodi in naljubo malenkostnim strankarskim drobtinicam, s katerimi se je skušalo ubijati narodno - napredno stranko. —

Klerikalna stranka je sedaj v stiski začela ubirati struno narodnosti, o veri in katoličanstvu pa molči iz taktičnih ozirov.

Obstrukcionisti so čez noč našli izgubljeno narodno srce in naivnim svojim pristašem sedaj govore o naših narodnih postulatih.

Nam je to prav, saj je s tem klerikalna stranka vsaj za hip se približala tisti smeri, ki jo zastopa od nekdaj naša stranka. Prepričani smo sicer, da lahko štejemo tedne, koliko časa bo trajal ta položaj v klerikalni stranki, ob prvi priliki bodo za skledo leče zopet krenili k svoji stari prijateljici vladi, brez katere jim je težko živeti.

Ena najsrečnejših potez v naši narodni politiki zadnjih let je boj zoper nemčursko »Kranjsko hranilnico« v Ljubljani. S tem bojem smo zadeli kranjsko nemštvo v srce, zadeli smo pa tudi vlado, ki se bo morala vdati na Kranjskem, kakor hitro pade umetna moč kranjskega nemštva. Kdor pravilno motri to notranjo zvezo med kranjskim nemštvom in nemško - nacionalnim vladnim sistemom, temu je umljivo, zakaj se vlada tako krčevito bori za nemčursko »Kranjsko hranilnico« kot zadnjo oporo trhlega kranjskega nemštva.

Ves boj zoper jedro in zadnji steber kranjskega nemštva, t. j. boj zoper nemčursko »Kranjsko hranilnico« je vodila doslej narodno - napredna stranka. Vodila ga je z vso požrtvovalnostjo, **klerikalci pa so v tem vprašanju svojo narodnost popolnoma zatajili. Niti besedice nista črhnila ne »Domoljub«, ne »Slovenec« zoper »Kranjsko šparkaso«, pač pa so župniki po deželi dosledno odgovarjali svojim ovčicam, ko so prihajali vpraševat radi svojih hranilnih vlog, naj jih le puste v »Kranjski šparkasi«.**

Klerikalci so s tem svojim postopanjem rešili »Kranjsko šparkaso«, da ni popolnoma propala, svoje denarje so tudi še nadalje nalagali v nemškem zavodu ter s tem **aktivno** podpirali nemštvo na Kranjskem. Šli so tako daleč, da so namenoma prezrli govore naprednih govornikov glede »Kranjske hranilnice« v deželnemu zboru in drugod, samo da ne bi morda padel kak sum na klerikalce, da so tudi oni proti njej.

Da to indirektno podpiranje nemštva na Kranjskem ni bilo zastonj, o tem ni nobenega dvoma.

Sedaj, ko se klerikalna stranka dela narodno, ji kličemo, naj se ojunači in začne odločno nastopati proti »Kranjski šparkasi«. Ne le po svojih listih, temveč še lažje skozi zgovorna usta stoterih župnikov in kaplanov lahko klerikalna stranka nemudoma dokaže, ali ji je res kaj na prospehu Slovenstva, ali resno misli s svojim protinemškim in protivladnim stališčem. Pozivljamo jo, naj **ne kriči samo v splošnih frazah o zatiranih Slovencih, ampak naj tudi konkretno kaj dela; če se združimo v boju zoper »Kranjsko hranilnico«, bomo zadali smrtno rano kranjskemu nemštvu, s katerim bo samoobsebi padel nemško - nacionalni vladni sistem.**

Tu pokažite najnovejši »radikalci«, kaj znate! Hic Rhodus!

## K državnemu proračunu.

Državnega proračuna in rekrutne predloge slovenski poslanci v državnem zboru niso obstruirali. Slučajno sem dobil v roke prilogo k stenografskim zapisnikom poslanske zbornice, ki se tiče proračuna ministrstva za bogočastje in nauk. Pregledal sem jo na kratko in svoje tozadevne pomisleke in pripombe hočem podati javnosti v razmišljevanje.

Zahteve ministrstva za bogočastje in nauk znašajo nad 100 milijonov kron. Nekatere teh zahtev si hočemo natančneje ogledati z ozirom na potrebe slovenskega naroda. Za **osrednje vodstvo** (ministrstvo samo) se zahteva več ko en milijon. Slovenci imamo v naučnem ministrstvu dva uradnika, ki imata oba skupaj kakih 12.000 K letne plače, to je torej približno en odstotek cele zahteve!

**Za nadzorovanje šol** se zahtevajo trije milijoni. Koliko od tega dobimo Slovenci, si vsak lahko izračuni, ako sešteje plače treh slovenskih deželnih šolskih nadzornikov in doklade majhnega števila slovenskih okrajnih šolskih nadzornikov.

Nadaljni poldrugi milijon, ki se izda **za akademije znanosti, za razne osrednje znanstvene zavode, za umetnost in starinoslovje,** je menda popolnoma izgubljen za Slovence, ker nam ni znano, ali ima kak Slovenec službo v teh zavodih, dasiravno bi n. pr. v osrednji statistični komisiji in drugod bilo neobhodno potrebno več slovenskih uradnikov. Med podpiranimi umetniki in umetniškimi društvi tudi ne najdemo nobenega Slovenca.

Kričeča krivica se nam godi pri **visokih šolah,** ki stanejo državo 25 milijonov na leto. Ne le, da Slovenci nimamo nobene visoke šole, niti na obstoječih visokih šolah, vzdrževanih tudi z našimi davki, ne pustijo Slovence pri miru nemški dijaki in z našimi davki plačani nemški profesorji. Ravno vseučiliško vprašanje se tiče najširših vrst našega ljudstva. Nadarjenemu Slovencu kmečke ali delavske rodbine vendar mora biti odprta tudi visoka šola in slovensko ljudstvo vendar ima za svoje davke tudi pravico na slovenske uradnike!

Za **srednje šole** (gimnazije in realke) je preračunjenih 33 milijonov in sicer vzdržuje država 217 gimnazij in 112 realk. Med temi so samo 4 gimnazije na Kranjskem in 2 nižji gimnaziji na Štajerskem z nemškim in slovenskim učnim jezikom, realka pa nobena. Idrijska realka, ki pride letos v državno oskrbo, se šteje za nemško! A ne le, da Slovenci nimamo primernega števila slovenskih srednjih šol, še pri obstoječih napol slovenskih šolah smo prikrajšani. Tako je za prvo državno gimnazijo v Ljubljani razun ravnatelja določenih samo 16 definitivnih učnih moči, dasiravno je imel ta zavod 578 dijakov in je v celi državi 18 gimnazij, ki imajo vkljub **manjšemu številu dijakov več definitivnih profesorjev.** Naravnost sramotno za kulturno državo pa je celjsko slovensko gimnazjsko vprašanje. Uradna statistika je izkazala v 4 nižjih slovensko-nemških razredih v Celju 147 dijakov — prejšnja leta jih je bilo že nad 200, a obisk pojema, ker se za spopolnjenje v celo gimnazijo nič ne stori. Država pa vzdržuje **celotne srednje šole z manjšim številom dijakov, nego jih je v Celju samo v nižjih razredih,** in sicer celotne gimnazije: Bregenc (137), Ogr. Gradišče (133), Kromeriž (137), Stražnice (138) in Weidenau (146) in celotno realko v Dornbirnu (142). Nadalje se razširijo v celotne srednje šole: nemška gimnazija v Ljubljani s 124 dijaki v 5 razredih, v Kočevju s 122 dijaki v 6 razredih ter nemška realka v Pulju s 119 dijaki v 5 razredih. Kako je mogoče, da slovenski poslanci to molče pripustijo, ne da bi se obenem razširili slovenski razredi v Celju v celotno gimnazijo?

**Za trgovsko in mornarsko šolstvo** se zahteva več ko poldrugi milijon. Država vzdržuje in podpira 21 trgovskih akademij, 42 nižjih trgovskih šol in 4 mornarske šole. Slovenske med temi ni nobene.

Pri tej priliki pa moramo slovenski javnosti brez prikrivanja povedati, da smo si Slovenci **sami krivi** vladne brezbrižnosti za naše šolstvo, ker se niti mi sami dovolj ne brigamo za povzdigo izobrazbe. »Pomagaj si sam in Bog ti pomore,« pravi pregovor, ki bi se glede šolstva moral glasiti: **pomagaj si sam in država ti pomore!** Drugod snujejo občine in društva, denarni zavodi in celo posamezniki šole, država pa jih podpira in nazadnje dostikrat tudi prevzame v svojo oskrbo. Češka »Ustřední matice školská« je ustanovila že 6 gimnazij in 6 realk, ki so večinoma že prevzete od države ali dotične dežele. Češke občine so osnovale nad 30 srednjih šol, ki so zdaj že skoro vse državne. Izmed 75 zimskih kmetijskih šol l. 1905 je bilo 54 društvenih ali zadružnih, 4 občinske, 4 privatne in le 13 je bilo deželnih. Sploh je strokovno šolstvo v Avstriji do zadnjega časa bilo odkazano na samopomoč. Narodi, ki so znali ceniti moč izobrazbe, osnovali so si potrebne šole in zato dobili znatno pomoč od vlade. In Slovenci? — Desetletja smo čakali z ustanovitvijo slovenske trgovske šole, 14 let že trpimo molče sramotne gimnazijske razmere v Celju, ne da bi resno mislili na samopomoč in s tem vladi izsilili celotno gimnazijo v Celju. Nimamo slovenske vrtnarske, ne raznih rokodelskih, ne drugih strokovnih šol, roke križem držeč čakamo na čudeže. Nazadnje opuščamo sami že obstoječe šole, ki so izborno obiskane, kakor višja dekliška šola v Ljubljani, ki je imela v prvih dveh letnikih paralelke, **opuščamo jih na priporočilo merodajnih faktorjev, ki se boje — inteligence!**

Toda povrnimo se k državnemu proračunu in preidimo k postavki za **ljudsko šolstvo,** ki znaša osem in četrt milijona, večinoma za učiteljišča. Med 75 državnimi učiteljišči so 3 na pol slovenska: v Ljubljani, Gorici in Kopru. To je odločno premalo! Še bolj se pokaže zanemarjenje Slovencev v proračunu v sledečih dejstvih: Za podpiranje nemškega in italijanskega šolstva na Tirolskem se da po 97.000 K, na podpiranje slovenskega šolstva nihče ne misli! Vlada se pripravlja na ustano-

## LISTEK.

### Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

V letu 1725. se je v župni cerkvi v Predvoru poročil gospod Ivan Jožef Friderik baron Benagalja plemeniti Rosenbach, grajščak v Predvoru in na Ljubelju, z žlahtno gospodično Eleonoro Cecilijo baronico Gallenfels, hčerko govneškega grajščaka, in grajski mašnik na Govneku, Mihael Prešeren, ki je bil pri poroki za priču, je imel nalogo, da na svatbi napije novoporočencema.

Mašnik Mihael Prešeren, ki je rad gledal v bokal in še raje v dekliške oči, si je sestavil obširen govor, prepleten z mnogimi latinskimi citati in svetopisemskimi izreki in z zadovoljstvom je opazil, da je med njegovim govorom zdaj in zdaj postalo kako žensko oko rosno in da so se moški hrupno smejali šegavim namigavanjem, ki so sledili resnim čestitkam in opominom.

Z željo, da bi nebeški oče blagoslovil mladi zakon z množico otrok, je mašnik Mihael Prešeren zaključil svoj govor in med žvenketom srebrnih bokalov so veseli svatje ponavljali to željo, da je mladi gospe Eleonori Ceceliji stopila vsa kri v glavo in ji zalila lica, da je sramežljivosti žarela kakor makov cvet.

Želja govneškega mašnika Mihaela Prešerna se je izpolnila. Bog je izdatno blagoslovil zakon žlahtnega gospoda Ivana Jožefa Friderika in njegove dobre družice gospe Eleonore Cecilije in ko sta zopet v navzočnosti mašnika Mihaela Prešerna praznovala desetletnico svoje poroke, je v predvorskem gradu bilo že osem kodrastih otrok, a baron Ivan Jožef Friderik je z mladeniško prešernostjo prisegal, da božja milost še dolgo ne bo nehala obsevati njegovega zakona in da se bo njegova rodovina še prav znatno pomnožila.

Srečno in zadovoljno, veselo in brezskrbno sta živela Ivan Jožef Friderik in Eleonora Cecilija na predvorskem gradu sredi velikega števila zdravih in čvrstih otrok. Pojedina je sledila pojedini in presladki so bili le tedaj, kadar je Eleonora Cecilija ležala v otročji postelji. Nista dosti marala, da se jima je pri tem početju premoženje krčilo od leta do leta in da so isto tako rasli dolgovi. Ko ni bilo več mogoče delati dolgov, sta začela prodajati les, potem še drugo imetje, zdaj nekaj sveta, zdaj nekaj gozda in nista si delala nobenih skrbi za prihodnjost, dokler naposled niso upniki postali nadležni in trdi, začeli pritiskati z rubežnimi in končno barona Ivana Jožefa Friderika prisilili, da je moral vse prodati in zapustiti grajščino, na kateri je gospodoval njegov rod ravno devetindevetdeset let.

Kot srečen in bogat kondotjer je prišel prvi Benalja iz solnčne Italije na Kranjsko, kot siromak je zapustil njegov pravnuk Ivan Jožef Friderik predvorski grad in ni popeljal ničesar drugega s seboj, kakor celo vrsto otrok. »Malo preveč blagoslova je nebeški oče podelil najinemu zakonu«, je zavzdihnil Iv. J. Frideriku pri slovesu od predvorske grajščine, ko se je ozrl po glavah svojih otrok. To je bila edina pritožba, ki je prišla kdaj čez njegove ustne.

Od vseh razsežnih posestev, kar jih je nekdaj imel baron Benalja, je Ivanu Jožefu Frideriku ostala le mala hiša, nekdanja pristava strmolske grajščine. Pristava je bežala blizu Cerkelj na samoti in k tej hiši je pripadal dosti velik gozd. Tu se je naselil Ivan Jožef Friderik baron Benalja s svojo rodovino in tu je hotel z delom popraviti, kar je v lahkomiselnosti storil svoji rodovini s tem, da je zapravil podedovano premoženje. Trudil se je pošteno, delal kar je mogel in pri tem posvečal vso skrb vzgoji svojih otrok, kajti uvideval je, da si bomo morali z delom služiti svoj kruh. Kakor je bil prej lahkomiseln in zapravljiv, tako resen in štedljiv je bil zdaj. Trpljenje njegovo na pristavi je trajalo dlje, nego veselo življenje na predvorski grajščini.

Minila so leta. Otroci so dorasli in Ivan Jožef Friderik je imel mnogo skrbi in mnogo težkih ur, da jih je spravil do kruha. Najstarejši sin je šel v Trst, da se posveti trgovini. Eden sinov je postal uradnik, drugi grajščinski oskrbnik, tretji je šel k vojakom; enega je dal študirat za duhovnika, drugega za zdravnika; ta je šel sem, oni tja, zapustili so starše in rodovino, razkropili se po svetu in ko sta legla Ivan Jožef Friderik in Eleonora Cecilija k večnemu počitku, je stal ob njiju grobu samo najmlajši sin Ivan Lenard. Tega za življenja nista hotela pustiti od sebe, dasi mu nista imela zapustiti drugega kot malo posestvo ter neznatno svoto denarja, katero je bil Ivan Jožef Friderik v letih pokore s trdim delom, štedenjem in stradanjem nabral. Zatemnel je sijaj nekdaj tako mogočne, veljavne in bogate rodovine Benalja, njeni člani so takorekoč stopili iz prve vrste kranjskega plemstva in se umaknili v drugo vrsto, med uradniško in vojaško plemstvo ali med meščanstvo. Veliki plemenitaši jih niso več smatrali za ravnovredne.

### I.

Spomladi leta 1785. je bila v Gospodskih ulicah v sedaj Gerlicijevi hiši zbrana večja družba v stanovanju barona Karela Paungartena. Tudi gospodarjev brat, Jožef Avguštin baron Paungarten, kapitan v Škofji Loki, je bil prišel s svojimi hčerami na to domačo zabavo, prirejeno v proslavo godu hišne gospodinje, kakor je prihajal redno na vsako prireditev, kjer je bilo kaj upanja, da bi katera njegovih treh hčera dobila moža.

Ker so baroni Paungarten imeli veliko veljavo v mestu, se je njihovemu povabilu odzvalo mnogo ljudi, tako da so bile vse sobe polne. Med tem, ko so v obednici pripravljali večerjo, je domača hči kratkočasila povabljence s prepevanjem tedaj najbolj priljubljenih italijanskih pesmi.

Sredi tega petja so se odprla vrata in čez prag je stopila mlada vitka dama čudovito velikih in svetlih oči. Vsi pogledi so se obrnili nanjo, gospodje in dame so ji šli nasproti ne meneč se za pevko in njeno petje in tudi gospodinja sama je prihitela, da jo pozdravi, dasi je bila sicer navada, da se gost pokloni gospodinji.

Z mirno sigurnostjo, a nekako hladno in rezervirano je baronica Renata Benalja sprejela vse pozdrave. Prosila je pevko oproščenja, da jo je motila in jo povabila, naj nadaljuje svoje petje, češ, da jo vedno z veseljem posluša, potem pa se vsedla v kot, kakor bi želela, da ostane sama. A niso je pustili same; cela družba mladih gospodov ji je sledila. Najpogumnejša iz te družbe sta si prinesla stole in se vsedla vsak na eno stran poleg nje, tako da je za druge ostalo le malo prostora in so bili prisiljeni se polagoma raziti.

(Dalje prihodnjič.)

168. številka. V Ljubljani, v torek, 27. julija 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja

| v Ljubljani na dom dostavljen: | | v upravništvu prejeman: | |
|---|---|---|---|
| celo leto | K 24·— | celo leto | K 22·— |
| pol leta | „ 12·— | pol leta | „ 11·— |
| četrt leta | „ 6·— | četrt leta | „ 5·50 |
| na mesec | „ 2·— | na mesec | „ 1·90 |

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:

| za Avstro-Ogrsko: | | za Nemčijo: | |
|---|---|---|---|
| celo leto | K 25·— | celo leto | K 28·— |
| pol leta | „ 13·— | za Ameriko in vse druge dežele: | |
| četrt leta | „ 6·50 | celo leto | K 30.— |
| na mesec | „ 2·30 | | |

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflove ulice 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Klerikalci in Nemci.

Že davno je znano, da so se kranjski klerikalci spečali z Nemci. V teku zadnjih let so bili pri tem političnem prešestvovanju opetovano zasačeni in tudi sadovi tega greha so že prišli na dan. Pri volilni reformi za državni in za deželni zbor, pri zadnjih državnozborskih in deželnozborskih volitvah, pri volitvi v trgovsko zbornico, pri ustanovitvi nemške gimnazije, — pri vseh teh prilikah se je izkazala klerikalno-nemška zveza. Še bolje se je to videlo po 20. septembru. Vrhovni poglavar klerikalne stranke, ljubljanski škof, je s posebnim pastirskim pismom priskočil na pomoč Nemcem in nemški šparkasi, klerikalci so Nemcem na korist denuncirali slovensko narodno gibanje in šli zdaj prikrito zdaj odkrito v boj za koristi nemštva. Klerikalnonemška zveza se je pokazala zadnjič v trgovski zbornici, ne samo pri tisti smešni nezaupnici, nego še bolj pri predlogu Ambrožičevem, naj mestna občina ljubljanska ne dobi dovoljenja, občinske doklade razdelili tako, da bodo nemški velekapitalisti več plačevali kakor mali slovenski trgovci in obrtniki in pokazala se je zopet te dni na ustanovnem občnem zboru vinarske zadruge.

Dejstva govore tak jezik, da si klerikalci že ne znajo drugače pomagati, kakor z najbolj prostaškimi psovkami. Za mlade pse zmerja glasilo kranjske duhovščine naprednjake. Komur zmanjka argumentov, ta psuje! Toda s tem dejstva še niso odpravljena in ne bodo odpravljena.

Spominjanje na to zvezo med klerikalci in Nemci je klerikalcem posebno sedaj neprijetno, ko so vsled svoje politične blamaže v državnem zboru naenkrat primorani igrati velike Slovane. Samo s tem, da hrupno poudarjajo slovanske interese, se da vsaj politično nezrelim ljudem prikrivati, da se je klerikalcem pri njihovi obštrukciji šlo edino za osebne koristi, samo za dosego ministrskega portfelja.

Zveza klerikalcev s kranjskimi Nemci se tudi v državnem zboru ni mogla zatajiti. Zoper poljskega ministra Bilinskega so klerikalci imeli pogum nastopiti, niso pa imeli poguma oglasiti se zoper nemške ministre Hochenburgerja, Stürgkha in Schreinerja, dasi so ravno ti največji in najnevarnejši nasprotniki Slovanov in zlasti nas Slovencev. Toda tem nemškim ministrom so klerikalci prizanašali kolikor so mogli in napadali so samo Bilinskega.

To je tudi čisto naravno, somišljeniki Hochenburgerja in Stürgkha na Kranjskem so vendar zavezniki klerikalcev — torej vendar ni mogoče napadati takih ministrov. Udri torej Bilinskega.

Vrh tega so klerikalci v najintimnejši ljubezenski zvezi z deželno vlado v Ljubljani, kjer imajo kranjski nemškutarji svoje najboljše prijatelje in kjer ima vsak najmanjši kazinot več vpliva, kakor cele občine. Gospoda pri deželni vladi stoji v nemškutarskem taboru in je solidarna z nemškutarji. Kdo more spričo temu mislili, da se bodo klerikalci hoteli vladi zameriti, ko jim ta vlada izkazuje vse mogoče usluge, samo da se laglje vojskujejo zoper naprednjake in da puste lepo v miru nemškutarje in njih šparkaso.

**Treba je samo trezno premotriti razmerje med klerikalci, nemškutarji in deželno vlado na Kranjskem in spozna se hitro, da slovenski interesi pri klerikalni obstrukciji v drž. zboru niso igrali nobene vloge.**

## Boj za slovensko šolo v Trstu.

Trst je doživel sicer že mnogo burnih slovenskih shodov, ali tolike ogorčenja proti raznim krivičnikom kot na sobotnem shodu za slovensko šolo v Trstu, še ni imela zabeležiti tržaška kronika. Duhovi so bili razvneti tako, da semtertja — vzlic vsemu pomirjevanju — govorniki niso mogli po cele četrt ure nadaljevati svojih govorov. Upamo, da bo vladni zastopnik — ki si je pridno beležil burne prizore, vsklike, in izbruhe ogorčenja obupanih in vžaljenih slovenskih staršev — objektivno poročal svojim predstojnikom.

Odbor za slovensko šolo v Trstu je bil sklical za minulo soboto javen shod na vrtu konsumnega društva pri Sv. Jakobu. Širen vrt in ostali prostori društva so bili natlačeno polni došlih slovenskih staršev.

Shod je v imenu odbora otvoril predsednik g. K r e k rekši: Med nami sedi mož, ki je z drugimi starši vred že **pred 25. leti prvi podpisal prošnjo za ustanovitev slovenske šole v Trstu. — Njegov namlajši sin ima danes že 18 let, a slovenske šole še vedno ni.** Pred 25 leti že smo dokazali dovoljeno število za šolo godnih otrok, do danes se je število dvajsetkrat pomnožilo, a vkljub temu trdijo razni »civilizatorji«, **da Slovencem šola v Trstu ne pritiče, da so šole za Slovence nepotrebne.**

Posl. dr. R y b a ř je povdarjal, da ima vsak narod vsaj v Evropi danes za svojo deco lastnih šol, edino le nam Slovencem jih odrekajo posebne še v Trstu, na Koroškem, deloma na Štajerskem in Goriškem. In ti »kulturonosci« so v fanatizmu tako zakopani, da se tega nekulturnega čina pod širno javnostjo prav nič ne sramujejo. — Slavna avstrijska vlada — ki sicer nima sposobnosti za uvajanje kulture vstanavlja šole in sicer v svoji priznani kratkovidnosti italijanske — celo tam v Albaniji, kjer vsled teh šol danes že prav lepo cveti — italijanska trgovina, a obenem propada naša. — Ali stvar stoji, da vlada vstanovlja celo tam doli v Albaniji za tuje podanike šole, med tem ko doma zanemarja svoje zveste državljane, ne ustanovi nam tržaškim Slovencem za tisoče naših otrok niti ene slovenske ljudske šole.

Govornik je poročal, koliko truda in potrpljenja je ostalo, predno se je posrečilo doseči imenovanje peterice državnih učiteljev za Ciril-Metodovo šolo.

Ali dokler naši opravičeni zahtevi ne bo vstreženo, do tedaj si moramo pomagati, kakor nam pač najbolje kaže. (Klici: „šolski štrajk! Pojdimozotroci pred namestništvo!) Stojimo namreč pred vprašanjem: v katere šole vpisati otroke? Jaz bi vam na to vprašanje priporočil, da kolikor le mogoče v Ciril-Metovo šolo. — A žalibog je ta šola tako natlačena in obenem tudi od sredine mesta oddaljena, da v njej mnogo naših otrok pod nobenim pogojem ne more vdobiti mesta. — Ostaja nam torej: vpisati otroke v italijanske ali pa nemške šole. Jaz sem odločno proti temu, da bi jih vpisali v italijanske šole, ker je to za nas poguba. — Ako se že moramo zapisati hudiču, zapišimo se — vsaj v Trstu — rajše nemškemu kot italijanskemu, ker v Trstu je nam prvi manj nevaren. — V nemški šoli naše otroke vsaj vodijo v evidenci, ako se jih je **vpisalo kot Slovence in ti otroci imajo tam vsaj po par slovenskih ur na** teden (klci: ali tam odklanjajo naše otroke!) A v italijanski šoli nas kot Slovencev sploh ne priznavajo, pač pa na brezvesten način zastrupljajo našo mladino, jej vlivajo v mlado dušo sovraštvo do lastnega rodu, tako da taki otroci postanejo naši najhujši sovražniki in zmerjajo svoje starše s ščavi. Zatorej v italijanske šole nikar!

Ali obenem Vas nekaj prosim: Delujte med svojimi znanci in prijatelji na to, da vsak naš človek, ki je primoran svojega otroka vpisati v nemško šolo, da ga vpiše kot Slovenca. — Kajti kot sem že rekel, s številkami oboroženi bomo šli tja in zahtevali to, kar bi sicer bili morali že zdavnaj vdobiti. Tudi je dr. Rybař nujno svaril ljudi, naj ostanejo mirni.

Govorila sta na to g. M o ž e, katerega govor je bil od ogorčenih zborovalcev često prekinjen, in urednik Makso C o t i č, na kar je g. Bolonič ob splošnem odobravanju v imenu staršev izrekel poslancu dr. Rybařu v zahvalo za njegov neumorni trud in boj, v zadevi slovenske šole v Trstu.

Skrajni čas bi že res bil, da store poklicani faktorji svojo že davno obligatno dolžnost. Naj se poklicana gospoda vendar preveč ne igra z ognjem, ker bi se jim sicer enkrat lahko zapalila hiša!

## Češki deželni zbor.

P r a g a, 26. julija. Dementira se vest, da bi bil dež. odbornik grof. Schönborn konferiral z baronom Bienerthom glede sklicanega dež. zbora češkega.

## Hrvaško-srbsko pobratimstvo v Dalmaciii.

D u b r o v n i k, 26. julija. Hrvaška napredna stranka je slavila včerajpobratimskoslavnost z dalmatinskimi Srbi. Udeležnikov je bilo na 3000 z vseh strani Dalmacije. Mesto je bogato okrašeno z zastavami.

## Ogrska.

B u d i m p e š t a, 26. julija. Socialisti bodo v prihodnjih dneh priredili po vseh mestih shode za splošno in enako volilno pravico. Na teh shodih bodo govorili tudi avstrijski državni poslanci.

## Čehi na ruskem Poljskem.

P r a g a, 26. julija. V Čenstohovi bodo češki posetniki ondotne obrtne razstave sijajno sprejeti. Tudi na avstrijsko - ruski meji bo slavnosten sprejem.

## Proti ruskem carju.

L o n d o n, 26. julija. Včeraj popoldne je tisočglava množica delavstva na Trafalgarsquare protestirala proti obisku ruskega carja.

## Turčija.

### Sprememba v ministrstvu.

C a r i g r a d, 26. julija. Včeraj se je vršila konferenca mladoturške stranke, ki se je pečala z bližnjo spremembo v ministrstvu. Večina je baje za to, da se imenuje sedanji turški poslanik v Rimu Haki Bei velikim vezirjem.

### Kreta.

P e t r o g r a d, 26. julija. Minister Izvoljskij je izjavil, da smatra kritični štadij krečanskega vprašanja za dokončan, nobenega vzroka ni več, da bi se bilo bati turško - grške vojne. Turčija je sicer s spomenico krečanskih vlasti nezadovoljna, vendar Grške ne zadene v tem oziru nobena krivda.

## Perzija.

### Eks-šah.

T e h e r a n, 26. julija. Bivši šah še vedno stanuje v ruskem poslaništvu.

### Bivši šahovi svetovalci.

T e h e r a n, 26. julija. Aretirali so mnogo bivših šahovih svetovalcev, med njimi so vojni minister, ministrski predsednik, teheranski guverner in nekaj šahovih osebnih prijateljev. Obdolženi so, da so svetovali šahu, naj razpusti parlament. Pridejo pred vojno sodišče.

## Španci v Maroku.

### Boj pri Melili.

B e r o l i n, 26. julija. »Berliner Tagblatt« javlja iz Madrida: Iz Melile se poročajo strahovite novice o zadnjem boju pri Melili. Špancem prijazni Maročani so iskali v španskem taboru zavetišča. Drznost Maročanov je bila čudovita. Posrečilo se jim je zavzeti španski top, ki pa so jim ga zopet ugrabili Španci. Celo ranjenci so še donašali streljivo. Sredi mesta je vse črno ljudstva.

### Vojna armada.

M a d r i d, 26. julija. Ministrski svet je sklenil sestaviti maročansko armado 30.000 mož. Z njo pojde v Afriko infant Ferdinand.

### Maročansko poslaništvo v Madridu.

M a d r i d, 26. julija. Maročansko poslaništvo je odpotovalo, ker je bilo nevarno ostati v mestu. Prebivalstvo je smatralo prisotnost Maročanov za provokacijo.

## LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Na desni baronice Benalja je sedel Štefan vitez Ogulin, mlad tanek mož, o katerem pravzaprav nihče ni natančno vedel kaj da je in s čim se bavi. Hrvatski oficirji, bivajoči z graničarskim polkom v Ljubljani, so ga vpeljali v družbo in Štefan vitez Ogulin sè je hitro udomačil v plemiških in v meščanskih krogih. Sicer si ni mogel nikjer pridobiti resničnega in istinitega zaupanja, a to ga ni čisto nič motilo. Pripovedoval je rad, da ima v hrvatski krajini in v sosedni Bosni obsežne gozde in se ponašal s svojim bogastvom. Ker je pogostoma potoval v Trst, so ljudje sodili, da se bavi s prodajo lesa iz svojih gozdov, da pa to iz aristokratske ošabnosti prikriva. »V Ljubljani hoče biti kavalir, v Trstu pa je barantač«, so govorili ljudje in si niso dalje belili glav z ugibanjem, od kod dobiva Štefan vitez Ogulin sredstva za svoje dosti gospodsko življenje.

Na drugi strani baronice Benalja je sedel kakih petintrideset let star mož. Močno junaško postavo je krasila kuštrava glava. Lep ta temni obraz pač ni bil, vse prej kot to, a bil je tako izrazit in značilen, da je povsod obujal pozornost in da ga ni več pozabil, kdor ga je le enkrat videl.

Mihael plemeniti Kržinar je bil naslednik rodovine, ki si je iz malih začetkov pomagala do znatnega bogastva. Mihaelov praded je bil rojen v ubožni kmetski hiši na Notranjskem, a posvetil se je prevozništvu ter pol stoletja vodil sam visoko naložene parizarje iz Trsta do Dunaja in zopet nazaj. Z enim parom konj je začel, a ko je položil bič iz rok, je zapustil v Trstu več hiš, na Notranjskem več posestev in tudi nekaj graščin. Takrat, ko je cesarica Marija Terezija podelila bivšemu krošnjarju s platnom Oblaku baronstvo s pridevkom Wolkensperg, je tudi starega furmana Kržinarja edini sin zadobil plemstvo v zahvalo, da je za vojne namene daroval cesarici desettisoč tolarjev.

Kmetskega furmana Kržinarja nasledniki so po svojem poplemenitenju opustili kupčije in se posvetili aristokratskemu življenju, saj je v takratnem času veljal za resničnega aristokrata samo tisti, kdor je imel toliko premoženja, da je mogel živeti brez dela in brez službe.

Ljubljansko ženstvo se je močno zanimalo za Mihaela Kržinarja. Bil je namreč bogat, čeden in samec. Katerokoli bi bil zasnubil, vsaka bi ga bila z veseljem vzela, toda Mihael Kržinar se ni nobeni toliko približal, da bi bila smela gojiti le najmanjše upanje, čeprav je stari Kržinar svojega sina neprestano silil, naj se oženi. Kadar se je oče lotil tega predmeta, je sin vselej izjavil, da se prav gotovo poroči, čim najde nevesto, ki mu bo resnično ugajala, sicer pa da še ni tako star, da bi ne mogel nekaj let čakati.

Renata baronica Benalja je veljala za najlepšo ljubljansko ženo, in bila je vrh tega nenavadno izobražena in tako resna, da se mladi gospodje pričo nje niso nikdar upali ziniti kako dvoumno besedo, ženski svet pa se je je skoro bal.

Resnoba baronice Renate ni bila prirojena lastnost. V dekliških letih se je znala smejati in biti razposajena kakor najživahnejše dekle. Toda sila življenja je udarila njenega očeta; da reši svojega čez glavo zadolženega očeta, ki je bil oficir, se je poročila z možem, ki je bil pripravljen, plačati vse očetove dolgove in preskrbeti vso rodovino. Ta mož je bil Ivan Jožef Evzebij baron Benalja, sin nekdanjega predvorskega grajščaka Ivana Jožefa Friderika in njegove žene Eleonore Cecilije. Evzebij je bil vojak. Usoda je nanesla, da je bil kot mlad oficir poslan na hrvaško granico in da je tam ostal do svojih starih let. Turki iz Bosne so v onih časih pogostoma pridrvili čez mejo in ropali, kar jim je graničarska vojska pošteno vračevala. Evzebij, ki je od doma vedel, kaj je uboštvo, ni bil samo hraber vojak, nego tudi jako štedljiv mož, ter je vse skrbno zbiral in hranil, kar si je prinesel za spomin od pojezdov v Bosno.

Star, izžet in izmozgan, a bogat se je vrnil v svojo domovino in da bi si jesen svojega življenja polepšal, si je izbral za ženo ubožno a prekrasno Renato. Ko se jo starši prosili, naj reši vso rodovino, ni nič pomišljala; udala se je brez ugovora, ne da bi slutila, kako heroična je njena žrtev.

Od njene poroke je minulo pet let. Izgubila je v tem času starše in brate, za katere je žrtvovala svojo mladost, svojo lepoto in vse svoje sanje o sreči in ljubezni, a pridobila je sama grenka spoznanja, ki so zamorila vso njeno veselost in iz nje naredila tako resno, malobesedno in hladno ženo, da ljudje sploh niso verjeli, da je zmožna kakega toplejšega čustva. Stari Evzebij Benalja je bil s svojo ženo lahko zadovoljen. Nikdar ni padla najmanjša senca na njen značaj; kar si je kupil, to je v resnici vse imel. Ljudje pa so se jezili, da je starega pokvarjenca Benalje žena tako uzorno zvesta svojemu možu in bolelo jih je, da je najlepša in najpoštenejša ljubljanska žena prikovana na tako starega izžetega grešnika.

Renata je bila vedno mirna in ravnodušna. Tudi na večerji pri baronu Paungartenu, ko je sedela med Štefanom Ogulinom in Mihaelom Kržinarjem, se je vedla tako hladno, kakor da jih komaj pozna. A v svojem srcu je dobro vedela, kateri teh dveh mož ji bolje ugaja, čigav glas ji sega v dušo in čigavi pogledi so v stanu razburjati njeno kri. Izdala se ni nikdar, saj tudi Mihael Kržinar ni nikdar pokazal, da mu je zanjo le količkaj več, kot za druge ženske. Da jo Mihael Kržinar skrivaj morda ljubi, to ji sploh niti na misel ni prišlo.

Evzebij baron Benalja je bil ponosen na svojo ženo. Poznal je življenje in vse nevarnosti, ki prete njegovi zakonski sreči in zato je skrbno pazil na Renato, dokler ni spoznal in se prepričal, da je vzvišena nad vsak dvom.

Ko se je Renata zavedla, kaka čustva se porajajo v njenem srcu do Mihaela Kržinarja, se je potrudila na vso moč, da bi ta čustva zadušila že v kali. Občevala je z Mihaelom še hladneje, kakor z drugimi znanci in se ga ogibala kolikor je mogla, a moč njene ljubezni je vender rasla in njena hladnost ni odbila Kržinarja.

(Dalje prihodnjič.)

169. številka. V Ljubljani, v sredo, 28. julija 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

V Ljubljani za dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—. V upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30. za Nemčijo: celo leto K 28·—. za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Z letalnim strojem čez morje.

Zopet enkrat je človeški um premagal sile narave, zopet enkrat je razširil delokrog človeških moči. Človek je premagal morja, gore in kontinente in zdaj je ukrotil tudi zakone teže in zna leteti po zraku celo čez morje.

Francozi so ustvarili prvi zrakoplov. Francozi so ustvarili prvi letalni stroj in zopet je francoz Blériot prehitel in premagal vse tekmece dveh kontinentov: v letalnem stroju je po zraku poletel čez morje od francoskega obrežja na angleško obrežje in je z naglico, ki je ne doseže noben parobrod, namreč v 37 minutah izvedel to vožnjo.

Z aparatom, ki je težji kakor zrak je Blériot poletel od Calaisa do Donerja, navadno v visočini osemdesetih metrov nad morjem. Par dni poprej je storil tak poskus grof Latham, toda atmosferične okolnosti so onemogočile njegov poskus. Njegov letalni aparat je padel v vodo, torpedovke, ki so bile za vse slučaje dane Lathamu na pomoč, so pogumnega zrakoplovca rešile iz vode.

Dne 25. t. m. je drug zrakoplovec, Louis Blériot, znan doslej kot izumitelj imenitnih avtomobilov poskusil s svojim strojem leteti čez morje in njegov smeli poskus se mu je brezhibno posrečil. Blériot je strojni inžener in lastnik male tovarne. Že devet let se bavi z zrakoplovnimi poskusi in je zanje potrosil že nad pol milijona frankov. Končno si je sestavil letalni aparat, ki ima obliko ptice. Ta stroj, ki je najmanjši izmed vseh, kar jih je bilo doslej izumljenih, tehta komaj 250 kilogramov, površina njegova je približno 14 metrov, motor producira 22 konjskih sil. Ni mnogo 250 kg — ali s tako težo leteti po zraku celih 80 metrov nad morjem, ali ni to, da rabimo besedo izza časov teme, ali ni to čudež?

V zadnjih dveh letih je zrakoplovstvo mogočno napredovalo. Razvoj se vrši v dveh smereh: Eni spopolnjujejo balone tako, da se dajo dirigirati. Pri balonih ne igra teža nobene vloge; pri teh se gre samo za to, da se jim določa vzlic vetrovom pot, po kateri morajo pluti. Drugi sploh ne uporabljajo balonov, nego skušajo omogočiti letanje po zraku s posebnimi stroji.

Baloni, ki se dajo dirigirati, so znamenito razviti. Nemci imajo balon grofa Zeppelina, dne 14. julija pa je bilo v Parizu videti dva taka balona »La République« in »Vile de Nancy«, ki sta sijajno operirala. Balon »Ville de Nancy« je naslednji dan v eni turi poletel 400 kilometrov daleč v Nancy.

Toda pri balonu, ki se da dirigirati, je en del problema že davno rešen; plin v balonu drži vse skupaj v zraku in gre se le, za to da plove balon v gotovi smeri.

Pri letalnem stroju je stvar drugačna. Tu se gre za to, da se stroj samo vzdrži v zraku in premika v gotovi smeri. Balon je laglji kakor zrak, zato se lahko drži v višavi, letalni stroj pa je težji kot zrak in tiči v premaganju teže bistvo problema.

Z letom 1906. so se začeli poskusi, zavojevati zletalnim strojem zrak. Francoz Santos-Dumont se je 23. oktobra prvič dvignil z višave z letalnim strojem, ki je bil težji kakor zrak in je poletel 25 metrov daleč. Že 12. novembra istega leta je dospel 200 metrov daleč. Leto pozneje je Henrik Farman s svojim strojem letel že 770 metrov daleč, Delagrange ga je še prekosil, brata Wright pa sta zmagala nad vsemi tekmovalci. Že v Ameriki sta s svojim strojem letela v zraku 38 kilometrov daleč v 38 minutah, od tedaj sta napravila že 113 voženj po zraku in prevozila skupaj že 125 kilometrov.

Sedaj je Beriot vse prekosil. Tako kakor je njegov letalni stroj siguren, zanesljiv, hiter in praktičen, tako ni nobeden drugi. V 37 minutah je prišel čez morje. Torpedovka, ki je odrinila z največjo naglostjo pred njim, da mu kaže pot, je daleč zaostala za njim in Bleriot se je izgubil v zraku in je šele po večjem ovinku našel zopet pot v Dover. Letel je nad celo eskadro vojnih ladij, letel nad mestom in se v gracijoznem ovinku iz višine 80 metrov spustil na tla.

»Ca y est! — C' est fait«. To so bile njegove prve besede. Dosežero je! Bleriot je govoril kot pravi zmagovalec.

Ves svet strmi nad tem velikanskim uspehom, ves svet občuduje Bleriota, ves svet uvideva silni pomen tega poleta čez morje. Predsednik odbora mednarodnega aerokluba, Soreau, je čestitajoč Bleriotu brzojavil: Problem je rešen, zdaj se gre le še za vprašanje strokovne popolnosti, konstruirati stroje, ki bodo poceni in bodo nesli po več potnikov.

Pomen Bleriotove zmage je epohalen. V življenju vseh narodov je nastal nov faktor, ki bo sčasoma mogočno preobrazil vse razmere v prometu, v industriji, v trgovini in v načinu vojevanja. Znanost je dosegla nov triumf, čigar posledic še sploh ni prav spoznati; gotovo pa je, da se bodo močno premenili pogoji življenju celih narodov in držav.

Vse človeštvo se raduje velikanskega uspeha Bleriotovega, ki je končni rezultat tekmovalnega dušnega napora treh narodov, Francozov, Angležev, Amerikancev in Italijanov in njih čudovite požrtvovalnosti. A pri vsem veselju nad tem uspehom, nas vender nekaj peče: to je zavest, da v Avstriji ni nič smisla za napredek in za nove ideje. Drugi narodi tekmujejo z naporom vseh svojih intelektualnih in denarnih moči, da se povzpno na višjo stopnjo, v Avstriji pa vladata tema in indolenca. Ljudsko premoženje, ki se pri nas nikakor ne množi tako, kakor drugod, se izrablja samo za ne vedno čedne namene kabinetne politike. Nekateri narodi avstrijski še najprimitivnejših pogojev in sredstev kulture niso deležni in jih ne morejo doseči ali pa se tudi zanje ne brigajo, ker jim v njihovi indolenci, nevednosti in zaostalosti že zadostuje, da se beraško preživljajo, opijanjajo in s topim prebiranjem molkovih jagod zagotavljajo večno izveličanje.

Dne 25. julija so se odprla vrata novi prihodnosti. Že čez nekaj let utegnemo videti uspehe nove zmage brezverske znanosti.

Slovenec bo stal na svojem slabo obdelanem polju. Čuden šum v zraku ga bo zbudil iz njegove toposti — velika ptica bo z neverjetno naglostjo letela po zraku, iz nje se bo predrzno smejal najmodernejši turist — Slovenec pa bo lahko citiral Cankarjevega Aleša iz Razora: Bog in sveti križ božji — poberi se hudobec — pa večni mir in pokoj dušam, ki se vicajo. — Tak je namreč umstveni nivo našega naroda, če pogledamo nanj iz Bleriotovega letalnega zraka.

## Ciril-Metodov obrambni sklad.

Lepa, važna in nad vse potrebna akcija se je započela, ko so pričeli slovenski rodoljubi podpisovati v prid obrambnemu skladu svoto za svoto ter dajati na ta način Rosseggerjevi dvemiljonski zbirki dostojen odgovor. Bil je pa tudi skrajni čas, da se je to započelo, kajti to je sigurno, da bodo Nemci — kot bogat in zaveden narod kmalu dosegli svoj cilj, saj se oglašajo vsak dan posamezniki, oglašajo se pa tudi društva in občinski zastopi tako, da je število vseh teh zavezancev doseglo že 300. — Tudi mi Slovenci smo z ozirom na naše razmere, ko nam narodni davek raste dan za dnevom — z uspehom lahko zadovoljni, kar se tiče oglaševanja od strani zasebnikov. Toda so pač še drugi faktorji, kateri naj pridejo tukaj enako v poštev, ki z vztrajnostjo in marljivostjo brez posebne težkoče lahko pomnožijo število ustanovnikov za obrambno zbirko. Slovenci imamo nebroj najrazličnejših društev in vsa ta društva in zveze vendar ne bodo ostala pri onem obzorju, katerega jim morda označujejo njihova pravila in se ne osmelila pospeti do tiste samozavesti, ki jim iz gorkega domorodnega čuta veleva storiti preko tiskanih paragrafov oni velevažni in pri sedanjih razmerah prepotrebni sklep — postaviti tudi eno ustanovno svoto v prilog obrambnemu skladu. Saj imamo tudi po naših društvih lepe zglede zavednega domoljubja — žal, da so samo pojedini in razven »Slov. ženskega društva«, dalje »Političnega in prosvetnega društva za Krakovo in Trnovo«, dveh akademičnih in enega učiteljskega društva ni priglasilo nobeno drugo narodno društvo svojega pristopa v vrsto darovalcev obrambnega sklada. Vsako narodno društvo, ki stori ta prevažni sklep, ga stori pač tudi v korist, vsaj se gre — za biti ali ne biti — naše narodnosti, tedaj tudi za biti ali ne biti naših narodnih društev. In katera naloga pač naj bi bila društvom svetejša, kakor sveta skrb za obstanek milega naroda, kojega član je narodno društvo, ter za obrambo mile materinščine, v koji se glasi njegovo geslo! — Ako odbori naših društev vpoštevajo to sveto nalogo, katero so nam naložile današnje razmere ter trezno in resno prevdarijo važnost te akcije, se bodo vsekako izcimili taki sklepi v obilnem številu, ker bode vsako društvo smatralo za moralno dolžnost, z vzgledom in spodbudo delovati v ta namen, da se doseže čim največje število udeleženih društev. To akcijo mora smatrati sleherno društvo, kakor posebno misijo, ki se ji določi popolnoma samosvoj delokrog. Volja in vztrajnost naj se podvojita in uspeh ne bode izostal. — Osrednjemu vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda bila bi pa na drugi strani naloga, da povabi potem okrožnice vsa naša narodna društva, zveze itd., istotako vse narodne občinske zastope in denarne zavode, da pristopijo kakor ustanovniki k obrambnemu skladu. Kjer bi se posamezna društva ali občine čutile prešibke, naj se jih nekoliko združi in na ta način istotako ugodijo svetemu namenu. — Časi postajajo čimbolj resni in pravi Slovenci, ki se zavedajo svoje narodnosti res prav v notranjščini svojih src in ki jim gre v prvi vrsti za narodni obstanek, vsem tem mora prav iz globočine vzkliti neutešljiva želja, da se skoro vzdrami splošno Slovenstvo ter se združi v krepki skupni odpor. — S tega stališča je res prav obžalovati rovanje gotove struje na tužnem Koroškem proti obrambni družbi sv. Cirila in Metoda, ker se cepijo moči popolnoma brez povoda, samo radi zlovolje nekaterih posameznikov, katerim je politično strankarstvo več vredno, kakor pa prava narodna samozavest. — Kdaj bodemo Slovenci pač spoznali, da edinole v znamenju sloge bode zmaga! — Rodoljub.

## Čehi na Dunaju.

P r a g a, 27. julija. Češki listi poročajo, da društvo »Komenský« ustanovi jeseni ne eno, temveč tri nove češke šole na Dunaju.

## Poslanec Klofáč.

O l o m u c, 27. julija. »Pozor« piše, da se bo posl. Klofáč umaknil iz državne zbornice ter se bo posvetil delu v stranki sami. Če ne bo državni zbor kmalu razpuščen, bo odložil mandat.

## Prepovedan shod.

Z a g r e b, 27. julija. Poslanec Markovič je sklical javen shod, na katerem bi se govorilo o političnem položaju in o »veleizdajniškem« procesu. Na shod je prišlo mnogo poslancev hrvaško - srbske koalicije; vlada pa je shod »z ozirom na javni mir in red « v zadnjem trenotku prepovedala.

## Anarhistični kongres.

B u d i m p e š t a, 27. julija. Anarhistični organ »Socialna revolucija« javlja, da bo meseca avgusta v Budimpešti anarhističen kongres.

## Francija.

**Program novega kabineta.**

P a r i s, 27. julija. Danes se je prečitala v zbornici in senatu izjava vlade, ki pravi, da bo novi kabinet

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

(Dalje.)

Med tem ko je domača hči zabavala družbo z italijanskimi pesmimi, je Renata kramljala z Ogulinom in s Kržinarjem, kakor da sta dva starca, ki mlade žene ne moreta čisto nič zanimati. Ko je bil Kržinar poklican k bližnji mizi, pri kateri je sedelo več njegovih prijateljev, je pa Štefan Ogulin hitro premenil predmet pogovarjanja.

»Pravijo, da se bo Kržinar oženil« je dejal Ogulin nekoliko malomarno pri tem pa ostro od strani pogledal Renato, kakor bi domneval, da mora njegovo naznanilo napraviti nanjo poseben utis. Renata pa se ni zganila in niti z najmanjšim pregibom ni izdala, da jo to kaj zanima.

»To je zame nekaj popolnoma novega« je odgovorila mirno. »In kdo je nevesta?«

»Bogata vdova. Saj jo gotovo poznate, Terezijo Ahčinovo.«

»Tako — tako« je menila Renata. »Ali je to že tako gotovo, da se gospodu Kržinarju že lahko čestita?«

»Tega še ne vem — ker je Kržinar jako občutljiv, pač ne kaže omeniti kaj, dokler sam ne pride z barvo na dan.«

Ker se je Mihael zopet vrnil k svoji družbi, je Ogulin utihnil. Mihaelu se je zdelo, da je Ogulin moral v njegovi odsotnosti kaj govoriti o njem, a bil je prekomoden ,da bi poskusil kaj izvedeti. Sedel je na svoj stol in molčal. Nastala je vsem nekoliko neprijetna pavza, ki pa jo je hitro končalo naznanilo, da je večerja na mizi.

Ogulin je hitro vstal, da popelje kako damo k mizi; Mihael je ponudil svojo roko baronici Renati in je peljal na njeno mesto. Med splošnim šumom, ki je vladal pri mizi, ni nihče zapazil, da sedi Mihael poleg svoje dame nekako zamišljen in da ničesar ne govori.

Naenkrat se je zganil in se naglo obrnil k Renati.

»Baronica — ali mi hočete dovoliti neko vprašanje?«

»Zakaj ne . . . če ni nič tacega . . .« Renati je postalo naenkrat tesno pri srcu, kakor bi se bala, da bo slišala, česar ni še nikdar slišala in kar je tako srčno želela, da bi ji enkrat rekel Mihael Kržinar, dasi je vedela, da potem ne bo nikdar več ž njim govorila.

»Gre se samo za mojo osebo« je s tihim glasom dejal Mihael, ki je bil zapazil rahlo rudečico na licih baronice Renate. »Gre se samo za mojo osebo. Moj oče je star in hoče, da bi se oženil, dokler je še živ; sili me, naj vzamem Terezijo Ahčinovo.«

Kakor okamenela je sedela Renata na svojem stolu in zdelo se ji je, da ji je odtekla vsa kri.

»In kaj želite vedeti?« je vprašala čez trenotek.

»Rad bi izvedel vaše mnenje, milostiva baronica; rad bi vedel, če mi svetujete, da se poročim s Terezijo Ahčinovo.«

Njeno srce je močno bilo in bala se je, da bi Mihael zapazil njeno razburjenje. Da je prikrije, je skoro osorno vprašala:

»Zakaj se obračate za svet ravno do mene?«

»Ker mi je ravno na Vašem mnenju ležeče«, je odgovoril Mihael tiho.

Renata je sklenila svoje drobne bele roke in zamišljeno gledala predse; naenkrat se je vzravnala.

»Terezija Ahčinova je še mlada, je simpatična in bogata. Zakaj bi je ne vzeli, če mislite, da bodete srečni ž njo.«

Mihael se je tiho zasmejal; skoro se je zdelo Renati, da se mu je omračil pogled.

»Srečen — s Terezijo Ahčinovo?« je vprašal nekoliko porogljivo. »Ne, na to ne mislim; vedel bi le rad, če bi moglo biti zakonsko življenje s tako ženo znosljivo.«

»Tega vam jaz ne vem povedati«, je dejala Renata. »Čujem pa, da ima Terezija Ahčinova mnogo snubcev, iz česar se da sklepati, da je mnogo mož, ki sodijo, da bi bili srečni ž njo.«

»A svojega mnenja mi nečete povedati«, je novič vprašal Mihael in globoko pogledal Renati v oči.

V njegovem pogledu je svetlikal ogenj, ki je razburil Renato; tega pogleda ni mogla vzdržati, a čutila je, da jo je prisilil ta pogled, povedati svoje resnično mnenje, ki je je doslej tako spretno prikrivala.

»Če mislite, da s Terezijo Ahčinovo ne bodete srečni, potem vam ne morem svetovati, da bi se ž njo poročili.«

Renati se je zdelo, da je Mihael zavzdihnil olajšano, kakor da se mu je odvalil kamen od srca.

»Bog Vas blagoslovi, milostiva baronica za ta svet; Terezija Ahčinova ne bo moja žena.«

Renata je čutila, kaj je hotel reči Mihael s temi besedami, a premagala je samo sebe in veselo čustvo, ki ji je zalilo srce; z nobeno besedico ni izdala, da je umela Mihaela. Samo nekaj trenotkov tihote je potrebovala, da je zbrala vse svoje moči in potem zasukala pogovor na druge stvari.

Domača zabava pri baronu Paungartnu je trajala do pozne noči. Mladina je plesala v obednici, moški so popivali, starejše ženske pa so se zabavale po ženski navadi. Renata ni hotela plesati in se je vsedla med starejše dame, kjer pa ni dolgo vztrajala. Zapustila je hišo prva, ne da bi se bila še srečala z Mihaelom Kržinarjem in ne da bi slutila, kako težak boj je med tem bil Mihael s svojim očetom zaradi nje.

Stari Kržinar je med večerjo sedel na zgornjem koncu mize poleg hišne gospodinje. Bil je velik in močan kakor njegov sin, a nič na njem ni razodevalo, da je bil njegov ded še kmetski furman. Deležen je bil odlične vzgoje in je vse svoje dni živel kakor največji aristokrat. Na svoje plemstvo je bil ponosen in živel je v mislih svoje dobe, da je plemič res boljši človek od navadnih ljudi. Svojega sina je ljubil nad vse, a tiraniziral ga je, kolikor je mogel in zlasti ga je silil, naj se poroči z bogato vdovo Terezijo Ahčinovo. Opazoval je z nevoljo, da je Mihael posvečal baronici Renati toliko pozornost in med večerjo je neprestano poskušal uganiti, kaj da imata med sabo.

Čim je bila večerja končana in je mladi svet odšel na ples, je poklical Mihaela na stran.

(Dalje prihodnjič.)

170. številka. V Ljubljani, v četrtek, 29. julija 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—
v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:
za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30
za Nemčijo: celo leto K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Škof Jeglič ne pojde v Ameriko.

Ljubljanski škof se je bil namenil, napraviti potovanje v Ameriko. Ta njegov namen se gotovo ni rodil iz želje, spoznati ameriške razmere vobče ali seznaniti se z jako liberalnim katolicizmom v Združenih državah. Ne; ljubljanski škof je hotel le obiskati slovenske rojake, ki si s trdim delom služijo kruh onkraj »velike luže«, bržčas, da jih »utrdi v veri«, kar je sploh dobičkanosno in da med njimi nabere kaj denarja za svoje popolnoma nepotrebne zavode v Št. Vidu.

Škofov namen, obiskati Ameriko, je bil popolnoma resen. Avstrijski konzul v Novem Yorku, naš rojak dr. Schwegel, se mudi sedaj v Evropi. Škof Jeglič se je do njega obrnil in ga je prosil, naj mu sestavi načrt za potovanje po Ameriki. Dr. Schwegel je škofu seveda rad storil to usluge in je pisal v New York in najbrž še v druge kraje ter storil kar je bilo mogoče, da bi bil škof primerno lepo sprejet v Novem Yorku in sploh povsod, kamor je nameraval priti.

Slovenci v Ameriki so se uprli škofovemu obisku. Brez ovinkov so povedali, da ne marajo, da bi jih ljubljanski škof obiskal in med njimi nabiral denar za svoje zavode ter delal tam propagando za politično stranko, katere blazni fanatizem se vsakemu količkaj prosvitljenemu človeku le studi.

Ameriški Slovenci so javno nastopili proti škofovemu obisku. Ko bi se bili uprli samo posvetnjaki, bi se škof Jeglič pač ne bil dosti zmenil za njih ugovore. Škof Jeglič je trdovraten do skrajnosti in nepristopen vsakemu argumentu.

Toda uprli se škofovemu obisku niso samo lajiki, **uprli so se mu slovenski duhovniki v Ameriki.** Župnik gospod Smolej je jako energično nastopil proti obisku škofa in javno obsodil njegova politična prizadevanja ter njegov namen, nabirati med ameriškimi Slovenci denar za zavode. Takisto kakor župnik Smolej, je sodila večina slovenskih duhovnikov v Ameriki in brez dvoma so to dali vedeti ljubljanskemu škofu tako energično, da je moral škof Jeglič kapitulirati.

**Dne 13. julija je konzul dr. Schwegel brzojavno sporočil v New York, naj ustavijo vse priprave za sprejem, ker škofa Jegliča ne bo v Ameriko.**

Ta škofova kapitulacija ima svoj splošni pomen. Njena važnost ne tiči v tem, da škof ne bo po Ameriki agitiral in zbiral denar, nego v nečem drugem, v tem namreč, da je **slovenska duhovščina v Ameriki pokazala ljubljanskemu škofu zobe.** Ta duhovščina ni odvisna od ljubljanskega škofa; tej duhovščini ne more škof nič škodovati in nič koristiti; ta duhovščina ne potrebuje od ljubljanskega škofa služb in ne potrebuje njegove milosti; **svobodna** in **neodvisna** je ta duhovščina in objektivno lahko presoja škofovo delovanje in pastirovanje; ta duhovščina nima vzrokov, gojiti proti škofu osebnih antipatij in gotovo je v njej živ čut stanovske solidarnosti in stanovske zavednosti.

S tem, da se je ta neodvisna slovenska duhovščina v Ameriki tako energično uprla škofovemu obisku, da ga je preprečila, je **izrekla največjo nezaupnico ljubljanskemu škofu in je izrekla najhujšo obsodbo nad škofovo politiko, nad škofovo pastirsko delavnostjo in sploh nad vsemi njegovimi stremljenji.** V tem tiči veliki pomen dejstva, da je škof odpovedal svoj poset ameriških Slovencev.

## „Slovanska Enota".

Praga, 28. julija. Na strankinem zboru češke agrarne stranke je dejal poslanec Staněk, da je z ozirom na zadnje sklepe Rusinov in na stališče Poljakov, obstoj »Slovanske Enote« zasiguran.

## Poljaki in Rusini.

Praga, 28. julija. Ko se je zvedelo, da se predsednik »Slovanske Enote« posl. Udržal pogaja s predsednikom Ukrajinskega kluba posl. Romančukom glede zbližanja obeh skupin, je pisal organ prof. Glabinskega, da Poljaki Ukrajince prav radi prepuste »Slov. Enoti«. Ni minul mesec in Poljaki že skušajo pridobiti Ukrajince za poljsko-nemško večino. Prof. Glabinski se je začel direktno kot predsednik »Poljskega Kola« pogajati z Ukrajinci. V kakem stadiju so sedaj ta pogajanja, ni znano, toda sodeč po resoluciji, ki je bila zadnjič sprejeta v Lvovu na shodu ukrajinskih poslancev, je vendar razdalja med Poljaki in Ukrajinci večja ko med Ukrajinci in »Slov. Enoto«. Ukrajinci sicer niso sklenili s »Slov. Enoto« še nobene formalne zveze, vendar so se že s tem, da so sklenili opozicijo proti vladi, znatno približali »Slovanski Enoti«.

## Hrvaški podban o položaju.

Osijek, 28. julija. Podban Cuvaj je včeraj tu govoril o političnem položaju na Hrvaškem. Dejal je, da je sedanji trenotek ugoden za ustanovitev nove močne unionistične stranke, ki bi bila poklicana prevzeti vodstvo dežele. Cuvaj je prišel sem, da si pripravi tla za svojo kandidaturo, hrvaški sabor bo najbrže prav kmalu razpuščen.

## Španija.

**Nov boj pri Melili.**

Melila, 28. julija. Razvnel se je nov boj. General Pintos in več častnikov je padlo.

**Uporniki.**

Pariz, 28. julija. Iz Melile brzojavljajo: tu so ustrelili deset vojakov, ker so vrgli orožje v morje in nastopili proti svojim predstojnikom. V Malagi je bil včeraj ustreljen vojak, ki je častniku dal zaušnico. — Tu se govori o možnosti oborožene francosko - španske kooperacije v Maroku.

Dunaj, 28. julija. Poročila iz Madrida pravijo, da so delavci razrušili v mestu vse železniške, brzojavne in telefonske zveze ter zažgali železniške vagone in nek lesen most, nek drugi most pa so razdejali z dinamitom. V Pueblo Nuovo je množica razdejala samostan in ubila enega meniha, več drugih pa ranila.

Madrid, 28. julija. Notranje ministrstvo naznanja, da je bila včeraj popoldne vsaka zveza z Barcelono pretrgana. Poškodovane telegrafske in telefonske naprave še niso popravljene.

Pariz, 28. julija. V Barceloni vlada popolna anarhija. Revolucijonarji delajo iz tramvajskih vagonov barikade. Na več mestih so izbruhnili požari. V najkrajšem času bodo proklamirali vojaško diktaturo.

**Ustavne garancije suspendirane.**

Madrid, 28. julija. Kralj je podpisal dekret, s katerim suspendira na celem Španskem ustavne garancije.

**Časopisje.**

Madrid, 28. julija. Časniki so ogorčeni nad dogodki v Maroku in vprašujejo vlado, če je zblaznela. Dežela, ki daje kri in premoženje, ima tudi pravico zvedeti za motive. — Konfiskacije so na dnevnem redu. Listi ne smejo prinašati nobenih poročil o nemirih v Barceloni in v Valenciji.

## Perzija.

Teheran, 28. julija. Bivši šah zapusti 2. avgusta Teheran in se naseli na Krimu, kjer bo stanoval v nekem gradu.

Petrograd, 28. julija. Perzijska vlada je poslala sem spomenico, v kateri pravi, da bivšemu šahu ne bo plačevala nobene apanaže, ker ni sam odstopil, temveč je bil radi kršenja ustave odstavljen. Tudi njegovo privatno premoženje pripade novemu šahu. Spomenica pravi nazadnje, da morajo ruske čete v kratkem zapustiti Perzijo.

## „Veleizdajniški" proces v Zagrebu.

Pri včerajšnji razpravi se je nadaljevalo zaslišanje prvoobtoženca Adama Pribičevića z ozirom na izpovedbe priče Nastića.

Predsednik: Ali poznate Gjorgja Nastića?

A. Pribičević: Rekel sem že, da ga poznam. Toda to je Risto, a ne Gjorgje Nastić.

Predsednik: Ali ste pripadali revolucionarni organizaciji, kakor to trdi Nastić?

A. Pribičević: Ne!

Predsednik: Ali ste sodelovali pri pripravah za revolucionarno akcijo?

A. Pribičević: Ne!

Predsednik: Ali ste prisostvovali konferenci, na kateri se je razpravljalo o atentatu na kneza Nikolo? Vi ste se temu protivili?

A. Pribičević: Ne, nisem prisostvoval. Nastić trdi, da je bil na tej konferenci tudi moj brat Milan. **A jaz nisem bil nikdar z bratom Milanom v Belgradu.**

Predsednik: Ali je rokopis revolucionarnega štatuta vašega brata Milana?

A. Pribičević: Rokopis je sličen onemu brata Milana.

Predsednik: Ali veste, da je bil Nastić v Kragujevcu, da se pouči o fabrikaciji bomb?

A. Pribičević: Jaz tega ne verujem, da bi Srbi uvedli Nastića pod imenom nemškega doktorja v državno tvornico, da bi se tam naučil fabrikacije bomb. Na to je stavil Pribičević več vprašanj na Nastića. Med drugim ga je vprašal, ako je bil navdušen Jugoslovan takrat, ko je vstopil v »Slovenski Jug«?

Nastić: Nisem bil kakor drugi.

A. Pribičević: Potem so morali drugi pred vami prikrivati, da je bila jugoslovanska ideja samo krinka za velikosrbsko?

Nastić je na to vprašanje molčal.

A. Pribičević: Zakaj je bil Milan Pribičević proti temu, da bi se sprejelo v organizacijo Wilderja, urednika zagrebškega »Pokreta«, ako so hoteli delovati s Hrvati in Slovenci, ali jih vsaj varati?

Nastić: Milan je bil mnenja, da med Hrvati še ni dovolj zaupanja vrednih oseb.

A. Pribičević: A zakaj so vse svoje osnove zgradili na jugoslovanski ideji, hoteč prevariti Hrvate in Slovence, ako pa teh niso hoteli sprejeti v organizacijo, dasi je v štatutu izrečno odrejeno?

Drž. pravdnik: Teren za to še ni popolnoma zrel. Treba je bilo Hrvate še malo varati s slogo. Saj eksistirajo že Hrvati, ki pravijo, da jim je vseeno, ako se imenujejo Hrvate ali Srbe.

A. Pribičević: Eksistirajo tudi taki Srbi! Na to je bil zaslišan drugi obtoženec Valerijan Pribičević. Izpovedal je, da je bil o božiču l. 1900. v Belgradu. Takrat je bil tudi v prostorih »Slovenskega Juga« in se je tam seznanil z Ljubo Jovanovićem. Videl je tam razne časopise, a o kakšnih revolucionarnih pripravah ni ničesar zapazil. Meseca februarja sploh ni bil v Belgradu, kakor to trdi Nastić. Drugič je šel v Belgrad, da pospeši neki proces radi ločitve zakona. 19. oktobra je bil v Belgradu radi nameščenja neke učiteljice. Junija l. 1907. je srečal na Terazijah Nastića, a ni z njim niti govoril.

Predsednik: Vi trdite, da niste bili prisotni pri nobeni seji revolucionarne organizacije?

V. Pribičević: Niti pri eni!

Predsednik: Ali ste videli v »Slovenskem Jugu« bombe, kakor to trdi Nastić?

V. Pribičević: **Da, ali iz — mesa! V Belgradu jih imenujejo »čevapčiče«** (posebna vrsta pečenke iz jagnjetine.) (Grohoten smeh.)

Po odmoru je predsednik Tarabocchia naznanil, da je dobil od profesorja dr. Friedjunga brzojavko, v kateri sporoča, da ni obvestil Na-

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

»Kaj nimaš danes nič časa za svojega očeta?« ga je vprašal navidezno mirno. »Ves večer si posvetil baronici Renati.«

»Razumeva se dobro in zato se rad ž njo pogovarjam« je hladno odgovoril Mihael.

»O, seveda, seveda! Saj sem videl, kako se razumeta in zdaj mi postaja jasno, zakaj se tako braniš neveste, ki sem ti jo izbral. Vsa Ljubljana že sušlja, da si zaljubljen v Renato. Tebi se seveda tega ne upa nihče reči, a jaz sem to že večkrat moral slišati. Ta ljubezen je blaznost, ljubi Mihael; kar iz glave si jo izbij. Moja želja in volja je, da se poročiš s Terezijo Ahčinovo.«

Mihael je zatrepetal po vsem životu.

»Ljubi oče« je rekel, »prepovedujem Vam odločno, da bi kakorkoli sumničili baronico Renato. Če jo ljubim ali če je ne ljubim, to vem samo jaz; ona ne ve ničesar in ravnotako nihče drugi . . .«

S tihim ponosom je gledal stari Kržinar svojega sina, kajti veselila ga je noblesa Mihaelovega mišljenja.

»Vem, Mihael, da je baronica Renata vzvišena nad vsak dvom in kakor te poznam, vem tudi zanesljivo, da ti ne boš motil njenega zakona. Ali glej, sinko moj, jaz tudi vem, da se je v tvoje srce zajedla ljubezen do baronice in da boš ti na tej ljubezni trpel in krvavel. Zato sem ti izbral jaz nevesto, saj ti sam nimaš oči za nobeno drugo kakor za Renato in zato je moja odločna želja, da se poročiš s Terezijo Ahčinovo«.

Mihael se je zamislil. Nekaj časa je stal s prekrižanimi rokami pred svojim očetom. Ko je dvignil glavo, je bil njegov obraz bled in mračen, a imel je odločen izraz.

»Dobro, oče«, je rekel Mihael. »Če mi obljubite, da me pustite tri mesece v miru, vam dam svojo častno besedo, da bom o tej stvari resno razmišljeval in če pridem do sklepa, da mi je mogoče poročiti se s Terezijo Ahčinovo, se to tudi zgodi.«

»Tri mesece — to je mnogo časa« je menil stari Kržinar. »Malo li lahko odnehal.«

»Kaj se oglaša v vas zdrava kri pradedova?« je z dobrohotno porogljivostjo vprašal Mihael vedoč, da s tem očetu takoj zapre sapo. Stari Kržinar kar ni maral, da je kdaj izdal kramarski značaj, ki ga je podedoval po svojem starem očetu.

»Veljaj — tri mesece torej« je hitro pritrdil stari Kržinar. »Čez tri mesece te spomnim na tvojo obljubo; ne pozabi, da si mi dal svojo častno besedo.«

Kadar se je Mihael udal kaki želji svojega očeta, vselej se je to zgodilo le po težkem in dostikrat tudi burnem boju. Oba sta bila trdnega značaja, vsak je imel svojo voljo. A če se je vihar polegel, je bil stari Kržinar vedno vesel svojega sina. Tudi sedaj mu je položil roko na ramo in z nekakim ponosom rekel:

»Ej, Mihael, midva sva le moža, da malo takih; če kremen zadene ob kremen, se pač delajo iskre. A če bi midva z združenimi močmi kaj v roke vzela, bi moral priti že sam zlodej, da bi nama mogel kljubovati.«

Tako ali podobno se je končalo vsako nesporazumljenje in vsak prepir med starim Kržinarjem in njegovim sinom. Kramljala sta potem še nekaj časa o različnih vsakdanjostih in potem skupno odšla iz hiše barona Paungartna.

Toda Mihael nikakor ni bil tako miren, kakor se je dozdevalo staremu Kržinarju. Nasprotno; v njem je vse divjalo in valovalo, a ker ni nikoli izgubil oblasti nad seboj, je tudi sedaj premagal vse, kar bi bilo moglo očetu dati priliko, pogledati v Mihaelovo notranjost.

Mihael je bil ravno tako ponosen, samozavesten in trdovraten, kakor njegov oče; skupna jima je bila vroča kri, a nekaj ju je vendar ločilo. Stari Kržinar ni bil zmožen tako globokih in trajnih čuvstev, kakor njegov sin; stari je bil lahkoživi otrok dobe rokoko, Mihael pa resni privrženec novega duha, ki je na Francoskem že z mogočno roko trkal na vrata in napovedoval svojo krvavo zmago. Stari ni imel smisla za to in zato se mu je tolikrat primerilo, da svojega sina ni razumel.

Prišedši domov se je Mihael zaklenil v svojo sobo; hotel je biti sam, da bi se mu ne bilo več treba zatajevati. Kar oddahnil si je, ko se je bil odkrižal očeta, zakaj bal si je, da bi stari začel ugibati, zakaj da se je Mihael napol vdal njegovi želji in na pol obljubil, da se poroči s Terezijo Ahčinovo, katere se je doslej vedno tako trdovratno branil.

Mihael Kržinar bi za ves svet tudi svojemu očetu, ki je bil sicer njegov najboljši prijatelj, ne bil priznal, da ljubi že celo leto, z vso strastjo in iskrenostjo baronico Renato Benaljo.

Mihael je bil ves drugačen od svojih vrstnikov. Ko je spoznal, da ljubi Renato, si je bil takoj svest, da ji tega ne sme razodeti in da mora krotiti in zatajevati svoja čuvstva, ne le, ker sploh ni upal, da bi ga Renata ljubila, marveč tudi zaradi tega, da bi vsaj po njegovi krivdi ne padla nobena senca na njeno zakonsko življenje.

Od tega trenotka je bilo njegovo življenje nepretrgani boj proti samemu sebi. Vedel se je napram Renati vedno ravno tako, kakor napram vsaki drugi dami, a težko mu je to bilo, neizmerno težko. Govoril je ž njo vedno zgol o stvareh, ki niso imeli niti za njo niti zanj najmanjšega osebnega pomena. Niti o prijateljstvu nista nikdar govorila, kaj še o ljubezni in nikdar ni Mihael poskušal vzbuditi v Renati le najmanjše zanimanje za svojo osebo.

To težko nalogo mu je olajšala izvrševati okolnost, da je bil Evzelij Benalja silno bolehen, izmozgan in izžit in da je mu bilo po človeški previdnosti sojenih le še malo let. Mihael nikakor ni želel baronu Benalji smrti, a misel, da ne bo dolgo živel, mu je dala v trenotkih potrtosti in obupanja vedno novih moči.

Kar nič ni vedel, kako misli in sodi Renata o njem. Govorila je ž njim vedno le o stvareh, kjer je bilo nemogoče pokazati kako simpatijo in antipatijo in govorila je vedno tako hladno in se vedla tako reservirano, da njenih misli in njenih čuvstev ni mogel nihče uganiti. Toda Mihaela to ni plašilo. Upal je, da jo prepriča o svoji ljubezni in da si pridobi njeno naklonjenost, kadar pride čas, da bo sploh smel govoriti.

stića, da bi bil o njem spremenil svoje mnenje.

Dr. Popović: Prosim lepo, naj se ta brzojavka prečita.

Predsednik: Tega ne dopuščam, ker je brzojavka adresirana name!

Dr. Popović: Dobro, jaz vam verujem, dasi ne vem kaj stoji v brzojavki.

Predsednik: Ne žalite me, dal bom brzojavko protokolirati. G. Valerijan Pribičević, ali je rokopis revolucionarnega štatuta vašega brata Milana?

V. Pribičević: Ko bodo grafologi povedali svoje mnenje, bom tudi jaz označil svoje stališče.

Predsednik: Ali sta tuli »Srbobran« in »Srbsko kolo« sodelovala pri revolucionarni akciji?

V. Pribičević: To vse skupaj ni ničesar drugega, kakor legenda.

Drž. pravdnik (proti A. Pribičeviću): Čudno je to, da se vsi Pribičevići takoj napotijo v »Slovenski Jug«, čim pridejo v Belgrad.

A. Pribičević: Tudi sodnik Weinert je bil v »Slovenskem Jugu«!

Drž. pravdnik: Tega vas nisem vprašal. Ali značilno je, da ste, jedva ste prvič prišli v Belgrad, takoj odšli v »Slov. Jug«. Vidite, jaz sem bil že večkrat v Belgradu ali še nikoli nisem bil v »Slovenskem Jugu«.

A. Pribičević: O, saj sam priznavam, da me je »Slov. Jug« zanimal, a samo zaraditega, ker je tam na razpolago okrog 300 časopisov.

Obravnava se nadaljuje danes.

# Kraški pojavi ob Višnjici v Muljavi dolini.

Kar sem bil o kraških pojavih na povirju Krke svojčas v »Narodu« razpravljal, to se je sedaj v malem obsegu zgodilo z Višnjico, kot enem glavnih pritokov Krke. To, da je ta potok sredi svojega toka kar naenkrat se pogreznil na enem mestu v zemljo, ni za kraški svet prav nič novega. Tudi dogodek sam kot lokalni pojav ni bogve kaj posebnega. **Kot posebnost pa je postal šele** po krivdi ljudi, ki so zakrivili, da je postal samo po sebi neznatni rov skoraj osodepoln za prebivalstvo 3 občin, ki je bilo skozi 17 dni malone brez edine vode. To in pa dejstvo, da so se slični dogodki ravno ob ti vodi in v ti dolini že opetovano pojavili in se bodo še ponavljali, nudi sicer neznatnemu dogodku značaj zanimivosti tudi za širšo javnost.

Dogodek, kakor sem o njem na licu mesta izvedel se je tako-le izvršil: Blizo 1. ure v noči od srede na četrtek 7.—8. t. m. zasliši posestnik Kastelic v Mleščevem iz svojega tik potoka se nahajajočega čebelnjaka čudno bobnenje vode. Uro pozneje opazi sosedni mlinar na Mrzlem polju pojemanje vode, ki se je okoli 3. ure skoraj do mala odtekla. Iskaje po vzrokih, so kmalo zasledili na Severjevem travniku blizo pod Škofčevim mlinom (Mleščevo) rov, v katerega je voda šumoma se pogrezala. Na tem mestu se je že večkrat udrlo, zadnjič je bilo to pred kakimi 8. leti. Ker pa ima Višnjica kmalo od Vodotočnega dola ravno vsled opetovanega pogreznjenja sveta ob takozvanem »starem bregu« nalašč izrezano drugo »novo strugo«, ki se pod Mrzlim poljem zopet zjedini z desnim rokavom »višenjsko strugo«, na kateri se je sedaj vnovič vdrlo, so take vdrte ljudje kratkomalo sami zasuli. V tem slučaju so vodo lahko obrnili po oni drugi strugi. To bi se bilo lahko tudi v tem slučaju zgodilo. In to tem ložje, ker je ob ti strugi samo en mlinar prizadet, katerega bi se bilo v skrajnem slučaju za časa — recimo tudi po oblastih odrejene poprave — primerno odškodovalo. Tako pa so morali vsi drugi mlinarji, vse vasi ob tem potoku le radi enega mlinarja toliko časa tako občutno škodo ter pomanjkanje trpeti. V tem oziru nimam tozadevnemu prvemu poročilu »Naroda« nič več pristaviti. Tudi ne maram razpravljati, kdo je vse to ljudsko gorje za toliko časa zakrivil. Zadeva je bila pravočasno naznanjena pristojni oblasti. Dne 17. t. m. so bili o dogodku obveščeni tudi poslanci: dr. Lampe in Jaklič ter nadsvetnik Klinar. Dne 22. je na to šla še posebna deputacija k deželnemu odboru v Ljubljano. In vendar se je komisija šele **za 26. t. m. določila.** Med tem so si ljudje le na ta način pomagali, da so dogovorno spuščali vodo zdaj po eni, zdaj po drugi strugi. Ker pa voda potrebuje skoro 24 ur, da pride do zadnjega mlina, dolenjim krajem tudi s tem ni bilo veliko pomagano. Rov sam na sebi, kakor že rečeno, je neznaten. Do prvega stropa je komaj 4 m globok; notranji stranski ozki rovi znašajo skupno k večjemu 8 m dolžine. Je pa pod prvim nadstropjem zdolaj večja globina, po kateri teče velik del Višnjice od izvira pred Kuceljem do izskih rovov je polna vsa dolina, posebno okrog Muljave, kjer se cerkev pravzaprav imenuje **»Marija na jezeru«.** Že to ime pove vso zgodovino te doline. Če se hoče zapreči nadaljne take pojave, se mora ves tek Višnjice od izvira pred Kuceljem do izliva v Krko temeljito regulirati. Sicer morda čas ni več daleč, ko se bode v ti dolini reklo: **tu je tekla nekdaj Višnjica.** Tisti slučaj imamo pri Temenici. K sklepu še eno: **Vsa dolina 8—9 km dolga nima ne enega studenca. Ljudje rabijo vodo, v kateri pero, se koplejo, se živina napaja, se vanjo tudi cerkovina meče, vodo umazano in sparjeno tudi za kuhinjo in pitno vodo.** Ali je potem čudo, da je tu nastala pravcata domačija raznih epidemij, kakor tifus itd.? Mi se kregamo za daljne bosenske kmete, a tu doma pa nam naše ubogo ljudstvo trpi in živi res kakor živina, prerane smrti vsled kužnih bolezni nam ga koplje pod zemljo in za vse to in drugo, **bodo dajali odgovor oni, ki ljudstvo vidijo in poznajo — le kadar ga rabijo.**

**F. Pire.**

# Dopisi.

**Iz Črnomlja.** Mestni župnik g. Stanko Peharc je v ponedeljek v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji umrl. Zadela ga je srčna kap. Pretečeni teden podvrgel se je operaciji. Peharc je bil v Črnomlju sedem let župnik nemškega viteškega reda — toda le pogodbeno — ne iz reda marveč posvetni duhoven. Mož impozantne, visoke postave, elegantnega nastopa, finega obnašanja, prevdaren in nezahrbten se je znal meščanom in inteligentom kaj kmalu prikupiti. Za časa njegovega delovanja v Črnomlju je ponehal strupeni in ljuti boj, ki se je pred njim bil s farovžem, izginila so nasprotstva in sovraštva, — toda le malo časa je trajal ta odmor. Ko se je pokojni Peharc, z vso njemu lastno eneržijo uprl kandidaturi sedanjega deželnega glavarja pl. Šukljeja za državni zbor, — vsled spletk, ki jih je ta slednji spletkaril proti belokranjski železnici, — je dobil strog migljaj od škofijskega ordinarijata — da naj podpira to kandidaturo. Vdal se je, nerad, prisiljen in končno pripomogel s svojimi ognjevitimi in prepričevalnimi govori na kmetsko nerazsodno ljudstvo, da je Šuklje bil izvoljen v državni zbor. Po tem dogodku je krenil drugo pot, pot, katera mu je začrtalo vodstvo S. L. S. Naše meščanstvo je bilo od nekdaj v naprednem taboru, a župnik Peharc ga je znal pridobiti in privabiti v svojo stranko. Sprva je šlo bolj težko, a znal si je pomagti. Vprizoril je, potem ko je prišel v občinski odbor, umetno sovraštvo med meščanom kmetom in med tu živečim uradništvom; pri tem delu so mu pomagali z vso vnemo kočevarja Lackner in Kožar, ter pobožni nemškutar ateist Doltar. Posrečilo se mu je le deloma, ustanovil je za svojo stranko katoliško izobraževalno društvo, toda v načelništvo se ni dal voliti, ker ga je bilo sram se pajdašiti z možmi, ki so se o njegovi osebi vprav zaničljivo in nesramno izražali. Večkrat je dejal: nič ne dé, kakšne možakarje imam v tem društvu, marveč koliko jih imam, številke imponirajo in s tem dosežem vse! Toda dosegel je le malo — uspehi se kažejo le v tem, da je napredno uradništvo in nekaj zavednega meščanstva od sirovin ob prireditvah kakega zleta izžvižgano in inzultirano. To so sadovi kat. izbraževalnega društva in priganjačev zgoraj navedenih. So še druge cvetke duhteče iz vrta katoliškega društva, toda zamolčimo jih, ker ni umestno vihteti meča ob smrti moža, ki je bil pa sicer toleranten in nesebičen. N. v m p.!

# Dnevne vesti.

**V Ljubljani, 29 julija.**

+ **»Slovenec«** prorokuje, da bo poljski minister Bilinski postal načelnik narodno - napredne stranke. Kaj prinese prihodnjost, tega ne ve nihče. Za zdaj je pač tako, da preganja vlada narodno - napredno stranko vzlic Bilinskemu z največjo srditostjo, da prepoveduje shode napredne stranke, konfiskuje napredno časopisje, kliče zoper naprednjake žandarje, meče naprednjake v ječe. Klerikalcem se godi pač vse drugače. Baron Schwarz je angel varuh klerikalne stranke in jo podpira kar more; ministra Hochenburger in Schreiner stiskata na skrivnem klerikalcem roke in jih zagotavljata svoje hvaležnosti, da so napadali Bilinskega, pustili pa v miru najhujša nemška nacijonalca v ministrstvu: državni nadpravdnik Amschl je kar zaljubljen v klerikalce, da se znajo tako spretno udeleževati izgredov, potem pa sobojevnike denuncirati, da se še hudiču studi, nemška šparkasa je seveda vsa srečna, da se klerikalci s tako vnemo zanjo pehajo, da se škof zanjo poteguje in jo duhovniki na prižnicah priporočajo in se bo gotovo tudi izkazala hvaležno; nemški velekapitalisti so tudi iskreno naklonjeni klerikalcem, da ti nečejo pustiti, da bi se nemškim denarnim žakljem zvišale doklade, malim slovenskim trgovcem in obrtnikom pa znižale. Kakor se vidi, imajo klerikalci vse polno protektorjev in si izmed njih lahko kar izberejo načelnika, ki bo zanje primeren. Med tem ko nima napredna stranka še prav nič upanja, da bi minister Bilinski postal njen načelnik, si lahko klerikalci takoj pomagajo. Da ne bo nobeden njenih pokroviteljev na drugega ljubosumen ji priporočamo, naj si izberejo vsi skupaj enega zaupnika, ki bi prevzel načelstvo klerikalne stranke; najboljši bi bil vsekako — Gerlovič.

+ **Pasjednevno pehanje.** Prišli so pasji dnovi. Ministri in poslanci so na počitnicah, prvi prostovoljno, drugi neprostovoljno. Vse miruje, vsa politika počiva — samo naši klerikalci nimajo miru. V pasjih dnevih se pehajo prav po pasje, da bi nekoliko prikrili strašni poraz, ki so ga dočakali s svojo obstrukcijo. Shode prirejajo in ves svet preplavljajo z brzojavkami, kako so ljudje navdušeni za obstrukcijo; v vseh slovanskih jezikih pisarijo članke in jih pod najrazličnejšimi firmami pošiljajo v različne liste, ki jih seveda hvaležno sprejemajo, ker je zdaj čas kislih kumar in je naposled čisto vseeno, kako sodbo ima kdo o klerikalni obstrukciji sedaj, ko je vlada naredila tej obstrukciji konec s tem, da je državni zbor zaključila. Kaj pač imajo klerikalci, da se tako pehajo? Ali se mar ne morejo **nič več zanašati na svoje volilce** in vsled tega tako hite, preparirati te volilce v svojem smislu? Ali se mar med volilci jasni in so ti začeli uvidevati vso blaznost klerikalne politike? Sumljiva je vsekako ta silna nervoznost klerikalcev!

+ **Hrvate love!** Klerikalci se obešajo Hrvatom na suknjo. Še pred nekaj tedni so tako brutalno in teroristično nastopali proti njim, da so vsi Hrvatje, kar jih je bilo takrat na Dunaju, raje **izstopili** iz »Narodne zveze«, kakor da bi še hodili s Šusteršičem pod eno marelo, zdaj pa mislijo klerikalci, da bodo Hrvate spravili v žep in jih pridobili celo za obstrukcijo. Tisti Hrvatje, ki še zaper proračun niso hoteli glasovati, pa naj bi delali obstrukcijo. Slabo mora izgledati v klerikalnih glavah, da se porajajo take misli!

+ **Glavna skupščina »Družbe sv. Cirila in Metoda«.** Vabila za skupščino so, kakor se nam poroča, deloma že razposlana deloma pa se še razpošiljajo. Umevno je, da se pri tako ogromnem številu razposlanih vabil vrine marsikaka pomota. Lahko se zgodi, da bi kdo ne dobil vabila. Nikar naj nam tega nikdo ne zameri, ker namenoma nismo nikogar prezrli; kdor bi vabila ne bil dobil in si ga želi, naj reklamira. Sicer pa je prisrčno vabljen na veliko skupščino vsak, kdor ima pošteno slovensko srce in ki mu je v resnici mar naše in naše dece bodočnosti — pa naj je dobil vabilo ali ne; to je itak več ali manj samo gola formalnost.

+ **Senzacionalna brzojavka »Grazer Tagblatta«.** Včeraj v sredo je »Grazer Tagblatt« v jutranjem listu priobčil naslednjo brzojavko: »Laibach 27. Juli. Heute wurde einem Kaufmanne in der Judengasse ein Schaufenster zertrümmert. Der Täter wurde durch die Polizei ausfindig gemacht. Er heisst Vol«. — Občudujemo to žurnalistiko! V torek se je res zgodilo, da je bila v Židovski ulici trgovcu g. Kasiku ubito izložbeno okno. »Der Täter« je bil še tako nesramen, da se ni kar nič ženiral, ne pred g. Kasikom, ne pred občinstvom in ne pred policijo. Policiji ga ni bilo treba šele »ausfindig machen«, ker se ta »Täter« v svoji brezstidnosti niti skrival ni. Zmota pa je, da se piše ta »Täter« v o l. Ne, ubijalec izložbenega okna se ne piše Vol, nego **je vol,** resničen štirinog vol, tista žival, ki se po nemško imenuje »Ochs«. »Grazer Tagblattu« se je zgodilo tako, kakor šele pred par dnevi »N. Fr. Presse« in drugim velikim nemškim listom s poročilom, da so Čehi v Brandysu na Labi napadli dva nemška dijaka iz rajha in ju tako pretepali, da je nedolžna nemška kri močila nevredna češka tla samo zato, ker sta dotična dijaka nosila običajne burševske čepice. Navedena so bila tudi imena teh nemških burševv: **Ledr, Pijom, Bilop, Etschmein.** Če se ta imena od zadnjega začenši bero nazaj, se dobe češke besede, ki pomenijo v slovenskem jeziku: »Nemče, piš —«. »N. Fr. Pr.« in drugi nemški listi ki so to vest prinesli, so bili grozovito potegnjeni, kajti o kakem napadu na nemške burše sploh ni govora. Neki premetenec si je izmislil celo stvar in poročal nemškim listom, da bi jih blamiral. Kakor se je to posrečilo njemu, tako se je posrečilo tudi njegovemu posnemalcu, ki je zdaj osmešil »Grazer Tagblatt« z zgoraj navedenim telegramom. Oba slučaja pričata, kako nemški listi v svojem blaznem fanatizmu sprejemajo in objavljajo vse, kar jim kdo pošlje, samo da morejo Slovane grditi, tožiti in sumničiti.

+ **Čuki na Jesenicah.** V torek zvečer je pri neki gostilni na Savi, kamor zahajajo tudi »ajmohtarji«, šest še golih Čukov s palicami in kamni napadlo mirnega nasprotnika, ki je obležal ves krvav in onemogel na cesti. Skoro gotovo bi ga bili ubili, da jih niso ljudje še o pravem času prepodili. Vidi se, da se Čukov nič ne primejo blagoslovi, ki jim jih deli oče Tone pri vsaki priložnosti raz prižnico. Mogoče je pa, da je bila ta napad kaka nova prosta vaja s palicami za čukarski zlet v Kamniku.

— **Odgovor Roseggerju.** Za obrambeni sklad družbe sv. Cirila in Metoda so se nadalje zavezali plačati po 200 K sledeči p. n. gg.: 162. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Slovenski Bistrici; 163. Slovensko omizje v Gradcu; 164. Lešnik Miroslav, učitelj v Vuzenici; 165. Pahernik Ivan, trgovski akad. Vuhred ob Dravi; 166. dr. Makso Pregl v Vuzenici; 167. Pahernik Marija, veleposestnica v Vuhredu (plačala 200 K); 168. Pahernik Fran, veleposestnik v Vuhredu (plačal 200 K); 169. Fran Mravljak, cand. prof. Sv. Anton na Pohorju; 170. do 173. Neimenovani uradniki (4 × 200 = 800); 174. do 176. Litijske in Šmartinske Slovenke (plačale 550 K); 177. F. T. rodoljub (plačal po g. G. F. Čebulju iz Kostanjevice 200 K »Slov. Narodu); 178. And. Jakil, tovarnar, Mirnu pri Gorici; 179. Josip Pavletič, veleposestnik, Miren pri Gorici; 180. Praprotnik Edvard, učit., Miren pri Gorici; 181. dr. Fran Ilešič, c. kr. prof. v Ljubljani; 182. dr. Otmar Krajec, mestni fizik v Ljubljani, 183. dr. Valentin Kušar, glavni učitelj v Ljubljani; 184. dr. Alojzij Franko, odvetnik v Gorici; 185. Anton Jeršinovec, prof. v Ljubljani; 186. Neimenovani na Uncu; 187. dr. Jos. Červeny, okrožni zdravnik v Cerknici; 188. A. Kozlevčar višji revident južne železnice na Rakeku; 189. Neimenovani iz Cerknice; 190. Peter Repič, nadučitelj na Uncu; 191. Ženska podružnica v Mozirju (plačala 200 K); 192. moška podružnica v Trbovljah, (plačala 100 K); 193. Agnola Avgust, Ljubljana; 194. Josip Schreyer, Praga (ud v Boh. Bistrici) plačal 200 kron; 195. And. Jakil, tovarnar v Rupi, Goriško; 196. »Prosvetaši« sk. I.; 197. Prosvetaši skup. II.; 198. Društvo »Boljša Bodočnost«, Trst; 199.—201. Ivan Hribar, župan v Ljubljani (3 × 200); 202. Jos. Klun, med., Ribnica; 203. Národna Čitalnica v Kanalu; 204. Neimenovani iz Celja; 205. Rud. Markovič, trgovec, Split, Dalmacija.

— **Sestanek slovenskih učiteljskih abiturijentov in abiturijentinj 1. avgusta v Ljubljani.** V soboto popoldne ob 2. zbirališče vseh abiturijentov in abiturijentinj v »Narodnem domu«, nato ogledovanje nekaterih zanimivosti Ljubljane. V nedeljo dopoldne ob 9. sestanek abiturijentov in abiturijentinj v »Mestnem domu«. Naslovi referatov so: 1. Učiteljske stanovske organizacije. 2. Okrajna učiteljska društva. 3. Žensko vprašanje in učiteljica. 4. Narodna vzgoja. 5. Razmere na koperskem učiteljišču. 6. Šola in dom. 7. Pomen telovadbe. K sestanku se vabi tudi cenjeno učiteljstvo. Popoldne ob 5. sestanek abiturijentov in abiturijentinj z učiteljstvom in prijatelji učiteljstva na vrtu in v areni »Narodnega doma«. Preskrbljeno je za najboljšo zabavo. Cenjeno učiteljstvo, prijatelji učiteljstva, na svidenje v nedeljo popoldne v »Narodnem domu«! — Slovensko časopisje prosimo za ponatis tega članka!

— **Prečitane časopise na mejo!** Lepo število rodoljubov se je odzvalo prošnji „Prosvete," naj oddajo prečitane časopise v trafikah v Šelenburgovi in Prešernovi ulici. Ti časopisi se redno odpošiljajo na Koroško in Štajersko, a vedno nove prošnje prihajajo od naših obmejnih bratov. Zato se z nova obračamo na vse rodoljube, naj nam prepuščajo še več časopisov in revij v ta važni namen. Gotovo se oglasijo trafike tudi v drugih delih mesta, ki bodo zbirale prečitane časopise. Naj bi se enaka akcija zasnovala tudi po drugih mnstih n. pr. v Trstu, Gorici, Celju, Mariboru itd.

— **„Političnemu društvu za Vodmat"** se je posrečilo pridobiti za veselico 1. avgusta tudi režiserja slovenskega gledališča gospoda Antona Verovška. Kdor želi videti zopet čez delj časa nastopiti ljubljenca narodnega občinstva in kdor se rad od srca nasmeje, naj torej ne zamudi posetiti veselice."

— **Slovensko narodno radikalnc dijaštvo** priredi v dneh 15., 16. in 17. septembra t. l. v Ljubljani svoj III. shod, katerega posetijo tudi napredni hrvaški, srbski in češki dijaki. Na shodu se bo referiralo o razvoju narodno-radikalnega gibanja, o narodno-obrambnem in manjšinjskem delu, o umetniški vzgoji in o jugoslovanskem vprašanju, katero se bo obsvetlilo od vseh strani, tako s kulturnega, kot gospodarskega in dijaškega stališča. S shodom bo združeno manifestačno zborovanje za slovensko šolstvo in proslava 40 letnice akad. društva »Slovenije« na Dunaju ter izleti v Trst in na Bled. — Narodno radikalno dijaštvo vabi na ta shod vse svoje somišljenike, pa tudi vse ostalo napredno slovensko dijaštvo in vso slovensko inteligenco, predvsem učiteljstvo. Natančnejši spored objavimo pravočasno.

— **Izžrebani porotniki** pri tukajšnjem deželnem sodišču za III. porotno zasedanje ki se začne dne 30. avgusta t. l. Glavni porotniki: Acceto Valentin, zidar in posestnik; Anžič Ivan, mesar in posestnik; Arko Matko, trgovec; Bahovec Jožef, mokar in posestnik; Bostjančič Jožef, izvoščck in posestnik; Cotič Jožef, gostilničar in posestnik; Čeč Karel, upravitelj tiskarne in posestnik; Černe Karel, mesar in posestnik, vsi v Ljubljani; Celestina Franjo, veleposestnik v Mediji; Chiautta Franjo, trgovec in posestnik v Planini; Dolenc Franjo, agent in posestnik; Dragatin Ferdinand, prodajalec klavirjev; Franzot Štefan, posestnik, vsi trije v Ljubljani; Jeglič Rudolf, posestnik v Kranju; Kavčič Franjo, želez. sprevodnik v p. in posestnik v Ljubljani; Koželj Jakob, gostilničar in posestnik v Olševku; Krener Alojzij, tovarnar v Škofji Loki; Knaflič Franjo, tovarnar in posestnik v Šmartnem; Kobal Matevž, gostilničar in posestnik v Idriji; Kemperle Jernej, trgovec v Kamniku; Mejač Ivan, trgovec v Ljubljani; Modic Franjo, posestnik v Lahovem; Nagode Franjo, trafikant v Idriji; Pavšek Ivan, posestnik; Pilko Franjo, posestnik; Poklukar Josip, lastnik tiskarne in posestnik, vsi trije v Ljubljani; Pavšler Tomaž, posestnik v Kranju; Soklič Matevž, gostilničar in posestnik v Ljubljani; Suša Anton, posestnik v Senožečah; Šinkovec Anton, vrvar in posestnik Kranju; Stele Jernej, vinski trgovec in posestnik v Spodnji Šiški; Thaler Rafael, trgovec v Škofji Loki; Velkavrh Pavel, mokar in posestnik v Ljubljani; Verbič Anton, strojar in posestnik v Sinji gorici; Weibl Julij, mizar v Kamniku in Žužek Karel, pek in posestnik v Ljubljani. Namestniki: Hartman Oton, mesar; Kovačič Franjo, tovarniški družnik; Medica Ivan, blagajnik; Merala Franjo, barvar; Novak Vladimir, posestnik; Simončič Leopold, mokar in posestnik; Štipic Peter, gostilničar; Vilhar Luka, urar in Zirkelbah Henrik, črkostavec in posestnik, vsi v Ljubljani.

— **Za štrajkujoče dela ce v Adovščini** je nabral g. Fran Rak v gostilni »pri Kolovratarju« na godovanju g. Viktorja Dragarja 16 K 65 v. Prisrčna zahvala gre znanima gospema Metki Bizilj, gostilničarki, in gospe Lipovževi. Naj bi rodoljubni narodni gospe našli obilno posnemovalcev in posnemovalk, kajti štrajkujoči so v vedno večji stiski iu pomanjkanju.

**S Turjaka** se nam piše: V nedeljo 1. avgusta pride veliko število gostov raznih rodoljubov v naš krasni Turjak, udeleže se namreč veselice v korist Ciril in Metodovi družbi, ki se vrši na vrtu in drugih prostorih g. Prajerja. Upamo, da jih Turjačanje dostojno sprejmejo, ter se sami udeleže veselice do zadnjega. S tem pokažemo, da poznamo veliki pomen šolske družbe! Naše geslo bodi torej v nedeljo 1. avgusta vsi k narodnjaku Prajerju. — Turjačan A. P.

---

Na eno stvar pa ni Mihael nikdar mislil: da ga je ves ljubljanski ženski svet najstrože nadzoroval in opazoval vsak njegov korak, vsako njegovo gesto. Ljubljančanke, videč, da se Mihael za nobeno ne zanima, so takoj uganile, da mora imeti kako srčno skrivnost in trudile so se na vso moč in z vso vztrajnostjo, da bi jo razkrile. Zapazile so, da se je Mihael, če je prišel v kako družbo sicer najprej pridružil drugim damam in ne Renati, a da so jo njegovi pogledi neprestano iskali in če je niso našli, da je kmalu družbo zapustil. Zapazile so dalje, da je bil Mihael vedno nemiren in raztresen, ako se mu ni posrečilo, ostati vsaj nekaj trenotkov pri Renati in da je bil vedno kaj dobro razpoložen, če je mogel le malo časa z njo govoriti. Uspehe teh opazovanj je končno formuliral Štefan vitez Ogulin v obdolžitev: Mihael Kržinar je smrtno zaljubljen v baronico Renato Benaljo. Ne, da bi Renata in Mihael kaj slutila, je šla ta obdolžitev od hiše do hiše, od rodovine do rodovine; vedela jo je končno vsa Ljubljana samo ne Renata in Mihael jo je izvedel, ko mu jo je v razburjenosti vrgel v obraz njegov oče.

Sedaj ga je bilo strah, da nastanejo iz te dolžitve Renati velike neprilike, da bo trpela na ugledu, da jo bodo zlobni ljudje obrekovali in grdili njeno čast po krivici in da jo bo do blaznosti ljubosumni mož trpinčil in ji zagrenil življenje. Zavedal se je, da mora to preprečiti, naj velja kar hoče in v ta namen je bil sedaj pripravljeno poročiti se celo z bogato vdovo Terezijo Ahčinovo.

(Dalje prihodnjič.)

171. številka. V Ljubljani, v petek, 30. julija 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30

za Nemčijo: celo leto K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Revolucija na Španskem.

Kraljevski prestol na Španskem se maje in škofovske kape se tresejo. Še ni Španska poleg Avstrije najbolj katoliška država v Evropi prebolela strašnega poraza, ki ga je vzlic vsem papeževim blagoslovom učakala v vojni zastran Kube, že je zapletena v nove boje najnevarnejšega značaja, v boje, katerih konca ne ve nihče . . .

Prelatje in soldatje so gospodarji na Španskem. Prelatje vladajo in soldatje jih varujejo in krote prebivalstvo. To vladanje je tako, da se bog usmili. Prelatje in soldatje izsesavajo ljudstvo, država pa je v največjem neredu. Vladajoči krogi si polnijo žepe, ljudstvo pa propada: pravice ni nič, poštenja v upravi ni nič; cerkveno premoženje se neizmerno množi, ljudskega premoženja pa je vedno manj; davki rasejo od leta do leta, a izginjajo v najrazličnejše žepe, za koristi in potrebe države in prebivalstva pa se ničesar ne zgodi. Strahovlada prelatov in soldatov je poostrila vsa nasprotja do skrajnosti in vzbudila v nekaterih provincah mogočno in silno nevarno anarhistično gibanje.

Že dlje časa je vse kazalo, da mora kmalu enkrat priti do izbruha ljudske nevolje. Prelatje in soldatje so se tresli pri tej misli in prišli končno do spoznanja, da morajo začeti kako vojno, kako tako vojno, kjer bi mogli zmagati, naj teče še toliko španske krvi, saj se iz zmagovitih mečev najlaglje skujejo verige za ljudstvo.

V Maroku ima Španska malo posest, katere središče je mesto Melila. Okrog te španske kolonije prebivajo bojeviti Kabili; to je rod, ki se živi že več stoletij od razbojništva na kopnem in na morju. Svet, ki je v oblasti teh Kabilov, sicer ni posebno rodoviten, toda gore so bogate vsakovrstne rude, iz teh gora se da izkopati milijarde premoženja.

Po obstoječih mednarodnih pogodbah se ne sme na maroških tleh nihče naseliti, kdor nima v to dovoljenje maroške vlade in ne smejo tujci ne rude kopati, ne ceste ali železnice zidati, če ni v to privolil maroški sultan.

Kadar hočejo brezvestne vlade vojsko imeti, takrat jim ni sveta nobena pogodba. Tudi španska vlada se ni zmenila za veljavne pogodbe. Španski špekulantje so poslali več sto delavcev na kabilsko ozemlje, da bi začeli kopati rudo. Špansko vladajoči prelatje in soldatje so vedeli prav natančno, da se bodo Kabili uprli in da bodo te delavce poklali. Pa kaj je tem ljudskim osrečevalcem mar za življenje par sto delavcev, kadar se gre za ohranitev njih gospodstva in za njih žepe!

Španska vlada je namenoma kršila mednarodno pogodbo in želela je da Kabili pokoljejo poslane delavce, ker je hotela imeti povod, da bi začela vojno zoper Kabile, misleč, da jih bo brez posebnih žrtev premagala, da si bo z izvojevanimi zmagami utrdila stališče doma in se povrh še polastila velikega ozemlja z bogatimi rudniki.

A stvar se je razvila nekoliko drugače. Kabili so se dvignili in v vseh dosedanjih bitkah so ti krivoverski divjaki katoliško armado Špancev strahovito naklestili. Kabilov je vedno več, pridružujejo se jim še drugi rodovi iz Maroka in Španska je zapletena v vojno, ki jo bo veljala ogromno denarja in krvi in ji najbrž ne bo prinesla nobenega sadu.

Ta vojna in njeni neuspehi so provzročili na Španskem revolucijo. Špansko ljudstvo neče o tej vojni nič vedeti. Ljudstvo je zoper vojno, ker neče žrtvovati svoje krvi in svojega imetja, da bi njegovi zatiralci obogateli in si utrdili gospodstvo. Pod zastave poklicani rezervisti nečejo iti v mesnico in se upirajo, vojaki se puntajo in nečejo iti v boj, tako da jih daje vojno sodišče kar na tucate postreliti.

Vsa ljudska jeza se je osredotočila na kralja, ki je igrača v rokah prelatov, soldatov in špekulantov. Nastala je revolucija velikega obsega. Cele dežele se puntajo in med vojaštvom in med ljudstvom se bijejo prave resnične in krvave bitke. Kralj je razveljavil ustavo, vzel torej ljudstvu prav vse pravice, vse to, kar je imelo, da se je branilo. Prelatje in soldatje so zdaj neomejeni gospodarji — a le tam, kamor sega njih oblast.

Središče revolucije je Barcelona. Tam so pretrgane vse brzojavne in vse telefonske zveze, promet železnic in tramvajev je ustavljen, vse delo počiva, vse ljudstvo se je dvignilo zoper kralja. Po vseh ulicah so revolucijonarci zgradili velikanske barikade. Izza barikad streljajo na soldate, vmes pa požigajo samostane in cerkve, da se maščujejo prelatom.

Položaj Španske je strašen. Na vročih afriških tleh je zapletena v grozno kolonijalno vojno, doma pa gori hiša — kdo more reči, če bo to sploh prestala in če ne bo izkrvavela in propadla.

## Notranji položaj.

D u n a j, 29. julija. Vlada bo še pred otvoritvijo dež. zborov uvedla z voditelji strank pogajanja v svrho uspešnega delovanja dež. zborov. Napovedane so konference barona Bienertha z vodji velikih strank na dobo 20. do 25. avgusta. V teh konferencah se bo govorilo tudi o delegacijah.

## Proti češkim šolam na Dunaju.

D u n a j, 29. julija. V kavarni »Theresienstadt« na Schönbrunnski cesti so na razpolago pole, na katere se podpisujejo tisti, ki so proti češkim šolam na Dunaju. Akoravno je to kaznjivo po § 302 k. z., niso uradi doslej ukrenili še ničesar.

## Potovanje ruskega carja.

L o n d o n, 29. julija. Povodom napovedanega obiska ruskega carja v Cowesu sta ukrenili angleška in ruska policija najobsežnejše varnostne odredbe. Rusko carsko ladjo bodo noč in dan stražile policijske patrulje v ladjicah; nobena tuja ladja se ne bo smela približati, izvzemši seveda angleško kraljevo jahto.

B e r o l i n, 29. julija. Ruska carska dvojica se bo pri svojem povratku na Rusko zopet ustavila pred Kielom, kjer jo bo pozdravil car Viljem.

R i m, 29. julija. Izključeno je, da se bo vršil obisk ruskega carja v kakem laškem pristanišču ob navzočnosti francoske mornarice. — Obisk se bo vršil brezdvomno v Spezziji.

## Turčija.

### Kreta.

C a r i g r a d 29. julija. Včerajšnji ministrski svet je sklenil energično akcijo za slučaj, da bi kdo turške pravice na Kreti porušil.

C a r i g r a d, 29. julija. V včerajšnji seji parlamenta so se prečitale brzojavke, ki so došle od vseh strani države in v katerih so naznanjeni shodi glede Krete. Govorilo je na to več poslancev, ki so vsi povdarjali, da je prebivalstvo pripravljeno na boj za turške pravice na Kreti. Očitali so tudi vladi brezdelnost. — Predsednik je izjavil, da bo obvestil vlado o mišljenju zbornice. Kolikor on ve, je vlada odločena varovati koristi države.

B e r o l i n, 29. julija. »Vossische Zeitung« javlja iz Petrograda: Odgovor Turčije v prašanju Krete je došel v Petrograd. Turčija želi nagle rešitve vprašanja in obljublja Kreti dosedanjo avtonomijo pod vrhovnim gospodstvom sultanovim.

### Streli na avstrijskega podkonzula.

S o l u n, 29. julija. Avstrijski podkonzul v Prizrenu Prochaska je včeraj napravil z avstrijskimi geologi izlet. Ko so se vračali, so počili iz nekega gozda streli, ki pa niso zadeli nikogar. Uvedli so takoj preiskavo, vendar storilcev še niso dobili.

## Španija.

### Splošni položaj.

D u n a j, 29. julija. Član tukajšnjega španskega poslaništva je izjavil poročevalcu »Neues Wiener Tagblatta« sledeče: »Novico, da je v Španiji suspendirana ustava, smo dobili včeraj. Drugih poročil nismo dobili. Situacija je res težka, toda ne izgubljena. Če se govori o nevarnostih za dinastijo, je treba vprašati se, kaj naj pride na mesto kraljestva. Republika nima danes na Španskem nobenega upanja in neresnično je, da je prebivalstvo navdušeno za spremembo sistema. Treba je ohraniti mirno kri, in le ponavljati moram, da ne smatram položaja tako nevarnim, kakor se ga hoče slikati.

L o n d o n, 29. julija. Poročevalci »Daily Telegrapha«, »Daily Expressa« in »Standarda« javljajo, da stoji Španija tik pred ogromno revolucijo. Najbolj vznemirljivo je, da zavzemajo proti kralju stališče celo tisti krogi prebivalstva, ki so doslej bili zvesti dinastiji. Antidinastično gibanje se rapidno razvija tudi izven Katalonije. Vsepovsod se čujejo klici: »Proč z Alfonzom!« »Proč z dinastijo!«

P a r i z, 29. julija. Zanesljivih poročil iz Španije je malo. Poroča se, da v Barcelono ni mogoče po železnici, ker so pred mestom vse železnične proge razdejane.

M a d r i d, 29. julija. Barcelona je brez razsvetljave, brez telefona in brez cestne železnice. Na nekaterih cestah segajo barikade do najvišjih nadstropij. V Barceloni so revolucijonarji gospodje situacije. Tudi v Geroni in Saragoni je hud boj. Socialni demokratje izjavljajo, da bo izbruhnila po vsej državi generalna stavka, ko bi se proti njim nastopilo.

C e r b è r e, 29. julija. V Barceloni so zažgali pet samostanov in več hiš. Artilerija strelja na barikade. Število padlih je veliko. Samo pri eni barikadi so jih našteli trideset. V Madridu je velika množica, med katero je bilo tudi mnogo vojakov, hrupno demonstrirala pred kraljevo palačo s klici: Proč s kraljem!

### Melila.

M e l i l a, 29. julija. Položaj v Melili je resen. Boj se vrši že pod obzidjem. Deset višjih, mnogo nižjih častnikov in tisoč vojakov je padlo; ranjenih je 1500 mož.

M e l i l a, 29. julija. Ustrelili so mnogo vojakov zaradi insubordinacije.

## „Veleizdajniški“ proces v Zagrebu.

Včerajšnja razprava se je pričela šele ob 8., dasi je bila napovedana že ob 7. zjutraj.

Po raznih kontroverzah med bratoma Pribičević, Nastićem in državnim pravdnikom je predsednik Tarabocchia stavil na Adama Pribičevića to-le vprašanje: Vstrajate li pri tem, da je priča Nastić govoril neresnico?

A. P r i b i č e v i ć: Seveda vztrajam!

P r e d s e d n i k: A kaj mislite, za kaj Nastić proti vam priča?

A. P r i b i č e v i ć: To je težko tu reči. To so razlogi političnega značaja.

V a l e r i j a n P r i b i č e v i ć: Ta proces je bil za nekoga politična potreba.

P r e d s e d n i k (proti Nastiću): Vztrajate li vi pri tem, da ste govorili resnico?

N a s t i ć (tiho): O tem sem se že izjavil.

P r e d s e d n i k: S tem je dovrena konfrontacija svedoka z obtoženci. Opozarjam zagovornike, da pridejo sedaj po Nastićevem zaslišanju takoj na vrsto predlogi.

Dr. P o p o v i ć: Prosim, naj se predlogi dado na dnevni red šele pojutrišnjem, da se zagovorniki lahko med sabo dogovore.

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

II.

Ljubljanski guverner je po dvakrat na leto priredil na Barju velik lov in povabil vse plemstvo, vse oficirje in tudi najpremožnejše meščane. Lov sam je mikal samo lovce, toda lovu je vedno sledilo vesela zabava, združena s plesom pod milim nebom in na to zabavo so prihiteli povabljenci celo iz prav oddaljenih krajev. Na konjih, v ekvipažah in zlasti na čolnih je ob takih prilikah hitelo vse polno ljudi iz Ljubljane do Preserja in skoro tradicijonalno je bilo, da je take dni pri povratku ponoči utonil v Ljubljanici kak udeleženec, ki pri pijači ni poznal mere in meje.

Proti večeru je prijezdil v Preserje tudi Mihael Kržinar in našel je tam že jako mnogoštevilno in tudi že več kot jako veselo družbo. Že od daleč ga je zagledala gospa Terezija Ahčinova, mlada, bogata in vsestransko zelo okrogla vdova, ki je sedela med celo gručo mladih in starih čestilcev in vzbujala občno pozornost svojim glasnim smehom in z neverjetno kričečimi barvami svoje obleke.

Terezija je bila pravzaprav jako čedna žena, navzlic nekoliko preveliki mesnatosti svojih udov. Govorila je mnogo, hitro in glasno in moški so se ž njo kaj dobro zabavali, kajti dovolila je tudi kako krepkejšo besedo in se je rada ter prav presrčno smejala. Gospa Terezija je imela izredno trezno sodbo o življenju in ljudeh ter izredno slab ukus o toaletnih stvareh in družabnih navadah. Sicer pa je bila dobra in prijazna.

Njen oče je bil graščinski oskrbnik. Spravil je troje gospodarjev na beraško palico in ko je umrl, je zapustil svoji hčeri tri skrinje denarja in pa svoj izredno razviti praktični talent. Terezija se je hitro po očetovi smrti poročila z odvetnikom Ahčinom, ki ga sicer ni ljubila, ki pa ji je bil simpatičen zaradi svojega bogastva. Nemila usoda ji je sicer moža kmalu ugrabila, a v tolažbo je zapustil Tereziji toliko denarja, da je postala najbogatejša vdova ljubljanska.

Mihael je gospo Terezijo prej slišal, kakor jo je zagledal. Ko se je nanjo ozrl, je zagledal tik nje Štefana Ogulina, ki je bil povsod, koder je bilo dobiti kako bogato ženo, vdovo ali dekle. Mihael je instinktivno slutil, da je sladki in gladki Štefan Ogulin nevaren in zavraten človek in se ga je ogibal, kolikor je le mogel. Tudi sedaj si je rekel, da stori najbolje, če se ne približa družbi gospe Terezije. Napravil je majhen ovinek, se spotoma ustavil pri mizi nekaterih znancev in ravno hotel iti, da pozdravi gostitelja, ko mu je gospa položila roko na ramo.

»Ali ste se mi hoteli tudi danes izogniti?« je vprašala gospaTerezija.

Mihael se je presenečeno obrnil k njej, kajti tega pač ni pričakoval, da zapusti gospa Terezija svojo družbo in da ga bo kar tako pričo vseh ljudi atakirala.

Molče se je Mihael priklonil okrogli vdovi, tako globoko se ji je priklonil, da je imel njegov pozdrav že nekoliko ironičen značaj.

»Oprostite, milostiva«, — je dejal Mihael, »a danes sem tako slabovoljen, da vas nisem hotel nadlegovati s svojo navzočnostjo, da bi ne pokvaril veselega razpoloženja vaše družbe.

»Uh, uh, uh«, je kričala gospa Terezija. »Kar vstrašila bi se vas, ko bi se sploh koga bala. Slabovoljni ste? Potem pridite v našo družbo, tam se bodete že razgreli in zvečer se peljemo na čolnu domov.«

»Oprostite, milostiva . . .«

»Že zopet, oprostite milostiva; kaj se vedno tako oproščate?«

Gospa Terezija je zdaj hitro spremenila glas in vedenje. Pogledala je najprej Mihaela prav ljubo, potem povesila oči in končno sladkujé se rekla:

»Pojdite z nami; prav veliko veselje bi mi napravili, če bi šli z nami. Še nikdar Vas nisem prosila nobene prijaznosti — storite mi danes, kar Vas prosim.«

Mihael je bil silno presenečen. Vedel je, da bi ga gospa Terezija takoj vzela za moža, če bi jo zasnubil, domneval je tudi, da ima njegov oče v tem oziru že prav določen dogovor z gospo Terezijo, ali da je gospa Terezija vanj resnično zaljubljena, kakor je to pokazala v tem trenotku, tega niti slutil ni.

Njena prošnja mu je bila prav neprilična in že je hotel povabilo odkloniti, ko je videl, da ima gospa Terezija vse rosne oči. Tedaj pa je njegova vljudnost premagala vse pomisleke.

»Razume se ob sebi, milostiva, da grem z Vami.«

Gospa Terezija je zadovoljnosti malo zardela, a svojega veselja ni hotela izdati.

»Kako govorite; prav kakor bi mi izkazali posebno milost.«

»Nikakor ne«, je ravnodušno odgovoril Mihael. »Vi gospa ste meni izkazali milost, da ste me povabili.«

V srcu mu je bilo že žal, da se je udal in začel je premišljevati, kako bi se gospe Terezije in njene družbe zopet odkrižal.

»A, kaj storim s svojim konjem . . .«, je rekel čez trenotek kakor bi govoril sam s seboj.

»Major Harding ima strežaja s seboj — ta prevzame konja, Vi pa se peljete z nami«, se je hitro oglasila gospa Terezija. »To lahko takoj v red spraviva.«

Ni se hotela ločiti od Mihaela, kakor bi se bala, da ji uteče. Ko je bilo zastran konja vse preskrbljeno, sta šla nazaj na zabavišče. Ravno tedaj se je kot zadnji teh povabljencev pripeljal baron Benalja s svojo soprogo baronico Renato.

Baron Benalja je imel navado, da je prišel vedno prepozno. Skoro zaspan je slonel na svojem vozu, a ko je zagledal tik svoje kočije Mihaela in gospo Terezijo, se je zganil in očitno je bilo, da je v tem trenotku postal prav dobre volje.

»Ali ju vidiš Renata — Kržinar in gospa Terezija — torej je le res, kar sem ti povedal, da sta skoro zaročena.«

Benalja je govoril tako glasno, da sta ga Mihael in Terezija morala slišati.

Mihael bi bil pač lahko baronici Renati kako pokazal, da je zašel v družbo gospe Terezije proti svoji volji in le po nesrečnem slučaju, toda storil tega ni. Rekel si je, da nima nobene pravice dovoliti si tako intimnosti napram baronici Renati in zavedal se je tudi, da bi bilo to poniževalno za gospo Terezijo in da tega ni zaslužila.

(Dalje prihodnjič.)

**dušena** napitnica in čestitka. Vseh **navzočih** društev zastopniki so čestitali jubilantu in ga bodrili k še neumornejšemu delu za bodočnost. Vsi govorniki so bili polni hvale društvu, ki je nekdaj »nemško« Idrijo preporodilo v tako zavedno in narodno čuteče slovensko mesto.

Po banketu so vsa že navedena društva, ki se jim je pridružila še deputacija »Prosvete«, idrijske požarne brambe, ter koi društvo »Sloga« iz Idrije korporativno, nekatera z zastavami, skupno odkorakala na veseličui prostor pri Grudnu. Povsod je številno občinstvo pozdravljalo došle goste, iz narodnih hiš pa so se vsipali nanje šopki in cvetlice. Naravnost krasen je bil prizor pred ljudsko šolo, kjer so male deklice mahale s trobojnicami gostom v pozdrav in jih obsipale s cvetkami.

Ljudska veselica pri Grudnu je uspela tako sijajno, da ni preveč drzna trditev, ako pravimo, da take veselice še ni priredilo nobeno idrijsko društvo. Velikanski Grudnov kozolec je bil popolnoma zaseden, tako da je moralo mnogo posetnikov ostati na vrtu, ker pod kozolcem že koj ob pričetku veselice niso dobili več prostora. Velik je moral biti aparat, da so mogli biti postreženi vsi ti udeležniki. Nedvomno bi gospodar sam ne bil mogel zadovoljiti tolikemu navalu občinstva od blizu in daleč, da ga niso razbremenile narodne gospice, ki so razpečavanje piva, peciva in mrzlih jedil prevzele v društveno režijo. Kar veselje je bilo gledati, kako pridno so se gibale in stregle te naše gospice, male in velike. V eni uri, ko se je prvi naval polegel, je bila vsa postrežba v najlepšem tiru. Namah si dobil vse, kar si si poželel. Bilo je kakor v veliki tovarni, vsak delavec je na svojem mestu in vsi skupaj funkcijonirajo kakor velik stroj. Zavladalo je pravo pravo bratsko veselje med navzočimi društvi. Godbo je pridno oskrboval idrijski godbeni klub, vmes so se vrstila različna društva z izbranimi točkami, mladina je pa plesala kot bi šlo za stavo. Le prehitro je prišel čas, ko je bilo treba ljubim gostom za slovo segati v roko. Zahvaljevali smo se jim še enkrat za izkazano bratsko ljubav in jim obljubljali, da jim poset o prvi priliki povrnemo.

Petindvajsetletnico »Del. bral. društva« je praznovala cela narodnonapredna Idrija. Vsi smo tekmovali, kako bi bolj poslavili jubilej našega toli zasluženega ddruštva. Mesto je imelo praznično lice. Koder se je premikal sprevod, so bile skoro vse hiše okrašene z zastavami, pa tudi več slavolokov je pozdravljalo došla bratska društva. Pomnožen društveni odbor je delal že več mesecev na pripravah za to slavlje. Pri tem so mu z veliko vnemo in požrtvovalnostjo pomagale društvene članice, ki so si zlasti na dan slavlja pridobile za društvo velikih zaslug. Hvala jim, kakor tudi vsem onim, ki so na ta ali oni način pripomogli društvu do tako lepe in krasno uspele prireditve. Društvo je dobilo k svoji 25-letnici tudi mnogo pismenih in brzojavnih čestitk, med njimi od ljubljanskega župana Hribarja, od izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke, od odsotnih članov »Ljubljanskega Zvona«, od pevskega društva »Lipa« in več prijateljev in bivših članov društva, kakor Pirca iz Celovca in Mihe Vončina iz Trsta.

H koncu naj omenimo, da smo se na svojem slavlju spomnili tudi štrajkujočih bratov v Ajdovščini in zanje nabrali 40 K. Sicer majhna svota, ali darovana je bila od srca, darovali so jo siromašni delavci svojim še bednejšim bratom. Društvo je izdalo za svojo slavnost tudi lično knjižico, ki je v njej v kratkih in jedrnatih stavkih orisana vsa društvena zgodovina ali bolje rečeno zgodovina trpljenja idrijskega delavca. **Kratka statistika nam najjasneje predočuje boje, ki jih je moralo društvo prestati s svojimi skritimi nasprotniki. Želimo, da bi »Del. br. društvo v Idriji« še nadalje korakalo za svojim ciljem po začrtani poti! S prosveto do svobode!**

* * *

Strašno občutljivost so pokazali pri slavnosti »Del. br. društva v Idriji« tamošnji soc. demokrati. K slavnosti se je priglasilo tudi kolesarsko društvo »Sloga« v Idriji, ki je sicer nepolitično in so mu člani tako naprednjaki, kakor soc. demokrati. To društvo ima svoje prostore v hiši, kjer je soc. dem. gostilna in sploh vsa njih organizacija. Ker so prijavila svoj prihod tudi kolesarska društva iz Goriške in so jih »Slogaši« povabili v svoje prostore, se je predsednik »Sloge« (soc. demokrat) čisto pametno in trezno odločil, da razobesi iz društvenih prostorov trobojnico (vsaj gostom na čast). Zato je prosil predsednika »Del. br. društva«, naj mu preskrbi eno zastavo-trobojnico. Ta je želji rade volje ugodil. Drugo jutro mu je pa predsednik »Sloge« vrnil trobojnico, češ, da mu je ne puste razobesiti. Bog se usmili take mednarodnosti, ki se boji ene slovenske trobojnice!

## Vsi Slovenci na veliko skupščino „Družbe sv. Cirila in Metoda“!

Le še malo časa nas loči od pomembnega dneva, ko bo naša »Družba« polagala račun o lanskem svojem delovanju, ko bo povedala, kako je porabila prispevke, poslane ji od vseh strani, kjer prebivajo Slovenci, za obrambo slovenske dece; povedala pa bo tudi, kako misli postopati naprej, v kateri smeri hoče nadaljevati naš obrambni boj. Skratka, polagala se bo dne 8. avgusta na Jesenicah **bilanca našega narodnega dela v preteklem letu.** Na drugi strani pa bo »Družbina« velika skupščina že s tem, da se bo vršila, gromovit **protest proti vladi.** Saj vse delo »Družbe«, sploh obstoj »Družbe« sam ob sebi ni nič druzega kakor uničevalna obsodba naše c. kr. vlade. V pravni državi, v kateri znani naš § 19 ne bi bil samo na papirju, bi bil obstoj društva s programom »Ciril-Metodove družbe« naravnost absurden.

Prav z veseljem bi pozdravili tisti trenotek, ko bi »Družba« kot nepotrebna razpadla in bi njeno nalogo prevzela država, kakor bi to že davno moralo biti. Protestirali bomo dalje z glavno skupščino proti Nemcem, ki nam z brutalno silo skušajo ugrabiti našo deco, ki govore vedno in vedno o svoji visoki kulturi, o humaniteti itd., ki pa se ne strašijo nobenega nasilstva, kadar se gre za ponemčevanje našega naroda in predvsem naših najmlajših. »Dajte mi v roko deco, in preobrazim vam svet« — to vedo Nemci, pa to bi morali vedeti tudi mi. Najhujša obsodba pa bo na skupščini zadela naše klerikalce, ki vedno, posebno kadar jim kaže, vpijejo, kako veliki Slovani in Slovenci da so, ki pa našemu **edinemu vseslovenskemu obrambnemu društvu** mečejo vedno pod noge polena. Vse slovenstvo naših klerikalcev je golo farizejstvo. Niti njih zadnja obstrukcija v državnem zboru, niti njih vžigalice »za obmejne **Slovence« nas ne motijo: z eno nogo stoje na Dunaju, z drugo v Rimu, narodnost pa jim je — akoravno greh po mnenju katoliških avtoritet — dobrodošlo sredstvo, da love z njim nerazsodne mase. Pokazati Slovenstvo naših klerikalcev v pravi luči, bo tudi naloga velike skupščine »Družbine«. Utemeljeno je naše trdno pričakovanje, da se dne 8. avgusta zbere na Jesenicah vse, kar misli in čuti res slovensko, da odločno protestira proti germanizujoči politiki vlade, proti brutalnemu nasilstvu Nemcev in proti ostudnemu brezdomovinstvu naših klerikalcev.**

## Fran Hrašovec †

Dne 25. julija je izdihnila v nemškem Gradcu blaga slovenska duša. Po večmesečni bolezni je umrl ondu c. kr. okrajni sodnik v pokoju g. Fran Hrašovec v starosti 88 let.

»Oče Hrašovec« je bil če ne osebno pa gotovo po imenu znan vsakemu Slovencu, ki se zanima za slovensko narodno življenje. Oče Hrašovec je bil idealist, kakršnih je danes malo, posebno malo med mlajšo generacijo. Rojen je bil 31. avgusta 1821. v Berkovcih v župniji Sv. Jurja ob Ščavnici na Štajerskem. Ljudsko šolo je obiskoval pri Sv. Duhu in v ponemčenem Cmureku, gimnazijo v Mariboru in v Gradcu, pravoslovje je študiral v Gradcu in na Dunaju, a si je vzlic vseskoz nemško šolski vzgoji ohranil živo narodno zavest ce v oni dobi, ko so bili zavedni narodnjaki tako redki, kakor bele vrane. Bil je tedaj mladenič, ko je bil ilirizem v najlepšem cvetu in ostal je ilirskim idejam zvest do svoje smrti.

Leta 1848. je vstopil v javno službo in postal l. 1849. politični in sodnijski kazenski sodnik pri patrimonijalni gosposki v Zgornji Radgoni. Od tam je prišel k okrožnemu sodišču v Celje, kjer je bil tudi tolmač slovenskega in hrvatskega jezika. Tedaj je prijel za pero in začel delati na žurnalističnem polju. Najprej je pisal v Bleiweisove »Novice« o porotnih obravnavah v Celju; dopisoval jim je tudi iz Gornjega grada in iz Ormoža, koder je služboval ter med drugim popisal tudi življenje in navade v Halozah. Božidar Raić je ta spis vedno toplo hvalil.

Osem let svojega življenja je prebil oče Hrašovec na Hrvaškem. L. 1854. je postal pristav v Pregradi in potem okrajni predstojnik v Sisku, kjer je ostal do l. 1862. Bachov sistem ga je ponesel na Hrvatsko in s padcem tega sistema je moral tudi Hrašovec zapusti Hrvatsko, toda služil ni temu sistemu nikdar, bil je vedno zvest in pošten Slovan.

Nastavili so ga v Brežicah, a ker se ni hlinil, ker ni skrival svojega slovenskega mišljenja, so ga storili neškodljivega s tem, da so ga poslali med trde Nemce na Gornje Koroško, 26 let je preživel v tem pregnanstvu, službujoč v Sovodnju (Gmündu) in v Špitalu kot okrajni predstojnik oziroma kot sodnik. Neštetokrat je prosil za premeščenje med rojake, a graško nadsodišče mu teh prošenj ni uslišalo, ker med Slovenci ni hotelo imeti slovenskih uradnikov.

Ko je oče Hrašovec l. 1889. dovršil 40. leto svojega službovanja, je šel v pokoj. Naselil se je v Gradcu od tod pa je leto za letom obiskoval slovenske in hrvatske kraje.

Živel je 26 let v pregnanstvu med Nemci, a v njegovi hiši se je govorilo vedno samo slovensko in vzgajal je svoje otroke v strogo slovenskem duhu.

V Gradcu je bil splošno znan in spoštovan kot starosta tamošnjih Slovencev. Kot predsednik Ciril in Metodove podružnice in poverjenik družbe sv. Mohorja je hodil malodane od hiše do hiše in zbiral člane. Ni je bilo v zadnjih 30 letih večje slavnosti ali narodnega shoda, katerega ni vsaj brzojavno pozdravil, če mu ni bilo mogoče, da bi se ga osebno udeležil. Šele pred letom, ko se je ustanovila ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda je odstopil od narodnega delovanja, zanimal se je pa za vsak dogodek v narodnem življenju prav do smrti. Gmotno je podpiral po svojih skromnih dohodkih kot sodnik vsa občenarodna in dijaška društva, in kar mu je bilo mogoče, je vse storil, da je spravil kar mogoče dobrih za ljudstvo primernih knjig med narod. Nekaterih knjig je nakupil kar po deset in celo dvajset izvodov ter jih poslal v dar na razne kraje. Vsak obiskovalec slovenskih prireditev v Gradcu se dobro spominja sivolasega prijaznega starčka, ki je hodil od mize do mize, pozdravljal in navduševal vsakogar, posebno mladino in ki je s solzami v očeh poslušal krasne zbore in govore slovenskih akademikov. Kot starosta graških Slovencev ima poleg rajnega najboljšega mu prijatelja krušnega očeta slovenskih akademikov v Gradcu dr. Benjamina Ipavca pač prvo mesto med graškimi Slovenci.

Čist je bil njegov značaj in njegovo življenje; do groba je ohranil mladeniško navdušenje za naš slovenski rod in jezik. Bodi mu ohranjen ljub spomin!

## Vodne razmere v Grosupljem.

Če bi naenkrat morali Ljubljančanje piti in uporabljati umazano vodo iz Ljubljanice za vse svoje življenske potrebe, završalo bi kakor vihar po Ljubljani, in bičala in kritikovala bi se občinska uprava, kar bi bilo popolnoma na mestu. Zgodilo bi se v tem slučaju lahko, da postane epidemija, na isolacijo in desinfekcijo pa bi bilo težko misliti, ker bi bilo ljudstvo primorano uporabljati okuženo vodo. Kar pa velja za eno, velja tudi za drugo vrsto ljudi. Razmere, ki bi lahko nastale v omenjenem slučaju v Ljubljani, nastaneje lahko vsak čas v Grosupljem. »Vsaka primera šepa« poreče kdo. Prav! Če še tako šepa, pokaže pa le dvojno mero: prvič, da se ne da ljudstvu, kar mu gre po vseh človeških pravicah, kar bi morala vlada sama že iz zdravstvenih in gospodarskih ozirov preskrbeti, drugič, tam bi se v omenjenem slučaju obglavil ves občinski svet z županom vred, tu pa sede možje nemoteno na svojih stolčkih, spe spanje »pravičnega«, ter se pri tem niti ne zmenijo za prošnje ljudstva. Dejstva sama nam pokažejo v najsvetlejši luči vso modrost občin. uprave, katero razvija pri najvitalnejši zahtevi vaščanov, pri napravi vodovoda. Potok Grosupljica je v suši edino zajemališče vode cele vasi. Osuše se vsi vodnjaki razun onih g. župana in obč. svetnika in malega studenčka pod oknom drugega svetnika, kateri mu daje zadostno vode za pijačo in kuho. Ti trije so torej edini preskrbljeni, vsi ostali iz Grosuplja in Stranske vasi pa smo primorani uporabljati vodo iz Grosupljice. Kakšna pa je ta voda, kaže sledeče: V nji se namaka in pere po cele tedne obleka in perilo za jetiko umrlih. Posebno razširjena je ta navada v Jerovi vasi nad Grosupljem. Ljudje namakajo okuženo obleko v tekoči vodi, da bi jo voda razkužila in bi postala brez nevarnosti porabna. To se godi vrhu tega jako pogosto, ker je jetika ravno v omenjeni vasi silno razširjena. Neuko ljudstvo seveda ne ve, da s tem ne razkuži obleke, marveč okuži vodo, katero zajema spodaj cela vas, in daje s tem pogoj, da se razširi ta grozna morilka tudi v Grosupljem. Dalje pere perilo zdravih in bolnih v Grosupljici štiri do pet vasi, napaja se v njej vsak dan po dvakrat nad sto glav živine, ki vodo popolno onesnaži, kopljejo se poleg otrok in odraslih, konji in kar je najlepše imajo baje nekateri gospodarji vanjo izpeljane gnojnične odvode iz hlev in svinjakov. In tako vodo, pomešamo z najraznovrstnejšimi odpadki, bacili, pomijami in gnojnico je primorano ubogo ljudstvo dan za dnem po leti in po zimi, leto za letom uživati. Le veliko čudo je, da pri takih razmerah še ni nastala kaka epidemija. Ali kar se še ni, se še lahko zgodi. V najkrajšem času se lahko priplazi, kar je umevno iz teh podatkov, v vas jetika in prične svoje uničujoče delo. Kaj pa bi bilo v slučaju, da se pojavi tifus ali kaka podobna nalezljiva bolezen. Znalo bi se zgoditi, da bi prepovedale zdravstvene oblasti — kakor se je zgodilo pred letom v Zatiški dolini — zajemati vodo iz Grosupljice. Kje dobiti potem vodo, vodnjaki suhi, kar jih je, blizo nobenega studenca, vas pa velika, tako, da je sploh vprašanje, če bi se dalo še pod tako strogimi odredbami omejiti zajemanje vode iz Grosupljice in zajeziti nadaljni razvoj bolezni. S higijeničnega stališča je torej trditev, da se naprave vodovoda ne sme odlašati popolnoma utemeljena. Če je vkljub taki potrebi župan prekomoden, da bi se za stvar pobrigal, bi bil vsekakor na mestu dež. odbor, ki bi ukrenil ljudstvu v prid potrebne korake, da se zgradi čimpreje vodovod. Uradno je dognano, da je perovski studenec dovolj močan in z lahkoto preskrbuje z zdravo vodo ne samo Grosuplje in Stransko vas, marveč tudi visoko nad Grosupljem ležeče Perovo, ki ravno tako potrebuje zdrave pitne vode. Kar se tiče vodnega pritiska, ni tu nikake skrbi. Studenec leži še 7 m nad Perovim, pod njim Stranska vas in še nižje Grosuplje. Vzrok, da se ne napravi vodovod, torej tudi ne tiči v tehničnih ovirah, marveč v nedelavnosti in brezbrižnosti župana in nekaj njegovih svetovalcev, ki imajo dovolj pitne vode in se ne brigajo za ostalo ljudstvo. Trebali bodo ti gospodje kmalo uvideti, da jim je pričelo gledati ljudstvo nekoliko natančneje pod prste in bo treba kaj več storiti, kakor metati samo pesek v oči z razširjanjem govoric o vodovodu, o merjenju sveta itd. Ni pa utemeljena zahteva vodovoda samo iz higijeničnih ozirov, marveč tudi iz gospodarskih. Nekateri gospodarji morajo imeti dan za dnem skoro po cel dan vpreženih par živine za dovoz vode. Koliko bi lahko odvrnil hlapec in ta živina, da bi delala na drugem mestu in bi mu ne bilo treba voziti te umazane in nezdrave vode. Gospodarski interes se tesno druži s higijenskim. In v slučaju kakega požara? Več velikih gospodarstev je oddaljenih od potoka po četrt ure in še več. Pri tej oddalji sploh ni misliti na rešitev. To se je pokazalo jasno povodom požarja posestva Bučarjevega iz Stranske vasi, katerega je ogenj popolnoma uničil. Vodo za gašenje so vozili v dveh sodih, in da ni bilo v bližnjih vodnjakih za par čebrov vode, ne bi bili mogli ognja ni

(Dalje v prilogi).

---

general, ampak še bolj široko je pogledal hip pozneje, ko so stali moji vojaki v plaščih — brez rokavlov.

Godba je zaigrala in polk se je jel pomikati proti mestu.

Koliko je bilo po ulici smeha, vam ne morem povedati! Moja stotnija je korakala prva in tisti dan se ni govorilo drugega, kot o nadporočniku Podluni.

Najprvo sem sklenil, da se ustrelim, potem pa sem se premislil, ker višje poveljstvo me je odpustilo s pohvalo, češ, da sem za navadnega častnika premoder. Tako sem torej prišel ob čast in slavo! Lepi časi so bili in imenitno smo živeli. Takega nadporočnika pa, kakor sem bil jaz, ga ni bilo, ga ni in ga ne bo! Živio Radecki!«

Tako je končal gospod Podluna svojo historijo, srknil na jezo dvakrat in čaša je bila prazna.

**Josip Premk.**

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Zato je molče pozdravil, pogledal kar mogoče ravnodušno ženo, ki jo je ljubil z vso močjo svojega srca in šel naprej, kakor da je srečal znanko, za katero mu ni več kot za lanski sneg.

Bil je pa jezen sam nase in ljutil se je na vsiljivo gospo Terezijo, ki ga je spravila v tako neprijeten položaj. Spominjal se je natančno vsake besede, ki jo je rekel par dni poprej na večerji pri baronu Paumgartnu in kako je Renato zagotavljal, da se nikdar ne poroči z gospo Terezijo.

»Kaj si bo mislila o meni«, to mu je neprestano krožilo po glavi. »Rekla bo, da sem nestanoviten, da se z vsako rad zabavam, da sem se ji hlinil in kdo ve kaj še vse.«

Da, ko bi ji mogel povedati, kaj se je zgodilo med njim in njegovim očetom, ko bi ji mogel pojasniti, da je že na pol opustil svoj namen, se ne poročiti z gospo Terezijo, opustil edino za to, da bi rešil dobro ime in zakonski mir Renati, potem bi laglje prenašal neljubo mu družbo gospe Terezije, a tako mu je bilo kar neznosno in vedel se je tako, da je bilo naposled gospe Tereziji še žal, da ga je izvabila k sebi in k svoji družbi.

Edino stari baron Evzebij Benalja je bil zadovoljen, da je gospa Terezija odpeljala Mihaela Kržinarja v svojo družbo. O zvestobi svoje žene ni nikdar niti najmanj dvomil. Toda poznal je svet in ljudi, poznal človeško srce in imel toliko uvidevnosti, da je sam sebi priznal: enkrat pride le ura, ko se v Renatinem srcu vname plamen ljubezni — in te ure se je bal, misel na to uro, ki uniči vso njegovo srečo, mu je bila strašna, ta misel je bila edina skrb njegovega življenja.

Renata je bila največja in edina ljubezen njegovega življenja. Ljubkoval in užival je mnogo, a resnično ni ljubil nikdar, dokler ni videl Renate. V svoji mladosti je delal kolikor je mogel. Spomin na bedo v hiši svojega očeta, s predvorske grajščične prepodenega Ivana Jožefa Friderika, ga je vedno bodril, da je vztrajal pri delu in zbiral in štedil kolikor je mogel. V kupčiji je imel srečo, in ko je končno truden dela sklenil vse svoje kupčije in jih izročil drugim, tedaj je imel znamenito premoženje in tedaj ga je obšla želja, da bi imel tudi dediča, ki bi prevzel njegov denar in imenu Benalja pridobil zopet nekdanji ugled in nekdanjo veljavo.

Bratov in sester ni imel več. Drug za drugim so šli pod zemljo, nekateri daleč v tujih krajih in niso razen najmlajšega brata zapustili naslednikov. Samo najmlajši brat, ki je bil ostal na nekdanji pristavi strmolske graščine blizu Cerkelj, je zapustil več otrok. Toda Evzebij jih ni poznal in jih ni hotel poznati. Bili so na skrajno slabem glasu. Evzebij je krivdo na pokvarjenosti svojih nečakov pripisoval njihovi materi. Kje da jo je njegov brat dobil, kako da se je ž njo poročil, kdo je sploh bila, tega Evzebij ni vedel in tudi ni poskušal dognati, saj je bil vesel, da so ga nečaki v miru pustili in se niso zanj zmenili.

Evzebij si je želel sina, dediča njegovega premoženja in njegovega nekdanjega slavnega imena. To je bil vzrok, da se je poročil z Renato. A njegova najsrčnejša želja se mu ni izpolnila. To je bila velika bolest njegovega življenja.

Ko sta Mihael Kržinar in gospa Terezija izginila iz njegove bližine, je nežno prijel prste svoje žene in jih držal v svoji uveli suhi roki.

»Prav všeč mi bo, če se Kržinar in gospa Terezija poročita,« je dejal baron Benalja svoji ženi. »Kar ustvarjena sta drug za drugega. Terezija je mlada, čedna in bogata, Mihael pa isto tako. Res, da je ona vesela in skoro razposajena, on pa resen in dostojanstven — a meni se zdi, da se bodeta tako drug drugega spopolnjevala. Ali ni tako?«

Renata ni ničesar odgovorila. Kje so bile tudi njene misli! Moža niti poslušala ni. Pri srcu ji je bilo tako težko, kakor še nikdar in vedno in vedno se ji je vsiljevalo vprašanje: Kako da je Mihael še pred par dnevi zatrjeval, da ne vzame gospe Terezije, sedaj pa se ji posveča, kakor bi že bila njegova nevesta.

»Zakaj mi ne odgovoriš,« je vprašal Benalja. »Vprašal sem te, če misliš tudi ti, da bodeta Kržinar in gospa Terezija srečen par«.

»Kaj naj na to odgovorim,« je menila Renata. »Kdo more o tem sploh imeti kako sodbo. Zdi se mi, da bi Kržinar lahko dobil boljšo nevesto. Kaj mu je treba vzeti vdovo!«

»Ali — prosim te — Terezija je vendar jako mlada vdova! Njen mo- je bil grozno star; kdo ve kolikokrat ga je kap zadela; ves polomljen in pohabljen je bil, in naduho je imel. Ti si ne moreš misliti, kako naduho je imel!«

Stari baron Benalja je nosil čudovito dovršeno vlasuljo in si barval obraz, a naduhe ni imel.

»Pa to bogastvo!« je nadaljeval Benalja. »Stari Kržinar, ki ne more zatajiti kramarske krvi svojega starega očeta, ki je bil furman, bi razjedel same jeze, če bi lepo premoženje gospe Terezije ne prišlo v roke njegovega rodu. Stari Kržinar skop in lakomen.«

»Iz njegovih dejanj tega ni deti in tudi slišala nisem nikdar tacega« je mirno z nekako prepričanostjo rekla Renata.

»Ti še marsičesa nisi slišala, je v Ljubljani znano« se je razvnel Benalja, ki ga je najbolj razjezilo, kadar mu Renata ni slepo verjela. »Skopuh je stari Kržinar. Prav skopuh je. Javno nastopa z veliko slovesnostjo, kakor kak španski balero s sedemindvajsetimi imeni, skrivaj pa stiska kar le more. In hael bo ravno tak.«

ti omejiti, in ubraniti sosedna poslopja. Vse drugače bi seveda bilo, da je bil napravljen vodovod, in bi brizgalna dobila iz hidranta zadostno vode. Torej gg. odborniki in župan, če imate le količkaj srca za blagor ljudstva in ni v vas glas vesti popolnoma zamrl, ukrenite in pospešite napravo vodovoda potrebne korake, in preskrbite ljudstvu, katero vas je zato izbralo to, kar je za njega najpotrebneje — zadostno in zdravo vodo.

## Hrvaški sabor.

Zagreb, 30. julija. Poslanec dr. Barčić, predsednik hrvaškega sabora po starosti je bil poslal cesarju prošnjo, naj bi sklical sabor vsaj za toliko časa, da bi se konstituiral. Na to prošnjo do danes še ni odgovora. Iz tega sklepajo, da bo sabor razpuščen in razpisane nove volitve na konec marca ali začetek aprila. Ban Rauch upa pri novih volitvah pridobiti za vlado vsaj 20 glasov.

## Španija.

### Položaj v Madridu.

Pariz, 30. julija. Poročila o včerajšnjih demonstracijah pred kraljevo palačo v Madridu so skrajno vznemirljiva. Demonstracije so bile veliko burnejše kakor se je to spočetka poročalo.

London, 30. julija. »Daily Mail« poroča iz San Sebastiana: Kralj je prišel v Madrid. Padec ministrstva je pred durmi, sestavili bodo vojaško ministrstvo. Pri svojem prihodu v Madrid je bil kralj zelo potrt. Telegrafska in telefonska zveza z Barcelono je zopet urejena. V Barceloni je po uradnem poročilu vojaštvo ugnalo revolucijonarje.

### Položaj v provinciji.

Madrid, 30. julija. Uradno se poroča: Novice iz Barcelone so zadovoljive. Kavalerija je ugnala uporn ike v predmestjih. Treba bo še ukrotiti kraje v okolici Barcelone, kjer se nahajajo še manjše čete upornikov.

Cerbere, 30. julija. Danes dopoldne ni odšel noben vlak na špansko ozemlje. V provinciji Geroni vre.

Berolin, 30. julija. V Kataloniji so železniške in brzojavne zveze pretrgane.

Cerbere, 30. julija. V Granolertu so zažgali uporniki dva samostana. V Casa de la Selva so razorožili orožnike ter jih zaprli v vojašnico. Od poklicanih rezervistov iz letnikov 1906, 1907 in 1908 ni prišel ne eden.

### Vojaška diktatura?

Pariz, 30. julija. Tukajšnji listi javljajo, da bo v najkrajšem času proklamirana na Španskem vojaška diktatura z generalom Weylerjem na čelu. Weyler je znan še izza dobe, ko je bil na Kubi guverner, po svoji veliki okrutnosti.

### Princ Jaime.

London, 30. julija. Sin umrlega kronskega pretendenta Don Carlosa, princ Jaime, bo izdal manifest, v katerem reklamira kraljevski prestol zase. Pri uporu v deželi so udeleženi najbrže tudi karlisti.

### Melila.

Melila, 30. julija. Včeraj se ni dogodilo nič novega. V nasprotniškem taboru je mir. Parnik »Puerto Rico« je pripeljal sem čete.

Pariz, 30. julija. Vesti iz Melile pravijo, da so imeli Kabili v zadnjih bojih velikanske izgube. Padlo je baje 4000 mož; ogromno je tudi število ranjenih.

---

»Zdi se mi, da se motiš« je zopet prav mirno in prav hladno rekla Renata. »Zapravljivca nista, ne stari Kržinar, ne njegov sin, a skoposti in umazanosti jim ne more nihče očitati.«

Benalja se je začel razburjati. Postalo mu je sumljivo, da se Renata nekako poteguje za Kržinarja in njegovega sina.

»Kaj pa imaš s temi Kržinarji, da se zanje tako zavzemaš?« je siknil polglasno in začel trepetati, da se mu je vlasulja s klobukom vred začela nagibati zdaj na to, zdaj na drugo stran.

»Ne potegujem se prav nič za Kržinarje, ki mi sploh niso nič mari, nego potegujem se za resnico.«

Ta odgovor je barona Benaljo vsaj toliko pomiril, da njegova vlasulja ni bila več v nevarnosti, vedel je, da je Renata do skrajnosti resnicoljubna in pravična in da bi se zavzela tudi za največjega svojega nasprotnika, če bi sodila, da se mu godi krivica.

Toda obstanka na slavnosti ni imel Benalja nič več. V drugih razmerah bi za ves svet ne bil pripoznal, da je star, slab in bolehen, toda zdaj je hotel za vsako ceno priti iz bližine Mihaela Kržinarja. Samo pozdravil je guvernerja in njegove goste in izgovarjajoč se, da ima glavcbol in da ga trga, se hitro zopet poslovil, ter se z Renato vrnil v Ljubljano.

(Dalje prihodnjič.)

## Perzija.

Petrograd, 30. julija. Glasom brzojavk iz Perzije se je tam položaj poslabšal. Zopet so bile manjše praske med vladnimi četami in reakcijonarci. Čuje se, da se bodo ruske čete v Perziji zopet pomnožile.

---


Vabilo
na
XXIV. redno
veliko skupščino
„Družbe sv. Cirila in Metoda"
v Ljubljani
v nedeljo, 8. avgusta t. l.
ob 10. uri dopoldne
na Jesenicah
(v hiši gosp. Antona Trevna na Savi štev. 16).

SPORED:

1. Nagovor prvomestnika.
2. Tajnikovo poročilo.
3. Blagajnikovo poročilo.
4. Poročilo nadzorništva.
5. Volitev članov v družbeno vodstvo.[1])
6. Volitev nadzorništva (5 članov).[2])
7. Volitev razsodništva (5 članov).[3])
8. Izpremememba pravil.
9. Slučajnosti.

Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda"
v Ljubljani, 17. julija 1909.

[1]) Iz vodstva letos izstopijo gg.: Aleksander Hudovernik, dr. Ivan Svetina, Ivan Vrhovnik
V odboru pa še ostanejo gg: Andrej Senekovič (prvomestnik), dr Dragotin Bleiweis vitez Trsteniški, Fr. Črnagoj, dr. Ernest Dereani, Gregor Einspieler, dr. Ivan Mrhar, Fr. Pahernik, Luka Svetec, dr. Gregor Žerjav
[2]) V nadzorništvu so bili gg.: dr. Fran Ilešič, dr. Danilo Majaron, dr. Ferdo Müller, dr. Vladimir Ravnihar, Ivan Schein gg.
[3]) V razsodništvu so bili gg.: Jakob Kogej, Matej Ražun, K. Savnik, dr. Fr. Tekavčič, dr. Karel Triller.

DOSTAVEK: 1 Po prihodu skupščinarjev na Jesenice bo sprevod na Savo, kjer se vrši zborovanje v hiši g. Antona Trevna št. 16.

2. Ob treh popoldne bo ljudska veselica pri gosp. Višnarju, ki jo priredita domači podružnici s sporedom:
a) javna telovadba „Sokola",
b) srečolov, c) šaljiva pošta,
č) prosta zabava.

Skupni obed bo pripravljen v gostilni g. Jakoba Mesarja na Jesenicah, cena 1 K 50 v za osebo; udeleženci naj se za to priglase do 1. avgusta pri gostilničarju samem, ali pri podružnici družbe sv. Cirila in Metoda na Jesenicah. Obed se bo dobil tudi v drugih narodnih gostilnah, posebno pri gosp. Trevnu na Savi, na „Pošti", pri „Sokolu", v gostilni Višnarjevi in Hrovatovi na Jesenicah. Cena navadnemu kosilo 80 v, na razpolago pa bodo še druga jedila Kdor hoče, da dobi tu pripravljeni obed, naj se oglasi do 1. avgusta pri navedenih gostilničarjih.


# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 31. julija.

+ **Z ozirom na izjavo dr. Rybaŕa,** ki jo je priobčil v »Edinosti«, da ni bil prisoten, oziroma da ni dobil vabila na sejo »Zveze južnih Slovanov«, v kateri se je sklenil izstop iz »Narodne zveze«, konštatujemo na podlagi povsem zanesljivih informacij, **da se je poslanca dr. Rybaŕa brzojavno povabilo k seji v petek 9. t. m. Seja, v kateri se je soglasno sklenil izstop iz »Narodne zveze«, se je vršila v soboto 10. t. m. — isti dan, ko je vlada zaključila zasedanje državnega zbora.** Kakor smo informirani, se je poslanec dr. Rybař baš iste dni mudil v Ljubljani. Brzojavni poziv na sejo mu je bil poslan v Trst in ako mu ta brzojavka ni bila vročena, zadene krivda v tem oziru pač njegovo pisarno.

+ **Klerikalci hvalijo svojo obstrukcijo** na vse mogoče načine, prav po starem nauku: »Ponavljaj neprestano kako trditev in če je še tako neresnična in nesmiselna, sčasoma pripraviš le nekaj norcev do tega, da ti bodo verjeli.« Kar ginljivo je opazovati, s kako vnemo se ravnajo klerikalci po tem nauku. Umevno je pač, da ne priznajo, da so jo zavozili, saj bi s tem priznali, da so nesposobni politiki. Umevno je tudi, da se hvalijo sami, ko jih neče nihče drugi pohvaliti. Značilno in zelo interesantno je, da med tem, ko doma vihajo rokave, ko govore na shodih tako, da bi jih lahko državni pravdnik prijel zaradi veleizdajstva in žaljenja Veličanstva, ko groze, da bodo vse razbili in razdejali — **pa že posredujejo njihovi pokrovitelji pri ministrstvu, da bi jih zopet sprejelo v svojo milost.** Pride čas, ko bomo v tem oziru priobčili zelo interesantne posamičnosti.

+ **Dr. Šusteršič v Dalmaciji.** Pod tem naslovom piše splitsko »Narodno Jedinstvo«: »Obveščeni smo, da pride dr. Šusteršič v Dalmacijo, morda tudi dr. Krek, in sicer najbrže na evharistični shod v Dubrovnik. Dr. Šusteršič prihaja semkaj, da se o svoji akciji v parlamentu razgovori z raznimi faktorji. Ako je to tako, bi želeli, da bi se dr. Šusteršič sestal z najresnejšimi dalmatinskimi politiki. V tem slučaju se bo lahko prepričal, da se javno mnenje vobče soglaša z liberalnimi Slovenci in s slovanskim časopisjem, ki se je izreklo za trgovinske pogodbe s Srbijo in Črnogoro in zato, da se ne da vladi nobena prilika posluževati se § 14. v času, ko imajo priti na dnevni red v parlamentu tako važna slovanska, zlasti pa jugoslovanska vprašanja«.

+ **Kako je poslanec Drobnič revnemu kmetu podporo odžrl.** Z Blok se nam piše: V občinski seji dne 27. julija je občinski odbornik M. vprašal **deželnega poslanca** in **župana Drobniča,** kako je bilo ob času razdelitve državne podpore s tistimi **otrobi,** ki so bile namenjene kakemu **revnemu kmetu,** katere pa sta si razdelila **med sabo** poslanec in župan Drobnič in posestnik Krašovec. Drobniču seveda ni bilo prav, da je bil tako opominjan na nečuven škandal, da je **revnega kmeta prikrajšal za državno podporo in jo pobasal v svojo malho.** Nič ni hotel Drobnič slišati o tej stvari, začel je kričati in z rokama mahati, češ, da to ne spada v občinsko sejo in da — **zaključuje sejo!!** Kar konec je hotel napraviti seji, samo da bi se ne govorilo o tem škandalu. Toda rečeni občinski odbornik se ni dal oplašiti, marveč je odločno zahteval, da se seja nadaljuje, ker ima pravico **interpelirati župana** in si te pravice ne da vzeti. Drobnič se je na to začel opravičevati in zvijati, češ, da mu je Krašovec otrobe ponudil, in da komu kaj mar, če mu kdo kaj podari. Pa to je bilo samo prazno besedičenje, to so bile čenče. Pri teh otrobih se je zgodila **grda sleparija,** ki je v smislu razglasa c. kr. okrajnega glavarstva v Logatcu z dne 5. avgusta 1908, št. 14.150, **kaznjivo dejanje.** Država je dovolila podporo, da dobe revni in potrebni kmetovalci krmila po **znižani ceni,** Drobnič pa je to na umazan in zvijačen način izkoristil za se. O kaki daritvi **sploh ni govora.** Posestnik Krašovec je o tej stvari pred tremi pričami izjavil sledeče: »K meni v hišo je prišel F. Drobnič, sedanji župan in deželni poslanec, in sicer ob času, ko so se naročevala krmila po znižani ceni, ter mi je rekel, naj naročim 1000 kg otrobov in 500 kg ovsa. Odgovoril sem Drobniču, da ne potrebujem toliko krmil, a Drobnič mi je rekel, naj le naročim, **da bo on vzel.** Jaz sem potem v resnici naročil pri županu 1000 kg otrobov in 500 kg ovsa. Otrobov je prišlo naročenih 1000 kg; **F. Drobnič je vzel 500 kg otrobov,** 500 sem jih pa jaz obdržal«. — Iz te izjave je razvidno, **s kako zvijačo je prišel Fr. Drobnič do 500 kg otrobov — do katerih ni imel nobene pravice;** razvidno je pa tudi, kake vrste poštenjak je ta **deželni poslanec** in **župan** in kako **usmiljeno srce ima za revnega kmeta.** Tako usmiljeno srce ima ta ljudski zastopnik, da pripravi iz same lakomnosti in požrešnosti **potrebnega revnega kmeta ob državno podporo.** »SLS.« je lahko ponosna na tega pristaša, ki ga je napravila celo za **poslanca** in **župana,** seveda **poštene** volilce mora biti v dno duše **sram,** da imajo takega zastopnika. — To naj za sedaj služi tudi v odgovor na št. 27. in 28. tisti umazani in lažnjivi cunji, ki se imenuje »Domoljub«; ako dopisnik tega smrdljivega lista še ne bo miroval, bomo pa še druge lepe reči pojasnili pristašem »SLS.« in vsi slovenski javnosti. Zdaj smo le radovedni, če ima vodstvo »SLS.« toliko **spodobnosti** in **časti** v sebi, da bo primoralo razkrinkanega Drobniča odložiti poslanski mandat in odstopiti od županstva, in dalje smo radovedni, kaj stori politična **oblast** in kako se izkaže njena **pravičnost** in **objektivnost.**

+ **Kakor mu kaže.** »Slovenec« je v stanu, da v eni in isti številki zastopa dva ali pa še več principov, Vodilno njegovo načelo je, da se drži vedno tistega principa, ki mu **ravno** ugaja. Kakor bolje kaže. Prav klasičen izgled smo doživeli te dni. V četrtek je »Slovenec« pisal: »Proti obstrukciji nabirajo podpise pri obrtnih organizacijah na Nižjem Avstrijskem in so razposlali take pozive tudi v druge dežele. Če mislijo, da bodo s tem kaj dosegli, se motijo, **kajti oni, ki podpisujejo, itak niso volilci obstrukcijonistov, ampak njihovi nasprotniki«. Izjave obrtnih organizacij proti obstrukciji, to so pač nezaupnice klerikalnim poslancem.** Teh se »Slovenec« seveda boji in zato zastopa v tem slučaju princip, da gre sodba o raznih poslancih **samo tistim volilcem, ki so za dotičnega polanca glasovali in da se temu poslancu ni treba prav nič brigati za one volilce, ki zanj niso glasovali. To** je najnovejše prepričanje »Slovenca«. **Do četrtka pa je imel čisto drugačno prepričanje.** Dr. Novaka in Filip Supančiča so **izvolili napredn jaki** v deželni zbor: za nju niso glasovali ne klerikalci, niti nemškutarji, a vendar je Hans Kregar predlagal tema poslancema nezaupnico, ko je slučajno imela klerikalno-nemškutarska zveza večino. Pri dr. Novaku in Zupančiču so bili klerikalci prepričanja, da smejo izreči tema poslancema nezaupnico tudi taki volilci, ki jih niso volili, zdaj pa so ravno nasprotnega prepričanja ter pisarijo, da volilci, ki niso glasovali za klerikalce, nimajo pravice jim izreči nezaupnice. Taka je »Slovenčeva« značajnost in trdnost v načelih.

+ **Bosanskega kmeta imajo** zdaj slovenski klerikalci vedno na jeziku. Tako se delajo, kakor da so šli zaradi bosanskega kmeta v boj zoper vlado in da so zaradi rešitve bosanskega kmeta začeli obstrukcijo. Še za **slovenskega** kmeta niso klerikalci nikoli nič storili, zdaj pa hočejo javnosti natveziti, da jim je bosanski kmet tako pri srcu, da so zaradi njega svojemu lastnemu narodu storili veliko škodo. Koliko pa so klerikalci z obstrukcijo pomagali bosanskemu kmetu? Vedeli so tudi prav dobro, da bosanskemu kmetu sploh ne bodo in ne morejo pomagati in da bi v najboljšem slučaju dosegli odstop vlade, prav nič drugega. Klerikalcem tudi sploh ni bilo na tem, da bi bosanskemu kmetu pomagali, marveč so bosansko agrarno banko le porabili kot **sredstvo** zoper vlado ter si je v ta namen dr. Šusteršič izposodil duševno lastnino dalmatinskega nasprotnika obstrukcije poslanca Vukovića. Klerikalci niso vrgli vlade, kar je obžalovati, a kar so pametni politiki vedeli vnaprej; tudi razpusta drž. zbora niso dosegli, kar so želeli in upali, pač so dosegli to, česar si niso želeli, da jih je vlada domov poslala. Avstrijskim Slovanom, bosanskim kmetom in samim sebi torej klerikalci niso nič koristili; oškodovali pa so slovenskega kmeta in mestjana. To je lepa politika, ki nikomur nič ne koristi, škoduje pa vsem!

+ **Kako znajo Brejčevci reševati šolsko vprašanje na Koroškem.** — Na škandaloznem občnem zboru Ciril-Metodove podružnice v Celovcu se je dr. Brejc širokoustil, da so morali ustanoviti »šol. društvo«, ker družba sv. Cirila in Metoda baje ne zna reševati koroškega šolskega vprašanja ter obetal, da bodo sami najbolje znali spraviti šolstvo v pravi tir. Kako znajo ti gg. reševati šol. vprašanje, to so pokazali pri šentjakobski šoli. Imeli bi lahko najmanj 5razredno slovensko šolo, v kateri bi se poučevala nemščina toliko, kolikor se je potrebuje. Gospodje pa so delali brez glave, brez cilja, danes so zahtevali to, jutri drugo. Danes imajo 3razredno hirajočo slovensko šolo, kjer poučujejo 2 učiteljici (ena nuna) in 1 učitelj in 4razredno prenapolnjeno utrakvistično šolo, ki se s prihodnjim šolskim letom razširi v 5razrednico. Ustvarili so s tem agitacijsko sredstvo, da je klerikalna (slovenska) šola za nič. To se seveda tudi primerno izkorišča od strani šol. oblasti in nasprotnikov. Sicer pa bi bila v prvi vrsti stvar političnega društva, kjer nosi dr. Brejc zvonec, da pozove svoje somišljenike, župane, na delo ter jim sestavi potrebne prošnje, kako naj zahtevajo pravih šol. Tega pa politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem ni storilo, in skoraj gotovo tudi novo »Šolsko društvo« storilo ne bo, ker jim ni za pozitivno delo, temuč jih je vodila le zavist in ljubosumnost.

+ **Občinske volitve v Krškem** so se izvršile s popolno zmago napredne stranke. Celo leto so se pripravljali na nje klerikalci; celo leto so obdelovali volilce, jim obljubljali in grozili, da bi končno dobili Krško občino, to trdnjavo napredne misli na dolenjskem Posavju v svoje roke. Zlasti v zadnjem času so napeli vse strune in manevrirali celo z nekaterimi liberalnimi oportunisti. Svoje zmage so si bili že tako svesti, da so pripravili klerikalni »abstinentje« vina na škafe, k katerim bi bili v slučaju zmage spustili svoje backe srkat dolenjsko kapljico. Toda prišlo je vse drugače. Duhovniški agitatorji in njih podrepniki so doživeli tako hud poraz, da so se po volitvah kar poskrili, kakor ščurki po plohi. Volitev v I. razredu se niso niti udeležili. Napredna zmaga pa ima še posebno ta pomen, ker se je moč napredne stranke pri teh volitvah na najjasnejši način pokazala. Od napredne strani se ni namreč skoro nič agitiralo, ampak napredni krški volilci so popoldne, ko so klerikalci že vse svoje glasove oddali, stopili kot en mož na volišče in preglasovali nasprotniško listo s 94 glasovi. To je, kar je nasprotnikom vzelo sapo za volitve v II. in I. razredu. Te volitve imajo pa svoj pomen tudi za napredno stranko. Pokazalo se je, na katere sloje se mora napredna stranka v Krškem zanašati, in katerih somišljenikov in celo zaupnikov se bo morala varovati. Te izkušnje bomo dobro izkoristili in pri prihodnjih volitvah hočemo klerikalcem vnovič posvedočiti, da v Krškem nikdar ne bo klerikalnega županstva.

+ **Kazen narednika Zidanška.** Kdor je količkaj zasledoval satansko hudobno in hudičevsko zlobno vojsko nemškega časopisja od septemberskih dogodkov, tisti se tudi spominja, kako so ti listi pisarili o **veleizdajništvu** slovenskega narednika gospoda Oroslava Zidanška v Ljubljani. Na celi stvari ni bilo nič, a ko je vojaško sodišče g. Zidanšku naložilo kazni 18 mesecev, je to nemško časopisje tulilo na vse grlo o veleizdajništvu. Najglasnejši so bili seveda tisti **kazinotje,** ki so le vsled srečnih okolnosti svoj čas utekli kriminalu zaradi veleizdaje in žaljenja Veličanstva. Vojaškosodnijsko preganjanje g. Zidanška je bilo sad zagrizenosti, ošabnosti in denuncijanstva nemških in nemškutarskih vojaških — tovarišev Zidanškovih, **krivda** Zidanškova pa je bila tako neznatna, da mu je višje vojaško sodišče **znižalo** najprej kazen od **18 mesecev** na **osem mesecev** in potem **še tri mesece odpustilo.** Tako postopajo pri vojakih pač samo v **izrednih, posebnega uvaževanja vrednih** slučajih. Iz tega postopanja vojaške oblasti se pa da spoznati, kako **malenkostna in brezpomembna** je bila krivda Zidanškova!

+ **Iz Št. Vida nad Ljubljano** se nam piše: Pa so ujeli »čuka«, ki je trgal lepake za veselico »Sokola« z zidu! Naš organist si je menda s tem hotel pridobiti zasluge za čukarijo, a je bil preneroden. Zdaj se vsaj vidi, kakšen duh vlada med temi ljudmi in mi smo tembolj potrjeni v veri, da so »čuki« sami pobijali okna pri Cebavu in škofovih zavodih. Le poglejmo gola dejstva. Na belo nedeljo 18. aprila je naš »Sokol« napovedal veselico z igro »V Ljubljano jo dajmo«. Na velikonočni ponedeljek (12. aprila) pa je bilo vrženih par kamnov v Cebavovo dvorano in škofove zavode in pobito celih sedem šip. To je bil tisti »atentat«, o katerem je »Slovenec« trikrat pisal. Klerikalci so osumili tega dejanja »Sokole« in sicer tiste, ki bi imeli sodelovati na belo nedeljo pri igri. C. kr. žendarmerija jim je bila koj na uslugo, ter odgnala dva »Sokola« v zapor, kakor dva tolovaja. Ker se jima pa ni moglo nič dokazati, so ju potem 17. aprila izpustili in sta 18. aprila v igri »V Ljubljano jo dajmo« lahko nastopila. C. kr. sodnija pa tudi pozneje ni imela povoda postopati proti njima in je torej vsa stvar zaspala. Klerikalci so bili pa veseli, da so s svojim sumničenjem kolikor toliko spravili »Sokole« v zadrego. Drugi slučaj je ta: Družba nadebudnih »Čukov« je popivala pozno v noč. Ko se skrivnostno-sladko ginjeni razhajajo, uprizori polovica ostalih proti odhajajočim »napad«. Eden kolne, drugi se valja po tleh in stoka, tretji spusti žabico, da poka itd. dva sta pa tekla, kar so jih noge nesle. — Drugi dan pa pripovedujejo o »napadu« z Lovrenčevega dvorišča, o streljanju iz revolverjev in druge take grozne reči. Prepričana sta, da so to naredili »Sokoli«. Vse Sokoli! Ti so jim tako v želodcu, da župnik celo v šoli otrokom naroča, naj povedo doma, da naj se nikdo ne udeleži kake sokolske veselice! — Zdaj se je pa ujel tak »Sokol«, in zdaj bo tudi dobil ta »Sokol«, kar mu gre. Radovedni smo, kako se bo zdaj zvijal v »Slovencu« dr. Lampe, ki sicer po Ljubljani laže, da Žirovnikovi pristaši po Št. Vidu klerikalcem okna pobijajo!

+ **Izvrševalni odbor »Slov. kmetske stranke« na Goriškem** je imel 29. t. m. sejo, na kateri je sklenil to-le: Stranka nastopi ob deželnozborskih volitvah samostojno, ne odklanja pa pomoči katere druge slovenske stranke v deželi, ki bi ji hotela pomagati do zmage. Dne 2. septembra skliče stranka shod svojih zaupnikov, na katerem določi kandidate za deželni zbor.

+ **»Veleizdajniški« proces v Zagrebu.** Pri včerajšnji obravnavi sta oddala grafološka izvedenca prof. Roić in dr. Müller svoje mnenje o rokopisih revolucionarnega štatuta. Izjavila sta, da je oba izvoda revolucionarnega štatuta pisal poročnik v srbski vojski Milan Pribičević. Na predsednikov poziv, naj stavi vprašanja na izvedence, je obtoženec Valerijan Pribičević odgovoril, da nima izvedencev ničesar vprašati, pač pa predlaga, naj so o rokopisu revolucionarnega štatuta zasliši Milan Pribičević sam. Na to je predsednik Tarabocchia naznanil, da je na temelju svoje diskrecionalne oblasti pozval na razpravo še 31 nadaljnih prič, ki bodo zaslišane prihodnji teden. Predlog zagovornikov, ki so ga vložili pred začetkom sodne obravnave, naj se zaslišijo razbremenilne priče, **je sodišče odklonilo.** Ker se zagovorniki še niso definitivno dogovorili glede predlogov, ki jih bodo stavili, je predsednik odredil, da se naj pričnо čitati spisi. — Kakor hr-

173. številka. V Ljubljani, v ponedeljek, 2. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—
v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:
za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30
za Nemčijo: celo leto K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Vabilo na naročbo.

**Slavno p. n. občinstvo vljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.**

## „SLOVENSKI NAROD“

**velja v Ljubljani na dom dostavljen:**
**Vse leto .. K 24·— | Četrt leta .. K 6·—**
**Pol leta... „ 12·— | En mesec .. „ 2·—**
**V upravništvu prejeman na mesec K 1·90.**
**S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja:**
**Vse leto .. K 25·— | Četrt leta .. K 6·50**
**Pol leta ... „ 13·— | En mesec .. „ 2·30**
**Za Nemčijo vse leto 28 K. Za Ameriko in druge dežele vse leto 30 K.**

**Naroča se lahko z vsakim dnevom, a hkratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo.**

**Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine.**

**List se ustavlja 10. dan po poteklí naročnini brez ozira vsakemu, kdor je ne vpošlje o pravem času.**

Upravništvo „Slovenskega Naroda“.

## Korupcija pri podeljevanju učiteljskih služb.

Vsako izpraznjeno učiteljsko mesto se mora razpisati, da se dá prilika učiteljstvu potom prošnje doseči zaželjeno službo. Službe razpisuje okrajni šolski svet. Ta stavi prvi terno izmed prosilcev za službo. Pri tem bi se morali ozirati na kvalifikacijo in službena leta, v mnogih slučajih bi se morali vpoštevati tudi gmotni in družinski položaj prosilcev. Tako je bilo prej, dokler so imeli večino v okrajnih šolskih svetih napredni elementi. A sedaj ni več tako. Glavno besedo ima sedaj v vseh okrajnih šolskih svetih — dekan, kot **zastopnik cerkve.** Kogar on predlaga, ta je prvi v terni. Okrajni šolski nadzorniki in tudi okrajni glavarji igrajo samo poslušnega slugo klerikalne večine, ki je ponekod samo en glas. Po želji dekanovi sestavljeni terno gre potem na krajni šolski svet. Tu ima zopet besedo župnik, kot **zastopnik cerkve.** Vsi udje (po večini krajev) so zopet klerikalci, le učitelj je zastopnik šole. Čudež bi bil, ako bi tukaj kdo drugi, kakor župnik prodrl s ternopredlogom. Sestavi se tako, kakor »gospod« hočejo. Prošnja gre potem v deželni šolski svet, kjer pašujejo trije duhovniki, dva kot **zastopnika cerkve.** Ti končno odločijo, kdo dobi. Dobi službo tisti, katerega je okrajni in krajni šolski svet predlagal, če je klerikalni terno obveljal, kar se navadno vselej zgodi. Usoda ostalih prosilcev pa je s tem zapečatena. Klerikalci niso imeli pred letom dni niti toliko somišljenikov med učiteljstvom, da bi mogli par večraznednic napolniti z njimi. Odkar pa so dobili odločilno moč, ki jo dosledno izrabljajo, so pričeli s svojimi par priganjači Jaklič, Ravnihar, Štrukelj nasilno gonjo nad naprednim učiteljstvom. Proglasili so devizo, kdor hoče dobiti kako razpisano mesto, se mora vpisati v »Slomškovo zvezo« t. j. društvo katehetov in učiteljev-mežnarjev. V tem društvu imajo prvo in zadnjo besedo duhovniki, ki hočejo učitelje na lep, »prijateljski« način speljati nazaj v tiste čase, ko so učitelji po župniščih čevlje snažili, v cerkvi ministrirali in pritrkavali, farovškim kuharicam drva žagali, zraven pa s svojimi družinami otepali doma žgance in nezabeljen sok, izvzemši takrat, ko so pri pojedinah v župnišču na mizo nosili in potem za odškodnino poleg par desetic smeli v farovški kuhinji ostanke »gospodov« v sveti zadovoljnosti povžiti. Klerikalni priganjači a la Jaklič, Ravnihar tedaj podita s trnjevim bičem napredne učitelje v to »Slomškarijo«. In kdo bi zameril učitelju z devetimi otroci, bolno ženo in mesečno plačo 65 gld., če se slednjič res vpiše v »Slomškarijo«, upajoč, da pride bliže Ljubljane, da bode svojo deco vsaj izšolati mogel! In, če se mu pri tem srce krči od duševne bolesti, ko ne bode deležen »dobrote« za svoje mukotrpno delo, temveč za svojo brezznačajnost, ki ga bode pekla v dno duše, kadar se je bode spomnil, kdo mu bode to duševno bol povečaval še z zaničevanjem?! Nihče! Napredni tovariši ga ne bodo zaničevali zato, pač pa pomilovali in mu — odpustili, saj ko dobi službo, bode itak »sveže smokve« pokazal klerikalnim priganjačem. Večine učiteljev niso dobili sedaj še, in jo sigurno ne dobe nikdar, a premnogi, posebno učiteljice, so iz strahu se vpisali v »Slomškarijo«, ki je posredovalka za učiteljske službe. Kdor ni vpisan, je sploh škoda, če vlaga prošnjo za kako boljše mesto, ker ta se bodo podelila samo »Slomškarjem«. Zgodili so se že ti-le znani slučaji: Učitelj Jeglič »Slomškar« je bil imenovan nadučitelj. v Dobrepoljah, dasiravno so imeli soprosilci več službenih let in veliko boljšo kvalifikacijo, Jaklič je bil takoj imenovan nadučiteljem v Dobropoljah, čeravno je na isti šoli vsled nadzorniških poročil bil najslabše kvalificiran, celo tako, da je moral biti preteriran, ker je v šoli pisal dopise v »Slovenca«, namesto poučeval. Ko je bil za svoje priganjaštvo izvoljen za deželnega in državnega poslanca, so na njegovo mesto imenovali extra statum priganjača »Slomškarjev« — Štruklja. Tako nadučiteljuje na šestrazredni šoli učitelj, ki je komaj 8 let učitelj, starejši in zaslužnejši pa garajo po eno in dvorazrednih šolah. V Kamniku je dobila mesto učiteljice neka Odlasek, ki je fanatična priganjalka za »Slomškarijo«, dasiravno so bile soprosilke mnogo starejše in boljše kvalificirane. Bila je še cela vrsta drugih služb podeljena »Slomškarjem« in »Slomškaricam«, ki so znani kot slabi učitelji, a dobri »Slomškarji«. Na Rakovnik pri Ljubljani je dobil mesto učitelja neki — Labernik, o katerem sami »Slomškarji« priznavajo, da je dvakrat podčrtana ničla kot učitelj. V Šmartnem pri Kranju je bilo razpisano mesto učiteljice, izmed vseh prosilk bode dobila neka Kleinmayer, ki je znana »Slomškarica«. Soprosilke so bile toliko dobro kvalificirane kot one, po službenih letih tudi starejše, ena službuje 6 let, soprosilk ena **pa 24 službenih let,** a dobila bode ona zato, ker kaplan v Šmartnem hoče tako učiteljico, ki bode v cerkvi ob nedeljah in praznikih nadzorovala otroke. Tedaj tukaj ne bode ozir na učiteljski poklic, temveč na cerkveno policijo. Seveda je Kleinmayer znamenita »Slomškarica«, zato bodemo brali iz prihodnje seje dež. šolskega sveta o njenem imenovanju. Žirovnikovo mesto v Št. Vidu je že oddano »Slomškarju« nadučitelju Malenšku iz Tuhinja. Radovedni smo, kaj bode pretendent na to mesto g. Lavtižar pod Šmarno goro, rekel na to. Nadučiteljsko mesto v Mokronogu je že sigurno oddano staremu »Slomškarju« g. Slapšaku, ki je še eden najpoštenejših Slomškarjev. V Mirno peč pride za nadučitelja leč dolenjskih »Slomškarjev«, znani balenčkar iz Kat. shoda — Pirnat, itd., itd. Ako za eno izmed tu navedenih služb zaprosi najstarejši in najboljši kvalificiran napredni učitelj, je ne dobi, če tudi da za deset rimskih maš. Tako je nastalo med mnogimi, prej naprednimi učitelji pravo dirkanje v neznačajnosti, ko vidijo, da uspehi v šoli, delo izven šole nič ne koristi, (nasprotno še škoduje) da na starost službovanja nihče ozir ne jemlje, ampak se nagraja le štreberstvo in klečeplazstvo. To je korupcija, tako sramotna in grda korupcija, da si je ne moremo misliti grše. Kako bodo taki ljudje brez lastne volje, brez vsakega značaja in tudi lahko rečemo brez vsake poštenosti, ker kdor neopravičeno drugemu odjeda boljša mesta ne ravno pošteno, pravimo še enkrat, kako bodo taki ljudje izgojili izročeno jim mladino?! Kako sme slovenski narod pričakovati, da bi taki ljudje vzgojili značajno, odločno in pošteno ljudstvo?! Korupcija bode izrodila korupcijo, če se ji ne zastavi meja. V našem prejšnjem članku o strahovladi smo rekli, da daje baron Schwarz blagoslov k vsemu, istotako danes trdimo, da baron Schwarz tudi korupciji o podeljevanju izpraznjenih učiteljskih služb daje svoj blagoslov.

Odgovornost za to nosi on tem večjo od klerikalne stranke, ker je on dolžan kot namestnik cesarjev pravično podeljevati s cesarskimi razglasi podeljene službe, katere bi se imele priznati onim, ki so po cesarskih zakonih najbolj vredni podeltve, ne pa, da se službe dajo le takim, ki so priganjači klerikalne stranke. Na spodobnost in poštenost klerikalcev bi bilo ravno tako zaman apelirati, kakor umazanemu hudourniku z zlatim peskom jeziti. Mi smo tukaj pokazali korupcijo, za katero baron Schwarz ve, a je ne skuša odpraviti, temveč jo celo podpira. Napisali bi radi še tretje poglavje pod naslovom: »Klerikalci bodo učiteljstvu plače izboljšali.« To poglavje pa je nemogoče pisati, ker klerikalna stranka nima denarja za učiteljstvo, pač pa za Pavšlarjeve vodne sile in druge take stvari. Povedati moramo le samo k temu poglavju, da ima danes začasni učitelj plače 33 goldinarjev na mesec, pa naj bode v hribih ali pa v Ljubljani in ko postane čez dve ali tri leta stalen, mu zvišajo prvo leto na mesec za 6—7 K in čez 7 let službovanja dobi prvo kvinkvenijo celih 80 K na leto in če ga sreča doleti, čez 10 let službovanja napreduje v plači za 200 K. Tako, da uči 11 let in ima plače 100 K na mesec, pa 160 K celoletno kot 2 kvinkveniji. Po farovžih pa se valjajo po mehkih blazinah prijatelji učiteljev »Slomškarjev«, ki vlečejo tisočake na leto in imajo še celo vrsto drugih denarnih virov, a učitelj samo — lepe besede.

## Deželni zbor istrski.

V soboto se je deželni zbor istrski sestal k drugi redni seji. — Po večdnevnem paktiranju je prišlo glede delenja istrskih občin med Hrvati in Slovenci na eni in Italijani na drugi strani v toliko do sporazumljenja, da se ne bodo vršile šest let nobene občinske volitve v Istri, temveč bodo tekom tega časa opravljali občinske posle sedaj opravljajoči občinski sveti. — Med tem časom — šestih let — bodo v to izbrani poslanci sporazumno študirali zakonski načrt, kako naj se oziroma ali naj se sploh delijo občine ali naj ostanejo v nadalje v sedanji sestavi.

Seje se je udeležil tudi namestnik princ Hohenlohe. — Izvoljen je bil deželni odbor, in sicer od italijanske strani poslanci: Apolonio, Chersich in Salata, od hrvatsko-slovenske strani: dr. Zuccon in Andrijčić. — S tem aktom je bila za vselej zapečatena italijanska nadmoč v deželnem odboru, kajti od sedaj se ne bo moglo brez hrvatskih odbornikov oziroma brez obojestranskega sporazumljenja ničesar več skleniti.

K besedi se je prijavil tudi namestnik Hohenlohe, pozivljajoč ponovno poslance in odbornike k resnemu delu v prid ljudstva in v blagor dežele. Poslanci naj se vsikdar znajdejo v skupnem koristnem delu,

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Dokler je sedela Renata poleg svojega moža v starinski kočiji, se je znala premagovati. Skrbno ga je vpraševala za njegove bolečine in ga tolažila ter ga s prijaznim kramljanjem poskušala razvedriti. Toda ko je prišla v svojo sobo, ko je zaklenila vrata za seboj, so jo zapustile moči. Kakor bi bila vsa utrujena in izmučena, se je vrgla na stol in uprla glavo ob dlan. Njene misli so poletele tja ven v Preserje, kjer je bila Mihaela Kržinarja zapustila pri gospe Tereziji in ta spomin jo je zabolel v dušo tako, da so ji solze stopile v oči. Spoznala je sedaj, da ljubi Mihaela resnično in goreče in da bo vse žive dni neskončno nesrečna, če se poroči s Terezijo Ahčinovo.

Na eno misel pa Renata ni prišla, da bi se namreč ravnala po izgledih drugih žena. Takratna Ljubljana ni bila v nravnostnih stvareh prav nič stroga. Zakonska zvestoba je postala pojem, ki ni imel nobene vsebine. Tudi če se je zgodil kak škandal, ga niti prizadeti niso jemali tragično. Renata je vedela, da bi ji noben človek ne zameril, če bi postala nezvesta svojemu možu, ki je bil star in pohabljen in ki jo je dobil za ženo samo vsled nesreče, ki je dohitela njenega očeta. Če so Ljubljančanje uvidevali, da nobena ljubezen ni večna in da vsaka ljubezen enkrat ugasne, so uvidevali toliko bolj, da mlada in cvetoča Renata ne more ljubiti starega, bolnega moža.

Toda vzlic prepričanju, da bi ji nihče ne zameril, če bi poslušala glas svojega srca, je ni ne enkrat obšla misel, da prizna Mihaelu Kržinarju svojo ljubezen. Obljubila je svojemu možu zvestobo in trden je bil njen sklep, da izpolni svojo obljubo in mu to zvestobo ohrani.

Že zavest, da ljubi Mihaela, da ga ljubi njeno srce proti njeni volji, se ji je zdelo pregrešno in videla je v tem nezvestobo. Toda njene moči niso zadostovale, da bi premagala in zadušila to ljubezen.

Renata je bila vzgojena v samostanu. Ni bila kdo ve kako religijozna, ali izpolnjevala je cerkvene predpise, ker je bilo to oblastveno zaukazano in ker je bila tega vajena. V težkih trenotkih je tudi iz lastnega nagiba skala tolažbe v cerkvi.

Ko se je nekaj dni bojevala s svojo ljubeznijo do Mihaela pa je ni mogla premagati, se je zatekla k staremu kapucinu, ki je bil njen spovednik in ki jo je včasih obiskal tudi na njenem domu. Stari kapucin je Renati ugajal, ker je bil moder in dobrohoten, in ni bil kar nič podoben drugim menihom; seveda Renata še slutila ni, da je bil pater Salezij v mladih letih odličen oficir in da je vstopil v samostan zaradi nesrečne ljubezni do odlične dame.

Renata je povabila patra Salezija k sebi in mu je zaupala tajnost in bolest svojega srca.

»Vem, da je greh ta moja ljubezen in da sem verolomna žena, a ne znam si pomagati« tako je končala Renata svoje pripovedovanje.

Pater Salezij se ni čudil razkritju, ki je je slišal. V svojem srcu si je rekel. »Ta žena, ki se tako bori proti svoji ljubezni in se tako trudi, da bi se niti v mislih ne izneverila svojemu grdemu, staremu in pohabljenemu možu, je plemenito bitje in bi zaslužila vso srečo.« A povedal tega Renati ni. Dobil je utis, da Renata ne bo več dolgo v stanu kljubovati svoji ljubezni in da se bliža ura, ko bo ta ljubezen prevzela Renato s toliko silo, da bo pozabila na vse in poslušala samo glas svojega srca — in zdelo se mu je, da stori dovolj, če pripravi Renato do tega, da se bo še dalje borila proti svoji ljubezni in ji da moč in pogum premagovati samo sebe, kolikor časa bo pač mogoče.

»Milostiva baronica,« je dejal pater Salezij, »dovolite mi odkritosrčno besedo. Znano mi je, kako se je zgodilo, da ste postali soproga barona Benalje in naravno je, da se je vaše mlado ljubezni željno srce razvnelo za druzega. Vsak človek na svetu ima pravico do prostora pod solncem in do sreče. Toda milostiva baronica, vi ste se te pravice sami odpovedali. Tu ne pride nič v poštev, da ste hoteli rešiti svojo rodovino, ko ste se poročili z baronom Benaljo. Prostovoljno ste mu obljubili zvestobo in se s tem odpovedali pravici do ljubezni do drugega. Svojo obljubo ste dolžni izpolniti in vem, da jo bodete izpolnili. Vaša ljubezen, ki Vam zdaj prouzroča toliko bolesti ni greh; postala bi greh, če bi jo priznali tistemu, ki ga ljubite. V navadnem žargonu mojih stanovskih tovarišev se imenuje vaša ljubezen skušnjava ali jaz je ne morem tako imenovati, ker poznam vaš značaj. Vaša ljubezen se je porodila proti vaši volji; tudi če je ne zadušite, ne bo greh, samo da ostane skrita v vašem srcu.

Renata je sedela kraj meniha in tiho jokala.

»Srce mi bo zgorelo od te ljubezni« je zaihtela, ko je utihnil pater Salezij. Tako bridko je zaihtela, da je starega mašnika zabolelo v dušo.

Izkušen menih je vedel, da baronici ni treba verske tolažbe, nego dobrega sveta, kako naj zmaga hrepenenje svojega srca in vzlic svoji veliki ljubezni ohrani neljubemu možu obljubljeno zvestobo.

»Hčerka moja,« je rekel pater Salezij mehko, »jaz pojmim vaše gorje in razumem kaj hočete. Radi bi ostali dejansko in tudi v mislih zvesti storjeni obljubi, a strah vas je, da tega ne bodete mogli storiti. Kaj, ko bi prosili tistega, ki ga ljubite, naj nikar z vami ne občuje. Še bolje bi bilo, če zapusti vsaj za nekaj časa Ljubljano; ako mu je to mogoče in ako je njegova ljubezen plemenita, vam to gotovo stori.«

»Ah, saj ne ve, da ga jaz ljubim in saj tudi jaz ne vem, če me ljubi on. Nikdar se nisva izdala in vedno občujeva le kakor se občuje z navadnimi znanci. Časih se mi pač zdi, da me ljubi; sklepam to iz kakega hipnega pogleda ali iz načina njegovega občevanja. A časih je zopet tako mrzel, tako resen in nepristopen, kakor da mu ni prav nič zame in da ne čuti zame ničesar. Da, pred nekaj dnevi se mi je celo zdelo, da se hoče poročiti . . .«

»To bi bilo še najbolje« je menil pater Salezij, a se je svojih besed kar ustrašil.

»Ne, ne, ne« je v silnem obupu vzkliknila Renata, »le tega ne.«

Solze so se ji vlile in bolest ji je pretresala život tako, da je pater Salezij spreviděl, da tu ni nobene pomoči in da tu ne more ničesar svetovati.

»Kljubovala bo svoji ljubezni dokler bo mogla« si je rekel na tihem, »a enkrat bodo njene moči izčrpane in kaj se zgodi potem, vedi bog.«

Glasno pa je pater Salezij še dalje tolažil Renato in ji dokazoval, da mora na vsak način ukrotiti svoje ljubezenske želje, da svoje ljubezni ne sme izdati in da mora ohraniti zvestobo svojemu možu. A njegove besede niso bile več tako tople, kakor prej; ker niso prišle iz srca, tudi v Renatinem srcu niso našle odmeva.

»Kljubovati hočem svoji ljubezni do skrajnosti« je pri slovesu rekla Renata »in skušala bom ohraniti svojemu možu zvestobo — toda — če bi me on ljubil, on, po katerem koprnim — oče moj, potem ne vem kaj se zgodi.«

(Dalje prihodnjič.)

174. številka. V Ljubljani, v torek, 3. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto . . . K 24·—, pol leta . . . 12·—, četrt leta . . . 6·—, na mesec . . . 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto . . . K 22·—, pol leta . . . 11·—, četrt leta . . . 5·50, na mesec . . . 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:

za Avstro-Ogrske: celo leto . . . K 22·—, pol leta . . . 11·—, četrt leta . . . 5·50, na mesec . . . 1·80

za Nemčijo: celo leto . . . K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto . . . K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Socijalno delo.

To dejanje je protisocijalno.

»Slovenec«, št. 164.

Pred nekaj leti je članekar v »Slovencu« trdil, da je računati in prejemati obresti od razposojene glavnice nedopustno, ker se ne ujema z načeli krščanstva. Tako je mislil članekar takrat. Ko so pa »Slovenčevi« katoličani stopili na gospodarsko polje, spoznali so, da s takimi krščanskimi načeli ničesar ne opravijo. Padli so celo iz skrajnosti v skrajnost. Kakor so poprej bili sploh zoper obresti, tako računajo in zahtevajo zdaj najvišje obresti na Slovenskem.

Gospod dr. Iv. Ev. Krek, ki je organizator klerikalnih zadrug, razglaša po svojih učencih v deželi gospodarski evangelij, ki bode stranki v pogubo. Zdaj pa se je »gospodom« celo pamet zmešala. Začeli so učiti, da je za kmeta boljše če plačuje od svojega dolga 6% obresti, kakor pa če plačuje le 4¾% obresti. Človek bi tega ne verjel, a je vendar tako. »Slovenec« namreč misli, da je za kmeta boljše, ako plačuje od svojega dolga pri klerikalni posojilnici 6% obresti, kakor pa če plačuje pri kaki liberalni hranilnici 4¾% obresti.

Klerikalcem ni všeč, da napreduje »Mestna hranilnica ljubljanska«, in to samo zato, ker je ta zavod v naprednih rokah. Zato klerikalci podpirajo »Kranjsko hranilnico« v Ljubljani, ki jo podpira tudi vlada. »Mestna hranilnica ljubljanska« pa stoji sama proti vladi in proti klerikalcem. Nemška »Kranjska hranilnica« v Ljubljani je zvišala vložno obrestno mero za ¼%. Da bi mogla ž njo tekmovati »Mestna hranilnica ljubljanska«, kateri gre prvenstvo med hranilnicami v deželi, storila je isto, a zvišala je tudi za ¼% aktivno obrestno mero, in to zato, da se v gospodarstvu ohrani ravnotežje med aktivnimi in pasivnimi obrestmi. Navzlic tej obrestni premaknitvi, ki je nastala le vsled pasti, ki jo je nastavila nemčurska »Kranjska hranilnica« v Ljubljani slovenskim hranilnicam, zahteva »Mestna hranilnica ljubljanska« le 4¾% aktivne obresti, daje torej posojila pod najugodnejšimi pogoji v deželi, in to imenuje »Slovenec«, da je to **»protisocijalno dejanje.«**

Vprašamo, kdo deluje bolj socijalno? Morda »Ljudska posojilnica« in »Vzajemno podporno društvo« v Ljubljani, ki sta dva najpoglavitnejša klerikalna denarna zavoda v Ljubljani? Da vidimo!

Dr. Janez Ev. Krek je načelnik »Zadružne zveze«, v kateri je včlanjena tudi »Ljudska posojilnica«. Znano mu je torej, kolike obresti računa »Ljudska posojilnica«. Vsa »Zadružna zveza« z vsemi svojimi članicami pa govori zoper dr. Kreka, govori namreč zato, da je obrestna mera pri klerikalnih posojilnicah dokaj višja, nego pri »Mestni hranilnici ljubljanski«, logično moramo torej reči, da »Mestna hranilnica ljubljanska« deluje socialno, in to bolj socialno nego »Ljudska posojilnica«. »Ljudska posojilnica« računa za posojila obresti, kakor se ji ljubi. Ubogi kmet, ki najtežje plačuje, mora plačevati po 6%, po 5½%, redki pa po 5%, a gospodje kolovodje pa dobivajo posojila po 4½%. To ni socijalno delo, da dobivajo gospodje posojila po 4½%, ubogi kmet pa mora plačevati po 5½% in še više. **Ta obrestna mera, zdaj višja, zdaj nižja, toda nižja le pri gospodi, priča jasno, da klerikalci ne delajo v blagor kmeta, kakor kriče ob vseh vogalih, ampak da delajo za blagor sebe — gospoda.** O vsem tem bi se dale pisati cele knjige. **Ako torej »Mestna hranilnica« zahteva 4¾%, tedaj moramo priznati, da je to najcenejši zavod, da ta zavod najizdatneje pomaga kmetu, bodisi liberalcu ali klerikalcu, in da je ta zavod največji dobrotnik kmetu in deželi.**

Nihče nam tu ne ugovarjaj, da posojilnice ne morejo drugače postopati. Sami to dobro vemo. Ako je visoka vložna obrestna mera, to mora biti primerno visoka posojilna obrestna mera. Nadalje je treba vpeštevati, da posojilnice nadaljujejo delo tam, kjer nehajo hranilnice. Po svojih pravilih smejo hranilnice iti le do določene meje, katero pa smejo posojilnice prekoračiti. Zlasti močnejše posojilnice store to. Naravna posledica je, da proti temu razmerju posojilnice uravnajo svojo pasivno in aktivno obrestno merilo.

V Ljubljani posluje že 16 let »Vzajemno podporno društvo«. Ime je lepo. To društvo naznanja v svojem računskem zaključku z debelimi črkami, da obrestuje vloge po 4¾%, a nikjer ne piše, kolike obresti zahteva za posojila. Ako pa obrestuje vloge tako visoko, potem si moramo misliti, koliko morajo plačevati dolžniki. In ti so res pravi reveži, da se Bogu smili. Dolžniki gotovo plačujejo 9% obresti, ako ne višje, nižje gotovo ne. Društvo nikdar ne izda obrestne tajnosti, le pri odplačilih vidi in čuti dolžnik, kako globoko v meso mu gredo klerikalni krempelji. Skoro neverjetno je, da društvo zahteva tolike obresti. Ko se je veščak, temu čudil, rekel je klerikalec: Saj to ni mnogo.

Kako bi si drugače mogli razlagati vsakoletni dobiček. »Vzajemno podporno društvo« ima deležnih vlog le K 1,697.907·98, a hranilnih vlog pa K 2,930.472·12, in je vendar naredilo pravega dobička **K 50.776 60** v in v IX. odseku je po odbitku dividende **K 42.614**— ostalo še čistega dobička **K 28.894·36.** To je pač tako ogromen dobiček, ki predpostavlja sila visoko aktivno obrestno mero. Drugače to ne more biti, saj deležne in hranilne vloge znašajo skupaj komaj štiri in pol milijona kron.

Odbor »Vzajemnega podpornega društva« šteje 15 članov. Izmed teh je 10 duhovnikov! Med njimi sta dr. Krek in dr. Lampe in propagator lurške vode Luka Smolnikar. Vsi ti možje, ki pravijo, da so prijatelji ljudstva, trde danes, da so 4¾% aktivne obresti »protisocijalno dejanje«. Ako so dosledni in pravični, morajo priznati, da so 9% obresti, ki jih zahteva »Vzajemno podporno društvo« od svojih dolžnikov, vprav satanske obresti. Mislim, da je to »unicum« v Kranjski deželi in da ne bi smelo biti pri nas zavoda, ki bi tako brezsrčno izkoriščal ubogega dolžnika.

**Značilno je to, da vsem tem denarnim zavodom, ki računajo tako visoke obresti, stoje na čelu duhovniki.** Tako je pri »Vzajemnem podpornem društvu« izmed 15 odbornikov celih 10 duhovnikov, ki niso finančijalno naobraženi, saj vendar ne bo nihče trdil, da je Jakob Teršan finančni ženij. Ti duhovniki, kakor dr. Krek in dr. Lampe, imajo v političnem in gospodarskem življenju odločilno besedo. **Ti duhovniki zahtevajo od kmeta višje obresti nego od gospoda, ne delujejo toraj v blagor kmeta, ampak v njegovo pogubo. Ti duhovniki so prijatelji kmetu le z jezikom, kadar govore in upijejo v »Unionu«, z dejanjem pa ne, ker z dejanjem še tega nikdar niso zasvedočili. To so nesocijalni ljudje, to so izkoriščevalci ljudstva, to so ljudski grobokopi.**

Gospodarska politika, katero zastopajo klerikalci, je nečloveška. Duhovniki so si osnovali denarne zadruge, pri katerih imajo vse koristi le politični kolovodje. Tako pri teh zadrugah dobivajo klerikalni gospodje ogromne svote na posodo proti najnižjim obrestim. In špekulirajo in kupujejo graščine. Ubogi kmet pa plačuje najvišje obresti. Ta gospodarska politika se sama obsoja. Njej je cilj: Kdor si pri zadrugi, glej, da obogatiš na stroške kmeta. In ti duhovniki, ki vodijo to politiko in ki so pred leti celo trdili, da je greh prejemati obresti, postali so sami oderuhi in izkoriščevalci ljudstva.

Dr. J. Ev. Krek pa daje ti umazani, protikmečki gospodarski politiki svoj blagoslov.

---

## „Narodna zveza".

Z a d e r, 2. avgusta. Organ posl. Biankinija javlja v nasprotju s klerikalnimi slovenskimi listi, da je poslanec Ploj že javil dr. Šusteršiču izstop iz »Narodne zveze« in da je bil v to pooblaščen od protiobstrukcijonističnih jugoslovanskih poslancev.

## Češki klerikalci proti obstrukciji.

B r n o, 2. avgusta. Tu je imel klerikalni poslanec Hruban shod, na katerem je ostro nastopil proti obstrukciji slovenskih klerikalcev in češkib agrarcev. Govoril je tudi posl. Šrámek, ki je izrazil nado, da bo jeseni mogoče uspešnejše delovanje in da bo mogoče rešiti predloge, kojih rešitev bo v veliko korist ljudstvu.

## Osebni davki.

D u n a j, 2. avgusta. Danes objavljene detailne številke o osebnih davkih za l. 1908 kažejo, da se je vseh osebnih davkov plačalo 1883 milijonov kron, 13 milijonov več ko v prejšnjem letu. Izvzemši pridobninski davek, kažejo vsi drugi prirastek.

## Vseslovanska banka.

P r a g a, 2. avgusta. Nek nemški list javlja, da so se v Petrogradu odločili ustanoviti rusko - slovansko banko, ki bi imela podružnice v Pragi, Zagrebu in Belgradu. Od Kramař - Hribarjevega projekta bi se razlikovala v tem, da bi vodstvo bilo čisto v ruskih rokah in da bi banka podpirala slovanske stvari le tam in tedaj, če bi to bilo v interesu ruske politike. — Vest izvira iz nemškega lista in zato jo priobčujemo z vso rezervo.

## Cesar Franc Jožef in kralj Edvard

D u n a j, 2. avgusta. Kralj Edvard pride v Marijine. Vare v strogem inkognitu; cesarja Franca Jožefa to pot ne bo obiskal, kakor so poročali nekateri listi.

## Carjevi obiski.

P a r i z, 2. avgusta. Carjeva napitnica je napravila na tukajšnje kroge kar najboljši utis, ker vidijo v nji dokaz, da je rusko - francosko prijateljstvo trdnejše, ko kdaj prej. Splošno se poudarja, da je carjeva napitnica najdalekosežnejša od vseh, ki jih je kdaj kak tuj vladar na Francoskem spregovoril.

C h e r b o u r g, 2. avgusta. Car je odlikoval več ministrov in visokih uradnikov z redovi. Včeraj sta imela francoski zunanji minister Pichon in ruski zunanji minister Izvolskij političen razgovor.

C h e r b o u r g, 2. avgusta. Na krovu ladje »Standard« je bil slavnostni diner, pri katerem se je predsednik Fallières prav prisrčno poslovil od carja; nato se je zopet podal na ladjo »Vérite«. Carske ladje so danes zjutraj odplule.

S p i t h e a d, 2. avgusta. Jahta »Standard« z rusko carsko dvojico je priplula opoldne v spremstvu ruskih in angleških križaric sem. Car se je podal na jahto »Vittoria and Albert« na zajtrk k angleškemu kralju.

P a r i z, 2. avgusta. Minister Izvolskij je povedal poročevalcem »Echo de Paris«, da bo car jeseni obiskal Italijo in Turčijo. Car bo s Krima potoval naravnost v Italijo in se bo pri povratku ustavil v Bosporu.

## Španija.

**Notranji položaj.**

M a d r i d, 2. avgusta. Kralj Alfonz je izrazil željo, da bi se peljal v Barcelono.

L o n d o n, 2. avgusta. »Daily Mail« piše, da je pri nemirih v Barceloni prišlo ob življenje 400 ljudi.

S a n S e b a s t i a n, 2. avgusta. Železniške zveze med Barcelono in bližnjimi mesti bodo v kratkem popravljene in se bo zopet začel redni promet. V mestu samem je promet že v navadnem tiru. Barikade so razdrli.

**Melila.**

P a r i z, 2. avgusta. V tukajšnjih političnih krogih se zatrjeje, da bo Francija priskočila na pomoč

---

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

III.

Štefana viteza Ogulina življenjski cilj je bil, dobiti — bogato ženo. Sam je bil reven in služil si je kruh s kvartanjem in s sleparjenjem pri kvartah. Ker pa je vedel, da kot siromak ne dobi premožne žene, je prikrival, da je bil nekoč oficir, ki so ga zaradi prevelikih dolgov odslovili in se je izdajal za lastnika velikih posestev in gozdov na Hrvaškem in v Bosni. Sam je s primerno previdnostjo razširil po Ljubljani mnenje, da hodi v Trst prodajat svoj les, a da to kot aristokrat prikriva, dočim je hodil v Trst in tudi v Benetke le kvartat.

Ko je postala gospa Terezija Ahčinova vdova, se ji je Štefan vitez Ogulin takoj približal in je storil vse, kar je bilo v človeških močeh, da bi se ji prikupil ter si pridobil njeno ljubezen. Izkazoval ji je vse mogoče usluge in pozornosti in dosegel je tudi, da je bila gospa Terezija prav rada v njegovi družbi. Ugajal ji je, ker je bil zabaven in postrežljiv, ker je z vljudnim smehom prenašal njene dostikrat kaj neprimerne in celo poniževalne šale in ker ji je v denarnih stvareh znal tako dobro svetovati, kakor najboljši trgovec.

Druga žena, ki je bila deležna pozornosti Štefana viteza Ogulina je bila baronica Renata Benalja. Ogulin je hladnokrvno računal, da Evzebij Benalja ne bo dolgo živel. »Ure njegove so štete« je računal Ogulin, »če bi se Renata z menoj spečala, lahko še malo pospešim konec.«

A pri obeh teh ženah mu je bil na potu Mihael Kržinar.

Ogulin je sovražil Kržinarja že prej, od prvega dneva, ko se je ž njim seznanil. Mihael mu je bil preveč resen in slovesen, preveč visok in samosvoj in se ni hotel sprijateljiti z Ogulinom. Zdaj, ko je Ogulin videl, da dobi Mihael gospo Terezijo lahko kadar hoče in ko se mu je začelo dozdevati, da vladajo med Mihaelom in med baronico Renato posebne simpatije, je njegovo sovraštvo do Mihaela postalo brezmejno besno. Ogulin je raznesel govorico, da je Mihael zaljubljen v Renato in je poskrbel, da je to izvedel tudi baron Benalja, a baronici Renati je povedal, da se hoče Mihael poročiti z gospo Terezijo, misleč, da jo tako odvrne od njega.

Spletkaril je tudi pri gospe Tereziji na vse načine proti Mihaelu, a kolikor bolj se je trudil, toliko bolj je želela gospa Terezija, da bi postal Mihael Kržinar njen mož. Gospa Terezija je bila tako zaljubljena v Mihaela, da se je celo sprla z Ogulinom in mu zagrozila, da ga ne pusti nikdar več čez prag svoje hiše, če izreče še enkrat slabo besedo o Mihaelu.

Ogulin je od tedaj neprestano mislil in ugibal, kako bi se znosil nad Mihaelom in ga zakopal v kake neprilike.

A ni mu mogel do živega. Mihael je bil najkorektnejši človek, ki ni nikdar rekel besede, zaradi katere bi se mogel kesati in ki nikdar ni storil dejanja, ki bi moglo vreči nanj le najmanjšo senco.

Toda Štefan vitez Ogulin je vedel, da je treba le spretnosti, zvijačnosti in brezvestnosti, da se pripravi tudi najpoštenejšega človeka v neprilike ali celo v nesrečo. In odločen je bil vporabiti tudi zadnje sredstvo, samo da doseže svoj smoter.

Dan po svojem razgovoru s patrom Salezijem je dobila baronica Renata pismo, pisano s krepko, a priprosto pisavo in podpisano: »Mihael Kržinar«. Skoro ji je zastalo srce, ko je čitala podpis. Najprej je instruktorno stopila k vratim, da bi jih zaklenila, kakor da se je hotela zagotoviti, da je pri čitanju tega pisma nihče ne preseneti, a ko je prijela za ključ, ga je tudi že izpustila. Rekla si je, da nima nikomur nič česar prikrivati in če bi jo bil njen mož v tem trenotku vprašal, kda da ji piše, bi mu bila brez pomisleka izročila Mihaelovo pismo.

Sedla je k oknu in mirno čitala pismo.

»Milostiva baronica! Ker nečem, da bi imeli o mojem značaju kake dvome, si dovoljujem Vam pisati te vrste. Vprašal sem Vas za Vaš prijateljski svet glede moje poroke z Vam znano damo; vprašal sem Vas, ker imajo dame v takih stvareh boljo sodbo kakor moški. Ob sebi se razume, da priznavam Vaši sodbi največji pomen in da bi bila zame merodajna in odločilna, da niso nastale razmere, ki me silijo postopati drugače kakor je bil moj namen.

V pogovoru s svojim očetom sem nekaj izvedel, kar mi nalaga dolžnost, da se udam njegovi želji. Moj oče mi je namreč povedal, da spravljajo hudobni jeziki mojo osebo v zvezo z damo, ki mi je nad vse ljuba, ki je pa žal nemorem zasnubiti. Moj oče mi je rekel, da sem dolžan časti te dame — ki se sicer zame niti najmanj ne zanima, da javno ovržem hudobne govorice s tem, da se kar najhitreje poročim s kako drugo. Odločen sem to storiti, da obvarujem zla ono damo, ki je najbližja mojemu srcu, a meni nedosegljiva. Oprostite mi, da sem si dovolil Vam to sporočiti; morda je v tem nekaj nečimernosti, ali jaz nečem, da bi me napačno sodili. Poljubljam Vam roko — Mihael Kržinar«.

Ko je Renata prečitala to pismo, so bili pozabljeni vsi njeni sklepi, da se ne bo Mihaela nič več spominjala in da zatare in zaduši svojo ljubezen do njega. To priprosto pismo je raznetilo v njenem srcu nov plamen.

Mihael torej ljubi ženo, ki mu je nedosegljiva in s katero se ne more poročiti in da obvaruje njeno čast pred hudobnimi jeziki, hoče žrtvovati samega sebe in se poročiti z drugo, z ono, o kateri ve, da ž njo ne bo srečen.

Toplo ji je postalo v duši in notranji glas ji je rekel: Tebe ljubi, za Te se hoče žrtvovati. Polastilo se je je čustvo blaženosti, a ugasnilo je zopet hitro, ko je Renata spoznala, da bo Mihael za njo za vedno izgubljen, če se poroči z drugo.

Razmislila se je, v spomin ji je prišlo, kako je ona sama žrtvovala svojo mladost, svojo lepoto in svojo srečo očetu ter se poročila z možem, ki je goloto svoje glave zakrival z vlasuljo in si barval lice, obrvi in ustne, da bi poleg mlade cvetoče žene ne izgledal presmešno.

»Ne, Mihael, tega ne smeš storiti,« so mrmrale njene ustne. »Kaj mi je mar za moje dobro ime, kaj mi je mar za mir v zakonu in za čast — samo da ti nisi za me izgubljen«.

(Dalje prihodnjič.)

Javil se je dr. Popoviću v izpričanje tega dejstva S. Jovanović sam. **Ta bo med drugim potrdil, da je Naštić zahteval za bombe na Cetinju 20.000 kron.** Ko se je vrnil s Cetinja v Sarajevo, je menjal bankovec za 1000 K. Od črnogorske vlade je poleg tega še zahteval **6000 kron, češ da je v tovarni v Karagujevcu preprečil, da niso dali bomb črnogorgorskim zarotnikom.**

Ob 2. popoldne je predsednik prekinil razpravo.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 4 avgusta.

\+ **Uspeh slovenskega sokolstva.** Uspeh mednarodne telovadne tekme v Luksemburgu je tale:

| | | |
|---|---|---|
| Francozje | 949·50 | točk |
| Čehi | 940·10 | » |
| Italijani | 926·29 | » |
| Belgijci | 890·— | » |
| **Slovenci** | **851 50** | » |

Luksemburžani 820·— točk.

Pri zadnji mednarodni tekmi v Pragi so Slovenci dosegli 771 točk, **torej so sedaj napredovali za 80·50 točk,** kar pomenja naravnost velik uspeh. Za Belgijci so bili Slovenci v Pragi za 101 točko, sedaj so samo še za 39 točk. Luksemburžani so bili v Pragi za 18 točk pred Slovenci, **sedaj so za njimi za 31·50 točk.** Na zdar!

— **Pri klerikalcih ni korupcije!** »Slovenec« se dela silno indigniranega in ogorčenega, ker se očita klerikalni stranki korupcija. »Slovenec« zavija oči in svetohlinsko vzklika: »Pri nas da bi bila korupcija, kdo nam more kaj takega očitati!« Da bi pa poskusil konkretna fakta, ki smo jih navedli, ovreči, tega si ne upa niti poskusiti. Seveda, kako naj opere zamorca. Abstrahujemo tu o škandalih pri učiteljskih imenovanjih in bomo navedli par drugih slučajev, ki kažejo klerikalno korupcijo v vsi njeni nagoti. Za oficijala pri deželnem odboru je bil kratkim potom imenovan bivši narednik Fr. Kristan, vodja stenografske pisarne Pfeifer je preskočil 1 činovni razred in bil vrinjen v konceptni status, dr. Lovro Pogačnik je bil sprejet v deželno službo in takoj pomaknjen v činovniški razred, ki odgovarja IX. drž. uradnikov, končno je bil kar pod roko sprejet v deželno službo, ne da bi bilo to mesto razpisano, sotrudnik »Slovenca«, Klemenčič. To seveda ni korupcija pri »Slovenčevi« gospodi! To je objektivno, povsem nadstrankarsko postopanje deželnega odbora, kaj ne?

\+ **Boj za slovensko šolo v Trstu in socialdemokrati.** Pišejo nam iz Trsta: »Rdeči Prapor« je zagrešil glede slovenske šole v Trstu infamen članek, doposlan mu od tržaškega dopisnika. Tisti tržaški rdeči mazač je sploh znan, da ne more napisati stavka, da bi ne žalil in sramotil vse, kar je narodnega, in tako je storil — ko drugače ne zna — tudi v onem članku. Slovencu v najzadnjem gorskem kraju bo že znano, koliko let se bore tržaški Slovenci za borno slovensko ljudsko šolo. Koliko prošenj so že vložili, koliko burnih shodov sklicali, manifestirali in demonstrirali, a do danes — brez uspeha. Priredili so bili tudi nedolgo temu zelo buren shod pri Sv. Jakobu, o katerem smo tudi poročali, kjer so ponovno zahtevali, kar jim že davno pritiče. Sedaj pa poglejmo, kako se rdeči internacionalist izraža o boju za to šolo: pravi namreč, da je boj za slovensko šolo v Trstu najboljše sredstvo tržaškim narodnjakarjem za razno hujskanje in napadanje, tako da bi bili narodnjakarji prav nesrečni, ako bi tega sredstva več ne imeli — namreč, ako bi dobili toli reklamirano slovensko šolo! Če to ni infamno podtikanje in obrekovanje, potem res ne vemo, kaj naj bi še bilo. Dopisun se namreč spodtika nad tem, ker vsemogočni rdeči štab ni bil specielno povabljen na oni shod pri Sv. Jakobu. Na to bi imeli pripomniti, **da ni bilo nobeno društvo in sploh nikdo na omenjeni shod specielno povabljen,** temveč da so bili na **javen shod** potom »Edinosti« vabljeni vsi — torej tudi tržaški sodrugi — ki so se zanj zanimali. Izgovor, da sodrugi niso bili povabljeni je ničev in služi samo le v pretvezo, da je imel tržaški rdeči zabavljač priliko zopet enkrat udariti z obrekovanjem po narodnjakarjih. No, oslovski glas ne doseže neba! Ta pregovor tudi rdečemu dopisunu.

\+ **Bojkot tržaških Slovencev.** Od zadnjih deželnozborskih volitev sem se je tržaškim irredentarjem in fanatikom še tisto malo pameti, ki so jo imeli — zmešala. — Strah pred napredujočimi Slovenci jim ne da miru ne ponoči ne podnevu. Bodisi pri belem dnevu in pri »tuhtanju« načrtov proti Slovencem, kakor tudi v temni noči v nemirnem spanju jih stresa groza in strah pred smrtnonosno prikaznijo — slovenizacijo Trsta. Neprenehoma ugibajo obupane, neodrešene duše, kaj jim storiti, da se pokonča te vražje Slovence, ali vsaj zaustavi pot njihovemu napredovanju. Ali z vsem »tuhtanjem« so jako na slabem, računi jim ne »štimajo«, ne gre, pa ne gre, kakor bi to oni hoteli. Indipendente, Gazzettino in Coda del Diavolo so po dolgem ukrepanju vendarle prišli do enega pobožnega zaključka, namreč: Italijani naj bi bojkotirali vse, kar je slovenskega: odpustiti iz službe slovenske služkinje, slovenske delavce, odsloviti perice, mlekarice itd. No tržaški Slovenci so tem nad svojo grešno usodo obupajočim italijančkom potom svojega glasila že odgovorili namreč: da naj polentarji kar pričnó s svojim nečednim delom in videlo se bo, kje nastane najprej polom. — Dovedli bi nič dalje kot do tega, da bi naposled nezadovoljno italijansko meščanstvo samo šlo tja in razbilo uredništva teh hujskačev, kateri so že danes zaslužili, da bi jih bil državni pravdnik postavil na zatožno klop. Strah ima res velike oči, a pri tržaških irredentarjih se je prelevil v pravi delirij. Ali ne pomaga jim nobena »žavba«, nobena peklenska nakana, da bi zaustavili naravni proces, ki se razvija in dovršuje v narodnostnem in ekonomskem pogledu v Trstu. Pamet, pamet, gospodje irredentisti, altroche bojkot Slovencem!

\+ **Tržaško namestništvo** je odgovorilo neugodno na razne proteste, kateri so mu došli koj po razpisu novih deželnozborskih volitev za Goriško-Gradiščansko in v katerih se protivijo razne korporacije terminu volitev, ki se bodo vršile ravno v najhujšem delu v vinogradih in ob času, ko je veliko število volilcev v svetu. Namestništvo je namreč odgovorilo, da je seziv dež. zbora še tekom tega leta za deželo velikega pomena, ter da bi bilo za slučaj preložitve volitev sploh nemogoče izpolniti pravočasno vse one formalnosti, katere so potrebne za konstituiranje deželnega zbora. Klerikalci se zelo vesele, da je vlada določila volitve za tak čas in se ne morejo načuditi, kako jim gre vlada vkljub obstrukciji v državnem zboru na roko. Prepričani so, da zmagajo na celi črti s pomočjo vlade, ki je razpisala volitve ob tako neugodnem času, **s pomočjo misijonov, ki se bodo kmalu pojavljali po deželi in s pomočjo sosedne kranjske klerikalne stranke, ki bi rada videla, da postane kakor Štajerska in Koroška tudi zavedna Goriška rimsko črna. V tem menda tiči njeno delo za obmejne Slovence!**

\+ **Samonemški vozni listki na državnih železnicah.** Državne železnice so, kakor sploh vsi drugi državni uradi, obvezane v jezikovno mešanih krajih izdajati dvojezične tiskovine in predvsem tudi dvojezične vozne listke. — Če se to doslej ni godilo, so vzrok potniki sami, ki ne zahtevajo dvojezičnih voznih listkov, temveč se zadovoljujejo s samonemškimi. Na Češkem se je na več krajih začela akcija, da se samonemški vozni listki vračajo. Zgodilo se je tudi v Opavi. Sedaj pa je izšla naredba ravnateljstva c. kr. severne železnice na Dunaju, vsled katere se zahteva, da se na postaji Opava severne železnice izdajajo dvojezični vozni listki, odklanja, ker je baje Opava samonemško mesto. Vendar pa naj se od potnikov, ki odklanjajo samonemške listke, voznina vzame; telegrafično pa naj se obvestijo končna postaja in event. prestopna postaja, da se v vlaku nahajajo potniki, ki so sicer voznino plačali, ki pa nimajo voznih listkov. S temi potniki naj se sploh uljudno postopa. — Ko bi mi Slovenci nastopili proti samonemškim voznim listkom na državnih železnicah malo bolj odločno, tako kakor nastopamo proti samonemškim tiskovinam pri drugih državnih uradih, bi tudi na železnicah pripomogli slovenskemu jeziku do večje veljave. Slovenci, odklanjajte konsekventno na državnoželezniških postajah samonemške listke in tiskovine in zahtevajte dvojezične!

\+ **Iz šolske službe.** C. kr. deželni šolski svet je sklenil na prošnjo krajnega šolskega sveta v Šmarjeti pri Krškem, da se na tamkajšnji šoli v 3. razredu uvede nedeljen dopoldanski pouk v smislu § 60. šol. reda.

— **Odbor za proslavo Gajeve stoletnice v Krapini** prosi vse one, ki so se prijavili za posebni vlak, naj nemudoma pridejo po karte v Ciril-Metodski knjigarni v Zagrebu, Preradovićev trg št. 4. Prijave za posebni vlak naj se čimnajpreje pošljejo omenjeni knjigarni. Priloži se naj obenem denar za vozni listek. Vožnja iz Zagreba v Krapino in nazaj stane: v II. razredu 5 K, v III. razredu pa 3 K 20 v.

— **Gajeve slavnosti v Krapini** se vdeleži posebno odposlanstvo občinskega sveta ljubljanskega, na čelu mu župan in državni poslanec Ivan H r i b a r.

— **Osušenje ljubljanskega barja.** Pripravljalna dela za osušenje so v toliko gotova, da se sedaj v kratkem začne z deli v Gruberjevem kanalu. Ta dela se bodo vršila na sledeči način: Zatvornica na gornjem koncu Gruberjevega kanala je sicer že zaprta ali vender ne more odteči vsa voda vsled neenakomernega terena. Treba bo zastalo vodo ali odpeljati, kakor je bilo prvotno projektovano, po nalašč za to izkopanem jarku, ali pa jo izčrpati. Nameravano je izčrpanje. Najprvo se napravi pri izlivu Gruberjevega kanala v Ljubljanico nasut jez, tako da Ljubljanica ne bo mogla v Gruberjev kanal. Potem se postavi od tod pa do mestne klavnice tako velik lesen žleb, da bo teklo v njem 300 sekundnih litrov vode, in ki bo imel padca 1‰. Od klavnice pa do obstoječega lesenega jeza bodo izkopali nato tako veliko kineto. Dve veliki centrifugalni pumpi na par bodeta osušili potem strugo Gruberjevega kanala. — Delo samo na sebi se potem razdeli v tri oddelke in sicer počne prvi oddelek na spodnjem koncu od novega nasutega jeza pa do štepanjskega mostu, materijal bode dovažala posebna lokomotiva. Drugi oddelek ima določeno dolžino od štepanjskega mostu pa do baron Codellijevega sveta. Materijal se bode dovažal z ročnimi vozički. Tretji oddelek obsega ostali del do mestne klavnice. Tudi tu bo dovažala materijal lokomotiva. V vseh treh oddelkih se bode pričelo z delom zaeno ter se bode najprvo struga znižala za približno $1^1/_2$ m. Potem šele, ko bo to končano, se bode pričelo z zniževanjem struge onega dela od mestne klavnice pa do odcepa Gruberjevega kanala od Ljubljanice. To delo se bode izvršilo mašinelno in sicer potom bagra. To je za sedaj določeni del programa, po katerem se bode izvršila regulacija Gruberjevega kanala.

— **Vojaška »vzgoja«.** Reservni častnik nam piše: Psihologija ima, kakor je povedal na nedavnem ljudskovzgojevalnem shodu prof. dr. Čáda, še zelo široko polje za študij človeške duše. Vpliv različnih miljejev in raznih pogojev ustvari množino različnih značajev. Druga je psihologija učenca, druga vojaka, druga poljedelca itd. To vse je sicer znano, toda psihologičnih študij teh posameznih stanov doslej nimamo. V tem oziru je torej program psihologične vede zelo obsežen in ko se izpolni, bodo marsikateri pojavi in socijalne razmere jasnejši. Nečemo se razpisovati o psihologiji sploh, ampak hočemo pokazati le v splošnem na to, pod kakim uplivom raste vojak in kako se razvija v duševnem pogledu. S čisto človeškega stališča je namen, za katerega se vojak vzgaja, nemoralen. Učiti se tri leta, kako se ubijajo ljudje, nikakor ne more nravno povzdigovati, k večjemu jih posurovuje in otopuje. Če pa tudi pripustimo, da se redkokdaj zgodi, da vojak na povelje prime orožje v roko proti svojemu bližnjemu, mora vendar vedno biti k temu pripravljen, kakor nam kaže intervencija vojaštva pri raznih demonstracijah — na pr. v Ljubljani lansko leto. Način, kako se z vojaki ravna, je kar najodurnejši. Čutečega človeka pogosto kar najbolj razburi, če nekoliko pobližje zasleduje vojaško življenje. Naša javnost ve malo o tem, morda je le slišala kaj, vojak, tiranizirani in surovosti predstojnikov navajeni človek, vam ničesar ne pove in če pove, nikdar ne spoznate pravega položaja in ga ne čutite tako, kakor bi ga sami okusili. Letos sem bil na vojaških vajah v Ljubljani pri 17. pešpolku, in tu sem bil priča največje surovosti, v kateri je bil pravi mojster nadporočnik Frauenfeld. Ta človek bi se silno motil, če bi se smatral za izobraženca. Iz njegovih ust se v enomer sipljejo najbolj grobe besede, ki se jih sramujemo tu ponavljati. Pri najmanjši priliki zmerja vsakega, rabi izraze pri katerih bi najpodlejši individij sramu zardel. Rdečica sramu zalije človeku obličje in čudne pojme dobi o vojaški »vzgoji«, če posluša vsaj eno uro tega častnika. Vojaški gospodje večinoma kažejo grobo brezčutnost napram vojakom (so seveda izjeme) in tako je njih vzgojevalno delo le demoralizujoče. Vojaka se sicer za nekaj časa sploh ne primejo več moralne bree, ker mu je surovost letela vsak dan na glavo, in navadil se je, grobijanstvo mu je nekaj samoposebi umljivega in z resignacijo ga sprejema. Ves ta vojaški sistem z takimi Frauenfeldi dela iz ljudij figure brez čuta in brez volje. Militarizem zahteva kratkomalo kosti, meso in kri državljanov, zahteva zase pravico na dresuro ljudij, posurovuje, otopuje in deprimira s svojo arogantnostjo. Da je te tam dosti, nam kaže imenovani nadporočnik in še dolga vrsta drugih. — Ubogi vojaki!

— **Dopisnice z nalepljenimi narodnimi in dobrodelnimi kolki.** V zadnjem času se čujejo opetovano pritožbe, da je treba za dopisnice, ki imajo nalepljene narodne kolke, plačati dodatno poštnino po tarifu za pisma. To je vtoliko resnično, da se ta dodatna poštnina zahteva za dopisnice, ki imajo kolek nalepljen na desni strani poleg znamke, kar je vsled obstoječih predpisov nedopustno. — Desna polovica sprednje strani sme obsegati namreč samo poštno znamko in naslov prejemnika. Svobodno pa se smejo lepiti narodni kolki na levo polovico sprednje strani in na zadnjo stran. Toliko v informacijo občinstvu.

— **V včerajšnjem poročilu** o veliki narodni veselici »Političnega, gospodarskega in izobraževalnega društva za vodmatski okraj« vrinila se je neljuba pomota. Pri veselici je namreč tudi nastopalo pevsko društvo »Lipa«, ki je s svojim dovršenim petjem kaj dobro zabavalo občinstvo. Tudi smo pozabili omeniti, da je dal vino, ki ga je vse hvalilo, znani gostilničar g. I. Zupančič.

— **Društvo strojnikov.** Krajevna skupina Ljubljana in okolica »Zveze avstrijskih strojnikov« ima v nedeljo 8. t. m. ob pol 10. dopoldne javno protestno zborovanje radi reforme pri izpitih za strojnike in kurjače v hotelu »Štrukelj«, Kolodvorske ulice v Ljubljani. Vabijo se vsi člani društva, kakor tudi g. strojevodje državne in južne železnice, da se tega protestnega zborovanja zanesljivo polnoštevilno vdeleže. Posebno se vabi na to zborovanje zastopnike vlade, državne in deželne poslance, industrijalce in poročevalce ljubljanskih listov.

— **Firme,** ki imajo ali pa nameravajo stopiti v trgovske zveze s Kanado, dobe pri trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani važno poročilo o gospodarskem napredku Kanade.

— **Občni zbor zadruge gostilničarjev, krčmarjev, kavarnarjev, žganjetočnikov in izkuharjev** za sodni okraj ljubljanske okolice (sedež bo imela zadruga v Ljubljani) se je vršil 3. t. m. ob 9. zvečer v »Mestnem domu«. Od 432 članov se jih je udeležilo 45. Zadružnega inštruktorja je zastopal načelnik ljubljanske zadruge gosp. Tosti. Nadkomisar g. pl. Hofbauer je otvoril zborovanje, naznanil, da je dež. vlada potrdila pravila s čemer je zadruga ustanovljena. Nato so se vršile volitve in sicer z listki. Načelnikom je bil soglasno izvoljen g. V. Ogorelc, gostilničar v Škofjici; kot njegov namestnik pa gosp. J. Jesih gost. in mesar v Rudniku. V odbor so prišli gg.: Rus Ivan na Grosupljem, Zrimšek Anton v Kosezah, Šusteršič Fran v Zapužah, Plevnik Fran v Vevčah, Gerbec Ivan na Igu, Anžič Josip v Štepanji vasi, Pirnat Ivan na Viču, Kandare Anton v Pijavi gorici, Lipah Fran v Dobrunjah, Vilfan Anton na Ježici, Štirn Anton v Šiški in Jesih Jos. v Medvodah. Njih namestniki so gg.: Suhadole Fr. na Dobrovi, Končan Ivan na Viču, Mercina Ignacij v Gornjem Kašlju, Šetina Anton v Zg. Šiški, Kuhar Leopold pri D. M. v Polju in Anžič Miha v Dobrunjah. Pregledovalci računov gg.: Pogačnik Anton v Šiški, Erbežnik Ivan na Viču in Šusteršič Jos. v Medvodah.

**(Dalje v prilogi).**

# Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Razgrnila je Mihaelovo pismo vnovič in je zopet čitala, tako pazno, kakor da se je hoče na pamet naučiti.

»Ali — kdo mi pravi, da sem jaz tista žena, ki jo Mihael ljubi in zaradi katere se hoče žrtvovati?« Prevzela jo je ta misel s toliko silo, da je zatrepetala po vsem životu. »Nikdar ni z nobeno besedo izdal, da me ljubi. V njegovih pogledih se mi je pač časih zdelo, da nekaj gori, toda, kako naj iz tega sklepam, da je svojo ljubezen meni posvetil? Občeval je z menoj vedno hladno, kakor z vsako drugo, nikdar ni pokazal, da ima za me kaj več simpatije, nikdar ni poskusil doseči od mene niti najmanjšega izraza, da mi je na njem kaj ležeče. Zakaj ni tega storil?«

Ta dvom se je vse bolj zajedel v njeno srce in vse bolj je verjela, da vidi Mihael v njej samo boljšo, zaupanja vredno prijateljico in da ljubi drugo,

Pri obedu je bil njen mož resen in malobeseden. Renati se je zdelo, da je žalosten. Nekaj časa se ni zmenila za to, a končno jo je obšlo le usmiljenje ž njim, saj je bil baron Benalja na svoj način zelo dober ž njo.

»Kaj ti pa je danes,« ga je vprašala po končanem obedu. »Nekaj potrt si, ali se ti je zgodilo kaj neprijetnega?«

Stari baron je zavzdihnil in nekako tožno pogledal Renato.

»Da, da,« je rekel, »nekaj neprijetnega se je zgodilo. Dobil sem nesramno brezimno pismo. Saj ne verjamem nobene besede, prav nobene besede, prav nobene; vem, da je laž, a neprijetno je vendar, da krožijo take govorice«.

Renata se je zganila. Zadnja beseda je vzbudila njeno pozornost.

»Kake govorice pa krožijo,« je vprašala in ni mogla zakrivati svoje vznemirjenosti.

»Prav neverjetno,« je odgovoril baron Benalja. »Kakor sem ti že rekel, sem dobil danes brezimno pismo.«

Vzel je iz žepa pismo in je počasi razgrnil.

»Predno ti je dam čitati, naj ti še enkrat povem, da ničesar ne verjamem.«

Molče je Renata vzela pismo. Z nerodno — najbrž nalašč popačeno pisavo je bilo pisano:

»Gospa baronica Renata Benalja upa, da bo podedovala vse premoženje svojega soproga in da bo ta popolnoma pozabil na svoje sorodnike. V ta namen zna prav spretno skrivati svoje grešno razmerje z Mihaelom Kržinarjem. Rogovi, ki Vam, gospod baron, krase čelo, so že prav veliki. Vaša smešnost je pa toliko večja, ker je Vaša žena vzrok, da je Mihael Kržinar popolnoma pozabil na dolžnosti, ki jih ima napram neki drugi osebi.«

Renati je padlo pismo iz rok. Kakor smrt bleda je uprla svoje velike črne oči v moža, a še predno je mogla kaj reči, se je baron Evzebij sklonil nad njeno roko in jo poljubil.

»Vem da je to ostudno peklensko obrekovanje,« je jecljal stari mož, »prisegam ti, da ničesar ne verjamem in odpusti mi, da sem ti pismo pokazal.

Evzebij je čutil, da ni prav ravnal, ko je Renati pokazal to pismo, a čutil je to šele sedaj. Žal mu je bilo, da pisma ni zamolčal in uničil in vedel je, da bo Renata smatrala kot izraz nezaupanja, da ji je pismo pokazal.

Toda obdolžitve v brezimnem pismu so bile tako velike, težke, da Renata na to okolnost niti mislila ni. Zadostovalo ji je, da njen mož teh obdolžitev ne verjame.

»Hvala ti za tvoje zaupanje,« je rekla in je podala soprogu roko. »Dokler mi ti verjameš in zaupaš, naj govore ljudje kar hočejo.«

Renata in njen mož sta bila tako razdražena vsled surovih obdolžitev tega brezimnega pisma, da sta čisto prezrla kar je bilo v pismu rečeno o Mihaelu Kržinarju, dasi sta pismo ponovno prebrala.

Renati niso bila brezimna pisma nič novega. Dobivala jih je večkrat; časih so obsegala ljubezenska razkritja, časih pekoča zasmehovanja, da se je staremu možu prodala za denar, časih pa tudi vsakovrstne obdolžitve. Tako brutalnega pisma, kakor ta dan, pa še ni imela v rokah.

Ogledovala je pismo in pisavo z vso pozornostjo, če bi kaj ne našla, iz česar bi se dalo sklepati, kdo je pisec. Pismo je bilo pisano na jako slabem papirju in pisava je izdajala, da pisec nima dosti opraviti s peresom. Sumljivo je bilo, da v pismu ni bilo jezikovnih napak, iz česar se je dalo sklepati, da je besedilo nekdo drugi sestavil, pisec pa je to besedilo le prepisal. A kdo bi mogel to biti, tega nista uganila niti Evzebij, niti Renata.

Ko je baron Benalja končno zapustil svojo ženo, je Renata vnovič vzela pismo v roke in zdaj je njeno pozornost vzbudil odstavek glede Mihaela Kržinarja.

»Kaj pomeni to očitanje, da je Mihael po moji krivdi popolnoma pozabil na dolžnost, ki jo ima napram neki drugi osebi?« se je vprašala Renata. »Katera oseba bi to mogla biti? Ali Terezija Ahčinova?«

Renata je začela sumiti, da je morda gospa Terezija v kaki zvezi z brezimnim pismom.

»Če je name ljubosumna, če misli, da sem jaz vzrok, da se je je Mihael toliko časa branil, je lahko mogoče, da je dala to pismo pisati,« je ugibala Renata. »Ali — kako more ta ženska govoriti, da ima Mihael napram nji kake dolžnosti? Ne, ne, Terezija ni v zvezi s tem pismom.«

Zaman je bilo vse ugibanje, kdo je pisec ali pisateljica pisma.

Renata je imela navado, da je brezimna pisma uničila. To pot pa je napravila izjemo. Zdelo se ji je, da utegne to pismo še enkrat prav priti in zato je je shranila.

Zvečer je šla, kakor vsak dan z nekima prijateljicama na sprehod. Takrat je bilo shajališče Ljubljančanov na Cojzovem vrtu, ki je bil tam, kjer je zdaj Cojzova cesta. Od šeste do osme ure zvečer je bila na tem vrtu zbrana vsa ljubljanska gospoda.

Renata je s svojima prijateljicama sedla na klop pod staro lipo. Zbralo se je okrog njih mnogo mladega sveta in tudi nekaj starejših gospodov in končno se je prikazal tudi Mihael Kržinar ter se pridružil okrog Renate in njenih prijateljic zbrani družbi. Topli pogled, s katerim ga je sprejela Renata, je razgnal slabovoljnost, ki ga je trpinčila od dneva, ko je bil lov na barju in sestanek v Preserju, in mu je dal pogum, da se je približal Renati.

**(Dalje prihodnjič.)**

zanje. Sedaj pa najnovejše! Dne 25. pr. m. so ustanovili v Sostrem pri Ljubljani nov čukarski odsek. Kljub vsem župnikovim pridigam se je vsedlo le par otrok na njegove limanice. Treba je bilo napraviti novo reklamo. Vstal je na zborovanju »brat« Hočevar, fant junaške postave in izgovoril mej drugim velepomembne besede: »Iz naših vrst bodo izšli bodoči župani, iz naših vrst bodoči državni poslanci«. Sedanji klerikalni poslanci, ki niso imeli sreče biti vzgojeni v čukarskem duhu, so menda že obupali nad svojo lastno močjo in povsem naravno je, da si iščejo v teh kritičnih časih »močnih« zaveznikov. No pri izbiranju so zadeli pravo. Čuke na Dunaj in potem gorje avstrijskemu parlamentu! Ni čuda, da pisari »Slovenec« o velikanskem strahu Nemcev pred Slovani. Nemci so namreč gotovo že zvedeli za najnovejši načrt slovenskih klerikalcev in prav nič se ne smemo čuditi, da imajo strah. Slovenskim politikom pa se je odprla nova pot, po kateri se pride brez vseh težav do časti državnih poslancev in menda še celo ministrov. Blaženi Čuki, katerim se obeta tako krasna bodočnost!

+ **Klerikalna gonja proti naprednemu učiteljstvu pred sodiščem.** Napredno slovensko učiteljstvo je eden glavnih stebrov napredne misli po kmetih in eden glavnih vzrokov, da klerikalna pšenica vendar ne gre povsod tako v klasje, kakor bi klerikalci radi. Zato se pa tudi vsa divja jeza kranjskih klerikalcev obrača ravno proti naprednemu učiteljstvu. Venomer so na dnevnem redu persekucije, disciplinarne preiskave, vsakovrstna preganjanja in celo sodnijskih ovadb proti naprednemu učiteljstvu kar dežuje. Danes pa je ta klerikalna protiučiteljska gonja vendarle dobila pred ljubljanskim deželnim sodiščem tako moralno zaušnico, da je gospodje ne bodo tako brž pozabili. — Gospod učitelj G r m e k in njegova soproga sta od tistih učiteljev, ki jih klerikalci najbolj sovražijo. Ničesar jima ne morejo očitati, vestno izpolnujeta svojo službo, le eno velikansko napako imata, da sta naprednega mišljenja in da tega mišljenja prav nič ne skrivata. Čitatelji našega lista se še dobro spominjajo, kaj so klerikalci vse počeli, ko sta gospod in gospa Grmek še službovala na Sori. Ruvali so toliko časa, da so ju spravili s Sore. Da jima pa tudi na novem mestu v Komendi pri Kamniku ne dajo miru, je samoobsebi umevno. V zadnjem času so klerikalne kapacitete v Komendi vložile proti gospodu Grmeku, ozir. njegovi soprogi kar tri tožbe. Dve od njih sta pa bili tako neutemeljeni, da jih je celo državno pravdništvo, ki se sicer rado oprime vsake bilke in je tudi napram našim klerikalcem zelo uslužno, moralo poslati v koš. Obtičala pa je državnemu pravdniku v roki tretja obtožnica. Klerikalci so vložili namreč proti gosp. učitelju Grmeku ovadbo, da je z ravnilom tepel učenca Miho Avguština tako po glavi, da so se mu napravile buške in da še mu je prebila koža. Gospo Grmekovo so pa obdolžili, da je udarila učenko Marjeto Avguštinovo z ravnilom po glavi, da se ji je ulila kri iz nosa, in učenca Franceta Bendo, da je dobil na glavi buške. Oba obtoženca je obsodilo okrajno sodišče v Kamniku po § 420. in naložilo vsakemu po 10 K globe. Proti tej razsodbi sta vložila oba obtoženca ničnostno pritožbo, in danes se je pri deželnem sodišču vršila vzklicna obravnava. Senatu je predsedoval g. Vedernjak, obtožbo je zastopal drž. pravdnik Pajnič in obtoženca je zagovarjal g. dr. Žirovnik. Gospod Grmek je označil celo obtožbo kot plod klerikalnega sovraštva. Vse, kar navaja obtožnica, je pretirano; res je le, da je Miho Avguština prijel za lase, in ko je ta kričal, kot bi ga drl na meh, ga je udaril z malim ravnilom po roki. Priče, ki so bile zaslišane, so »cvet« celega razreda, po 4 do 6 let sede v enem razredu; v nravnosti imajo najslabše rede. Gospa Grmekova izvaja, da je res udarila Marjeto Avguštinovo z roko po glavi, ni pa to imelo nobenih posledic in zgodilo se je to že jeseni lanskega leta. Tudi Bende ni udarila z ravnilom, ker ravnila sploh v svojem razredu nima. — G. dr. Žirovnik označi zadevo kot eminentno politično pravdo. In tu je treba predvsem se vprašati po verodostojnosti prič. Ovadbe naprednega učiteljstva kar dežujejo, in večinoma jih mora celo državni pravdnik pošiljati ad acta, ker so čisto neutemeljene. Obtoženec je politično delaven v naprednem smislu, od tod to preganjanje. V Komendi so proti njemu nastopili, še predno je tam nastopil službo. In taki neprijazni ljudje porabijo vsako malenkost, da delajo naprednemu učitelju neprilike. Župan je proti učitelju Grmeku že vložil nebroj ovadb, ki pa so padle v vodo. Ni sicer mogoče trditi, da bi priče bile podkupljene, kakor se je to dokazalo lansko leto v sličnem slučaju, lahko pa se reče, da so zapeljane. In tem pričam že zato ni mogoče verjeti, ker je dokazano, da so to najslabši učenci. Sploh je tam mladina silno razposajena; svoj čas so učiteljico kar na cesti kamenjali. Nikakor ne gre, da bi se takim pričam verjelo, saj je znano, da se učenci prav radi maščujejo nad strogim učiteljem; kupi jim za groš češenj in vse ti bodo pritrdili, kar boš rekel čez učitelja. Na to se zagovornik peča s posameznimi pričami podrobneje in predlaga nazadnje oprostilno razsodbo, ker je obtožnica čisto neutemeljena. Po daljšem posvetovanju je sodnik proglasil **oprostilno razsodbo,** ker se sodišče ni moglo prepričati o krivdi obdolženca. Priče so govorile različno, in jim torej ni mogoče verjeti, in tudi zdravnik ni našel pri nobenem nobenega sledu kake telesne poškodbe. Klerikalci so dobili z današnjo razsodbo temeljito moralno lekcijo, le žal, da jih najbrže ne bo spametovala; ruvali bodo proti naprednemu učiteljstvu naprej, o tem smo prepričani, prepričani pa smo tudi, da se bodo sami zvrnili v tisto jamo, ki jo danes kopljejo naprednjakom.

+ **»Slovenec«** se huduje, ker ni bila zastava krškega »Sokola« blagoslovljena »po cerkvenih obredih«. Gospoda pri »Slovencu« se bo morda še spominjala na tiste čase, ko je bilo še pri nas v navadi, da je dalo vsako sokolsko društvo cerkveno blagosloviti svojo zastavo. Takrat je naša duhovščina delala vsemogoče neprilike in prav često se je zgodilo, da je naravnost odklonila blagoslov, češ, da se smejo blagoslavljati samo take zastave, ki so okrašene s svetimi slikami. Če se ne motimo, je izdal ukaz take vsebine celo škof Anton Bonaventura. Ni še dolgo od tega, ko so slovenski duhovniki grmeli s prižnic proti telovadbi, jo proglasili za pogansko ter obrekovali sokolska društva za framasonske organizacije. Klasična priča tega so razni letniki pokojnega »Rimskega Katolika«. Da so si v takšnih okolnostih sokolska društva premislila prositi milosti pri duhovnikih pri razvitju sokolskih zastav, se pač ni čuditi. In bilo je prav tako, čemu bi naj »Sokoli« silili pod kavdinski jarem svojih nasprotnikov, ko se vendar zastava lahko istotako svečano razvije tudi brez duhovnika! Sedaj, ko se za duhovnika in za blagoslov nihče več ne zmeni, pa gospodom zopet ni prav in derejo se v »Slovencu«, češ, še zastave nečejo dati blagosloviti. Hinavci! Preje ste sokolska društva s silo prepodili iz cerkve, a sedaj, ko se je vam posrečilo to delo, pa licemersko zavijate oči, češ, sedaj »Sokoli« niti božjega blagoslova več ne marajo. »Slovenčevci«, bodite vsaj dosledni in ne obsojajte sedaj tega, kar ste sami povzročili s svojo blazno nestrpnostjo.

+ **Ne brzojavnih pozdravov,** pač pa takih po poštnih položnicah si želi »Družba sv. Cirila in Metoda« povodom svoje velike letošnje skupščine, ki se vrši 8. velikega srpana na Jesenicah. Slovenci, rodoljubi, spolnite to željo »Družbi« v polni meri! Čim več takih pozdravov, tem večji bo gmotni vspeh »Družbe« in dokaz Vaših simpatij napram naši »Družbi«.

+ **Volitev članov pridobninske komisije za III. razred** se vrši dne 9. septembra 1909 in so bile glasovnice že odposlane volilnim upravičencem. Za II. razred tvori cela dežela kranjska eno skupino. Volitve so jako važne in zaradi enotnosti prosimo interesente, da pošljejo **pravilno** podpisano glasovnico čimpreje na naslov: »Slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani«.

— **Sestanek sloven. učiteljiščnih abiturjentov in abiturjentinj** v »Mestnem domu« v Ljubljani se je vršil dne 1. t. m. in nam je njega vspeh pokazal, da še ni popolno preplašil absolutizem klerikalne strahovlade slovenskega učiteljstva na Kranjskem. Nova porajajoča se moč nam je pokazala, da ta strahovlada tudi z mlajšimi močmi ne bode mogla računati. Jasni so ji pojmi koristolovstva Slomškarjev, poznajo nje vrednost v pravi luči in se ne bodo dali slepiti od kričavih in lažnjivih agitatorjev. Sestanek je otvoril abiturjent H o č e v a r. Za predsednika je bil izvoljen abit. Trofenik, za podpredsednico abit. gdč. S e v e r, za podpredsednika abit. Sosič iz Kopra, za zapisnikarja abit. Wudler iz Maribora. Zborovalce je pozdravil v imenu »Zveze jugoslovanskih učiteljskih društev« dež. poslanec g. G a n g l. Šestnajst let je že minulo, kar se je vršil prvi skupni sestanek slov. učiteljiščnih abiturjentov, za to je tembolj pozdravjati današnji sestanek, na katerem bo zopet realizovala ta misel. Bodril je tovariše in jih opominjal na dolžnosti učiteljstva, ki jih ima do samega sebe, do svojega stanu in do naroda. »Le ako bodemo sami čisti, se nas ne bode oprijemalo blato, s katerim nas blate naši nasprotniki, ampak bode padalo nanje nazaj!« Nato poroča prvi referent abit. Š k o f: »O učiteljskih organizacijah« ter poda jasno sliko, t. j. »Zveze jugoslovanskih učiteljskih društev«, »Slomškove zveze« in »Društva slovenskih učiteljic«. Iz poročila smo sprevideli, da ono strašilo »Slomškove zveze« ni tako veliko, kakoršno se riše, in da je vzdržujejo le duhovniki, ki so še celo uredniki borih treh listov. Učitelji-»Slomškarji« pa nezmožni plezarijo po lestvici navzgor. — Temeljiti in vsestransko informativni so bili za bodoče učitelje tudi drugi referati. Poročali so: abit. Kavčič: »O okrajnih učiteljskih društvih«, abit. Sosič: »O razmerah na koprskem učiteljišču«, abit. gdč. Keržič: »O ženskem vprašanju in učiteljici«, abit. gdč. Šusteršič: »O narodni vzgoji«, abit. Vrhovc: »O pomenu telovadbe«, abit. Cerar: »O šoli in domu«. V debato so posegli učitelji: Dimnik, Črnagoj, Šraj in Gangl, ki je omenil pri telovadbi posebno njen pomen za odgojo naroda in okrepitev sokolske ideje. — Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva je poslala pismen pozdrav in vabila abiturjente na septemberski shod nar.-radikalnega dijaštva, ki se vrši v Ljubljani. Istotako so poslali brzojavne pozdrave učitelji-vojaki iz Sežane. — Zvečer je bila na vrtu »Narodnega doma« veselica, kjer je igral lastni sekstet na lok, ob katerega zvokih se je razvila v kratkem animirana in odkrita zabava, menjaje se v veselem pogovoru, petju in plesu.

— **Narodna delavska organizacija** je eden najvažnejših faktorjev v našem narodnem življenju Smoter, ki si ga je ob svoji ustanovitvi zapisala na svoj prapor, je vzvišen, je lep, in je povedan v kratkih besedah: Iztrgati našega delavca iz nam sovražnih krempljev nasprotnika, političnega in narodnega, zboljšati našemu delavcu njegove eksistenčne pogoje, razširjati v njem duševno obzorje in vzgojiti ga sebi — narodu! Ogromno delo! Veliko samozatajevanja in obenem poguma je treba za tak orjaški posel. Sovražnik spredaj, sovražnik zadaj, nasprotniki ob strani, to je pot, katero mora hoditi N. D. O. In vendar jo hodi — z uspehom hodi in v strah našim — nasprotnikom. — Lepo število delavstva je že organiziranega v N. D. O. a pretežna večina je še v nam nasprotnih taborih in še neorganizirana. Dela je torej še veliko in boja, veliko je treba žrtev fizičnih, duševnih in gmotnih. A dela in boja se nismo ustrašili, se ne strašimo in se ne bomo strašili. Neustrašeno hočemo stopati po začrtani poti naprej, da pridemo do cilja Napredno občinstvo in vse somišljenike prosimo, da nas v naših stremljenjih podpirajo. V nedeljo 8. t. m. priredi N. D. O. veliko vrtno veselico v »Narodnem domu«, katere glavni namen je vzbuditi med slav. občinstvom in delavstvom zanimanje za nas in našo idejo. V drugi vrsti pa je veseličnj namen, podpreti društveno blagajno. Vabimo vas torej in pričakujemo, da posetite našo prireditev vsi.

— **Gosp. nadporočnik R. Maister** se je danes s svojo rodbino poslovil od Ljubljane. Vsem prijateljem in znancem, pri katerih se ni imel prilike posloviti, kliče tem potom iskren »zbogom«. V nadi, da se bo g. nadporočnik kmalu vrnil v Ljubljano, mu kličemo: Na svidenje!

— **Simon Gregorčičeva ljudska knjižnica.** V mesecu juliju se je izposodilo 1702 knjig, kar znese povprečno vsak dan 63 knjig. Največ knjig se je izposodilo dne 27., namreč ravno 100, najmanj pa dne 30., namreč 20. Novih legitimacij je vzelo občinstvo 61 tako, da je sedaj vseh čitateljev 761. Knjig je sedaj 2609. V mesecu juniju je prirastlo knjižnici 26 del v 42 zvezkih.

**Javna telovadba „Sokola" v Šent Vidu.** V nedeljo, dne 8. t. m. priredi bratski Sokol v Šent Vidu nad Ljubljano javno telovadbo in ljudsko veselico. Resno in vztrajno delo bratskega nam Sokola v Šent Vidu, ki je izpostavljen večnim napadom ondotnih najbolj zagrizenih klerikalcev, zasluži največje moralne in gmotne podpore od strani svojih naprednih sosedov Ljubljančanov. Zatorej je seveda dolžnost vseh onih naprednih Ljubljančanov, kojim je napredek Sokola v Sent Vidu količkaj pri srcu, da se udeleže njegove prireditve v čim največjem številu, kar je tem lažje, ker je Sent Vid prilično izletišče. Telovadno društvo »Sokol« v Ljubljani je sklenilo, da se udeleži bratske prireditve korporativno v kroju. V ta namen se zbira Sokol 8. t. m. ob polu 1 uri pred »Narodnim domom«, odkoder odkoraka peš ob 1 uri v Sent Vid. Nadejati se je, da se vdeleže člani ljubljanskega Sokola bratske prireditve v čim največjem številu. Za nedeljo je torej parola v Sent Vid. Na zdar!

**Na Igu** se je prostovoljno županstvu odpovedal g. Martin Zdravje. Dne 2. avgusta je volil odbor Janeza Šenka za župana. Volitve, ki bi imele biti že l. 1907, so bile šele maja meseca letos, a vložen je bil priziv proti enemu razredu. »Slovenec« poroča, da že pet let volijoIžanci župana, kar je pa neresnica, saj pred petimi leti je bila volitev za triletno dobo.

**Posojilnica v Radovljici** je poslala »Glasbeni Matici« v Ljubljani za podružnico v Kranju znesek 50 kron.

**Stavba novega Aljaževega doma v Vratih** vrlo napreduje, ter bode meseca septembra že pod streho. Novi Aljažev dom bo najznamenitejša planinska naprava v slovenskih Alpah. Pritličje bo zidano, prvo nadstropje pa iz mecesnovega lesa. Turistom in letoviščarjem bode na razpolago kopalna soba in 12 sob z 1 do 3 posteljami, vrhu tega v podstrešju 3 skupna ležišča z 22 posteljami. Prostor, kjer se gradi novi planinski hotel, je vzvišen ter nudi opazovalcu krasen razgled po celi dolini. Kakor kažejo dosedanje smeri plazov in oblika terena je ta kraj popolnoma varen pred plazovi. Stroški stavbe bodo prekoračili proračun za več tisoč kron, ker je ostali les podrtega Aljaževega doma popolnoma neraben za novo stavbo in tudi rešeni inventar je le neznatne vrednosti. Ker pokrijejo dosedaj došli prispevki komaj tretjino stavbenih stroškov, dovoljujemo si še nadalje apelirati na požrtvovalnost slovenskega občinstva in na prijatelje slovenske turistike.

**Za Aljažev dom** izročil je gospodu župniku Jakobu Aljažu o priliki njegovega godu slavni pevski zbor »Glasbene Matice« znatno vsoto 300 kron. Vrlemu, narodnemu in požrtvovalnemu društvu bodi izrečena tem potom za velikodušno darilo najprisrčnejša zahvala! Nadalje so darovali po gosp. župniku Aljažu: gg. Jakob Žumer, tovarnar v Gorjah, 60 K, kot prebitek veselice v Vintgarju; deželni glavar Fran pl. Šuklje 40 K; I. Markež, hotelir v Boh. Bistrici, 10 K. Vsem darovalcem najiskrenejša zahvala!

**Poučni izlet učencev kmetijske šole na Grmu** se je napravil letos na Gorenjsko in Štajersko in je trajal tri dni, od 29. do 31. julija. V četrtek 29. julija so prišli v spremstvu vodje Rohrmana in adjunkta Zdolšeka v Ljubljano, kjer so si ogledali predvsem uredbo perutninarske postaje tvrdke Ditrih in Krapš v Šiški. Z opoldanskim vlakom so se odpeljali v Medvode in pozneje v Škofjo Loko, kjer so si ogledali obe mlekarni g. M. Ivančiča. S ponočnim vlakom so se odpeljali na Štajersko in prišli v petek 30. julija ob 7. zjutraj v Puntigam. Od tu so si ogledali najprej perutninarsko postajo oskrbnika Armin Arbeiterja v Feldhofu in potem bogato opravljeno kmetijsko šolo v Grotenhofu. Pozno popoldne so obiskali tudi novo urejeno zadružno vinsko klet, ki je last zveze gospodarskih zadrug štajerskih. V soboto, dne 31. julija so izletniki ogledali na daleč znano drevesnico tvrdke W. Klenert v Messendorfu pri Gradcu in nazadnje še tovarno za uporabo sadja »Styria«, ki izdeluje sadne soke in razne sadne konserve in ki se peča v veliki meri tudi z izdelavanjem zelenjadnih konserv. Udeleženki so bili povsod prav prijazno in gostoljubno sprejeti. Eskurzija sama je bila prav poučna ne le glede mlekarstva in z njim združene prašičjereje, dalje glede perutninarstva, sadjereje in uporabe sadja in glede zadružne vinske trgovine, ampak tudi glede poljedelstva in kmetijskih poskusov. Zahvala za to gre predvsem velesl. deželnemu odboru, ki je omogočil ta izlet in ki obrača vso skrb na razvoj kmetijskega šolstva.

**Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Metliki** priredi 15. avgusta, deloma v prostorih »Narodne čitalnice«, deloma na vrtu g. Malešiča svojo društveno veselico z zanimivim sporedom ob vsakem vremenu.

**Ljudsko knjižništvo na Kočevskem.** Pred dvema letoma je ustanovila »Prosveta« v Loki in v Velikem Kotu prvi javni ljudski knjižnici na Kočevskem. Leto pozneje se je otvorila knjižnica v okraju Draga-Travnik. Dolenjski abiturijentje pa so zbrali lansko leto precejšne število knjig in ustanovili v Kočevju veliko in lepo javno knjižnico, ki šteje danes 360 knjig in ima nad sto čitateljev. To za napredek in okrepitev kočevskih Slovencev zelo važno delo hoče »Prosveta« nadaljevati. Še ta mesec ustanovi novo knjižnico v Čepljah. Seveda bo mogla »Prosveta« vršiti svojo nalogo in doseči svoj cilj le tedaj, če jo bo slovenska javnost zadostno podpirala gmotno

---

# Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

(Dalje.)

Ko se je družba razhajala, je nanesel srečen slučaj, da je mogel Mihael iti nekaj korakov sam z Renato.

»Dovolite mi neko vprašanje, milostiva baronica,« je naglo rekel Mihael. »Ali ste prejeli moje pismo?«

Renata je povesila glavo. Spomnila se je ne le Mihaelovega, nego tudi brezimnega pisma in ni ničesar odgovorila.

»Pisal sem Vam, ker upam, da bodete pravično sodili moje postopanje,« je nadaljeval Mihael.

»Kaj Vam more biti na tem, če Vas jaz sodim pravično ali krivično?« je trpko vprašala Renata. »Če se hočete žrtvovati, da obvarujete čast dami, ki jo ljubite, bo vsakdo rekel, da je to plemenito.«

Renata je bila zopet v dvomih, kdo je ona, zaradi katere se hoče Mihael žrtvovati; kar verjeti ni mogla, da ljubi Mihael njo in zato je govorila hladno in ostro.

»Ni mi na tem, kaj bodo rekli ljudje,« je menil Mihael. »Razen Vas in mene ne bo nihče vedel na svetu, zakaj sem se poročil z gospo Terezijo in torej ne bo nihče mogel soditi o mojem koraku.«

»Potem pripisujete mojemu mnenju preveč važnosti,« je odgovorila Renata. »Sploh ne umejem, zakaj ste se v tej zelo skrivnostni stvari obrnili name.«

Renata je vedela, da se igra z ognjem. A hotela je priti na jasno, hotela je Mihaela prisiliti, da pove polno resnico, da razodene, kdo je ona, ki jo ljubi, da pove vsaj ono, če ljubi njo ali kako drugo. Negotovosti ni mogla več prenašati. Pozabljeni so bili vsi njeni trdni sklepi, popolnoma pozabljeni; ljubila je Mihaela preveč, da bi mogla še dalje prenašati negotovost.

»Prav pravite, milostiva,« je rekel Mihael, »moja stvar je zdaj še zelo skrivnostna. Žal mi je, da sem Vam povedal premalo, a ne morem Vam povedati več.«

»Neki vzrok pa ste morali vendar imeti, da ste mi zaupali en del svoje skrivnosti in imeti morali tudi poseben vzrok, da mi ne poveste vsega.«

Renata je to rekla naglo in razdraženo; komaj je končala, ji je bilo že žal teh besedi; ves svet bi bila dala, ko bi jih mogla preklicati, a bilo je prepozno.

Mihael je odgovoril hitro, z glasom, ki je zvenel, kakor da se je z največjo težavo izvil iz njegovega grla. Obraz mu je bil ves bled, zobje se zadevali eni ob druge, a oči so mu žareli, kakor dve črni zvezdi.

»Da — milostiva — vzrok sem imel — tista dama, ki jo ljubim, ste Vi.«

Renata je zadrhtela, kakor onemogla se je naslonila ob ograjo, pri kateri sta stala in povesila je oči. Pred njo je stal Mihael, ves prepaden, nepremično, kakor bi bil izklesan iz kamna. V njegovi notranjosti pa je divjal vihar in pekla ga je vest, da se ni znal premagovati in da ni znal ohraniti tajnost svojega srca, čeprav je vedel, da je bila to njegova dolžnost in da bi ne bil smel razodeti Renati svoje ljubezni.

Glasovi bližajoče se družbe so vzbudili Renato in Mihaela.

»Odpustite, milostiva, kar sem se predrznil povedati,« je dejal Mihael.

Proseče je uprl svoje poglede na Renato, a ta ni dvignila glave.

»Lahko noč,« je rekla in je šla počasi iz vrta.

Mihael se ji je molče priklonil in se obrnil k družbi, od katere se je v naglici poslovil in potem na gornji strani vrta pri vratih odšel. Vse je v njem trepetalo in hoteč najprej umiriti svoje živce, je krenil proti mestnemu logu, vedoč, da bo tam sam in nemoten.

Zavedal se je zdaj docela, da je storil to, o čemer je vedno sodil, da tega kot pošten človek ne sme storiti. Srce je govorilo, dasi sta mu pamet in vest toliko časa velevala, naj molči. Rekel si je pač, da ga je Renata izzvala, a sodil je, da je to storila, ker niti slutila ni, da ljubi njo samo.

Bolelo ga je, da je izdal svojo tajnost, ker je imel utis, da je s svojim razkritjem globoko užalil Renato in da v prihodnje še občevati ne bo več hotela ž njim. Priznal ji je, da mu Renata nikdar ni dala niti najneznatnejšega povoda misliti, da zanj kaj več čuti, kakor za druge ljudi in da torej tudi ni imel nobene pravice, govoriti ž njo o svoji ljubezni.

Do poznega večera je begal po mestnem logu. Mir, ki je tu vladal in sveži zrak sta mu umirila živce tako, da je naposled mogel trezno razmišljati, kaj naj stori.

»Najbolje bo, da za nekaj časa zapustim Ljubljano,« si je rekel. »Renata bo iz tega spoznala, da sem ji v prenagljenosti razkril svoja čustva in kako mi je žal, da sem za trenotek pozabil na ozire, ki jih mora imeti pošten človek napram omoženi dami, če jo ljubi. Videla bo, da nečem motiti njenega zakonskega miru in odpustila mi bo ter mi dovolila, da občujem ž njo še dalje.«

Mihael je bil mož, ki je storjene sklepe vedno takoj izvršil. Predno se je naslednji dan še prav zjasnilo, se je Mihael že odpeljal na Lesno brdo pri Vrhniki, kateri gradič je bil last njegovega očeta.

(Dalje prihodnjič.)

ne bo prišel nikdar stalno v bolnico! Ker ima »Slovenec« navadno glede takih stvari zelo slab spomin, mu povemo, da je bilo to takrat, ko je naš list prinesel vest, da nameravajo Nemca Nebenführerja imenovati za voditelja deželne bolnice. Ker smo že pri bolnici, omenimo, da bomo pri priliki — seveda samo ako bo treba — tudi razložili, kakšni momenti so merodajni pri imenovanju zdravnikov v bolnici. »Slovenec« bo nas morda razumel in to nam za sedaj zadostuje!

+ **Za slovensko Šiško.** »Slovenec« z dne 3. avgusta priobčuje pod tem naslovom članek, da poštni uradniki odpošiljajo pisma, naslovljena »in Schönau« v Šiško. Konec članka dostavlja: »Slovenska Šiška je uradno Šiška, zato bomo poskrbeli, da tudi Šiška ostane.« — To so besede in imponirale bi nam, ako bi ne dvomili, da bode »Slovenec« vstrajal na započeti poti. Dokler bodo klerikalci v Šiški sklepali kompromise z nemškimi socijalnimi demokrati, toliko časa je tako pisanje po našem mnemju samo humbug. Svetujemo »Slovencu«, naj pove svojim nemškim zaveznikom, katerim so pomagali v občinski odbor slovenske Šiške, da naj se v prvi vrsti priuče slovenskemu jeziku, da bodo vsaj razumeli pri občinskih sejah, zakaj da se gre, dalje naj pošiljajo svoje sinove in hčere v slovenske šole in ne v šulferajnske, kakor delajo sedaj, — potem bodemo dobili vsaj mnenje, da hoče »Slovenec« v resnici gledati na to, da ostane Šiška slovenska. Dokler pa tega ne stori in dokler bode sedelo polovico nemških socijalno - demokratičnih odbornikov v občinskem svetu, katerih polovica niti slovensko ne zna, v bratskem objemu s »slovenskimi« klerikalci, toliko časa je pa tako pisarenje samo pesek v oči.

+ **Nemška predrznost.** Znani Wieser, postajenačelnik na državnem kolodvoru v Gorici in znan nemški nacijonalec, je dobil dobrega pomagača za nemško stvar v novem uradniku v tovornem oddelku. Ta noče sprejeti blaga, ako ni na tovornem listu zapisan kraj, kamor je blago namenjeno, v nemškem jeziku. Vsled tega ima že več strank precejšno škodo, ker je pošiljatev prišla prepozno. To je nečuven škandal! S takimi uradniki gradi avstrijska vlada Nemčiji most do Adrije!

+ **»Veleizdajniški« proces v Zagrebu.** Na včerajnji razpravi so bile zaslišane tiste priče, ki jih je predsednik Tarabocchia pozval na temelju svoje diskrecionalne oblasti. Zaslišanih je bilo 10 prič. Izpovedale niso ničesar bistvenega, še manj pa zanimivega.

+ **Iz srednješolske službe.** Profesor na državni gimnaziji v Novem mestu gosp. Bogomil R e m e c je dobil dopust za leto 1909/10, da prevzame vodstvo dvorazredne slovenske trgovske šole v Ljubljani. Na njegovo mesto pride za čas dopusta suplent gosp. dr. Milan Š e r k o.

— **5 pokroviteljnina omizja pri »Roži«.** Omizje pri »Roži« je poslalo »Družbi sv. Cirila in Metoda« zopet 200 K. To je že peta pokroviteljnina tega narodnega omizja. Naj bi to omizje posnemale tudi druge družbe!

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je poslala gdč. Lojzika Roš iz Hrastnika 8 K, katere je plačal gosp. Anton Rasberger, železniški uradnik na Dunaju, ker je izgubil stavo: en sodček piva. Hvala!

— **Uspeh Slovenskega Sokolstva** pri mednarodni tekmi v Luksemburgu je nepričakovano velik. Ponosni smemo biti na naše Sokolstvo! Ono edino je povedalo drugim svetovnim narodom pri evropski mednarodni tekmi v Luksemburgu, da živi v Evropi tudi mali narodič, kateremu pravijo Slovenci in da ta narodič ne bo izumrl, marveč da se dviga in dviga . . . Dasi neizkušen in zato prestrašeno je nastopil v Luksemburgu Slovenec z že izkušenimi velikimi svetovnimi tekmovalci in se postavil med nje, kjer si je priboril odlično mesto. Ako pogledamo izid te tekme sploh, ne vidimo med tekmovalnimi vrstami takih razlik, da bi mogli reči: ta narod je veliko boljši, oni veliko slabejši, kajti vse tekmovalne vrste, vsi ti narodi so pokazali, da so si eden za drugim vedno za petami — zato je pa tudi bil boj hud — in mlada Slovenska Sokolska organizacija, ta mali narod slovenski tudi neče zaostati in ni zaostal za drugimi. V tej tekmi je Slovensko Sokolstvo napravilo velik korak naprej. Med mednarodno tekmo v Pragi in zadnjo v Luksemburzu so v vrstah sledeči uspehi: Francozi so napredovali za 26·50 točk, Čehi nazadovali za 11·15, (Italjani se niso udeležil tekme v Pragi), Belgijci napredovali za 17·75, Luksemburžani napredovali za 31·25, **Slovenci napredovali** li za Slovenci in se niso udeležili tekme v Luksemburgu. Dosedaj so torej izmed tekmovalcev ostali za Slovenci Ogri in Luksemburžani. V Pragi so bili Slovenci za 152·75 točk za Francozi, v Luksemburgu so pa samo še za 98·— točk. To so uspehi, ki delajo čast Slovenskemu Sokolstvu in vsemu slovenskemu narodu; to je pa tudi dokaz, da je naša Sokolska organizacija na pravi poti, po kateri pride gotovo do svojih ciljev. Dolžnost naša je, da sprejmemo naše vrle tekmovalce, ko se vrnejo in jim čestitamo nad tako lepim uspehom. Na zdar!

— **Slavno občinstvo** opozarjamo na današnjo prilogo »Slovenskega Naroda«. Narodna delavska organizacija je namreč priložila »Slov. Narodu« svoj veseličnl list: **»Tabor narodnega delavstva«.** V veseličnem listu je poleg humorističnega, pa tudi resnega beriva predvsem vabilo na veselico z natančnim sporedom, tako, da v »Slov. Narodu« samem gotovo ni potrebno, da bi spored priobčevali še posebej. Vsekako pa opozarjamo na tozadevni oglas »Narodne delavske organizacije« z navedenimi cenami pijač in jestvin v »Taboru«. Cene so v resnici tako **nizke,** da se mora odkritosrčno priznati, da »NDO.« nikakor ne misli **odirati** občinstva, temveč mu le nuditi priliko, da se prijetno, prav po domače pozabava. Vstopnina je ravno tako nizka, da pač ne more biti nikomur zapreka, da ne bi se udeležil veselice. In če pregledate spored, se morate prepričati, da zabave ne bo zmanjkalo. Saj vam je vsega na razpolago, česar vam požili srce. Zasti opozarjamo na amerikanski muzej, zvezan z oddelkom »samo za moške« in svetovno panoramo, srečolov bo nudil vso silo lepih dobitkov, kdor ima rad kaj sladkega, bo dobil v slaščičarni vsega dovolj itd. itd. Upamo, da bo veselica glede na obisk s strani slav. občinstva res nekaj prav posebnega. Zlasti se v tem oziru obračamo na ono slav. občinstvo, ki pohiti na glavno skupščino »Družbe sv. Cirila in Metoda« na Jesenice in pa na sokolsko slavnost v Št. Vid! Ko se vračate z večernim vlakom v Ljubljano, ne pozabite »Tabora« narodnega delavstva ter pridite pogledat in se prepričat, kako prijetno življenje vlada med slovenskim narodnim delavstvom. Prepričani smo, da ta apel ne bo ostal brezuspešen, da bomo videli na »Taboru« narodnega delavstva zbrano vse naše zavedno narodno občinstvo!

— **Kam pa v nedeljo?** I kam? V Št. Vid, kjer obhaja »Sokol« svoj prvi praznik! Malo časa, komaj eno leto je, ko se je porodila med šentviškimi fanti sokolska ideja, ki pač rodi mnogo sadu. Potrebno je, da obstoja to društvo v Št. Vidu, to nam zagotavlja že to, ker nas nasprotniki vedno na prav nesramen način napadajo. To dejstvo nam že torej govori, da je treba v Št. Vidu »Sokola« in to dejstvo naj bi doseglo mnogobrojen obisk posebno pri Ljubljančanih, ki so pokazali svojo udanost in ljubav do sokolstva na drugih letošnjih sokolskih prireditvah! Vsi toraj v Št. Vid, prijatelj pripelji prijatelja! To je treba; zakaj društvo je mlado, ono potrebuje pomoči; zato pa bodrite k vztrajnemu delu in naj bo nedelja manifestacijski dan v Št. Vidu, nedelja bodi dan, ko pokažemo Št. Vidčanom, da »Sokolstvo« ni prazna mlatev, ampak ideja, ki skrbi za interes slovenskega naroda!

— **Telovadno društvo »Sokol I.« v Ljubljani** se udeleži slavnosti v Št. Vidu korporativno v kroju. Bratje, vsi veste kako je »Sokolu« v Št. Vidu oteškočeno. Toda on se ne straši, temveč pogumno koraka naprej. Toraj je naša dolžnost, da se udeležimo njegove slavnosti, njegovega prvega javnega nastopa v nedeljo dne 8. avgusta kar v največjem številu ter ga tako moralno podpremo v njegovem teškem boju. Vabimo torej vse člane in njih cenjene rodbine, da se mnogoštevilno odzovejo našemu pozivu. Kraj, kjer se zbiramo ter čas odhoda se pravočasno naznani. Nazdar!

— **Odbor »Prosvete«** pozivlja vse člane, da se udeleže polnoštevilno nedeljske velike skupščine družbe sv. Cirila in Metoda na Jesenicah. Prosvetaši se zbiramo ob $^3/_4$ 7. pri vhodu v kolodvorsko restavracijo.

— **»Prosveti«** je daroval g. dr. Ivo Š u b e l j, c. kr. ministerialni tajnik v ministrstvu za notranje zadeve na Dunaju zopet 100 kron. Že ponovno je prejela »Prosveta« enako podporo od svojega požrtvovalnega prijatelja. Da bi našel med Slovenci mnogo posnemovalcev, ki bi z dejanji pokazali, da razumevajo in cenijo Prosvetino ljudskoizobraževalno delo! Blagemu podporniku in prijatelju pa izreka najlepšo zahvalo

**odbor »Prosvete«.**

— **Pomočniški odbor slov. trg. društva Merkur** je imel sinoči v areni »Nar. doma« svoj ponovni občni zbor s sporedom volitve in slučajnosti. Udeležba je bila izredno velika in takozvana opozicijska stranka, katere namen smo že pri prvem poročilu v kratkem zarisali, je pripeljala na volišče ponovno nad 20 ženskih zastopnic. Pri njih jim je bilo delo pač lahko, in izigrali so jih v svoje namene ne oziraje se nato ali odgovarja to v obče stremljenju pomočniškega stanu ali ne. Pokazali so torej že v prvem začetku, da v svoji strasti nagibajo liguorijanskemu geslu naših klerikalcev, kar jim prija, to je dobro, ali namen posvečuje sredstva. Zborovanje je otvoril, ker nista bila niti predsednik niti podpredsednik navzoča, najstareji odbornik g. Josip D e r č a r, pozdravil zborovalce in prešel takoj k volitvam. Volil se je odbor zase in razsodišče zase. Za skrutinatorje so bili imenovani gg. Kovač, Koželj, Volk, Slivar, Moravec, Rogljič, Sajovic in Selak. Oddanih je bilo 167 glasov. Absolutno večino so dobili Val. Sajovic kot predsednik, in odborniki Rob. Walland, Iv. Podlesnikar in Iv. Volk. Pri ožji volitvi, pred katero se je delovalo nato, da bi se stranki zedinili in napravili pošten kompromis, katerega pa so opozicionalci odločno zavrgli, pri čemer se je opažalo precej neopravičene strasti in osebnosti, je bil voljen za podpredsednika Fr. Urek in za odbornika Alb. Moravec in Jos. Štibernik. Sledila je volitev v razsodišče. Pri tej je bilo oddanih nekaj manj glasov, ker so se nekateri odstranili, dasi se jih je opozarjalo, da vstrajajo do konca volitev. Izvoljen z absolutno večino je bil samo Ancona de Oskar, vsi ostali pa so prišli v ožjo volitev. Ker se je volitev, pri katerej bi bilo treba od strani merodajnih faktorjev v obče pojasniti nekatere nerednosti, zavlekla že pozno v noč, se je po prizadevanju zastopnikov — mi glave — vendar zedinilo za kompromis in sicer na ta način, da dobi vsaka stranka polovico zastopnikov. Imenovani so bili toraj poleg izvoljenega še sledeči: Fr. Jane, Jak. Oblak, Fr. Kovač, Fr. Zoré in Fr. Mulaček, za namestnike pa Jos. Cesar, Fr. Slivar in Suwa Vojteh. S tem je opozicija odnesla za enkrat svoje lavorike in želeti bi bilo, da novi odbor tudi v resnici tako deluje in izpolni obljube, s pomočjo katerih se je omogočil. Med silnim hruščem, klici in pozdravi se je zahvalil nato g. Derčar za častno udeležbo in zborovanje zaključil.

— **Tovariški sestanek** alpskih podružnic (graškega in tržaškega poštnega ravnateljstva) »Društva poštnih uradnikov na Dunaju« bo v nedeljo, dne 8. t. m. ob 3. popoldne v hotelu »Tivoli« v Ljubljani s tem-le dnevnim redom: 1. Nagovor načelnika ljubljanske podružnice. 2. Volitev predsednika zbora. 3. Aktuelna stanovska vprašanja. (Poroča delegat društvenega vodstva. Društveni predsednik gosp. Fibich.) 4. Zadnji občni zbor osrednje zveze avstrijskih držav.-uradn. društev na Dunaju. 5. Dosluženci. (Poroča podružnica Ljubljana.) 6. Nedeljski počitek. (Poroča podružnica Celovec.) 7. Naše dopustne razmere. (Poroča podružnica Ljubljana.) 8. Slučajni predlogi. (Na podlagi najmanj 3dnevnega prednaznanila.) — Opomba. Splošni dnevni red je določen tako - le: Dopoldne: Sprejem gostov na južnem kolodvoru. (Čas dohoda naj se naznani ljubljanski podružnici.) Sprehod po mestu. Popoldne: Ob pol 2. skupni obed v hotelu »Tivoli«. (Kuvert 2 K.) Ob 3. začetek zborovanja. Po sklepu sestanek pri vrtnem koncertu v Tivoliju. — Vseh točk dnevnega reda se lahko udeležijo tudi družinski udje gospodov tovarišev. — Prijava k obedu in tozadevni znesek 2 K za osebo naj se upošlje najkasneje do 3. avgusta t. l. na »Ljubljansko podružnico«.

**Oblasten občinski svetnik.** Policijska ura v Spodnji Šiški je določena na 11. zvečer. To pa gosp. občinskemu svetniku in »nadzorniku« Ojstru ni povšeči. Pretečeni teden, ko je napovedal redar po šišenskih gostilnah policijsko uro, je prišel ob 12. v gostilno »pri Kankertu«, kjer je sedal v večji družbi gosp. Ojster pri taroku. Ko jih redar opozori, da je treba iti k počitku, nahruli ga gosp. občinski svetnik Ojster, da sedaj, dokler ima Šiška samo enega redarja, ni tako natanko, ali se zapirajo gostilne ob 11., ob 12., rekoč: »Kadar bodeta dva redarja, bomo pa popreje spat hodili.« Zapovedal mu je, da ne sme naznaniti, da je bila gostilna »pri Kankertu« odprta čez postavni čas. — Tako, gosp. Ojster. Mi pa pravimo: »Ista postava za gostilne, kamor zahaja gosp. Ojster, kakor za druge.« Kako pa pridemo mi, davkoplačevalci do tega, da bi smela biti samo gostilna, kamor zahaja gosp. Ojster, čez določeno uro odprta, medtem, ko so druge gostilničarje brezobzirno kaznuje, ako imajo čez postavni čas gostilne odprte?

**Popravek.** V poročilu o dveh novih Ciril - Metodovih podružnicah za Domžale in Vir - Dob v »Slovenskem Narodu« štev. 174, je čitati gospa Emilija Slokarjeva in ne Slekarjeva, gospod Andrej Slokar in ne Glokar ter rodbina Vilarjeva in ne Kilarjeva.

**Toča v Lukovici.** Dne 3. t. m. popoldne ob 4. je pobila toča vse poljske pridelke po Lukovici in tamošnji okolici; padala je debela kot orehi in nad četrt ure. Tla so bila popolnoma pobeljena. Prebivalci so močno prizadeti ter potrebni nujne pomoči, nakar opozarjamo c. kr. vlado in gospode poslance.

**Sneg po planinah.** V sredo ponoči je pobelil in pokril sveži sneg vrhove Grintavca, Storžiča in Kočne.

**Na naslov c. kr. ravnateljstva državnih železnic v Trstu.** Odkar je na dolenjski železnici izpremenjen vozni red, načelnik mirnopeške postaje pri zadnjem vlaku, ki pelje v Novo mesto ob 10·24 ponoči, več ne uraduje. Blagajna je zaprta in vozni listki se dobe šele v vlaku. Pa to bi še šlo. Najslabše pri tem je to, da kolodvor ni razsvetljen. Kako lahko se pripeti kaka nesreča pri izstopu ali vstopu v vlak, ko se ne vidi nobena stopnica, zlasti ob deževnem vremenu kaj rado izpodrsne, ko so stopnice mokre. Zgodilo se je že tudi, da je kdo prišel na kolodvor, hoteč se peljati; ker pa ni bilo luči, je odšel, misleč, da je vlak že odpeljal. Za vozne listke in drugo nam ni toliko, le luč naj nam da c. kr. železniško ravnateljstvo. Da ima načelnik podnevi več kot preveč opravila, to vemo dobro in res ne gre, da bi delal pozno v noč; zato pa naj sl. c. kr. železniško ravnateljstvo nastavi eno osebo, ki bo vsaj nažigala luči. To se menda sme zahtevati, da je postaja ob prihodu vlaka razsvetljena.

**K ognju v Stari vasi** se nam še piše: V noči v nedeljo, dne 2. avgusta, ravno ob polnoči je začelo goreti pri M. Tomcu v Stranski vasi v Belokrajini. Domači ljudje so šli ravno spat in le radi velikega ognja v neposredni bližini se je zbudil njegov hlapec, ki je spal na podu in zbudil ljudi, sicer bi bili vsi zgoreli, ker v hipu so bila vsa gospodarska posopja v ognju. Prva je priletela na pomoč požarna bramba iz Gradaca, kjer je ravno ob istem času bilo največje veselje v korist sv. Ciril - Metodovi družbi. Pa tudi požarna bramba iz Semiča je bila glede oddaljenosti in pozne noči izvanredno hitro na pomoč. Gašenje je bilo težavno, ker je bilo v bližini malo vode, a v strmi globok potok Krupo se je le z veliko težavo in veliko nevarnostjo posrečilo požarni brmbi iz Semiča priti z brizgalno do vode. Pogorelo je vse popolnoma do tal. Rešili so vso živino, razen enega teleta. Gorelo je še 2. t. m. cel dan. Požarna bramba iz Semiča je neumorno delala še celi dan, predno se ji je posrečilo, ogenj popolnoma zadušiti. — Le požarnim brambam, katere so od gotove strani toikokrat napadene in zaničevane, se je zahvaliti, da ni pogorela cela vas. Ogenj je bil poddejan. Posestnik, ki ima nad 20.000 K škode, ni zavarovan. To naj bode v svarilo in poduk vsem onim Belokranjcem, ki niso zavarovani.

---

nost mnogo prav dobrega, na višku stoječega in mnogo dobrega, srednjega. Da je še vsa v razvoju, da ima celo vrsto resničnih mojstrskih talentov, ki pa ne napredujejo enakomerno, ponajveč zaradi tega ne, ker jim bivanje v domovini sami ne more nuditi vzpodbude in razvojnih pripomočkov dovelj, vsled česar zapadajo nevarnosti, da nekako okostene, postanejo maniririani in zaostajajo za razvojem zunaj domačih meja. Stoji pa slovenska umetnost splošno na tako visokem stališču, da more zmagovito prenesti tudi najstrožjo, resnično estetiško kritiko.

Ob sklepu še kratko opombo tistim, ki so mnenja, da so ti podlistki bili pisani prekrotko. Prijatelji, kaj se res mora v nas vedno udrihati s polenom? Saj niso bili pisani v ta namen, da bi podžigali slavno našo škodoželjnost in koprnenje po uničevanju vsakogar, ki je nad nami. Vem, da bi bolj ugajali, če bi te nadnamce potegnil v blato in jih s predmestno bahavostjo nagnal s klofutami, o katerih bi se dalo z zadovoljstvom besedovati po vseh oglih. Toda moje ponižnosti mnenje je, da treba najprej gledati na to, da se sami povzpnemo v višavo njihovega življenja in da nam potlej šele — morda — pristoja, soditi s širokimi usti.

**Fr. Kobal.**

# Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

III.

Mihael Kržinar je tako nenadoma in nepričakovano izginil iz Ljubljane, da se njegovi znanci niso mogli prečuditi. Štefan vitez Ogulin se je skrivnostno smehljal, kadar se je govorilo o Mihaelovem begu; kdor mu je pogledal v obraz, si je moral misliti »»ta ve nekaj«, ali če je kdo kaj vprašal, ni dobil odgovora in razjasnila. Štefan Ogulin je bil veliko preveč previden, da bi bil zinil le besedico.

Renata je čutila v svojem srcu vročo željo, da bi vsaj videla Mihaela. Noč po njegovem ljubezenskem razodetju ni zatisnila nobenega očesa, in teško glavo je imela, kakor da so jo Mihaelove besede omamile. Ko pa se je poleglo to razburjenje, ko se je umirilo srce, jo je prevzelo čustvo blaženosti. Srečna je bila, da ljubi Mihael njo in ne kake druge; nad vse je bila srečna in niti na misel ji ni prišlo ugibati, kaj bo konec te ljubezni.

Želela ga je videti, želela je pogledati v njegove oči in vsaj v njih čitati, kar so ji bile povedale Mihaelove ustne na Cojzovem vrtu. Begala je po mestu in po javnih šetališčih, da bi ga srečala, a nikjer ga ni bilo videti.

Šele čez nekaj dni je izvedela, da je odšel na gradič Lesno brdo in da misli sam več tednov »nadzorovati sekanje lesa.« Kdor ji je omenil Mihaela, vsak je s povdarkom dvoumnosti ponavljal, da nadzoruje Mihael sekanje lesa in napravil je tak obraz, kakor Štefan Ogulin, ko je vrgel to frazo med ljudi.

Renata se ni dala zbegati. Smešno in nizkotno se ji je zdelo to sumničenje in v svoji odkritosrčnosti je brez ovinkov povedala vsakemu, da Mihaela obrekuje. A skrbela jo je Mihaelova odsotnost vendar.

Kmalu so ljudje tudi izvedeli, da je Mihael večer pred svojim odhodom na Cojzovem vrtu imel daljši pogovor z baronico Renato in začeli so ugibati, da je morda ta razgovor vzrok nenadnemu odpotovanju.

Gospa Terezija Ahčinova se je najbolj zagrizla v misel, da je Mihael odpotoval vsled pogovora, ki ga je imel z baronico Renato. Nebroj sumov in domnevanj se je porodilo v njenem srcu. Najbolj verjetno se ji je zdelo, da je baronica Renata nanjo ljubosumna in da je pri Mihaelu kaj spletkarila proti nji.

»Kdo ve kaj mu je vse natvezila o meni, samo da bi naju razdvojila« je ugibala gospa Terezija.»Morda sta imela kaj skupaj in je Renata prepodila Mihaela iz Ljubljane, da bi ga obvarovala pred menoj in ga ohranila zase.«

Gospa Terezija absolutno ni verjela v žensko krepost. Ni se ji moglo sicer ničesar očitati, ali krepost gospe Terezije je imela izvor v njeni ljubezni do Mihaela. Ko bi imela moža, bi ne bila niti trenotek omahovala in se mu izneverila v prvem hipu, ko bi bil to zahteval mož po njenem srcu. Zaradi tega tudi ni verjela, da je baronica Renata zvesta svojemu možu, nego je le mislila, da zna Renata svoje ljubezenske doživljaje tako spretno skrivati, da nihče o njih ničesar ne izve.

Ljutost gospe Terezije je še narasla naslednjo nedeljo. Za ta dan je povabila Mihaela z drugimi gospodi in gospemi k sebi na večerjo. Gospa Terezija je ljubila take prijateljske sestanke in jih je večkrat prirejala. Prišli so vsi drugi povabljenci, samo Mihaela ni bilo. Pozabil je na povabilo, hote ali nehote in pozabil se je opravičiti. In prav za ta dan je preskrbela gospa Terezija tako imenitno večerjo, da niti pri cesarskem guvernerju take nikdar niso imeli.

Štefan Ogulin se je na tihem zadovoljno smejal. Večkrat ga je obšla želja, da bi se iz gospe Terezije malo ponorčeval, a vselej je to željo premagal, dobro vedoč, da bi se hudo zameril in sam sebi pokvaril tako previdno in prekanjeno zasnovane načrte.

Renata ni vsega tega ničesar slutila. Samo bolelo jo je, da Mihaela ne more videti in skrbelo jo je, kaj da ga je pregnalo iz Ljubljane.

Očitala si je, da ga je sama pregnala, ker na njegovo ljubezensko razodetje ni odgovorila nobene besede, ker mu niti enega pogleda ni več privoščila in ker je šla od njega, ne da bi mu bila dala roko.

»Užaljen je in odšel je, da bi me laglje pozabil.«

To je bil končni sad njenega razmišljevanja in ta misel ji je ležala na duši in jo bolela, kakor sveža opeklina.

Ljubljana je bila v onih časih malo mesto in majhne so bile tudi družabne razmere ljubljanske. Javnih priredb ni bilo skoro nobenih. V predpustnem času sta bila dva plesa in pozimi nekaj gledaliških predstav, to je bilo vse. Ni bilo pevskih družb, ni bilo godbe, ni bilo vsem pristopnih zabav in razen Cojzovega vrta tudi ni bilo sprehajališč. Premožnejše rodovine so si pomagale s prirejanjem domačih zabav, na katere so vabile znance in znanke. Ljubljana je bila tedaj bogato mesto. Cvetela je trgovina in cvetela je obrtnost, a koder je mnogo denarja, tam je tudi mnogo življenjskega veselja. Gostije so bile na dnevnem redu.

(Dalje prihodnjič.)

178. številka. V Ljubljani, v soboto, 7. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta 12·—, četrt leta 6·—, na mesec 2·—; v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, na mesec 1·90.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta 13·—, četrt leta 6·50, na mesec 2·30; za Nemčijo: celo leto K 28·—; za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Ciril-Metodova družba in koroški klerikalci

Prav radi verujemo »Miru«, da mu ni všeč, če izve vsa slovenska javnost o čudnem narodnjaštvu gospodov okrog »Šolskega društva« v Celovcu. Poskrbeli bomo za to, da tudi v bodočnosti ne ostane nič skrito. Zaradi narodnosti, **pa samo zaradi te**, je dozdaj vsak **nerad** prijel za pero, če je imel odkritosrčno govoriti o zavoženih potih slovenske koroške politike; baš zaradi iste narodnosti pa se čuti vsak dolžnega pojasniti te koroške razmere: občni zbor podružnice Ciril Metodove družbe je namreč nepobitno dokazal, da hoče dr. Brejc in njegova klika nastopati proti Slovencem, ki nočejo pod njegovo politično komando, ravno tako, kakor proti Nemcem, da, celo **še bolj sovražno,** kajti, dočim sodelovanje s slovenskimi naprednjaki surovo odklanja, sodeluje z nemškimi klerikalci prav brez premisleka. Trdili smo, da je nemogoče stvarno utemeljevati razdruženje podružnice Ciril Metodove podružnice — »Mir« proti tej trditvi ne ve ne enega razloga, ampak piše samo, da je g. Smodej **stvarno utemeljeval.** Zakaj te utemeljitve ni objavil v listu, ki ga urejuje, zakaj »Mir« še dozdaj ni prinesel take utemeljitve, ki bi jo mogli razumeti navadni zemljani?

Pač, saj jo je prinesel! Precej na dolgo govori o razmerju »Šolskega društva« proti Ciril Metodovi podružnici in dostavlja kot utemeljevanje predloga o razdruženju podružnice, da ni mogoče, da bi delovali v Celovcu dve šolski družbi, oziroma njiju podružnici, in da je bilo zato potrebno eno razdružiti.

Dvomimo sicer, da bi bilo tako sodelovanje res nemogoče, toda recimo, da bi imel »Mir« prav. Ali ne trdi s tem, da je bila ustanovitev »Šolskega društva« škodljiva že a priori, ker je bila naperjena proti Ciril Metodovi podružnici, s katero ni mogoče sodelovati. Kaj so torej pomenile tolikrat ponavljane besede, **da se delovanje »Šolskega društva« ne bo križalo z onim Ciril Metodove družbe. Kaj so pomenile te besede še na ravno tistem občnem zboru, na katerem je bila sklenjena razdružitev podružnice iz razloga, da ni mogoče sodelovati!!?** Tu gospoda, ne najde logike niti najbolj zvit sofist in upamo, da ni tako zabitega Slovenca, ki bi vas ne pregledal do dna pri takem utemeljevanju!

Razdruženje celovške podružnice pa ni bilo na škodo samo slovenski stvari — če bi bili dobro premislili svoj čin, bi se mu bili morda vendar izognili. Vsaka divjost škoduje predvsem provzročitelju: če bi bili brez krika in vika ustanovili podružnico svojega »Šolskega društva« bi bilo menda vsekakor boljše za vaš klerikalizem. Ljudstvo bi bilo prepričano, da vam je **res** na srcu samo slovensko šolstvo, tako pa je spoznalo, da mislite predvsem na **maščevanje!**

Ustanovitev »Šolskega društva« sama na sebi ni nič druzega, kakor maščevanje za glasovanje na veliki skupščini na Boh. Bistrici. **Vedeli in čutili ste to dobro,** zato ste skušali zakriti to krivdo pred seboj in pred drugimi: razglasali ste, da ni novo društvo naperjeno proti Ciril Metodovi družbi, ampak da hoče ž njo skupno delovati v prospeh slovenskega šolstva; o Boh. Bistrici ste dosledno molčali, na tozadevna očitanja pa zatrjevali, da ni res, da bi bilo glasovanje na oni skupščini vzrok ustanovitvi »Šolskega društva«.

Zdaj pa je vse razpuhtelo in ostala je samo še Boh. Bistrica. Ko ste se čutili poražene, ker je moral vsak izprevideti, da so vaši stvarni vzroki za lase privlečeni izgovori — takrat je izbruhnila resnica: »ne bodo nas komandirali študentje, ki jih še starši vzdržujejo« in »ven so nas vrgli, nas, obmejne Slovence«.

Na Bistrici ni takrat nihče komandiral, niti »ven metal«. Člani Ciril Metodove družbe so poslali tja svoje zaupnike, ki so bili gotovo delavci za našo Ciril Metodovo družbo, le kot taki so bili na Bohinjski Bistrici, tam glasovali in volili. — Vsi odborniki so dobili štiripetinsko večino (prvomestnik celo 247 od 256 glasov) in nikakor ni umestno, če se kdo jezi, da ni bil baš on izvoljen. Še manj umestno pa je seveda, če tak užaljenec potem odide od zborovanja in odreče svoje sodelovanje samo zato, ker ni bil izvoljen na častno mesto. Hudobnost pa je, če kdo obrne Ciril Metodovi družbi hrbet, potem pa trobi v svet, da so ga »ven vrgli«.

Tako je s komandiranjem in »ven metanjem«. Če je hotel kdo komandirati, je bil to dr. Brejc, in če je kdo »ven metal«, je bil to slavni pesnik političnih pamfletov, ki je hotel kar celo Ciril Metodovo družbo »ven vreči«, ko je izrazil dvom (= upanje!), **da Ciril Metodova družba ne bo več zborovala.**

Ker se jim zborovalci na Boh. Bistrici niso dali tako komandirati, kakor nekateri kaplani in ker se jim ni izpolnila želja, da bi se Ciril Metodova družba razbila — zato maščevanje. Maščevanje, ki je stvarno neutemeljeno, za naš narod zelo škodljivo, za krščanske socialce pa nad vse značilno. Pisano stoji namreč: »Maščevanje je Moje!«

Prihodnji »Mir« bo seveda trdil, da ni nihče mislil na maščevanje, morebiti tudi, da ni nihče govoril, da bi v Celovcu ne mogli sodelovati obe šolski družbi — no, radovedni smo, kako bo potem utemeljeval razdruženje celovške podružnice Ciril Metodove podružnice. Najbrž bo ostal pri tem, kar je napisal zadnjič: Dokaz da je bilo utemeljevanje res stvarno, je to, da ga ni mogel nihče izpodbijati, kakor kaže glasovanje: 21 proti 13. Povedali smo že zadnjič, kaj mislimo o tem glasovanju. $2 \times 2 = 5$, kdor ne veruje, ima opraviti z dr. Brejcem.

Kako nestrpen in osebno maščevalen je vodja slovenskih koroških klerikalcev, kaže njegov govorniški pogrešek, ki se tiče g. K. »Če bi se bilo vodstvo Ciril Metodove družbe malo pobrigalo. bi bilo že dobilo pravi naslov korporacij in oseb, tako pa za nas ni hotela vedeti in pošiljala dopise na nekega K.« »Mir« sicer popravlja, da je rekel »gospoda« K., toda ne besede ne pride — k stvari sami pa bodi povedano, da so se vsi zborovalci čudili, kako mora tak spreten govornik tako govoriti o gospodu, ki ga pozna boljše nego skoro vse zborovalce. Prepričani smo sicer, da mu je neumestni izraz le ušel, ter da gospoda K. res ni mislil žaliti — vendar tak govornik, za kakršnega hoče on veljati, se ne sme tako razburjati. Hotel pa je vsekakor s tem reči: nas, ki nekaj predstavljamo, ne pozna vodstvo Ciril Metodove družbe in se obrača na ljudi, ki nič niso proti nam. No — v delovanju Ciril Metodove družbe predstavlja g. K. vsekakor več, nego on. Za časa bolezni in po smrti delavnega blagajnika podružnice, g. Legata, je opravljal njegovo delo, razpečaval kolke, razglednice itd., razdeljeval nabiralnike, pošiljal zbirke — dr. Brejc pa par tednov pred občnim zborom **niti vedel ni, da je v odboru. Sam ni vedel, a vodstvo ima vedeti?** Deloma bi res bila naloga vodstva opozoriti takega zaspanega odbornika na njegovo dolžnost, toda, v tem slučaju to ne bi bilo umestno, ker je bilo vsem Slovencem znano, da ni samo pozabil na svojo dolžnost, ampak Ciril Metodovi družbi celo nasprotoval. Kaj pomeni torej njegova užaljenost, da niso vsega njemu pošiljali?

Prav nekaj podobnega pomeni, kakor njegovi pogoji, pod katerimi hoče »Šolsko društvo« skupno delovati s Ciril Metodovo družbo: prepustiti nam delovanje, mi pa vam prepustimo čast, da boste naš finančni minister. Z drugimi besedami: dajte nam denar, mi ga bomo že znali porabiti, mi, »ki razmere poznamo«. Kdo bi se ne smejal? Pa brez šale je vse to, kajti, ko Ciril Metodova družba ni mogla pristopiti na take pogoje, razglaša »Šolsko društvo« (dr. Brejc), da je vodstvo Ciril Metodove družbe pogajanja razbilo.

Ali je treba še kaj pripisati? Ali ni že to samo na sebi zadosten dokaz, da ti gospodje **res** znajo in da bo naše šolstvo takoj v redu, kakor hitro jim »dovolimo«, da začno za šolstvo delovati.

Hvalevredna bi bila taka samozavest in gotovo bi tudi vedla k uspehu, če bi bila resnična! Dr. Brejčeva samozavest pa izhaja samo iz njegovega namena blatiti Ciril Metodovo družbo in dokazovati, da ni nič storila. Tega sicer ne bo mogel nikdar dokazati, toda dovolj slabo je že to (i zanj i za Ciril Metodovo družbo), da se upa trditi, da je Ciril Metodova družba kriva, če smo na Koroškem za 100% nazadovali. Noče mu v glavo, da nasprotuje vodstvu Ciril Metodove družbe šele dve leti, da se mu je zdelo prej vse v redu, in da pada to očitanje predvsem nanj, ki se je že neenkrat hvalil, kako imenitno da ima svoje ljudstvo organizirano. Pa tudi sicer je tako očitanje nezmiselno. Na narodnostno nazadovanje in napredovanje upliva toliko momentov, da je vedno znak nerazsodnega moža, če kdo zvrača krivdo na posamezne osebe ali organizacije. Če dr. Brejc tega ne razume, mu pomoremo z izgledom. Pri celovškem okrajnem sodišču smo jezikovno nedvomno nazadovali za 100% **v dobi, odkar deluje v Celovcu on, najspretnejši in najbolj narodni slovenski advokat. Če bi vstal kdo in očital dr. Brejcu, da je on kriv tega nazadovanja? V očeh dr. Brejca bi tak očitavec ne bil samo zagrizen osebni sovražnik, ampak tudi nerazsoden hujskar. Tak je v očeh prijateljev Ciril Metodove družbe dr. Brejc tako dolgo, dokler ne prekliče svojega neutemeljenega očitanja napram Ciril Metodovi družbi.**

Cela kolobocija pa postane še večja, če uvažujemo še neko drugo trditev. Do l. 1907. je bil dr. Brejc s Ciril Metodovo družbo zadovoljen, zdaj proglašuje, da ni na Koroškem še nič delala. A ker hoče pokazati, da nasprotuje Ciril Metodova družba »Šolskemu društvu« (tatovi radi kriče: primite tatu!) pravi: Ciril Metodova družba je začela delati na Koroškem šele **po ustanovitvi »Šolskega društva«.** Z enim stavkom trdi, da je delala pred letom 1907 in pozneje nič, z drugim pa, da je začela delati šele l. 1908.

Pa naj si vsak vzame, kar kdo hoče.

Priprost človek si iz te zmešnjave res ne zna pomagati in pride le do zaključka, da pač njegov razum ne dosega visokih misli učenega in bistrega advokata.

Filozof premišljuje, v kateri sistem bi vtaknil tega čudnega misleca — še najrajši bi ga primerjal modernim mučencem, ki se zaradi onostranske glorije odrekajo vseh pozemeljskih časti in udobnosti.

Politik pa, ki meri vse zgolj po dejstvih in izraža svoje misli brez govorniških fraz, poreče na kratko: **Ciril Metodova družba je bila dr. Brejcu všeč tako dolgo, dokler ni začela resno in sistematično delati.**

Delovanje na Koroškem ima on v zakupu — če hoče kdo kaj žrtvovati za »tužni Korotan«, naj pošlje denar njemu, on ga bo že znal obrniti tako, da bo narodu v blagor. In če kdo hoče priti čez Karavanke in tu ljudstvu govoriti, naj pošlje prej svoj govor dr. Brejcu v presojevanje, če ni v njem morebiti kaj takega, kar bi nam utegnilo škodovati. Razmere pozna namreč le on, on pa do zadnjih podrobnosti.

Če kdo ne dela tako, je vse njegovo delovanje »zahrbtno«. Celo podružnice se na Koroškem ustanavljajo zahrbtno. Morebiti celo podpise za Ciril Metodove družbe obrambni sklad nabirajo zahrbtno? Če se bo pri ljudskem štetju prihodnje leto kdo za Slovenca vpisal, ne da bi vprašal v Brejčevi pisarni za svet, bo trpel ves narod zaradi tako nezaslišane zahrbtnosti.

* * *

Trdimo, da oficijalna slovenska koroška politika ne deluje za slovensko narodnost, ampak za to, da bi bil — en hlev in en pastir: da bi vladal nekdo omejene ovčice kot neomejen vladar.

## Kako baron Leopold Chlumecky modruje o obstrukciji.

V reviji »Oesterreichische Rundschau« priobčuje baron Chlumecky

# LISTEK.

## Zgodovina novejšega slovenskega slovstva.

Slovenci še nimamo sistematične, res kritične in vsestransko popolne zgodovine svoje književnosti. Prvi poskus, ki ga je napravil Kleinmayr, se ni posrečil, dasi ni zaslužil liste uničevalne kritike, ki jo je spisal Levstik. Drugi, ki se je lotil tega težkega dela, je bil dr. Glaser. Tudi njegovo delo ima velike nedostatke, ali tudi o tem delu se mora reči, da ostre kritike, ki so bile spisane o njem, niso bile vedno zaslužene in niso bile objektivne. Kritiki so premalo upoštevali, koliko truda in dela je imel Glaser, predno je izbral potrebno gradivo; prezrli so, da Glaser razen znamenitih Levčevih monografij ni imel nobenih pripomočkov in da je čisto nemogoče, podati obenem nekako enciklopedijo slovenske književnosti, združeno z bibliografijo in životopisi posamičnih literatov ter kritično zgodovino kulturnega življenja slovenskega naroda. Eno izključuje drugo; kdor to uvideva, ne bo Glaserjevemu delu odrekal zasluženega priznanja vzlic vsem njegovim pomankljivostim in napakam.

Ivan Grafenauer, najnovejši slovenski literarni zgodovinar, si je za svoje delo vnaprej določil meje. Njegov namen je bil, podati sliko slovenske lepe literature od Vodnikovih časov do naših dni. V predgovoru je svojo nalogo samo začrtal tako - le: Predmet našega razmotrivanja bo novejše slovensko slovstvo. Zasledovati hočemo, kako se je razvijalo in raslo v zvezi z narodovim dušnim življenjem, a prezreti tudi ne smemo vplivov tujih literatur, če so provzročile ali pospeševale kako novo gibanje v našem slovstvu, obračati pa hočemo svoj pogled pred vsem na poetiško literaturo, na znanstveno pa samo v toliko, v kolikor se nam kaže v njej takozvani »duh časa« in v kolikor je javila svoj vpliv na lepo knjigo.«

Kakor se vidi, si je pisatelj začrtal prav določen delokrog. Razdelil je gradivo — jako primerno — na pet oddelkov: 1. prosvetljena doba, blizu od l. 1765. do okrog l. 1810; 2. slovenska romantika okrog l. 1810 do l. 1848; 3. doba narodnega prebujenja (doba »Novic« in »Glasnika«) od l. 1848 do blizu l. 1870; 4. Stritarjeva doba od l. 1870 do okrog l. 1895; 5. Slovenska moderna od l. 1895 naprej.

Prvi zvezek tega dela je že izšel. V njem sta obravnavani prosvetljena doba (Pohlin, Cojz, Linhart, Kopitar in Vodnik) in pa doba slovenske romantike (Prešern, Čop, Vraz, »Čebelica«).

Materijal za to dobo je skoro ves zbran in tudi že kritično precej izdelan. Tu se torej pisateljeva zmožnost ni mogla pokazati; spoznali jo bomo v drugem zvezku njegovega dela.

O prvem zvezku se mora reči, da je pisatelj podal popolnoma objektivno sliko prosvetljene in romantiške dobe. Trezno in vestno je precenil vse vplive, ki so učinkovali na narodno in duševno življenje Slovencev ter na takratne pisatelje. Pregnantno je orisal milje in pravično je karakteriziral posamezne pisatelje in njihova dela, posamezne dobe in ideje onih dob. Največkrat se njegova sodba pač ujema s sodbo drugih literarnih zgodovinarjev in kritikov, a časih se tudi razlikuje od nje. Vobče se vidi, da zastopa Grafenauer svoje osebno prepričanje.

**S svojo »Zgodovino novejšega slovenskega slovstva« je prof. Grafenauer podal jako lepo delo, ki zasluži vse priznanje.** **L.**

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Evzebij baron Benalja ni bil prijatelj gostij. Ljubil je red in mir in ni maral glasnih gostov, posebno ne takih, ki so se radi sukali okoli njegove žene. A ker se družabnim dolžnostim ni mogel odtegniti, je priredil vsako zimo tri ali štiri posebno bogate pojedine.

Tudi sedaj je nameraval prirediti tako domačo zabavo. Hitel je posebno, ker je želel, da bi se vršila, dokler je Mihael Kržinar odsoten. Dasi ni verjel nobene besede brezimnega pisma, mu je bilo vendar neprijetno, da bi se Renata sešla z Mihaelom, vsaj dokler ni slednji zaročen z gospo Terezijo.

Priprave so bile že vse gotove, le nekaj dni je še bilo do te priredbe, ko je baron Evzebij Benalja nenadoma zbolel. Našli so ga brez zavesti v njegovi sobi in pri njem mladega popolnoma neznanega moža, ki mu je močil čelo in z mogočnim glasom klical na pomoč.

**Ko je Renata prihitela v sobo, se ji je tujec predstavil.**

»Jaz sem Lenard baron Benalja« je rekel z globokim glasom in se okorno priklonil.

»Kako ste rekli?« se je začudila Renata. »Lenard baron Benalja? Ali ste mar sorodnik mojega moža?«

»Evzebij je moj pravi stric« je odgovoril Lenard.

Renata se je začudila in strme je gledala čvrstega mladega moža, ki je stal pred njo. Iz nekih besed svojega moža ji je bilo sicer znano, da ima nekje na kmetih še nekaj sorodništva, ali natančnega ni ničesar vedela, kajti baron Evzebij ni hotel ničesar vedeti o svojih sorodnikih, ni maral nikdar o njih govoriti in jih sploh ni hotel poznati.

Z enim samim pogledom je premerila Renata netjaka svojega moža. Lenard je bil po njeni sodbi kakih šestindvajset let star. Obleka njegova je kazala, da živi na kmetih in sicer ne gosposko. Lice njegovo je bilo od solnca in vetra zagorelo in ustrojeno, roke njegove so bile velike in malo čedne, a kar je na Renato napravilo najslabši utis, to je bila nestalnost v Lenardovem pogledu. Nekaj zavratnega in grozečega je plapolalo v očeh tega mladega moža in Renati se je vsilil sum, da je ta Lenard baron Benalja vzrok, da se je onesvestil njen mož.

zanimiv članek o obstrukciji. Ne da bi se s tem člankom kakorkoli strinjali, priobčujemo ga, da slovenska javnost spozna, kake državne politike si žele v Avstriji celo taki zmerni Nemci, kakršen je baron Chlumecky. Članek slove:

Komaj se je posrečila parlamentarna rešitev državnega proračuna, pa je tudi že dvignila obstrukcija iznova svojo glavo. Slovenci pod Šusteršičevim vodstvom in češki agrarci so izrekli, da ne puste v zbornici nobeni predlogi več prehoda na dnevni red. Z neštevilnimi nujnimi predlogi so zagradili in zastavili prosto pot dnevnemu redu ter so stali pred to mitniško zagrajo s trdnim namenom, da odpro »šrango« le tedaj, če se vlada pokaže vojno, da plača visoko mitnino. Za materijelne privolitve bi vlada ne bila nenaklonjena vsaj v toliko, da je bila pripravljena iz kredita, namenjenega za ustanovitev centrale, ki naj bi pospeševala podenarjenje živine, precej izdatno vsoto nakloniti izključno le češki kraljevini. Dalje pa baron Bienerth v svoji popustljivosti ni mogel iti, vsaj je bil še le pred kratkim pri budgetni debati v gosposki zbornici, ki je bila takorekoč zelena oaza sredi parlamentarne duševne puščave, izrečno naglasil, da je treba razvajence »odstaviti«, t. j., vzeti jim premastno hrano, da se ne prenapasejo in za preobilnostjo ne zbole, ter s to naglasitvijo izključil tačasno privolitev političnih koncesij. Ko so se bila tako naravnim potom razbila pogajanja med vlado in obstrukcijskimi strankami, nastopili so v zadnjem trenotku kot nekaka »prostovoljna rešilna družba« krščanski socijalci v zvezi z nemško-liberalnimi strankami na poprišče, da bi vsaj v omenjenem obsegu vzdržali delavnost parlamenta. Pa tudi ta poskus je izpodletel — in tedaj je prišlo do zatvoritve zasedanja.

Čudno se vidi na prvi pogled, da so ravno slovanske stranke tiste, ki so onemogočile, da bi se zasnovale živahnejše gospodarske razmere z balkanskimi državami. Če pa stvar nekoliko natančneje premotrimo, izprevidimo, da se Čehi in Jugoslovani v istini niso dali voditi samo izključno le od obzirov notranje politike, da so marveč tudi vprašanja vnanje politike vplivala na njihovo ravnanje in da so ti obziri tudi odločevali njihov nastop. Za našo vnanjo politiko bi bilo važno in pomembno, če bi bil sestanek prestolonaslednika s kraljem Karlom v Sinaji dobil vsporedno podkrepilo v parlamentarno potrjenem gospodarsko-političnem zbližanju Avstro-Ogrske z Rumunijo. Tesna naslomba kralja Karola na nemško-avstrijske zaveznike je v zadnjem času v Rumuniji naletela nekoliko na odpor, ko se je opozorilo, da se ta politika ne ujema popolnoma z gospodarskimi interesi dežele, ker monarhija noče privoliti nobenih gospodarskih dobičkov.

Ta trenotek, ko je prišla tesna politična složnost obeh držav iznova do svojega izraza, bi se bila morala torej po načrtu naše vnanje politike spremljana od opovržbe teh pomislekov ravno sedaj parlamentarno zagotoviti obnovitev nadepolnih in mnogoobetnih gospodarskih razmer. Obstrukcija v avstrijskem parlamentu je to preprečila in brezuspešila — in mislila je, da s tem ne posluži samo svojemu glavnemu smotru, — da pripravi Bienerthovo ministrstvo v zadrego, ampak da si pribori tudi veledobrodošli postranski uspeh, — namreč da ovre in razdere nadaljno izpolnitev intimnih razmer Avstrije do edine balkanske države, ki jej je res prijazna in udana.

Oba računa se utegneta javaljne ujemati. Kratki odlog v rešitvi trgovinske pogodbe pač ne bo mogel za stalno pokvariti ugodnega razpoloženja in mišljenja v Rumuniji — in Rumunija zaradi tega se ne bo manj trdno držala nemško-avstrijskega bloka. — Tudi notranje politični »uspeh« obstrukcije je drugačen, nego so ga pričakovali. S svojim nastopom Čehi in Jugoslovani nikakor niso doprinesli tudi dokazov proti sedanjemu vladnemu sistemu, pač pa so iznova dokazali, da je opravilnik ali poslovni red zbornice popolnoma nedostaten in da je največji sovražnik parlamentarizma v Avstriji ravno ta hišni red, ki ob vsakem času peščici nezadovoljnežev ali častihlepnežev omogoči preprečiti vsakršno parlamentarno delovanje.

Oškodovan je z obstrukcijo torej parlamentarizem in pa ugled naše poslanske zbornice, ki je že itak i v domačih i v vnanjih deželah zelo nizko pal ter izgubil ves sijaj.

Oškodovani so avstrijski narodi, ker so se jim s tem pritrgale in ukratile velike gospodarske koristi, ki bi jim jih bila donesla lepa vrsta predlog in zakonskih načrtov, ki so imeli priti v zbornici na razgovor in pretres, oziroma na sprejetje in uzakonitev. Kaj malo prizadeta je pa s tem vlada, ki si ni dala izviti in izsiliti niti ene koncesije in je na pretеže in grožnje odgovorila z dokaj občutno odredbo, namreč da je sezijo z a k l j u č i l a.

S tem pa je storjen dobršen korak naprej na torišču »odstavljenja« ali zdravljenja z izstradovanjem. Istinito vrednost pa zadobi ta korak le potem, če se bodo tudi jeseni in tudi še pozneje vsi **merodajni faktorji trajno in dosledno držali** te politike, če tudi potem ne bo nobenih koncesij, nobenega političnega barantanja in mešetarjenja, nobenega odkupovanja obstrukcijskih groženj in pretežev. Le enkrat naj pademo zopet v dvomljivo taktiko prejšnjih časov — in vse, kar smo dosegli, vsi sedanji uspehi bi bili zopet izgubljeni in ne preostalo bi nič drugega od vsega, kot narodnogospodarski deficit ravno dokončanega zborovanja. Končni rezultat bi bila edino le težka oškodba mnogoštevilnih gospodarskih interesov, ki bi ostala brez uspehov in bi bila zaradi tega dvakrat občutljiva.

Ako marsikateri težko prizadeti krogi velike materijelne izgube danes molče prenašajo, tedaj se to godi v zavesti, da se ima s tem ozdraviti in odpraviti resna, vse gospodarsko gibanje Avstrije — okužujoča bolezen našega javnega življenja. Vse te žrtve bi pa postale takoj neznosne in izpraševati bi se začeli, čemu da so se sploh naložile, če bi se ali krona ali vlada naposled vendar zopet podala na strmoviti tir narodnostnih koncesij. — Samo tedaj ne bodo vojni stroški, ki so danes že izdani in zapravljeni, ako se pričeti boj tudi nadaljuje — prav do konca (usque ad finem!)

V kratki dobi vdrugič je državni zbor zaključen. To je drugi »mene tekel« (svarilo) vlade, ki ga je parlament, upamo, da dobro razumel. Ljudstvo, ki nestrpno pričakuje od zbornice pozitivnega dela, ki se z neplodovitostjo takih koncesij vidi v svojem razvoju vedno ovirano, v svojih nadah goljufano in v mnogih ozirih oškodovano, — ljudstvo bi za takim parlamentarizmom javaljne kako solzo potočilo.

Ako stopijo v jeseni ljudski odposlanci zopet skupaj, bodo našli poleg vseh sedaj prezrtih in neupoštevanih ljudskih potrebščin, katerim se drega, iznova tudi vedno resneje pritiskajočo alternativo, namreč: Če hočejo ohraniti parlament, tedaj jim je utrpeti žrtev ter poostriti poslovni red, — ali pa morajo prepustiti avstrijski parlamentarizem žalostni usodi, da ga marazmom izhira, da za bo pridružila še huda finančna zajetiko pogine.

---

## Kočevska posojilnica.

O narodnostnih razmerah Kočevja in onega dela kranjske dežele, v katerem se govori tudi Nemcem popolnoma nerazumljiv kočevski jezik, so pojmi jako nejasni, zato hočemo iste malo pojasniti, i. s. v prvi vrsti na podlagi zadnjega ljudskega štetja, pri katerem so pa Kočevarji seveda vse, kar po Kočevskem leze in gre, šteli za Nemce; kljub temu pravijo številke sledeče:

Okrajno glavarstvo Kočevje, v katerem biva največ Kočevarjev, je imelo ob zadnjem ljudskem štetju 42.306 prebivalcev — od teh pa je bilo 27.150 Slovencev in 14.314 Nemcev.

Okrajno glavarstvo Črnomelj, v katerem so se našli Kočevarji v občinah Čeplje, Črnomelj, Dobliče (Dol?), Kot, Planina, Telčji vrh, je imelo 26.300 prebivalcev, med temi pa je bilo 24.984 Slovencev in le 926 Nemcev-Kočevarjev.

Okrajno glavarstvo Novo mesto, ki ima Kočevarje v občinah Črmošnjice, Poljane (Prečna?), Toplice, je imelo 28. 289 prebivalcev, med temi pa je bilo 25.517 Slovencev in 2494 Nemcev.

**Pregled:**

K o č e v j e :
42.306 preb. 27.150 Slov. 14.314 Nem.

Č r n o m e l j :
26.300 preb. 24.984 Slov. 926 Nem.

N o v o m e s t o :
28.289 preb. 25.517 Slov. 2494 Nem.

Skupaj:
96.895 preb. 77.651 Slov. 17.734 Nem.

Kakor je iz teh števil razvidno, tvorijo Kočevarji v vseh treh okrajih skupaj komaj le eno dobro šestinko ($^1/_6$) vsega prebivalstva, oziroma v okraju Črnomelj eno osemindvajstinko ($^1/_{28}$), v okraju Novo mesto eno dvanajstinko ($^1/_{12}$) in v okraju Kočevju, torej v glavnem kraju, eno tretinko ($^1/_3$).

Dosedanje številke se nanašajo na politične okraje, v katerih bivajo kot minimalna manjšina Kočevarji; sedaj se pa hočemo podati v glavni okoliš Kočevarjev, t. j. sodni okraj Kočevje.

Sodni okraj Kočevje je imel 19.409 prebivalcev, med temi pa je bilo 13.955 Nemcev in 4693 Slovencev, torej je v tem okraju velika slovenska manjšina.

Glavni kraj vseh Kočevarjev je mesto Kočevje, katero je imelo 2179 prebivalcev; med temi je bilo 1783 Nemcev in pa 255 Slovencev; število Slovencev je bilo seveda dejanski mnogo večje.

Kočevarjev je torej komaj prav mala pest; niso pravi Nemci, za to pa tudi med seboj govore svoj lasten kočevski jezik, katerega ne razume noben Nemec.

Vendar se pa Kočevarji ponemčujejo, i. s. ne samo glede svojega jezika, temveč tudi v vseh drugih ozirih.

V prvi vrsti so se navzeli vseh slabih nemških lastnosti, posebno še brutalnosti, krvoločnosti, domišljavosti, in kar je še čednosti, ki dičijo nemški »Herrenvolk«.

Ponemčenje Kočevarjev pospešuje nemška propaganda, katera zida nemški most do Adrije, pa ne more trpeti, da bi Kranjsko ne imelo na svojem slovenskem značaju nemške proge. Kočevarji morajo tvoriti številno podlago kranjskega nemštva — in zato se dela iz Kočevarjev Nemce.

To ponemčevanje Kočevarjev se od vseh strani, žalibog tudi od slovenske strani — podpira.

Povsod so se jim napravile nemške šole, v katerih se uči nemški jezik po nemških učiteljih.

Višja duhovska oblast jim skrbi za nemške duhovnike in je spravila iz Kočevja zadnjega slovenskega kaplana.

Vlade še omenjati ni treba, ker ista povsod ponemčuje, torej tudi v Kočevju; državno uradništvo je steber kočevskega nemštva in se pri tem ne da celo nič motiti od dejstva, da je Kranjska vseedno slovenska dežela — in da kočevski okraj ni nemški.

Ponemčevanje pa se pospešuje tudi v gospodarskem oziru.

C. kr. kmetijska družba v Ljubljani — pravijo, da je slovenska — izdaje za Kočevarje celo nemški gospodarsk list in se sploh zelo briga za svoje kočevske člane in se pri tem nahaja v čedni družbi s »Südmarko«.

»Zadružna zveza« v Ljubljani je vstvarila Kočevarjem nemško zadružništvo in jim isto skrbno vodi; povsod je ustanovila nemške rajfajzenske posojilnice, katere ne dajejo Kočevarjem samo lastne gospodarske moči, temveč prežijo tudi na slovenske vlagatelje, na slovenske člane.

In Slovenci?!

Ne dajo se jim prepotrebne šole, ne dajo se jim slovenski duhovniki, ne dajo se jim slovenski uradniki; vse neguje le Kočevarja, s katerimi se naj skupno ponemčijo tudi Slovenci.

Slovencem manjka tudi vsaka organizacija, posebno še gospodarska.

Že smo mislili, da smo prepuščeni svoji usodi in žalostno smo se ozirali proti Ljubljani, od koder nam je končno res prišla pomoč, prva pomoč.

»Zveza slovenskih zadrug« v Ljubljani je uvidela potrebo slovenske posojilnice v Kočevju in jo je nam ustanovila.

Kočevska posojilnica je pričela poslovati meseca aprila 1908 in je postala takoj glavni predmet za nemško podivjanost in krvoločnost.

Nemška brutalnost se je lotila nedolžnih napisnih tabel, katere so se pomazale in tudi pokradle, lotila se je posojilniške hiše, onega Kočevarja, ki je svojo hišo prodal posojilnici, posojilniških odbornikov, i. s. so predsedniku napovedali bojkot, a finančnega nadkomisarja g. Skubica so denuncirali povsod — ga blatili po časopisih; najbolj pa je nemško brutalnost moral čutiti posojilniški tajnik g. Novak, kateri res ni več varen svojega življenja in ž njim vred vsi kočevski Slovenci.

Končno je postalo v Kočevju tako nevarno, da si noben Slovenec ne bo mogel upati na cesto.

Tak položaj pa ni samo siten za Slovence, ki so vendar avstrijski državljani, on je neznosen tudi za Kočevarje, in vsaj pametnejši Kočevarji, ki so stari že nad 50 let — se bodo morali začeti povpraševati, ali je za Kočevarje koristno, da hodijo Kočevarji za par nemških hujskačev po kostanj v ogenj.

Vlada je res pomnožila orožništvo, katero skrbi za varnost v Kočevju, a to ne more zmirom zadoščati.

Dajte nam slovenske šole, dajte nam slovenske učitelje, duhovnike in uradnike itd., da se moremo prosto razvijati, pa bodo razmere postale že drugačne . . .

Kočevska posojilnica imela je takoj polno sovražnikov in nasprotnikov; k temu pa ne štejemo vseh Kočevarjev, k temu moramo šteti tudi neketere kočevarske Slovence, kateri imajo svojo posebno osebno politiko; bili bi v prvi vrsti poklicani, da pri posojilnici izvršujejo nekaj narodnega dela, pa se skrivajo in le kritizirajo in z raznašanjem raznih strahopetnih vesti lahko več škodujejo, kakor vsa podivjana nemčurska druhal.

Kočevska posojilnica vspeva pa kljub vsem oviram nepričakovano dobro. To kaže najbolje krasen vspeh, katerega je dosegla že v svojem — prvem letu.

Vršil se je pred nekaterimi dnevi občni zbor kočevske posojilnice, in sicer v senci orožniških bajonetov, ker je vlada preskrbela nekaj varnostnih odredb.

Občnega zbora se je vdeležil za »Zvezo slovenskih zadrug« njen vodja g. Rožman, kateri je prišel med nas kljub temu, da ga Kočevarji pošteno sovražijo; pri otvoritvi naše posojilnice so mu hoteli zabraniti pot v mesto, pri drugih prilikah so ga pozdravili s žvižganjem in hajlanjem; z največjim veseljem bi Kočevarji g. Rožmana napadli in ga zdelali še hujše, kot našega tajnika, vendar pa je vsak napad preprečila in skrbela vlada za osebno varnost.

Občnega zbora se je vdeležilo lepo število neustrašenih članov, še več bi jih prišlo, ko bi vedeli, da so osebno varni.

Ne nameravamo opisavati natančno celega občnega zbora, če ravno bi to zaslužil, ker je bil res lep občni zbor; navesti hočemo le nekaj glavnih točk.

Gospod Rožman je priporočal, da se od slovenske strani, posebno pa še od strani posojilničarjev opusti vse, kar bi mogli Kočevarji smatrati za izzivanje k novim napadom.

Posojilnica je strogo gospodarsko podjetje samopomoči in se ne sme vmešavati v nobene politične ali strankarske boje; posojilnica ima pred očmi samo en cilj, svojim članom gospodarsko pomagati z dajanjem posojil, med Slovenci pospeševati štedenje in jim zaobrestovati hranilne vloge; za tem ciljem mora posojilnica hoditi brez ozira na desno in levo.

Sedaj ni noben Slovenec na Kočevskem več prisiljen iskati potrebna posojila pri Kočevarjih in tudi svojih prihrankov mu ni treba več nositi v nemške roke.

Kočevska posojilnica je bila potrebna, ne morda iz samo narodnostnih ozirov — bila je potrebna iz gospodarskih ozirov, kar kažejo najbolj dosedanji vspehi.

Razbojniške razmere, katere so ustvarili Kočevarji, bi mogle posojilnici le škodovati, saj se radi vednih napadov Slovenci ne morejo upati v Kočevje, posebno pa še v posojilnico.

---

**(Dalje v prilogi).**

---

»Obiskal sem danes prvič svojega strica« je dejal Lenard, čuteč, da mora pojasniti svojo navzočnost. »Nisem mislil, da je že tako star in slab.«

Evzebij baron Benalja je ležal na svoji postelji, kamor so ga položili posli z Lenardovo pomočjo. Renata je stala kraj postelje. Ko je Lenard rekel, da je Evzebij star in slab, se je Renata nehote ozrla na svojega moža in se ga je kar ustrašila. Vlasulja mu je bila padla z glave in videla se je vsa golota te glave. Lice je bilo upadlo in vse nagubančeno — Evzebij to jutro še ni imel časa si lice poslikati — oči so bile motne. Tako strašno star in slab je bil Evzebij baron Benalja.

Močenje z octom in z vodo je baronu Evzebiju dobro storilo; prišel je kmalu k zavesti. Njegovi plahi pogledi so iskali Renato, ki je stala sicer pri njegovem vzglavju, a je prepustila poslom, da so močili njenega moža. Ko je videla, da je baron Evzebij prišel k sebi, se je sklonila nad njega.

»Ali ti je bolje?« vprašala je to nekako mehanično, brez sočutja. V tem trenutku se ji mož niti smilil ni, kajti videla je samo, da je silno star in strašno grd in misel, da se je temu človeku prodala, je zadušila v njej celo človeško sočutje.

»Zdaj mi je že dobro, ljuba moja Renata,« je zavzdihnil baron Evzebij in koščeni njegovi prsti so se oklenili drobne in mehke roke njegove žene. »Saj ni bilo nič posebnega; le brez skrbi bodi.«

»Poslala sem po zdravnika,« je dejala Renata, »vsak čas mora priti.«

Zdaj šele, ko je minila nevarnost za Evzebija, se je Renata domislila, da se je moralo med njenim možem in njegovim netjakom Lenardom nekaj posebnega zgoditi, kar je Evzebija tako razburilo, da se je onesvestil. Rada bi bila vprašala, ali pričo Lenarda tega ni mogla storiti. Lenard je stal nekaj korakav od nje sredi sobe, kakor bi čakal, da ga Evzebij pokliče ali da ga Renata odslovi. Ko je videl, da je začel Evzebij govoriti, zanj pa da se nihče ne zmeni, je nepoklican stopil k postelji.

»Vidim, da Vam je bolje, stric,« je rekel s trdim glasom. »Nisem mislil, da ste tako slabi.«

»Saj nisem slab,« je zahreščal baron Evzebij. »Še nikdar se mi ni kaj tacega primerilo. Prav čvrst in zdrav sem navadno.«

Evzebij je pri tem mislil samo na Renato. Pred njo je skrbno prikrival svojo starost in svojo oslabelost, zaradi nje je nosil vlasuljo in se je lepotičil in v tem trenutku mu je bilo silno neprijetno, da ga vidi tako onemoglega in starega.

»Ljuba Renata — hvala ti za tvojo nežno skrb,« je dejal Evzebij. »Ker vidiš sama, da mi nič ni, da me je prevzela le hipna slabost, si lahko zame brez skrbi. Predno pride zdravnik, bi se rad še nekaj pomenil s svojim netjakom. Dovoli, da ti ga predstavim — —«

»Predstavil se je že sam,« je Renata prekinila svojega moža. »Le pogovorita se; kadar pride zdravnik, se že oglasim.«

Pokimala je svojemu možu, pozdravila z lahnim nagnenjem Lenarda in odšla iz sobe. Evzebij je tudi poslom ukazal oditi in se je potem obrnil k svojemu netjaku.

Nekaj trenotkov je vladala v sobi tišina. Lenard je stal pri postelji in gledal s svojimi mrkimi pogledi starega strica tako grozeče, da ta njegovih pogedov ni mogel vzdržati.

»Ti ostaneš torej pri svojem sklepu?« je vprašal Evzebij.

»Da,« je trdo odgovoril Lenard. »Pojasnil sem vam vse in če mirno presodite naš položaj, bodete sprevideli, da drugače ne morem ravnati.«

»Strašno — strašno,« je vzdihoval Evzebij. »Tako sorodništvo — to je grozno.«

»Kaj niste sam krivi, da je z nami prišlo tako daleč? Nikdar se niste za nas zmenili, še poznati nas niste hoteli, šele od tujih ljudi smo izvedeli, da ste živi in da ste bogati, med tem, ko smo se mi morali boriti z uboštvom.«

Lenard baron Benalja si je primaknil stol k postelji in se nanj vsedel tako trdo, da je stol zaječal.

»Ne zahtevam mnogo od vas, ali če mi moje prošnje ne izpolnite, uničim celo rodovino, svojo in vašo,« je nadaljeval Lenard. »Ljudje v mojem položaju ne morejo poznati usmiljenja.«

Stari baron Evzebij je trepetal, kakor bi ga tresla mrzlica. Strah ga je bilo pred netjakom prav, kakor bi se mu bilo bati, da ga na mestu umori. Lenard je videl, da je starega strica premagal.

»Poslušajte mirno, stric, da Vam vse povem,« je dejal mehkeje. »Pravičen, moder in izkušen mož ste in vem, da se ne obračam zaman do vas. Ali me hočete poslušati?«

Evzebij je molče prikimal; hotel je zdaj vse poslušati, da bi vedel, kako bi se v prihodnje ravnal.

»Vsi bratje ste se razšli po svetu in zapustili ste mojega očeta v bedi«, je pripovedoval Lenard. »Pokopal je očeta in mater, a nihče izmed vseh bratov ni prišel na pogreb. Dočim so starši Vas in vse druge spravili do kruha, so držali njega doma. Ni znal druzega, kakor hoditi na lov. Zabredel je kmalu v take dolgove, da bi ga bili upniki lahko pognali po svetu. V tem strašnem položaju se je sprijaznil z rokovnjači; postal je njih zaveznik in kmalu tudi njih tovariš. Pomagal jim je pri njih roparstvih in spravljal poropano blago v Trst; saj je pristen baron tako blago laglje unovčil, kakor vsak drugi.«

»Strašno — strašno —« je vzdihnil baron Evzebij.

»Kakor sem Vam že prej rekel, je bila moja mati rokovnjaško dekle in naravno je, da smo tudi mi, njeni otroci, bili vzgojeni v rokovnjaškem duhu. Že kot otroka me je oče jemal seboj na rokovnjaške pojezde; ravno tako moje brate. Podnevi smo bili sinovi obubožanega barona, ponoči smo bili rokovnjaški otroci. Ko je oče umrl, sem jaz v rokovnjaški družbi stopil na njegovo mesto in ko bi bil sam, bi si prav nič ne želel, priti iz te družbe. Toda obljubil sem očetu na smrtni postelji, da bom vestno skrbel za svoji sestri in to obljubo sem izpolnil. Vzgojeni sta bili v škofjeloškem samostanu. Nič ne slutita, da je mati rokovnjaška hči in nič ne slutita, da so bratje rokovnjači. Zdaj sta zapustili samostan. Starejša ima osemnajst let, mlajša sedemnajst. Naravno je, da ne moreta ostati pri nas na kmetih. Ali naj se poročita s kakimi kmeti? Baronica Benalja vendar ne more postati kmečka žena; posebno ne, ko je vzgojena gosposko. Če hočem, da se primerno omožita, se moramo preseliti v Ljubljano. Vsi moramo priti sem, zakaj doma se ne moremo več otresti rokovnjaške družbe. A kaj bi bilo iz sester, če bi slučajno prišlo na dan, da so bratje razbojniki? Kaj bi bilo z nami, stric, če bi nekega dne kakega barona Benaljo obsodili na smrt na vešalih in bi isti povedal, da ste Vi njegov stric ter morda še pojasnil —«

»Molči, molči,« je zaječal baron Evzebij.

»Dobro, pustiva to,« je rekel Lenard. »Prosim Vas samo, preudarite sedaj le to, kaj naj storimo. Sprevideli bodete, da nam je odprta ena sa-

Zato je občni zbor soglasno sklenil, da se naprosijo poklicani činitelji, v prvi vrsti vlada in deželni odbor, da ustvarijo v Kočevju razmere, katere omogočijo neoviran razvoj posojilnice. G. Rožman je predaval podučno o pomenu posojilnice.

Opozarjal je,da nudijo ravno posojilnice največ varnosti za hranilne vloge in so za vlagatelje tudi najbolj priročne.

Posojilnice nudijo svojim vlagateljem poleg tega pa še višje obresti, kakor drugi denarni zavodi.

Posojilnice dajejo svojim članom posojila v vseh oblikah pod ugodnimi pogoji, kar je za gospodarje zelo važno.

Posojilnice so poklicane, da omogočijo našim kmetovalcem obstanek na domači grudi; ako se katero posestvo vseeno proda, je dolžnost posojilnice, da ne pride v roke raznih špekulantov, kateri si s parcelami itd. polnijo žepe.

Opisal je tudi dolžnosti, katere ima posojilnica napram svojim članom in vlagateljem, nadalje dolžnosti, katere imajo člani do posojilnice ter je podal različne poslovne nasvete.

Občni zbor je odobril tudi računski zaključek za l. 1908, iz katerega posnemamo da je kočevska posojilnica že v letu 1908, t. j. v prvem letu, dosegla naravnost lepe uspehe, čeravno je pričela še le aprila 1908 poslovati.

Kočevska posojilnica, katera ima sedaj že 126 članov, je imela l. 1908 prometa K 498.791·54, t. j. okroglo pol milijona kron.

Tega pač ni nihče pričakoval, da se bode že v prvem letu, i. s .v osmih mesecih, ker je posojilnica pričela poslovati koncem meseca aprila 1908, v posojilnici razvilo toliko denarno gibanje; letos je posojilnica gornji znesek že prekoračila.

Zaupanje v posojilnico in druge zavode se rado meri po znesku hranilnih vlog.

V kočevsko posojilnico se je leta 1908 naložilo K 112.161·50; dvignilo pa se je K 12.025·61; torej več vloženo K 100.135·89; po prištetju znesku kapitaliziranih obresti K 885·75, je bilo koncem leta 1908 v kočevski posojilnici naloženo K 101.021·64.

Ako bi kočevske posojilnice ne bilo, bi ta veliki znesek hranilnih vlog bil brezdvoma skoraj ves v nemških rokah in bi Nemcem delal dobiček.

Stanje hranilnih vlog se je letos že zelo povečalo.

V letu 1908 se je oglasilo 121 prosnjikov za posojila, kateri so zahtevali skupno K 214.600. Ker kočevska posojilnica pri dovoljevanju posojil postopa jako previdno, se je do konca l. 1908 dovolilo in izplačalo posojil K 131.342·13, vrnilo se je posojil K 5825·64; koncem leta 1908 je bilo posojil K 125.516·49.

V tem velikem znesku posojil, kateri pa se je že več kot podvojil, je zapisana zgodovina, kako se Slovenci na Kočevskem po kočevski posojilnici rešujejo gospodarske odvisnosti od Nemcev.

Kočevska posojilnica pa v prvem letu svojega obstanka ni le dosegla velikega prometa ter lepega stanja hranilnih vlog in posojil, ona izkazuje za leto 1908 tudi lep čisti dobiček in sicer K 769·08.

Te številke so najlepši dokaz, da je kočevska posojilnica že zdaj lep denarni zavod, na katerega smo kočevski Slovenci lahko ponosni in na katerega lahko zidamo svoje nade v boljšo bodočnost.

Ti vspehi pa naj spametujejo tudi vse Slovence na Kočevskem.

Občni zbor je tudi izvršil volitev načelstva in nadzorstva, obžalovaje, da g. finančni nadkomisar Skubic ne sprejme več mesta v načelstvo, vspeh zahrbtnih denuncijantov; občni zbor mu izreče najtoplejšo zahvalo, kakor tudi trem neustrašenim kmetskim odbornikom; delo vseh je bilo res požrtvovalno, saj je imelo načelstvo 45 sej in sta se vsakega uradnega dne vdeležila vsaj dva odbornika.

Tako se vršil prvi občni zbor kočevske posojilnice — stražili so ga orožniki. Zborovalci so se razšli z veselo zavestjo, da je kočevska posojilnica že zdaj velika gospodarska trdnjava Slovencev, katere ne premaga noben nemški naskok — posebno, ako vsi Slovenci na Kočevskem store svojo dolžnost.

## Pravica je zmagala.

Fara Št. Lovrenc, kamor spada tudi narodno zavedna vas Velika Loka, je precej imovita fara in so se vsi dosedanji šentlovrenski župniki, ko so videli, da so župljani sicer narodni, toda dobrega srca, po kratkem rogoviljenju podali in z župljani dobro shajali.

Pred štirimi leti pa je prišel mož, kateri se za vse boj briga kakor za cerkev. On kupčuje z voli, biki, jajc, upravlja znano svojo mlekarno ter le gleda kje bi se za njegovo, nikdar polno bisago, našel še kak virček »življenja«. Pri biri nas je tako odiral, da smo slednjič morali prositi za odkup in se je to, čeprav sta župnik Oblak in komisar dr. Pilshofer dolgo zavlačevala, vendar le zgodilo in so se že nekatere vasi odkupile. Ko se zaradi bire ni mogel z nami več prepirati, rodila se je v njegovi, na visokem deblu nasajeni glavi druga hudobna misel, da bi nas jezil in nam iz žepa denar jemal. Pravi namreč, da mu je župnišče premajhno, hlevi in svinjaki ravno tako prenizki, treba je vse novo napraviti.

Dr. Pilshofer, ki je celo konkurenčno razpravo vodil, je res dovolil neke prezidave in da se morajo za veletržca Oblaka napraviti novi svinjaki. Vsi dopisi, kakor tudi proračun, so nemški, in ko je načelnik stavbnega komiteja zahteval, da se mu dopisuje slovenski in se mu pošlje na slovensko prestavljeni proračun, mu je dr. Pilshofer odgovoril, da naj gre vsakokrat župnika Oblaka prosit, da mu bo sproti prestavljal! To je že preveč, kaj ta dr. Pilshofer uganja z nami.

Župnik Oblak in komisar Pilshofer sta hotela na ta način z njuno nemščino čez odobren proračun po svoje zidati.

Toda star slovenski pregovor pravi: »Kadar je sila najhujša, takrat je pomoč najbližja«. In to velja tudi nam.

Župnik Oblak je bil namreč z razsodbo c. kr. okrožnega sodišča v Novem mestu z dne 31. julija 1909 obsojen zaradi hudodelstva javne nasilnosti v smislu § 81. k. z. na štirinajst dni **ječe** in povračilo vseh stroškov; zagovarjal ga je odvetnik dr. P. Vencajz. Župnik Oblak je namreč pri vsej svoji veliki pameti za trgovca tudi velik nasilnež in zemlje lakomni mož. Med župniščem in ljudsko šolo je okrajna cesta in čez to cesto teče od nekdaj zraven šole gnojnica, ki pride iz Gor. Št. Lovrenca. To gnojnico je hotel župnik Oblak v spodnjem koncu zopet čez cesto zase napeljati. Načelnik okrajnega cestnega odbora Ivan Bukovc iz Mrzle luže je dobil od politične oblasti že v jeseni 1908 nalog, da mora cestni jarek pustiti čistiti in da se mora kako preprečiti, da ne bo gnojnica tekla čez cesto.

Letošnjo spomlad dal je Bukovc svojemu cestarju nalog, da vse jarke sčisti. Lavrič je čistil tudi jarek ob okrajni cesti v Št. Lovrencu z jednim pomagačem, kar priteče ves penast župnik Oblak iz župnišča, ki je menda ravno iz kupčije prišel, ter pravi, da on ne pusti tega jarka snažiti. Ko sta mu cestarja povedala, da morata to snažiti, ker jima je načelnik zaukal in da je potrebno izsnažiti ga ter da tega dela sedaj ne smeta pustiti, začel ju je župnik zmerjati, in ko le nista hotela odnehati, zgrabil je cestarja za vrat, stresel in rekel, da gre po revolver in bo streljal. Vsled te grožnje sta se cestarja zbala in sta z delom prenehala.

Kljub temu, da je bilo hudodelstvo javne nasilnosti po § 81. k. z. popolnoma jasno, je vendar Lavrenčič župnika tožil le zaradi žaljenja časti zaradi psovanja.

Pred razpravo zaradi žaljenja časti je zastopnik Lavričev, dr. Slanc, ponudil Oblaku poravnavo, da naj plača 100 K za revne otroke in stroške. Mogočni odvetnik P. Vencajz pa je vsako poravnavo odklonil, čeprav mu je dr. Slanc povedal, da je podano javno hudodelstvo in da potem ne bo več mogoče nazaj, ko bo enkrat v zapisniku popisano dejanje Oblakovo. Takoj, ko so bile priče zaslišane, je kazenski sodnik uradoma odstopil spise državnemu pravdništvu v Novem mestu, ki je potem Oblaka tožilo.

Tako je odvetnik P. Vencajz s tem, da je vsako poravnavo zaradi žaljenja časti odklonil, spravil svojega klijenta Oblaka v ječo zaradi hudodelstva po § 81. k. z. Razprava pri c. kr. okrožnem sodišču v Novem mestu je trajala nad tri ure in so vse priče Oblakovo grožnjo potrdile, kakor tudi potrdile, da je okrajni cestar vsako leto, od kar pomnijo, kadar je bilo potreba, jarek izčistil, in je sodišče vzelo za dokazano, da sta cestarja pravilno postopala. Župnik Oblak se je na vse načine zvijal in hotel izgovorjeno grožnjo utajiti in celo stvar drugače zasukati, kar mu pa sodišče ni verjelo. Vedno in pri vsaki priliki se je izgovarjal, da je duhovnik, da se kot takega sploh ne more kaznovati. Za to pa je predsednik razprave pravilno in pravično pri razglasitvi sodbe, pri kateri je župnik Oblak igral po svojem obrazu vse barve, povedal, da se obtoženec za svoj duhovniški plašč ne more skrivati, ker je sedaj veljavni kazenski zakonik za vse enak in tudi za duhovnike ne dela nobene izjeme.

Ker ni hotel torej škof Jeglič župnika posvariti, da naj bo miren, da naj ne nagaja, posegel je gospod bog sam vmes in ga vdaril s svojo pastirsko palico tako, da bo pomnil vse svoje življenje in nas, celo faro Št. Lovrenc, rešil človeka, ki je veliko, veliko hudega, pa prav nič dobrega storil. Vsakdo, pa naj bo liberalec ali klerikalec, pravi, da je za svoje hudobije, ki jih je v Št. Lovrencu storil, zaslužil pač večjo kazen in da je ječa štirinajst dni samo opomin od boga, da se naj poboljša.

Škof Jeglič si ga naj vzame k sebi v Ljubljano in ga naj tam uči o ponižnosti in miroljubnosti, da ne bo na novi fari, če jo bo dobil, pretepaval ljudi, kakor je v Št. Lovrencu na cvetno nedelje enega fanta v cerkvi s tako silo udaril, da mu je kri tekla in je najbrže ušesni bobenček predrl, pa je za to plačal samo 10 K.

Bog nas varuj takih dušnih pastirjev!

## Sokolski dan v Krškem.

V kratki dobi treh let se je krški »Sokol« razvil tako krepko in zasnoval svojo nalogo na tako trdno podlago, da mu je danes obstanek zagotovljen za vedno in da ni človeka, ki ne bi priznal eminentne važnosti in potrebe vrlega in delavnega društva. Že lansko leto se je sprožila misel, da si nabavi društvo prapor in dobi tako viden znak, izražajoč nalogo njegove ideje. Društvo je jelo nabirati prispevke za prapor in moramo reči v čast zavednim Krčanom, da so darovali vsi, skoro brez izjeme, večje vsote in pomogli tako do uresničenja lepe misli. Tudi vrli Videmčani niso izostali.

Dne 1. avgusta t. l. je razvil krški »Sokol« svoj prapor ob krasnem vremenu in nenavadno številni udeležbi. Krško še ni videlo tako slovesnega dne.

Kogar je zanesla pot pretekli teden mimo Krškega, je imel priliko opazovati na dolenjem koncu mesta ob zeleni Savi živahno gibanje in vrvenje, ki je veljalo pripravam za primerno proslavo pomembnega dne. Pod vodstvom sokolovega staroste br. Humeka, ki je sam neumorno delal od ranega jutra do večernega mraka, se je postavljala tribuna za občinstvo, oder za godce, dva odra za predtelovadce, pavilijoni, drogovi za zastave itd. Pri delu je pomagalo učiteljstvo in dijaštvo. — Paviljone so okusno ozaljšale s smrečjem gospe in gospodične iz Leskovca, Vidma, Rajhenburga in Krškega. V soboto zvečer, ko so bile priprave končane, je nudil veseličnі prostor, ves v zelenju in zastavah krasen pogled, posebno s štajerske strani.

Na predvečer slavnostnega razvitja je »Sokol« priredil serenado kumici gospej dr. Romihovi. Po serenadi se je vršil koncert na vrtu Gregoričeve gostilne. Koncerta so se udeležili tudi že v soboto došli odposlanci radovljiškega in ribniškega Sokola.

Noč je pala na zemljo in mir je legel na mesto, a marsikdo ni našel mirnega spanja v nestrpnem pričakovanju novega dne. In vstal je ta dan v vsem krasu poletnega jutra in izginila nam je vsa bojazen in vsa skrb ob pogledu na kristalnočisto nebo. Bilo je krasno vreme. Ob pol 10. je odkorakal krški Sokol na Videm k sprejemu hrvatskih bratov. Pripeljalo se jih je do 180 v kroju. Sprejem je bil nad vse prisrčen. Po sprejemu je odkorakal hrvatski Sokol v Krško. Pri prehodu preko železnice so ga pozdravile pod krasnim slavolokom videmske gospodične. Ob 11. je dospel drugi vlak od Zidanega mosta. Z njim je došla celjska župa. Starosta Humek jo je pozdravil v navdušenem govoru. Istotako vzneseno mu je odzdravil starosta celjske župe br. dr. Gvidon Sernec. Nato so odkorakale združene sokolske vrste, z godbo in prapori na čelu proti Krškemu na telovadni prostor. Zanos in navdušenje nam je zavladalo v prsih ob pogledu na mogočno četo. Neposredno pred razvitjem se je vršila skušnja za proste vaje na telovadišču.

Višek slovesnega dne je bil brez dvoma ob 1. popoldan, ko se je razvil prapor. Na telovadišču so stale sokolske vrste, pred odrom, kjer se je vršil slovesni akt, je plapolalo v lahnem vetru 9 sokolskih praporov, tribuna je bila natlačeno polna občinstva, kroginkrog pa je čakala nepregledna, pestra množica vseh slojev in vsake starosti, da vidi, kako praznuje krški Sokol najlepši in najslavnejši dan svojega obstoja. Razvitja se je vdeležil župan g. dr. Romih s celim novoizvoljenim naprednim občinskim odborom. Pozdravil je v krasnem govoru vse Sokolstvo in očrtal pomen in vzvišeno nalogo velike sokolske ideje. Odgovoril je tajnik »Saveza hrv. sokolskih društev« dr. Faneček s tako ognjevitim, po obliki in vsebini popolnim govorom, da je izzval gromovit, mogočen aplavz. Za njim je nazdravil mlademu krškemu Sokolu br. dr. Gvidon Sernec. Na to je govoril starosta krškega Sokola br. Humek, čigar zveneči, sonorni glas se je kakor morski val razlival preko nepregledne množice. In ko je ob koncu govora pozval novega praporščaka, naj mu priseže, da hoče, če treba tudi s krvjo in življenjem braniti čast novega prapora, ko je z drhtečo roko potegnil črni ovoj s prapora in se je ta ponosno dvignil in zablestel pred nami v deviško čisti, s srčno krvjo in sinjim nebom tekmujoči barvi, ko so se sklonili k njemu prapori vdeleženih društev v objem in pozdrav, tedaj je završalo v množici mogočno in silno, kakor vihar in z nezmernim navdušenjem je klicala in ploskala množica v pozdrav najmlajšemu sokolskemu praporu. Kumica gospa dr. Romihova je po idealnolepem govoru pripela na prapor prvi spominski trak. Gospodična Križmanova je izročila krasen šopek. Novi prapor je po mnenju strokovnjakov vzor sokolskega prapora. Sestoji iz svilene trobojnice, ki nosi na eni strani v zlatu vezan sokolski znak z napisom »Krško«, na drugi strani pa sokola z razpetimi perutmi in ročko v krempljih. Prapor je izvršila tvrdka J. Neškudla v Jablonem na Orlici, Češko.

Po slovesnem razvitju se je vršil pohod po mestu, kjer je z vsake hiše plapolala trobojnica. Iz vseh okenj se je vsipal na vrle Sokole dež cvetličnih šopkov in navdušeni na zdarklici so jih spremljali skozi mesto.

Pred farno cerkvijo so defilirale sokolske vrste pred prapori. Nato so se Sokoli razšli po mestu na kosilo. Član krškega Sokola br. Levstek je bil oskrbel, da se je razdelitev po gostilnah izvršila hitro in brez zadržkov. S postrežbo so bili zadovoljni vsi in povsod.

Popoldne ob 4. se je pričela javna telovadba. Ni naš namen, da kritično ocenimo izvedbo prostih vaj in vaj na orodju — to bo storil gotovo strokovnjak na primernem mestu — a rečemo lahko, da je telovadba za mnogo, mnogo nadkrilila naše pričakovanje. Pod vodstvom načelnika celjske župe br. Smertnika, ki ima velikanski dar, da vkloni s svojim energičnim poveljevanjem svoji sugestivno volji voljo telovadcev in koncentrira njih pazljivost edino na izvajanje vaj, je vršilo nad100 Sokolov celjske župe proste vaje s toliko precizno točnostjo, da jim je občinstvo neprestano navdušeno ploskalo. Veliko pozornost je vzbudila četica hrvatskih telovadcev, izvajajočih borilni način »boksa«. Izkazale so se zagrebške Sokolice, ki so z modrimi kolesi z veliko točnostjo izvršile svojo nalogo. Še lepše in precizneje so pa telovadile krške Sokolice z obroči in brez pomisleka smemo reči, da ima gdč. Ziererjeva, podnačelnica krških Sokolic, v prostih vajah najbolj izvežbano vrsto vsega slovenskega sokolstva. Vaje na orodju je izvajalo 68 telovadcev, Slovencev in Hrvatov. Želi so zasluženo priznanje. Pač si je moral marsikdo, ki je doslej imel pomilovalen nasmeh za Sokola in njegovo delo, priznati, da ni sokolska ideja prazna pena, ampak, da druži v sebi ogromnih sil in dela in energije.

Nad 3000 gledalcev je sledilo z zanimanjem vsem izvajanjem in ni štedilo s priznanjem. Po telovadbi se je razvila velika ljudska veselica. Ob paviljonih za belo in rdeče vino,za pivo in sodavico, za jestvine, za kavo, šopke in razglednice se je trlo gostov, tako, da so imele gospe in gospice, ki so opravljale paviljone —bilo je v njih do 40 dam iz Krškega, Leskovca in Rajhenburga — obilo posla, da so mogle zadostiti težavni nalogi. Vmes se je razlegalo brez prenehanja krasno petje trboveljskih pevcev pod vodstvom br. Molla. Tudi celjska narodna godba pod vodstvom g. Koruna je neumorno svirala. Ob 10. zvečer so se poslovili hrvatski gostje, ob pol 12. celjska župa. Slavnosti so se vdeležili Sokoli iz Celja, Št. Jurja, Žalca, Braslovč, Šoštanja, Maribora, Ptuja, Hrastnika, Trbovelj, Sevnice, Brežic, Ljubljane, Sv. Križa, Zagorja, Radovljice, Ribnice in Novega mesta, deloma korporativno, deloma pa po zastopstvih. Bilo je vseh 500. Zagotovljeni smo, da so odnesli vsi brez izjeme v domovino krasne spomine na Krško in da je vtrdil slovesni dan i v njih i v nas namen z vedno novo energijo in z vedno večjimi silami delati za veliko vzvišeno sokolsko misel!

## V. mednarodna telovadna tekma v Luksemburgu.

Tiho mestece na meji med Nemci in Francozi, kjer prebiva simpatični rod sicer nemškega pokolenja, pa francoskega mišljenja, prijazni Luksemburg je zadnje dni videl borce od raznih stranij. Na V. mednarodno telovadno tekmo so prispeli Čehi, Francozje, Belgijci, Luksemburžani, Italijani in Slovenci. Madjari so to pot izostali in tudi Nemci se niso tekme udeležili. Na zaduji tekmi, ki se je vršila o priliki petega vsesokolskega zleta v Pragi l. 1907, so dobili 1. ceno Čehi in zato je vse z napetostjo pričakovalo izida letošnjega boja.

Telovadno slavnost so v največjem številu obiskala francoska in belgijska društva, nad 50 jih je prišlo iz vsake teh dežel. Čehi so prišli že v četrtek, Slovenci v petek in ostala društva v soboto. Na predvečer je sprejel goste na rotovžu mestni župan, pozdravil jih je s prav simpatičnimi in prijateljskimi besedami. V sicer tihem mestu je bilo živo, dolgo v noč so na trgu pred rotovžem igrale godbe in se sprehajale množice veselih ljudij.

V nedeljo 1. avgusta so se začele splošne in mednarodne tekme. Predsednik evropske zveze g. Cuperus iz Antverpna je v zvezi s člani razsodišča vodil predpriprave. Od Slovencev je bil v razsodišču g. Bukovnik. Žreb je odločil, da pridejo na vrsto najprej Slovenci, potem Čehi, nato Belgijci, Luksemburžani, Francozi in slednjič Italijani.

Slovenska skupina pod vodstvom dr. Murnika in češka pod vodstvom dr. Vanička sta vzbujali splošno pozornost. Predvsem so bile na programu proste vaje, ki so jih Slovenci in Čehi izvedli z elegantno eksaktnostjo. Pri prostih vajah so dosegli Čehi največ točk. Od prostih vaj so prestopili k orodjem, kjer so Slovenci in Čehi prav srečno in lepo izvajali vaje. Mislilo se je že v začetku, da bodo tudi to pot odnesli Čehi prvo ceno, a na orodju so jih Francozi nadkrilili, kajti ovladali so orodja s čudovito lahkoto. Končni uspeh smo že naznanili. Prvo ceno so sicer dobili Francozje, to pa prav nič ne zmanjšuje krasnega uspeha slovanskega Sokolstva; zmaga Čehov je lepa in slavna vkljub temu in tudi Slovenci so lahko po pravici ponosni na svoj lepi in častni uspeh. Slovenskemu Sokolstvu, ki nam je priborilo 1. avgusta v daljni tujini priznanje, velja topla in srčna zahvala vsega našega naroda. Nadaljnemu delovanju naše narodne armade kličemo iskreni Na zdar!

## Kočevski napadalci pred sodiščem.

»Slovenski Narod« je že poročal o junaškem razgrajanju in razbijanju treh kočevskih junakov »Johann Janeschütza (?!), Johann Wein-

---

ma pot — da se preselimo v Ljubljano. In to se mudi, kajti rokovnjaški poglavar — znan je samo z imenom Rudeči Jakob — in nihče ne ve, kaj je bil prej — se je začel ozirati po moji sestri Eleonori in treba je, da mu hitro izginemo izpred oči. Rudeči Jakob je strašen človek; če bi mu ne dali Eleonore, nas vse uniči.«

Lenard je umolknil in je čakal, da zdaj izreče Evzebij svoj sklep. Toda baron Evzebij se je samo nemirno premetaval po svojem ležišču in je bolestno vzdihoval.

»Torej, stric,« je končno zopet povzel Lenard, »odločite se zdaj. Naša usoda je v Vaših rokah, ali tudi Vaša usoda je nekoliko v naših rokah. V Ljubljano pridemo na vsak način, ali kot Vaši prijatelji, ali pa kot Vaši sovražniki.«

»Kaj torej zahtevaš,« je čez nekaj trenotkov vprašal baron Evzebij. »Pomisli, jaz nisem bogatin in ne morem vsega tega storiti, kar morda pričakuješ.«

»Bogati ste dovelj,« se je razhudil Lenard, »a jaz ne zahtevam nič pretiranega, ker hočem živeti z Vami v prijateljstvu. Obljubite, da bodete nam vsem skupaj dajali dvatisoč tolarjev na leto; če bi se moji sestri omožili, izplačajte jima primerno doto in pomagajte tudi nam bratom, da se dobro oženimo. Ker pa človek nikoli ne ve, kje ga smrt čaka, bo prav, da naredite takoj svojo oporoko in da v njej ne pozabite svojih najbližjih sorodnikov.«

Te zahteve so oživile ostanke eneržije, ki jih je še imel baron Evzebij. Obrnil se je naglo proti svojemu netjaku in zarohnel:

»Kar zahtevaš, to že ni več pretirano, to je nesramno.«

»Kaj si o mojih pogojih mislite, mi je vse eno,« je brezobrazno rekel Lenard. »Rokovnjač sem in lahko prenašam take besede. A zapomnite si eno: jaz vem, da ste obogateli s tem, da ste v Trstu kupovali in prodajali rokovnjaško blago in če morajo moji bratje in moji sestri ostati v bedi in sramoti, potegnem tudi Vas v to nesrečo. Še enkrat Vam povem: rokovnjač sem in strahu ne poznam.«

Evzebij baron Benalja je padel nazaj na svoje ležišče in skoro bi se bil zopet onesvestil, tak blazen strah ga je prešinil.

»Torej?« je vprašal Lenard, ko je čul trkanje na vratih, naznanjajoče, da je prišel zdravnik.

»Storim kar zahtevaš,« je zaječal baron Evzebij ves onemogel.

»Dobro,« je dejal Lenard in je odšel brez slovesa mimo vstopivšega zdravnika iz sobe.

(Dalje prihodnjič.)

179. številka. V Ljubljani, v ponedeljek, 9. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: za celo leto K 24·—, za pol leta 12·—, za četrt leta 6·—, za en mesec 2·—
v upravništvu prejeman: za celo leto K 22·—, za pol leta 11·—, za četrt leta 5·50, za en mesec 1·90
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:
za Avstro-Ogrske: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, en mesec 1·90
za Nemčijo: celo leto K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## XXIV. glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

Naše v narodnem oziru hudo ogrožene Jesenice so si izbrali letos Slovenci za svoj narodni tabor, za 24. glavno skupščino. Take skupščine so velike važnosti za bodrilo in okrepilo narodne zavesti. To je imel pred očmi druzbin odbor, ko se je odločil za Jesenice, to pa so spoznali tudi vrli Jeseničani, ki so priredili skupščinarjem, tem parlamentarjem naše obrambne armade najprisrčnejši, da, bratsko ljubeznivi sprejem.

**Sprejem skupščinarjev.**

Vlaki so dovažali od vseh štirih vetrov, iz vseh slovenskih pokrajin neštevilne množice narodnih bojevnikov. Posebno častno je bila zastopana Primorska, ta zastavonoša v našem narodno - obrambnem delu. Glavni kontingent je pripeljal vlak, ki prihaja po 9. uri dopoldne na Jesenice. Pred vhodom v trg so pričakovala skupščinarje razna narodna društva, kakor Sokol, ognjegasci itd. Načelnik pripravljalnega odbora g. dr. Kogoj je pozdravil skupščinarje v vznesenih besedah. Naglašal je, da so Jesenice prehodišče za razne tuje elemente, zato potrebne izredne paznosti v obrambnem oziru. — Nato je imela ljudskošolska učenka Anka Balohova ganljiv nagovor ter izročila prvomestniku krasen šop svežih cvetlic. Še ganljiveje je bilo, ko je stopil pred skupščinarje malček iz otroškega vrtca Tonček Vilman z nagovorom. Pozdrave so še govorili voditeljica otroškega vrtca gdč. Angela Rekarjeva, nadučitelj g. Sedlak in predsednik Ciril-Metodove podružnice za Javornik - Koroško Belo g. dr. Janko Pretnar. Vsem se je zahvalil prvomestnik g. Senekovič v izbranih besedah. Koncem svojega govora je izrazil upanje, da ne bomo le mirno zborovali, temuč se posvetovali in sklepali o vsem, kar bi bilo v rešitev naše narodnosti. Sprejem se je vršil pod slavolokom, ki je imel na pročelni strani napis:

Nič sovraga se ne bojmo,
Kakor skala trdno stojmo.
Naš namen je solnčno čist:
Vse le narodu v korist.«

(Besede ljudske pesmice Mance Komarjeve iz Št. Vida.) — Vse narodne hiše so bile v slovenskih zastavah. Dame pripravljalnega odbora so bile v narodnih nošah, a tudi dva moška reprezentanta stare naše narodne noše je bilo videti. Posebno pozornost so zbujali mladi Sokoliči naraščaja. Po pozdravih je množica odkritih glav zapela »Lepa naša domovina«. Ko se je začel sprevod z godbo na čelu pomikati, sule so nežne roke z oken in balkonov cvetje na ljube goste.

**Zborovanje.**

Ker je prišlo nepričakovano veliko število skupščinarjev. bila je Trevnova dvorana na Savi premajhna, zato smo morali zborovati na senčnatem vrtu. Zborovanje je otvoril prvomestnik g. vladni svetnik Senekovič, ki je imel navdušen govor. Naglašal je, da so gotovo vsi udeleženci prišli z najboljšimi nameni. Vodstvo je hodilo tudi zadnje leto isto pot, ki si jo je začrtalo v začetku svojega delovanja, vedno objektivni, pred očmi edino le koristi celokupnega slov. naroda. Na raznovrstna zbadanja je vodstvo navadno molčalo. Notice je pošiljalo vsem slovenskim listom v objavljanje. Nekateri časopisi so objavljali poslane jim notice v polnem obsegu, med vsemi v prvi vrsti »Slovenski Narod«, ki je bil včasih do polovice poln reklam in izkazov za našo šolsko družbo. Izkazani so bili vsi dohodki do zadnjega vinarja, da je lahko vsakdo imel kontrolo. Drugi listi, ki so imeli manj prostora, so prinašali le lokalne objave. Družbi pa je bil tudi na strani list, ki ga izdaja poseben konzorcij, namreč mesečnik »Slovenski Branik«, ki živi le za družbene koristi. Vsem tem naklonjenim časopisom je izrekel govornik toplo zahvalo. Bili pa so tudi slovenski listi, ki so metali poslane jim notice v koš, zgrabili pa so vsako priliko za obrekovanje in zasmehovanje družbe. Govornik je povedal, kako perfidno se je obnašal »Slovenec«, ki je poslane mu notice potvarjal v svoje strankarske namene. n. pr. za 6. junij (»Dajmo Nemcem odgovor!«) in pri pozivu za obrambni sklad. Našopirii se je s tujim perjem. Honetno to ni bilo. (Viharni klici: Škandal! Furtimaši!) »Slovencu« so zadnji čas začele slediti v potvarjanju in zavratnosti tudi »Dolenjske Novice«. Ljubezen do družbe se ne da nikomur vsiliti. Mariborska »Straža« se je zaganjala v vodstvo, ker je ptujska ženska podružnica pristopila k zvezi slovenskih društev za Štajersko in Koroško. Vodstvo ni odgovarjalo, ker nima ničesar proti temu, ako pristopi katera podružnica tudi h kaki bratovščini. Nadalje je govornik naznanil, da je dobila družba zadnje leto sledeča volila: 1. Marija Pavšek v Litiji 169 K 53 v. 2. Anton Hajšek v Slov. Bistrici 81 K 18 v. 3. Vekoslav Legat v Celovcu 100 K. 4. Župnik Jos. Sovič v Slov. Gradcu poleg lanskega volila 100 K še dedni delež 249 K 57 v. 5. Jože Kremenšek iz Laz pri Planini 90 K. 6. Ivan Bicek v Trstu 50 K. II. Družba še ima dobiti ta-le volila: 1. Frančiška Pavlina Lešnik v Hirski Bistrici 400 K. 2. Egidij Bončar v Ljubljani 100 K. 3. Viljem Martinek v Ljubljani 1000 kron. 4. Ivan Bončelj v Železnikih 500 K. 5. Ivan Lokar, iz Mirna na Goriškem 400 K. III. Nadalje so umrli sledeči rodoljubi in dobrotniki družbe: 1. Fran Hrašovec v Gradcu. 2. Anton Ditrich v Postojni. 3. Hinko Dolenc v Razdrtem. Vsem blagim pokojnikom so zaklicali skupščinarji: Slava! — Končno je rekel govornik: »Sodite o našem delu, ne glede na osebo, ki stoji družbi na čelu, ali Vam je ta oseba ljuba ali ne!« Predstavil je vladnega zastopnika ter pozdravil edinega državnega poslanca g. ljubljanskega župana Ivana Hribarja, deželne poslance Vilfana, dr. Trillerja, dr. Gregorina, Gabrščka, Franka, Pertota, profesorja Mikša iz Rusije. (Iz Štajerske in Koroške ni bilo nobenega poslanca). Govornik je obžaloval, da ne more pozdraviti ministra — krajana, kakor ga ima priliko vsako leto pozdravljati na svojih zborih nemški »Schulverein.«

**Tajnikovo poročilo.**

Glavni tajnik g. dr. Žerjav je podal obširno poročilo o družbenem delovanju v minolem letu in o načrtih za prihodnje leto. Seveda se poročilo še priobči.

**Nastop koroških duhovnikov.**

Dasi je prvomestnik v začetku zborovanja opomnil, da imajo pravico glasovanja le zastopniki podružnic, bližala se je predsedniški mizi skupina koroških duhovnikov, izmed katerih sta imela le dva pravno moč. Prvi se je oglasil šentjakobski župnik g. Mat. Ražun, ki je začel izvajati: »Moj namen je edino le ta, da na skupščini govorim le toliko, kolikor je potreba, da se pojasni razmerje med obema društvoma.« Konštatuje, da glede prevzetja šentjakobske šole ni bilo pogodbe, temuč le ustni dogovor. Trdil je nadalje, da se tozadevna resolucija ni sestavila na ljubljanskem sestanku, temuč mu je bila pozneje doposlana. Ker mu je nekdo zaklical: »To je malenkost!« se je govornik grozno razburil. Razkačen zakliče: »Ker skupno delo ni mogoče, zato z Bogom!«

Prvomestnik je pojasnil, da je »Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem« pisalo družbi, da šole v Št. Jakobu ni treba prevzeti, oziroma podpirati, ker je z razsodbo upravnega sodišča postala ta zadeva brezpredmetna. Dopis sta podpisala gg. dr. Breje in Smodej. Iz tega se vidi, da je družba hotela pomagati.

Župnik g. dr. Arneje se je predstavil, da želi govoriti le kot gost, ker ne zastopa nobene podružnice. Takoj v začetku se je začel sarkastično zadirati. Vsled tega je nastal takoj vihar. ki je izbruhnil z vso silo, ko je začel govornik napadati družbo, češ, da je ona vzrok, ako se razdere sloga in edinost med Slovenci na Koroškem. Slišati je moral od vseh strani trpke, a zaslužene obsodbe. Govornik je priznal, da se gre koroškim Slovencem le za enotnost v organizacijah. Govornik ne želi nič drugega, kakor da bi družba dajala denar koroškemu političnemu društvu, ki bi ga razdeljevalo med učitelje, dijake itd. (Viharna veselost.) »Pomislite, nam se gre za našo organizacijo!« (Viharna veselost. Za klerikalno politično! Ne bodete nam vpregli v to strankarstvo še šolstva!«) Šolsko društvo je le del Političnega društva. Potem bo vse enotno. Dr. Breje je prišel na Koroško, napravil enotnost in vse rešil. (Zopet viharna veselost.) Dr. Breje je zanesel duh v vso organizacijo, a temu duhu družba nasprotuje. (Klici: »Dr. Breje je Koroški duh!«) Ker govornik neprestano zbada in žali na desno in levo, mu predsednik končno vzame besedo ter pozove vse nezadovoljneže, naj samo povedo, ali je družba dosedaj storila kaj na kvar narodni stvari, ali bo storila kaj takega v bodoče. Nato je prvomestnik zavrnil temeljito vsa sumničenja obeh govornikov.

G. dr. Rostohar (koroški Slovenec) je izjavil: »Ne bom stavil ter. niti zabavljal na družbo, ker je naš namen, se dogovoriti, kaj nam je storiti za rešitev slovenstva. Neki voditelj koroških Slovencev se je očitno izjavil proti slov. učiteljskemu naraščaju na Koroškem, ker bi delcvali proti sedanji koroški politiki. Dr. Arneje je povedal, da mu ni za edinstvo, temuč da ostanejo lepo med seboj.

Urednik »Mira« g. Smodej je izjavil, da je pričakoval, današnji vihar. (Aha! Saj ste s tem namenom prišli!)

G. M. Prosekar, predsednik podružnice v Kotmari vasi, je povedal, da načeluje podružnici že 20 let. Znano mu je, koliko je družba žrtvovala za Koroško, zato se prav prisrčno zahvaljuje. Ako se hoče pri nas ustanoviti posebno šolsko društvo nima nič proti temu, a kdor hoče ostati pri družbi, naj vstane.

G. župnik Treiber se je zahvaljeval za vse velike dobrote, ki jih izkazuje družba velikovški šoli. Pravi, da ne mara prilivati olja v ogenj. Kdor ima srce za narod, ne bo iskal, kar nas loči, temuč, kar nas druži. Ker so mu začeli ploskati, je izjavil: »Ne mislite, da obsojam svoje stanovske tovariše, rajši mi naj jezik segnije. Pripoveduje o svojem skupnem delu z Ražunom. Kdo bo delal, ako ne bo zastopnosti? Pri družbi ima vsak prostor. Povedal je, da je tudi pri Šolskem društvu, ker hoče delati za slov. šolstvo na Koroškem.

Poslanci in župan Iv. Hribar je izjavil, da so predgovornikove besede za glavno družbo največje zadostilo. S temi besedami lahko zaključimo debato, ko so govorili gospodje, ki bi ne imeli pravice govoriti. Družba ni poznala in ne pozna danes druge naloge, kakor pomagati bratom, kjer je treba in mogoče. Družba Slovencev na Koroškem tudi v bodoče ne bo pozabila. Če tudi obstoji posebno društvo, naj obstoji, dela je za dve dovolj. Postopanje družbe je bilo popolnoma korektno. Ako se trudi za nabiranje denarja, naj tudi odločuje, kam se denar da. Govornik je predlagal, naj se izreče zahvala družbenemu odboru posebno za vse, kar je družba storila za Koroško s prošnjo, naj ostane še nadalje naklonjena. Mi bomo nosili podpore na Koroško, naj bo to gotovim osebam prav ali ne (Neprestano viharno pritrjevanje). Požrtvovalnost za družbo bo ravno zato tem večja. Odpro se Vam naj oči! Gre nam le za ohranitev jezika in narodnosti. Vse drugo, kar nas loči, na stran!

G. dr. Žerjav, je zavračal vsa očitanja in sumničenja ter temeljito

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Ko je Lenard baron Benalja vstopil v sobo Štefana viteza Ogulina, je ta kar planil z zofe, na kateri je ležal, ter zaklical.

»Torej — kaj ste opravili?«

»Vse je dobro izteklo, tako, kakor sva se dogovorila.«

Lenard je vrgel klobuk na posteljo in se vsedel za mizo. Močni mladi mož je šele zdaj čutil, da ga je razgovor z njegovim stricem tako razburil, da je bil ves utrujen.

»Stari je bil z vsem zadovoljen?« je začel izpraševati Ogulin. »Ali se je zelo branil? Kaj je rekel?«

Lenard je moral vse natančno povedati. Ogulin ga je poslušal z največjo pozornostjo in si zdaj zadovoljno mel roke, zdaj se glasno in prešerno zasmejal.

Vse je šlo tako, kakor je sam hotel, točno in natančno po njegovem načrtu in kar mu je bilo najbolj po volji, je bilo to, da mladi Lenard baron Benalja niti najmanj ni slutil, da je samo orodje v njegovih rokah.

Na tihem je Ogulin samega sebe občudoval. Slučaj je nanesel, da se je v Trstu pri kvartanju seznanil s človekom, ki je bil v zvezi s kranjskimi rokovnjači. Kupoval je od njih poropano blago in je prodajal naprej. Ogulin in rokovnjaški prekupec sta postala prijatelja in zaveznika. Ogulin je lahko marsikaj vedel in izvedel, kar je bilo za rokovnjače velikega pomena in to je napotilo tržaškega prekupca, da je seznanil Ogulina z Rdečim Jakobom, takratnim poglavarjem gorenjskih rokovnjačev. Rdeči Jakob je od tedaj prihajal večkrat prav gosposko opravljen v Ljubljano in imel z Ogulinom v njegovem stanovanju dolge pogovore. Ogulin se je z vnemo posvečal Rdečemu Jakobu in je vselej spravil lepe tolarje, kadar ga je rokovnjaški poglavar zapustil.

Od Rdečega Jakoba je izvedel Ogulin za sorodnike barona Evzebija Benalje in za njih razmere. To je bilo za njegove naklepe velikanskega pomena, kajti spoznal je takoj, da bo propadlo rodovino lahko izkoristil za svoje namene.

»Vam vsem bo pomagano« je Ogulin prigovarjal Rdečemu Jakobu, »če se bodete ravnali po mojih nasvetih. Lenard in njegovi bratje in sestre bodo prišli do premoženja, saj je baron Evzebij že star in so mu dnovi šteti. S starim je treba le odločno govoriti in udal se bo koj, posebno če mu zagrozi Lenard, da pride na dan, kako je prišel do premoženja. Pa tudi za vas bo to dobro. Rokovnjaški poglavar vendar ne more ostati. Ta poklic je združen z velikimi neprijetnostmi in nevarnostmi. Če imate Eleonoro radi in če vas ona ljubi, morate vendar misliti na prihodnjost. Pustito Eleonoro v mesto, vsaj za toliko časa, da umrje Evzebij, potem pa gresta v kako drugo mesto, kjer bodeta nepoznana lahko v miru živela.«

Rdečemu Jakobu so Ogulinovi načrti zelo ugajali in znal je tudi Lenarda zanje pridobiti. Oba sta pri tem mislila, da ukaneta drug druzega. Rdeči Jakob je hotel Eleonoro dobiti, Lenard pa je hotel to preprečiti. Niti eden, niti drugi pa ni slutil, kake temne naklepe kuje njiju prijatelj in zaveznik.

»Kadar bo čas žetve, vas spravim vse na vešala« se je smejal sam pri sebi Štefan vitez Ogulin, med tem pa z vso prekanjenostjo pomagal skovati načrte za Lenardovo delovanje.

Ogulin je bil zelo zadovoljen z uspešnim nastopom svojega gojenca Lenarda. Ko mu je ta natančno povedal, kako se je upeljal pri Evzebiju in kaj je dosegel, ga je Ogulin navdušeno hvalil.

»To ste izvrstno naredili, to ste imenitno izvedli in videli bodete, da se vam bo kraljevsko izplačalo.«

Nekaj tednov po prvem Lenardovem nastopu pri baronu Evzebiju se je priselila v Ljubljano doslej popolnoma neznana rodovina. Vse mesto se je čudilo, ker ni nihče vedel, da ima baron Evzebij Benalja tako bližnje sorodnike.

»Ti moji sorodniki so jako ponosni ljudje, jako ponosni« je pripovedoval baron Evzebij, koder so ga hoteli poslušati. »Dokler so bili revni in niso mogli stanu primerno nastopati, se niso nikdar približali in so celo zatajevali svoje plemstvo. Zdaj so napravili malo dedščino, ki jim omogoča brezskrbno življenje in so vsled tega prišli v Ljubljano. Tak ponos mi zelo imponira.«

Na ta način je baron Evzebij upeljal svoje sorodstvo v ljubljansko družbo.

Lenardova mati je bila bolehna. Gosposke družbe ni poznala in se je je bala. Lenard jo je moral vprav prisiliti, da se je preselila v Ljubljano, in udala se je le ker je vedela, da ne pojde nikdar iz hiše. Lenard in njegovi sestri Eleonora in Cecilija so bili edini, ki so reprezentirali rodovino na zunaj, kajti Lenardova brata sta bila še majhna.

Baronici Renati ni to doslej neznano sorodništvo njenega moža prav nič ugajalo. Zdelo se ji je, da je svakinja neomikana, navadna ženska, ki je morala biti v svoji mladosti jako lepa, ki pa je zdaj vprav odurna.

»Skrbi in delo so jo prezgodaj uničile« je rekla Renata, ko je po želji svojega moža obiskala svakinjo. »Nekaj posebnega, nekaj nenavadnega pa je na njej in na njenih otrocih.«

»Da, to se tudi meni zdi« je pritrjeval svoji ženi baron Evzebij. »Tuja kri se je pomešala s krvjo Benaljev, to je očividno.«

Sam pri sebi si je rekel, da ta kri ne more biti dobra, a prav svoji ženi je to skrbno zamolčal.

Renata je, dasi nerada, prevzela nalogo, da bo netjakinjama svojega moža nekaka voditeljica in nadzornica. Teška ta naloga ni bila, kajti dekletoma ni »teta Renata« prav nič ugajala in občevali sta z njo le kar je bilo neizogibno potrebno. Renati je bilo to prav všeč, zlasti ko je spoznala, kako živi, prešerni in neukrotljivi sta Eleonora in Cecilija.

Štefan vitez Ogulin je imel svoje veselje, kadar je prilika nanesla, da je mogel opazovati Lenarda in njegovi sestri. Z Lenardom sta se domenila, da bodeta občevala samo kot navadna znanca, Eleonora in Cecilija pa nista nič vedele, da se Ogulin in Lenard že od prej poznata.

Ker je baron Evzebij med tem popolnoma okreval od svoje slabosti, ki ga je bila popadla pri prvem obisku barona Lenarda, se je zdaj končno odločil, da vender priredi večerjo, ki jo je bil že prej pripravljal. Poleg običajnih znancev in znank je povabil seveda tudi Lenarda in njegovi dve sestri, da jih takorekoč slovesno vpelje v družbo ljubljanskih aristokratov.

(Dalje prihodnjič.)

180. številka. V Ljubljani, v torek, 18. avgusta 1908. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja:

V Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—. V upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, II. nadstropje levo, telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:

za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30. za Nemčijo: celo leto K 28·—. za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Posredovanje poljskega kluba.

Za dan 17. avgusta je načelnik poljskega kluba sklical voditelje vseh parlamentarnih strank na posvetovanje o pogojih, pod katerimi bi se dalo zagotoviti mirno in stvarno delovanje državnega zbora v prihodnjem zasedanju.

To akcijo je smatrati pač samo za uvod k razbistrenju položaja, zakaj da bi se kar na kratko doseglo sporazumljenje, to je skoro nemogoče spričo ostrih, vprav nepremostnih nadprotstev.

Obstrukcija slovenskih klerikalcev in njihovih zaveznikov ni tista glavna ovira, ki onemogoča redno delovanje drž. zbora. Vlada se je obstrukcije preklicano hitro iznebila in z obstrukcijo vred celega parlamenta in bi zaradi obstrukcije lahko prav mirno spala, posebno ker se krči število prijateljev te brezvestne in iz najbolj umazanih osebnih nagibov nastale obstrukcije tako zelo, da so slovenski klerikalci že popolnoma osamljeni.

Pravi vzrok akciji, ki jo je začel načelnik poljskega kluba je spoznanje, **da vlada in njena poljsko-nemška večina nimata dovolj moči za vzdrževanje vodstva v parlamentu in da parlament ne bo mogel izhajati, če se v tem oziru razmere ne premene.**

To spoznanje ni novo. Že med zasedanjem državnega zbora je poljski klub opetovano izjavil, da želi premembo dosedanjih razmer v tem smislu, da se pritegnejo vladni večini tudi različne slovanske stranke, stoječe v opoziciji in ni dvoma, da je to edina pot, ki vodi iz sedanjih zmešnjav.

Nemci nečejo o tem ničesar vedeti. Sedanji sistem je Nemcem tako ugoden, da ga skušajo ohraniti za vsako ceno, in z vsemi silami se ustavljajo obnovitvi koalicije, kakršna je vladala v parlamentu do drugega Bienerthovega ministrstva.

Ob tem se bodo najbrže razbila pogajanja, ki jih je sprožil načelnik poljskega kluba, ako ne bodo Poljaki kategorično nastopili.

Usoda vlade in sedanjega sistema je namreč v rokah poljskega kluba. Samo v zvezi s Poljaki imajo Nemci, kadar jim pomagajo Italijani, večino v parlamentu, brez Poljakov razpade večina in je vladi izpodmaknjeno stališče.

Da poljski klub ni zadovoljen s sedanjim sistemom in z gospodstvom nemško-poljske večine v parlamentu, to pričajo ne samo različne njegove izjave, nego tudi dejstvo, da se je celo solidarnost poljskega kluba začela krhati in da se je poljska ljudska stranka opetovano ločila od drugih poljskih poslancev.

Že skrb, da se ohrani edinost in solidarnost poljskega kluba, je zadosten vzrok, da bi se Poljaki z vso silo zavzeli za obnovitev koalicije, in če to store, je naposled neizogibno, da se bodo nemške stranke rade ali nerade udale.

Ali se imenuje taka ustanovitev nove parlamentarne večine koalicija ali samo »Arbeitsmajorität«, to je naposled vseeno. Tudi tisti Slovani, ki so nasprotniki koalicije, ne bodo vstopili v tako večino, če se ne rekonstruira ministrstvo tako, da bodo dane garancije, da se ne bo vladalo proti Slovanom in samo na korist Nemcem.

Skrb za državne interese sili vlado, da se bo prilagodila sklepom, ki jih store — ako jih sploh store — načelniki klubov 17. t. m. Država potrebuje denarja, mnogo denarja in skleniti mora trgovinske pogodbe največjega pomena. To so naloge, ki jim vlada ne bo kos, če se bo naslanjala samo na nemško-poljsko večino, in ki jo silijo, da skuša dobiti večjo oporo in zaslombo v parlamentu.

Akcija, ki jo je začel načelnik poljskega kluba torej ne more imeti drugega namena, kakor ta, ki smo ga navedli koj v začetku: **razširiti in povečati večino v parlamentu s pomočjo Slovanov in doseči sporazumljenje med temi strankami glede take rekonstrukcije ministrstva, da bodo zadovoljni tako Slovani kakor Nemci.**

Ali bo kaj kruha iz te moke? Težko je na to odgovoriti, zlasti z ozirom na razmerje med Nemci in med Čehi. Ako se ne posreči akcija poljskega kluba, ako tudi to posredovanje ne pomaga in se ne ustanovi velika parlamentarna večina, ki bo obstrukcijoniste pritisnila ob zid, potem bodo že v deželnih zborih in na jesen v državnem zboru taki viharji in take krize, da je nemogoče vsako ugibanje o njih koncu.

## Konferenca 17. avgusta.

**Dunaj**, 9. avgusta. Glabinski je razposlal danes vabila na konferenco. Razgovor bo veljal političnim razmeram pred sklicanjem deželnih zborov in parlamenta. »Nisem tak optimist«, pravi Glabinski, »da bi mislil, da bo ta konferenca odpravila vse neprilike, ki se kažejo pri sedanji situaciji. Toda če pridejo vodje strank, še se razgovore in če se razpoloženje zboljša, pa sem zadovoljen in lahko se naprej pogajamo. Izrecnega programa ne prinašam. Konferenca ni niti za vlado niti proti nji ter nima nobenega opravka z govoricami o rekonstrukciji kabeneta.«

**Dunaj**, 9. avgusta. Razen divjakov in soc. demokratov so dobili vabila na konferenco vodje vseh strank. Povabljeni so med drugimi sledeči slovanski poslanci: Kramář, Pacák, Maštalka, Stapinski, Staněk, Udržal, Hruban, Sláma, Choc, Masaryk, Ivčevič, Ploj, Šusteršič, Romanczuk in Wasilko.

## Nemška nestrpnost.

**Dunaj**, 9. avgusta. Češko društvo Komenský je na včerajšnji dan napovedalo v Hernalsu shod; Nemci pa so že davno pred napovedano uro zasedli lokal in ko so prišli prvi Čehi, so jih dejansko napadli. Policija je nato vdrla v lokal in spodila iz njega Nemce, nakar se je češki shod mirno vršil.

## Novi tržaški župan.

**Trst**, 9. avgusta. V današnji seji občinskega sveta je bil izvoljen tržaškim županom s 56 glasovi od 77 advokat dr. Alfonz Valerio, namestnikoma pa dr. Hektor Richetti in dr. Hektor Daurant; vsi trije so pripadniki laške liberalne stranke.

## Ovadba proti Nastiću.

**Sarajevo**, 9. avgusta. »Srpska Riječ« piše, da je neki urednik vložil proti Nastiću ovadbo zaradi zločina zapeljevanja k umoru in javnemu nasilstvu. Ovadba se opira na dejstvo, da je Nastić iskal pomočnikov za bombne atentate v Sarajevu. Ovadba navaja tudi priče.

## Kreta.

**Pariz**, 9. avgusta. Tukajšnji odločilni diplomatični krogi smatrajo za potrebno, da se končno definitivno urede vša vprašanja, ki so nastala vsled kršitve avtonomije po kretski vladi od lanskega oktobra do 27. julija letos.

**Petrograd**, 9. avgusta. Zunanji urad računa z grško - turško vojno. Turčija ravna tako, da je videti, da hoče vojno. Dvomljivo pa je, da bo imela kaj reelnega dobička, tudi če Grško premaga.

**Carigrad**, 9. avgusta. Protigrški bojkot je vsak dan hujši. V Rodostu so zaprečili, da ni mogel pristati grški parnik.

**Pariz**, 9. avgusta. Vlasti — pokroviteljice so odgovorile na turško noto, da naj jim Turčija predloži nameravani štatut v pregled. S tem bi bila vojna nevarnost vsaj za prvi trenotek odstranjena, kajti vlasti priznavajo s svojim odgovorom, da Turčija kot suveren na Kreti lahko izda ustavo, kar pomenja velik diplomatičen uspeh Turčije.

## Španija.

### Notranji položaj.

**Barcelona**, 9. avgusta. Vkljub oficijelnim zatrdilom tu še vedno ni miru. V soboto po noči so uporniki zažgali dve tovarni in streljali na gasilce. Šele vojaštvo je razgnalo demonstrante. Bati se je, da zopet izbruhne generalna stavka, katero so obljubili podpirati tudi Karlisti.

### Boji v Maroku.

**Madrid**, 9. avgusta. Pogajanja zunanjega ministra s poslanikom maroškega sultana so bila doslej popolnoma brezuspešna.

## Generalna stavka na Švedskem.

**Stokholm**, 9. avgusta. Vlada je izdala izjavo, v kateri opominja k miru in redu. Obžaluje, da sta obe stranki odklonili njeno posredovanje; na ta način bo častni mir tem težji. Vlada izjavlja, da bo javni red branila z vsemi sredstvi.

**Stokholm**, 9. avgusta. Vsled velike vročine je pomanjkanje ledu prav občutno, kmalu ne bo nobenega svežega živeža dobiti. Največ trpe trgovci, ker delavci sedaj kupujejo le zelo malo.

**London**, 9. avgusta. »Daily Telegraph« javlja iz Stokholma: Doslej sicer še ne primanjkuje živeža, toda cene so neizmerno visoke. Prebivalstvo je mirno, bati pa se je, da izbruhne strast. Tu ni več mogoče dobiti orožja za nobeno ceno, vse je razprodano. Stavkujoči odklanjajo vsako pogajanje, dovolili so pa grobarjem pokopavati mrliče. Vodja socialistov Branting pravi, da stavka ne bo končana v enem tednu. Najbrže ne bodo imeli iz tega konflikta nobenega dobička ne industrijalci ne delavci.

**Stokholm**, 9. avgusta. Glavni stavkarski odbor bo jutri pozval vse gostilne in pekarije, da prenehajo z delom. S tem bi generalna stavka zadobila nepregledne posledice.

**Stokholm**, 9. avgusta. Vzrok stavki leži v sledečem: Med švedskim delavstvom vre že delj časa. Znižanje plač in mezd, ki so ga delodajalci sistematično proizvajali, je bil zadnji povod za to ogromno solidarnostno stavko, katere se sedaj udeležuje nad 300.000 delavcev.

## XXIV. glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

(Dalje.)

**Blagajnikovo poročilo** se glasi: Čast mi je, poročati Vam ob 24. veliki skupščini o denarnem poslovanju — družbe sv. Cirila in Metoda za leto 1908. Kakor razvidite iz tiskanega računa, imela je družba sv. Cirila in Metoda leta 1908 dohodkov 136.268 K 69 v, potroškov pa 93.483 kron 72 v in je znašal prebitek koncem računske dobe 42.784 K 97 v, kateri se je prenesel na novi račun za leto 1909.

Leta 1907. imela je družba dohodkov 95.151 K 03 v in presegajo tedaj dohodki zadnjega leta one iz leta 1907. za 41.117 K 86 v; nasproti pa so znašali potroški 1907. leta 76.160 K 67 v in presegajo tedaj potroški zadnjega leta one iz leta 1907. za 17.323 K 05 v. Da so se tudi naše podružnice ojačile, dokaz temu, da znašajo prispevki podružnic 49.026 K 80 v, dočim so znašali leta 1907. 36.106 K 55 v in so se tedaj pomnožili za 12.920 K. Podružnic je delovalo 122, tedaj 19 več nego leta 1907. Od teh odpade na Kranjsko 59, na Štajersko 42, na Koroško 5, na Goriško 11, na Trst in okolico 5, skupaj 122. Na vsak način pa štejemo premalo podružnic; skrbeti bode tedaj treba, da se v vsakem večjem slovenskem kraju ustanovi nova podružnica.

Na Kranjskem je najkrepkejše delovala šentjakobsko - trnovska podružnica, ki je izkazala 2282 K 50 v

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

IV.

Domača zabava v hiši barona Evzebija Benalje je privabila vso ljubljansko gospodo. Samci so po takratni navadi prišli zgodaj, kajti običaj je zahteval, da so zbrani okrog hišnega gospodarja asistirali sprejemanju gostov ter došle dame peljali do hišne gospodinje.

Med prvimi, ki so prišli, je bil baron Lenard Benalja s svojima sestrama. Starega Evzebija je nekako zazeblo, ko je svoje sorodnike zagledal pred sabo, kakor ga je zazeblo vselej, kadar je moral pogledati svojemu netjaku v oči.

Ko je bilo zbrano že lepo število gostov, je vstopil Mihael Kržinar. Nihče ga ni pričakoval, da, celo nekoliko pozabljen je že bil, ker se več tednov ni prikazal v mestu in se ni čulo ničesar drugega o njem, kot da na Lesnem brdu meri hlode in hodi na lov.

Mihael je izgledal utrujen, kakor da se je mnogo mučil s težkim delom, a bil je izjemoma prav zgovoren in je prijateljsko pozdravil ne le vse dobre znance, nego tudi druge povabljence. Renati se je približal nekako plaho in jo kratko pozdravil.

»Dolgo vas ni bilo videti,« je rekla Renata.

»Opravki so me zadrževali na Lesnem brdu,« je odgovoril Mihael.

Poleg Renate je stal prazen stol. A Mihael ni dal Renati časa, da bi ga bila povabila, naj se vsede. Naglo je izpregovoril nekaj brezpomembnih besed in se umaknil, čim so prišli novi gostje pozdravit hišno gospodinjo.

Renata je z napeto pozornostjo gledala na Mihaela, ko ga je njen mož seznanil z Lenardom. Na Mihaelovem obrazu je hotela čitati kako mu ugaja ta sorodnik njenega moža. Toda na Mihaelovem obrazu se ni spremenila nobena poteza, samo v njegovih očeh je zaplapolalo nekaj, kar si je Renata tolmačila kot začudenje.

Samo najnavadnejše pozdravne besede sta izpregovorila Mihael in Lenard, zelo ceremonijelno, kakor je to zahtevala družabna navada, a oba sta si bila svesta, da ne bodeta nikdar prijatelja.

Prihod ljubljanskega škofa je njim pogovoru naredil konec. Vsa družba je silila naprej, da pozdravi priljubljenega škofa, ki je obiskoval vse priredbe v odličnejših ljubljanskih hišah, se rad mudil v družbi izobraženih dam in tudi sam večkrat prirejal v škofiji zabave, na katerih se je prav tako veselo plesalo, kakor v zasebnih hišah. Pozdravljal je z ljubeznivostjo finega moža, zdelo se je, kakor da ima za vsakega posameznika poseben usmev in poljubil baronici Renati roko.

Vsa družba povabljencev se je strnila okrog škofa in baron Evzebij je hitel mu predstaviti tiste, ki jih škof še ni poznal, največ le mlada dekleta. Tudi Lenard in njegovi sestri sta bili predstavljeni škofu. Premotril jih je s hitrim, a ostrim pogledom in se potem obrnil do barona Evzebija.

»Kje pa ste doslej skrivali svoje sorodnike, da se niti vedelo ni, da so na svetu?« je šegavo vprašal škof: »Mislil sem vedno, da ste vi zadnji svojega rodu; sedaj imam upanje, da slavno ime barona Benalja še dolgo ne izgine.«

Evzebija je spravilo škofovo vprašanje v veliko zadrego, a na srečo mu ni bilo treba odgovoriti, ker je vsa družba govorila obenem in je tudi Lenard hitel pripovedovati, da je živel na kmetih in se preselil v Ljubljano samo zaradi sester.

Škof se je vsedel poleg baronice Renate in kramljal ž njo prav prijateljsko. Dočim je mladino nagovarjal, naj se ne da motiti po njegovi navzočnosti, nego se naj zabava in kratkočasi, kakor ji je drago.

»Najbolj mi ugaja mladina, ki je vesela,« je dejal škof. »Mladi svet naj se veseli življenja; taka mladina, ki ne ljubi zabav in plesa, ki je resnobna in kritična, mi ni všeč; samo ljudje, ki se znajo smejati in veseliti so dobrega srca.«

Skoro celo uro je ostal škof v hiši barona Evzebija. Za vsakega, ki se mu je približal, je imel prijazno besedo, vse njegovo vedenje je pričalo, da je bil salonski mož. A nihče ni zapazil, kako bistro in kritično je motril zbrano družbo in kako vprašujoče je večkrat obstal njegov pogled zlasti na Lenardu in na njegovih sestrah.

Ko se je škof že poslavljal, je zagledal Mihaela Kržinarja. Nasmehnil se mu je, ga pozdravil z očmi in z roko in mu dal z glavo znamenje, naj mu sledi. Zapazila je to družba in vsled tega ni silila v predsobo, kamor je Mihael sledil škofu. Samo baron Evzebij je hotel spremiti škofa do stopnic, a škof je to odklonil.

V tem, ko je vsa družba ugibala, kaj da moreta škof in Mihael Kržinar imeti tako nujnega govoriti, je škof v predsobi položil Mihaelu roko na ramo.

»Kje ste bili toliko časa, prijatelj?«

»Na Lesnem brdu, Vaša milost«, je odgovoril Mihael.

»Torej kupčijske stvari,« je menil škof. »No, to je prav. Povedati Vam moram namreč, da sem bil nekoliko v skrbeh za Vas.«

»Kako to?« se je začudil Mihael. »Kaj se je takega govorilo, da ste bili Vaša milost zame v skrbeh?«

»Govori se, ljubi prijatelj, da se hočete poročiti z gospo Terezijo Ahčinovo. Lepa je, mlada je in bogata, a dovolite mi, ljubi prijatelj, da Vam povem svoje mnenje: za Vas to ni prava žena.«

Mihael je odstopil za pol koraka, njegov obraz se je zresnil in pogled njegov je postal teman.

»Dovolite mi, Vaša milost, spoštljivo opomnjo, da sem že šestintrideset let star in torej zmožen sam izbrati ženo. Gospa Terezija Ahčinova hodi k maši, k spovedi in k obhajilu, je torej dobra katoličanka in sodim, da s cerkvenega stališča ne morete ničesar reči proti njej. Sicer pa se mi zdi, da v zakonskih zadevah nimam dolžnosti, poslušati svete.«

»Kržinarji ste vsi strašni ljudje,« se je smejal škof z vso dobrohotnostjo, dasi so bile Mihaelove besede malo uljudne. »Poznal sem Vašega starega očeta in poznam vašega očeta; vi ste ravno taki, kakor ona dva. Ponosen in samosvoj. Vidite, Mihael, to mi ugaja, take ljudi imam jaz rad. Dovolite mi pa vendar, da povem, zakaj mislim, da bi gospa Ahčinova ne bila prava žena za vas.«

»Prosim pa, Vaša milost, da pri tem ne razžalite gospe Ahčinove,« je z vso resnobo rekel Mihael.

(Dalje prihodnjič.)

181. številka. V Ljubljani, v sredo, 11. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopni petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrske: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30

za Nemčijo: celo leto K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.

Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Sami so se razkrinkali.

Nedeljska skupščina družbe sv. Cirila in Metoda je bila v vsakem oziru zelo zanimiva. Dogodki na tej skupščini so posvetili z bengalično lučjo v zavožene koroške razmere. Dr. Brejc je poslal kot agent provocateur par nesramnih, a ravno tako nerodnih jezuitov, ki so zvijali hinavske oči, pa vendar izdali cel klerikalni načrt.

Poročilo tajnika dr. Žerjava je popisovalo zgodovino razmerja družbe sv. Cirila in Metoda do »katoliško-političnega društva v Celovcu«. Dokler ni prišel dr. Brejc na Koroško, je bilo to razmerje nekaljeno: podružnice so cvetele, iz centrale pa so prihajali mnogokrat na razne podružnične slavnosti na Koroško iz Kranjske in Štajerske govorniki, v katerih izrazito liberalnem mišljenju niso tedanji koroški voditelji videli nobene nevarnosti. Odkar je prišel dr. Brejc v Celovec, je staro podružnično življenje zamrlo, prenehala je vsa inicijativa od strani »kat.-političnega društva«, glede obrambnega dela je zavladalo mrtvilo, tako, da je bila družba končno prisiljena, da opusti čakanje na inicijativo omenjenega društva ter išče stike sama neposredno pri koroškem slovenskem ljudstvu. Nastavila je v ta namen potovalnega učitelja, ki naj proučevati koroške razmere in pri prebivalstvu poizvedeti, kje bi bila primerna pomoč družbe sv. Cirila in Metoda. Našli so se stiki z učiteljstvom, posvetno inteligenco in priprostim ljudstvom. Družba je poprej storila napako, da je prepustila kat. pol. društvu »monopol inicijative«, kakor se je izrazil gospod tajnik. To, pod vodstvom dr. Brejca stoječe društvo je sistematično in namenoma zanemarjalo obrambeno delo, vspavalo Ciril-Metodove podružnice, da bi izginila iz naroda ljubezen do naše šolske družbe in bi se le tu svetli luči videlo odvetniško pisarno dr. Brejca. Vsaka druga organizacija se je zdela dr. Brejčevim pristašem nevarna in poleg njih naj bi nihče ne smel na Koroškem delovati.

Da je družba sv. C. in M. zanemarjena od kat. pol. društva, iskala in našla neposrednih stikov z vsemi slovenskimi sloji na Koroškem, to ni bilo po godu in je silno vznemirilo dr. Brejca in njegove somišljenike. Ker niso nič delali, jim je toliko neprijetnejše, da bi mogel kdo drug na primer »Družba sv. C. in M.«, pokazati na kako delo. Zbali so se, da bi morda ljudstvo, kolikor ga je duhovščina dr. Brejcu privabila, začelo dvomiti na tem, da je »dr. Breje kaj rešil«. Ustanovili so čez noč »Slov. šolsko društvo«, od »Družbe sv. Cirila in Metoda« pa zahtevali, da naj preneha s svojim delovanjem na Koroškem, temveč samo podpira to novo klerikalno organizacijo. Župnik Ražun je sicer z družbenim vodstvom že sklenil neko pogodbo, s katero se je družba zavezala, da Ražunu pomaga pri zavoženem šentjakobskem vprašanju, kar je družba po našem mnenju smela storiti, ker je župnik Ražun pravzaprav usmiljenja vreden. Dr. Brejc je že sklenjene punktacije ovrgel. Zdaj je prišlo na dan in so se priznali motivi tega ravnanja.

Koroški klerikalni govorniki so namreč jasno povedali zakaj nasprotujejo družbi sv. Cirila in Metoda, zakaj zahtevajo, da se umakne iz Koroške. **Rekli so, da vsled podružnic sv. C. in M. trpi klerikalna politična organizacija. Z ozirom na enotnost svoje politične organizacije odklanjajo družbino organizacijo ter hočejo samo in edino tako šolsko društvo imeti, katero je nekaka filijalka klerikalne stranke na Koroškem. — Klerikalni govorniki na skupščini so priznali, da je bil povod odklonitve kompromisa z družbo ta, dá so izvedeli, da je družba dala podpore učiteljem, a ni izročila kat. političnemu društvu, da določi, komu je podporo priznati. Dr. Arnejcu smo jako hvaležni,** da je vse to tako jasno in odkrito priznal. Mi smo to sicer že vedeli, a tako precizno, kakor je dr. Arneje sedaj povedal, zakaj klerikalci sovražijo družbo, ni doslej še nihče pisal. Ko je dr. Arnejc izjavil, da radi širjenja C. -M. organizacije trpi klerikalna politična organizacija, je več minut trajajoč ironičen aplavz pretresel skupščino in malo je manjkalo, da ni par skupščinarjev dvignilo na rame odkritosrčnega klerikalca same hvaležnosti, da je odkril načrte klerikalcev. Slovensko učiteljstvo na Koroškem, ki je z malo izjemo naprednega mišljenja in je vsled tega prezrto po klerikalnih doktorjih in duhovnikih, to slovensko učiteljstvo naj bi družba dala v roke pol. društvu klerikalnih fanatikov! Ker družba tega ni hotela storiti, jo je treba sedaj preganjati in uničiti. To so nam povedali dr. Arneje in tovariši. Dobro je pripomnil neki zborovalec z medklicom: »Kar bi vi radi, to bi si lahko izmislil tudi dr. Korošec za Štajersko!« Ali bi ne bilo krasno, če bi napredni Slovenci tem potom plačevali klerikalne politične račune? Jasno nam pa je tudi, da ves krik »za obmejne Slovence« ni nič drugega, kakor kričanje po denarju, ki naj bi polnil nenasitne klerikalne žepe.

## Nemška nasilnost.

Dunaj, 10. avgusta. Proti turističnemu izletu Čehov, ki se ima vršiti prihodnjo nedeljo, delajo Nemci ogromno agitacijo. Dan na dan so shodi, ki »poučujejo: Nemce o »češki nevarnosti«. Zasesti nameravajo vsa donavska pristanišča v Wachavi, kamor Čehi nameravajo, da se nikjer ne bodo mogli izkrcati. Glavna središča agitacije so Krems, Weissenkirchen in Melk.

## Češki deželni zbor.

Dunaj, 10. avgusta. Dan sklicanja češkega dež. zbora bo določil najbrže šele ministrski svet dne 18. t. m.; mogoče pa, da bo odločitev padla šele začetkom septembra, ker ni izključeno, da se bo hotela vlada pred odločitvijo pogovoriti s češkimi in nemškimi poslanci. Pri konferencah med obema strankama pa bo vlada prevzela samo vlogo posredovalca.

## Dalmatinski deželni zbor.

Split, 10. avgusta. Organ poslanca Ivčeviča piše, da bo dalmatinski deželni zbor sklican med 15. in 18. septembrom.

## Ogrske zastave na Rumunskem.

Dunaj, 10. avgusta. Ko je bil avstrijski prestolonaslednik pred par tedni na Rumunskem se je raznesla vest, da je rumunsko prebivalstvo žalilo ogrsko zastavo. To vest je potem ogrski zunanji minister dementiral. V zadnjem času pa je potoval po Rumunskem ogrski poslanec Nagy in je tam zvedel, da se je ogrska zastava res bila žalila. Poslanec konštatira to v nekem listu in pozivlja zunanjega ministra, čegar svoječasni dementi je vsled tega laž, da preskrbi zadoščenje; ko bi pa minister na svojem dementu vstrajal, naj ga postavi pred sodišče, kjer bo svoje trditve dokazal. Zaslišati bi se pa tudi moral pri obravnavi avstro-ogrski poslanik v Bukarestu prine Schönburg-Hartenstein.

## Kreta.

Berolin, 10. avgusta. Iz najnovejših vestij se da posnemati, da je turška vlada sicer za mir, da pa dela na vso moč za vojno mladoturški odbor ter v tem smislu agitira med mohamedanci. Vojno z Grki predstavljajo mladoturki v prvi vrsti kot religijozen čin, v drugi šele kot patrijotičen.

Kanea, 10. avgusta. Francoski generalni konzul je pri kretski vladi odločno svaril pred intransigentnostjo v vprašanju zastav. Vlada naj nikar z izobešanjem grških zastav v pristanišču položaja ne slabša. Kretska vlada si je izprosila štiri dni odloga, v tem času bo zasedala narodna skupščina, ki bo v zadnji instanci o vprašanju odločila.

## Generalna stavka na Švedskem.

Stokholm, 10. avgusta. Ponoči so se pridružili stavki tudi stavci, vendar se v nekaterih manjših tiskarnah dela. List »Socialdemokrat« izhaja sedaj pod naslovom »Odgovor«; drugi listi izhajajo v zmanjšanem obsegu ali pa hektografirani. Cestni promet je sedaj že nekoliko živahnejši. Živila prihajajo redno od drugod. Mir se doslej ni nikjer kršil; samo na severu sta bili dve manjši demonstraciji.

## Španija.

### Notranji položaj.

Madrid, 10. avgusta. Naznanjenih stavk v Kataloniji ni. Notranji minister je izjavil, da bodo ustavne garancije takoj zopet stopile v veljavo, kakor hitro bo zavladal mir.

Marseille, 10. avgusta. Francoska vlada je prepovedala meeting, ki so ga nameravali karlisti na francoskih tleh tik ob španski meji.

Madrid, 10. avgusta. Včeraj je bil pri Melili sestanek kabilskih poglavarjev, na katerem se je sklenilo počakati novih pomožnih čet in potem šele obnoviti napade na Špance. Ker bodo tudi Španci dobili pomoči iz domovine, je pričakovati prav kmalu odločilnih operacij.

## „Veleizdajniški“ proces v Zagrebu.

K včerajšnji razpravi je bil pozvan zopet Nastić, da se izjavi o predlogih, ki so jih stavili zagovorniki.

Predsednik: Z ozirom na stavljene predloge po zagovornikih, sem vas poklical, da nam daste potrebna pojasnila. Pred vsem, ali poznate Milana Šarića?

Nastić: Vse te predloge sem slišal na galeriji in se bom o njih v celosti izjavil. Zato, da sem jaz agent provocateur in da vse delam za denar, je najklasičnejši svedok Simon Jovanović, ki so ga zagovorniki predlagali kot pričo. Zato bom pred vsem karakteriziral tega svedoka. Po poklicu bi moral biti agent, a je navaden slepar in falsifikator. Falsificiral je menjico za 200 K na ime R. Johanovića. Kasneje je falsificiral še pet menjic. To bo izpričal Ljuba Gjorgjević, ki bo tudi povedal, da je Jovanović te dni hotel od mene izvabiti 100 K, da bi jih pokazal tu pred sodiščem.

Drž. pravdnik: To je interesantno!

Dr. Popović: Ta Jovanović je prijatelj Nastićev. (Grohoten smeh).

Drž. pravdnik: Sedaj je vaš.

Adam Pribičević (kazoč na Nastića): A ta je še vedno vaš prijatelj!

Predsednik (proti Nastiću): Prosim vas, izjavite se sedaj o tem, kar so zagovorniki navedli, da bo izpovedal Sima Jovanović. V Sarajevu ste torej osnovali društvo za eksploatacijo črnogorske vlade?

Nastić: O vsem se ne morem izjaviti, dokler ne pride semkaj S. Jovanović. Kar se tiče črnogorskega ministrskega predsednika dr. Tomanovića, je treba vedeti, da se sedaj politika Črne gore pokriva s politiko Srbije, vsled česar je dr. Tomanović prisiljen tako govoriti. Glede Sime Jovanovića moram pripomniti, da se ne zove Jovanović, nego Pušara.

Dr. Popović: Torej nihče izmed vas ne nosi pravega imena! (Grohoten smeh.)

Predsednik: Prosim, ne žalite svedoka!

Nastić je nato obširno govoril o svojem razmerju s Simo Jovanovićem in dr. Dimitrijevićem. Ker je

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

(Dalje.)

Ne bom je žalil in nimam vzroka, da bi jo žalil,« je dejal škof. »Nikar ne bodite preveč občutljivi, opozarjam Vas le na razliko v temperamentu in v vseh življenjskih nazorih, ki je med Vami in med gospo Terezijo. Vidva nista vstvarjena drug za drugega in bojim se, da ne bodeta srečna. Jaz pa Vas imam rad, ljubi Mihael, želel bi, da postanete tako srečni, kakor le more kdo biti. Iz te moje želje za Vas se je rodil moj opomin.«

Mihaelu je bil ta pogovor skrajno neprijeten. V njegovem srcu je bil storjen sklep, da se poroči z gospo Terezijo, samo da obvaruje Renato pred hudobnimi govoricami. V dolgih urah resnega premišljevanja na Lesnem brdu se je porodil ta njegov sklep in prišel je v Ljubljano, da ga čim prej izvrši. Kaj je bilo njemu na razliki v temperamentu in v življenjskih nazorih, na katero ga je opozoril škof. Saj ni iskal v zakonu z gospo Terezijo ne sreče, ne harmonije in ne zadovoljstva, nego je hotel ž njim samo rešili čast in mir baronice Renate.

»Zahvaljujem se Vaši milosti za blagohotni opomin,« je dejal Mihael. »Uvaževal ga bom.«

»Prav tako, ljubi prijatelj, uvažujte moje besede — izrečene so bile iz najboljega namena. Škoda bi Vas bilo, Mihael, če bi bili v zakonu nesrečni.«

Škof je odšel, Mihael pa se je obrnil, da se vrne v dvorano k družbi.

Mihaelu Kržinarju ni kar nič ugajalo, da se celo škof zanima za njegovo poroko. Svest si je bil, da je moral škof imeti poseben vzrok svariti ga pred gospo Terezijo, a zaman je skušal uganiti, kakšen bi mogel biti ta vzrok.

»Ali me svari pred Terezijo, ker želi meni dobro, ali je mnenja, da mora Terezijo obvarovati pred menoj?« Na to vprašanje so se naposled strnile Mihaelove misli, a odgovora si ni vedel dati.

Ko bi se bil Mihael že za stalno in nepreklicno odločil poročiti se z gospo Terezijo, bi škofa sploh ne bil poslušal, ali do stalnega sklepa le še ni prišel. Ves čas, kar se je mudil na Lesnem brdu, je samo razmišljeval, če je res potrebno, da zaradi časti in miru baronice Renate žrtvuje samega sebe; stokrat na dan si je rekel, da mu ni odprta nobena druga pot in ravno tolikrat si je zopet rekel, da je to blaznost, da je njegov oče le uprizoril zvijačen manever, ko je apeliral na njegovo čast, da bi ga tako speljal ugoditi njegovi želji in se poročiti z gospo Terezijo.

Škofove besede so pa le napravile nanj vtis, dasi se ga Mihael sam ni zavedal. Razmišljevati je začel o značaju in navadah gospe Terezije. Tega doslej še nikdar ni storil, ker ga osebnost gospe Terezije ni prav nič zanimala. Čim dalje je analiziral značaj in življenje gospe Terezije, toliko bolj se mu je vsiljevalo mnenje, da škofa sicer prav nič ne briga, kako ženo da si izbere Mihael Kržinar, a da je bilo škofovo utemeljevanje njegovega svarila res čudno.

Mihael je imel dovolj časa udajati se takemu razmišljevanju, kajti takoj po škofovem odhodu se je začel ples, kar je bil vzrok, da je bila kadilna soba popolnoma prazna. Po tej sobi je hodil Mihael gor in dol in je čisto pozabil, kje da je in da ima dolžnost plesati. Šele žvenket čaš iz sosedne sobe, koder so sedeč okrog barona Evzebija popivali starejši gospodje, je vzbudilo Mihaela iz njegovih sanj. Šele zdaj je slišal glasove klavecina in gosli iz drugih sob in se zavedal, kako je grešil proti družabnemu običaju.

Pohitel je v plesno dvorano, ki ni bila sicer velika, a lepo okrašena in sijajno razsvetljena, tako da se je njegovemu očesu nudil pester razgled. Ravno so se pari pripravljali na nov ples. Mihael se je hitro prerinil skozi goste vrste, da si zagotovi plesalko, bodi že katerokoli, ki je naenkrat stal pred baronico Renato. Pozneje sam ni vedel, kako se je zgodilo, da jo je ogovoril, dasi je imel namen se je ogibati in da jo je celo nujno in srčno prosil, naj pleše ž njim.

»Pozneje — čez kako uro«, mu je rekla, »zdaj sem preveč utrujena«.

Besede njene so bile prijazno izrečene, a njen pogled je bil tako hladen, da je hipoma streznil Mihaela.

»Če dovolite, se oglasim pozneje, je rekel Mihael, a Renata se je v tem trenotku tudi že odvrnila od njega in šla drugam.

Mihael je z nekaterimi damami plesal nekaj tur, potem se je zopet umaknil iz plesne dvorane in se vsedel med nekaj znancev, ki so že kartali in praznili buteljke, ne meneč se več za ples.

Ko je tako sedel med znanci, ne da bi se vdeležil njih iger in zabav, je slišal v svoji bližini, da se je govorilo o njem. Obrnil se je naglo in zagleda barona Lenarda Benaljo in gospo Terezijo; zdelo se mu je tudi, da je Štefan vitez Ogulin švignil ravno v istem hipu iz sobe, a gotovo tega ni vedel.

»Ravno o vas sem govorila«, je ostro rekla gospa Terezija na Mihaelov vprašajoči pogled. »Ali nič ne čutite dolžnosti se opravičiti, da ste zapustili Ljubljano in da bi me bili obvestili, dasi ste obljubili, da pridete k meni na večerjo?«

Mihael se je šele zdaj spomnil svoje obljube in žal mu je bilo, da jo je pozabil.

»Odpustite mi to, milostiva gospa,« je rekel najuljudneje. »Imel sem toliko skrbi, da bi se lahko ž njimi opravičil, toda priznam skesano, da se nisem vedel, kakor bi se moral. Odpustite mi torej in v dokaz, da ste mi odpustili, dovolite mi kak ples.«

»Morda kot nagrado, da se danes ves večer še niste zame zmenili?« je zbadljivo opomnila gospa Terezija. »Sicer sem pa že angažirana za ves večer«.

»To mi je resnično žal« je dejal Mihael iskreno.

»No, ena tura se bo naposled že dala dobiti tudi še za vas, lepi nezvestnik«, je zaljubljeno vzdihnila gospa Terezija. »Proti koncu prihodnjega plesa se oglasite«.

»Hvala vam za to milost« je dejal Mihael in se je globoko priklonil, dasi bi bil najraje zbežal iz dvorane.

Gospa Terezija se mu je koketno nasmehnila, ga pogledala zaljubljeno in zopet odšla z baronom Lenardom, ki je z veliko nevoljo zapazil, kako velike simpatije goji njegova spremljevalka za Mihaela Kržinarja.

(Dalje prihodnjič.)

182. številka. V Ljubljani, v četrtek, 12. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja.

V Ljubljani za dom dostavljen:
celo leto . . . . . K 24·—
pol leta . . . . . „ 12·—
četrt leta . . . . . „ 6·—
na mesec . . . . . „ 2·—

V upravništvu prejeman:
celo leto . . . . . K 22·—
pol leta . . . . . „ 11·—
četrt leta . . . . . „ 5·50
na mesec . . . . . „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflova ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:
za Avstro-Ogrske:
celo leto . . . . . K 25·—
pol leta . . . . . „ 13·—
četrt leta . . . . . „ 6·50
na mesec . . . . . „ 2·30

za Nemčijo:
celo leto . . . . . K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto . . . . . K 30.—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflova ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Škodljivci ljubljanske mestne občine.

**Deželni odbor** je korporacija, ki ima **dolžnost,** varovati in pospeševati korist cele dežele in vsake posamezne občine. To dolžnost mora izvrševati **nepristransko.** Naj bo na krmilu ta ali ona stranka, naj se gre za eno ali za drugo, deželni odbor mora biti vsaki pravičen in se mora v vsem svojem delovanju ravnati po veljavnih **postavah.**

Odkar imajo v deželnem odboru večino **klerikalci,** vidimo pri vsaki priliki, da ta deželni odbor ne pozna več ne pravice, ne pravičnosti, da je skozinskoz strankarski in naravnost pristranski, in da zaupano mu oblast zlorablja v taki meri, da se njegovo početje že po vsi pravici imenuje **strahovlado.**

Najnovejše dejanje te klerikalne strahovlade v deželnem odboru je tako nezaslišano, tako brezprimerno in tako brezstidno **postavolomstvo,** da je kaj takega drugje popolnoma izključeno, ker bi se drugje zoper tako nečuveno zakonolomstvo uprli s silo.

Starodavna želja ljubljanskega prebivalstva je, da bi izginilo podrtijsko odbno vojaško oskrbovališče, ki leži ob Dunajski cesti in Franca Jožefa cesti. Ta kompleks, ki meri 25.000 stirijaških metrov, je pravi nadež na lepoti ljubljanskega mesta in največja ovira mestnega razvoja. Vsak tujec se čudi, da se ta podrtija ne odstrani in prostor ne zazida, in ko je bil cesar za časa potresa v Ljubljani, je strmel, da kazi tako poslopje mesto in je pričo vsega spremstva naročil, naj gre vojna uprava kot lastnica tega poslopja mestni občini na roko, da se ta prostor zazida.

Po mnogoletnih silno težkih obravnavah in pogajanjih se je končno mestni občini posrečilo doseči z vojno upravo sporazumljenje. Mestna občina se je morala zavezati, da sezida vojni upravi novo oskrbovališče, za kar dobi sedanje oskrbovališče v last.

Ob sebi se razume, da mestna občina nikdar ni mislila, obdržati ta drago svet zase, nego ga parcelirati in razprodati, da se zazida, iz skupička pa plačati stroške za svet in zgradbo novega oskrbovališča.

To novo oskrbovališče je na Kodelovem sezidano in v kratkem se vojna uprava preseli vanj ter izroči staro oskrbovališče mestni občini.

Svet starega oskrbovališča je že parceliran. Mestna občina ga je razdelila na tri bloke in 27 stavbenih parcel in naravno je, da bi ta svet rada čim prej prodala, že da pokrije stroške za zgradbo novega oskrbovališča na Kodelovem.

Mestni občini se je posrečilo dobiti kupca za dve parceli tega sveta. Pripravljena je bila ti dve parceli prodati, ne le da se sploh začne z zazidavanjem in s tem vzpodbudi druge kupce, marveč tudi zato, ker se ji je posrečilo dobiti za ljubljanske razmere izredno visoko kupnino. »Ljubljanska kreditna banka« je bila pripravljena plačati za ti dve parceli ogromno svoto 75 kron za kvadratni meter, torej 225.000 kron za 3000 kvadratnih metrov. Taka cena v Ljubljani še ni bila plačana za nobeno stavbišče v Ljubljani in tudi ne bo v doglednem času.

Tu pa so vnes posegli klerikalci in to iz gole **hudobije,** torej iz najnizkotnejšega nagiba, samo da bi naredili **škodo mestni občini in škodo ljubljanskim obrtnikom,** ki bi pri stavbah lahko zaslužili ogromne svote.

Dva človeka, ki jih ima klerikalna stranka v službi kot politična krakelerja, Kregar in Štefe, sta vložila na deželni odbor pritožbo zoper prodajo rečenih parcel. Ta pritožba je bila seveda naročena od klerikalne stranke in v naprej je imela klerikalna stranka namen, **da prepreči to prodajo in prepreči zgradbo monumentalne palače, ki jo je hotela »Kreditna banka« postaviti na voglu Dunajske ceste in Franc Jožefove ceste.**

Kar je klerikalna stranka hotela, **to je klerikalna večina deželnega odbora tudi storila.** Kakor smo že poročali, je deželni odbor v svoji zadnji seji **zavrnil pritožbo mestne občine proti sklepu dež. odbora, da mestna občina rečenih dveh parcel ne sme prodati kreditni banki.**

Deželni odbor je tu pokazal vse svoje brezmejno strankarstvo. Sklep deželnega odbora je **nesramno postavolomstvo** in prav nič druzega, kajti njegovo juristično utemeljevanje tega sklepa je iz trte izvito, je prisiljeno in bije v obraz zdravi pameti. Deželni odbor je vedoma in namenoma kršil postavo, grešil je na nečuven način zoper najprimitivnejše določbe pravičnosti in objektivnosti ter se le pokazal v vsi svoji grdi **strankarski zagrizenosti.** Zdaj vidimo, česa vse so ti ljudje zmožni in kakšen je njih pravni čut.

Dokazali bomo posebe ,da je deželni odbor postopal **popolnoma nepostavno** in pojasnili bomo, kako **ogromno škodo je napravil mestu ljubljanskemu,** škodo, ki jo bodo trpeli davkoplačevalci. To pa lahko rečemo: **kaj takega, kar so storili klerikalci, ni nikjer drugod mogoče,** in da se klerikalci upajo kaj tacega storiti, da imajo pogum se spozabiti tako daleč, da narede celemu mestu ogromno škodo, to postavlja značaj in propadlost te stranke v bengalično luč in za ta čin ni več odgovoren le dež. odbor, nego cela stranka; ta čin opravičuje izrek znanega nemškega politika, da klerikalci sploh niso stranka ampak »eine gemeingefährliche Geselischaft-.

## Nemška nasilnost.

Melk, 11. avgusta. Za češki izlet v Wachavo se delajo obširne varnostne priredbe. Veliko število orožništva in vojaki 84. pešpolka, ki so slučajno tam na vajah, bodo skrbeli za red. Nemci so sklenili vplivati na namestništvu, da se izlet prepove. Sklenili so tudi češkim društvom pisati, da ne bodo dobili Čehi v nedeljo nikjer nobenega živeža in naj zato izlet raje opuste; tudi na one gostilničarje, ki so Čehom obljubili hrano, pritiskajo Nemci, naj jim odpovedo.

Praga, 11. avgusta. Kot odgovor na nemške nasilnosti na Dunaju in na Nižjeavstrijskem pozivlja vse češko časopisje Čehe na odločen bojkot proti Nemcem.

## Kreta.

Pariz, 11. avgusta. Francoskim predlogom so ostale vlasti — pokroviteljice pritrdile; začela se bodo torej kmalu pogajanja s Turčijo glede ureditve pravnega stališča Krete; izvrševalni odbor v Kaneji bo takoj pozvan, da odstrani Hellensko zastavo. Če bo treba se bo ta ukaz izvršil tudi s silo.

Carigrad, 11. avgusta. Grški odgovor je ugoden. Ni verjetno da bi turška vlada odpoklicala svojega poslanika iz Aten. Spor se bo poravnal mirnim potom.

## Perzija.

Teheran, 11. avgusta. Volitve v parlament so prinesle popolno zmago nacionalistom; dve tretjini vseh mandatov je že v njih rokah. Končni rezultat bo znan šele koncem tedna.

Teheran, 11. avgusta. Aretiran je bil v zadnjih dneh brat bivšega šaha; 14 visokih dostojanstvenikov, med njimi bivšega ministra Sina Bedo so usmrtili.

Petrograd, 11. avgusta. Car je odredil, da se imenuj bivši šah na Ruskem »cesarska visokost«. Tudi je car iz lastnih sredstev zvišal šahu pokojnino na 50.000 rubljev.

## Generalna stavka na Švedskem.

Štokholm, 11. avgusta. Peki in jestvinčarji so sklenili, da se ne pridružijo stavki.

Štokholm, 11. avgusta. Povsod vlada mir. Na cestni železnici ter na parnikih je normalni promet. Trgovine so zopet odprte. Dovoz živeža se vrši brez zaprek. Cirkus, gledališče in razstava so dobro obiskani. Delavstvo vzdržuje povsod vzoren red.

## Španija.

### Notranji položaj.

Madrid, 11. avgusta. Vlada je razpustila glavni odbor anarhistov v nekem madridskem predmestju in izročila 23 anarhistov vojnemu sodišču.

Madrid, 11. avgusta. Med delavstvom vlada razburjenje, ker je bilo v zadnjem času zopet aretiranih 700 delavcev. Železniške proge so strogo zastražene. Šest republikanskih listov je vlada zatrla.

### Maroko.

Madrid, 11. avgusta. Iz Penona de la Gomera, španske trdnjave v severni Afriki se brzojavlja 9. t. m.: Domorodci, ki so se utaborili na gričih so na vse zgodaj začeli na trdnjavo streljati. Španci so odgovorili ter jim prizadejali velike izgube.

Madrid, 11. avgusta. Danes se je boj pri trdnjavi Penon de la Gomora zopet ponovil in se je proti večeru poostril.

Madrid, 11. avgusta. Iz Penona se javlja: Proti 1. uri popoldne so prisilili Španci sovražnike, da so se umaknili. Španci niso imeli nobenih izgub. Takoj drugi dan zjutraj pa so domorodci zopet otvorili streljanje, in sicer na najbolj ranljive točke, ki so natanko vedeli o njih.

## „Veleizdajniški" proces v Zagrebu.

Pri včerajšnji razpravi je predsednik končal drugo zaslišanje Nastića, a mu je rekel, da ga bo še potreboval, naj mu torej pove točno svojo adreso, da ga lahko v slučaju potrebe pokliče.

Nastić je rekel, da bo bival na Dunaju, Theobaldgasse št. 12.

Državni pravdnik je hotel staviti na Nastića še par vprašanj, kar mu pa predsednik ni dovolil, češ, da je zaslišanje Nastića končano. To je bilo prvič, da predsednik ni ugodil želji drž. pravdnika. Zato je ta predsednikova odredba vzbudila splošno senzacijo.

Nato je stavil zagovornik dr. Popović predlog, naj se zasliši za pričo Ivan Stojanović, k je občeval z Nastićem, ko je le-ta bival v Belgradu.

Utemeljevaje svoj predlog je dr. Popović rekel med drugim: Stojanović je v Belgradu mnogo občeval z Nastićem. Sprva je Nastićeva družba zahajala v gostilno »Zlato burence«, kasneje pa v »Balkan«. Tu je imel Nastić vedno nagovore, v katerih je napadal tirane, predvsem pa cesarja Frana Josipa. To se je zdelo dijakom sumljivo, zato so se inform. o Nastiću v Sarajevu. Iz Sarajeva so dobili obvestilo, da je Nastić provokator in da se ga naj čuvajo. Kasneje je Stojanović izvedel, da je Nastić na skrivaj občeval z avstro - ogrskim vojnim atašejem v Belgradu. Milan Šarić mu je pripovedoval, da ga je Nastić nagovarjal, naj z bombami razstreli v zrak poslopje bosanske vlade. Ko je bil Nastić še v Bosni, je v Slatini ščuval ljudstvo, naj se upre radi desetine; dosegel je, da so se kmetje v Obroveu res uprli.

Predsednik: Vidite, Nastić se že smeje. Slišali boste, da so to same bajke.

Nastić: Docela nemogoče je, da bi imel jaz kdaj opraviti s tem Stojanovićem, zato trdim z vso gotovostjo, da je vse, kar bo ta Stojanović izpovedal, navadna izmišljotina.

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

Ko se je začel nov ples, je gospa Terezija zapustila Lenarda. Ta je komaj čakal, da dobi nekaj trenotkov svobode. Odhitel je takoj iskat Štefana viteza Ogulina, ga poklical na bodnik in ga začel nujno izpraševati za razmerje med gospo Terezijo in med Mihaelom Kržinarjem.

Štefan vitez Ogulin je bil skrajno presenečen. Kakor jastreb je upri svoje poglede v Lenarda, stopil prav blizu njega in mu grozeče zašepetal na uho:

»Ljubi dečko — za gospo Terezijo se mi Vi nikar preveč ne oziralte. Ta žlahtna ptica je drugemu namenjena, človeku, ki ne pozna nobene šale.«

»Kaj naj to pomeni?« je zarohnel polglasno Lenard.

»To pomeni, da se morate točno držati sklenjenega kontrakta, cenjeni gospod baron«. Ogulin, ki ni hotel prepira z Lenardom, je zdaj govoril uljudno, dasi bi bilo dobro uho slišalo porogljivost, ki je zvenela iz njegovega glasu. »Domenjeno in sklenjeno je vender, da se po smrti svojega strica poročite z baronico Renato in je torej vaša naloga zanimati se zanjo in si pridobiti njeno ljubezen. Evzebij vas bo že vzdrževal do svoje smrti in vas tudi v svojem testamentu ne bo pozabil, a s tem vam ne bo pomagano: največ njegovega denarja dobi vender Renata«.

Lenard je začel slutiti, da je Štefan vitez Ogulin gospo Terezijo zase izbral in da ga je zaradi tega tako resno opozoril na njegov kontrakt. Ni za hip mu ni prišlo na misel, da se temu dogovoru ne sme izneveriti, a zdelo se mu je primerno, da prikrije svoje misli.

»Da tega dogovora ne bom pozabil, se samo obsebi razume«, je dejal osorno. »Kar obljubim, to tudi izpolnim, a če naj uspešno tekmujem pri Renati s tem Kržinarjem, moram vendar poznati vse razmere.«

Štefan Ogulin je natančno vedel kako prazne so te besede, a hotel je ostati v prijateljstvu z Lenardom in zato mu je dal prijaznejši odgovor.

»Gospa Terezija je zaljubljena v Kržinarja ravno tako, kakor baronica Renata« je pojasnjeval Ogulin, »Kržinar je zopet zaljubljen v Renato, a morda se bo vendar poročil s Terezijo, ker je bogata, ker želi to njegov oče in ker Renate ne more vzeti. Da bodete razmere še bolje poznali, vam povem, da sem tudi jaz zaljubljen v gospo Terezijo in se bom branil vsakega tekmeca, vi pa glejte, da pri Renati izpodrinete svojega tekmeca«.

Zdaj je Lenard popolnoma razumel položaj in ko je bil sam, si je napravil jasno sliko o njem.

»Ogulin bi se rad poročil s Terezijo, ker je bogata in vdova, mene pa hoče prisiliti, naj se peham za Renato, ki bo šele kdovekdaj vdova. Kontrakt gor ali dol — če bi bilo mogoče ujeti Terezijo, bi bilo to zame dosti bolje, kakor lov na Renato. Treba bo previdnosti. Pri Renati bom za vse slučaje delal po sklenjenem dogovoru, pri Tereziji pa proti temu dogovoru. Katero prej dobim, tisto vzamem in vsi Ogulini na svetu mi tega ne bodo ubranili.«

Tudi vitez Ogulin se je umaknil v miren kotiček in razmišljeval o svojem prizoru z Lenardom.

»Lej ga fanta, lej« je dejal sam pri sebi. »Komaj je postal gorak v Ljubljani, pa že sili v moj zelnik. Preklicano si pameten, moj ljubi rokovnjaški baroneček; vidi se, da imaš laško kri v svojih žilah. Po zlati goski Tereziji se oziraš. Ne, fante, ta je zame. In če mi jo Kržinar iztrga iz rok, potem moj ljubi baron, se mi boš tudi pri Renati umaknil izlepa ali iz grda. Prvi sem jaz, fantič moj, če pa misliš, da mi boš račune pokazil, ti posvetim tako, da bo veselje.«

Ko sta se Lenard in Ogulin čez pol ure zopet sešla v plesni dvorani, sta se drug drugemu delala najboljša prijatelja, a oba sta čutila, da sta smrtna sovražnika.

Med tem, ko je šel Ogulin iskat gospo Terezijo, je naročil Lenardu, naj poišče baronico Renato.

»Recite, da Mihael sploh ni bil na Lesnem brdu, kakor sam zatrjuje, nego nekje drugje in skušajte tudi doseči, da ga bodo poklicali k Renati in ga tam zadržali. Pozneje vam povem vse.«

Lenard bi bil pač rad imel takoj pojasnilo, ali Ogulin ni hotel ničesar povedati, češ, zdaj ni več časa, sicer se njegov načrt ponesreči.

Baronica Renata je sedela v družbi nekaterih posebnih prijateljic in gospodov v mali stranski sobi. Lenard je bil v skrbeh, kako bi pogovor napeljal na Kržinarja. Na svoje veselje je slišal, da družba ravno govori o Mihaelu.

»Meni je to všeč, da se sam tako briga za gospodarstvo na svojih posestvih, naj sodijo o tem aristokratje kakor hočejo« je slišal Lenard govoriti starejšega gospoda. »Prebiti skoro mesec dni v takisamoti kakor je Lesno brdo in meriti hlode, to ni mala stvar za mladega človeka.«

»Kdo pa ve, če je bil gospod Kržinar ta čas sploh na Lesnem brdu« se je oglasil Lenard. »Vsaj čuje se, da so ga neki ljudje tam iskali, a ga niso dobili. Eni pravijo, da je bil v Trstu, drugi trde, da so ga videli v Zagrebu.«

Vsa družba je ostrmela. Prej so se čudili vsi, da je Mihael vzdržal toliko časa v slabem vremenu na Lesnem brdu, zdaj so se čudili, da nihče ni prišel na misel vprašati, če je bil Mihael tudi resnično na svojem gradu. Skoro v eni sapi so rekli zdaj vsi, da se Mihael morda prikriva, kje da je bil.

»Najbolje bo, če ga pokličem, da sam pove, kje je bil« je dejal Lenard.

»Ne, ne, ne kličite ga« je zaklicala baronica Renata, toda Lenard je bil že vstal s stola. Delal se je, kakor bi bil preslišal Renatin odgovor in hitro odšel.

Renati je bilo skrajno neprijetno, da je Lenard poklical Mihaela in najraje bi se bila oddaljila. Prepričana je bila popolnoma, da se je Mihael mudil na Lesnem brdu in ni hotela v njem vzbuditi mnenja, da mu ne verjame. Toda bilo je nemogoče kaj storiti, ker je Lenard že pripeljal Mihaela.

»Kaj ukažete, milostiva baronica?« je vprašal Mihael, ko je stal pred Renato.

»Ničesar, ničesar, dragi gospod Kržinar« je zatrjevala Renata. »Lenard je prenagel. Pravil je, da v njegovih lahkomiselnih krogih ne verjamejo, da ste bili na Lesnem brdu in trde, da ste bili ali v Zagrebu ali v Trstu ali kdo ve kje. Saj nam to nič mari in jaz tudi nič ne dvomim o resničnosti vaših besed.« Lenardu ne smete zameriti, da se je predrznil vas poklicati.

»Zadostuje mi, da vi milostiva baronica, verjamete mojim besedam« je hladno rekel Mihael. »Kaj govore lahkoživi krogi barona Lenarda, mi je vse eno. Bil sem na Lesnem brdu in nisem niti koraka storil čez mejo svojega posestva.«

Dr. Popović: Ali je dovoljeno zagovornikom, da stavijo vprašanja na Nastića?

Predsednik: Ne, kakor tudi ni dovoljeno državnemu pravdniku.

Nato je bil zaslišan Nastićev svedok Ljuba Gjorgjević, mlad, jedva 19letni fant, ki pa je videti popolna propalica.

Gjorgjević je izpovedal, da je nosil pisma Nastićeva generalštabnemu stotniku Fornerju. O Simi Jovanoviću, ki bi naj bil zaslišan kot priča proti Nastiću, je rekel, da je navaden slepar, ki je falsificiral menjice. Na leto je zaslužil komaj 50 K, živel pa je elegantno in je imel svojo ljubico. Dušan Gjorkić mu je pripovedoval, da je Jovanović odšel v Zagreb, kjer ga pričakujejo zagovorniki in da bo tamkaj skušal izvabiti iz Nastića 100 K.

Dr. Hinković: Ali je bil Jovanović kdaj radi sleparstva kaznovan?

Priča: Ni bil. Ljudje so ga vedno tožili, a on je znal vsako stvar zavlačevati.

Dr. Hinković: Kdo je vam plačal pot iz Sarajeva v Zagreb?

Predsednik: Tega vprašanja ne pripuščam.

Nastić: Bom pa jaz povedal. Da, jaz sem svedoka privedel semkaj in mu plačal tudi potne stroške.

Dr. Popović: Ko je S. Jovanović prispel v Zagreb, sem poklical k telefonu dr. Hinkovića in dr. Budisavljevića. Torej ni mogoče, da bi bil Gjokić za vse to vedel že v Sarajevu. Nastić je tu naglašal, da S. Jovanović ni bil nikdar pri njem.

Nastić: Tega nisem rekel.

Predsednik: Pa evo, on pravi, da se ni tako izjavil!

Dr. Popović: O, prosim, če tako pravi gosp. Nastić, potem se jaz pokorim, dasi smo mi vsi nasprotno tu slišali! Naj torej spoštovani gosp. Nastić mesto mene nadaljuje.

Predsednik je na to fino zafrkacijo molčal, a oblila ga je rdečica sramu.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 12 avgusta.

— **Dr. Šusteršič intervenira.** Elementarne nezgode so napravile mnogo škode Kranjskim kmetovalcem. Potrebni so pomoči in podpore in naravno je, da se obračajo do svojih poslancev, ki jim itak pri vsaki priliki pripovedujejo, kako velik vpliv da imajo in koliko da zaleže njih beseda. Bojimo se, da bodo prizadeti kmetovalci letos učakali prav veliko razočaranje. »Slovenec« je sicer že zabobnal, da se je dr. Šusteršič dvakrat osebno potrudil ter interveniral pri deželni vladi v Ljubljani, a te »Slovenčevo« naznanilo je sama reklama, ki naj volilcem vcepi mnenje, kako klerikalci zanje skrbe. V resnici pa je ta dvakratna osebna intervencija dr. Šusteršiča čisto brezpomembna. Pomisliti je treba, da je toča napravila na Štajerskem ogromno škodo in bode vlada morala za Štajersko izredno mnogo storiti. Storila bo toliko več, ker so se za Štajersko zavzeli resnično vplivni poslanci, kakor dr. Ploj in drugi, za Kranjsko pa bo malo ostalo. **Kranjska deželna vlada i ma preklicano malo besede pri določitvi podpor za posamezne dežele.** Tu ima prvo in zadnjo besedo finančni minister Bilinski. Pri finančnem ministru pa nimajo danes klerikalci prav nobenega vpliva. Šusteršič in Krek sta finančnega ministra osebno razžalila, tako krvavo žalila, **da mu še blizu ne smeta več priti.** Posledica tega je, da je šel dr. Šusteršič pač barona Schwarza prosit, naj poskusi kaj doseči, **do ministra Bilinskega pa si ne upa ne on, ne kak drugi klerikalni poslanec.** Ob sebi se razume, da je vsak minister dolžan, varovati korist vsega prebivalstva in pomagati, kadar je treba pomoči, a znano je tudi, da je ljudstvo mnogokrat potrebno pomoči, pa je ne dobi, ker minister vendar sam ne ve natančno, koliko je treba storiti za kak okraj in se torej ravna največ po nasvetih poslancev. Čim več vpliva in veljave imajo posamezni poslanci, toliko več dosežejo, a kadar poslanci nimajo nič vpliva, takrat dobe njihovi volilci navadno le ostanke in največkrat prav nič. Ker se **klerikalni poslanci ne upajo pred ministra Bilinskega** in ker minister Bilinski na njih priporočilo tudi ne bo nič dal, **ni dosti upanja, da bodo Kranjski kmetovalci dobili letos zadosti podpore.** Mogoče je sicer in mi to seveda iskreno želimo, da se bode dalo nekaj izpostovati, a kar bo vlada dala, tega ne bo dala zaradi intervencije dr. Šusteršiča nego vzlic tej intervenciji. Končno pa naj bodo prizadeti kmetovalci prepričani, da imajo razen klerikalcev tudi še druge prijatelje in da jih ti ne bodo zapustili.

+ **Klerikalna hinavščina.** Ko se je pred leti v Bohinjski Bistrici izvršila potrebna reforma v naši šolski družbi sv. Cirila in Metoda, so zagnali klerikalci, ki jim nikoli ni bilo do resnega narodnega dela, da je bila to zadnja skupščina, da je družba s tem razbita in pokopana. Ko pa so videli, da se je baš zaradi tega med vsemi pravimi rodoljubi zanimanje za prepotrebno družbo nepričakovano povzdignilo, da so se dohodki skoraj podvojili, zgrabila je klerikalce bleda zavist. Kaj je njim do tega, ako propade ves slovenski narod, da le ne trpi na mošnjičku in ugledu klerikalizem, saj v nebesih ne bomo govorili ne slovensko ne nemško, temveč angeljski jezik, kakor je zapisal znani slovenski škof. Težko si je misliti gršega izdajalstva, kakor ga uganja gotovo »katoliško« časopisje proti naši vseslovenski obrambni družbi. Lavorike nosi glasilo ljubljanskega škofa. Na Jesenicah je bilo povedano, kako hudobno ruje. »Slovenec« proti družbi, da je celo družbine notice in razglase pokvarjal, samo da škoduje družbi. Ker se družba ne zmeni za grde napade, temuč dela mirno, nesebično in nepristransko po začrtani poti — vse za rešitev slovenstva, iščejo klerikalni brezdomovinci dlake v jajcu. Družbi ne morejo očitati najmanjšega strankarstva, ker ni krenila niti za hip s prvotnega programa. Nikjer pa ni v pravilih rečeno, da se mora pričeti skupščina s sv. mašo, ker je itak čas vedno prekratek za važno zborovanje, zato pa naj vsak udeležnik opravi sam poprej s svojo vestjo in vero. Ako bi bili postavili mašo na dnevni red, kričali bi klerikalci: »Vidite jih hinavce, saj jim ni za pobožnost, temuč le za hlimbo!« Da je temu res tako, dokazujeta »Slovenec« in mariborska »Straža«, ki zamerita družbi, da še vedno nosi ime slovanskih svetnikov, češ, da je to krinka hinavščine. Ako pa bi družba spremenila ime, kričali bi še bolj: »Svetnikov se sramujejo, verska čutila Slovencev zametujejo!« Sicer pa se klerikalcem ta vroča želja še lahko izpolni, saj so sami pri svojih organizacijah zavrgli ime »katoliško« »Straža« zavija oči, češ, da so iz odbora vrgli katoliško misleče može, takoj nato pa pravi, da sestoji vodstvo družbe za polovico iz starih mumij. Tako spoštujejo klerikalci v narodni obrambi osivele rodoljube, za resnično nedelavnimi katoliškimi mumijami pa pretakajo mačje solze. Hinavci! Vrhunec nesramnosti je nagromadil dr. Vrstovšek v »Straži« proti naši družbi. Ta učenjak pa je tudi skrajno neveden glede namenov podružnic. Po njegovih nazorih je namen družbe, ustanavljati podružnice v narodno ogroženih krajih, da se ž njimi rešuje slovenstvo. Piše namreč: »Za Koroško se ni družba pravnič brigala, ampak je rajši po narodno itak dovolj zavarovani Kranjski osnovala podružnice.« Po Kranjskem in drugih zavednih pokrajinah se snujejo podružnice ravno zategadelj, ker koroške podružnice vsled brezbrižnosti in slepega strankarstva duhovščine nič ne delajo. Kje pa se naj dobi denar za pomoč Koroški, ako ne med narodno zavednim prebivalstvom? — Sicer pa je škoda vsake besede, ker klerikalni brezdomovinci so trdoglavnejši kakor krimski bivoli.

+ **Najlepši odgovor** na klerikalni mladeniški shod na Holmcu pri Slov. Gradcu so dali tukajšnji napredni rodoljubi s tem, da se jih je isti dan obvezalo 7 plačati »Ciril in Metodovi družbi« za obrambni sklad po 200 K, torej skupaj znesek po 14.000 K, in to posebno radi tega, ker so se klerikalci s svojim mladeniškem shodom imenitno blamirali. Pišek in Verstovšek se bodeta v kratkem času zamogla prepričati, da ljudstvo v slovenjgraškem okraju ni tako zaslepljeno, da bi verjelo vse klerikalnim neumnostim.

+ **»Reichsdeutsche« o Slovencih.** Minule dni se je vozil neki gospod po državni železnici iz Jesenic proti Dobravi. V kupeju sta sedela dva Nemca iz Reicha, ki sta se pogovarjala o lepoti slovenske zemlje in je nista mogla prehvaliti; eden izmed njih pogleda slučajno na napise v kupeju, ki so nemški in laški, začudi se in reče, kako je vendar mogoče, da ni slovenskih napisov. »Da Krain doch eine überwiegende slovenische Bevölkerung hat.« Rekel je še, kako to, da ne zahtevamo od železnične uprave slovenskih napisov. Tako govore Nemci iz Reicha; a naši nemškutarčki? — Opozoril bi še enkrat vso javnost na škandalozne napise pri električni napeljavi iz Vintgarja na Jesenice »Kranjske industrijalne družbe«. **Totikanje te ispeljave je smrtno nevarno.** Polovica teh napisov je že tako obrabljena, da jih ni mogoče več čitati, da je torej opomin brezpomemben. Dobro bi bilo, da se okrajno glavarstvo prepriča o teh nedostatkih in zahteva novih in pravilnih napisov:

+ **Čukarija v Kamniku.** »Slovenec« prijavlja o čukarskem shodu v Kamniku na kilometer dolge članke, samo da bi spravil občinstvo v napačno mnenje, da se je čukarska priredba kdo ve kako obnesla. »Slovenčeva« pretiravanja so kar gorostasna. »Slovenec« tako laže, da sproti pozablja, kaj je zapisal. Na enem mestu pravi, da je bilo v Kamniku 900 Čukov, na drugem pa, da jih je bilo 400 v kroju, 200 pa brez kroja, torej skupaj 600. Sam torej priznava, da se je najprej zlagal za celo tretjino. V resnici je bilo vseh Čukov kakih 400. Ljudstva je bilo mnogo, saj so ljudje smatrali priredbo za cerkveno predstavo, zlasti ker se jim je povedalo, da pride škof. Ljudstvo je bilo tudi res zadovoljno. »Take pijanosti pa še ni bilo«, pravijo vrli katoliški možje in mi jim radi verjamemo. »Slovenec« pravi dalje, da so narodne dame pozdravile Čuke, pa ne pove, katere dame. Da se ne bo nikomur godila krivica, bodi povedano, da med narodnimi damami, ki so pozdravile Čuke, sta bili najodličnejši, glavarjeva kuharica, ki je oblekla narodno nošo, in vdova nekega klobučarja. Tudi čukarska narodna zavednost se je pokazala pri tej slavnosti. Ko je godba svirala »Hej Slovani« so se morali vaditelji gnesti med vrstami in Čuke v rebra suvati, naj se odkrijejo. A več se jih vzlic temu ni odkrilo. Dr. Lampe se je jezil, da župan dr. Kraut nepovabljenih gostov ni pozdravil. »Sokolom« še ni nikdar prišlo na misel zahtevati, naj jih kak klerikalni župan pozdravi. »Sokoli« so bili pred kratkim na Vrhniki in klerikalni župan vrhniški jih ni pozdravil. Kako se drznejo klerikalci zahtevati, naj njihove Čuke pozdravi napreden župan? Ta zahteva je naravnost impertinentna. Čuke sta v Kamniku pozdravila Benkovič v imenu meščanstva in tehant Lavrenčič v imenu mesta. V to nista bila opravičena, kajti klerikalci so v mestu in v obč. svetu v manjšini in smejo vsled tega govoriti samo v imenu te manjšine, ne pa v imenu vsega mesta in vsega meščanstva. To si naj zapomnijo, ker jim tak švindel, kakor so ga delali, nič ne koristi, marveč le škoduje.

+ **O priliki zleta vesoljne čukarije v Kamnik** delali so dobrovoljni Kamničani razne dovtipe na račun Čukov. Med drugimi naj jih samo nekaj navedemo: Kako naj bi se reklo zletu Čukov? Odgovor: »Čukulada«. Kako imenujejo v Mengšu čukarske telovadce? Odgovor: **»Telograbce«.** Kateri prizor bil je na »čukuladi« v Kamniku najbolj ganljiv? Odgovor: **Prizor zvečer, ko so Marijine device kranceljne Čukom prodajale.**

+ **Proti klerikalni politiki na Štajerskem.** Iz Šmartna pri Slovenjem gradcu nam pišejo: Proti nečuvenemu izzivanju mariborskih hujskačev na mladeniškem shodu, kateri se je priredil dne 1. t. m. na Holmcu edino z namenom, hujskati proti občinskemu odboru v Šmartnu pri Slovenjgradcu ter razdvojiti občane, je sklenil imenovani občinski odbor v svoji seji dne 8. t. m. soglasno sledečo resolucijo: I. Občinski zastop v Šmartnu pri Slovenjgradcu z ogorčenjem protestira proti nesramnemu hujskanju mariborskih klerikalnostrankarskih organizatorjev dr. Hohnjeca, Piška in dr. Verstovška proti občinskemu odboru ter županu g. Iv. Kacu. II. Obžaluje, da ravno slovenska poslanca, kakor Pišek in Verstovšek, mesto da bi delovala v prid našemu ubogemu kmetskemu ljudstvu na gospodarskem polju, vzbujata sovraštvo med poštenimi prebivalci tega okraja. III. Konštatira, da so poročila o mladeniškem shodu na Holmcu, objavljena v »Straži« in »Slov. Gospodarju« lažnjiva in iz trte izvita. IV. Priporoča mariborskemu škofu, da skrbi za to, da bodo odsihmal njemu podrejeni duhovniki delovali edinole v svojem poklicu ter popolnoma opustili neumestno hujskanje med prebivalci slovenjgraškega okraja.

— **Odgovor Rossegerju:** Za obrambni sklad družbe sv. Cirila in Metoda so se nadalje zavezali plačati po 200 K sledeči p. n. gg.: 309. Dr. Izo Reja, zdravnik v Krminu; 310. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na Polzeli; 311. Ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu; 312. Tržaške Slovenke; 313. dr. Jos. Barle, c. kr. notar v Kozjem; 314. A. Martelanc, trgovec, Barkovlje pri Trstu; 315. dr. Ferdinand Müller, odvetnik v Celovcu; 316. Anton Vovk, posestnik na Bledu; 317. Moška in ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Šiški; 318. Družina Polič - Muha, Trst; 319 A. Šarabon, trgovec, Ljubljana.

— **Glede računskih listkov družbe sv. Cirila in Metoda** piše rodoljub iz Zgornjega Štajerskega, da jih na svojem potovanju po Goriškem in Primorju ni nikjer prostovoljno dobil, temuč so se povsod izgovarjali, da niso vedeli, da je Slovenec, ali jih pa sploh nimajo. Tako malomarnost je opažati tudi marsikje na Kranjskem, celo v Ljubljani. So pa tudi rodoljubne gostilne, ki sploh izroče vsakemu gostu listek, ako je tudi gost Nemec ali Italijan, in le redkokedaj se tujec brani plačati bora dva vinarja. Ako bi se ravnalo v vseh slovenskih gostilnah tako, imela bi družba lepe tisočake več dohodkov na leto.

— **Na naslov ljubljanske električne železnice!** Ko se je pred nedavnim časom s takim uspehom končala stavka uslužbencev ljubljanske električne železnice, je ravnateljstvo obljubilo tudi jezikovne koncesije. Toda ravnateljstvo — pa tudi občinstvo ljubljansko — ima zelo slab spomin in tiste obljube so še danes neizpolnjene. Med tem ko je povsod po Ljubljani na javnih krajih dvojezičnost romala v zasluženi pokoj, delaš na naši električni železnici še vedno lahko slovensko-nemške jezikovne študije. Izginili pa so orijentacijski napisi na vozovih, tako, da tujec ki pride v Ljubljano in sede na električko, prav nič ne ve, kam se pelje, ali pa mora z vprašanji nadlegovati drugo občinstvo in sprevodnika. Ti nedostatki se morajo vendar že enkrat odstraniti. Zahtevamo, da se odstranijo vsi dvojezični napisi in da se napravijo samoslovenske orijentacijske table. Upamo, da bodo vendar tudi merodajni krogi opozorili ravnateljstvo električne železnice na njegove obljube.

**»I. podporna posojilnica«** s priimkom »Osebni zaup« naj bode denarni zavod za nepremožne in nepreskrbljene, za vse tiste, ki ne morejo dobiti porokov, kakor se zahtevajo navadno drugod. Predoglasi za pristop se sprejemajo Pred škofijo, št. 21, pritličje, desno, in sicer do 31. avgusta t. l. vsak delavnik od 10. ure dopoldne do 8. ure zvečer. Tu leže tudi pravila, vsakomur v pregled

**Poraz ljubljanskih Nemcev.** Lov občine Dovje, ki se razteza preko triglavskega pogorja, so imeli nad 40 let ljubljanski Nemci v zakupu, in sicer zelo po ceni. Kdor našo nemško gospodo pozna, se ne bo čudil, če povemo, da je bila slovenski turistiki vse prej kot naklonjena, in da je krepko podpirala nemški živelj, ki se v poslednjem času vedno intenzivneje zajeda v meso naše Gorenjske. Temu je bilo treba odpomoči in pred vsem poskrbeti, da lov po triglavskem pogorji pride v slovenske roke. To se je tudi zgodilo. Na javni dražbi, ki se je vršila dne 17. julija t. l. pri okrajnem glavarstvu radovljiškem, je zdražii ta lov za dobo 10 let za znatno zakupnino letnih 3115 K g. Milan Ivančič, tovarnar v Medvodah. Dražba je bila vrlo zanimiva, ker so si stali Slovenci in ljubljanski Nemci nasproti. Vodil je dražbo g. okrajni komisar. Po 3urnem boju je ponujena zakupnina dosegla višino 3115 K, in sicer je to svoto ponudil g. Milan Ivančič. Ker ni niti zastopnik ljubljanskih Nemcev, niti kdo drugi stavil nadponudbe, je g. komisar, ko je določeni čas potekel, dražbo zaključil in lov prisodil g. Ivančiču. Toda kaj se sedaj zastopnik ljubljanskih Nemcev zmisli? Vkljub temu, da je g. komisar dražbo že zaključil, ti pride na dan z zahtevo, da se mora dražba nadaljevati, češ, da on ne odjenja. Razume se, da so se vsi Slovenci, ki so bili pri dražbi navzoči, temu odločno uprli, in da se tudi g. komisar ni dal vgnati v kozji rog. Poparjeni so Nemci zapustili bojišče. Da se je vršila dražba popolnoma pravilno, more pričati sam gosp. okrajni glavar radovljiški, ki je bil dasirayno ni dražbe osebno vodil, pri dražbi navzoč, in je gospoda zastopnika ljubljanskih Nemcev ljubeznivo poučil, da je g. komisar postopal povsem korektno, in da je lov prisoditi g. Ivančiču, ker je le-ta stavil najvišjo ponudbo. Vkljub temu pa so ti ljubljanski Nemci, ki mislijo, da so nad vse zakone vzvišeni, vložili pritožbo proti tej dražbi. Izigravajo se kot prijatelje in dobrotnike ljudstva in vpijejo, da je občina znatno oškodovana, ker bi lahko od ljubljanskih Nemcev za svoj lov dobila najmanj 6000 K. Te gospode bi bilo dobro vprašati, zakaj takrat, ko so prosili za podaljšanje dosedanje zakupne pogodbe, niso občini ponudili za lov letnih 6000 K, s katerimi sedaj šarijo. Za 1200 K so ti prijatelji in dobrotniki ljudstva hoteli ta lov imeti. 6000 K je res lepa svotica in prav verjetno bi bilo, da bi »Kranjska hranilnica« ali pa »Südmarka« to svotico že utrpela — toda še lepši kot teh 6000 K je slovensko lice naših planin, slovenski značaj naše Gorenjske. Tega lica za letnih 6000 K pačiti ne damo. Radovedni smo pa, če se bode naša c. kr. deželna vlada, ki protežira na vse mogoče in nemogoče načine nemštvo v slovenski naši domovini, res upala ugoditi pritožbi in tako na nečuven način desavuirati svoja lastna funkcijonarja g. glavarja in g. komisarja, ter pogaziti povsem pravilno in postavno pridobljeno slovensko lovsko pravico. Sicer pa naj nemški gospodje nikar ne mislijo, da dobe lov v svoje roke, če pride do nove dražbe. To nas Slovencev ne plaši. Se bomo pač še enkrat udarili, toda v ta boj ne pojde le peščica slovenskih lovcev, marveč ves slovenski narod.

**Krški Sokoli, »Slovenec« in maše.** V ponedeljkovi številki se je »Slovenec« čisto po nepotrebnem obregnil na starosto krškega Sokola. V pojasnilo dotičnemu dopisniku sledeče: Sokoli so imeli na razpolago mašo pri kapucinih ob 5. uri zjutraj, v farni cerkvi ob 6. uri in zopet pri kapucinih ob polu 8. uri. Kdor je hotel imeti mašo, imel je tedaj lahko tri namesto ene. Sokolicam in naraščaju je bila pa razen prejimenovanih maš še na razpolago maša v farni cerkvi ob 9. uri in pri kapucinih ob 10. uri. Tedaj maš na izbero! Nikjer pa ne stoji zapisano, da bi moral starosta Sokole v procesiji voditi v cerkev, tega »Slovenčev« dopisnik pač ne dočaka! Z ozirom na naraščaj smo mnenja, da že roditelji ukrenejo potrebno, posebno sedaj v počitnicah. Kjer pa roditelji ne pazijo na take stvari, naj se pa javi »Slovenčev« dopisnik in naj dene dotične malopridneže »v orengo«; samo pazi naj, da ga kje ne posade pod kap. Dopisniku se zdi potrebno, opomniti starosto krškega Sokola, da je »slovenski« učitelj, ki mora vzgojevati otroke v **»versko-nravnem«** duhu. Bodi potolažen dragi prijatelj! Starosta krškega Sokola se je doslej potrudil, da je po skromnih močeh izpolnjeval svoje mesto kot učitelj; potrudil se bode tudi v prihodnje, morebiti še bolj. Da bo pa tudi zunaj šole vedno delal za napredek in presvitljenje narodovo, tega mu »Slovenčev« dopisnik ne sme zameriti. Učitelj mora učiti, ker je — učitelj. Ko bi bil pa starosta krškega Sokola študiral za duhovnega gospoda, potem bi ne bil starosta, imel bi mir pred »Slovencem« in njegovim dopisnikom in kar je največ vredno: dobro bi se mu godilo na tem in na onem svetu. — Amen!

**Socijalno gibanje trgovskih sotrudnikov.** V nedeljo 8. t. m. je bil v dvorani pri Lectarju v Radovljici sestanek trg. sotrudnikov in sotrudnic. Prišli so vsi. G. Česnik, sotrudnik pri tvrdki Friderik Homan, je govoril o razmerah trg. uslužbencev v Radovljici. Povdarjal je, da se bo v prihodnje strogo gledalo na to, da

---

Obrnil se je potem k ostalim gospodom in z ostrim, čeprav kratkim pogledom na Lenarda dejal:

»Zahvaljujem se vam pa, da se tako živo zanimate za moje početje in upam, da izvira iz prijateljskih nagnenj, kajti samo prijatelji smejo v šali izrekati dvome o resničnosti besedi kakega poštenega človeka.«

Kar poparjeni so sedeli gospodje in dame na svojih sedežih in so potrebovali več trenotkov, predno so prišli do sape. Hiteli so zagotavljati Mihaelu, da ni nihče dvomil o njegovih besedah, Lenard ni spravil nobene opravičevalne besede čez usne, pač pa je porabil prvo priliko, da jo je popihal iz Mihaelove bližine.

Mihael se za to že več ni zmenil. Sodil je, da je Lenard napravil neumno šalo, a ne iz zlobnega namena, nego iz nerodnosti. »Saj je na pol kmet« je rekel sam pri sebi. Sicer pa ga ni zdaj Lenard prav nič več zanimal. Magična moč Renatinih oči je bila zopet dobila oblast nad njim, čim je pogledal v te oči. Da, še nekako hvaležen je bil Lenardu, da ga je prišel klicat.

Prisedel je k družbi in začel prostodušno pripovedovati o svojem početju na Lesnem brdu. Renata je slonela na svojem stolu. Oči je imela na pol zaprte, a poslušala je pazno, kakor da ji Mihael kdovekaj pripoveduje. Toplo ji je bilo pri srcu in nekako srečna je bila, da je bil Mihael tako blizu nje.

Ta mirni prizor je prekinila gospa Terezija Ahčinova. Vsa razburjena je stopila v sobo, dočim je Ogulin z malicijoznim usmevom na tankih ustnih ostal na pragu.

»Ah — tukaj se vas dobi« je siknila gospa Terezija in kri ji je zalila tolsta lica. »Zanjič ste imeli na Cojzovem vrtu pogovor z baronico Renato in ste vsled tega pozabili na večerjo pri meni — danes pa ste zopet zapleteni v tak pogovor z baronico, da ste pozabili na turo, za katero ste me angažirali. Hvala vam gospod — kavalir.«

Mihael je planil po konci, v Renatini družbi je bil v resnici pozabil na ples.

»Milostiva gospa — prosim vas — bodite prepričani — jaz sem res pozabil« je hitel zatrjevati. »Prosim vas, odpustite mi.«

»Ni se treba opravičevati,« je rohnela gospa Terezija. »Razžalili ste me v drugič, za to ni opravičenja in ni odpuščenja.«

Gospa Terezija se je srdito obrnila in je odšla iz sobe.

»Kako ste mogli biti tako neuljudni?« je rekla Renata s karajočim glasom. »Terezija je po pravici razžaljena.«

»Vem, da sem neodpustljivo ravnal,« je dejal Mihael in kakor v sanjah dostavil polglasno: »A kako naravno je vendar, da sem tukaj pozabil na ples. Odpustila mi tega ne bo nikdar — a — mogoče, da bo to še na mojo srečo.

**(Dalje prihodnjič.)**

183. številka. V Ljubljani, v petek, 13. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod" velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta 12·—, četrt leta 6·—, na mesec 2·—
v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, na mesec 1·90
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira.
„Narodna tiskarna" telefon št. 85.

„Slovenski Narod" velja po pošti:
za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta 13·—, četrt leta 6·50, na mesec 2·30
za Nemčijo: celo leto K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30.—
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflove ulica 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Škodljivci ljubljanske mestne občine.

Klerikalna večina deželnega odbora je torej prepovedala mestni občini prodati dve parceli od stavbišča starega vojaškega oskrbovališča na Dunajski cesti »Kreditni banki«.

Kdo je dal deželnemu odboru pravico vtikati se v to stvar?

Deželni odbor pravi, da mu daje to pravico § 81. ljubljanskega občinskega reda.

Ta paragraf 81. določa, da mora deželni odbor odobriti sklepe občinskega sveta, kadar se gre za prodajo, zastavo ali zadolžitev **glavinske lastnine občine,** katere vrednost preseza znesek 1000 gl., a ne onega 10.000 gl., in da je treba posebnega dež. zakona, kadar gre za prodajo, zastavo ali zadolžitev **glavinske lastnine občine** v vrednosti nad 10.000gld.

V smislu § 84. obč. reda ima torej deželni odbor pravico vtikati se v premoženjske zadeve ljubljanske občine **samo tedaj,** kadar se gre za prodajo, zastavo ali zadolžitev **glavinske lastnine** (Stammvermögen).

Kaj pa je glavinska lastnina, »Stammvermögen« občine? Samo tista lastnina, ki je **prepisana v zemljiški knjigi na občino.**

§ 34. obč. reda pravi: Občinski svet je dolžan vso premično in nepremično lastnino, kakor tudi vse pravice občine in njenih zavodov imeti v razpreglednosti z natančnim **inventarjem,** katerega je vsako leto popraviti in razglasiti.«

Ob sebi se razume, da sme občina v ta inventar zapisati samo tisti svet, ki je res nanjo prepisan, ki spada res med njeno glavinsko premoženje.

**Svet vojaškega oskrbovališča pa ni v nobenih gruntnih bukvah prepisan na mestno občino in seveda tudi ni zapisan v onem inventarju, v katerem je zapisano vse glavinsko premoženje mestne občine. Ta svet torej ne spada med glavinsko premoženje občine in po postavi nima deželni odbor prav nobene pravice vtikati svoj nos v prodajo tega sveta.**

Mestna občina tega sveta sploh ni kupila v namen, da bi postal glavinsko premoženje, nego je **napravila transakcijo** v svrho, da izgine škoda erarna podrtija z Dunajske ceste in da se ta svet zazida. Več kot deset let je občina v tej zadevi obravnavala z vojnim in s finančnim ministrstvom, a v vseh teh spisih, ki jih je cel kup, ni nikjer in nikjer rečeno, da hoče občina ta svet zase kupiti, vedno se govori le o transakciji.

V vsi upravni praksi se natančno in dosledno dela razlika med »Stammvermögen« in med »Tauschobjekt«. Ljubljanska občina je kupila stavbišče vojaškega oskrbovališča, da se porabi kot Tauschobjekt, da z denarjem, ki bi ga skupila, **plača novo vojaško oskrbovališče na Kodelovem.**

Klerikalna večina dež. odbora ve to prav dobro in prav natančno in svesta si je popolnoma, **da je pogazila zakon in poteptala pravico.** Deželni odbor se je obesil na § 81. obč. reda **samo za to, ker je hotel imeti orožje, da bi zabranil prodajo omenjenih parcel »Kreditni banki«.**

Deželni odbor se je postavil na stališče, da spadata ti dve parceli med **glavinsko** lastnino občine. Dokazali smo, da to ni res. A deželni odbor **hoče občino in davkoplačevalce oškodovati** in zato je na tej krivični, prisiljeni in neutemeljeni podlagi prepovedal prodajo rečenih parcel.

Svojo prepoved opravičuje s tem, da je nakupna cena prenizka. 75 K za kvadratni meter, 225.000 K za dve parceli — to je deželnemu odboru premalo! Človek ne ve, ali bi se tej brezstidnosti smejal ali bi se jezil. 75 kron za štirjaški meter ne bo dobila občina za ta svet niti čez sto let, toliko plača samo, kdor hoče postaviti **reprezentacijsko** poslopje, pri katerem ve vnaprej, da se mu ne bo obrestovalo. Reprezentacijska poslopja pa zidajo dandanes samo velike banke in nihče drugi.

Stvar je jasna kot beli dan. Deželni odbor je **vedoma in namenoma kršil postavo,** ko proglaša svet starega oskrbovališča za glavinsko premoženje mestne občine in povrh še **zasmehuje** celo mesto, trdeč, da je kupna cena prenizka, ko je v resnici tako visoka, da je višje še desetletja ne bo doseči.

Kako **škodo** je deželni odbor napravil mestni občini in vsem davkoplačevalcem in kako škodo je napravil obrtnikom, o tem bomo še posebe govorili.

## Seja strankinih načelnikov.

Dunaj, 12 avgusta. Dr. Glabinski je pisal dr. Adlerju, da bo konferenca skušala doseči sporazum med prepirajočimi se strankami; zato tudi niso povabljeni socialni demokratje. Vkljub temu pa si je sklicatelj seje v svesti, da brez sodelovanja soc. demokratov ni mogoče sanirati parlamenta. Če bo konferenca dne 17. avgusta dosegla svoj smoter, bo vsekako sledila splošna konferenca klubovih načelnikov.

## Kreta.

Carigrad, 12. avgusta. Konzuli štirih vlastij — pokroviteljic v Kaneji so oddali provizorični vladi sledečo izjavo: Da se odstrani neposredna nevarnost v sedanjem položaju in da se izogne zopetnemu zasedanju otoka po mednarodnih četah je neobhodno potrebno, da se varuje striktno status quo. Odgovor provizorične vlade ima priti do sobote večera.

Pariz, 12. avgusta. Položaj se je zopet poostril. Turški ministrski svet je sklenil poslati grški vladi novo spomenico, istotako vlastim - pokroviteljicam. Poveljnik mornarice je dobil v zapečatenem zavitku ukaze. Vsi častniki na dopustu so bili nazaj poklicani.

Carigrad, 12. avgusta. Popoldne so bila v ministrskem svetu posvetovanja glede spomenice, ki se izroči v Atenah v soboto. Spomenica je baje pisana v zelo ostrem tonu, vendar ne stavlja na grško vlado pretiranih zahtev. Pri današnjem sprejemu grškega poslanika je izjavil veliki vezir, da grška spomenica ni zadovoljiva. Veliki vezir je tudi obljubil poslaniku odpomoči zoper protigrški bojkot.

Atene, 12. avgusta. Provizorična vlada v Kaneji je sklenila odstraniti grško zastavo, prosi samo 3 do 4 dni odloga.

## Perzija.

Teheran, 12. avgusta. Položaj je še vedno kritičen in bati se je novih revolt. Mohamedanci na jugu so se uprli in nečejo priznati novega šaha. Brat prejšnjega šaha se je vrnil v Perzijo in zbira pristaše. Vodilni krogi so v resnih skrbeh.

Teheran, 12. avgusta. Mladi šah je ves iz sebe radi ločitve z očetom in je skušal pobegniti; hoče se odpovedati prestolu. Sedaj iščejo novega šaha; kandidatov sicer ne manjka, vendar otežkoča celo akcijo pomanjkanje denarja. Vsak trenotek lahko izbruhne katastrofa.

## Španija.

**Notranji položaj.**

Madrid, 12. avgusta. V včerajšnjem ministrskemsvetu se je resno govorilo o tem, da bi sedanje ministrstvo odstopilo in naredilo mesta vojaškemu kabinetu.

**Maroko.**

Tanger, 12. avgusta. General Marina je dovolil dvema zastopnikoma Kabilov, da se v Melili vkrcata. Dospela sta včeraj v Tanger in hočeta zvedeti od španskega poslaništva mirovne pogoje.

## Generalna stavka na Švedskem.

Štokholm, 12. avgusta. Vsi hoteli in letovišča so popolnoma prazni, ker vkljub zagotovilu vlade, da tujski promet ne trpi, vendarle nikdo ne potuje. Največji hoteli so že morali odpustiti del uslužbencev.

Štokholm, 12. avgusta. Tovarne so zgubile vsled stavke največji del inozemskih naročil, ki jih večinoma tudi po končani stavki ne bodo več dobile nazaj. Zato bodo v doglednem času mogle v delo sprejeti komaj dve tretjini delavstva.

Kristijanija, 12. avgusta. Na Norveškem iščejo delavcev za švedske tovarne. Pritisk brezposelnih na agenture, ki so se napravile v to svrho v večjih mestih, je zelo velik.

Štokholm, 12. avgusta. Iz mnogih industrijalnih krajev se poroča, da so delavci sklenili vrniti se k delu.

## XXIV. glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

(Dalje.)

Na letošnjem občnem zboru nemškega »Schulvereina« trdil je nemški poslanec Dobernig, da skušajo Nemci, — in to je glavna točka njih stremljenja — obraniti si za nemški most do Adrije.

In vendar je pel naš pesnik Vodnik skoraj pred 100 leti:

»Od prvega tukaj
stanuje moj rod.
Če ve kdo za druz'ga
naj reče, od kod?«

Mi pa pravimo: Dokler bodemo Slovenci s tako silo ljubili svoj rod, dokler bode polagal vsak svoj dar na narodni žrtvenik, da si ohranimo svoj jezik in ojačimo svoje postojanke, se preko naše zemlje ne bo gradil nemški most do Adrije!! (Burno pritrjevanje in ploskanje.)

**Bilanca** za l. 1908. izkazuje nasledanje glavne točke:

**Prejemki.**

Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1907. l. 10.856 K 50 v.

**Dohodki leta 1908.** 1. Prispevki podružnic in sicer udnine, pokroviteljnine, darila itd. a) Kranjsko 20.707 K 98 v, b) Štajersko 10.919 K 43 v, c) Koroško 369 K 85 v, d) Primorsko i. s. Goriško 4545 K 01 v, Trst 12.484 K 53 v, skupaj 49.026 K 80 vin. — 2. Dohodki izvenpodružničnih veselic 3053 K 54 v. 3. Darila in podpore i. s. občin 3443 K, hranilnic 1751 K, društev 1723 K 60 v, skupaj 6917 K 60 v. — 4. Darovi Mohorjanov 27 K 70 v, 5. raznih darov 11.771 K 32 v. 6. Dohodki iz družbenih nabiralnikov 14.138 K 24 v. 7. Zbirke časnikov i. s. »Slov. Narod« 11.935 K 84 v. »Mir« 555 K 40 v, »Slov. Gosp.« 200 K, »Glas Naroda« 75 K, »Domovina« 25 K 97 v, »Slovenec« 23 K 78 v, »Gorenjec« 20 K, »Novi Slovenski Štajerc« 3 K 07 v, skupaj 12.839 K 6 v. 8. Dohodki iz prodaje družbenih vžigalic 6000 K. 9. Dohodki družbenega cigaretnega papirja 395 K 75 v. 10. Dohodki družbenih peres 50 K. 11. Dohodki družbenih svinčnikov 21 K 5 v. 12. Dohodki družbenega voščila za čevlje 38 K 20 v. 13. Dohodki družbenega platna 200 K. 14. Dohodki družbenih cilindrov za svetilke 380 K. 15. Dohodki družbenih drož 110 K. 16. Dohodki družbenih narodnih znakov 50 K. 17. Dohodki družbenih šolskih knjig 1202 K 62 v. 18. Dohodki družbenih knjig 1078 K 87 v. 19. Dohodki iz prodaje družbenega koledarja 2211 K 50 v. 20. Dohodki narodnega kolka 8404 K 13 v. 21. Dohodki družbenih razglednic 5534 kron 57 v. 22. Dohodki za računske listke 5519 K 53 v. 23. Dohodki za volila 2935 K 87 v. 24. Obresti od naloženega denarja 500 K 64 v. 25. Dohodki Veselove knjižnice 9 K 20 v. 26. Dohodki iz družbenih poslopij in posestev 300 K. 27. Dohodki iz prodaje družbenih sprejemnic 203 K 77 vin. 28. Dohodki narodnega davka 1260 K 91 v. 29. Prehodni prejemki 1135 K 20 v. 30. Razni prejemki 952 kron 62 v. Dohodki znašajo torej leta 1908 skupaj 136.268 K 69 v. Novo najeto posojilo pri Mestni hranilnici v Ljubljani 10.000 K, skupaj 157.125 K 19 v.

Izdatki. 1. Stroški deške ljudske šole v Trstu 20.829 K 34 v. 2. Stroški dekliške ljudske šole v Trstu 8893 K 8 v. 3. Stroški otroškega vrtca v Rojanu 1767 K 39 v. 4. Stroški otroškega vrtca pri Sv. Ivanu poleg Trsta 1275 K 60 v. 5.

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

VI.

Mihael ni kar nič mislil, da ne sme kakor prikovan ostati kraj Renate in ji onemogočati izvrševanje gospodinjskih dolžnosti. Nekaj časa se tudi Renata ni domislila teh dolžnosti, tako ljubo ji je bilo, da je Mihael v njeni bližini. Toda polagoma se je Renata zavedla, da se posebno pri prizoru z gospo Terezijo ne more kar tako posvečati Mihaelu. Začela se je vznemirjati, zlasti ker se je spominjala, da je obljubila Mihaelu plesati žnjim. Rada bi bila to obljubo preklicala, a ni se upala. Bala se je, da bi to Mihaela žalilo in bolelo.

Končno se je zopet oglasila godba iz velike dvorane.

»Ali se spominjate, milostiva baronica, da ste mi dovolili, Vas prositi za ples?« je vprašal Mihael polglasno. »Če Vam je prav . . .«

»Spominjam se«, je kratko odgovorila Renata in vstala. »Lahko greva-.

Besede njene so bile resne, a spremljal jih je prijazen pogled.

»Kako ste dobri . . .« je menil Mihael.

Zaplesala sta in se nekaj trenotkov molče sukala. Marsikateri gledalec ju je opazoval z dopadajenjem, misleč: lep par sta, da ga lepšega ni.

»Zakaj ste prej rekli, da sem dobra«, je nenadoma prav hladno vprašala Renata.

»Ne zamerite mi«, je odgovoril Mihael. »Časih kaj rečem, česar bi ne smel reči. Žal mi je.«

»Tudi meni je žal«.

**»Milostiva — če bi mogli uganiti le polovico tega, česar vam ne smem povedati, bi mi gotovo odpustili.«**

»Ljubše mi je, da ničesar ne uganem.«

**Ta odbijajoča hladnost je vzela Mihaelu njegovo običajno razsodnost.**

**»Ah milostiva«, je zavzdihnil, »nekaj sem vam že razodel . . .«**

**»Gospod Kržinar«, ga je prekinila Renata s ponosno resnobo, »ne govorite dalje! Poznam vas in spoštujem vas kot značajnega moža. Enkrat ste mi nekaj rekli, česar bi ne smeli reči, a verjeti hočem, da se je to zgodilo v trenotku izredne razburjenosti, ko svojih besed niste mogli prevdariti.«**

**»V trenotku razburjenosti? Recite raje, v trenotku blaženosti. In vender je spomin na tisti trenotek najlepši izmed vseh spominov, kar jih imam. Če je blaznost, vas ljubiti, potem, milostiva, sem neozdravljivo blazen. Lahko me v tem trenotku požedete od sebe, lahko mi prepoveste, vas še kdaj ogovoriti, ljubil vas bom vender in če bi moral plačati svoja čustva z življenjem, vam vender povem: Jaz vas ljubim.«**

**Mihael je bil ves iz sebe, nič ni vedel, kaj je govoril; govoril je le to, kar mu je narekovalo njegovo srce.**

**S stisnjenimi ustnicami in gledaje v stran je poslušala Renata ta izbruh Mihaelovih čustev. Mihael je moral imeti utis, da ga Renata neče slišati. Toda njene srce je vriskalo, njena duša se je topila blaženstva in vse v njej je koprnelo po onem, ki ji je šepetal tako sladke besede na uho.**

**Zavedala se je: če bi bila sama, bi mu zdaj ovila roke okrog vratu in ga poljubila tako vroče, kakor bi hotela na njegovih prsih umreti. A bila sta v plesni dvorani in to je bila njena sreča.**

**»Ah, ne delajte se, kakor da vas je strah pred menoj«, je nadaljeval Mihael. »Le z enim samim pogledom mi razodenite svoja čustva.«**

**»Ne«, je odgovorila Renata. Morala je napeti vse moči, da je premagala samo sebe. »Zavedam se, da nisem taka, kakor bi morala biti, grešnica sem, ali ne tolika, da bi vas hotela še dalje poslušati. Rekli ste, da me ljubite. Mihael Kržinar — daj bog, da bi to ne bilo resnično. Ali rekli ste tako. Mihael — ali ni v vas nič več časti, nič več ponosa in nič več lastne moči? Ali je iz vašega srca izginila vsa velikodušnost, da mi govorite o svoji ljubezni in da nič ne pomislite, kaj bi se moralo zgoditi, če bi tudi jaz ljubila vas?«**

**V tem hipu ni Renata nič več omahovala. Prav ko je bila v nevarnosti, da premaga ljubezen njen razum, je prišla nekako k sebi, zadobila je zopet duševno ravnovesje. V trenotku največje nevarnosti se je oglasila njena vest, in ji dala moč in pogum.**

**Globoko je zajela sapo in potem še rekla:**

**»Mihael Kržinar — jaz hočem ostati poštena žena, ne samo pred ljudmi, nego tudi pred svojo vestjo.«**

**Ničesar ni mogel Mihael odgovoriti. Molče je ponudil Renati roko in jo peljal v sobo, kjer sta prej sedela.**

**»Vem Mihael, da niste taki, kakršnega bi vas morala smatrati po tem, kakor ste danes ravnali. Vem, da imate značajnosti in plemenitosti dovolj, da bodete vsaj v prihodnje spoštovali v meni omoženo ženo. Najbolje bi bilo, če bi se nikdar več ne videla, ali za slučaj, da se še kdaj snideva, hočem v naprej imeti gotovost, da vam smem zaupati popolnoma in brez zadržka. Recite, Mihael, ali vam smem v tem smislu zaupati?«**

**Za trenotek je Mihael povesil oči, zadrhtelo je nekaj v njem, potem je zopet dvignil glavo.**

**»Hočem biti vreden vašega zaupanja« je rekel s trdnim glasom. »Vi ste dobri in plemeniti — tudi jaz poskusim biti tak. Na mojo čast — zaupate mi lahko. In odpustite mi, da me je premagalo, kar nosim v srcu.«**

**»Tiho« je mehko in ljubo ukazala Renata in podala Mihaelu roko. »Verujem, da vam smem zaupati in da me nikdar z nobeno besedo ne bodete spominjali današnjega večera in vaših današnjih besed.«**

**Mihael je poljubil drobno roko baronici Renati.**

**»Odpustite« je rekel »in pozabite.«**

**»Odpuščam« je dihnila Renata, »pozabila pa ne bom.«**

**Tako mehko je to rekla Renata, da je v Mihaelu vse vzkipelo, a zdaj ga čustva niso premagala. Še en hiter, komaj viden pogled in razšla sta se.**

**Ko je Mihael prekoračil prag sosedne sobe je zaslišal za seboj žvenket. V sobi, kjer je bil pravkar z Renato, se je morala razsuti šipa.**

**»To je zlo znamenje« je pol v šali pol resno mislil Mihael in se ozrl v sobo, ki jo je ravnokar zapustil. Tedaj pa je zagledal med preprogami prepadeni obraz Lenarda barona Benalje.**

še za enega, in pa po »Mirovem« poročilu o zborovanju. Dr. Brejc je štel namreč tudi svoj glas, dasi je predsedoval; na tozadevno opozoritev je še vztrajal pri tem in šele po daljši kontroverzi je proglasil, da ima pač pravico izjaviti, da je tudi on **za** razpust. No, da ni bil proti razpustu, to so vedeli vsi zborovalci prav dobro, ni bilo treba šele pokazati, s kom da glasuje! Za tako neumnega ga pa tudi nimamo, da bi ne vedel, da predsednik pri navadnem glasovanju odločuje le pri enakosti glasov! — »Mirovo« poročilo pa pravi, da je bil predlog sprejet z — dvetretjinsko večino. Naj nam vendar »Mir« razloži ti dve tretjini! Da bi bil urednik tako slab računar, da bi ne vedel, da je $2 \times 13 = 26$, tega ne verujemo; da bi pa **namenoma** hotel čitatelje »farbati« v nadi, da ne bo nihče zapazil napake, tudi dvomimo; razlagamo si stvar tako, da je mislil, da je treba dvetretjinske večine in da je v naglici samo pisal, ne da bi mislil, je li prav ali ne: zanesel se je na dr. Brejca tembolj, ker tudi nasprotniki niso protestirali.

Da je bilo dogovorjeno, kaže tudi dejstvo, da niso prišli k zborovanju tudi oni Slovenci, ki sicer veljajo za klerikalce, a niso od Brejca odvisni ne gmotno, ne duševno: vsi, ki so zmožni in **si upajo** po svoje misliti, so ostali doma. **Vedeli so za grd namen dr. Brejca,** zato se njegovemu vabilu niso odzvali, ker bi morali **po svoji vesti nastopiti proti njemu,** česar pa zopet niso hoteli.

Razpust je predlagal urednik Smodej, **v njegovi glavi se pa ta misel ni porodila.** Za toliko narodnega in treznega velja ta mož, da se nam ne zdi zmožen za kaj takega. Tudi to je dokaz, da je bil razpust dogovorjen.

Če bi bil predlagatelj šele na občnem zboru prišel do te misli, bi je gotovo ne bil izrazil takoj v formalnem predlogu, ne da bi se prej posvetoval z dr. Brejcem. Tudi bi bil v utemeljevanju rekel n. pr.: »Ker vidimo vsi, da ne moremo sodelovati, predlagam razdružitev,« dočim je v resnici dejal le: »Da damo zgled drugim koroškim podružnicam, predlagam razdružitev.« **S tem je rečeno, da je bila že v naprej sklenjena razdružitev ne samo celovške, ampak vseh koroških podružnic,** seveda, če se bodo dale.

Da je bila razdružitev že naprej sklenjena, kaže **ves nastop** dr. Brejca. Ponavljamo tu še enkrat prvo trditev: **edini namen** onega občnega zbora je bila razdružitev, o kateri zdaj trdijo, da je bila šele posledica burnega zborovanja. Zborovanje je bilo sicer res burno, a tako je hotel dr. Brejc imeti, ker je bilo tudi njega sram stopiti pred zborovalce s takim predlogom kar naravnost.

Govorili smo o stvari obširneje, da bo vsak lahko spoznal te hinavce. Če bi pa komu še ne bilo dovolj, dostavljamo, da so **na občnem zboru sami priznali, da je bilo vse že v naprej dogovorjeno.**

Samo za nadvlado jim gre. Slovensko šolstvo jim je mar samo v toliko, kolikor ga potrebujejo za svojo reklamo. Ker jim je javnost pogledala v karte, so začeli tako nerodno lagat, da jih bo tudi **preprosto ljudstvo na Koroškem** lahko spoznalo . . .

# XXIV. glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

**Poročilo glavnega tajnika gospoda dr. Žerjava.**

Slavna skupščina! Leto, ki preteka od zadnje Ciril Metodove skupščine v Ptuju, bode za vselej s častjo zapisano v zgodovini slovenskega naroda. Izza l. 1848. in dobe narodnih taborov ni stopila narodna zavest Slovencev na tako elementaren način v ospredje. 13. kimovca 1908 se je vršila skupščina naše družbe v Ptuju, kjer je izbruhnila nemška strast in sovraštvo v dotlej nam nepoznani meri. Tedaj se je pokazalo, kako ljubi naš narod svojo šolsko družbo. Socijalni skupini, ki na tak živahen način pokaže, kako je vsem njenim članom na usodi posameznikov in narodne organizacije, gre z vso pravico ime narod, dasi Slovenci nimamo svoje državne celote.

Po 13. septembru je odmevalo po vsej domovini. Osmino velike skupščine smo praznovali v Ljubljani ob krvi ustreljenih mučenikov **Ivan Adamiča** in **Rudolfa Lundra.** Kot nepolitičnemu društvu, ki nam preži c. kr. vlada za vsakim korakom, nam ni dovoljeno, da Ciril Metodova družba javno izrazi svoje mnenje in občutke. To pa bi bilo tudi nepotrebno, saj vsi vemo, kaj smo si zaprisegli ob grobu Lundrovem in Adamičevem.

Poročati o družbinem delovanju v preteklem letu mi je letos toliko lažje, ker je naše narodno časopisje v posebnih oddelkih, posvečenih obrambnemu delu, o njem veliko poročalo in se je ustanovil izven družbe mesečnik »Slovenski Branik«, ki sestavno goji manjšinska vprašanja. Poročal bom letos povsem suho in stvarno o našem položaju in delu, saj čuvstva, ki nas k temu delu vleče, je v vsakem narodnem srcu dovolj.

Pred dvema letoma smo si odkrito priznali, da je družbina notranja organizacija, naše podružništvo v veliki meri le na papirju in da mu treba spopolnitve ter globokosežne reforme. Taka reforma se čez noč ne da izpeljati. Vender se je naša organizacija v zadnjih dveh letih ojačila bolj, kakor je to bilo poprej v celem desetletju. Nismo sicer še došli tako daleč, da bi povsod podružnice izgubile tisti svoj slučajni značaj in bi delale trajno, redno in sestavno. Nismo še prišli skoro nikjer do tistega ideala podružnic, ki sem jih popisal v Koledarju naše družbe za leto 1908 — vendar so nekatere podružnice že dospele tako daleč, **da gredo pri nabiranju članov do zadnjega slovenskega moža in žene svojega okoliša, da svoje člane poučujejo v naših narodnih - obrambenih vprašanjih in da se bo končno moglo jim izročiti kak manjši okoliš na meji v neposredno oskrbo.** Most mej diletantizmom, ki je v podružništvu neizogiben, in sestavnim delom bodo gradili naši potovalni učitelji, kojih število se bo moralo še pomnožiti.

Na Kranjskem se je naša organizacija od lanske skupščine zelo okrepila.

Ljubljanske podružnice so ohranile svojo delavnost, priporočam pa, da si popolnoma točno opredele svoj okoliš po okrajih, ter le v teh okrajih nabirajo člane. Šentpeterska ženska in moška podružnica, dalje novoreformirana šentjakobsko - trnovska že delajo na podlagi tega načela. Želeti je, da se za dvorski in kolizejski okraj osnuje nova podružnica, ako se I. ljubljanska v tem smislu ne reformira. Le take krajevno opredeljene podružnice bodo mogle podrobno agitačno delo izvrševati in zanesti demokratičen značaj v podružništvo. Predavateljev in poročevalcev bo mogla centrala dovolj postaviti. Vodmat doslej ni samostojno organizovan, priklopil se bo lahko novi pravkar snujoči se važni podružnici za občino Moste, ki ima veliko nalogo, da reši moščansko šolsko vprašanje in **zabrani vsakteri nemški pojav v tej važni postojanki pred durmi bele Ljubljane. Krog Ljubljane smo vstvarili pas dobro delujočih podružnic. V Šiški dobro deluje moška in se je ustanovila ženska podružnica. Ustanovili smo dalje dobro poslujočo podružnico na Viču, ustanovili Škofljico-Laverco, h kateri je začasno priklopljen tudi Ig. Grosuplje so naravnost vzorna podružnica. Za Dobrunje- Štepanjo vas se podružnica pravkar snuje, na Posavju že deluje. Št. Vida nismo mogli doslej oživeti in moramo žal podružnico črtati. Medvode-Sora se že snuje. Mrežo krog Ljubljane bo kmalu popolna.**

Podrobnejši podatki o podružništvu bodo razvidni iz koledarja. Kako smo začeli organizovati ljubljansko okolico, sem navedel kot primeren vzor, po katerem naj bi se iz vseh mest in trgov vršilo organizacijsko . delo v okolici. Izmej delov Kranjske dežele je Dolenjska še najbolj organizovana, zanjo gredo Notranjska in končno Gorenjska. Kot važno pridobitev je imenovati novo podružnico v Kočevju, ki ima občni zbor še ta mesec. Ona naj postane središče narodnega prosvetnega gibanja kočevskih Slovencev. Nemci napenjajo vse moči, da razširijo meje kočevskega jezikovnega otoka. V črnomaljskem, metliškem in novomeškem okraju pritiskajo z gora v slovensko dolino, v kočevskem okraju samem pa drže k tlom vsak slovenski pojav in sicer, kakor smo videli tudi z roparsko silo! Na vstočni meji jezikovnega otoka smo podprli Čeplje, da morejo graditi lepo javno šolo. Visi pa še vedno rodinsko vprašanje, vendar ni dvoma, da se s pomočjo črnomaljske podružnice in agilnega dr. Maleriča posreči to vprašanje popolnoma urediti. V metliškem in novomeškem okraju se borimo proti šulferajnski šoli v Lazah. Družbina šola v Rožnem dolu se otvori še letos. Tudi glede drugih tamošnjih vprašanj se je primerno ukrenilo. V Lazah bo zidal šulferajn za svojo šolo novo poslopje. Akt o novi slovenski šoli na Uršnih selih leži že dolgo nerešen pri deželnem šolskem svetu. Ako bodo okrajni in deželni šolski svet, dalje pa tudi deželni odbor poslovali naglejše in pravičnejše, se bodo nameni naše družbe, ki se ne straši nobenega izdatka, lahko uresničili. Naše delo v kočevskem okraju, dalje v najskrajnejši Gorenjski se odteguje vsaki objavi. Družbina organizacija na Primorskem je veliko boljša nego na Kranjskem. Tržaške podružnice vse delujejo, goriška dežela je pa posejana s pridnimi podružnicami. O našem narodnem položaju v Trstu spregovorim posebej, kar se Goriške tiče, ima družba delokrog le v takih krajih, kjer narašča industrija. Pozorni moramo biti na Tržič, ki ima velikansko bodočnost, v Krminu se deluje z naše strani jako uspešno. V Gorici sami deluje »Šolski dom«, družba pa je pripravljena v kolodvorskem delu mesta pomagati, ako se lokalnim činiteljem posreči vstvariti vse zato potrebne pogoje.

Veselo se razvija podružništvo na Štajerskem. Samo v letu 1909 smo jih ustanovili 12, 5 pa jih je oživelo. Kakor svež veter gre po zeleni Štajerski.

Naše delovanje se je najbolj kazalo v dravski dolini od Spodnjega Dvograda navzdol. Vsako prošnjo smo ugodno rešili. V posameznosti se spuščati ne morem, vendar porabim priliko, da naprosim krajevne činitelje, naj prošnje, kadar jih pošljejo, opremijo s prav podrobnimi podatki. Kolikokrat se je že družbi pripetilo, da je hipoma rešila prošnjo za kak velik šolski donesek, a se isti prosilci, ki so v prvem navdušenju pešali, potem se umikali in niso hoteli delovati pri izvršitvi projekta. Tako n. pr. se je nekoč neki krajevni odbor pod vodstvom Frana Žebota iz Št. Ilja silno zavzel za ustanovitev neke važne šole, a ko je družba rešila prošnjo, ni bilo o nadaljnem sodelovanju ne govora. Torej vsake take zadeve prosimo, da se resno in vstrajno oprime, ne le za hip.

Na Koroškem deluje danes le 5 podružnic, 3 se jih ustanavlja.

Ob tej priliki moram pojasniti razpor radi »Slov. šolskega društva.«

Družba sv. C. in M. je od nekdaj bila pozorna na Korotan, saj v veliki meri je zanj ustanovljena. Delovala je v sporazumu s tedanjim vodstvom koroških Slovencev, kateremu je načeloval nepozabni Andrej Einspieler. Bilo bi krivično tajiti, da se od družbene strani ni mnogo storilo za probuditev koroških Slovencev. Nešteto podružničnih shodov in veselic se je priredilo, kjer so govorili govorniki iz centrale poslani. Vse to po inicijativi in v sporazumu s tedanjim celovškim vodstvom. V času, ko je imela družba še prav malo dohodkov, se je lotila ustanovitve šole v Velikovcu. Izza kakih 9 let pa je to propagandno delo naenkrat nehalo. Podružnice so začele pešati, nič več ni bilo v njih tistega navdušenega in požrtvovalnega dela. Tačas je prešlo politično vodstvo na Koroškem v druge roke. Družba pa je še vedno se držala starih tradicij ter v vsem svojem delovanju bila odvisna od te politične centrale. V vseh zadevah je čakala njenasveta, pa tudi njene inicijative. To vodstvo si je želelo »skrb in delo«, kakor tudi sedaj povdarja, družba pa naj bi financirala. V resnici pa so bila to leta, v katerih ni prišlo nič inicijative iz Koroške. Le župnik Ražun se je trudil krog šentjakobskega vprašanja. Končno smo prišli do prepričanja, da tako stagniranje nič več ni vzdržljivo; podružnice večji del in vse podrobno delo je spalo. Družba je nastavila potovalnega učitelja, da pride v direkten stik s prebivalstvom in spozna njega kulturne potrebe. Mislim, da ta sklep lanske skupščine ni bil g r e h. Ako bi čakali, da pride od »katoliškega političnega društva« zadostna inicijativa, bi znali zamuditi še eno desetletje. Dasi pa smo stopili v neposreden stik z novimi činitelji, ki jih to društvo ne priznava, nismo kat. pol. društva ignorirali. Prosili smo za informacije, a nismo vselej dobili odgovora. Ako torej do skupščine v Boh. Bistrici do marsikejega dela ni prišlo, ne gre krivda družbi, temuč le dejstvu, da smo se zanašali na inicijativo činitelja, ki tega svojega monopola ni uporabljal. Izza l. 1907. naj nam pa nihče nič ne očita. Nobene resne prošnje iz Korotana nismo negativno rešili, podpirali smo osebe in zavode, ki imajo z narodno izobrazbo stike. Družba rada podpira vsako narodno izobraževalno stremljenje na Koroškem. Res je, da ni ustanovila po Velikovcu nobene nove ljudske šole. To pa ne le radi tega, ker se z našimi skromnimi sredstvi na drug način več opravi mnogokje kakor potom šolskih stavb, ki zahtevajo velike in trajne investicije, tudi inicijative ni bilo. Za šolo v nekem kraju bilo je vse pripravljeno, a preprečil jo je knezoškofijski ordinarijat v Celovcu. Za Št. Jakobsko šolo se je družba hotela engažirati in je bila pogodba že sklenjena, a prišla je razsodba upravnega sodišča, ki je potrdila slov. stališče. Danes se vzdržuje v Št. Jakobu javna slovenska šola v prostorih, ki jih je sezidala slovenska darežljivost. Glede šentjakobske šole nam je »katoliško politično društvo« izjavilo, da nas odvezuje sklenjene pogodbe. Družba pripravlja ustanovitev nekaterih manjših šol, spopolnitev Velikovca, podpira slovenske šole in vse kar je z njimi v zvezi.

Komaj je lanska skupčina storila sklep o potovalnem učitelju za Koroško, se je takoj ustanovilo novo »S. Š. D.« 4. decembra 1908 je deželna vlada koroška potrdila pravila novega društva. 10. januarja 1909 nam je naznanilo »S. Š. D.« razloge svoje ustanovitve. Izjavilo je, da bode pred vsem korporacija, ki bo nasproti oblastem zastopala pravice Slovencev do š o l s t v a, dalje potrebuje »Gospodinjska šola« v Št. Jakobu neko pravno osebo, ki je nje lastnica. Društvo da hoče ustanavljati podružnice, a se ozirati na stare Cirilove podružnice. Ciril-Metodova družba pa ne bi smela novih podružnic ustanoviti. Družba se ni mogla odreči delovanju na Koroškem, nakar je »S. Š. D.« naznanilo, da se pride predsednik Rožun sam pogajat. Naznanil je to z dopisom 3. februarja 1909. Isti dan je pa po trditvi »Mira« bilo poslano pismo na nas vse drugo pismo. »Mir je to bajno pismo objavil. Družba je vprašala g. Ražuna, kdaj je to pismo bilo poslano, a ta je moral »Mir« desavirati z dopisom 4. avgusta 1909, kjer nam poroča, da se je uredniku »Mira« pripetila zamenjava, ki jo kot neljubo obžaluje. Dne 19. februarja se je vršila seja, koje se je udeležil predsednik Ražun, uspeh je bila sledeča resolucija, ki jo je obljubil g. Ražun priporočiti odboru »S. Š. D«:

Št. 398/1909.

Slavno »Slovensko šolsko društvo« za Koroško
(v roke predsednika gosp. župnika Mateja R a ž u n a)
pri Sv. Jakobu v Rožu.

Pri seji ožjega odbora družbe sv. Cirila in Metoda, kateri je prisostvoval g. župnik Matej Ražun in kateri je svoje mnenje pismeno izjavil šolski vodja in župnik v Št. Ruperta pri Velikovcu g. Fr. Treiber, se je po vsestranskem razgovoru sprejela sledeča resolucija, ki jo je g. župnik Ražun obljubil priporočiti odboru »Slov. šolskega društva«.

Družba sv. Cirila in Metoda jemlje na znanje ustanovitev »Slov. šolskega društva« za Koroško ter z veseljem pozdravlja od njega izraženo željo, da bodi njegovo razmerje do družbe sv. Cirila in Metoda odkrito prijateljsko, delovanje obeh društev pa ne samo složno, ampak skupno.

Družba jemlje nadalje na znanje, da hoče »Slov. šolsko društvo«: 1. zastopati in braniti pravice slovenskega naroda v šoli, v javnosti in napram oblastem, 2. ustanoviti in vzdržavati gospodinjsko šolo pri Sv. Jakobu v Rožu.

V prvem stremljenju obljubuje družba sv. Cirila in Metoda »Slov. šolskemu društvu« svojo podporo ter prosi, da tudi »Slov. šolsko društvo« družbo obvešča vselej o svojem delu ter pripravlja družbeno sodelovanje.

Glede šolskega vprašanja pri Sv. Jakobu v Rožu izjavlja družba, da hoče iz svojih sredstev vzdržati zasebno ljudsko šolo s pravico javnosti, kakor je primerna potrebam tamošnjega prebivalstva, to pa le v slučaju, ako bi sedaj obstoječa in iz javnih sredstev ozir. iz normalno šolskega zaklada vzdrževana šola iz kakšnih posebnih vzrokov prenehala biti kot taka.

Zato pa prosi družba sv. Cirila in Metoda, da slavno »Slov. šolsko

**(Dalje v prilogi).**

# Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Mihael je planil pred Lenarda in ga prijel za goltanec. Kakor z železnimi kleščami ga je držal, tako da se Lenard še braniti ni mogel in je le mahal z rokama okrog sebe.

»Lopov — ti si prisluškoval« je srdito zarohnel Mihael. »Če se premakneš, te na mestu ubijem.«

Tako strašen je bil v tem trenotku Mihael Kržinar, da se ga je rokovnjaški baron bal kakor smrti.

Mihael se je zavedel, da spravi Renato v silne neprilike, če se zgodi v njeni hiši škandal.

»Ako mi obljubite da bodete mirni in da bodete molčali o tem kar ste slišali« je rekel Mihael, »potem Vas izpustim. Seveda Vam dam vsako zadoščenje z orožjem.«

Mihael je izpustil Lenarda, še predno je ta dal kako znamenje. Vedel je, da je kos Lenardu in da ga lahko uniči na mestu, če hoče.Lenard je najprej globoko zasopel, potem je siknil:

»Zadoščenje mi bodete dali —na življenje in smrt«.

»Na življenje in smrt« je srdito ponavljal Mihael, »A gorje Vam, če izdaste le eno besedo tega, kar ste slišali.«

»Od sedme ure zjutraj sem Vam na razpolaganje« je še rekel Mihael, potem je obrnil Lenardu hrbet in je odšel iz sobe.

Stopil je najprej v plesno dvorano. Oko njegovo je iskalo Renato. Še enkrat jo je hotel videti.

»Kdo vé, če bom jutri zvečer še živ« je rekel sam pri sebi, »saj enkrat moram še videti ta ljubi obraz.«

Zagledal je Renato na drugi strani dvorane. Približal se ji je in ko je bila sama, je stopil k nji.

»Odhajam, milostiva baronica« je rekel »in ne vem kdaj se zopet vidiva.«

» Kako to?« se je začudila Renata. »Kaj mislite odpotovati?«

»Še sam ne vem. Mogoče je vse. A eno prošnjo še imam.«

»Kaj želite, prijatelj?«

»Dajte mi na pot svoj blagoslov« je šepetaje prosil Mihael. »Blagoslov plemenite žene mora donesti človeku srečo in mu dati pogum v vseh slučajih življenja.«

Pogledala ga je resno in ljubo, potem pa tiho rekla:

»Naj vas spremlja moj blagoslov na vseh potih življenja.«

»Hvala Vam, Renata« je dihnil Mihael in naglo odšel, ne da bi se poslovil od drugih.

Šel je naravnost domov. Zdelo se mu je, kakor da je Renata nad njim izrekla zadnji requiescat in pace, ki naj ga spremi v večnost. Mirno se je pripravil na to.

Še šest ur je imel časa do prihoda Lenardovih prič. Treba je bilo v tem času vse urediti.

Najprej je sedel k mizi in počasi in previdno spisal svojo oporoko. Kar je imel svojega po materi podedovanega premoženja, je določil v dobrodelne namene, postavil pa je v oporoki tudi prošnjo do očeta, naj mu položi v grob malo podobo baronice Renate. Uredil je potem vse spise in vse kar je bilo njegovega in šel na to klicat očeta.

»Kaj ti pa je, da me budiš tako pozno ponoči« je vzkliknil stari Kržinar, ko se je predramil.

»Vas še ponoči potrebujem, oče« je odgovoril Mihael. »Vem, da se lahko zanesem na vas v vsakem slučaju.

»V vsakem« je potrdil stari in se vsedel v postelji. »Govori, kaj je.«

»Na plesu pri baronu Benalji sem zasačil nekega človeka pri prisluškovanju. Zagrabil sem ga za vrat, ga imenoval lopova in mu grozil, da ga ubijem. Ob sedmih prideta njegovi priči. Dvoboj bo na življenje in na smrt.«

»Eden tvojih sekundantov bom jaz« je vskliknil stari Kržinar. »To se samo ob sebi razume«.

»Res, oče?« se je razveselil Mihael. »Klical sem Vas, da bi Vas vprašal za to uslugo«.

»Šele vprašati si me hotel? Fant moj, kaj me tako slabo poznaš? Ti bi moral najprej vedeti, da bom jaz to od tebe zahteval.«

Stari Kržinar je bil med tem že skočil iz postelje in se je v naglici oblačil.

»Treba je dobiti še drugega sekundanta — pojdi ga iskat, med tem ko se jaz oblečem, da se potem v miru porazgovorimo.«

»Mislim, da bo najbolje, če prosim kapitana Mrmoljo, je menil Mihael. »Štejem ga med svoje najbolje prijatelje.«

»Mrmolja bo pravi mož,« je pritrdil stari Kržinar. »Pojdi ga iskat.«

Čez kako uro se je vrnil Mihael s kapitanom Mrmoljo. Stari je bil dal med tem pripraviti primeren zajutrek. Ko so se vsi okrepčali, si je stari užgal pipo, se naslonil na svoj stol in rekel mirno in ravnodušno:

»Zdaj, Mihael, razloži nama vse, da bomo tvojo stvar vzeli v pretres.«

»Nimam vama nič posebnega povedati,« je dejal Mihael. »Na plesu pri baronu Benalji sem prišel v navskrižje s človekom, ki mi že itak kar nič ne ugaja. Zgrabil sem ga za vrat, ga imenoval lopova, mu grozil, da ga ubijem in končno mu povedal, naj me pozove na dvoboj.«

»Kdo pa je ta človek?« je vprašal kapetan Mrmolja.

»Ah, kdo — baron Lenard Benalja,« je vzkliknil Mihael.

Stari Kržinar se je prav od srca zasmejal.

»Ta klada? ta Lenard? Kdo bi kaj tacega mislil. Ali se hoče s teboj dvobojevati na cepce ali na vile, saj flereta še ni imel v rokah.«

»Motite se, oče,« je menil Mihael. »Ta Lenard je prijatelj Ogulinov in Ogulin je tako previden, da zahteva od vseh svojih prijateljev, da se morajo vaditi v borenju.«

»Potem je stvar malo drugačna,« je priznal stari Kržinar, ki mu očividno ni prav nič imponiralo, da se Lenard vežba v borenju. »Katero orožje naj določiva?«

»Meni je vse eno — fleret, sablja ali samokres — naj izbere orožje nasprotnik.«

»Pravico izbrati orožje, imaš ti,« se je oglasil malobesedni Mrmolja. »Sablja je samo za otročji dvoboj, kaj torej hočeš, fleret ali samokres.«

Mihael je bil zadovoljen. da njegov oče in kapitan Mrmolja nista vpraševala, zakaj je Lenarda prijel za vrat in ga imenoval lopova. Da bi jima to ne prišlo še na misel, je provzročil prav živahno razpravo o vprašanju, katero orožje bi bilo bolje izbrati. Končno so se zedinili, da prepuste določitev orožja Lenardu in da naj se dvoboj vrši še dopoldne v mestnem logu.

»Zdaj, Mihael,« pojdi spat,« je rekel stari Kržinar, ko je bilo vse dogovorjeno. »Vem, da imaš krepke živce, a dobro bo le, če se od plesa in razburjenja te noči odpočiješ. Kadar bodeva z Mrmoljo vse v red spravila, te že pokličem.«

(Dalje prihodnjič.)

Opoldne so Sokoli kosili po raznih narodnih gostilnah tržiških, kjer so bili naravnost ljubeznjivo postreženi.

Ob 2. je bil sprevod po trgu. Na telovadišču tik postaje se je zbrala sokol. armada, ki je odkorakala med spremljevanjem godbe Slov. Filharmonije iz Ljubljane oziroma trobentanjem trobentačev v trg. Krasen je bil pogled na te čete, pred katerimi so šle zastave ljubljanskega, kranjskega in jeseniškega Sokola, za njimi pa korakal naraščaj istotako v kroju. Zato ni čudno, da je bilo v Tržiču tako silno navdušenje, ko je bil ves trg poln Sokolov, da je kar grmelo »Na zdar« - klicev, nežne roke zavednih slovenskih Tržičank so pa sule na prišlece iz vseh oken cvetje in zelenje. Tržič sam je bil tako ves v slovenskih zastavah, da je bilo teško najti par hiš, kjer ni bilo zastav.

Na glavnem trgu pred prostori »Slovenskega bralnega društva« so se sokolske vrste ustavile. Tu jih je pozdravil v iskrenih besedah starosta tržiškega Sokola brat Marinček, ki je rekel med drugim: Že marsikatera zvezda je zažarela na slovanskem obzorju, a nobena še ni zažarela s takim sijajem, kot zvezda sokolstva. V starem veku so šli trije modri iz jutrove dežele iskat kralja, ravnajoč se po zvezdi, ki so jo zagledali na nebu. Želi, da bi tudi slovenski narod našel svojega kralja, svojega zveličarja in poveličarja, da sledi svoji zvezdi - vodnici, sokolski ideji, želi, da bi sokolstvo prešinilo ves slovenski narod od prebivalstva mestnih palač do zadnjih gorskih koč. Meje slovenske zemlje, ki jo posedujemo, se krčijo od dne do dne. Tam, kjer leže grobovi naših pradedov po Koroškem in Štajerskem, tam gospodari danes Nemec, naš kruti nasprotnik ki seza svoje grabežljive kremplje že po posesti ,ki je še v naših rokah. Majhni smo in velik je naš sovražnik. Toda omagati, opešati, obupati ne smemo. **V delu je naša moč, naša rešitev!** Jačimo se v sokolski ideji! Črtomir je nastopil za vero staršev, mi pa nastopimo za vero v našo zmago! Naše vrste naj bodo krepke, strnene, zgostiti se morajo in podaljšati, nikdar ne zredčiti ali skrajšati! In ko vidim vas, bratje, ki ste prihiteli k nam v naš Tržič, se mi zdi, da čujem Slovenijo, ki vzradoščena kliče besede, ki jih je pred sto leti pel slovenski pevec Vodnik, da vstaja narod, prerojen, ves nov k življenju, ki ne pozna smrti! Naj bi se te besede uresničile po vsem Slovenskem, da bo Slovenec povsod sam svoj gospodar, naj bi se pa uresničile zlasti v Tržiču, kjer nas še tiši k tlom narodni nasprotnik. Na zdar!«

Gromoviti odzivi Sokolov so zabučali po Tržiču.

V imenu »Slovenske Sokolske Zveze« je pozdravil Sokole njen starosta brat dr. Oražen. Minuli so časi — dejal je — ko so se ljudje veselili le sokolskih rdečih srajc. Danes hoče ljudstvo od nas dela in prav je tako. Na telovadišču boste pokazali, kaj vzmore vztrajnost. Majhni smo, a kljubovali smo sto in stoletja sovražniku, da nas ni zatrl. Noben narod ne more kljubovati, če ni na vrhuncu čilosti in žilavosti, zato je tudi **naša narodna rešitev mogoča le v delu.** Želim, da bi ta lepi Tržič prešinila sokolska ideja in izbrisala črni madež, ki ga vidimo danes še na njem, da namreč gospodari v njem Nemec! (Klici: Bo ga zbrisala!) Danes imamo tu med seboj brate s Koroškega (viharni »na zdar«-klici Koroščem). Tudi med njimi je sokolska misel dobila tal, tudi nad njimi se razgrinjajo črne sovražne megle, ki so jih doslej zastirale. **Naj sokolska misel zbudi ves narod slovenski, da se uresničijo besede: Kdor Slovenec, ta Sokol, katera Slovenka, ta Sokolica. Na zdar!« (Bučni »na zdar«-klici.)**

**Vsi Sokoli in vse ljudstvo, ki se ga je nabralo na tisoče, je začelo odkritih glav peti »Hej Slovani«! Tresli so se zidovi Tržiča!**

**V imenu koroških Slovencev se je zahvalil za pozdrav eden izmed njih. Z veseljem smo prihiteli čez Ljubelj, je rekel, pomneč, da to ni tako visok zid med nami in vami, da bi ga ne mogli prekoračiti. Slovenski duh, ki je zatiran na Koroškem, se mora vzdigniti! Kakor je povsod po Kranjskem, isto je še danes na Koroškem. Z mirnim, a vztrajnim delovanjem moramo napraviti konec temu posiligospodarstvu, kakor ste mu napravili po Kranjskem. Pomagati moramo sebi, zato bodimo neizprosni v gospodarskem oziru in tako dosledni, kot so Nemci. Z vso brezobzirnostjo se mora izvajati geslo: »Svoji k svojim!«, kar naj si zapomnijo tudi Slovenci s Kranjskega, ko imajo kupčijske zveze po Koroškem. Izlet, ki ga je napravil Sokol pred tedni čez Ljubelj v Borovlje, je zasejal pravo seme med koroškimi Slovenci in ne bo več dolgo, ko razprostre tudi na Koroškem Sokol svoja široka krila. Stojte nam na strani! Krut boj bijemo za naš narodni obstoj, a če imamo zavest, da nam je naša narodnost naša vera, potem bomo izvojevali ta boj. Kar se je doslej delovalo za narodnost med koroškimi Slovenci, je bilo nazadnjaško, ki nam je samo škodovalo, nič pa ni koristilo. Korošec je napreden, zato so nas pa vsled dosedanjega postopanja naših voditeljev smatrali za ljudi slabše vrste. Da bo konec tega nazadovanja koroških Slovencev, delati je treba za nje s stališča, ki je narodno in napredno.** Na zdar! (Burno odobravanje.)

Med sviranjem pesmi »Naprej zastava Slave so odkorakali Sokoli proti telovadišču, povsod znova nad vse prisrčno pozdravljeni. Navdušenja za sokolstvo naj se gredo nekateri našinci učit v Tržič!

Kmalu nato se je pričela telovadba pod vodstvom brata Evgena Sajovica iz Kranja. Ker je prostor za gledalce jako pripraven, bilo je teh vsega skupaj gotovo do tri tisoč. Izvajale so se najprej proste vaje, določene za drugoletni celjski zlet, ob sviranju narodnih pesmi. Izvajalo jih je 70 telovadcev točno in natančno, kar je zlasti vzeti na rovaš tekmovalne telovadbe, za katero so se telovadci skrbno pripravljali in torej dosegli pri obeh telovadbah lepe vspehe. Nato je nastopil naraščaj — 70 po številu — ki je izvajal istotako proste vaje. Videlo se je, da je naraščaj izvrstno izvežban in da bodo tekom časa to najboljši telovadci med gorenjskimi Sokoli.

Sledila je telovadba 36 deklic s praporci in sicer kranjskega in škofjeloškega Sokola. Telovadba je bila izvedena z lahkoto, dasi so bile nekatere deklice stare komaj po 8 do 10 let.

Nastopile so za njimi Sokolice s palicami. (Škofja Loka in Kranj.) To je bil eleganten nastop in graciozno izvajanje skozinskoz. Posebno je bil opažati mir telovadk po vsaki točki: stale so kot kipi. Obleko, kot so jo imele, bi priporočali slovenskemu ženstvu po mestih in trgih, ker je zdravju koristna in ker ni na njej nobene potratnosti, ki je mnogokrat prav nepotrebna.

Nato so nastopili dečki in sicer polovica njih s ščiti in bati, druga pa s sulicami. Izvajali so borilne vaje, ki so zelo težke in ki zahtevajo silno izvežbanost in pri katerih je treba nekoliko misliti, da se napravi zamahljaj. Izvedene so bile prav izborno.

Pri sledeči orodni telovadbi je nastopilo 42 telovadcev z enkratno menjavo orodja. Prvič je telovadila na konju na šir vrsta iz Loke, na bradlji iz Kranja in Loke, na drogu vrsti iz Jesenic in Radovljice-Bleda, na kozi pa vrsta iz Kranja. Vse vaje so bile izvajane krasno. Nato je nastopil Sokol Ljubljana I. na drogu in visoki bradlji. Da je bila ta telovadba uzorna, ni treba posebej poudarjati, saj so telovadci med najboljšimi slovenskimi telovadci.

Po lepo uspelih skupinah na bradljah in konjih je bila telovadba končana, ljudstvo pa, ki je bilo kar presenečeno nad tolikimi uspehi in vsaki izvajani točki burno ploskalo, je bilo vse veselo in srečno, da je videlo toliko lepega in koristnega. Posebno je napravilo lep utis, da se je telovadba tako hitro vršila; ko so odhajali eni telovadci, prihajali so že drugi. Uvidelo je ljudstvo, da so Sokoli možje dela in vstrajnosti, zato so so mu priljubili še bolj. In ko bi bilo to ljudstvo videlo, koliko časa so žrtvovali ti mladi ljudje, da so prišli do tolike izvežbanosti, da so se trudili in potili v telovadnici, ko so drugi sedeli pri pijači in kritizirali »naše žalostne razmere«, da so delali, ko so drugi spali spanje lenuhov, potem bi šele spoznalo, kolika moč je v sokolstvu.

Po telovadbi se je vršila zraven na travniku veselica, ona neprisiljena priprosta zabava, kot na sokolskih prireditvah. V raznih paviljonih so stregle požrtvovalne tržiške Slovenke in imele vedno dosti opraviti, vesele pesmi so donele od vseh strani, na odru je pa plesala poskočna mladina. Čas je le prehitro minul in ko je odhajal 1/4 na 10. vlak proti Kranju in Ljubljani, prišlo je vse, kar je v Tržiču slovenskega, na postajo, da se poslovi od ljubih gostov. Ločili smo se, da se vidimo zopet kmalu!

Včerajšnja telovadba in sploh ves nastop Sokolov v Tržiču je napravil na ondotno ljudstvo najmočnejši učinek. Naš poročevalec je govoril s priprostim kmetom, ki je dejal: Škoda, da sem jaz prestar za telovadbo. A imam dva sinova, ki ju takoj vpišem k Sokolu. Zdrave in krepke ter vesele otroke hočem imeti Mož je iz tržiške okolice. Kako so tam sploh vneti ljudje za Sokola, priča, da so v neki družini, kjer so štirje sinovi, vsi štirje telovadci pri Sokolu in se kosajo, kateri izmed njih doseže večjo izvežbanost.

Sokolski dan v Tržiču nas je popolnoma zadovoljil in upamo, da doseže vspehe, ki jih pričakujemo. Bil je pred nami krepek rod, poln moči in navdušenja, rod, ki bo rodil in vzgojil si krepkejši rod, kateremu bo vcepil že v zorni mladosti iskreno ljubezen do rodne zemlje, rod, ki bo vzgojil svoj zarod **v sokolski telovadnici.**

**V sokolstvu je bodočnost slovenskega naroda!**

## Glabinskega konferenca.

Dunaj, 14. avgusta. V »Österr. Volkszeitung« piše posl. Hofmann-Wellenhof sledeče: Obstrukcijonisti naj bodo prepričani, da so delavne stranke v slučaju potrebe pripravljene tudi k boju, da obranijo parlament. Da bi se spuščali v koalicijske poskuse, se mi zdi brezuspešno.

Praga, 15. avgusta. »Venkov«, organ čeških agrarcev objavlja članek, v katerem izvaja sledeče: Če posl. Glabinski sklicuje konferenco poslancev, si je pač v svesti kritičnega položaja notranje politike in velike odgovornosti za najbližje dogodke v parlamentu. Poljaki vedo dobro, da so vsled podpiranja sedanjega sistema sokrivci. Glabinski bi varoval interes države, če bi sklical sejo Poljskega kluba, v kateri bi se izreklo, da Poljski klub ne more več podpirati sedanje vlade. Šele potem bi se mogli slovanski poslanci sestati in skleniti pozitiven program. Posl. Glabinski in tisti, po katerih naročilu on govori, se zelo motijo, če mislijo, da bo konferenca češko delegacijo odvrnila od njenega odločnega boja proti sistemu in od dela za konsolidiranje vseh avstrijskih Slovanov. Vsi taki poskusi so zaman.

Dunaj, 15. avgusta. Glabinski je povabil na sejo 17. avgusta tudi socialno - demokrat. posl. dr. Adlerja in dr. Pernerstorferja.

## Nemško nasilstvo.

Mödling, 14. avgusta. Župan je odredil, da se odstranijo češki plakati nekega češkega kopališča in da se smejo v bodoče nalepljati samo plakati z nemškim tekstom. Društvo »Božično drevo« je sklenilo v bodoče obdarovati z obleko samo nemške otroke.

## Kreta.

Kanea, 14. avgusta. Kretska vlada je z ozirom na to, da so vsi poslanci otoka proti odstranitvi grške zastave, za jutri sklicala zbornico, kjer bo podala demisijo.

Atene, 14. avgusta. Turški poslanik je oddal grški vladi novo spomenico, v kateri se odgovor Grške glede Krete označuje kot nezadosten in se zahteva vnovič formalna izjava, v kateri bi Grška izrekla, da nima prav nobenih ambicij na Kreto. Turška spomenica je vzbudila začudenje; takoj ko so jo sprejeli sta konferirala ministrski predsednik in zunanji minister s poslaniki velevlastij - pokroviteljic.

Atene, 14. avgusta. Ministrski svet bo še danes definitivno odgovoril, in sicer v pomirjevalnem smislu.

## Perzijski šah.

London, 14. avgusta »Daily Mail« javlja iz Teherana, da so poklicali k mlademu šahu mater, kar pa je malo pomagalo, kajti sedaj jočeta oba in zahtevata, da se pokliče oče zopet v domovino. Zadnjič je baje mladi šah hotel zbežati pa so ga še pravočasno ujeli in neki dvorni uradnik mu je zaklical: »Če veličanstvo takoj ne stopi s konja, se pred očmi Vašega veličanstva ustrelim.« Begunec se je nato bled in prepaden vrnil domov.

## Generalna stavka na Švedskem.

Štokholm, 14. avgusta. List »Post Tidingen« je priobčil včeraj uradno poročilo o stavki, kjer povdarja, da leže vzroki stavke v tem, da so delodajalci mislili, da samo resen poraz delavcev napravi konec vednim zahtevam po zvišanju plač. Seveda pa imajo delavci pravico odgovoriti s stavko. Obžalovati je le to, da niso mogoča direktna pogajanja, ko gre za javne naprave in ko grozi javnosti resnična nevarnost.

Göteborg, 14. avgusta. Mnogo organiziranih delavcev je vkljub protestu strokovnih organizacij začelo z delom. Za delo v luki se je poleg tega oglasilo večje število neorganiziranih delavcev, danes dela tam okoli 200 mož. Neorganizirani delavci so sklenili, da bodo v ponedeljek splošno začeli zopet delati.

## XXIV. glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

**Poročilo glavnega tajnika gospoda dr. Žerjava.**

(Dalje.)

Pričakovali smo, da se ta izjema sprejme tembolj, ker smo od drugih blizu »S. Š. D.« stoječih činiteljev dobili zagotovilo, da je ta rešitev najboljša. Kako smo se začudili, ko nam sporoči »S. Š. D.«, da se je soglasno torej tudi z glasovi istega g. Rožuna in Treiberja sklenilo, da se družba odreci vsakemu delu na šolskem in izobraževalnem polju in se omeji na vsprejemanje denarja, v kateri namen tudi sme podružnice snovati. Družba naj bo finančni minister, »S. Š. D.« pa naj opravlja vse druge resorte, ki jim troške pokriva ta finančni minister. Staliče »S. Š. D.« se je torej v tistih 2 mesecih, ko ni odgovorilo, bistveno spremenilo. Poprej je bil glavni pogoj, pod katerim ne ustanavlja podružnic ta, da mi prevzamemo neke dolžnosti do Št. Jakoba, ko smo se glede teh dolžnosti sporazumeli z Ražunom, zdaj pa stavi drug pogoj, namreč opustitev vsega praktičnega dela in le plačevanje računov »S. Š. D.«. Umevno, da nas je to pogrelo. Odgovorili smo regularno. Razlog je bil kratko ta, da bi bilo naravnost ponižujoče, če bi družba dala eksekutivo iz - rok, opravičeno bi ji lahko člani odpovedali zaupanje, ako za izdanje denarja potrebuje posebno društvo! Nato je odbor »S. Š. D.« poslal še odvetniško polemiko, končno smo mi izjavili, da vztrajamo na stališču, da se ne moremo odreči tako-le.

Št. 1260/1909.

Slavno »Slov. šolsko društvo« v Celovcu.

O cenjenem dopisu z dne 29. vel. travna 1909 se je vršil v vodstveni seji, dne 23. rožnika 1909 vsestranski razgovor. Po daljšem posvetovanju smo prišli do naslednjega soglasnega zaključka:

Družba sv. Cirila in Metoda vztraja na opetovano izraženem stališču, da se ne more odreči nobeni vrsti narodnega delovanja na Koroškem, ki ji je po pravilih dovoljeno. Ne smatra pa le za pravico, da deluje na Koroškem, temveč sploh za najznamenitejšo dolžnost, katero ji je izročil slovenski narod. Zdi se ji pri tej priliki potrebno ponovno zagotoviti, da ni in ne bode delala nikdar ovir delovanju kake narodne organizacije in seveda tudi ne delovanju Vašega cenjenega društva. Po zatrdilih v dosedanjih cenjenih dopisih upamo, prosimo in se zanašamo, da se tudi z Vaše strani opusti vse, kar bi utegnilo kaliti dobro razmerje med Vašo in našo organizacijo. Saj je dela za nas vse dovolj, osobito imate Vi v veliki nalogi boja za ustanovitev javnih manjšinskih slovenskih šol na podlagi šolskega zakona in v tozadevnem poduku slov. naroda na Koroškem krasen in obširen delokrog.

Sicer pa prepustimo vprašanje, o katerih se sedaj med nami vrše pogajanja, družba sv. Cir. in Met. končno odločitev letošnji svoji veliki skupščini, ki je itak pravzaprav edino poklicana za njih rešitev.

Z narodnim pozdravom!

**Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda**
v Ljubljani, 24. avgusta 1909.

Ta dopis je vzel odbor »S. Š. D.« na znanje in kot odgovor na ta apel izjavil, da zagotavlja, da se bode pri svojem delovanju z vso skrbjo ogibalo vsakega nasprotovanja C. M. D. in je uverjeno, **da bode isto storila tudi slavna družba njemu nasproti.** Ker kedaj ni prišlo do sporazuma, smo si zagotovili lojalnost. Jaz sem uverjen, da bi lahko v marsikoji zadevi prišli do dogovorov tembolj, ker sem že svoj čas za slučaj, da ne pride do kompromisa predlagal stalne skupne seje vsak mesec, ki bi se jih udeležili zastopniki S. Š. D. in C. M. D.

V odboru »S. Š. D.« odločuje dr. Brejc. **Le-ta je smatral za svojo nalogo, da prvi prelomi dogovor, da se bode S. Š. D. skrbno izogibalo vsakega nasprotovanja »Družbi sv. Cirila in Metoda!«** Dasi v to nepoklican odbornik, je sklical sejo podružnice v Celovcu z namenom, da izzove nje razpust, to se mu je tudi posrečilo. Bodisi tedaj, da priznamo, da vodijo gospode pri S. Š. D. kaki razlogi, to preminjanje stališč in ta **prelomitev** pogodbe in pomote v »Miru« ne delajo primernega razpoloženja za spravo! Tako g. dr. Brejc, se ne postopa, če se ponuja roko.

(Dalje prihodnjič.)

## Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

(Dalje.)

VII.

Mihael je spal več ur, trdno in mirno, navzlic vsem velikim razburjenjem minole noči. Zaspal je od utrujenosti hitro ko se je bil vlegel. Njegova zadnja misel je bila, da tisti, ki so na smrt obsojeni, spe dolgo in mirno.

Zdelo se mu je, da se bo dvoboj končal z njegovo smrtjo. Notranji glas mu je rekel, da ga bo Lenard prebodel.

»Kolikor sem jaz bolj izvežban, toliko bolj bo njega vodila strast in osvetoželjnost,« si je rekel; »jaz ga bom skusil raniti, on bo skusil mene usmrtiti.«

Lenard je res tako mislil. Zavedal se je, da je dvoboj zanj velika nevarnost, ker v borenju ni izvežban, a to ga ni vznemirjalo. Mihaela usmrtiti — to je bil njegov sklep in najpazljiveje je poslušal pouke Štefana viteza Ogulina, kako si pri dvoboju lahko pomaga.

»Usmrtiti ga moraš,« je Ogulin prigovarjal Lenardu. Prisluškovanje je sploh sramotno dejanje,a v tvojem slučaju dvojnega pomena. Evzebij te odžene, če izve, da si zapletel njegovo ženo v neprilike. Renata te ne bo nikdar več pogledala, če izve, da si prisluškoval, in Mihael te bo imel vedno v rokah in te bo neusmiljeno poniževal. Vsi tvoji načrti bodo padli v vodo. Samo če Mihaela ubiješ, moreš doseči svoje namene.«

»Tebi pa tudi ne bo na škodo, če spravim s sveta tvojega tekmeca pri gospé Tereziji« se je srdito rogal Lenard. »Kožo bom jaz nesel na semenj. Če zmagam, boš ti gotovo imel korist; če jo bom pa tudi jaz imel, je jako dvomljivo.«

»Prav nič ni dvomljivo. Mihael je edini navaren tvojim namenom; če spraviš njega s pota, je tvoja sreča zagotovljena.«

Na vse načine je Ogulin prepričeval Lenarda, da mora Mihaela ubiti in vso noč je porabil, da mu je kazal različne načine zavratnih naskokov in izpadov in ga v njih vežbal.

Proti jutru je šel Ogulin iskat drugo pričo in Lenard se je vlegel na Ogulinovo posteljo, da se nekoliko odpočije, a zaspati ni mogel.

Ko je stari Kržinar zbudil svojega sina, mu je ravnodušno naznanil:

»Dvoboj bo ob petih popoldne. Dogovorili smo dvoboj na fleret.«

»Hvala, oče«. je odgovoril Mihael. »Kadar bo čas oditi, zbudi me.«

Mihael se je obrnil na drugo stran in je zopet zaspal.

Lenard se je nemirno premetaval po Ogulinovi postelji. Smrti se je bal in strah pred smrtjo ga je neprestano trpinčil. Ves čas mu je rojilo po glavi, kako bi mogel dati Mihaela zavratno ubiti, da bi dvoboja sploh ne bilo treba. Že ko se je Mihael mudil na Lesnem brdu, je Lenard razmišljal, če bi ne kazalo poslati nadenj rokovnjaško četo Rudečega Jakoba in sedaj mu je bilo žal, da tega namena ni izvršil.

»Torej ob petih popoldne dvoboj na fleret«, je naznanil Ogulin, ko se je z drugim sekundantom vrnil od posvetovanja z Mihaelovima pričama. »Kar je najbolj neprijetno, je to, da bo stari Kržinar sam sekundant svojega sina.«

Pričo drugega sekundanta, nekega graničarskega oficirja, se Ogulin in Lenard nista mogla svobodno razgovarjati. Dogovorili so se kar je bilo najpotrebneje in se potem razšli.

Domenjeno je bilo, da se bo dvoboj vršil v mestnem logu na samotnem senčnatem prostoru, kamor je bilo mogoče priti od dveh strani in kjer so se vršili običajno krvavi in nekrvavi dvoji, ki med takratnimi ljubljanskimi aristokrati in oficirji niso bili redki.

Ob določeni uri so se pripeljali Mihael s svojim očetom, s kapitanom Mrmoljo in zdravnikom. Mrmolja je nosil v usnje zavite flerete.

Lenard in njegova sekundanta so že čakali. Ko jih je zagledal stari Kržinar, je rekel svojemu sinu:

»Drži se dobro in glej da opraviš hitro — naročil sem večerjo, da bomo svojo zmago primerno slavili.«

Še enkrat, kakor za slovo pred odločitvijo, se je stari nasmehnil svojemu sinu, potem je dobil njegov obraz resen izraz.

Formalnosti, predpisane za take slučaje, so bile hitro izvršene. Sekundantje so se pozdravili in potem določili dogovorno stojišče bojevnikov, med tem ko je zdravnik razgrnil po tleh večji robec in po njem razložil svoje instrumente in zdravniške pripomočke.

Mihael in Lenard sta se med tem slekla; dogovorjeno je bilo borenje z golimi prsimi.

Ko so sekundantje zaznamenovali prostore, so vzeli v pregled orožje. Nihče ni imel ugovora proti orožju.

«Gospod plem. Kržinar voli orožje prvi,« je naznanil kapitan Mrmolja in pomudivši Mihaela flerete dostavil: »Prosim — izberite.«

Mihael je vzel fleret, ki mu je ravno prišel v roke, ne da bi kaj izbiral; Lenard si je smrtonosno orožje natančno ogledal in končno vzel fleret, ki se mu je zdel nekoliko trdnejši od drugih.

Sekundantje so vzeli sablje in potem peljali bojevnika na njiju mesti.

(Dalje prihodnjič.)

## Dopisi.

**Iz Velenja (Štajersko).** V našem trgu je lansko leto župnik iz sosednje fare gosp. Fran Smrečnik kupil neko hišico in prišel potem semkaj v pokoj. Od kraja smo ga bili veseli; toda kmalu smo videli, da najrajše z nasprotniki občuje in se tudi

vo štiridesetletnice državnega šolskega zakona — slovenskega ali bolje rečeno slovanskega učiteljstva — se je vršilo v veliki dvorani »Narodnega doma«.— Tovariš predsednik »Zaveze« L. Jelenc je v presrčnih besedah pozdravil mnogobrojno došlo učiteljstvo, navzoče zastopnike češkega učiteljstva in poljskega, zastopnike štajerske in kranjske napredne stranke, zastopnike slovenskega radikalnega dijaštva, kakor tudi vse ostale goste. Navzočih je bilo nad 600 prisotnikov, ki so pazljivo zasledovali zanimiva predavanja slavnostnih govornikov. In pri pogledu na to množico nas navlada najlepše upanje v boljšo bodočnost, ki prinese vse dobro slovenskemu narodu.

Skupščino so pozdravili razni zastopniki, in sicer v imenu mariborskega društva tov. Avgust Požega, poudarjajoč, da ni bilo mogoče pozdraviti došlo učiteljstvo tako, kakor bi želeli, kajti mesto se nahaja na skrajni periferiji, kjer vlada naduti sosed Nemec.

Tovariš Jos. Černy prinaša pozdrave 8000 čeških tovarišev. a tovariš St. Novak pozdravlja v imenu poljske učiteljske zveze, a tovariš M. Hajný iz Moravske zagotavlja slovensko učiteljstvo, da tudi njemu zasije lepše solnce, ker uči zgodovina, da naravnim zakonom ni moči staviti zaprek. — Dr. Žerjav pozdravlja zbrano učiteljstvo v imenu narodno - napredne stranke slovenske, a dr. Kukovec poudarja, da je slovensko učiteljstvo nositelj prave izobrazbe narodove ter pozdravlja v imenu štajerske napredne stranke. — Dr. I. Srnec nazdravlja došlemu učiteljstvu in gostom v imenu mariborskega slovenskega prebivalstva, a koleginja I. Mele prinaša pozdrave ruskega učiteljstva v upanju, da pohiti tudi slovensko učiteljstvo na ruska tla, kakor so letos dohajali ruski učitelji na Slovensko. Akademik I. Veihsel pozdravlja skupščino v imenu slovenskega radikalnega dijaštva in A. Pesek v imenu Zveze slovenskih izobraževalnih društev.

Prvi slavnostni govornik dr. Pivko je prav zanimivo obravnaval šolsko dobo pred letom 1869 in po tem letu ter končno podal pogled v bodočnost. Njegov govor je podal jasno sliko šolskega ustroja v dobi 1848—1909.— Govornik je žel za svoje izborno predavanje vsestransko pohvalo.

Prvi govor je spopolnil drugi govornik dež. poslanec E. Gangl, ki je na podlagi statističnih številk dokazal, kako slabo se spolnuje šolski zakon v napredni Avstriji. — Ker se menimo pri prvi priliki obširneje dotakniti teh dveh govorov, omejujemo se za sedaj le na te vrstice.

S tem je bilo to pomenljivo slavlje končano. Slovensko učiteljstvo, kakor sploh južno avstrijsko slovansko učiteljstvo je pokazalo, da stremi po onih idealih, ki si jih je začrtalo pri osnovanju svoje tako krepko se razvijajoče »Zaveze« po znani devizi: Naprej za osvobojenje slovenskega naroda — po prosveti.

Po slavnostnem zborovanju, ki je trajalo do pol dveh popoldne, je bil skupni banket, kjer se je vrstila napitnica za napitnico.

Popoldan se je vdeležilo mnogo posetnikov nameravanih izletov, a ostali so se vrnili domov z zavestjo, da se naše armade množe in množe. Zavednemu učiteljstvu pa kličemo:

Narod, ki ima tako učiteljstvo, ni še izgubljen!

## Glabinskega konferenca.

Dunaj, 16. avgusta. Splošno se misli, da konferenca ne bo sklenila nič drugega kakor sklicati splošno konferenco klubovih načelnikov za začetek septembra, v kateri bi se potem napravili obvezni sklepi.

Dunaj, 16. avgusta. Glavna točka načrta Glabinskega je kratko zasedanje parlamenta v septembru, v tem zasedanju bi se vršil pogovor delavnega programa. Vlada zahteva proti ponovnemu izbruhu obstrukcije prav obsežnih garancij. Baron Bienerth misli vstrajati pri svojem sistemu, t. j. poskušati s kratkimi zasedanji. Strankam samim ima biti prepuščeno obstruirati ali delati. Če se akcija Glabinskega posreči, bo parlament sklican v prvi polovici septembra.

## Ministrski svet

Dunaj, 16. avgusta. Ministrski svet na cesarjev rojstni dan bo obravnaval samo tekoče stvari. Z akcijo Glabinskega se bo pečal drug ministrski svet, ki bo sklican na 19. t. m. Če bo imela jutrišnja konferenca protiven uspeh, bo dr. Pattai sklical na 19. t. m. zvečer, takoj po ministrskem svetu oficijelno konferenco klubovih načelnikov, na katero bodo prišli tudi zastopniki vlade.

## Finančni načrt Bilinskega.

Dunaj, 16. avgusta. Finančni minister Bilinski je tu in bo imel pogovora z referenti glede finančnega načrta in proračuna. Na svojem finančnem načrtu hoče baje vstrajati, vendar bo definitivno o tem odločil ministrski svet dne 18. t. m.

## Nemško nasilstvo.

Dunaj, 16. avgusta. Včerajnji češki turistični izlet je bil povod za velike nemške demonstracije. Čehi so se peljali s parnikom po Donavi do Persenbaga pri Ybbsu, potem pa je parnik obrnil nazaj ne da bi bili Čehi izstopili, ker niso hoteli izpostaviti svojih žena in otrok napadom nemških divjakov. Ob 5. popoldne so Čehi prišli zopet na Dunaj in so se mirno izkrcali, ker tam ni bilo nič nemških demonstrantov. Povsod po obrežju Donave je bilo mnogo Nemcev, ki so vpili in razsajali ter metali kamenje. Čehi na provokacije sploh niso reagirali. Na Dunaju so bile cel dan manjše protičeške demonstracije; osobito v Hernalsu, kjer je bila sokolska slavnost.

## Generalna stavka na Švedskem.

Štokholm, 16. avgusta. Stavka se nadaljuje, akoravno so nekatere delavske organizacije in neorganizirani delavci sklenili zopet iti na delo. Vlada je ukrenila obširne varnostne odredbe, ker se boji nemirov. Prepovedala je tudi demonstracijski obhod po mestu.

## Kreta.

Carigra, 16. avgusta. Včeraj zvečer so se zbrali poslaniki vlastijpokroviteljic pri laškem poslaniku, kjer so se posvetovali o položaju. Izprosili so si od svojih vlad brzojavnih instrukcij.

Berolin, 16. avgusta. Iz Carigrada se javlja: Ko je bila oddana turška spomenica, ki ima obliko ultimata, so takoj odstranili grško zastavo v Kaneji. Takoj na to se je sešla narodna skupščina. Predsednik je izjavil, da se strinja z odstranitvijo zastave, večina pa se je izrekla proti temu, nakar je predsednik demisijoniral in je s tem napravil konec zborovanju.

Kaneja, 16. avgusta. Med zborovanjem skupščine je prišla v mesto četa oboroženih kmetov, ki so hoteli stražiti zastavo. Na ukaz vlade so jim orožniki in vojaki odvzeli orožje.

Carigrad, 16. avgusta. Vlada je prepričana, da ni druzega izhoda, če se hočejo vlasti-pokroviteljice izogniti konfliktu z orožjem ,da začno pogajanja s Turčijo o definitivnem avtonomnem štatutu za Kreto.

## XXIV. glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda.

(Konec.)

**Poročilo glavnega tajnika gospoda dr. Žerjava.**

Kar se pa tiče našega nadaljnega stališča pa izjavljam: Koroško slovensko ljudstvo ne more za to, če se mi z nekaterimi njegovimi »voditelji« ne moremo sporazumeti glede »S. Š. D.« Družba je ustanovljena za mejo, torej pred vsem za Korotan! Delovali bodemo naprej v pomnoženi meri, če nam bode radodarnost Slovencev iz drugih dežela to omogočila. Le obračajte se vsi bratje Koroški z zaupanjem na Vašo staro prijateljico »Družbe sv. C. in M.« Ne prinašamo Vam, kakor Vam pripovedujejo, gor tisti preklicani kranjski liberalizem, ampak ljubezen in pomoč Vaših bratov tostran Karavank. Tudi če nas nekateri Vaši zaslepljeni vodje črtijo, mi pridemo kVam, njim pa pravimo: Oče odpusti jim,saj ne vedo kaj delajo.Slavna skupščina blagovoli to naše stališče odobriti!

### Statistični pregled družbinih otroških vrtcev 1908/09.

| Stalež otroških vrtcev | Štev. otrok koncem šol. leta | Vera: rim. kat. | Vera: evangelske | Vera: druge | Materin jezik: slovenski | Materin jezik: nemški | Materin jezik: italijanski | V vrtcu deluje: vrtnarjev | V vrtcu deluje: pomožnih oseb | V vrtcu deluje: od družbe plačanih | V vrtcu deluje: svetnih | V vrtcu deluje: redovnic | V vrtcu deluje: od občin plačanih | Vrtec vzdržuje d. sv. C. in M. | Vrtec podpira dr. sv. C. in M. | Po spolu je bilo otrok: dečkov | Po spolu je bilo otrok: deklic |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Celje | 36 | 34 | — | 2 | 36 | — | — | 1 | 1 | 1 | — | 1 | — | 1 | — | 11 | 25 |
| Gabrje pri Celju | 67 | 67 | — | — | 67 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 24 | 43 |
| I. Hrastnik | 79 | 79 | — | | 79 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 36 | 43 |
| II. Hrastnik | 50 | 50 | — | — | 50 | | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 28 | 22 |
| Jesenice | 49 | 49 | — | — | 49 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 28 | 21 |
| Maribor | 66 | 66 | — | — | 66 | — | — | 1 | 1 | 1 | — | 1 | — | 1 | — | 27 | 39 |
| Pevma pri Gorici | 35 | 35 | — | | 35 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 12 | 23 |
| Rocol pri Trstu | 54 | 54 | — | — | 54 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 31 | 33 |
| Rojan pri Trstu | 110 | 110 | — | — | 110 | — | | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 44 | 45 |
| I. Sava pri Jesenicah | 55 | 55 | — | | 55 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 25 | 30 |
| II. Sava pri Jesenicah | 59 | 59 | — | | 59 | — | | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 30 | 29 |
| Sv. Ivan poleg Trsta | 82 | 82 | — | — | 82 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 34 | 48 |
| Skedenj pri Trstu | 142 | 142 | — | — | 142 | | | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 72 | 70 |
| Tržič | 51 | 51 | — | — | 51 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 21 | 30 |
| Devin, Goriško | 23 | 23 | — | — | 23 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 10 | 13 |
| I. Podgora pri Gorici | 67 | 67 | — | — | 67 | — | — | 1 | — | — | 1 | — | 1 | — | 1 | 37 | 30 |
| II. Podgora pri Gorici | 50 | 50 | — | — | 50 | — | | 1 | — | — | 1 | — | 1 | — | 1 | 26 | 24 |
| Ormož | 27 | 27 | — | — | 27 | — | — | 1 | — | 1 | 1 | — | — | 1 | — | 16 | 11 |
| Skupaj | 1112 | 1110 | — | 2 | 1112 | — | — | 18 | 2 | 16 | 16 | 2 | 2 | 16 | 2 | 512 | 600 |

Prehajam na popis našega šolstva:

Imamo 6 ljudskih šol s 25 razredi in 1283 otroki med njimi 564 dečkov in 719 deklic ter 18 vrtcev s 1112 otroki, med njimi 512 dečkov, 600 deklic. Skupno torej dečkov 564 + 512 = 1076, deklic 719 + 600 = 1319, skupaj 2395 otrok.

Na vseh teh šolah poučuje 9 moških, 19 ženskih učiteljskih moči ter 18 vrtnic, torej 46 učnih moči.

Vrtci so vsi osnovani v krajih, kjer imamo prebivalstvo, ki vsled svojega socialnega značaja rabi zavetišča za otroke, ker so starši na delu in ker nam otroke Nemci love. Na novo se je otvoril vrtec v Ormožu, osnovani pa so že tudi vrtec v Ptuju, Brežicah, Slov. Bistrici, na Vrdeli in Krminu. Povsod načelno vodstvo plača fe vrtnarico in šolske potrebščine, prostor in kurjavo pa morajo oskrbeti lokalni faktorji. Družbeno ljudsko šolstvo je preteklo leto storilo močan korak naprej. V Krminu na italijanski meja smo ustanovili svojo šolo v poslopju, ki ga je sedaj kupila »Družba sv. C. in M.« Pomagala ji je pri tem goriška podružnica, ki bode storila vse, da se izdatek kmalu pokrije. Že letos smo imeli 45 učencev, med njimi 24 dečkov, 11 deklic. Za enorazrednico je to lep začetek, tembolj ker smo radi nujnih adapticij mogli šolo šele po začetku šolskega leta otvoriti. Šole se kmalu razvije v dvorazrednico; novi šolski vrtec ji bo zbiral mladino. Ako se v Krminu ustanovi še posojilnica, oprostimo naše ljudstvo kmalu italijanskeg jarma.

V Mariboru je ostalo pri starem. V naši šoli je bilo 57 deklic. Mariborski Slovenci so lani začeli sistematično obdelovati vprašanje tamošnjega in okoliškega šolstva, družba je predlogom načelno pritrjevala. Upajmo, da krajevni činitelji kmalu pripravijo vse potrebno, da pride do ustanovitve nujnih ljudskih šol v tem mestu.

Muto smo razširiii v dvorazrednici, ki jo je pohajalo 45 otrok, 24 dečkov, 21 deklic. Boj proti tej šoli je ljut in besen ter nasilen, pa izdal ne bo lahko, da bi ne rešili, kar je po rojstvu in krvi našega.

V Velikovcu smo imeli 210 učencev, torej za 20 več nego lani. V 4 razredih je bilo 68 dečkov in 142 deklic. Dečkov je torej premalo, njih število pada, čim se bližamo višjim razredom. Da dosežemo pravico javnosti, smo razpisali eno mesto za posvetno moško učiteljsko moč. Potem ne bo treba našim učencem hoditi k izpitom na deželno šolo.

V Trstu smo imeli letos skupno 916 otrok! Od teh je 448 dečkov in 468 deklic. Za koliko javnih šol v smislu zakona, si lahko izračunamo. Mnogo smo jih morali odkloniti, ker ni prostora. 16 razredov teh naših šol je bilo krajevno tako razdeljenih, da je bilo 10 razredov v našem poslopju pri Sv. Jakobu, 2 v ulici Chiarbola, 1 razred pri nunah, 1 ul. S. Francesco, 2 via Aquedotto. Napredovali smo torej od lani za 2 razreda, v jeseni se otvorita še 2 razreda, da jih bo 18. Razdeli se ravnateljstvo dekliške šole, da bomo torej imeli v Trstu 2 dekliški šoli, kojih novo bo razviti v višjo dekliško šolo. Radi bi razvili svoje šolstvo že letos še za par razredov, da bi ne bilo treba otrok odklanjati, a manjka prostorov. V očigled temu ter žalostnemu stanju naše šole pri Št. Jakobu je vodstvo sklenilo naročiti načrte za popolno prezidavo te šole, da bodo mesto stare trdnjave stopila moderna zgradba.

Na tržaških šolah, kjer je bilo letos 8 dekliških in 8 deških oddelkov je poučevalo letos 7 moških moči in 11 dam med njimi 5 nun. 5 teh moških moči je bilo lani imenovanih za učitelje na državno šolo na Lipskem trgu, prideljeni pa so družbeni šoli. To malenkostno drobtino nam je vrgla vlada, misleč da uteši naše klice po ljudskih šolah. A moti se!

Da se vidi našo napredujočo moč, naj še pojasnim, da imamo po 2 prvih deških in dekliških razredov. V deška prva razreda se je vpisalo skupaj 111 dečkov, v drugem razredu je bilo 108 dečkov, v tretjem 94, v četrtem 56, v peti razred pa se je vpisalo 43. Povsod pomanjkanje prostora sili, da odklanjmo!

Poleg ilustracije tega evropskega škandala v Trstu si dovolim že danes opozoriti, da računa c. kr. vlada napak, če meni, da se bomo mi zadovoljili s 5 državnimi učitelji. Že letos jeseni bo prišlo do krize. Zopet se nam bo priglasilo stotine otrok, letos, kakor je pričakovati, se bo oglasilo za vsprejem v Družbene zavode mnogo več, kakor 1000 otrok. Mi jih ne bomo mogli toliko vzeti pod streho, krvavečim srcem jih bomo odklanjali in starši bodo stali z otrokom na roki pred pragom naše šole. Pri današnjih razmerah bo nemožno od slov. staršev zahtevati, naj še potrpe in počakajo. Kaj se zna iz tega razviti, to je danes nedogledno, gotovo pa ne bo v nečast slovenstvu, še veliko manj pa v čast tej državi, v kateri živimo.

Kar tiče uredbo naših šol, se sklicujem na lansko svoje poročilo. Pri nabavi učil nismo štedili, opremili smo šole kar mogoče dobro z vsemi potrebami; prošnjam po mla-

(Dalje v prilogi).

---

hamburških prekomorskih parnikov. Nesreča je hotela, da je ravno tedaj, ob treh zjutraj, odhajal parnik v Evropo. Že so hoteli dvigniti most, potniki so izročali zadnje pozdrave svojcem, ki so ostali na suhem, kar pridrvim jaz do mosta, skočim nanj in potem na ladjo.

»Kje imate vozni listek, prtljago, gospod?«

»Ne rabim prtljage! Juhu!«

»Vozni listek?«

»Ga nimam. Plačam tu!

»Stojte tam doli! Spustite most! Ali imate denar, gospod?«

»Denar? Tralala!«

Mož je spoštljivo pogledal mojo trebušno denarnico in njeno vsebino ter me spustil naprej. Most so dvignili.

Kako je ladja odplula, ne vem. S pomočjo postrežnika sem si izbral udobno kabino in se vlegel oblečen na postelj. Spoznal sem šele ob ropotu strojev in šumu valov, ki so bili ob ladjin bok, da smo že na potu. Skozi okroglo okno je prodirala mračna svetloba zbujajočega se jutra. Lahno so udarjali valovi ob ladjin bok, sanjave melodije so vstajale iz sten, enakomerno so stresali udarci strojev ladjin ustroj, kabino, postelj in moje telo — nižje se mi je sklonila glava v mehko blazino, počasi je legel mir na moje žareče možgane in jih začel uklepati v svoje mehke vezi

— — —

(Dalje prihodnjič.)

## Zadnji rodovine Benalja.

**Povest.**

(Dalje.)

Vse je bilo pripravljeno za boj, treba je le še bilo, da dobita nasprotnika znamenje.

Tedaj se je obrnil stari Kržinar do svojega sina in je z veliko resnostjo rekel:

»Mihael — kot tvoj sekundant sem ti dolžan priporočati, da storiš, kar je v tvojih močeh, da se zadeva poravna izlepa in brez boja. Ali ti je to mogoče?«

»Ne, oče, to ni mogoče,« je z lahkim usmevom odgovoril Mihael.

Bil je popolnoma miren in izgledal je tako brezskrbno, kakor da se pripravlja na zabavo in ne na boj.

Stari Kržinar se je obrnil od sina. Šel je do sredi razdalje med Mihaelom in med Lenardom, kjer se je sešel z Ogulinom, ki je prinesel ravno tak odgovor kakor Kržinar.

Dvoboji tistega časa so se vršili po najstrožjem ceremonijalu; dostikrat so bile formularnosti veliko večje važnosti, kakor boj sam.

Pri dvobojih na fleret, ki so bili najnevarnejši, sta nasprotnika stala dvajset korakov narazen. Povelje je dal vedno prvi sekundant izzvanca.

Ko sta stari Kržinar in Štefan Ogulin drug drugemu izrekla svoje obžalovanje, da se prepir ne da izlepa poravnati, sta se pozdravila s sabljami in se vrnila vsak na svoje mesto.

Videč, da sta nasprotnika pripravljena, je stari Kržinar dvignil sabljo.

»Pozor! — Naprej!«

Nasprotnika sta šla drug proti drugemu. Vsak je storil pet korakov. Pozdravila sta se z orožjem, pozdravila vsak svoje sekundante in potem flerete obrnila k tlom.

Drugič je stari Kržinar dvignil sabljo visoko in jo potem nagnil, klicoč:

»Naprej!«

Tanko, komaj slišno sta zazvenela flereta in zadevala drug ob druzega. Na obrazu kapitana Mrmolje se je pojavil zaničljiv usmev. Mihael se je s fleretom igral; njegovi gibi so bili elegantni, njegove parade vzorne; Lenard je ravnal s fleretom, kakor bi imel poleno v rokah.

A Mrmolja je tudi zapazil, da begajo Lenardovi pogledi vedno sem in tja, kakor bi iskali, kdaj in kje bi bil mogoč zavraten izpad. Kmalu je to zapazil tudi stari Kržinar in na tihem se je ljutil na Mihaela, da se bori tako brezskrbno, kakor bi mu nič ne bilo na tem, da doseže krvavo zmago.

Naenkrat je Mihael premenil taktiko. Mrmolja je videl, kako je nagnil Mihael hipno svoj fleret, ga obrnil naravnost na nasprotnikove prsi, stegnil roko ter ovil svoje orožje ob Lenardovo.

»Stoj«, je v tem hipu zaklical Ogulin in s sabljo posegel vmes.

»Zakaj ste zaklicali »stoj«, kaj je vzrok?« se je razljutil stari Kržinar.

Ker se je mojemu pooblastitelju odvezal trak na čevlju — lahko bi nanj stopil in padel.«

Kržinarju se je zdelo, da govori Ogulin nekako porogljivo; tudi se mu je zdelo, da je bil čevelj že prej odvezan — toda sedaj ni rekel ničesar, nego le stisnil zobe.

Boj se je moral z istimi formalnostimi začeti iz nova.

»Mihael, pazi se,« je zašepetal stari Kržinar sinu na uho. »Ta dva lopova imata nepoštene namene. Ne igraj se več. Če ga nečeš ubiti, prebodi mu roko, da bo stvar končana.«

»Hotel sem mu fleret iz rok izbiti—« se je opravičeval Mihael. Nadaljujmo!«

»Pozor — naprej!«

Zopet sta zazvenela flereta, sukala se drug ob druzega in Mihael je sunil —

»Stoj«, je zopet zakričal Ogulin, a s svojo sabljo ni posegel vmes.

V tem trenotku, ko je Mihael odstopil, je skočil Lenard proti njemu in ga zabodel v roko ter mu jo pretrgal od člena do lahti. Mihaelu je padel fleret iz rok in kri se mu je vlila.

Kržinar in Mrmolja sta planila na Ogulina.

»Zakaj ste zopet zaklicali »stoj« — govorite«, je besno zakričal Kržinar. »Opravičiti se, drugače Vas jaz naučim poštenega boja.«

Najraje bi bil Ogulina s sabljo udaril. Ogulin pa se ni dal ugnati.

»Zaklical sem »stoj«, ker je baron Benalja na vratu ranjen.«

Res je imel Lenard prav neznatno prasko na vratu; samo ena kaplja krvi je pričala, da je bil lahko zadet.

Kržinar in Mrmolja sta se zasmejala.

»To imenujete tudi že rano,« je vzkliknil stari Kržinar. »Oprostite mi, a to je smešno. Sicer mi pojasnite, kako to, da niste ob enem s sabljo vmes posegli, ko ste zaklicali »stoj«. Opravičite se!«

»Baron Benalja je pač prej napravil svoj izpad kot sem jaz mogel vmes poseči« je menil Ogulin ošabno. »Če ne morete nasprotja dokazati, prosim, da ne izrekate obdolžitev«.

»Jaz sem pripravljen prevzeti za izrečeno obdolžitev vso odgovornost« je grozeče izjavil stari Kržinar. »Kadar bo boj med mojim sinom in baronom Benaljo končan, sem vam na razpolaganje«.

»Ker je gospod Mihael plem. Kržinar na desni roki tako ranjen, da ne more več orožja držati, je boj pač končan«.

Arogantno nastopanje Ogulinovo je Kržinarja do skrajnosti razljutilo. Najraje bi ga bil pobil, a Mrmolja ga je potegnil na stran.

(Dalje prihodnjič.)

grad La Granja. Govorice o krizi se drže, akoravno se jim z oficijalne strani oporeka.

L o n d o n, 17. avgusta. Iz Madrida se poroča, da je kralj pomilostil 27 voditeljev revolucije v Barceloni, ki so bili obsojeni na smrt. Kazen se jim je spremenila v ječo ali pa v pregnanstvo.

## Maroko.

P a r i z, 17. avgusta. Brzojavke iz Melile pravijo, da so Mavri napadli neko špansko kolono; utaborjeni so bili na okolnih gričih. Španske čete so streljale in jih prisilile, da so se umaknili iz svojih pozicij. Utrpeli so velike izgube.

P a r i z, 17. avgusta. »Matin« javlja, da je general Marina nevarno zbolel in da se bo vsled tega umaknil drugemu generalu.

# Dnevne vesti.

**V Ljubljani, 18 avgusta.**

\+ **Z Gajeve slavnosti v Krapini.** Na slavnostnem banketu v Krapini je imel deželni poslanec in občinski svetnik dr. Fran N o v a k ta - le govor: Bratje Hrvati! Predno se razideta Hrvat in Slovenec, naj si podata roke v iskreni ljubavi ter se poslovita s prisego, da ne pripoznavata nikakih umetnih mej med Hrvatsko in Slovensko. Te meje so itak na papirju, postavile so jih nam sovražne vlade — nemška in madžarska. Mi jih ne priznavamo. Naši sovražniki hočejo nam postaviti te meje potom absolutizma, ali ta absolutizem bo pobelila ljudska zavest. (Odobravanje.) Gnev in srd me obideta, kadar prestopim te papirnate meje, ker nas sovražne vlade hočejo razločiti. Ali čuvstva so premočna! Dobro vemo, da je avstrijski vladi neprijetno, ker se sestajamo, ali kar je tej vladi neprijetno, je za nas koristno. Naš politični confiteor — je rušiti te papirne meje; marseljeza naša je pesem globoke ljubezni med obema narodoma na demokratični podlagi; ideal naš je končno zjedinjenje Slovenije in Hrvatske — in da dosežemo ta ideal, ki naj prošinja mase naroda, dvigam kupo in napijam bratskemu edinstvu Slovencev in Hrvatov. (Burno odobravanje.)

\+ **Gajeva slavnost v Krapini.** V Ljubljani se mnogo opaža, da se klerikalci niso udeležili Gajeve slavnosti v Krapini. To je vendar čisto naravno. Ljudje, ki so zvezani z nemškutarji in podkupljeni od »Kranjske šparkase«, se vendar ne morejo udeležiti slovanske slavnosti. Kaj bi pa potem rekli kazinotje! Sicer je pa bilo tudi prav previdno od klerikalcev, da so se slavnosti izognili. Klerikalci so tako pisali o Srbih in srbskem veleizdajniškem procesu in denuncirali hrvatsko koalicijo, da bi jih bili gotovo z brcami segnali od slavnosti, če bi se bili prikazali. Za ljudi take baže, kakor so klerikalci, ni prostora na slovanskih priredbah.

\+ **Brezmejna infamija.** Glasilo ljubljanskega škofa in duhovščine piše: »Na Laškem imajo **teppiste,** v Parizu **apaše,** na Ruskem **črne stotnije,** na Kranjskem pa imamo **liberalni naraščaj.**« Glasilo ljubljanskega škofa in duhovščine piše tako v polemiki zastran Sokolov in naraščaj, ki ga ima v mislih in ki ga primerja teppistom, apašom in črnim stotnijam je **sokolski naraščaj.** Z laškimi tatovi, s francoskimi zaščitniki vlačug in roparskimi morilci, z ruskimi razbojniki in požigalci primerja glasilo ljubljanskega škofa in njegove duhovščine sokolski naraščaj! Sinove in hčere poštenih slovenskih staršev primerja z najbolj zavrženimi, najbolj izpridenimi in najbolj propadlimi elementi, kar jih svet pozna. To je tako neznanska in tako brezmejna infamija, da je z nobeno besedo ni mogoče dovolj ožigosati. **Sokoli,** zapomnite si, kako je pisal o sokolskem naraščaju list ljubljanskega škofa in njegove podrejene duhovščine.

\+ **Kamniški paša.** Vsem Kamničanom je še v živem spominu, kako brezobzirno se je postopalo ž njimi od lanskega septembra dalje. Vlačili so jih v ječe na prazne besede, ki so prišle žandarmeriji na uho; prišel je v preiskavo, kdor ni tega ali onega Nemca spodobno pozdravil. Narodne gostilne so morale biti zaprte ob 7. uri zvečer, medtem ko je bila gostilna, kjer so se zbirali nemškutarji, odprta do 12. ure ponoči. Tukaj so se shajali Nemec glavar Kresse in njegovi somišljeniki. Dne 13. t. m. so se zopet zbrali v dotični gostilni razni c. in kr. ljudje na zabaven večer. Prišla je polnoč. Gostilničar uljudno opozori goste, da je prišla policijska ura. Nato vstane, je sicer neverjetno, toda govori se po celem Kamniku, paša Kresse, se razkorači pred gostilničarjem, ter mu ukaže, da ga mora takoj prositi odpuščanja, ker je s svojim opominom razžalil njega, gospoda okrajnega glavarja. Ako ga takoj ne prosi odpuščanja, ne bo njega, glavarja in njegove družbe nikdar več v njegovo gostilno. Kdo je naposled odnehal, ali glavar ali gostilničar, o tem bogovi molče. Nekdo od c. in kr. ljudi se je drugi dan pohvalil, da so se prav dobro imeli, ker ni bilo nobenega Slovenca med njimi. Privoščimo Švabom njihovo veselje, rečemo le, da naj Švabi gredo med Švabe, c. kr. vlada naj pa nam pošlje slovenskih uradnikov. Čemu pošiljati Švabe med nas, ko imamo dovolj sposobnih domačih ljudi? Da ima paša Kresse posebne simpatije do svojih somišljenikov, o tem pač ni treba dvomiti. Pri tukajšnjem davčnem uradu službuje neki Mayer, ki je predsednik kamniškega »Čuka«. Ta Mayer je zaradi bolezni na dopustu, vidimo ga pa pri vseh klerikalnih zletih. Udeležil se je tudi zadnje kamniške »čukarije«. Mesto da bi ga njegov šef, glavar Kresse, zapodil domov, sta celo skupaj jedla «flancate« in »bobe« s tistih nepomitih desk, na katere so ljudje pozimi po cerkvah pljuvali. Guten Appetit, paša Kresse, in ti zdravtvenas komisija!

\+ **Čuki so v Kamniku** sijajno dokazali, da nimajo prav nobene discipline in prav nobenega nastopa. Na kolodvoru so jih reditelji za suknje vlekli in v hrbet suvali ,da bi jih le malo v redu držali, pa je bilo vse zastonj. Kakor živine so se obnašali. Najbolje bo, če nastavijo za reditelje pri Čukih tiste Hrvate, ki časih prešiče po svetu gonijo; če morejo ti Hrvatje po sto ščetincev v redu držati, bodo morda tudi par tucatov Čukov.

\+ **Sokoli in Čuki.** Znan rodoljub, ki je opazoval zadnje javne nastope Sokola in Čukov, je razloček med njimi karakteriziral tako - le: Sokoli nastopajo kakor kaka cesarska garda, Čuki pa, kakor Dobrletovi soldatje . . .

\+ **Nemškutarska nesramnost.** Na kolodvoru v Kranju se prodajajo vozni listki Kranj - Weissenfels. Človek bi mislil, da je ta Weissenfels tam kje v nemških Tirolih, toda to je slovenska Belapeč. Uradnik, ki je tako malo zmožen slovenskega jezika, da zakrivi take škandalozne napake, pač ne spada na slovensko ozemlje, četudi se piše za Inglitscha.

\+ **Judežev dar.** Zloglasna »Südmarka« je darovala revnejšim posestnikom v Ormožu 2000 K; tudi nekatera nemška mesta in hranilnice so darovale večje svote. Vsakdo se mora čuditi toliki nemški darežljivosti, toda opozoriti moramo, da se bližajo v Ormožu občinske volitve. Ta nemški dar ni nič drugega, kakor kupnina za slovenske glasove. Mora pač slabo stati ormoško nemštvo, ker se mora posluževati takih sredstev.

\+ **»Grazer Tagblattu«** z dne 15. t. m. Piscu članka leži v želodcu sestanek poštnih uradnikov, službujočih v področju tržaškega in graškega ravnateljstva. Eden tak sestanek se je vršil lani na Bledu, katerega je bila sklicala podružnica poštnih uradnikov v Celovcu. Za letošnji sestanek je morala vsled sklepa lanskega na Bledu skrbeti ljubljanska podružnica. Tako se je sploh letos sklenilo, da bo prihodnje leto tak sestanek v Mariboru. Piscu članka leže po ljubljanski poštni uradniki posebno na srcu. Očita jim stvari, ki niso resnične, denuncira. Imenuje jih Hribarjeva garda, panslaviste. Jih spravlja v zvezo s septemberskimi dogodki, z naprednimi listi protidinastičnega in protiavstrijskega duha, posebno za časa srbskega konflikta. Da skušajo upeljati v urad slovenski in »češki« jezik in druge take oslarije. Na ta članek ne bi reagirali, saj oslovski glas ne sega do nebes. Ali zanima nas, komu so naši poštni uradniki toliko na poti. Dotični pisec članka je bil pri sestanku navzoč. To je iz članka natanko razvidno. Da je bil poštni uradnik, je samoobsebi umevno, in Nemec tudi, seveda. Na ljubljanski pošti so pa samo štirje Nemci, ozir. nemškutarji. Poštni kontrolor Hold, višji oficijal Schiffrer ter oficijala Burian in Hamperl. Burian je renegatske češke rodbine, Hamperl iz šišenske narodne rodbine (Binderjeva žrtev), Schiffrer pa brat ribniškega župana. Edini Hold je res Nemec, »Tirolec«. Ne zna druzega slovenski kot »dobro jutro«, »dober dan«. Ko je bil še oficijal ter potem kandidat za kontrolorsko mesto, je bil sicer hud, velik prijatelj Slovencev, pozdravljal je slovensko (govoriti ni mogel, ker ni znal) itd. In imenovan je bil za kontrolorja v Ljubljani. Hold kot Nemec ima protekcijo pri tržaškem ravnateljstvu. Glasoviti poštni svetnik je že marsikaterega Nemca spravil nezasluženo naprej; kdo se ne spominja na pr. Dichtelja v Divači! Hold pa ni z malim zadovoljen; hotel je v Tržič za oskrbnika. Nemški »Nationalrat« mu je že zagotovil podporo, vendar se je posrečilo prekrižati mu račune. Zdaj bi zopet rad odjedel mesto višjega kontrolorja domačinu. Akoravno imamo v Ljubljani dovolj nemških mestnih šol, hodijo njegovi otroci v Schulvereinske — zagrizen Nemec od nog do glave. Pogosto ga vidimo s Schiffrerjem v kazini. In za tega možakarja se do danes ni naša javnost še nikdar pobrigala. Kako zelo smo kratkovidni, je razvidno že iz tega, da je bil mož doslej vedno voljen v odbor društva poštnih uradnikov. — Prav nič se ne motimo, če trdimo, da se je tudi tisti dopis v »Grazer Tagblattu« skuhal v Hold-Schiffrerjevi kuhinji.

\+ **O regulaciji učiteljskih plač na Štajerskem.** Iz učiteljskih krogov slovenskega Štajerja sam pišejo: Septembra letošnjega leta bode 10 let, odkar so se plače štajerskemu učiteljstvu regulirale. Glasom nekega sklepa v deželnem zboru štajerskem pa se ima slednje 10. leto glede zboljšanja gmotnega stanja ljudsko-šolskemu štaj. učiteljstvu kaj ukreniti. No, tozadevno bi bilo pač marsikaj ukreniti! Če pomislimo, kako rapidno je v zadnjih letih naraščala v vsakem oziru draginja, če dalje uvažujemo dejstvo, da so pripadnikom raznih drugih stanov dohodke dokaj zboljšali, plače učiteljem pa so ostale zadnjih deset let zmirom tiste: potem pač že glasno zahteva postulat pravičnosti, da dež. zbor štajerski tozadevno kaj zdatnega stori. — Res je, da so deželne finance derutne, res je, da doslej država Štajerski ni prispevala ničesar ali pa le prav malo v pokritje njenih potrebščin; a to še niso argumenti, da bi se vsled njih ob regulaciji učit. plač spet kar šlo na dnevni red! Zakaj pa se najde denarnih virov, če se gre za dobrobit drugih stanov, za drage, a čestokrat čisto nepotrebne nabave itd?! — Mi trdno upamo, da se to pot kaj stori radikalnega ter pričakujemo, da bodo v to pripomogli tudi naši **slovenski deželni poslanci.** — Slovensko učiteljstvo je bilo doslej napram nemškemu zelo prikrajšano. Nas Slovence se pač povsod zapostavlja! Poglejmo! — Učit. plače na Štajerskem se delijo v tri razrede v I., II. in III. Po zadnjem statističnem izkazu, ki ga je izdal štaj. »Lehrerbund« na podlagi uradnih podatkov, bilo je na Štajerskem 2597 ljudsko-šolskih učiteljskih oseb. Izmed teh je bilo v 1. plač. razredu na Gor. Štaj. 467, na Sred. Štaj. 130, a na slov. Štaj. — 36; v 2. plačilnem razredu na G. Š. 233, na Sr. Š. 578, na slov. Š. 542; v 3. plač. razredu na G. Š. 0, na Sr. Š. 258, na slov. Š. 353. — Štajerske ljud. šole pa so imele razredov: na Zg. Štajerskem 700, na Sr. Štajerskem 960, na slov. Štajerskem pa 931. — Iz suhih teh številk pač lahko vsak razumnik uvidi, kako pravičen in »nepristranski« je slavni štajerski deželni zbor. — Zazdaj ne rečemo ničesar več. Govorili bodemo dalje po izvršeni »regulaciji«.

\+ **V goriški laško - liberalni in slovensko - klerikalni zvezi** nekaj poka. V soboto je namreč dr. Marani kot zaupnik navedene zveze odložil odborniški mandat v deželnem zboru. Ali je morda vplival na dr. Maranija strah pred prihodnjimi deželnozborskimi volitvami? Če je tako, potem se naj dr. Marani obrne na dr. Gregorčiča; ta bo že poskrbel, da bo izvoljen laški liberalec.

\+ **»Veleizdajniški« proces v Zagrebu.** Pri včerajšnji razpravi je zagovornik dr. Popović obširno pobijal izvajanja državnega pravdnika glede razbremenilnih prič. Naglašal je, da državni pravdnik ni navedel nobenih stvarnih razlogov, ki bi govorili proti zaslišanju razbremenilnih svedokov. Zato je dolžnost sodišča, da ne glede na protivljenje državnega pravdništva pripusti predloge zagovornikov ter s tem omogoči, da se dožene materialna istina. Na dr. Popovićev govor je repliciral državni pravdnik Accurti naglašajoč, da se protivi predlogom zagovornikov za to, ker je že v naprej prepričan, da vsi razbremenilni svedoki ne morejo porušiti »verodostojnosti« priče Nastića. Na to je govoril še dr. Hinković znova utemeljujoč svoje predloge. Odgovarjal mu je državni pravdnik povdarjajoč zopet, da je odločno proti temu, da bi sodišče uvaževalo predloge zagovornikov glede zaslišanja razbremenilnih prič. Ob 2. popoldne je predsednik Tarabocchia prekinil obravnavo ter odredil, da bo prihodnja razprava šele v soboto 21. t. m. V soboto bo sodišče sklepalo, ali se naj ugodi predlogom obrambe ali se naj vse predloge obrambe a limine zavrne.

\+ **Imenovan** je za kustosa ljubljanske dijaške knjižnice dosedanji skriptor g. Luka Pintar.

\+ **Iz šolske službe.** Provizorična učiteljica gdč. Josipina S i m o n č i č je prestavljena iz Toplic-Zagorja v Št. Rupert. Učiteljski kandidat Ivan F r a n k e je imenovan za provizoričnega učitelja v Št. Jerneju. — Učiteljska kandidatinja gdč. Marjeta B o r t o l o t t i pride kot volonterka v Tržič. — V šolskem okrožju ljubljanska okolica, Litija in Kamnik se ustanove mesta za tri potovalne učiteljice za ročna dela s stalno letno remuneracijo 1000 K. Nastanjene bodo na Grosupljem, v Kresnicah in v Št. Gotardu.

\+ **Iz šolske službe.** Profesor Fr. V a j d a na prvi državni gimnaziji v Ljubljani je imenovan za profesorja na mornarski akademiji na Reki. — Delovodja na umetno - obrtni strokovni šoli v Ljubljani Josip M e r c i n a pride v isti lastnosti na c. kr. državno obrtno šolo v Trstu. — V Spodnjem Logatcu službujoči suplent Friderik T r o s t je imenovan za provizoričnega učitelja za Št. Rupert.

— **200 × 1000.** K obrambnem skladu Ciril - Metoda so se priglasili zopet naslednji: 320. Moška podružnica sv. Cirila in Metoda v Brežicah; 321. ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Brežicah; 322. Medica Fran, poslovodja tvrdke Grisi, Mori; 323. Prosekar Matija, kmet, Kotmaraves; 324. moška podružnica družbe sv.Cirila in Metoda v Črnomlju; 325. ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Črnomlju; 326. Korber Mihajlo, c. kr. notar v Sevnici; dr. Rybař Otokar, odvetnik v Trstu; 328. dr. Hudelist Vinko, zdravnik v Velikovcu; 329. Slane Fran, veleposestnik, Litija; 330. Defranceschi Božidar, asistent Juž. žel., Vuhred; 331. dr. Kos Fran, profesor v Gorici; 332. Štifter Fr. Bož., profesor, državni svetnik, Kaluga (Rusko); 333. Kalmus Fran, tovarnar v Ljubljani. — Vsem darovalcem najiskrenejša zahvala! Želimo le, da bi našli ti v najkrajšem času toliko zavednih in požrtvovalnih naslednikov, da bi bilo število 1000 kaj kmalu doseženo. Slovenski rodoljubi! Spomnite se pri vsaki priliki družbe sv. Cirila in Metoda ter obrambnega sklada!

— **Gospodarsko napredno društvo za Št. Jakobski okraj v Ljubljani** ima jutri v četrtek, dne 19. avgusta t. l. mesečni shod v gostilni pri Rastoharju (g. Lovro Šarc) ob 8. uri zvečer. Mesečni shodi so za naš okraj posebne važnosti, ker je veliko gospodarskih zadev za naš okraj nujno potrebnih spraviti v pravi tir. Pričakujemo torej polnoštevilne udeležbe članov in prijateljev društva, kakor tudi posestnikov in volilcev-somišljenikov, katerim je mar gospodarski napredek našega okraja.

— **Naša Lina** hoče zapustiti Ljubljano in se preseliti v Linec. Svojo hišo je prodala krojaškemu mojstru g. Rojini. Lina pojde torej v Linec, v Kazini pa bolestno vzdihajo. »Wer wird künftig deutsche Mädchen lehren — Gottesfurcht und fromme Sitte?«

— **Slovensko učno knjigo botaniko** za višje srednješolske razrede je ministrstvo aprobiralo.

**(Dalje v prilogi).**

---

slali so jo za menoj, ko sem šel na šetnjo. Hitro jo odprem, prečitam in se prestrašim.

»Odpuščamo Vas. Vaše neopravičljivo postopanje označimo v vseh listih.

Glavni urednik S.«

Mehanično sem prečital brzojavko enkrat, dvakrat, končno sem jo le razumel. Srce mi je skoraj nehalo biti. Potem pa mi je izkipelo v pijani radosti, in skoraj stekel sem nazaj v hotel, da povem njej, da sem radi nje izgubil vse, da sem prost, svoboden, naj izve, da sem njej žrtvoval vse, vse le najini ljubezni.

Ko stopim čez prag, me obide težka slutnja, da me zadene nesreča. Hitim v njeno sobo — bila je prazna. »Kje je kneginja?«vprašam sobarico. »Odpotovala je.« — »Kdaj?« — »Sinoči!« — »Moj Bog, ali je mogoče? Skrivaj je odpotovala!« — Zbežim v svojo sobo, k pisalni mizi. Ne, ni bilo pisma, niti najmanjšega obvestila, odšla je brez slovesa — — toda, kaj je to? **Miznica je odprta, vlomljena, moje denarnice z ostanki mojega imetja ni več!!** —

Zavrtelo se mi je v glavi, omahnil sem in zvrnil sem se kakor mrtev na tla. Stemnilo se mi je pred očmi. Torej goljufan, prevaran. Ljubezen, zvestoba — vse le prazne pene, hinavščina, prevara! Moj ideal je — —

Polotil se me je besen obup, skočil sem pokoncu in zbežal na prosto.

**(Konec prihodnjič.)**

# Zadnji rodovine Benalja.

**Povest.**

**(Dalje.)**

Ogulin videč kako obvezuje zdravnik Mihaelovo rano je bil popolnoma prepričan, da je dvoboju konec in tudi Lenard je bil tega mnenja in ni kar nič prikrival svojega zadovoljstva.

»Dvoboj se bo nadaljeval,« je zagrmel stari Kržinar. »Ker se moj sin ne more boriti z desno roko, se bo boril z levo.«

Ogulin in Lenard sta oba nekoliko prebledela; kaj takega nista pričakovala; smatrala sta, da je velika nevarnost že prestana in bila vsled tega prešerna.

»Dvoboj se bo nadaljeval«, se je zdaj oglasil tudi kapitan Mrmolja. »Če bo treba storim tudi jaz svojo dolžnost. Izpad barona Benalje je bil zavraten — kdor se čuti žaljenega, temu sem vsak hip na razpolaganje.«

»Jaz tudi,« je kratko in ostro izjavil stari Kržinar.

Šele sedaj je Ogulin spoznal, kako strašna nevarnost preti Lenardu in njemu; dvoboj s kapitanom Mrmoljo — to je bila gotova smrt. Za Lenarda mu ni bilo nič, a vse je kazalo, da se obrača sovraštvo starega Kržinarja, kakor kapitana Mrmolje poglavitno proti njemu in to ga je navdajalo z blaznim strahom.

Zdravnik je bil med tem obvezal Mihaelovo rano. Vsled izgube krvi in razburjenja je bil Mihael bled kakor smrt, a iz njegovih velikih oči so udarjali plameni, kažoči ves gnjev, ki ga je prešinjal.

»Pozor — naprej?« Komaj je stari Kržinar prav izrekel to povelje, že sta se dotaknila flereta obeh nasprotnikov. Mihael se je z levo roko boril ravno tako spretno in elegantno kakor z desno. Lenard je brutalno silil proti njemu, prežeč da bi mu zabodel fleret v prsi, a Mihael je odbil vse njegove napade, ovil s čudovito naglostjo svoj fleret okoli nasprotnikovega — in trenotek pozneje je Lenardu zletelo orožje iz rok ter več korakov od bojišča padlo na kup črepinj.

»Zopet zveni steklo«, je dejal Mihael. »Čudno.«

Potem se je obrnil k Ogulinu in mu zaklical:

»Dajte baronu Benalji drugo orožje; jaz ga nečem ubiti neoboroženega.«

Stari Kržinar ni zinil besede, a Mihael je videl, kako ponosen je njegov oče nanj.

Novič se je začel boj. Lenard se je bližal Mihaelu kakor zver, ki hoče svoj plen iz zasede napasti.

Zazvenela sta flereta, švigala drug okrog drugega tako hitro, da jih ni bilo več razločevati.

Naenkrat je Lenard pripognil desno koleno, kakor bi se bil spodtaknil in od strani poskusil zabosti Mihaela v srce.

Ko bi se bil Mihael boril z desno roko, bi ga bil Lenard gotovo zadel. Toda Mihael je imel orožje v levi roki; odbil je Lenardov nepošteni izpad, tako da je bil sam le lahko ranjen, ovil svoj fleret okrog nasprotnikovega in sunil.

Lenard je zaječal in padel vznak; Mihael ga bil nad srcem prebodel.

Zdravnik je priskočil in začel preiskovati Lenardovo rano, dočim je Kržinar prijel svojega sina za roko in ga peljal na stran.

»Če umrje, ne bo škode,« je dejal stari gospod; »ta lopov te je hotel dvakrat zavratno umoriti.«

Molče se je Mihael oblekel. Ko je bil gotov, mu je prišel Mrmolja povedat, da je Lenard sicer težko ranjen, da pa bo ozdravel.

»Sicer pa imate pravico, da ga še zdaj če hočete ubijete,« je dejal Mrmolja, »ker se je nepošteno boril in vas je hotel prav po razbojniško umoriti. Kako je z vašo rano?«

»Rana na prsih je brezpomembna praska; rana na desni roki je resnejša.«

»Potem bo imel vaš oče jutri dovolj opraviti, da vam bo stregel«, je smehljaje rekel Mrmolja. »Poiskal bom dve drugi priči.«

»Čemu?« sta se začudila oba Kržinarja.

»Obračunati moram z Ogulinom, ki je brez dvoma dogovorno z Benaljo postopal v dvoboju nepošteno.«

Izvršiti je bilo še eno formalnost. Priče obeh dvobojevnikov so se morali še enkrat sestati in izjaviti, da sta oba duelanta dobila zadoščenje. Ogulin je bil ves propaden in je komaj govoril.

Čez nekaj minut dve kočiji, ki sta stali v bližini, odpeljeta Mihaela in Lenarda z njiju pričami v mesto.

»Prosim Vas, pojdite z nama na čašo vina,« je rekel Kržinar Mrmolji, ko je voz stal pred njegovim stanovanjem. »Saj se Vam tu dostojno ne morem niti zahvaliti za Vašo prijaznost.«

»Ni mogoče,« je odklonil Mrmolja. »Urediti moram še vse svoje stvari in jutri me bo vojaška oblast dala zapreti, ker upam, da bom Štefanu Ogulinu izpihnil luč življenja.«

Mir, s katerim je govoril Mrmolja, je bil strašen. Mrmolja je bil priznan kot nedosežen borilec; dvoboj ž njim je veljal kot gotova smrt za nasprotnika.

Mihael je stopil k Mrmolji in mu dal roko.

»Od srca se Vam zahvaljujem za izkazano prijateljstvo.«

»Izpolnil sem le prijateljsko dolžnost in izpolnil jo bom do kraja. Lenard vas je dvakrat poskusil zavratno umoriti — to bo plačal njegov sekundant.«

Mrmolja je bil mož beseda. Za naslednji dan ob 7. uri jutraj je bil napovedan dvoboj med njim in med Štefanom Ogulinom in ob en četrt na osem je že ležal Ogulin s prebodenim vratom smrtno ranjen na travi.

**(Dalje prihodnjič.)**

188. številka. V Ljubljani, v četrtek, 19. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—; v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti: za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30; za Nemčijo: celo leto K 28·—; za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Dunaj nas uči.

Nemška vojna proti Čehom na Nižjem Avstrijskem je nad vse podučna.

Nad pol milijona Čehov živi na Dunaju. V javnem življenju nimajo nobenih pravic. Javnih šol jim ne dovolijo in iz uradov je njih jezik izključen. Tisti Nemci, ki zahtevajo povsod naj so še v tako neznatni manjšini, zase ravnopravnost v uradu in v šoli, ne dajo pol milijonu Čehov niti najponižnejše sence ravnopravnosti!

Pa še več. Niti najpriprostejših državljanskih pravic jim nečejo priznati in z brutalno silo, s kamni, s cepci in z revolverji je podivjana dunajska druhal zaprečila v zadnjih dneh celo čisto zasebne veselice in izlete Čehov.

Nemci so se postavili na stališče, da je že izzivanje in predrznost, če se na Dunaju živeč Čeh čuti in priznava za Čeha. Nemci odrekajo Čehom in sploh vsem Slovanom pravico, prirejati zase in za svoje rojake veselice, telovadbe in plese ali dramatične predstave. Odrekajo jim pravico postaviti si na lastne stroške svoj društveni dom in svoje gledališče, sploh vse to, česar niti v Berolinu ne brani Slovanom. In celo »Reichspost«, glasilo krščanskih socijalcev, ki se hvalijo samo podpori Čehov zahvaliti, da so prišli na krmilo, celo ta odrekanja, da Čehi na Dunaju nimajo pravice, ohraniti svojo deco lastnemu narodu, marveč da morajo pošiljati svoje otroke v nemške šole, da se v njih ponemčijo.

Tu se vidi, kako srdit fanatizem, kako besen šovinizem je prevzel dunajske Nemce, **ki zajemajo vse svoje bogastvo iz slovanskih narodov.** Dunaj živi od Slovanov, kajti Slovani so največji odjemalci dunajske trgovine in industrije, a ta Dunaj je zdaj pokazal svoje skrajno sovraštvo do Slovanov.

Dunaj nas uči. Tja na Dunaj je treba pogledati, da se vidi, kaj je nacijonalno mišljenje. Slovani niso šli nikdar tako daleč kakor Nemci. Slovani so nemškim manjšinam vedno in povsod pripoznavali pravico snovati društva in cele šole za nemško deco. Na Goriškem, v Trstu in v Istri sama nemščina prav nobenih zakonitih pravic; niti deželni jezik ni, a vendar niso Slovani nikdar odrekali nemškim naselbinam onih pravic, ki jih dunajsko nemštvo odreka pol milijona Čehom!

Dunaj nas uči: Ni treba posnemati surovosti dunajskih Nemcev. Med Slovani se Nemcem take bestijalnosti niso nikdar zgodile, kakor zdaj Čehom na Dunaju. Z revolverji streljajo samo Nemci in Italijani.

Toda lahko se od Dunaja naučimo odločnosti in doslednosti. Slovenci le vzkipevamo in čez nekaj časa je zopet vse pri starem. Lahko se od Dunaja naučimo, kako mehko, nežno uprav žensko je naše pojmovanje nacijonalizma. Slovenci smo v tisočkrat večji narodni nevarnosti, kakor dunajski Nemci, a masa naših ljudi tega niti ne uvideva in niti v sanjah ji ne hodi na misel, da mora svoje narodno mišljenje posvedočevati z doslednimi in brezobzirnimi dejanji.

**Učimo se od Dunaja nacijonalizem dejanjsko izvrševati. X.**

## Parlamentarni položaj.

**Državni zbor.**

Dunaj, 18. avgusta. Parlamentarni krogi se trudijo, da bi dosegli sklicanje drž. zbora v oktobru. Pred tem bi bila v septembru zasedanja dež. zborov, ki bi se v decembru nadaljevala. V oktobru bi potem državni zbor obravnaval predrugačeni finančni načrt.

**Glabinski.**

Dunaj, 18. avgusta. Glabinski pojde jutri zopet k ministrskemu predsedniku, kjer bo nadaljeval svoja pogajanja glede oktoberskega zasedanja drž. zbora. Danes je imela parlamentarna komisija Poljskega kluba sejo, na kateri je Glabinski poročal o svoji konferenci z Bienerthom.

**Vlada.**

Dunaj, 18. avgusta. O današnjem ministrskem svetu se je izdala izjava, v kateri je med drugim sledeče: »Ministrski svet je bil mnenja, da je nujno potrebno, da se v najkrajšem času zopet začne s parlamentarnim delom v državni zbornici. Soglasnega mnenja je, da razmere, pod katerimi je bilo zaključeno zadnje zasedanje, škodujejo ugledu in veljavi državnega zbora in da ima vlada, ki želi močnega in v ljudski samozavesti temelječega ljudskega parlamenta, živ interes na tem, da se povrnejo zopet urejene in varne parlamentarne razmere.

## Češka zavednost.

Brno, 18. avgusta. Mestni svet v Velikem Meziříči je sklenil, da bo župan pozdravil povodom velikih vojaških vaj samo cesarja Franca Jožefa in sicer samo češko. Nemškega cesarja sploh ne bodo slovesno sprejeli, temveč mu bodo izkazali samo slovansko gostoljubnost, ne da bi zatajili slovanski značaj te gostoljubnosti.

## Kreta.

Atene, 18. avgusta. V ministrskem svetu ni — popolne edinosti glede stališča Grške napram Turčiji v kretskem vprašanju. — Odtod tudi nejasnosti v izjavah Grške glede tega vprašanja.

Rim, 18. avgusta. Agenzia Stefani javlja iz Kaneje: Danes je stopila četa mornarjev iz bojnih ladij vlastij - pokroviteljic na suho in je odstranila ob vhodu v luko grško zastavo. Četa se je nato vrnila nazaj zapustivši na mestu stražo 50 mož.

## Maroko.

Berolin, 18. avgusta. Španska vojska je začela danes zjutraj ob 4. uri prodirati; 12.000 mož koraka proti Nadorju, 4000 mož je vzhodno 4000 zahodno od Melile. Upajo, da se izteče stvar dobro, če pa ne, je huda reakcija neizogibna.

Madrid, 18. avgusta. Kabili so ujeli nekega generala in 40 mož. General Marina je vprašal pod kakimi pogoji bi jih izpustili, nakar je dobil odgovor, da je prepozno, ker morajo zaradi pomanjkanja živeža ujetnike postreljati.

## Ljubljanski občinski svet.

**Izredna seja.**

V Ljubljani, 18. avgusta.

Ljubljanski občinski svet je imel včeraj popoldne ob 6. pod predsedstvom župana Hribarja izredno sejo. Župan naznanja sledeče:

**Priziv naše Line.**

C. kr. upravno sodišče je zavrglo pritožbo gospe Line Kreuter-Galle in gospoda Staudacherja proti odstranitvi nemških uličnih tablic.

**Poštna filijalka na Tržaški cesti.**

Poštno ravnateljstvo naznanja, da se je že julija meseca obrnilo na trgovinsko ministrstvo glede ustanovitve nove filijalke v bližini tobačne tovarne. Odgovora doslej še ni.

**Zahvale.**

Zahvaljujejo se občinskemu svetu za podpore oziroma sprejem in druge prijaznosti: Sokol I. v Ljubljani, »Učiteljska škola v Sarajevu« in 1. skupina ruskih učiteljev iz Moskve.

**Hudobnost klerikalnega deželnega odbora.**

Prečita se odlok dež. odbora, v katerem ta pritožba Iv. Kregarja in Ivana Štefeta izreka, da ne odobruje sklepa občinskega sveta glede prodaje mestnega sveta ob Dunajski cesti »Kreditni banki« za ceno 225.000 K, ker se gre po mnenju dež. odbora tu za glavninsko premoženje in bi bilo za tako prodajo treba posebnega deželnega zakona. Tako deželni odbor.

Dr. Tavčar izvaja, da je to vprašanje za mesto eminentno življenskega pomena. Deželni odbor se je tu postavil na stališče, da se gre za t. zv. glavninsko premoženje občine, akoravno je vendar vsakomur bilo že od nekdaj jasno, da je občina napravila to transakcijo ne, da pomnoži glavninsko premoženje, temveč da omogoči hitrejši razvoj mesta na tistem svetu. Razlogi deželnega odbora so popolnoma neutemeljeni. Pred leti je bil enak slučaj: mesto je kupilo Del Cottov svet na Poljanski cesti in že takrat se je to vprašanje razmotrivalo in finančna prokuratura, dež. vlada in dež. odbor so bili vsi tega mnenja, da se tu ne gre za glavinsko premoženje. Če se bivši erarjev svet ob Dunajski in Franc Jožefovi cesti smatra kot glavinsko premoženje, se ne bo prodal niti v 10 letih. Iz tega slučaja pa je jasno videti, da v dež. odboru kranjskem niso merodajni stvarni argumenti, temveč politična strast. Da se končno reši vprašanje glede § 81. občinskega reda predlaga govornik rekurs na upravno sodišče.

Dr. Triller se popolnoma pridružuje izvajanjem predgovornikovim. Umestno pa je spregovoriti o posledicah postopanja dež. odbora. Deželni odbor se spočetka ni postavil na stališče, da je oni svet smatrati kot glavninsko premoženje. V začetku se mu je cena zdela prenizka; ko pa je sprevidel, da je ta argument smešen, se je oprijel pritožbe dveh davkoplačevalcev, o katerih se sicer ne more trditi, da plačujeta ravno veliko davka. Ko bi prodaja bila v škodo davkoplačevalcem, bi pač klerik. stranka lahko dobila večje število podpisov na protest proti prodaji, mobilizirala bi lahko večje število svojih somišljenikov. Povdariti je treba, da tu niso bili merodajni stvarni razlogi, temveč obziri do klerikalnega »Uniona«. Čuli so, da hoče napraviti »Kreditna banka« na onem svetu velik hotel in zbali so se konkurence »Unionu«. To je cela morala; davkoplačevalci so jim deveta briga. »Slov. Narod« je poročal, koliko zgubo trpi mestna občina na obrestih, ali to je še najmanjša škoda. Veliko važnejše je, da je dež. odbor udušil veselje do zidanja, ker davčna prostost traja le še malo časa, tisti čas bo kmalu potekel, in potem bo malokdo hotel zidati. Mesto krasnih palač bo na zemljišču pusta Sahara. In pozneje se tudi svet ne bo dal prodati ne hitro in ne ugodno. Dalje bo mesto trpelo škodo na gostaščini, na vodarini, na odškodnini za elektriko itd. Kje je tista objektivnost, ki bi morala dičiti tako visoko korporacijo, kakor je deželni odbor? Upati je, da bodo davkoplačevalci sami dali dež. odboru tak odgovor kakršnega zasluži!

Dr. Tavčarjev predlog je nato soglasno sprejet.

**Nujne zadeve.**

Obč. svetnik Turk poroča nujnim potom imenom stavbnega odseka o prošnji za parcelacijo sveta Aurovih dedičev na Friškovcu, mestne občine na Karlovskem predmestju in na Poljanski cesti ter gospe Amalije Žerjavove v Streliški ulici. Nujnost in merito sprejeta.

Obč. svetnik dr. Novak poroča o prošnji gospe Amalije Žerjavove, da se ji proda nekaj mestnega sveta. Sveta je ca 50 m², m² po 8 K. Nujnost in merito sprejeta.

**Personalnega in pravnega odseka poročila.**

Obč. svetnik dr. Švigelj poroča o prošnji tvrdke E. Czeczoviczka in sin za prepustitev nekaterih mestnih parcel ob Gruberjevem kanalu v najem. Prošnji se z nekaterimi nebistvenimi spremembami ugodi.

## LISTEK.

### O pasjih dneh.

Iz časnikarskega življenja.

(Konec.)

Ustavim se šele na Niagarskem mostu. Tu bo konec mojega življenja. Brez pomisleka se vzpnem na železno ograjo in strmim v globočino. Sumno se vale valovi pod menoj, da strmoglavijo potem v globino, kjer se bo v kratkem razbilo moje truplo v tisoče kočkov. Popolnoma mirno, kakor more storiti človek le v skrajnem obupu, se spustim na ono stran. Držeč se z rokami za železno tramovje, visim nad vodo. Konec je, moja usoda je dopolnjena, vrnitve ni več. Zdrznem se in zaprem oči. V čaroviti hitrici je plulo mimo mene celo moje življenje. Kakor bi jo bil obvestil blisk, vidim pred seboj mirno, tiho podgorsko vasico z njenimi lepimi hišicami, sadnimi vrtovi, njivami in travniki, znani kraji, znana lica. Tu sem preživel svojo zorno mladost, tu sem se igral s svojimi vrstniki, zlati časi. Potem dijaška leta, čas svobode, prostosti, potem čas izkušenj, trpljenja, borba za vsakdanji kruh — nazadnje pa je vstala pred menoj pošast one zadnje velikanske blazne strasti in megla mi je legla na možgane. »Blazen sem«, sem dejal sam pri sebi.

Še sem se krepko držal z rokami.

Ali ne morem več nazaj? »Reši se!« mi je iz daljave klicala ugašajoča življenska sila. »Prepozno«, ji je odgovarjal obup, »vse je izgubljeno: Ljubezen, čast! In potem: blazen! blazen! Rajši v smrt! Le v smrt!«

In ko tako visim, nad menoj most, pod menoj pa šumeči valovi, mi pade v glavo brezumna misel: »Kaj ko bi bile vse to le sanje? Kaj če se ta trenotek prebudiš in znajdeš v kabini oceanskega parnika? —

Moči so me zapustile. Počasi je popustila ena roka, potem pa še druga — padal sem, padal. Zrak je žvižgal okrog mene, sapo mi je zaprlo — — zašumelo je — valovi so vzkipeli — — pogreznil sem se vanje. Polastila se me je neizrecna groza, hotel sem kričati — kričati, toda voda mi je udirala v usta, v nos, čutil sem, da se zadušim. O da bi mogel zakričati, da bi le mogel! Ah, glej, kvišku grem, kvišku, še eno sekundo, pa sem zunaj — — potem lahko zakričim —

* * *

Divje sem kriknil. Skočil sem pokoncu, prebudil me je moj lastni glas.

Vse je tiho okrog mene, in ne šumeče vode, ne skalnih grebenov. Rešen sem.

Ali kje sem neki? Tema je okrog mene, popolna tema. Sedim. Potipam okrog sebe in otipam pred seboj nekaj mehkega, suknenega. Glej, glej, škatljica! — Kaj, ali je res? Vžigalice! Hitro jo pograbim — s strahom potegnem z vžigalico po njej — posveti se in razsvetli mojo okolico — ves presenečen kriknem. **V svoji sobi sem, še vedno sedim v kotu na divanu!** Pred menoj na mizi je vse v redu, kakor je bilo prej, steklenica z vodo, svetilka, papir, ura. Da, res, ura! Ne, ni mogoče! Zopet užgem vžigalico. Kazalo je jasno razsvetljeno, zmota je izključena. Vendar je torej res — **odkar sem popil oni čarovni napoj, se je kazalec na uri pomaknil ravno za deset minut naprej. Deset minut je čez devet.**

Tisočere občutke, vsa ona strast, nebroj misli in dejanj, cele mesece z vsemi radostmi in bolestimi sem preživel v desetih minutah.

Pogrešam le nečesa — kozarec, iz katerega sem pil hašiš. Aha, tu leži na tleh, razbit v tisoč komadov —

* * *

Vaše Blagorodje, prečastiti gospod glavni urednik!

Tu imate torej hašiševo storijo, od katere ste si toliko obetali. Kakor vidite, ni bogve kaj posebnega. Je sicer »pristno dete mojega fenomenalnega razuma in moje ekvatorialne fantazije«, kakor ste se sami blagovolili izraziti, a vendar mislim, da me napravi nesmrtnega komaj za en teden. Ali temu nisem jaz kriv, temveč oni vrag, ki je tičal v hašišu, katerega delovanje sem vam natančno opisal. Vendar pa pribijam, da sem se žrtvoval na žrtveniku časništva, in s tem, prečastiti gospod, zaslužil izpolnitev Vaše obljube o častnem honorarju itd itd. Prepričan sem, da ni treba drugega opomina itd., itd.

Le z najvišjo težavo sem napisal to poročilo. Pošiljam Vam je, kajti jaz sam potrebujem nujno počitka po tem umornem snu.

Vaša
najudanejša žrtev
**E. A.**

P. S. Prosim, ne pozabite te pripombe odrezati od rokopisa, da morda pomotoma ne zaide v list. Ta bi bila lepa! Je namreč vmes nekaj stvari, zaradi katerih bi se mi morda kdo mogel posmehovati.

Vidite, gospod kolega, tako-le se je godilo slovenskemu časnikarju v Ameriki ob času kislih kumaric, ali boljše rečeno v — pasjih dneh.

Prosim Vas, nikar me ne vprašajte po onem častnem honorarju, povem Vam rajši sam, da milijonar po njem nisem postal, kakor najbrž ne postanem niti po vseh ostalih in izrednih, navadnih in pasjednevnih honorarjih, kvečjemu ako me Vi tako imenitno nagradite. Verujte mi, da so mi Vaše domače kronice ravno tako ljube in drage, kakor tukajšnji dolarji, in če mi jih pošljete, mi morda prineso srečo.

V nadi, da doživim to srečo z obratno pošto, beležim z najodličnejšim spoštovanjem in kolegijalnim pozdravom

Vaš
najudanejši amerikanski sotrudnik
**E. A.**

## Zadnji rodovine Benalja.

**Povest.**

**(Dalje.)**

**VIII.**

Nekaj ur po dvoboju Mihaela Kržinarja z Lenardom Benaljo je že vsa Ljubljana vedela, kako se je boj vršil in kako sta bila nasprotnika ranjena. Stvar se ni dala prikrivati, kajti Lenard je bil težko ranjen in stanovalci v hiši, kjer je bivala njegova rodovina, so jo raznesli po vsi okolici, da je šla kakor blisk po mestu.

Renata se je te vesti vstrašila, da ji je kar srce zastalo. Ni ji bilo za Lenarda, dasi se ji je smilil, a strah jo je bilo za Mihaela. Spomnila se je, kako je od nje slovo na plesu jemal in jo prosil njenega blagoslova in jasno ji je bilo, da se je moralo na tem plesu kaj dogoditi, kar je dalo povod dvoboju. A zaman je v mislih iskala, kaj bi to utegnilo biti in zaman je izpraševala svojega moža in svoje posle, če so zapazili kako prerekanje med Mihaelom in med Lenardom.

Vzrok dvoboja jo je zanimal, ker se ji je neprestano vsiljevala slutnja, da je ona sama na katerikoli način v zvezi s tem dogodkom.

Srce ji je krvavelo, toliko bolj, ker je zdaj šele prav spoznala, kako neskončno ljubi Mihaela. Dasi je vedela, da njegova rana ni nevarna, si je vendar delala zanj največje skrbi.

Prošnja zadruge gostilničarjev itd. za dovoljenje rabiti mestni grb v svojem pečatu se zavrne, kar ta zadruga ni v nobeni ožji zvezi z mestom in ker se ne sme ustvarjati prejudic.

Zavrne se priziv gosp. Del Cotta kot varuha sirot Adalb. in Maksa Majeršiča, ki sta v zavodu na Rakovniku glede vzgojevalnine. Ker otroka uživata državno vzgojevalnino in prispeva tudi mati, se priziv proti prenizkemu prispevku mesta zavrne.

Gospa Hedvika Dovič prosi za zvišanje miloščine. Je bolehna, stara ter biva sedaj v Salcburgu. Mestni magistrat ji je svoj čas ponudil, da naj se pripelje na mestne stroške v Ljubljano, kjer bi jo preskrbel. Občinski svet ponuja isto; miloščine zvišati pa ne more. Sprejeto.

**Finančnega odseka poročila.**

Računi o porabi dotacije za šolsko leto 1908/09 na II. in III. mestni deški šoli se odobre, ker so popolnoma v redu.

**Mestna stražnica na šentpeterskem predmestju.**

Z Radeckega ceste se je premestila policijska stražnica k Sv. Petru. Obč. svetnik Turk to graja in zahteva stražnico zopet nazaj ali pa ustanovitev nove. Župan odgovarja, da se bo to moglo zgoditi, ko bo večje število stražnikov na razpolago, sicer pa je odstranitev stražnice znamenje, da je ondotno prebivalstvo miroljubno. Obč. svetnik dr. Švigelj se pridružuje interpelantu. Ravno v interesu onega miroljubnega prebivalstva bi bila stražnica v bližini vojašnice, ki je vedni izvor nemirov in kravalov. Tudi obč. svetnik Kozak je mnenja interpelantovega. Obč. svetnik Pavšek pravi, da bi bila tudi v Vodmatu stražnica zelo potrebna. Obč. svetnik Turk si pridržuje predlog v smislu interpelacije za pozneje.

Konec seje ob 7. uri zvečer.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 19 avgusta.

— **Izrševalni odbor narodno-napredne stranke** naznanja, da se bode vršil v **nedeljo, 22. t. m., v ljubljanskem »Mestnem domu shod kmečkih zaupnikov narod.-napredne stranke.** Prosimo torej one somišljenike iz dežele, ki bi se tega shoda radi udeležili, da nemudoma naznanijo svoje naslove in mogoče tudi drugih naprednih kmetov iz svoje okolice, ki bi se tega shoda udeležili, da jim lahko pravočasno pošljemo vabila.

+ **Volitve v pridobninsko komisijo III. in IV. razreda** za davčni okraj Škofja Loka so se vršile dne 17. t. m. Bile so jako burne. Nasprotniki so imeli za to celo posebni shod pri Tomaževem Pepetu, kjer je zlasti klerikalni sedlar in agitator Bertel Černe zbranim obrtnikom in duhovnikom razlagal svojo modrost. V III. razredu se nasprotniki niso upali postaviti svoja kandidata in sta torej naša kandidata bila izvoljena soglasno. V IV. razredu pa se je bil hud boj med obema strankama. Klerikalci so spravili na noge vse svoje agitatorje. A dasi so razvili vso svojo moč, so tudi v tem razredu bili grdo poraženi. Od 422 oddanih glasov pripadlo je na naše kandidate 220 in so torej nasprotniki ostali v manjšini. Nasprotniki so hudo poparjeni, ker so doživeli v škofjeloškem okraju, ki je takorekoč do zanjega časa bila njihova domena, tako krut udarec! Slava vrlim naprednim obrtnikom!

+ **Lopovstvo.** Zadnja Benkovičeva »Straža« trdi, da se kranjski liberalci z Bienerthom vred trudijo, da bi razbili slovansko solidarnost. »Straža« prav dobro ve, da so bili klerikalci tisti, ki so se na vse pretege trudili, da bi razbili slovansko edinstvo, kar se jim je deloma tudi posrečilo. Lopovstvo je torej kdor skuša zvaliti hudodelstvo, ki ga sam zakrivil, na drugega.

+ **Avstrijske postave** veljajo samo za Slovane. »Alldeutsches Tagblatt« od 19. t. m. poziva Nemce k poboju dunajskih Čehov, in list ni bil zaplenjen. Med drugim piše: Ein paar kräftige Tatzenhiebe des deutshen Bären und die česchische Gefahr zerflattert in ihr Nichts ... Deutsch reden oder Maul halten! Zakaj vestni ljubljanski državni pravdnik ne opozori svojega dunajskega kolego na obstoječe zakone?

— **Nemci in mi.** Nekaj časa sem je opažati po Ljubljani, da so slovenski lepaki vsi raztrgani, zlasti pa oni, ki so v narodnih barvah. Slovenske trobojnice, ki so bile ob plakatu za tabor narodnega delavstva, so bile na mnogih krajih vse pomazane. To so napravili nemčurji-kazinotje. Slovenci smo tudi v tem oziru pač naravnost občudovanja vredni potrpežljivci. Dan za dnevom se šopirijo po ljubljanskih hišnih oglih nemški lepaki, ki vabijo na veselice nemških turnarjev, ki vabijo na prireditev nemškega šulferajna in Südmarke, a noben človek jim nič ne stori! Kaj bi bilo vpitja, če bi se v Ljubljani prepovedali nemški plakati, kakor so v Mödlingu na Nižje Avstrijskem prepovedali vse nenemške! »Grazer Tagblatt« bi se od jeze razkrehnil!

+ **Z Vrhnike** se nam poroča: Da ne zapade pozabljivosti najnovejši hrabri čin našega učitelja Štreklja, naj izve javnost, da je bil ta slavni junak dne 16. t. m. v narodni krčmi g. Jurce in ko se mu je zdel »zrak zadosti čist,« zgrabi na mizi se nahajajoči se nabiralnik Ciril-Metodove družbe ter ga vrže v kot s pristavkom: Kaj pa to tukaj dela?! Le žal, da slučajno ni bil navzoč nobeden tak, da bi bil to breznačajno klerikalno mušico prav pošteno okrcal po predrznih krempljih.

+ **Koroške Ricmanje.** Nedaleč od Rožeka proti Dravi leži prijazna vas St. Ilj na Koroškem. Že več let nastavljen je tam kot župnik g. Česky, rodom Ceh. Hodil je še vedno svoja pota in posebno pri svojih predstojnikih ni bil priljubljen. Tudi v farah, kjer je služboval, skregal se je iz raznih vzrokov z župljani. Kot kaplan in provizor je bil prilično desetkrat prestavljen. Tudi kot župnik v St. Ilju je imel večkrat razne afere s svojimi župljani in s predstojniki, tako dolgo, da so ga kratkomalo suspendirali in končno odstavili. Prepovedali so mu opravljati duhovska opravila in to razglasili po vseh sosednih cerkvah. Toda g. Cesky se za to kratkomalo ni zmenil. Nastopil je — kot bivši jurist precej dobro podkovan tudi v cerkvenih postavah — pot pritožbe in — maševal naprej, če tudi je g. župnik Ražun po ukazu iz Celovca zahteval oddajo ključev. G. Cesky se je najprej skliceval na to, da ni bilo pravega kanoničnega procesa in ne kanoničnega sodišča. Pritožba je šla na nadškofa v Solnogradu. Med tem pa je g. župnik Cesky pridno vplival na svoje župljane. Nastali sta dve stranki, ki sta si v občini precej v laseh. Najbolj zanimivo je to, da ena stranka imenuje drugo liberalno, ker ena strank k discipliniranemu župniku noče v cerkev, druga pa ne upošteva zapovedi in prepovedi škofa! Na slovesen način bi se morala zgoditi inštalacija novega g. župnika Horubška. Prišel je iz Celovca knezoškof sam s kancelarjem Vidovicem, novi župnik, nekaj neprijateljev g. Ceskega, nekaj radovednežev, iz Beljaka pa g. nadkomisar L. s precejšnim številom žandarjev! Cesar so se bali — to so dočakali. Pred cerkvijo in župniščem zbrali so se pristaši g. župnika Ceskega z njim v svoji sredi. Na poziv, da naj odda ključe, cerkveno premoženje in cerkev, da odstopi in se spokori — odgovori župnik Cesky, da je nedolžno obsojen, da sodbe ne prizna — da se je pritožil v Rim. Njegovi pristaši povedo tisto. G. kancelar Vidovic skuša v posebnem govoru vernikom razjasniti, da so na krivi poti, da g. Cesky ni več njih župnik, da nima več mašnikovih pravic itd. Toda kar se mogoče še nikdar ni zgodilo v tej cerkvi glasno so ugovarjali župljani in glasno je protestiral g Cesky. Ne lepe besede — ne grožnje niso izdale ničesar — in gosp. Škof je odšel s spremstvom užaljen v dno duše. G. nadkomisar postavil se je na stališče, da ni njegova stvar, izsiliti kako cerkveno dejanje, tem manj, ker star še ni dognana do konca. Gospj Cesky bo župnikoval še napre in vprašanje je, kako bo stvar končala.

+ **V včerajšnji tajni seji** občinskega sveta ljubljanskega sta bila imenovana zdravnika dr. Jernej Demšar in dr. Mavricij Rus šolskim zdravnikom za mestne šole.

+ **Iz šolske službe.** Na tukajšnji državni realki službujoči profesor dr. Mandl je dobil v svrho preureditve učnih knjig dopust za prvo polovico semestra 1909/1910.

— **Slovo ruskih gostov iz Ljubljane.** Snoči je bil na vrtu »Narodnega doma« poslovilni večer na čast odhajajočim ruskim učiteljem in učiteljicam. Zbralo se je dokaj narodnega občinstva vseh slojev, da zakliče zadnji »zbogom« ruskim gostom v slovo. Prireditve sta se vdeležila tudi dva pevska zbora, ki sta z ubranim petjem zabavala družbo. Prvi je spregovoril g. arhivar Anton Aškerc. Čas ločitve je prišel, je rekel govornik, in vsem nam je je težko pri srcu. Odhajate v svojo domovino — v daljno bratsko Rusijo. Kakor bratje vam želimo srečno pot. Vzemite sabo prepričanje, da se ne vračate sami, marveč da vas spremljajo na vaši poti naša srca, ki vam žele vse najboljše ob povratku v domovino. Aškerc je končal svoj govor z besedami ruskega pesnika Tjučeva: »Hotja vraždjelnoj sudbi noj i byli my razlučeni, no, vse že my narod jediny, jedinoj matery syny. (Dasi smo bili ločeni po sovražni nam usodi, vendar vsi mi smo narod eden, sinovi ene matere.) Mestni učitelj g. Likozar se je v dovršenem govoru poslavljal od svojih ruskih kolegov in koleginj. Naglašal je, da so ruski kakor slovenski učitelji najzasluženejši delavci na kulturnem polju, ker vodijo mladi zarod k omiki in prosveti ter izrekel željo, naj bi ruski in slovenski učitelj vzgojevala deco v duhu slovanskega bratstva in ljubezni. Vodja ekskurzije g. Nikolaj Vasiljevič Petrov se je vnovič zahvaljeval za bratski sprejem in slovansko gostoljubnost. Za Vaš bratski sprejem, za Vašo gostoljubnost in prijaznost, je rekel govornik, se moremo oddolžiti samo, ako pridete tudi Vi k nam. Za to Vam kličem: Bratje, sestre, pridite k nam v bratsko Rusijo, sprejeli Vas bomo z ljubečim srcem in z odprtimi rokami. Tu Vam hočemo vrniti vso ljubezen in gostoljubnost, ki ste jo Vi nam izkazovali za časa našega bivanja v Ljubljani. Prekrasen, v retoričnem in idejnim oziru dovršen govor je imel g. dr. Lavrenčič. Med drugim je rekel: Slovenci smo predstraža slovanska, a na tej predstraži umiramo, ker se nihče ne briga za nas. In če je nam odločeno, da moramo leči v grob, bi vsaj radi vedeli, za koga umiramo. Svoje dni so nas poznali v dobi Aksakova, Katkova in Homjakova. Ideje starega panslavizma so prešle. Slovanski narodi so se samostojno razvili. Da bi odvrnili Ruse od zapadnih Slovanov, so naši skupni sovragi odvedli rusko politiko na Daljni Vztok. Ta politika se je končala s porazom v veliko škodo Rusije in vsega slovanskega sveta. Sedaj je nastopila doba neoslavizma. Nasprotniki pravijo, da je kulturno združenje Slovanov utopija. Da to »utopijo« onemogočijo, nas — obrekujejo in natolcujejo. Pravijo, da dobivamo rublje iz Rusije. Mi pa pravimo: Mi ne dobivamo in ne potrebujemo rubljev, mi hočemo ljubezni, ki pa je nam ne bo dajala ruska vlada, marveč ruski narod. Slovence so preje nazivali antemurale christianitatis, dokler so nas potrebovali. Sedaj nas Nemci imenujejo inferiorno zalego. A vendar smo še vedno antemurale, seveda ne toliko krščanstva, kakor slovanstva, antemurle slavitatis proti grmanskemu navalu. Pravijo, da je sladko umreti za domovino. Gotovo! A težko je umreti, ne da bi se vedelo za kaj in za koga. Ko se vrnete v domovino, povejte javnosti, povejte vsakomur, da ste bili v slovanskem Port Arturju — Trstu in na Kranjskem v slovanski Mandžuriji. Povejte ruskemu narodu, da Slovenec potrebuje pomoči, ker se bo sicer vresničila pesem: »Morje adrijansko, bilo nekdaj si slovansko«. Ko se vrnete v bratsko Rusijo, ne pozabite nas Slovencev, ki se borimo na življenje in smrt na okopih slovanstva. Dr. Lavrenčičev govor je vzbudil viharno navdušenje. Gospod Ilijin se je zahvaljeval za gostoljubnost, izrekel svoje občudovanje slovenski kulturi ter vabil Slovence, naj posetijo Rusijo. Končno se je poslovila v prekrasnih, v s srce segajočih besedah gospa Terezna dr. Jenkova od ruskih gostov, slaveč pred vsem rusko ženo kot vzor prave slovanske žene. Rusi so priredili ge. Jenkovi iskreno ovacijo. Ob 11. so ruski gostje odšli k pokoju. Slovo od slovenskih tovarišic in tovarišev ter od drugih prijateljev je bilo ganljivo, presrčno. Danes zjutraj so Rusi preko Jesenic odpeljali se na Dunaj.

— **Vojaška godba 27. pehotnega polka** je včeraj popoldne prvič zopet igrala v Zvezdi po septembrskih dogodkih. Civilno občinstvo se tega koncerta ni udeležilo in če bi ne bilo častnikov s svojimi rodbinami ter uradniki »Kranjske hranilnice,« bi bila godba svirala praznim klopem. Vkljub temu da v Ljubljani ni človeka, ki bi mislil na kakšno demonstracijo, je bila vsa državna policija in vse orožništvo na nogah. V bližini Zvezde so švigali orožniški častniki in policijski uradniki, v Zvezdi sami pa je mrgolelo detektivov in redarstvenih konfidentov. Seveda so prvi koncert vojaške godbe v Zvezdi namenoma priredili baš na cesarjev rojstni dan, da bi takoj vsakega demonstranta spravili v luknjo radi zločina razžaljenja veličanstva. Toda na ta lim se jim ni obesil noben kalin. Man merkt eben die Absicht und wird — nicht verstimmt! Sicer bi pa stavili na velemožno vojaško upravo vljudno vprašanje, kdo je dovolil vojaški godbi koncertirati v Zvezdi? Za produkcije na javnih trgih je vendar treba imeti dovoljenje mestne oblasti! Ali je to dovoljenje imela vojaška godba? Ali za vojaško oblast ne veljajo zakoniti predpisi?

— **Razstava: Slovenski umetniki.** Prošli teden je bilo kupljenih zopet 6 slik in sicer: A. Zupanec »Zimski dan«, Ivan Vavpotič »Zima«, »Jablani«, »V strojnici«, »Rdeči tulipan« in »Tolmun«. Razstava ostane še nekaj časa otvorjena. Opomba. Obiskovalcem z nizkimi nagoni se priporoča, naj opuste poškodovanje razstavljenih umotvorov, kakršno se je zgodilo na Zajčevem reliefu: »Parisova sodba«.

— **VI. redni letni občni zbor „Prosvete"** bo v soboto, 4. septembra t. l. v Ljubljani. Dnevni red se pravočasno objavi. Odbor.

— **„Snujmo ljudske knjižnice!"** Pod tem naslovom izda »Prosveta« novi seznam za ljudske knjižnice primernih knjig v drugem spopolnjenem in povečanem natisu. Seznam izide začetkom prihodnjega meseca.

— **Pridobivajte za napredne liste inseratov!** Že velikokrat smo imeli priliko tožiti, kako malo skrbe naši somišljeniki za naš tisk. Tu jih klerikalci in socialni demokratje daleč, daleč prekašajo; nobene prilike ne opuste, da ne bi storili kaj za svoje časnike, ker dobro vedo, da je moč tiska danes velika in da le tista stranka napreduje, ki ima dober in dobro razširjen tisk. Navajamo danes eno samo primero, kako klerikalci skrbe za finančno stran svojih listov, ne da bi pri tem trpela njih denarnica. Nek klerikalec na Šleskem že dolgo leta principijelno kupuje le pri firmah, ki inserirajo v klerikalnih listih in svojim zalagateljem tudi vsakokrat pove, da kupuje pri njih zato, ker so inserenti teh listov. Če pa ne najde v svojih listih primernih dobavateljev, poišče večjo firmo in ji sporoči, da bo kupoval pri njej, če bo inserirala v tem in tem listu. Navadno pomaga. Od nešteviInih cenikov vrže židovske v koš, ostalim pa piše, da bi jih rad upošteval, če bi inserirale tam in tam. To pomaga, to je uspešna propaganda! In koliko bolj bi pomagalo, če bi več somišljenikov iz enega kraja sporočilo trgovcu, da bodo kupovali pri njem, če bi v tem ali onem listu inserirali! Finančno podpirati tisk svoje stranke ni vsakemu mogoče, te vrste propagando dela lahko vsak, saj ne velja nič druzega ko malo energije in zgovornosti, pa je vendar zelo uspešna! — Somišljeniki, posnemajte pri agitaciji za tisk naše nasprotnike in nikar ne mislite, da ste že dovelj storili, če izkoriščate časopisje v reklamne svrhe za različna društva.

— **Na Osoje!** Dne 22. t. m. priredi pevsko društvo »Slovan« na Osojah pri Okornu (preje Jerančič) veliko veselico. Sl. občinstvu bo na razpolago velik daljnogled za opazovanje zvezd, repatic, meteorov in drugih nebesnih prikazni. Razen tega šaljiva pošta srečolov in kegljanje na dobitke. Kogar bo zeblo, bo lahko plesal, da mu bo vroče. Torej v nedeljo vsi na Osoje!

**150 m³ dinamita** je naročil bivši župan v Spodnji Šiški, tako je zatrjeval v svoji interpelaciji gosp. svetnik Ojster pri občinski seji dne 27. avgusta 1909. Ustrašili smo se, ker ni malenkost 150 m³ dinamita. S tako množico dinamita požene se v zrak že pol sveta. Vsled skrbi, kaj da namerava bivši župan s Šiško napraviti, šli smo do njega, ter ga v strahu in trepetu prosili pojasnila. No, g. Maurer je bil tako prijazen, da nam je pojasnil, da ni naročil dinamita, marveč dolomit. Seve dolomit ali dinamit — to je pri g. Ojstru vse eno!

**Surovost.** Pretečeni teden, ko je peljal posestnika sin Adolf Hostnik v Spodnji Šiški voz premoga, se je umaknil pri Kreutzerjevi hiši kupu kamenja, pri tem pa zadel malo v vogal Kreutzerjeve hiše. Kreutzer, kateri je to videl, pograbi bičevnik Adolf Hostnika ter prične z njim neusmiljeno mlatiti po njem. Prizadjal mu je več občutnih ran, in sicer nad očesom, na levi roki in po životu. Kreutzer, kateri je prišel k nam v Spodnjo Šiško iz prajzovske dežele, dobi za svoje junaštvo plačilo dne 23. avgusta 1909 ob polu 10. pred tukajšnjim okrajnim sodiščem v sobi št. 28. Živela nemška kultura!

**Giril-Metodova podružnica za občino Moste.** Kmalu bo vsa ljubljanska okolica vzorno organizirana za narodno obrambo. V zadnjem letu so se ustanovile štiri nove podružnice (Vič-Glince-Rožna dolina, ženska v Šiški, za Škofljico in za Posavje na Ježici.) Pretečeno soboto je bil ustanovni shod za novo podružnico za občino Moste (Udmat, Zelena jama, Moste). Shod je bil pri g. Peklaju z dokaj lepo udeležbo. O pomenu in namenu družbe je govoril potovalni učitelj Ante Beg. Zelo navduševalno je govoril tudi Jak. Lauter. Izvolil se je pripravljalni odbor, ki bo pridobival člane ter je porok, da bo podružnica prav dobro uspela. V pripravljalni odbor so bili izvoljeni gg.: Lauter Jakob, Svetek Andrej, Kamnikar Al., Zupan Fr., Slapničar Iv., Jeras Jernej in dame: Zakotnik Helena, Peklaj Ana, Zupan Katarina, Slapničar Roza in Remc Uršula. Kmalu se vrši tudi ustanovni shod za podružnico v dobrunjski občini Štepanja vas, Bizovik, Dobrunje itd.

**Čebelarski shod v Selcih** se vrši 22. t. m. ob ½8 uri zjutraj v Selskem domu. Na shodu bo predaval zastopnik osrednjega čeb. društva g. nadučitelj Al. Likozar. Ustanovila se bo za Selško dolino lastna podružnica.

---

Evzebij baron Benalja je svoji ženi po večerji obširno povedal, kako se je vršil dvoboj. Bil je sam pri Lenardu in zdravnik mu je natančno pojasnil ves dogodek. Evzebija je bilo sram, da se je njegov netjak nepošteno bojeval in to je bilo edino, kar je zamolčal svoji ženi.

O vzroku dvoboja mu tudi zdravnik ni vedel ničesar povedati. Toda Evzebij je v prvem trenotku, ko je izvedel za dvoboj začel slutiti, da utegne njegova žena biti vede ali nevede povod nastalemu nasprotju. V tem, da se je Mihael izpostavil smrtni nevarnosti ter se ko je bil zavratno ranjen v desno roko bojeval z levo roko, je Evzebij baron Benalja videl le dokaz, da ljubi Mihael njegovo ženo še bolj, kakor svoje življenje. Evzebij je bil popolnoma prepričan, da bi se resni, ponosni in prevdarni Mihael zaradi kake malenkosti gotovo ne bojeval, nego da je moral biti poseben povod dvoboju. In tak posebei povod je videl Evzebij samo v Renati.

Pri tem spoznanju se je staremu gospodu kaj milo storilo; obupanje je leglo na njegovo srce, a mu ni zatemnilo prevdarnosti niti z gorjupom napolnilo njegove duše.

Dolgo je nepremično zrl na Renato, ki je sedela poleg njega vsa zatopljena v svoje misli, potem jo je nežno prijel za roko in ji tiho in bolestno rekel:

»Renata, ti pač ne veš, kako te ljubim.«

Skoro ravno te besede je bil prejšnjo noč rekel Renati oni, ki je zdaj ranjen ležal doma in pri katerem so bile vse njene misli in vsi njeni čuti. Renata se je spomnila teh besed, ko je slišala vzdih svojega moža in ta spomin ji je onemogočil, da bi kaj odgovorila. A premagala se je vsaj toliko, da je svojega moža prijazno pogledala in Evzebij ji je bil hvaležen za ta pogled.

»Nisem ti nič novega povedal,« je mehko nadaljeval Evzebij. »Časih me popade nepremagljivo hrepenenje izreči besede: Renata, jaz te ljubim. Upam, da mi to verjameš. Vse tvoje vedenje mi priča, da veš, kako te imam rad. Dobra, srčno dobra si z menoj, a da me ne ljubiš, je naravno. Nič ne ugovarjaj, Renata. Prenašaš me, a ljubiti me ne moreš. Star sem, grozno star, in ti si cvetoča in lepa, da se ti nobena ne more primerjati.«

Evzebij je bridko zavzdihnil. Sam ni vedel, kaj mu je bilo, da je povedal to, kar je dostikrat mislil. česar bi pa do te ure ne bil priznal za ves svet.

»Ljuba Renata,« je nadaljeval z zamolklim glasom, »vem, da ne bom več dolgo živel ...«

»Ah, nikar tako ne govori,« je vzkliknila Renata. »Verjemi, da molim vsak dan, da bi te Bog še dolgo ohranil in da mi prihaja ta molitev iz srca.«

»Verjamem«, je dejal Evzebij, »ti si tako dobra in plemenita, da si zmožna take molitve, čeprav bi ves svet rekel, da je smešna.«

»Zakaj naj bo smešna? Ni prav, da tako govoriš!«

»Govorim resnico. Poznam svet in poznam ljudi. Zdi se mi, da mi je čisto nemogoče ti pojasniti, kako srčno in iskreno te ljubim. Ti, Renata, ko si v cvetu svoje lepote in svoje mladosti, svojih telesnih in dušnih sil, pač ne moreš pojmiti, da sem zmožen velike in globoke ljubezni do tebe. Kako bi mogla to verjeti, saj vidiš, kako sem star in slab, da nimam las in skrivam svojo goloto z vlasuljo, da si barvam lice in obrvi. In vendar te ljubim blazno in vse dni kar mi jih je še sojenih, še mi bo grenila misel, da me ne moreš ljubiti in da sem ti jaz pokvaril mladost in življenje.

Nagnil je glavo, si zakril lice z rokama in se bridko razjokal.

»Prosim te, Evzebij, nikar ne govori tako,« je novič vzklinila Renata, ki jo je moževa obupanost globoko pretresla. »Ali sem ti le z eno samo besedico kaj takega očitala, česar se zdaj sam dolžiš? Nikdar! In tudi v prihodnje ne boš nikdar kaj takega slišal. Živela bom zate, samo zate, samo tebi se bom posvečala — že ker si tako dober. Da, še preveč si dober z menoj.«

189. številka. V Ljubljani, v petek, 20. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

| v Ljubljani na dom dostavljen: | | v upravništvu prejeman: | |
|---|---|---|---|
| celo leto | K 24·— | celo leto | K 22·— |
| pol leta | „ 12·— | pol leta | „ 11·— |
| četrt leta | „ 6·— | četrt leta | „ 5·50 |
| na mesec | „ 2·— | na mesec | „ 1·90 |

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

**Uredništvo:** Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), **telefon št. 34.**

**Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.**

**Inserati veljajo:** peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

**Upravništvu** naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

**Posamezna številka velja 10 vinarjev.**

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

**Narodna tiskarna telefon št. 85.**

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

| za Avstro-Ogrsko: | | za Nemčijo: | |
|---|---|---|---|
| celo leto | K 25·— | celo leto | K 28·— |
| pol leta | „ 13·— | za Ameriko in vse druge dežele: | |
| četrt leta | „ 6·50 | celo leto | K 30·— |
| na mesec | „ 2·30 | | |

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

**Upravništvo:** Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), **telefon št. 85.**

## V službi nemške ekspanzivnosti.

»Nemci imajo velikansko ekspanzivno silo i na jug i na vzhod ter se zajedajo vedno bolj v naše jugoslovansko telo. Razjedli ga bodo, ako ne bo v nas več odpora in samoobrambe.«

Te besede smo čitali v dolgem članku, ki ga je priobčil »Slovenec«, besede so žal resnične, toda v »Slovencu« bi ne smele stati, kajti taka tožba v »Slovencu« je najgrja hinavščina.

O sili nemške ekspanzivnosti smo že mnogokrat govorili. Kaj bi hodili gledat v Bosno in v Slavonijo, kako se tam nemštvo zajeda v slovansko meso, saj čutimo to ekspanzivnost na svoji lastni koži dan na dan.

Čutimo in vidimo pa še več: **da so klerikalci podporniki nemške ekspanzivnosti in da klerikalci pospešujejo razjedanje slovanskega narodnega telesa po nemški ekspanzivnosti.**

Že več let sem vidimo vsak dan sadove **nemškutarsko - klerikalnega pobratimstva.** Kar je na Kranjskem nemčurskega, vse dela na to, da bi se utrdil klerikalizem in prišel do največje moči. Pročodrimovski Nemci so navdušeni zavezniki zelotskih klerikalcev, ker vedo, **da je klerikalizem v narodnem oziru nemštvu popolnoma nenevaren** in da je klerikalizem vedno pripravljen, **prodati** tudi najvitalnejše koristi slovenskega naroda, samo če nese kaj **profita** voditeljem klerikalizma.

Kaj bi segali v daljšo preteklost. Zadosti je, če se ozremo na zadnja leta. Pri državnozborski volilni reformi so Nemci izposlovali tako zložitev slovenskih volilnih okrajev, kakor jo je zahtevala klerikalna stranka in v plačilo za to, so klerikalci prodali Nemcem koroške in štajerske Slovence ter privolili v ustanovitev posebnega nemškega okraja na Kranjskem. Pri deželnozborski volilni reformi se je zgodilo isto. Nemci so šli klerikalcem na roko in zato so klerikalci dali 48 nemškim veleposestnikom deset mandatov! Tako plačujejo klerikalci z narodnimi izdajstvi Nemcem različne usluge.

Naravno je, da so Nemci kar navdušeni za klerikalce, ki tako izdatno podpirajo nemško ekspanzivnost.

Iz same hvaležnosti so šli Nemci pri raznih volitvah v boj na pr. za Šukljeja, za Kregarja, za Ravniharja in Gregoriča. Vselej so dobili za to plačilo v tej ali oni obliki, vselej so jim klerikalci prodali kako narodno korist. Pri volitvi v trgovsko in obrtno zbornico so klerikalci odklonili kompromis z naprednjaki samo zato, da so zmagali Nemci, Nemcem so pomagali slovenski klerikalci do nemške gimnazije in do nemškega deželnega šolskega nadzornika. V septembrskih dneh so klerikalci stopili očitno na nemško stran, denuncirali in ovajali naprednjake, klicali nanje vse rablje in največ pomagali, da so slovenske demonstrante zadele tako strašne kazni. Nemci so zahtevali eksemplarično kaznovanje demonstrantov, a bi pač ne bili nikdar dosegli takega uspeha, da jih niso klerikalci podpirali s svojim denuncijanstvom.

A nič ne kaže tako jasno in eklatantno, da so **klerikalci pospeševatelji nemške ekspanzivnosti,** kakor njih stališče glede **nemške šparkase.** O tem ni nobenega dvoma. da je **ta šparkasa najmogočnejša pospeševateljica nemške ekspanzivnosti** na vsem slovanskem jugu. **A slovenski klerikalci so šli v boj za to šparkašo,** škof se je zanjo zavzel v oficijalnem pismu, po klerikalnih časopisih in po prižnicah **branijo in priporočajo** klerikalci to šparkaso in se vnemajo zanjo s tisto navdušenostjo, ki jo zmorejo samo **plačani in podkupljeni ljudje.** Klerikalna stranka je **podkupljena** od »Kranjske šparkase«, zato se tako bori zanjo in za njena prizadevanja.

Spričo tem dejstvom moramo pač reči, da je ni gorostasnejše **hinavščine,** kakor jo uganjajo klerikalci, ki v časopisih jokajo, da natakarji v Sarajevu in v Sisku ne znajo hrvaški, med tem ko v svoji lastni domovini z brezvestnimi izdajstvi utrjajo moč nemštva in za denar, za plačilo v gotovem denarju pospešujejo nemško ekspanzivnost.

## Parlamentarni položaj.

**Državni zbor.**

Dunaj, 19. avgusta. Vlada namerava sklicati začetkom oktobra državni zbor in mu predložiti program, ki si ga bodo sestavile stranke same. V tem programu bi bilo predvsem sledeče: novi finančni načrt, predloga o lokalnih železnicah in vse v zadnjem zasedanju nerešene socialno - politične predloge. Vlada upa, da tudi proti trgovinsko-političnim predlogam ne bo nobenih nasprotstev. Nameravano septembrsko zasedanje deželnih zborov bo rešilo samo najnujnejše tekoče zadeve. Kar se tiče sestave proračuna, je pa nemogoče, da bi deželni zbori že sedaj, pred odobritvijo finančnega načrta v državnem zboru, mogli o tem sklepati.

**Ministrski svet.**

Dunaj, 19. avgusta. Ministrski svet bo danes zvečer zopet imel sejo, na kateri se bo posvetoval o zasedanju državnega zbora in deželnih zborov. Doslej so posvetovanja veljala predvsem finančnemu načrtu.

Dunaj, 19. avgusta. Ministrski svet je sklenil, opustiti zvišanje davka na pivo, akoravno se je finan. minister do zadnjega trenotka protivil. Vendar upajo, da to ne bo povzročilo odstopa Bilinskega. Govorilo se je tudi o uvedbi davka ali monopola na užigalice.

**Dr. Šusteršičev članek v »Zeit«.**

Dunaj, 19. avgusta. Dr. Šusteršič je objavil v dunajski »Zeit« članek, v katerem je postavil zahteve za delavnost državnega zbora: 1. delavnost češkega deželnega zbora, 2. bosanska banka in 3. laška pravna fakulteta. Ta članek je v krogih S. E. presenetil, ker je dr. Šusteršič objavil one pogoje brez sklepa S. E. ali njene parlamentarne komisije. Posl. Maštalka je zaradi tega dr. Šusteršiča ostro prijel. Dr. Šusteršič se je izgovarjal s tem, da je »Zeit« njegov članek spremenila; on da je telefoniral »Zeit« 80 besed, v članku pa da jih je na 300.

## Kreta.

Carigrad, 19. avgusta. Včeraj zvečer je bila zunanjemu ministru izročena skupna spomenica vlastij - pokroviteljic. Vsebina je tajna, vendar se misli, da spomenica zastopa stališče, da Turčija ne sme vlačiti Grške v spor radi Krete, ker se to vprašanje tiče štirih vlastij-pokroviteljic.

## Maroko.

Madrid, 19. avgusta. General Marina hoče Kabile prisiliti, da bi se borili na 2 strani. Večino svojih čet je poslal proti kraju Masor, obenem pa se je odpeljalo po morju 8000 mož na neko zelo važno točko. Danes bodo prišla najbrže že prva poročila o uspehih te operacije.

## Generalna stavka na Švedskem.

Štokholm, 19. avgusta. Časopis »Dagen« piše, da so vsi listi vložili tožbo na zvezo stavcev, ker je prekršila pogodbe z listi in jim vsled tega škodovala. Časniki zahtevajo odškodnino.

## Dopisi.

**Iz Dravelj.** Pri nas bode v nedeljo 22. t. m. cerkveno proščenje. Na ta vaški praznik nas pridejo navadno vsako leto obiskat različni gostje, domači in od drugod. Večina obiskovalcev opravi najprvo svoj verski običaj s tem, da prisostvuje tukajšnjemu cerkvenemu opravilu, nato pa se svobodno zabava v bližnjih gostilnah, koje so za ta dan tudi praznično preskrbljene za pogostitev in zabavo prišlecev. Najbližji dve gostilni podružnične cerkve preskrbeli sta si v ta namen »že od nekdaj« na ta dan godbo, s koje pomočjo sta si pridržali došle goste, seveda radi tega, da se **gmotno vzdržita.** V najbližji gostilni, ki je tik cerkve, je bil gostilničar cerkveni ključar Mihael Kunovar, ki je pa, videč da se živi le od zaslužka, tudi vedno imel na ta dan godbo in to do zadnjih let. Čas pa se spreminja in prišlo je do tega, da sta prišli omenjeni dve gostilni cerkvenega klučarja M. Kunovarja in pok. Val. Florjančiča v roke najemnikov. Pri oddaji gostilen ali sploh kake obrti pa je gotovo vsakomur znano, da se oddajalec sklicuje na vrednost in promet iste, da s tem doseže višjo letno ceno. Tako tudi tukaj. Omenjeni gostilni oddani ste za visoko letno najemnino, ker se je oddajalec skliceval na to, da se da v dnevih praznika Sv. Roka in omenjene nedelje dosti zaslužiti, da se najemnina pokrije. Torej ples. Znano je, da se je ljubljanski škof svoj čas zaletel v ta stari slovenski običaj, a naletel je skoraj na celi črti na odpor. Odpor je dobil tudi v naši fari in tudi pri nas v Dravljah celo od cerkvenega ključarja, kakor omenjeno. Bivši naš župnik, pok. Malovrh, se je tudi svoj čas zaletel, a je bil končno toliko pameten, da je sam uvidel, da morajo tudi gostilničarji živeti; dokaz temu, da je še zadnje leto poslal gostilničarjem v Dravljah primerno željo, da naj se med cerkvenim opravilom ne igra, kar so mu gostilničarji radi ugodili. Letos pa imamo novega župnika, znanega šengarjevega Tineta, hudomušneži mu pravijo »prešar«. Kako je on prišel do Šentviške fare, nam je še sedaj uganka, to pa vemo, da sta šla n. pr. draveljska ključarja k škofu prosit za njega v imenu draveljske podobčine, dasi nista nikogar vprašala za mnenje. Temu župniku pa kakor je splošno znano ni za mir, temveč za prepire v fari, zato nagaja vsakomur če le more. Zato je pa že pretečeni teden poslal draveljskega ključarja (samemu se seveda ni ljubilo), da gresta krog gostilničarjev z zahtevo, da vsi gostilničarji v Dravljah dajo izjavo, da na omenjeni dan nihče ne bo imel godbe, sicer da ne bode cerkvenega opravila. Večina gostilničarjev, posebno omenjena najemnika, bi bila s tem gmotno prikrajšana, zato sta tu dobila ključarja odločen odgovor, namreč da se ne dasta od župnika gmotno oškodovati, poleg tega pa večina gostilničarjev in tudi večina javnosti v Dravljah ve, da dovolitev za godbo ne podeljuje, oziroma nima odločati cerkvena, temveč politič. oblast. Na to je župnik odpovedal za nedeljo cerkveno opravilo v Dravljah. Njegovi špijoni pa še vedno nagovarjajo gostilničarje, da najvsaj dovoljenja za godbo nikar ne vzamejo pri politični oblasti, temveč naj brez iste dovolijo ples, kakor so to storili gostilničarji v drugih vaseh n. pr. na Glinci, v Kosezih, v Stožicah itd. Torej vidite klerikalno **katoliško moralo.** Politično oblast ogoljufati, **to ni greh** v očeh naših klerikalcev, to ni greh v očeh naših svetnikov kot sta župnik in njegov ključar M. Kunovar. Javnost tu lahko vidi, kako se pri nas ubija moštvo, poštenost in pravica. Pozivljamo našo sl. vlado, da v tem oziru **napravi red, da varuje gostilničarje v njihovih pravicah, kakor jih sili v dolžnosti** in poduči duhovnike, kaj smejo in česa ne smejo. Če n. pr. kak učitelj ali uradnik le napačno stopi, že mu je oblast za petami, duhovnik pa bode smel kršiti svojo predpisano dolžnost, smel puščati maše, koje mu občinstvo stokrat plača in koje mu plača še poleg tega država? Tako ne pojde!

## LISTEK.

### Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

V Evzebiju baronu Benalji se je po dolgih letih zakrknjenosti oglasila vest.

Slabo me poznaš, ljuba Renata, če misliš, da sem dober človek. Še nihče mi ni tega rekel. Vse svoje dni sem bil sebičen, do skrajnosti sebičen. Samo za tebe, Renata, bi bil vse storil, tebi sem bil dober in hvaležen sem ti, da to priznavaš. A najbrž bi niti tebi ne bil dober, če bi bila enake starosti. Toda, kaj hočem danes! Naj bom dober ali ne, saj bo kmalu vsega konec in ti, Renata, boš svobodna.«

»Čemu mi to pripoveduješ?« je vprašala Renata z vidno žalostjo. »Kaj me smatraš za tako slabo, brezsrčno in pokvarjeno, da ti želim smrt?«

»Ne, moja ljuba Renata. V dno duše sem prepričan, da mi ne želiš smrti in da me imaš tudi toliko rada, kakor pač more mlada in lepa žena imeti rada starega in grdega moža. Ko bom umrl, boš jokala in nekaj časa boš tudi po meni resnično žalovala. Toda zakon narave ima tudi oblast nad teboj. Pozabila me boš in vzela boš druzega. Že davno sem se sprijaznil s to mislijo in nič me ne vznemirja. Želim ti, da bi bila srečna, da bi bila najsrečnejša žena na svetu. Toda . . . . ena stvar . . . .«

»Kaj misliš reči?«

»Eno je, kar me boli, bega in mi dela skrbi. Star sem, vem, da nisem vreden tvoje ljubezni, a vendar me žene v obup že sama misel, da bi se znala ti od mene odvrniti, še predno sem zatisnil oči. Tvoja zvestoba je vzvišena nad vsak dvom, ali časih me vendar prevzame strah, da se boš naveličala svojega zakonskega jetništva . . . Nič ne ugovarjaj. Pusti, da ti povem svoje misli.«

Prijel je Renato zopet za roko in jo obdržal v svoji roki.

»Ko bi mogel misliti, da ima moj blagoslov kaj pomena, jaz bi te blagoslovil za vsak trenotek, ki si mi ga posvetila in za vsako besedo, ki si mi jo privoščila. In ker sem ti iz dna srca hvaležen, zato ti odkrito povem, kaj bi želel, da se zgodi po moji smrti. Želel bi, da se omožiš. In da boš mogla poslušati pri izberi moža glas svojega srca, ti bom zapustil vse svoje premoženje. Kar sem namenil svojim sorodnikom, jim izročim še prej.«

»Čemu premišljuješ o takih stvareh?« ga je vprašala Renata. »Ali si mar bolan?«

»Naj ti priznam odkrito: bolan sem že dlje časa, neozdravljivo bolan in zdravnik mi je na moje zahtevanje povedal že pred več meseci, tedaj, ko je prišel moj netjak Lenard v Ljubljano, naj se pripravim za vse slučaje.«

Renata je vsa prestrašena skočila s svojega stola.

»Zakaj si mi to prikrival, zakaj mi nisi tega prej povedal. To ni lepo, ne, to ni lepo.«

»Ljuba Renata — vem, da meni tudi tvoja postrežba ne more nič pomagati in zato sem raje molčal. In molčal sem tudi, ker sem se bal, da bi ti bil bolan mož še zopernejši, kot star, a navidezno vsaj zdrav mož. A danes . . .«

Z rosnimi očmi je pogledal na svojo ženo.

»Danes, Renata . . . po tem dvoboju . . . danes sem si rekel . . . morda bo prav, če ti povem . . . da ti ne bo več treba dolgo čakati . . .«

V vsem njegovem vedenju, v njegovih besedah in v njegovem glasu je bilo nekaj ginljivega, toliko ljubezen do žene razodevajočega, da je Renata pritisnila Evzebijevo glavo na svoje prsi in prvič v življenju iz lastnega nagiba poljubila njegove uvele brezbarvne ustne.

»Ne — ne — ne,« je jokaje vzkliknila Renata »ne misli na smrt — ti ne smeš umreti.«

»Bog te blagoslovi za ta poljub in za tvoje solze, moja Renata; čez šest mesecev je rekel zdravnik, bo vsega konec.«

Izvil se je iz njenega objema, jo poljubil na čelo in odšel, rekoč:

»Lahko noč, ti sreča mojega življenja.«

IX.

Ljubljana je imela mrzlico. Razburjenje zaradi dvoboja med Mihaelom in Lenardom je prikipelo do vrhunca, ko se je razvedelo za dvoboj med kapetanom Mrmoljo in med Štefanom Ogulinom. Vse mesto je bilo pokonci, oblastveni organi so begali sem in tja in kar je podžigalo to razburjenje, je bilo to, da nihče ni mogel izvedeti vzroka dvoboju. Kdor je bil z Mihaelom, z Lenardom ali z Ogulinom le količkaj znan, vsak jih je obiskal in poizvedoval po vzroku dvoboja, a ker ni bilo ničesar izvedeti, so si ljudje izmislili najneverjetnejše stvari.

Med prvimi, ki so prišli vprašat, kako se Mihaelu godi, je bila gospa Terezija Ahčinova. Vsa je puhtela razburjenja, ko je stopila v sobo starega Kržinarja.

»Nečuveno — kakšen oče ste vi,« se je ljutila na starega gospoda. »Kako ste mogli dopustiti, da se je Mihael dvobojeval z Lenardom. In še njegov sekundant ste bili. Vi bi bili torej v stanu mirno gledati, kako nasprotnik Vašega sina umori? Vi ste strašen človek. Kar strah me je pred Vami. In nič srca nimate in prav nič očetovske ljubezni.«

Strah gospe Terezije Ahčinove pred starim Kržinarjem ni bil posebno velik, kajti oštevala je Mihaelovega očeta prav energično in vihtela nad njim svoj solnčnik tako resolutno, da se ji je moral stari gospod umakniti za mizo.

Gospa Terezija je bila v resnici ogorčena na starega Kržinarja, toda večja od tega ogorčenja je bila njena radovednost. Komaj je izvedela, da Mihaelova rana ni čisto nič nevarna, je že začela izpraševati, kaj je bil vzrok dvoboju.

»Vzroka sam ne vem, ker mi ga Mihael ni povedal, tudi nisem nič izpraševal po njem.«

Gospa Terezija se je porogljivo zasmejala in zopet dvignila svoj solnčnik.

»Nikar ne mislite, da sem tako naivna, da bi Vam to verjela! Vi, star mož, pa bi pustili iti svojega sina v smrtni boj, ne da bi vedeli, kaj je vzrok temu dvoboju? Tega vam niti otroci ne bodo verjeli.«

Stari Kržinar se je nekoliko pomilovalno nasmehnil.

»Ljuba milostiva — stvar je pač taka, da me je Mihael prosil za pomoč in da sem se jaz udal njegovi želji, ne da bi stavil pogoj, naj mi zaupa, česar sam iz lastnega nagiba ni hotel povedati.«

»Vi ste ravno taki, kakor Mihael. Prav res, dva strašna človeka sta. Ah, saj ne bi tako izpraševala, ko bi imela gotovost, da nisem jaz kriva teh strašnih dvobojev.«

(Dalje prihodnjič.)

župnik poneverjal in zapravljal cerkveni denar?

Lažnjivi dopisi klerikalnih listov tudi ne bodo nemških priseljencev poslovenili ali spreobrnili narodnih odpadnikov; oni povzročajo v nasprotnih vrstah le razburjenost in željo po osveti. Tu navedem le en slučaj.

V Svečini so ustanovili posojilnico popolnoma na tihem, niti najbližji sosedje niso o tem ničesar vedeli. Par dni pozneje pa je zašumelo po Svečini kakor gotovo še nikdar, ko so v resnicoljubnih klerikalnih listih brali, da je bil ustanovitelj v grozni nevarnosti , češ, da so ga nameravali — ubiti. V resnici pa znanega uskoka niti pes ni povohal. — So li takšni možje narodni mučeniki? Ne mučeniki, pač pa narodni lažniki, narodna črna kuga!

Zanimivo je, kako hočejo nekateri »obmejni delavci« v črni suknji voditi ljudstvo. Takšen »voditelj« hoče biti neomejen gospodar in bog svoje župnije ter se obnaša neprijazno in arogantno napram ljudstvu, da je groza. Nebroj dokazov bi se lahko navedlo, toda naj zadostuje samo en slučaj.

Popolnoma na jezikovni meji je živela bogata vdova-veleposestnica L., ki je bila zavedna Slovenka in velika dobrotnica cerkve, ubožcev in — duhovnikov. Neko nedeljo gre k spovedi in k obhajilu. Ker se pa starki ni bilo mogoče dovolj hitro preriti skozi gosto množico k altarju, jo je največji Treseglavov narodni mučenik glasno ozmerjal pred zbrano množico za staro babo ter je ni hotel obhajati. Blago ženico je to tako užalilo, da je prepustila svojo krasno posestvo najbolj zagrizenemu nemškemu nacionalcu našega kota ter se preselila iz župnije.

Omeniti pa moram, da stoji tukajšnje ljudstvo na visoki stopinji družabne omike in sicer zaradi tega, ker je velik del naših najlepših posestev v rokah več ali manj izobraženih meščanov. Da ni ljudstvo »moralno degenerirano« kakor psuje »Slovenčeva« moralna veličina, dokazuje dejstvo, da so hudodelstva ravno v našem »brezverskem« kraju tako redka prikazen, da bi cela Avstrija ne rabila 5, reci pet okrožnih sodišč, če bi bili ljudje povsod tako mirni in pošteni, kakor so na pr. prebivalci župnij Sv. Križ, Sv. Jurij ob Pesnici, Svečina in Zg. Sv. Kunigunda: seveda moramo izvzeti nekaj »nravnih nadljudi« in »narodnih mučenikov«. Lahko se reče, da se je lep del tukajšnjih pametnih ljudi otresel farizejske liguorianske morale in da se varuje hudega, ker je zlo grdo, in da dela dobro, ker so le dobra dela vredna človeka. Škoda le, da so malo preveč lahkoživi! Da pa znajo izvrstno »farbati« in kazati dvojno lice, temu se ni čuditi, je popolnoma naravno, ker je bilo ljudstvo čez tisoč let v — farovški sužnosti.

Nasprotno pa čislajo v teh krajih naprednega učitelja, najsibode že nemški nacionalec ali slovenski naprednjak, če le vestno izpolnjuje svoje dolžnosti v šoli in ako v javnosti korektno nastopa. In sreča je hotela, da deluje v gornjepesniškem kotu tudi slovensko učiteljstvo, ki je prišlo sicer iz pripravnic, leži T.-u v želodcu, katero pa ima navzlic temu toliko družabne olike in toliko razvite možgane, da ne draži že itak močno razburjenega ljudstva z budalostmi in infamijami, kakor se to žalibog dogaja od onih nadljudi, ki so napolnili svoje lobanje z najvišjo učenostjo, a srca s čuvstvi satanske zlobnosti. Učiteljstvo ima radi mirnega nastopanja tudi precej vpliva in žanje za sejano ljubezen splošno ljubezen. Tu navedem le dva slučaja: neko n a r o d n o učiteljico, katero je vitežki g. T. blatil, ki deluje v najzagrizenejši nemško-nacionalni občini, imajo ljudje tako radi, da mnogokrat veliki narodni nasprotniki njej na ljubo slovensko govore; a takorekoč pred vratmi Maribora so soglasno izvolili v občinski odbor naprednega s l o v e n s k e g a nadučitelja, češ: »er ist ein freundlicher und vernünftiger Mann«.

Zato se pa svet nikar naj ne čudi, če liberalno učiteljstvo ne more sodelovati s Terseglavovimi narodnimi mučeniki, ker niso tako brezvestni, da bi pljuvali v lastno skledo in vrhu tega še škodovali svojemu narodu.

Končno si slovenski pobeljeni grobovi naj nikar ne domišljujejo, da tukajšnje učiteljstvo ne ve, kaj se ima naš mili narod zahvaliti rimskemu klerikalizmu v prejšnjih in sedanjih časih. Fremdes Gebiet!

II.

V prejšnjih vrstah so navedeni sedanji vzroki, zakaj na meji nazadujemo, z naslednjimi besedami pa hočemo navesti nekaj starejih vzrokov, zakaj je naš narod na meji propadel. Glavni vzrok je tisočletna duhovniška oblast nad našimi kraji. Duhovniki so gonili svojo rajo po božjih potih, a posvetni gospodje v boj. Smelo se sme trditi, da bi v teh krasnih krajih bilo domače ljudstvo trdneje, ako bi mu bili kedaj gospodovali Turjačani ali celjski grofje.

Premnogo so tukaj k hitremu germaniziranju pripomogli slovenski duhovniki sami. Ko so spoznali, da je ljudstvo po večini mašnikom nezaupno, jeli so vsiljevati klerikalne liste; ker pa ravno radi nezaupnosti niso mogli vsiljevati svojega »Leibjournala« — »Slovenskega Gospodarja«, so naročevali nemški klerikalni list »Sonnstagsbote«, koji je imel do zadnjih let na meji med slovenskimi kmeti na stotine naročnikov; po nekod so ga naročali vsi kmetje, ki so znali nemško čitati. Če si takšnega moža vprašal, kdo mu je list oskrbel, dobil si vedno odgovor: »Župnik«. Kjer so se privadili nemškemu čtivu, tam navadno nočejo slovenskega lista prejemati niti zastonj.

Pa obmejni klerikalni politiki so delali račun brez krčmarja. Navadili so kmeta nemškega branja, a naročniki so se le v malo slučajih navzeli »katoliškega«, pač pa skoraj vedno nemško-nacionalnega duha. In odkar imajo nemški agrarci svoja glasila, izginja odtod »Sonntagsbote« kakor kafra in na njegovo mesto stopajo agrarni listi »Landbote«, po nekod celo »Marburger Zeitung« in »Štajerc«. — »Die Geister, die ich rief, die werd ich nimmer los«.

Še večje zlo, kakor prevelika strankarska strast, je bila nesposobnost večine »obmejnih delavcev«. O socialnih potrebah in o pomočkih za njih rešitev niso imeli pojma; mislili so, da je narod rešen, če je kmet brezvoljen tercial. Zato je slovenski kmet, ki je bil zvest pristaš svojega župnika, lazil ž njim po božjih potih, tratil po cele tedne čas na misionih, plačeval procesije in maše zoper točo, ogenj, peronospero, trtno uš in druge nadloge. Čakal je na božjo pomoč, toda pomagano je bilo samo »voditeljem dobrega ljudstva« ali po T-u. »narodnim mučenikom«. Sosednji Nemec pa dobro pozna pregovor: »Pomagaj si sam, in Bog ti pomore«. Čeravno je zelo pobožen, hodi vendar rajši ogledovat vzorna posestva, nego romarske cerkve. Zato pa tudi ni čudno, da Nemec lepo izhaja na posestvu, ki Slovenca baje ni moglo rediti.

III.

Da širša javnost spozna, kako delujejo nekateri obmejni delavci ter narodni mučeniki in kako resnicoljuben poročevalec je g. T., bodem dokazala laži in zavijanja, ki so nagromadena samo v 4. odstavku članka »Obmejni delavci« v 181. številki »Slovenca«.

Tu popisuje g. T. razmere v nekem prijaznem kraju na ugroženi meji, ali bolje rečeno, udriha po tamošnjem učiteljstvu.

Ali res, da bi bil nadučitelj zaverovan v »Narod« in da uverja ljudi povsod okoli, kako se za narod trudi, da se je skromni mož proti komu hvalil s svojim narodnim delom. Če more T-ov zavajalec to dokazati, mu učiteljstvo za pol leta preskrbi vse njegove otroke.

Nesramna laž je tudi, da je nadučitelj pri občinskih volitvah župnika izdal in volil narodne nasprotnike. Izdajalec je pač župnik. Ko je ta namreč prišel v isti kraj, ga je nadučitelj prosil, da bi se medsebojno podpirala. V začetku je še šlo; a če nima župnik preslabega spomina, se bode spomnil, da je nadučitelju v obraz povedal, da noče skupno delovati in 15 mesecev pred volitvijo je celo novo učiteljico odvračal od njega. Ker je tudi ljudstvo vedno razburjal s svojo nadutostjo in neotesanostjo, sta se morala ločiti. Pred občinsko volitvijo ni niti naznanil imena svojih kandidatov. Bilo ga je sram, ker je volil dva svoja hinavca, enega Nemca in najhujšega Štajercijanca v občini. Nadučitelj ni hotel z župnikom demonstrirati in je oddal svoj glas kandidatom, ki so stari šolski prijatelji in ki so dobili pet šestin glasov.

Iz trte je izvita trditev, da je volil nadučitelj nasprotnike in postal občinski tajnik. Naš župan uraduje sam in le včasih, kadar se mu nakopičijo pisanja, mu pomaga, a zato ni vzel vinarja nagrade.

Nadalje je liguorijansko zavijanje, da je nadučitelj govoril na grobu umrlega župana v nemško - nacijonalnem duhu. Na željo občinskega odbora se je poslovil od rajnika, ki je bil sicer njegov osebni nasprotnik, a vedno dejanski prijatelj šole in učiteljstva in izvrsten gospodar občine. V vsem govoru se ni izpregovorila beseda »deutsch«, marveč je slikal zasluge umrlega za šolo, občino, okraj in obitelj in tudi omenil, da je bil veren sin svojega naroda ter da imajo njegovi rojaki vzrok, žalovati ob njegovem grobu. Župnik seveda ni rešpektiral veličanstva smrti, kar javno je kazal svoje veselje, da je preminul njegov nasprotnik in se je obnašal tako netaktno in surovo, da ni veliko manjkalo, da ga niso kmetje z bati naučili, kako se mora obnašati povodom smrti najprijubljenejšega moža občine. Ker bi jih bil za svojo brezobraznost skoraj izkupil in ker je s svojim nesramnim nastopom kot »narodnjak« spravljal naš narod ob pošteno ime, je seveda po g. T.-u naroden »mučenk«.

Potem govoriči, da se je nadučitelj zvezal z renegati, da bi strmoglavil župnika in mu odjedel v fari ves upliv in ugled tega gospoda in navede tudi vzroke.

Da pa zamore »Slovenec« nadučitelja močneje udariti, mu izdam tajnost, da čita razven »Štajerca« še dva nemška dnevnika in dva strokovna lista.

Rodbina tega »Veleslovenca« pa si ravno g. T. vzame lahko za vzgled.

Višek nesramnosti pa je, da je g. T. napadel jako narodno učiteljico, ki je slučajno posečala nemško učiteljišče v Mariboru. Kar se tiče njenega znanja iz slovenščine, ga lahko zagotovim, da je bolj zmožna materinega jezika, nego obe učiteljici, ki sta v najlepši rodbinski zvezi z g. T.-om. Jezi ga tudi, da je omenjena gospica stanovsko zavedna in da vsled tega z nadučiteljem prav dobro izhaja. Vemo, kam pes taco moli. Punca je fletna, pa noče biti udana T.-ovemu informatorju, kakor živahna B.-ova, katere ljubezenski roman se je končal pred porotniki. Da, da, z izvestnih pripravnic prihaja material, ki nima smisla za ideale in bolečine nekaterih »narodnih mučenikov.«

Neresnično je tudi poročilo o učnem jeziku in o nemških katekizmih na ljudski šoli »prijaznega kraja«. Slovenščina je učni predmet v I. in II. razredu, a tudi še v III. razredu je nekaj slovenskega pouka. Nemških katekizmov ni bilo na šoli nikdar, razen če je katerega s seboj prinesel učenec, ki se je tja preselil iz kakega nemškega kraja, kar se pa le redkokdaj prigodi. Pred štirimi leti sta imela le dva dečka nemški katekizem, ne pa polovica učencev. Da je T.-ov informator tista dva katekizma odpravil, tudi ni preveč trpel, ker sta ju fanta sama odnesla v mesto. Z nemškimi katekizmi si toraj ni pridobil mučeniškega venca.

Kdor je pazno sledil dosedanjim izvajanjem, bode spoznal, da učiteljstvo ne more prostovoljno zahajati v cerkev, ampak se le udeležuje šolarskih maš.

Podla laž, vredna T.-ovega informatorja, pa je, da je nadučitelj še na dan cesarjevega jubileja preprečil, da bi bila šolarska maša. Župnik je namreč hotel, da mora šolski vodja prositi za cesarsko mašo; ker pa ta ni hotel župnika prositi, naj stori svojo moralično dolžnost, ni bilo jubilejne maše in se je samo v šoli vršila lepa slavnost, katere se je udeležil evet prebivalstva vse župnije in mnogo staršev šolske mladine. Posledica župnikove trme je bila, spoznanje prebivalstva, da se največji praznik lahko dostojno praznuje tudi brez fanatičnega duhovnika.

Zlobno obrekovanje je tudi, da je nadučitelj pri državnozborskih volitvah agitiral s plakati z besedilom: »Sram ga bodi, kdor voli morilca!« Tega mu ni bilo treba nikdar storiti, ker tistega, kogar predlaga »narodni mučenik«, ne voli itak ogromna večina.

Končno pa še z Vami, g. T., odkrito besedo! Pišete, da je vzrok postopanja liberalnega obmejnega učiteljstva pomanjkanje vsakršnega idealizma. Zapomnite si, da poznamo dela naših klerikalcev in da se iz njihovih sebičnih dejanj jako lepo zrcali njihov »idealizem«. Toda, zapomnite si, da žive tudi ob jezikovni meji učitelji in učiteljice, ki so v istini tako idealni, da raje poginejo gladu, nego bi se za kos najboljšega kruha prodali najbolj kruti in najbolj sebični mednarodni organizaciji.

**Obmejna učiteljica.**

O p. u r e d n i š t v a: Ker so uredništvu osebne razmere v gornji pesniški dolini neznane, prepuščamo odgovornost za ta dopis dopisnici.

## Odkod grozi Slovencem največja nevarnost?

Slovenski narodnosti in katoliški veri ne preti več nevarnost od Nemcev in njihovih bojnih društev, od naseljevanja nemških protestantov v obmejnih krajih, temuč edino nevarna časni in večni blaginji Slovencev je — naša obrambna družba sv. Cirila in Metoda. Tako pišejo dan za dnevom »Slovenec«, »Straža«, »Mir« in drugo katoliško časopisje.

Ali je vredno, da se nad takim pobratimstvom klerikalnih brezdomovincev razburjamo? Ne! Še zabavali bi se, ako bi imeli v našem narodu same zrele ljudi, ki znajo misliti s svojimi možgani. Taki ljudje bi na prvi hip spoznali, da je vsa ostudna pisava klerikalnih časopisov izliv onemogle, besne maščevalnosti, ker družba sv. Cirila in Metoda tudi brez klerikalcev vrši svoje apostolsko delo ter se razvija tudi gmotno uprav sijajno za naše razmere.

Nalašč rabim besedo »apostolsko delo«, ker je tako nazival pred leti ugleden duhovnik delovanje naše šolske družbe v posebni knjižici. Našteval je blagonosno delovanje družbe ter vzkliknil: »Mar ni družba sv. Cirila in Metoda ravno apostolska družba?« Nadalje pravi: »V dejanju pokaži, da tvoja vera, tvoja ljubezen do zapuščenih bratov ni mrtva. Vedi, da »kdor za svoje domače ne skrbi, zatajil je vero in je hujši od nevernika.« Zato pristopi k družbi sv. Cirila in Metoda.«

In danes? Dasi družba ni krenila z začrtane poti, dasi deluje danes, kakor pred 25 leti nesebično in nepristransko, le za rešitev slovenske narodnosti napadajo in grdijo jo najhujše — nasledniki sv. Cirila in Metoda.

Rekel sem, da je skoraj zabavno, kako si ti katoliški apahi (izraz sem dobil v »Slovencu«) v svoji slepi strasti protislovijo. Tako je »Straža« že tedne pred glavno skupščino na Jesenicah napadala družbo ter pisala: »Z družbo sv. Cirila in Metoda zasledujejo liberalci svoj strankarske koristi, zato je tudi nočejo več dati iz rok. Ne naenkrat, ampak polagoma bodo izginile šolske sestre, zmernejši učitelji« itd. Napadanje zaključuje: »Sedaj so naša pota prosta, nastopimo jih pogumno!« — Tako lopovsko pisavo imenujejo menda klerikalci »lepe opomine«, ker je »Straža« po glavni skupščini nadaljevala napade z uvodom: »Do lepega opominjevanja otrpnjeno srce imeti je greh zoper sv. Duha.« Nadalje hinavsko jadikuje, da bi bilo v Ciril - Metodovi družbi najbolj potrebno sodelovanje vseh strank. Kdo pa je bil prvi in je še proti skupnemu sodelovanju? Klerikalci! Na skuppščini v Bohinjski Bistrici se je dosegla reforma v vodstvu le v toliko, da je prišlo tudi nekaj agilnih naprednih moči do besede in dela, a ostali so še v odboru 4 duhovniki, ki pa so razun enega polagoma obrnili družbi hrbet, odstopili, se leta niso zanjo brigali, da, nekateri so ji naravnost nasprotovali. In vendar ni vodstvo ničesar spremenilo na prvotnem programu, še danes ima v **spremenjenih** pravilih **versko, narodno vzgojo,** še vedno je večina učnih moči na zavodih šolskih sester.

Kdo ima otrpnjeno srce in vsled tega greh zoper sv. Duha, povedal nam je nedavno na shodu družbin potovalni učitelj. Obiskal je duhovnika, ki je bil na papirju še vedno predsednik podružnice ter ga vljudno prosil, naj skliče občni zbor. Dasi ga je opozarjal, kako so Nemci složni v svojih bojnih društvih, da celo katoliški in protestantovski pastor govorita na skupnih shodih o potrebi »Schulvereina«, se je ta olikani duhovnik začel dreti ter pokazal druž-

**(Dalje v prilogi).**

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Stari Kržinar se je z roko udaril po čelu. Da mu ni prišlo prej na misel, da zna biti gospa Terezija vzrok dvoboju! Sam sebi se je zdaj čudil, da je prej mislil na vse mogoče in nemogoče žene, samo ne na ono, ki jo sam usiljuje svojemu sinu za nevesto.

Gospa Terezija je začela pripovedovati na dolgo in široko, kako je Mihael na večeru pri baronu Benalji pozabil na ples, za kateri jo je angažiral, kako ga je našla zatopljenega v pogovor z baronico Renato in kako mu je pošteno povedala svoje mnenje.

»Mihael me je tako razžalil, da mu tega ne morem odpustiti,« je končala gospa Terezija svoje pripovedovanje. Razžalil me je dvakrat zaporedoma in vsled tega tudi nisem hotela sprejeti njegovega opravičevanja. Zdaj se pa bojim, da je iz tega nastal med Lenardom in Mihaelom prepir, ki se je končal z dvobojem.«

Kržinar je pazno poslušal dolgo historijo gospe Terezije. Ko je bila končana, je bil stari gospod trdno prepričan, da gospa Terezija ni vzrok dvoboju. Čudil se je sam temu spoznanju, a priznal si je vendar, da bi se Mihael zaradi te zgovorne, okrogle, zabavne in bogate vdove z nikomur ne prerekal. In še trdneje je bil prepričan, da je samo Renata mogla biti vzrok dvoboju.

»Zaradi obnašanja Mihaelovega Vas prosim tudi jaz odpuščanja,« je rekel gospe Tereziji. »Čim bo mogel zapustiti hišo, pride še osebno prosit odpuščanja, da je pozabil na povabilo, na večerjo in na ples. To je res neodpustljivo vedenje« —

»Ah, kaj, saj sem Mihaelu že odpustila,« je koketno zavzdihnila gospa Terezija. »Jezilo me je, da me je Mihael zanemaril zaradi baronice Renate — a zdaj sem vsa obupana. če sem morda jaz vzrok nesrečnemu dvoboju . . .«

»To se pojasni že v prihodnjih dneh, milostiva gospa,« je menil Kržinar. »Saj taka stvar ne more ostati tajna. Sicer pa bom porabil ves svoj vpliv pri Mihaelu, naj si zopet pridobi Vašo milost in Vašo naklonjenost«

»O — če sam tega ne želi, potem ga ni treba prav nič siliti —« se je pikro oglasila gospa Terezija.

»Ne bodite tako kruti,« je smehljaje rekel Kržinar. »Mihael se kesa, Mihael Vas ima zelo rad . . .«

»Naj mi to pove iz lastnega nagiba.«

»Saj to hoče in jaz se Vam zahvaljujem, da ste mu dovolili Vas obiskati.«

Stari Kržinar in gospa Terezija sta bila enako zadovoljna s tem pogovorom. Terezija, ker je menila, da bo Kržinar zdaj smatral njo za vzrok dvoboja, Kržinar pa, ker je poravnal prepir med Terezijo in Mihaelom, kar je v njem vzbudilo novo upanje, da se Mihael le oženi s Terezijo.

»Pri vseh svojih napakah je le pametna ženska,« je rekel sam pri sebi. »Nekoliko domišljava in koketna, a drugače razumna .Če jo vzame Mihael, bodeta imela zdrave otroke in mu bo z združenim bogastvom lahko pomagalo do sijajne karijere . . .«

Najljubše kratkočasje starega Kržinarja je bilo ugibati, kaj lahko postanejo njegovi vnuki, kako slavo in čast bodo mogli pridobiti njegovemu imenu. Kadar je začel o tem razmišljati je pozabil na vse drugo.

Tudi ta dan se je posvečal temu razmišljevanju, a neprestano se mu je vsiljevala pri tem podoba baronice Renate. Usiljevala se mu je tako, da je nehote priznal, kako moč ima Renata celo nad njim in je začel pojmovati, zakaj se Mihael ne more ločiti od nje. Prišel je končno do spoznanja, da mora enkrat govoriti odkritosrčno besedo z Renato in še tisti dan jo je obiskal. Dobrodošla pretveza mu je bila, da se ni udeležil večera pri baronu Benalji, onega nesrečnega večera, na katerem se je Mihael spopadel z Lenardom.

Ko se je baronici Renati z izbranimi besedami zahvaljeval za povabilo ter obžaloval, da se ni mogel udeležiti tega večera, o katerem je slišal toliko lepega, ga je Renata ostro prekinila.

»Kako morete govoriti take brezpomembne vsakdanjosti, ko leži tudi pri Vas doma eden ranjencev teh nesrečnih dvobojev. Povejte mi raje, zakaj teh dvobojev niste preprečili. Vaša dolžnost je bila, da to storite in da preprečite to klanje.«

Stari Kržinar je v tem trenotku izgubil vso svojo običajno prevdarnost. Tako hudo so ga zadele te besede.

»Milostiva«, se je ljutil, »Vaše besede so trde in krivične. Častnega boja ne smete imenovati klanja, Vi posebno ne.«

»Zakaj ravno jaz ne?«

»Vi ne, milostiva! Morda se motim, ali če poznam kot oče svojega sina, potem smem reči, da se je dvoboj zgodil zaradi Vas.«

»Kako morete kaj takega trditi? Kdo more to reči? Kdo Vam je to povedal.«

»Na mojo čast, milostiva baronica, nihče mi ni rekel ne besedice. Nihče na svetu!«

»Kako se potem upate . . .«

»Ker ste edina žena pod božjim solncem, za katero bi se dal moj sin, če treba, na kose razsekati.«

»Ni mogoče — ni mogoče — —« Renata je bila vsa iz sebe. »Nikdar ne bom verjela — —«

»Milostiva gospa, moj sin Mihael Kržinar je poštenjak,« je rekel stari zdaj mirno, a s ponosom. »Moj sin ve, kaj ima storiti in ne bo nikdar niti meni, niti nikomur drugemu povedal, v kaki zvezi ste Vi z njegovim dvobojem. Toda jaz poznam svojega sina, jaz mu vidim na dno duše in sem uganil, da morate Vi biti v kaki zvezi z dvobojem. Povedal mi je Mihael le to, da je zasačil Lenarda pri prisluškovanju, ga zgrabil za vrat in ga razžalil. Lenard ga je na to pozval na dvoboj. To je vse, kar vem.«

»In iz tega sklepate, da sem jaz vzrok dvoboju?«

»Milostiva baronica — vem, da Vam ni nič za mojega sina, vem, da ste dama, ki je vzvišena nad vsak najmanjši dvom, ali tega vendar ne bodete tajili, da Vas Mihael ljubi. Ker Vas ljubi, imate tudi vpliv nanj. Glejte, milostiva, moj sin je moja sreča in moj ponos. Moja žalost pa je, da je zaljubljen v Vas, v ženo drugega moža. Ta ljubezen ga uničuje. Porabite svoj vpliv na Mihaela v njegovo korist; iztrgajte iz njegovega srca vsako upanje, prepričajte ga, da je njegova ljubezen do Vas blaznost, ali me razumete?«

Renata je razumela, le predobro je razumela. Srce se ji je krčilo, a vendar je premagala svojo bolest.

»Razumem Vas,« je rekla, »in storila bom vse, kar bo v mojih močeh, da izpolnim Vašo željo.«

»Hvala Vam, milostiva,« je dejal Kržinar, »nikdar Vam ne bom nehal biti hvaležen.«

191. številka. V Ljubljani, v ponedeljek, 23 avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30

za Nemčijo: celo leto K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Narodnostno stališče češke socialne demokracije.

»Rdečemu Praporu« ni prav, da smo ga vprašali, kdaj bo prišla tista doba, ko bo pisal tako, kakor je zadnjič pisal v »Pravu lidu« češki socialni demokratični poslanec Hudec kot odgovor na članek »Arb. Ztg.« o dunajskih protičeških nasilstvih — z drugimi besedami: radi bi vedeli kdaj bo slovenska socialno-demokratična stranka **v praksi (teorija nam** ni dosti mari) zavzela isto stališče kakor njena posestrima na Češkem. Rdeči Prapor« nam je na to vprašanje ostal dolžan odgovora.

Da ponovimo še enkrat: »Arb. Ztg.« obsoja divjanje nemških nacionalcev iz tega vzroka, **ker se s tem zadržuje asimilacija čeških manjšin.** S tem se osrednji organ avstrijske socialne demokracije razlikuje od nemških nacionalcev **samo glede taktike. »Mi dunajski Nemci hočemo pridobiti Čehe za nemštvo,«** tako piše dobesedno organ avstrijske socialne demokracije.

Nazadnje je polemika med poslancem Hudcem in »Arb. Ztg.« sama na sebi za nas postranskega pomena, postranskega pomena je tudi, ali je dr. Hudec oni članek v »Arbt. Ztg.« do konca prečital ali ne. Nas zanima predvsem narodnostno stališče češke soc. demokratične stranke v praksi in narodnostno stališče slovenske socialne demokracije. Ni še dolgo, kar se je dogodil slučaj, ki nas je tudi silil k sličnemu razmišljevanju. Bilo je to takrat, ko je napadel posl. Daszynski posl. Kramářa. Tudi takrat se je oglasil posl. Hudec in se je tako zavzel za posl. Kramářa, zavzel se je za idejo novoslovanstva in izjavil, **da to idejo češka socialna demokracija podpira.** Kako je tiste čase pisal »Rdeči Prapor«, je vsakemu se v spominu! In že prej se je oglasil znani češki socialistični pisatelj F.V. Krejčí v socialistični češki reviji »Akademie« s člankom, v katerem toplo pozdravlja novoslovanstvo. Da je je gotovo tudi prijateljem v »Rdečem Praporu« znana ona stavka na Češkem, kjer so delavci po večini soc. demokratje, stavkali edino za to, da dosežejo za svojo deco čeških šol, in znano jim bo tudi odločno narodno stališče čeških socialnih demokratov na Dunaju.

Pri nas zaman iščeš takih pojavov, mesto tega vidiš samo to žalostno dejstvo, da polnijo šulferajnske šole v Šiški, na Jesenicah, v Hrastniku itd. itd. večinoma otroci slovenskih socialnih demokratov in da se slovenski socialno-demokratični tisk ob vsaki priliki zaganja v narodnostne priredbe in se posmehuje vsaki slovansko-narodni akciji. Med tem, ko uganja slovenska socialna demokracija v praksi pod napačnim krilom mednarodnosti v Trstu lahonstvo, na Štajerskem in Koroškem pa nemškutarstvo, je češka njena posestrima že sprevidela, da leži v bistvu socializma, v bistvu boja za socialno in politično enakoprvnost tudi **boj za narodno enakopravnost;** in ker je ves narodnostni boj Slovanov v Avstriji pravzaprav le boj proti krivicam, se je morala češka socialna demokracija čisto konsekventno postaviti na nacionalno stališče. Mi dobro vemo, da v teoriji ni nobene razlike med češko in slovensko socialno-demokratično stranko, da je pa **velikanska razlika v narodnostni praksi čeških in slovenskih socialnih demokratov,** tega dejstva ne spravi s sveta nikdo. **Kdaj bo slovenska socialno-demokratična stranka nastopila v narodnostnem oziru pot češke, ozir. kdaj bodo njeni voditelji zavzeli tudi v praksi malo drugačno stališče v narodnostnih vprašanjih, to naj nam pove »Rdeči Prapor«!**

## Slovenski zemljepis.

Slovenski narod je dandanes še v marsikakem oziru zelo reven in zaostal, priznajmo to brezvseh ovinkov. Res je pa tudi, da se na marsikakem polju krepko razvija in mu bo v doglednem času mogoče enakovrednemu vstopiti v vrste kulturnih narodov ter ž njimi skupno korakati v kulturnem napredku. Skrb naša pa bodi, da se razvijajmo in napredujmo **v vseh strokah,** nikakor pa da bi v nekaterih za stoletja zaostajali. Med najbolj zaostale stroke spada **slovenski zemljepis,** o kojem se hočemo nekoliko natančneje pobaviti.

Da se je dozdaj na polju slovenskega zemljepisa tako malo storilo, je pravzaprav zelo čudno. Baš slovenski zemljepis je namreč poljana, kjer nje obdelovalcem ni treba orati ledine, kakor skoro povsod drugod. Sloveski narod krstil je namreč neštevilo divnih krajev, gora in rek na svoji nekdaj mogočni posesti s prekrasnimi imeni, koja dandanes v tuji posesti sicer pokvarjena vendarle slovenskemu ušesu glasno kričé o svojem slovenskem pokolenju. Pastorica na Velkem Kleku, Osojsko, Blatno jezero, Gradec s Sokolom, Pusti dol v Tirolah, razna slovenska imena v severovzhodni Italiji so še vedno priče nekdanje slovenske slave. Slovenskemu zemljepiscu nudijo še dandanes imena gora, potokov, rek, sel itd. v omenjenemu nekdaj slovenskemu ozemlju toliko zanimivega, da je res čudno, da ga še ni rodila slovenska mati, ki bi nam bil vso to tvarino zbral in nam tako predočil slovenski zemljepis prav takšen, kakršen je bil za časa naših pradedov. Tak zemljepis bil bi za nas neprecenljive vrednosti, navduševal bi nas naravnost v našem narodnem delu, klical nas v boj in delo za zopetno pridobitev teh »po tujem meču« nam iztrganih krasnih krajev. Tak zemljepis bil bi nam v veliko zadoščenje ter bi nam dajal moralno zaslombo, kakršno imajo drugi narodi v svojih povestnicah, katere mi Slovenci nimamo. Drugih narodov je povestnica, naš je zemljepis, tedaj negujmo ga!

Obžalovanja vredno je in zelo občutljivo se opazuje, da naš narod proizvaja večinoma le par vrst naobraženstva. Večinoma samo duhovništvo, nato nekaj pravnikov, vse drugo tvori le majhen odstotek naobraženstva. Seveda tiči za tem zopet revščina našega naroda! Naš revni kmet sili svojega sina v bogoslovje z namenom, da mu bo nekdaj materijelno pomagal, med tem ko se bo oče postavljal s svojim »gospodom« po vasi. Pravniški študij je pa najcenejši in nudi še vedno primerema dobre šanse v življenju. Vse druge strope so slabo ali celo prav nič zastopane. Zato pa ostanejo te stroke v nas zanemarjene in nepoznane in med te spada žal tudi slovenski zemljepis, slednji celo kot izmed najslabše negovanih.

Kako se v naši javnosti pozna to pomanjkanje raznovrstnega naobraženstva, naj dokažemo na vzgledu! Dočim je med Čehi n. pr. tehnika na visokem razvitku, je slovenski inženir pri nas še vedno redka prikazen. Inženirska mesta v naših deželah so še vedno zasedena po Nemcih ali bratih Čehih — v prvi vrsti gotovo vsled pomankanja domačih sil. Zato nam pa pri narodnih podjetjih povsodi nedostaje vešče roke slovenskega inženirja! Oglejmo si n. pr. naša planinska zavetišča. Z večine borna lesena stavba, tako da te je sram, ako si šel mimo tujega zavetišča, ki sicer ni novo, pač pa mnogo lepše in smiselnejše izdelano. Taki planinski koči se od daleč pozna, da je ni zamislil kak inženir, marveč najbrže kak nadzornik stavbenih delavcev, ki je odločil način zidanja, slog, velikost oken itd. Tako se pripeti, da napravi na planinca navadna planinska koča — napravljena po starih vzorcih, mnogo boljši vtisk, nego planinsko zavetišče, kajti planšarska koča ima okus in slog, česar planinsko zavetišče nima in najsi je vsako »okrašeno« s še revnejšimi kapelicami.

Slovensko planinsko društvo gotovo ne bo štelo te kritike v zlo. Saj društvo ni krivo, da nam manjka strokovnjakov. Sicer se pa zdi, da je v zadnjem času opazovati v tem oziru prevrat. Naj bo popolen! S. P. D. ima namreč po naravi zelo omejen delokrog, kajti visokih gora nam dandanes domovina le malo še nudi. Ako bi šlo tako naprej, kakor dozdaj, imeli bi na vsaki večji gori svojo kolibo, lepega trdnega in umetniškega zavetišča pa nikjer. Dandanes se planincu dozdeva, da prekrasna gorska narava odločno protestuje proti raznim neukusnim zavetiščem.

Ker smo ravno že pri S. P. D., spregovorimo še eno o potnih napisih tega društva. Tudi tu je slovenski hribolazec užaljen v svojem ponosu. Nemci napravljajo namreč kaj ukusne in trdne, dobro pritrjene napisne tablice. Slovenski pa je dostikrat razdrapan ali celo nečitljiv. Reklo se bo, ni bilo denarja! Mi pa pravimo: pa raje manj in počasi, toda sigurno in lepo. Nobenega izgovora pa ne moremo dovoliti v jezikovnem oziru! Pri Bogu, ali je to logično, da napravlja **slovensko** planinsko društvo dvojezične, namreč slovensko - nemške napise? V nemškem jeziku potvarja celo naš Triglav v Triglau? Tega dandanes celo Nemci ne delajo s Triglavom. Tako početje je naravnost smešno. Komu so neki namenjene tablice slovenskega društva? Nemec napravlja v slovenskem ozemlju samonemške napise, mi Slovenci pa slovensko - nemške. Oj ti ljuba ponižnost, slovenski hribolazci se te sramujejo. Naše mnenje je sledeče: Kdor ne spoštuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Komur naši kraji ugajajo, prišel bo v nje, najsi so napisi do zadnjega samoslovenski, da snel bo klobuk pred nami, med tem ko se mora zdaj krepko norčevati iz naše mehkobe. Proč z vsakim hlapčevstvom iz naših planin!

Nemci in Italijani dovoljevali so si in si še dandanes dovoljujejo prekrščevati naša zemljepisna imena ali si jih prikrojiti po svoje. Mi pa se vprašujemo, jeli je to dovoljeno? Brez dvoma, kajti to je bilo in ostane vprašanje moči! Pojdi in stori istotako, recimo našemu narodu, pa bodeš deležen enake pravice. Ako bodo Nemci kdaj v stanu zasužnjiti si ves naš rod, ne bo se gotovo nikdo čudil, če lepega dne napravijo iz vseh naših s i n j i h goric s v i n j s k e! Da bi si pa pri našem življenju kaj takega še v naprej dovoljevali, treba in dalo se jim bo z lahkoto ustaviti. Začetek je storjen v beli Ljubljani. Na naših zemljevidih mora za vedno izginiti spaka: Laibach, Slovenci ne pripoznamo razun Ljubljane nikakega drugega nazivanja naše stolice. Pojdimo v tem oziru v šolo k Madjarom. Njih pošta ne pozna nemških prestav njih krajepisnih imen.

Z ustanovitvijo S. P. D. zgubili so po našem mnenju tujerodci vsako pravico delovati v naših gorah. Naše občine se očividno ne zavedajo docela, kako daleč segajo njih samosvoje pravice. Občino amoremo primerjati s posestnikom. Čez slednjega posestvo drži n. pr. steza. Gospodar, dober človek, dovoljuje sosedom hoditi po stezi. Naenkrat zapazi, da mu ti delajo škodo, kot dober gospodar zapre jim pot. Nastane vrišč, toda on poreče: obrnite se na sodišče! In konec — gospodar se je ubranil škodljivcev — kdor mu je ljub, pustil ga hoditi po svojem svetu, drugim je pa za vedno zabranil mu škodovati. Tega gospodarja predstavljajo v velikem naše občine. Slovenske občine, bodite dobre gospodarice, slovenski narod Vam bo hvaležen! Pred kratkem so si dovolili Nemci prekrstiti našo Golico v »Kahlkogel«. Nabili so celo tako tablo v slovenskih Jesenicah. Slovenska občina, ki hraniš v sebi slovensko Golico — prepovej tem drznim tujcem vsako delovanje v tvoji občini. Videla bodeš, kako imajo pokorni biti. Zaenkrat bilo bi sploh najboljše: Slovenske občine naj prepovedo vsakemu društvu na svojem ozemlju vsak inačen napis — nego **samoslovenski.** Nisem sicer pravnik, toda menim, da če je Ljubljana dosegla svoje pravo za samoslovenske napise, izvojevati se bodo dali tudi povsodi, kjer so Slovenci v večini. Planinske občine slovenske! Spoštujte same sebe in svoj rod, spoštovali bomo i slovenski hribolazci vas.

Predočimo si slučaj, da bi se slovenskim planincem zahotelo delovati v kaki nemški planinski občini n. pr. na Velikem Kleku. Prepričani smo vsi, da bi ondotna občina nikdar nam ne dovolila niti besedice sloven-

## LISTEK.

### Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Renata je odločno odkimala z glavo in ponosno pogledala staremu Kržinarju v oči.

»Ni se Vam treba zahvaljevati! Kar ste vi danes izrekli kot svojo željo, to je bil od nekdaj moj namen tako glede Vašega sina kakor glede vsakega, ki bi se mi bil hotel približati. Poštena žena sem in ostati hočem poštena žena.«

»Ne dvomim o tem, milostiva, a hvaležen sem Vam vendar. Dovolite, da Vam poljubim roko —«

Renata je strahoma skočila s stola in se odmaknila.

»Ne dotaknite se me — vaša roka se mi zdi krvava —«

Zopet je stari Kržinar prišel iz ravnovesja. Ponosno se je vzravnal in z glasom, ki se mu je tresel razburjenja, je zaklical:

»Vi pač smatrate netjaka svojega soproga barona Lenarda Benalja za poštenega človeka, čigar kri je morda tekla po nedolžnem. Jaz pa vam povem, da se tega sorodnika lahko sramujete. Ni mi mar, iz katerega vzroka sta se z Mihaelom dvobojevala, povem pa na polna usta, da je baron Lenard Benalja v tem dvoboju dvakrat poskusil mojega sina zavratno umoriti. Ali razumete: zavratno umoriti!«

Renata je vsa prebledela; plaho je pristopila bližje.

»Kaj — pravite? — To — vendar — ne — to ni mogoče!«

»Na mojo čast, milostiva — dvakrat ga je poskusil zavratno umoriti. Enkrat ga je napadel, ko je bil dvoboj prekinjen in je moj sin držal orožje obrnjeno k tlom; drugič se je Lenard sklonil k tlom in je na ta način od zdolaj gor hotel Mihaela zabosti v srce. To je prepovedano po vseh predpisih dvoboja, to se po vsem svetu imenuje umor in kdor kaj takega stori je morilec. Ko je moj sin Lenarda premagal, je imel moj sin po predpisih dvoboja pravico da ga usmrti, a Mihael tega ni storil.«

»In — ali je Mihael težko ranjen?« Boječe je vprašala Renata in povesila oči, kakor da je s tem vprašanjem izdala svojo srčno skrivnost.

»Mihaelova rána ni težka. Čez dober teden bo zdrav. Ali vsak Lenardovih poskusov zavratnega umora je bil tak, da je res pravi čudež, da Mihael že ne leži v grobu. In vidite, milostiva baronica, ko bi bil Mihael v tem dvoboju padel, umrl bi bil zaradi Vas. Nikar se ne razburjajte. Saj vem, da ste vi na vsem tem nedolžni in da nič ne morete za to, da Vas Mihael ljubi. Ali uvideti morate, da sem po pravici v skrbeh za svojega sina, ker je vsak čas v stanu staviti svoje življenje v nevarnost — zaradi Vas.«

»Ali — tega vendar ne more nihče reči, da se je vršil ta nesrečni dvoboj zaradi mene,« se je branila Renata. »Ne spominjam se niti najmanjše stvarice vsled katere bi bilo moglo priti do dvoboja zaradi mene.«

»Saj gotovega tudi jaz ničesar ne vem ... to pa vem, da Vas moj sin blazno ljubi in da bi se zaradi nobene druge žene ne dvobojeval ... Toda, obljubili ste mi, kar sem Vas prosil in to me pomirja vsaj za prihodnjost. Zato vam bom vedno hvaležen, vedno, milostiva baronica.«

Stari gospod je vstal in se je pripravil za odhod.

»Milostiva — ali mi tudi zdaj ne daste roke?«

Renata je pristopila bližje in dala Kržinarju roko.

»Zdravstvujte«, je rekla tiho in rosa ji je stopila na oči.

Stari gospod se je priklonil in poljubil drobno roko baronice Renate.

»Ne čudim se nič, ne čudim se nič«, je dejal mrmraje kakor bi govoril sam s seboj in naglo zapustil sobo.

Ko je stari Kržinar prišel k Renati, ni vedel, kaj da ji naj reče in niti na jasnem si ni bil, kaj da hoče. A sedaj je bil pač zadovoljen, da je po svoji sodbi tako dobro uredil vso stvar, a tudi žalosten, ker je zdaj prvič prišel do spoznanja, kako srečen bi bil njegov sin, če bi bila Renata njegova žena.

Ugibal je dolgo, ali naj Mihaelu kaj pove o svojem obisku pri baronici Renati ali naj o njem molči. Rekel si je, da se bo Mihael razljutil, če izve, kar je vse povedal baronici Renati in kaj je od nje zahteval in ker se je bal, da bi Mihaelu vsako razburjenje znalo škodovati, se je naposled le odločil, da mu za sedaj zamolči svoj obisk pri baronici Renati.

»Torej, sin moj,« je rekel stari Kržinar, ko je sedel pri postelji svojega sina »vsa Ljubljana govori samo o tvojem dvoboju.«

»To sem si mislil! Ni mala reč taka dva dvoboja za malo Ljubljano. Kaj je s kapetanom Mrmoljo.«

»Pod ključ so ga spravili. Obiskal sem polkovnika in ta mi je obljubil, da ga hitro reši zapora.«

»S kom ste še govorili?«

»Gospa Terezija je prišla vprašat za tvoje zdravje. Grozno je huda, ne da si ranil Lenarda in da je Mrmolja spravil Ogulina skoro na drugi svet, marveč da si na večeru pri Benalji pozabil plesati ž njo. Kako si mogel pozabiti na ta ples?«

»Tega sam ne vem«, je odgovoril Mihael, ki mu ni bilo prav nič všeč, da je oče izvedel ta dogodek.

»Čim ozdraviš, moraš Terezijo obiskati in jo prositi odpuščanja.«

»Prav rad — to se ob sebi razume.«

»Storiti moraš to toliko bolj, ker je Terezija mnenja, da je ona vzrok tvojemu dvoboju z Lenardom.«

»Kako to?« Mihael je resnično strmel, ko je slišal, kaj si domišlja gospa Terezija.

»Ona misli, da sta se z Lenardom sprla, ker ti nisi ž njo plesal.«

»Ljubi oče — to je že preveč neumno. Zaradi gospe Terezije se ne bom jaz nikdar in z nikomur dvobojeval.«

»Ne?« Prav zategnjeno je izrekel stari Kržinar to besedo. »Nikdar? Z nikomur?«

»Nikdar in z nikomur, ljubi oče — tudi če bi se odločil, da se ž njo poročim.«

»Kar je moja iskrena želja,« je naglo pripomnil Kržinar. »Vidiš — zdaj, ko je dvoboj končan, ti tudi lahko povem, česar prej nisem hotel. Zdi sa mi, da si se dvobojeval z

skega napisa, če noč bi ga strgali ter naše koče napravili zemlji enake. Oj ti ljuba slovenska pohlevnost! Pri nas je še danes — po tolikih britkih skušnjah — vse to mogoče. Pojdimo in storimo kakor sosedje.

Zdaj pa besedo slovenskim **zemljepiscem.** Ali jih je sploh kaj in kje tičijo, kaj delajo? Slovenska Matica nam obljubuje slovenski zemljevid. Res radovedni smo, kako bo ž njim. Pred menoj leži »napravljen po veščakih S. P. D.« »zemljevid Gorenjske z novo bohinjsko in tržiško železnico«. Po napisu sodeč bi človek smatral ugledati slovenski zemljevid, res pa je dvojezičen: slovensko-nemški. Komu je neki namenjen? Ali mar Slovencem? Čemu potem tudi nemško besedilo. Ali mar Nemcem? Ti imajo obilico boljših nemških zemljevidov na razpolago. Mogoče pa Čehom? Izključeno, kajti Čeh je boljši Slovan od nas, on ljubi in rabi rajši naše besedilo, nego nemško. Tak zemljevid je tedaj velika nesmisel, mi se osmešujemo pred drugimi narodi. Ali ste že čuli o nemških, madžarskih ali italijanskih zemljepiscih, da izdajajo dvojezične zemljevide? Ni pa taka dvojezičnost z naše strani samo udarec v obraz našemu narodnemu ponosu, nego ž njo se zajedno z naše strani **priznava upravičenost tujih nazivov in spak.** Vsak Slovenec dandanes ogorčeno protestuje, ako bi našel na slovenskem zemljevidu: Golica — Kahlkogel in vendar je razloček le ta, da so Golico šele pred kratkim, drugo zemljepisno nazivanje n. pr. Bohinj — Wochein, Radovina — Rotwein (kako smešno!) pa pred več desetletji potvarili. Proces je vendar isti! Slovenci **nikdar** ne smemo in ne bomo pripoznali teh nemških spak, naša deviza je: proč ž njimi. Za nas obstoje izključno le Bohinj, Golica, Stol, Kepa itd. Zapomnite si to, slovenski zemljepisci!

Kako površno je bil omenjeni zemljevid izdelan, že sledi iz tega, da se nahajajo na njem celo samonemška nazivanja. Pri železničnih postajah je namreč sledeča kratica: E. St. (Eisenbahn - Station) ali n. pr. Hrušica — Birnbaum (H. St.) Haltestelle. Kaj si je pri tem mislil dotični veščak, mi je nejasno. Saj se vendar le slovenski hribolazci vozimo po železnici in je i za nas važno, kje je železnična postaja. Obmejna Koroška je le površno označena, dasi je za nas zlasti slovenski Korotan važen, kakor punčica v očesu. Zvečine pa najdemo tam samonemške zemljepisne označbe, prav kakor bi bil ta del slovenske zemlje že i v naših očeh ponemčen. Glej: Koschutnek, Scheida, Gerloutz, Matschachergupf, Störnig, Konauz itd. Vse to na slovenskem, od veščakov S. P. D. izdelanem zemljevidu. Na zdar!

Kakor čujemo, namerava »Slovenska Matica« izdati »zemljevid slovenskih dežela«. Upajmo, da bo ta res slovenski, ne, kakor je zgoraj opisani. Bojimo se pa, kako da bo izdelan v jezikovnem oziru. »Slovenska Matica« povprašuje namreč po časopisih, kako se pravi temu ali onemu kraju na slovenskih mejah. Zdi se nam neverjetno, da bi to privedlo do cilja. Ali bi ne bilo bolj umestno, da bi se poslalo na mejo jezikovno - izobraženih ljudij (slavistov imamo vendar dobrih) in bi nam ti **na lici mesta** pročili nekdanja, morda že precej pozabljena, vendar res pristno slovenska zemljepisna nazivanja. Zahtevamo tudi za mejne nemške kraje nekdanja pristna nazivanja. Na tak zemljevid bomo potem res lahko ponosni — tak bode pa tudi za narod trajne in velike vrednosti.

**Slovenski hribolazec.**

---

Lenardom zaradi kake žene. Če ta žena ni gospa Terezija, mora biti kaka druga. In to mi ni všeč. Obljubil si mi, da si glede gospe Terezije premisliš . . .«

»Saj razmišljam pogostoma o tej stvari«, se je hitro oglasil Mihael, »a dogovorjeni rok še ni pretekel.«

»Da — a zdi se mi, da si vendar nekako vezan, da se v tem času ne zanimaš za nobeno drugo, kaj še da bi se dvobojeval.«

»Nisem se dvobojeval zaradi kake ženske. Nihče na svetu ne ve, kaj je bil vzrok dvoboju. Lenard bo molčal, ker bi bilo zanj sramotno, če bi govoril in mene ne pripravi nobena sila na svetu do tega, da bi povedal vzrok dvoboju.

»Potem ni nobenega dvoma, da si se bojeval zaradi kake ženske«, je vzkliknil stari Kržinar. »Prav to ni bilo. Poslušaj moj očetovski svet, Mihael. Vzemi Terezijo. Srečen in zadovoljen boš in jaz bom imel svoje veselje, ker mi bo tvoja sreča lepšala večer mojega življenja. Mihael, odloči se!«

»Dokler ne poteče dogovorjeni rok, ne morem ničesar reči. Še je nekaj tednov časa. Točno ob minuti, ko poteče rok, Vam povem, kako se zgodi.

Stari Kržinar ni bil kar nič zadovoljen s tem odgovorom, toda vedel je, da pri Mihaelu ničesar ne opravi, če bi ga začel siliti in nagovarjati in zato je umolknil.

**(Dalje prihodnjič.)**

## Parlamentarni položaj.

**Cesar in akcija za sporazum.**

Dunaj, 21. avgusta. »Die Zeit« piše, da bo v slučaju, da akcija za dosego sporazuma ne bo imela uspeha, cesar sam aktivno posegel v celo stvar. Cesar bo po zatrdilu informiranih krogov pozdravil vsako rešitev, ki bi preprečila rabo § 14.

**Rekonstrukcija kabineta.**

Lvov, 21. avgusta. »Gazeta narodowa« piše z Dunaja, da je vkljub vsem nasprotnim zatrdilom rekonstrukcija kabineta neizogibna. Govorilo se bo pa o tem šele, ko se sestane zopet državni zbor. Preosnovati se pa more kabinet le na podlagi stvarnih pogajanj v parlamentu; kupčija s portfelji kot s ceno za opustitev obstrukcije je nedopustna. List poroča dalje, da bo posl. Glabinski svoja pogajanja s strankami zopet začel 31. t. m.

**Češko - nemški sporazum.**

Dunaj, 21. avgusta. Med predlogi vlade glede na češko-nemški sporazum je tudi ustanovitev permanentne mešane komisije, sestoječe iz delegatov vlade, dež. zbora in narodnih korporacij, ki bi razsojala v vseh narodnostnih prepirih.

## Kreta.

London, 21. avgusta. Ministrski svet je v veri na lojalnost Grške vzel na znanje grško spomenico brez nadaljnih pomislekov.

Solun, 21. avgusta. Turške oblasti so državnim uslužbencem prepovedale udeležbo na bojkotu grškega blaga. Od trgovskih družb, ki so od vlade odvisne, zahteva vlada, da sprejmejo nazaj odpuščene grške delavce.

## Spanija.

Pariz, 21. avgusta. »Temps« poroča iz Barcelone, da so zaprli ravnatelja »Moderne šole« Ferrerja. Notranji minister je izjavil, da bo postopal z največjo strogostjo proti anarhizmu, naj se že kaže v tej ali tej obliki.

Berolin, 21. avgusta. »Magdeburger Zeitung« poroča iz Madrida, da se pripravlja dalekosežna sprememba v španskem vladnem sistemu. Kralj hoče poklicati h krmilu liberalen kabinet, ki bi realiziral kraljeve namene.

## Maroko.

London, 21. avgusta. »Daily Telegraph« javlja iz Melile, da se je položaj Špancev poslabšal. Tudi ona plemena, ki so doslej bila Špancem prijazna, prestopajo na sovražno stran.

## Generalna stavka na Švedskem.

Stokholm, 21. avg. Vprašanje sporazuma med delodajalci in delavci je zelo pereče, vendar se izreka velik del meščanskih listov proti temu, da bi posegla vlada sama vmes.

## „Veleizdajniški" proces v Zagrebu.

Po večdnevnem odmoru se je v soboto veleizdajniški proces zopet nadaljeval. Začetkoma razprave je predsednik Tarabocchia naznanil, da bo se odslej vsak dan razpravljalo od 8. do 12. dopoldne in od 4. do 6. popoldne. Zagovornik dr. Hinković je polemiziral z državnim pravdnikom ter mu dokazoval, da je njegovo stališče, da se naj odbijejo vsi predlogi zagovornikov, nepravilno in krivično. Drž. pravdnik Accurti stvarno ni mogel pobijati dr. Hinkovićevih trditev, zato si je skušal pomagati s tem, da je smešil in ironiziral zagovornike, zlasti pa dr. Hinkovića. Na to je predsednik odredil kratek odmor. Po odmoru je predsednik podal to-le značilno izjavo: Opozarjam vse zagovornike, da morajo v bodoče brezpogojno biti prisotni pri **razpravi, ki se že približuje svojemu koncu.** (Po teh predsednikovih besedah soditi, bo torej senat **odklonil** vse predloge, da se zaslišijo tudi **razbremenilne priče.** Opomba uredništva.)

Na to se je drž. pravdnik dotaknil brzojavke Nastićevega svedoka Ljube Gjorgjevića, ki je zagovorniku dr. Popoviću javil iz Sarajeva, da je pred zagrebškim sodiščem pod Nastićevim pritiskom krivo pričal. Drž. pravdnik je rekel, da se je obrnil v Sarajevo na oblasti, ki so v stvari zaslišale Gjorgjevića in napravile ž njim zapisnik. V tem zapisniku izjavljuje Gjorgjević, da je pred sodiščem govoril resnico. Res je sicer, da je poslal dr. Popoviću gori navedeno brzojavko, a storil je to pod pritiskom Dušana Gjorkića, dr. Dimovića in Sime Jovanovića. Državni pravdnik je končno pripomnil: Tu je odveč vsak komentar, pripominjam samo to-le: »Zaklela se zemlja raju, da se sve tajne saznaju.«

Zagovornik: Tako je, tako je! Dr. Budisavljević: Vse bo prišlo na dan. Drž. pravdnik: Krasni svedoki so se zbrali v Sarajevu. Dr. Hinković: To so vse vaše priče! — Pri popoldanski razpravi, ki je trajala do 8. zvečer, sta govorila zagovornika dr. Hinković in dr. Budisavljević, ki sta vsestransko utemeljevala svoje predloge, da se zaslišijo razne razbremenilne priče. Drž. pravdnik se je v dolgem govoru protivil tem predlogom, češ, da razbremenilne priče itak ne bodo mogle izpovedati ničesar bistvenega.

* * *

**Oproščen »veleizdajnik«.**

**Ko se je »veleizdajniški« proces** v Zagrebu pričel, je prišel k razpravi kot zagovornik obtoženih Srbov tudi dr. Žarko Miladinović, odvetnik v Rumi. Takoj začetkoma obravnave je takrat predsednik Tarabocchia izjavil, da izključuje dr. Miladinovića od zagovorništva, češ, da je tudi proti njemu v teku preiskava radi »veleizdaje«. In res je bil dr. Miladinović dne 25. marca t. l. aretiran ter izročen kot rezervni častnik vojnemu sodišču, ki je uvedlo proti njemu preiskavo radi hudodelstva »veleizdaje«.

Glavna priča proti dr. Žarku Miladinoviću je bil neki Cvetko Dabić, ki je izpovedal, da je dr. Miladinović »dobivljal« orožje za vstajo v Bosni ter nabiral prostovoljce za srbsko vojsko proti Avtriji. Vojno sodišče je zaslišalo okrog 80 prič.

V četrtek je bila pred c. in kr. vojnim sodiščem v Petrovaradinu glavna razprava proti dr. Žarku Miladinoviću. **Vojno sodišče je po končanem dokazilnem postopanju dr. Miladinovića oprostilo vsake krivde ter odredilo, naj se nemudoma izpusti iz zapora.** — Tako se je končal »veleizdajniški« proces pred vojnim sodiščem, a kako se bo pred zagrebškim civilnim sodiščem, to bo pokazala bodočnost.

# Dnevne vesti.

**V Ljubljani, 23 avgusta.**

+ **Shod kmečkih zaupnikov narodno - napredne stranke** se je vršil včeraj dopoldne v »Mestnem domu« ob jako številni udeležbi. Prišlo je nad 80% vabljenih. Shod je otvoril dr. Žerjav, nakar se je vršila obširna zaupna debata o organizacijskih vprašanjih, dalje o kmečkem listu in o volitvah v razne korporacije. Taki shodi bi se morali vršiti večkrat in če le mogoče, v raznih delih naše dežele.

+ **Klerikalci in stavba obrt. šole.** Že nekaj dni stikajo klerikalni finančniki in špekulantje glave, sušljajo skrivoma in si zadovoljno manejo roke, češ, **»dobro smo jo upeljali stavbo obrtne šole bo dobil Scagnetti.** Ne vemo, kaj in kako so klerikalci tako »dobro upeljali« ali naravno je, da smo dobili v tem govoričenju povod, zanimati se za Scagnettija in njegove prijatelje ali kompanjone, in priznati je treba, da smo izvedli prav zanimive stvari. V Ljubljani je ime Scagnetti popolnoma neznano. Valentino Scagnetti je neke vrste stavbenik, ki je prišel na površje potem, **ko je znani klerikalec Trummler prišel v konkurz.** Klerikalci hočejo imeti **svojega** stavbenika. Najprej so dobili nekega Nemca iz Linca. Klerikalci so bili tako veseli, da ne bo treba dati Slovencu domačinu zaslužka, da so se od linškega Nemca pustili skubiti, kolikor se je dalo. Ko je ta dogospodaril in jo odkuril, so klerikalci privlekli druzega Nemca Trummlerja. Ta je sicer pri skušnji za stavbenika tako slabo odgovarjal, da se je komisija na glas smejala, a vlada ga je vendar potrdila, ker je škof preprosil baronico Heinovo, da se je zanj zavzela. Zopet so bili klerikalci veseli, da bodo dajali zaslužke tujemu Nemcu in ne slovenskemu domačinu in so se dali Trummlerju v roke. Ko je Trummler napravil bankerot, so iskali zanj naslednika in končno iztaknili gospoda **Valentina Scagnettija,** ki je v stavbeniških krogih zafrkljivo imenovan **škofov paumajster.** Zadnje dni raznašajo klerikalci, da je ta »zaveden« Slovenec. Ma si! Zaveden, kar se da. Kako naj ne bo, ko je pač nekje na Štajerskem rojen, **a menda še danes pristojen v neko občino pri Vidmu (Udine) na Italijanskem in torej menda še vedno italijanski državljan.** Od leta 1905 ima signore Scagnetti svoje stalno bivališče v Krškem. Zidal je cerkev v Cerkljah, pri Sv. Križu in nekje pri Celju, kapelanijo v Rajhenburgu in še tod in tam kaj malega. Govori se tudi, da je zafušal »Narodni dom« v Brežicah. **Kako veliko zaupanja vživa signor Scagnetti v Krškem samem kot stavbenik, priča dejstvo, da mu krška občina ni hotela zaupati stavbe uradniške hiše.** In mož, ki mu v Krškem, kjer ga vendar poznajo, še zidanja hišice za uradnike niso zaupali, naj bo vreden v Ljubljani takega zaupanja, da bi se mu izročila stavba tako velikega in dragega poslopja kakor bo obrtna šola? No, **zmožnosti** za stavbenika signor Scagnetti pač nima. Vobče se sodi, da **slabo dela** in sicer tako slabo, da se mu je celo že neki **strop podrl!** Pa kako naj pričakujemo od njega zmožnosti, ko je čisto priprost polir, **ki je »napravil« skušnjo kot stavbenik le po milosti, ker je zanj prosil škof,** kakor svoj čas za Trummlerja. Financijelno je signor Scagnetti slabo podkovan. V Krškem ima pač dve hiši, ki sta vredni kakih 50.000 kron, toda na ti dve hiši je **intabulirana »Ljudska posojilnica« za 60.000 kron.** Kdor je v krempljih »Ljudske posojilnice«, seveda mora tako plesati, kakor klerikalci godejo. In signor Scagnetti pleše klerikalno kar se da. V Krškem je znan kot prononciran klerikalec. Ker kot stavbenik ne zasluži dosti, ima v v Krškem še **gostilno** v najem. V to krčmo pa zahajajo **samo duhovniki** in v tej krčmi seveda nimajo druzega lista kot »Slovenca«. Signor Scagnetti je kot krčmar prepirljiv človek, tako da ž njim nihče ne more izhajati in da v Krškem ž njim **ne občujejo niti meščani, niti uradniki.** Za stavbo obrtne šole seveda ne konkurira signor Scagnetti na svojo roko marveč le **kot »Strohmann« — »Ljudske posojilnice«.** Da bi sam konkuriral, zato nima ne sredstev ne poguma. **Posodil je svoje ime in bo vdeležen pri čistem dobičku. — Ostali dobiček pa bi rada spravila klerikalna »Ljudska posojilnica«** To je »des Pudels Kern«, in zato se klerikalni matadorji, finančniki in špekulantje tako zanimajo za stavbo obrtne šole. Iz česa sklepajo, da dobi Scagnetti stavbo obrtne šole, to nam sedaj sicer še ni znano, a to se morda izve v današnji seji občinskega sveta. Seveda smo popolnoma prepričani, da bodo klerikalci že nocoj spoznali, da svoje stvari le niso tako »dobro upeljali« kakor se hvalijo in da so pili na medvedovo kožo.

+ **Škodljivci ljubljanske mestne občine** so v soboto poskusili polepšati svoje nečuveno postopanje glede zazidave starega vojaškega oskrbovališča. To postopanje je **postavolomno** in tudi **umazano,** ker je zaradi privatnih koristi klerikalcev oškodovana cela občina. **Nevolja,** ki je nastala zaradi tega postopanja dež. odbora, v vseh ljubljanskih krogih, zlasti še v krogih obrtnikov, ki so prišli ob velikanski zaslužek, je začela klerikalce hudo skrbeti in zato bi radi svoje postopanje postavili v milejšo luč. To je namen sobotnim »razlaganjem« klerikalnega dnevnika. Kar je napisal »Slovenec«, so same **čenče** in nič druzega. »Slovenec« se je postavil na stališče, da je sploh vsaka občinska nepremičnina glavinsko premoženje. To je jedro njegove klobasarije. Mi smo že dokazali, da to ni resnično. Da je namreč stališče pravo in da je bistvena razlika med nepremičninami, ki so glavinsko premoženje, in med takimi, ki jih je občina kupila samo da jih naprej proda, samo v svrho kake transakcije, to ravno priča od nas citirani slučaj z Delkotovim svetom. Tedaj so deželna vlada, finančna prokuratura, mnistrstvo, deželni odbor in deželno sodišče **priznali izrecno,** da ni vsaka nepremičnina glavinsko premoženje in da sme občina v svrho kake transakcije kupljeno nepremičnino prodati kakor hoče, **ne da bi za to bilo treba deželnega zakona.** Spričo temu precedenčnemu slučaju postane vse govoričenje klerikalcev nično in ostane le dejstvo, da so iz nizkotnih in umazanih nagibov zlorabili svojo moč v deželnem odboru. Še smešneje je čvekanje, da bo imela občina izgubo, ker se je pritožila na upravno sodišče. **Po krivdi brezvestnega deželnega odbora ima občina že ogromno škodo,** a če hoče priti do svoje pravice, ne more storiti druzega, kakor poklicati na pomoč **upravno sodišče.** Če hočejo klerikalci v prihodnjem zasedanju dež. zbora **popraviti,** kar so zdaj storili, bo to seveda prav, ampak **zanašati** se na to, je pri klerikalcih čisto nemogoče. Sicer pa se ne da dosti popraviti. **Davčne oprostitve namreč bodo deležna samo še tista poslopja, ki bodo dozidana do 30. aprila 1910** — v tem roku pa nihče ne bo več mogel dozidati kakega večjega poslopja, tudi če bi deželni zbor v septembru dovolil razprodajo sveta vojaškega oskrbovališča, kajti predno bi bil dotični zakon sankcijoniran, bi preteklo gotovo več mesecev. **Škoda, ki so jo klerikalci v svoji hudobiji storili mestni občini, je trajna.**

+ **Popravek.** Svoje poročilo o zadnji seji občinskega sveta popravljamo na željo dr. Tavčarja: Ni res, da je dr. Tavčar trdil, da odločuje v deželnem odboru politična strast. Pač pa je trdil, da v zadevi prodaje sveta ob Dunajski cesti ne kaže čakati deželnega zbora, ker se gre za zadevo principijelne važnosti in ker se je bati, da bodo v deželnem zboru pri tacih zadevah bolj odločevala politična strast, nego pravniška argumentacija.

+ **„Slovenec" za dr. Šusteršiča.** V soboto se je »Slovene« vehementno zavzel za dr. Šusteršiča in pripoveduje na dolgo in na široko, kako je stranka ž njim zadovoljna, kako ga vse ljubi in spoštuje in kako trapasta je želja tistih klerikalcev, ki so v »Grazer Volksblattu« nastopili proti proti njemu in hočejo, da naj odstopi. Po svoji navadi udriha »Slovenec« po liberalcih, kakor da hočejo ti dr. Šusteršica vreči. Ljube duše klerikalne — nikar se ne smešite. Danes reče pač vsak slovenski naprednjak: Bog vam ohrani dr. Šusteršiča še dolgo kot načelnika. Dandanes sovražijo namreč dr. Šusteršiča ravno tisti faktorji v državi ki so klerikalce dvignili iz njihove brezpomembnosti in jim pomagali do moči. Danes je dr. Šusteršič v največji nemilosti pri cesarju in pri tistih dvornih in vadnih krogih, ki sicer protežirajo klerikalce kjer jih morejo; sovražijo ga vsi vladni krogi, tako da ga je vlada v posebni izjavi na laž postavila, sovražijo ga nemški klerikalci, ki so mu sicer šli vedno na roko in sovražijo ga sploh vsi merodajni in odločilni faktorji. In v takih razmerah naj bi naprednjaki želeli, da dr. Šusteršič odstopi? Saj niso na glavo padli. Dlje kot ostane dr. Šusteršič načelnik klerikalcev, bolje bo za naprednjake.

+ **„Rdeči Prapor"** se jezi nad nami, ker smo si dovolili kritizirati članke g. dr. Dermote v »Slov. Přehledu«. Mi se temu prav nič na čudimo: doslej je g. dr. Dermota nemoteno spravljal potom »Slov. Přehleda« v svet svoja mnenja o Slovencih, zdaj pa pride naenkrat »Slovenski Narod«, pa mu očita enosranost in pomanjkanje objektivnosti. To očitanje smo sicer čuli že tudi v čeških krogih v Pragi. Svoj članek vzdržujemo v polni meri od začetka do konca, saj tudi »Rdeči Prapor« ni v njem ovrgel niti ene trditve, še tega ni dokazal, da »češčine ne znamo«. Sicer pa se, kolikor smo že zadnjič rekli, z g. dr. Dermoto ne bomo prav nič prerekali, poskrbeli pa bomo, da bodo o Slovencih v »Slov. Přehled« prišla poročila tudi iz kakega drugega ovira. Mislimo, da nam bo vsaj to dovolil »Rdeči Prapor«.

— **II. zaupni sestanek slovenskih svobodomislecev** se vrši v nedeljo, 5. septembra v Narodnem domu v Ljubljani. Začetek in otvoritev shoda je točno ob 9. uri dopoldne. Popoldne ob 3. bo nadaljevanje referatov in debata. Zaupnega sestanka se morejo udeležiti vsi oni naši somišljeniki, ki imajo že legitimacije od lanskega leta, drugi pa si jih morajo pravočasno preskrbeti, ker je vstop dovoljen le na vstopnico. Kdor si želi legitimacije, naj se obrne na uredništvo »S. M.« in pošlje znesek 1·20 K, za kar dobi na sestanku zgotovljeno izkaznico oziroma vstopnico. Vsi dopisi naj se naslavljajo na uredništvo »Svobodne Misli«, Praga-Vinogradi, le zadnje dni naj se naslavljajo na »Svobodna Misel«, Ljubljana, poštno ležeče. — Krajevne skupine »S. M.« in druge napredne korporacije naj izvolijo poslati kolikor mogoče številno delegate na drugi sestanek »Svob. Misli«. — Z ozirom na današnjo situacijo in klerikalno despotstvo pač menda ne bo treba opozarjati naprednomislečih Slovencev, kaj je njihova dolžnost in da kolikor mogoče podpirajo kulturno stremljenje »Svobodne Misli« pri nas! — Slov. sekcija »Svob. Misli«.

— **Čuki na ulici.** Včeraj ob treh v najlepšem dežju so koracali Čuki skozi mesto na Vič, vseh skupaj jih je bilo v kroju — 31. Trije so jezdili, ostali so korakali. Eden jezdecev je bil že poldrugo uro prej v nevarnosti. Ob pol 2. namreč je naenkrat z obupanim Čukom v sedlu pritekel na Dunajsko cesto neki konjiček in hotel po sili v — kinematografsko gledališče. Menda je konjiček celo v svoji konjski pameti spoznal, da njegov Čuk ni za drugam, kot v kinematografski teater. Kako sta konjiček in njegov Čuk potem našla nazaj v mesto, nam ni znano. Napravilasta vsekako velik ovinek, kajti konjiček ni mogel svojega jezdeca spraviti v kinematografsko gledališče, jo je udaril naprej proti pokopališču. Otroci so vpili za obupanim Čukom: »Ali te na britof nese?« — Sprevod po mestu — trije jezdici, 28 Čukov v kroju, dva hlapca z banderjema in nekaj smrkolinov — je bil tako impozanten, da je vzbujal občno prav presrčno veselost, ker jezdici niso znali jahati, drugi čuki niso znali korakati, hlapca pa sta peprestano lovila svoji banderi, ki sta jima hoteli iz rok pasti.

— **Slovensko pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«** je svojo za dne 5. septembra t. l. nameravano veselico radi veselice »Sokola« na Viču preložilo na dan 8. oziroma v slučaju slabega vremena na dan 12. septembra t. l. Bratska društva prosimo, da blagovole ta dan upoštevati. Veselica se bode vršila na vrtu gostilne pri Plankarju na Dolenjski cesti.

192. številka. V Ljubljani, v torek, 24. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta 12·—, četrt leta 6·—, na mesec 2·—; v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, na mesec 1·90.
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.
Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:
za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta 13·—, četrt leta 6·50, na mesec 2·30; za Nemčijo: celo leto K 28·—; za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Narodno-napredni volilci dolenjske mestne skupine!

### V torek, 31. t. m.

se bodo vršile v Vaši volilni skupini volitve poslanca za deželni zbor. Pozivljamo Vas, da pokažete tudi sedaj narodno in napredno lice dolenjskih mest in trgov.

**Kandidat narodno-napredne stranke je**

## Fran Višnikar,

### sodni nadsvetnik v Ribnici,

mož, katerega so postavili za kandidata sporazumno z „Izvrševalnim odborom narodno napredne stranke“ Vaši zaupniki. Nadsvetnik **Fran Višnikar** je dolgoleten, zvest pristaš narodno-napredne stranke in star parlamentarec, kateremu so dolenjski volilci že pred leti izkazali svoje zaupanje in ga poslali i v državni in deželni zbor. Skazal se je vrednega tega zaupanja in zavedajoč se svoje poslanske dolžnosti je dve leti v državnem in štirinajst let v deželnem zboru vestno zastopal koristi svojih volilcev.

Pozivljamo Vas, da pridete 31. t. m. vsi, ki čutite narodno in napredno, na volišče in oddaste svoje glasove nadsvetniku **Franu Višnikarju,** ki bo, zvest svojemu programu, zastopal narodno in napredne misel

**„Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke“.**

## Volilno gibanje na Goriškem.

V Gorici, 23. avgusta.

Po celi goriški deželi vlada živo razgovarjanje o bližnjih deželnozborskih volitvah, toda tisti volilni boj, kateri se pričakuje, še ni izbruhnil na dan. Pazljivemu raznotrivalen obstoječih razmer se zdi, kakor bi se stranke nekako bale tega velikega volilnega boja, ter bi nekako skušale omejiti ga na kolikor mogoče kratek čas pred glavno volilno bitko v splošni volilni kuriji, od katere je nemalo odvisen izid v drugih kurijah, ki volijo meseca oktobra. Vse stranke pa so pripravljene skočiti v boj, v tisti pričakovani boj, kakor hitro pride prva prava prilika. Dela se sedaj bolj na tihem z vseh strani v pogovorih med kmečkim ljudstvom, vršijo se priprave, ki naj utrde strankam pristaše, pridobe novih, ter vedejo vse pripravljene na volilno bojno polje. Drugi mesec bo vrelo po goriški deželi; goriški Slovenci se pripravljamo na volilno bitko, kakršne morda še ni bilo na Slovenskem.

Povedali smo že, da med naprednimi goriškimi Slovenci prevladuje misel, da morajo v boj proti klerikalcem vsi življi, ki čutijo strašne posledice klerikalnega gospodarstva v deželni hiši v družbi s Pajerjevci; vsi taki pravijo, da treba skupnega nastopa vseh protiklerikalcev, ker le ob takem enotnem nastopu je upanje na zmago. Lanske volitve so bile v tem pogledu pač dosti podučne. Vendar pa je v Gorici še nekaj političnih začetnikov, ki sanjarijo o samostojnem nastopu strank, češ, pokaže naj se, kaj zmorejo eni, kaj drugi; taki kratkovidneži ne vidijo, da po tej poti bi pomagali le klerikalcem do zmage. Klerikalni novostrujarji se jim smejejo pa dobrikajo; zavesti jih hočejo celo v pogajanja, iz katerih bi vlekli dobiček klerikalci, kratkovidni možje pa bi se zdeli počaščeni pred volitvami, po volitvah pa bi ostali junaki praznih rok. Klerikalci skušajo, da bi jih grdo opeharili in ž njimi vred druge protiklerikalne Slovence, ki hočejo v deželnem zboru zrelih delavnih mož, ne pa klerikalnih koristolovcev. V nekaterih glavah na Goriškem vlada kaj čudna, nerazumljiva politika, ki prihaja često v navzkrožje z zdravim političnim naziranjem v ljudstvu. Tudi to pot je tako. Upajmo torej, da obvelja ljudsko mnenje.

V klerikalni stranki komandirajo — vsaj kažejo se tako — novostrujarji. Ti novostrujarji pravijo, da hočejo pomesti s starimi razmerami, da hočejo začeti vse drugačno delovanje v prid ljudstva; hočejo pred vsem velike premembe pri kandidaturah. Kandidirati hočejo mlade, agilne moči, stare pa poslati v zasluženi pokoj. Tako so samozavestni, da niti Gregorčiču ne mislijo prizanesti; prav njega bi se radi najprvo iznebili. Pravijo, da na tak način bi se dalo zmagati ter uvrstiti Goriško vredno h Kranjski in Štajerski. Novostrujarji so torej nevarni; zato pa treba pozornosti na nje in njihovo početje. Gorje goriškim Slovencem, ako bi prodrli kandidatje klerikalnih novostrujarjev! Še slabše bi bilo kot je doslej; občine, ki bi ne hotele pod klerikalni jarem, bi karniflali v deželni hiši, da bi bilo kaj. In pa učiteljstvo bi preganjali po kranjskem vzorcu ter škodovali šoli, da bi se lažje poneumnevalo ljudstvo. Kažejo se moderne, napredne, seveda v krščanskem smislu, v resnici pa so reakcijonarci, življi, ki hočejo naše ljudstvo popolnoma zasužnjiti črni suknji. Ošabno nosijo pokonci glave in zmage so že pijani. Kamnarjev gospod doktor iz ljubljanskega Vodmata, ki je koncipijent v pisarni dr. Pavletiča in eden prvih novostrujarjev na Goriškem, je že pel pesem zmage na čukovski slavnosti v Kamniku. Da le ni bilo prezgodaj!

Socijalna demokracija upa pridobiti ob letošnjih volitvah mnogo več glasov nego lani. Žalostno vlogo pa igra dr. Tuma, ki intrigira sedaj po »Rdečem Praporju« ter piše članke, ki imajo očividen namen **škodovati** naprednim goriškim Slovencem ter pomagati klerikalcem. No, mislimo, da so ljudje pametni ter ne bodo dali nič na besede tega kameleona, katerega so že socijalni demokratje sami siti ter preklinjajo uro, v kateri je vstopil v njih vrste. Seveda njemu je malo mar na napredku goriških Slovencev. On je dosegel s svojo pisarno, kar je hotel. Sedaj je na gorkem ter uganja svoje neumnosti.

Situacija je taka, da se ne da prav nič, niti približno, sklepati na izid volitev. Zato pa je še toliko večja dolžnost vseh napredno čutečih Slovencem, da gredo s pogumom v volilni boj, kjer si združeni proti izkoriščevalcem in izsesavalcem ljudstva lahko priborijo še lepšo zmago nego lani.

Cela Slovenija je pozorna na Goriško. Želja vseh naprednih Slovencev pa je: Goriška ostani napredna, Goriška kaži drugim slovenskim deželam, kako se da ubraniti klerikalizma, Goriška bodi porok, da ne bodo klerikalci nikdar absolutni gospodarji cele Slovenije!

## II. zlet notranjskih sokolskih društev.

Ilir. Bistrica se je odela v prazničnо obleko... Lepo je zasijalo solnce nad Ahacem dne 22. velikega srpana 1909. Velepomemben dan za Ilirsko Bistrico, vreden da ostane neizbrisan in ohranjen v srcih vseh Notranjcev. Ilirski Sokol je razvil svoj prapor ter stopil na torišče aktivnosti.

S smelim korakom, z drznim poletom se je dvignil, da postane vreden svojih sobratov, da plove z njimi v isti višini ob jasnih in viharnih dneh.

Prešinjen samozavesti in svest si svojo mlade, toda vztrajne moči je stopil v delavnost ter se pridružil, skromen sicer z ozirom na številnost, a ponosen na svoj zarod, svoj naraščaj, sokolskim sobojevnikom. Pozdravljati moramo ta velevažni pojav tembolj, ker govori in jasno priča, da sokolska ideja živi vedno jačje in da pridobiva vedno več terena.

Dokler se more z zadovoljnostjo konštatirati napredek in delo, in najsi bo na vsezadnje tudi najmanjše, imamo bodočnost, in nasprotnikom našim je računati s krepkim odporom od naše strani.

Rdeče srajce so last Sokolov, in če so se pojavili zadnji čas takozvani »Orli, nas spominja ta čuden preobrat na bajko o sraki, ki se je našopirila s **pavovim perjem.**

### Serenada.

Že na predvečer slavnosti se je zbralo ogromno občinstva na trgu pred hišo g. župana Alberta Domladiša, da se pokloni kumici g. Eli Domladiševi.

S tržaško godbo in Ilirskim Sokolom na čelu je prikorakalo s kolodvora ob 9. uri še dokaj drugih gostov — udeležnikov na trg, ki je bil za ta večer vse drugo kot dovolj prostoren, da bi dal tal štiristoglavi množici. Kakor imamo v Ilirski Bistrici že stara industrijalna podjetja, ravno tako je Bistrica mlada z ozirom na društveni razvoj.

Imeli pa smo že takoj ta večer prepričevalno zavest, da pevski zbor »Ilirska Vila« navzlic svojemu kratkemu obstanku vrlo napreduje, kar je sosebno pokazal s prekrasnim prednašanjem nič manj krasne pesmi »Moč ljubezni«.

Bolj kot pevcem pa gre vse priznanje in čast njihovemu pevovodji g. Grmu, kar naj na tem mestu posebno povdarimo. Taka preciznost in gotovost, kakor jo obvlada ravnokar omenjeni pevovodja je sosebno v provinci redko sejana, in le častitati je zboru na taki pridobitvi.

Tržaška godba je bila v ostalem na svojem mestu, le sem in tja je bilo čutiti neko praznoto v instrumentalnosti. Svirala ves čas strogo slovanske komade, kar je zopet pohvaliti.

Po vsaki pevski in godbeni točki je občinstvo živahno aklamiralo Sokola in g. kumico, ki je z okna prijazno pozdravljala. —

Po serenadi se je občinstvo mirno razšlo, zavedajoč se, da je bil samo predvečer slavnosti.

### Vzprejem gostov.

Z malo zamudo je nekoliko čez deveto uro prisopihal prvi vlak, ki nam je pripeljal dragih bratov iz Ljubljane, cele Notranjske in Trsta, gotovo nad 200 po številu. Treba je bilo čakati še na reški vlak, ki je privozil pol ure za prvim — ter dopolnil število vseh gostov v kroju na tristo. Z naraščajem smo jih našteli 380.

Vsprejem je bil prisrčen; udeležili so se ga zavedni Bističanje z damami in Sokolom. Peron je bil natlačen do zadnjega kotička.

Starosta brat Josip Samsa pozdravi došle goste v imenu mladega ilirskega Sokola, g. župan Domladiš pa v imenu bistriškega občinskega zastopa.

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

X.

Lenard baron Benalja in Štefan vitez Ogulin sta ležala več tednov; Lenard je ležal pri svoji materi, Štefana pa so zdravili v bolnici. Vzlic temu, da sta drug o drugem le malo izvedela, sta si bila svesta, da gojita oba le eno misel, da ju oba navdaja le ena želja. Koprnela sta si po osveti, in v dolgih urah samote delala najstrašnejše načrte.

Ko je Lenard toliko okreval, da je mogel zapustiti posteljo, se je nemudoma lotil priprav za svojo osveto. Ves čas, kar je bival v Ljubljani, je bil vedno v zvezi z rokovnjaškim poglavarjem Rudečim Jakobom, ki ga je tudi večkrat zvečer obiskoval in se ž njim posvetoval glede različnih podjetij. Njemu je Lenard sporočil, da bi rad ž njim govoril in dober teden pozneje se je Rudeči Jakob oglasil pri Lenardu.

Rudeči Jakob je bil previden in nezaupen in Lenardu že celo ni verjel več, odkar je imel sum, da se Lenard čuti barona in hoče rokovjaškega poglavarja ločiti od Eleonore. Vsled tega je Rudeči Jakob najprej obiskal svojega prijajatelja Ogulina, pri katerem je izvedel vse podrobnosti dvoboja, tako da je že slutil, kaj da bo Lenard od njega zahteval.

Rudečemu Jakobu se je že dolgo tožilo po Eleonori. Vse njegove misli in vsa njegova hrepenenja so ji bila posvečena; zbiral je denar, se loteval najpredrznejših napadov, izvrševal najsmelejša rokovnjaška junaštva, vse z namenom, da bi čim prej prišel do tolikega bogastva, da bi mogel nuditi Eleonori mirno, brezskrbno in udobno življenje.

Dokler je Lenard z materjo in sestrama prebival pod cerkljanskimi šumami, je Eleonora ljubila Rudečega Jakoba. Ljubila ga je strastno, ne le ker je bil svoje vrste lep mož, nego tudi zato, ker ga je njegova rokovnjaška slava v njenih očeh visoko dvigala nad druge moške.

Materina ciganska kri se v Lenardu in v Eleonori ni nikdar zatajila. Bila sta si podobna, ne le po zunanjosti, nego tudi po mišljenju in značaju, po ukusu in navadah. Eleonora je tudi v mestu ostala taka, kakor je bila na deželi. Mestna družba jo je pač opilila in gladila, a njenih divjih instinktov ni nič ublažila, pač pa poostrila njeno zvijačnost in utrdila njeno brezvestnost. Ljubki obraz ji je dal sredstvo, da je varala vse in da je dostikrat ukanila tudi svojega brata Lenarda.

Nič ni ugovarjala bratovemu nasvetu, naj pozabi Rudečega Jakoba in skuša ujeti kakega bogatega ženina. Ravnala se je po Lenardovih željah, celo toli vestno, da jo je brat dostikrat hvalil; spretno je nastavljala svoje mreže in imela kmalu toliko častilcev, da so jo zavidala druga ljubljanska dekleta. Pripravljena in odločena je bila, da se omoži s komurkoli, a Rudečega Jakoba ni pozabila niti za trenotek, vedno in povsod jo je spremljalo spoznanje, da bo ž njim srečna in da vse, kar stori, se zgodi le, da bi sebi in njemu zagotovila bodočnost.

Rudeči Jakob pa tudi Eleonori ni zaupal. Vedno ga je trpinčila misel, da se mu Eleonora naposled venderle izneveri in se poroči raje z drugim, kakor z rokovnjaškim poglavarjem, ki bo moral vse žive dni trepetati pred rabljem. Zato je bila že dolgo srčna želja Rudečega Jakoba, da naredi konec tem negotovim in vsled tega neznosnim razmeram in ko je izvedel za Lenardov dvoboj je že tudi napravil načrt, da pridobi sebi Eleonoro.

Ko je vladala v Ljubljani že tema, je prišel Rudeči Jakob na stanovanje Lenarda barona Benalje. Prišel je skrivaj, da ga nihče v hiši ni videl in skrivaj pa tudi odšel, čim se je začelo daniti.

Celo noč sta se Rudeči Jakob in Lenard Benalja posvetovala o maščevanju. Vzela sta v pretres različne načrte in se dolgo razgovarjala o vsaki najmanjši posamičnosti. Mirno in hladnokrvno sta se posvetovala in dasi se je šlo za smrt različnih ljudi, nista nikdar začutila niti najmanjšega usmiljenja z izbranimi žrtvami.

Ko je bilo posvetovanje končano, je Rudeči Jakob primaknil pred Lenarda papir in pero s črnilom.

»Zdaj je samo še treba, da določiva plačilo, ki je dobim, ako storim in izvedem vse, kar sva se dogovorila. Prevzel sem težko nalogo. Bil sem že neštetokrat v smrtnih nevarnostih, a v takih še nikdar, v kakršne pojdem sedaj. Zato zahtevam tudi primernega plačila, zakaj samo da osvetim tebe, ljubi Lenard, za to še prsta ne ganem.«

»Kakega plačila pa še želiš? Kar boš storil, ti bo dovolj dobička vrglo.«

»Morda bo mnogo dobička, morda ga ne bo nič. To je moja stvar. A če naj nesem zate svojo glavo na semenj, hočem imeti plačilo tudi od tebe.«

Lenard se je lokavo nasmehnil, kakor bi hotel reči, da dobi Rudeči Jakob že primerno plačilo.

»Povej, kaj zahtevaš; to moram vender vedeti, kako naj ti drugače kaj obljubim.

Rudeči Jakob je uprl roko ob mizo, pogledal resno in grozeče Lenardu v oči in je rekel:

»Torej slušaj, kaj zahtevam. Prvo je, da dobim Eleonoro za ženo. V tvojih očeh vidim, da ti ta moja zahteva ne ugaja, ali svarim te Lenard, izbij si iz glave vse zle misli, ker v tej stvari ne poznam šale in ne poznam usmiljenja.«

»Kako si postal kričen in nezaupljiv« se je hlinil Lenard. Sem li kdaj izrekel le eno samo besedo, iz katere smeš sklepati, da ti nečem dati Eleonore? Kaj sva govorila tisto noč pred mojim odhodom iz cerkljanskega gozda — saj veš, tistega hrastovega gozda, kjer imaš zakopan svoj denar? Tedaj sem ti vender prisegel, da dobiš Eleonoro tisti dan za ženo, ko sam spoznaš, da se moreš ž njo poročiti. Sam si rekel, naj počakamo, da zbereš dovolj denarja.«

»To je vse res, pa ti Lenard nisi bil še nikoli mož beseda. Po tvojih žilah se pretaka baronovska in ciganska kri, in zmožen si tudi najgrjega zločina.«

»Čuješ rokovnjaški poglavar, ne pozabi s kom govoriš.«

Rudeči Jakob se je zasmejal na ves glas.

»Otročaj« je z izrazom prezirania zaklical Lenardu. »Ko bi ti vedel kdo sem jaz, bi šele prav spoznal, kaka reva da si. Pohodim in uničim te lahko. To sam dobro veš. Svarim te tudi: nikar ne ugibaj nobenih zavratnosti. Vsak poskus bi plačal z glavo.«

(Dalje prihodnjič.)

193. številka. V Ljubljani, v petek, 25. avgusta 1911. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—
v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.
Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:
za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30
za Nemčijo: celo leto K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka
Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Nadomestna volitev v dolenjski mestni skupini.

Iz Črnomlja, 24. avgusta.

Predpriprave za nadomestno volitev v deželni zbor kranjski so se od strani tukajšnega vzornega okrajnega glavarstva izvršile v splošnem jako površno — da, naravnost zanikrno!

Na legitimacijah manjka volilni okraj »Ribnica«; na glasovnicah ni pritisnjen več nego na petdesetih uradni pečat glavarstva, zato je vsaka taka glasovnica neveljavna, bodisi za naprednega ali kakega števnega klerikalnega kandidata.

Legitimacije se glase z jako čudnimi imeni, namesto Verščaj — se zapiše Vardjan, namesto Janez se zapiše Franc in več enakih drugih grobih napak. **Ali je to zlobnost od strani okrajnega glavarstva, ali je zanikernost** — tega nočemo presojati, mislo rečeno je vsaj nemarnost pri kolacijoniranju tako važnih dokumentov, ki gredo med mestno ljudstvo, katero do tega glavarstva nikdar ni imelo zaupanja — najmanj pa sedaj, ko se ob navadnih dopoldanskih in popoldanskih urah ne dobi nobenega juridičnega uradnika pred polu 12. uro oziroma 5. uro v uradu. Ljudstvo že toliko let trpi to zanikernost — a enkrat bode prikipela do vrhunca ta potrpežljivost. Brez ozira na politično ali narodnostno prepričanje bomo prihodnjič vložili nebroj pismenih pritožb direktno na deželno vlado — da se to uradništvo nekoliko poduči kake dolžnosti ima napram ljudstvu, pa tudi napram svoji službi.

## Zadružna zveza v Ljubljani osrečuje slovensko ljudstvo na Štajerskem.

Od Drave, 24. avgusta.

Pri Sv. Andražu v Leskovcu pri Ptuju je svoje dni ustanovil kaplan Roškar kmetijsko konsumno društvo. V načelstvu so sedeli sami pristni klerikalci poleg duhovnikov; nekaj časa je bil med njimi tudi g. nadučitelj Stoklasa. Ta je nevarnost pravočasno spoznal in je izstopil. V načelstvo je pa prišel učitelj Vranker. Hotel je biti tudi deležen dobrot na katoliški podlagi, v družbi duhovnikov. Konsumno društvo v Leskovcu je že pred večimi leti **propalo** vsled **nepoštenega** in **brezvestnega delovanja članov načelstva.** Konsum je likvidiral, ostalo pa je okoli **15.000 K** ali še več **dolga** na katol. podlagi! Ustanovnika kaplana Roškarja to ni zabolelo, ker je že pred **odvandral** v druge kraje duše past in konsume snovat. Župnik Kralj iz Leskovca je tudi skrbel bolje za svojo zabavo, kakor za konsum; tudi on je pustil neumne kmete in učitelja Vrankerja na katoliški podlagi na cedilu.

**Sedaj »Zadružna zveza v Ljubljani« že delj časa tožari neksekvira.** Zastopa jo pa dr. Vladislav Pegan v Ljubljani. Se ve, na katoliški podlagi. Zveza tirja **7389 K!** To je drugi slučaj Regorschegg v malem!

Kmetje preklinjajo — se ve na katoliški podlagi, da se kar kadi; ko bi kaplan Roškar, ustanovnik konsuma, izgubil za vsako kletvico le po en las s svoje glave, moral bi biti že davno docela gol — na katoliški podlagi! Župnik in kuharica pa se smejita. Največji siromak pri vsem pa je učitelj Vranker. On izgubi **vse,** celo del **svoje plače!** Nismo škodoželjni, toda trdimo: to, kar je učitelj Vranker iskal v družbi modernih socijalcev in katolikov, to je našel!

Kmetom nismo toliko zamerili njih zabitosti, ker so mislili, da jih bode kaplanov, župnikov in mežnarjev konsum rešil vseh nadlog; pač pa smo zamerili postopanju nadučitelja Stoklasa in učitelja Vrankerja.

Kdor se meša med otrobe, tistega požrejo . . .

Ta eksempel naj se nikoli ne pozabi!

## Z našega učiteljišča.

V sobotnem »Slovencu« št. 190 čitamo zopet dva članka posvečena »Zvezi jugoslovanskih učiteljskih društev« in proti profesorju pedagogike na tukajšnjem učiteljišču. Dobesedno se glasita tako-le:

Zborovanje »Slomškove zveze« ni »Zvezarjem« po godu, pa si izkušajo pomagati s tem, da sumničijo predavatelje, češ Bezjak, Bregar, Jarc — lepa družba. —

No, če bi bili imeli liberalni učitelji v Mariboru take predavatelje, bi si bili lahko vse prste oblizali, posebno za g. Bezjaka jim mora biti žal, ker so ga sicer kaj radi iskali za predavatelja na svojih ljubljanskih večerih, katera bi bila ostala prazna, ako bi se jih ne bil včasih g. Bezjak usmilil. Končno pa kliče »Tovariš« Slomškarjem: »Sicer pa že danes: Mnogo sreče, mnogo udeležbe in — roko na srce!« Mi pa pravimo: Zvezarji, vi pa položite roko na svojo glavo, zadosti je vroča in malo je v njej. Dobro je, da se katerikrat zanjo primete, da se prepričate, če jo še imate.

Drugi članek je ta:

Učiteljišče jemlje v zaščito »Učiteljski Tovariš«.

Kako bi ne, saj se čisto po njegovih intencijah vodi. Dušeslovje se poučuje čisto v materialističnem duhu in dotični profesor razlaga učencem mišljenje kot funkcijo tvarnosti. Pedagogika je tako pristransko prikrojena, da kandidati prav pošteno mislijo, da se vsa modrost pri francoskih enciklopedistih začenja in neha. Faktorji, ki imajo pri učiteljišču govoriti, nimajo nič proti temu, da kandidati posečajo agitatorično - liberalne sestanke Ganglovcev. Deželnemu šolskemu svetu priporočamo ta zavod, da ga sem in tje nekoliko potiplje.

Tako »Slovenec«.

Sicer bo na ta članek, kar se tiče »Zveze« gotovo kdo drugi v »Tovarišu« odgovoril. Ker tudi »Slovenec«, da imajo »Zvezarji« prazno glavo, je prizadet s tem tudi naraščaj, zato se drznem jaz — kot letošnji abiturijent — temu resnicoljubnemu listu reči, da njegove trditve niso resnične.

Sicer ni lepo, če se kdo hvali, tega namena vsaj nimam — ali ker nas »Slovenec« tako izpostavlja, je pač naša dolžnost, da se branimo. Človek, ki ne brani svoje časti, je ni vreden.

Drznem se tudi vprašati »Slomškovo zvezo«, koliko somišljenikov ima izmed letošnjih naših abiturijentov, ki so res njeni? Pričakujem odgovora. — Poznam svoje kolege, zato lahko pravim, da ima cele 3.

Mogoče ste dobili katere izmed naših somišljenikov, a upam, da so bili toliko značajni, da se niso ujeli. Če ste jih pa kaj dobili, potem pač kliče »Tovariš« lahko večini »Slomškarjev«: »Roko na srce!«

Denite jo, ter vprašajte svojo vest, če ni že preveč kosmata, da bi vam sploh mogla še delovati — vprašajte jo! če ste bili značajni, ker ste uskočili iz enega tabora v drugega?

Oh, uboga »Slomškova zveza«, — kakšen želodec pač imaš, da moraš prebavljati tako značajne elemente? Saj zato te pa tudi večkrat »grize«, da kar glasno stokaš.

Okrog »Slovenca« imajo menda res precej takih ljudi, ki brez glave okrog hodijo, kajti sicer bi se gotovo ne domišljali, da morejo obstojati ljudje brez glav. Pa kaj še trdijo! Najprej nam glavo natančno preiščejo in opišejo — mogoče še celo vedo — koliko stopinj ima? Nazadnje pa kar ne vedo več, če jo imamo ali ne. To so logiki!!

Jaz pa pravim, da imamo glavo in sicer na pravem mestu. Prašam celo javnost, ali je tisti človek brez glave, ki si upa samostojno nastopiti s svojega prepričanja, ali tisti, ki mora slepo ubogati in kakor stroj storiti le-to, kar mu narekujejo drugi? — Odgovor ni težak.

Mi lahko položimo roko na svojo glavo ter rečemo: »Naša je in ostane ter ne bo nikdar postala usužnjen stroj fanatičnega klerikalizma. Posužnjiti se ne pustimo, prosti hočemo biti, da bomo med narodom lahko delali po svoji vesti to, kar bomo videli, da je koristno, ne pa to, kar bi nam narekoval političen fanatizem.

Res je nastopila za Kranjsko klerikalna strahovlada, a nas ni ustrašila. Bili smo kot dijaki prepuščeni popolnoma sami sebi. Nihče se ni zmenil za nas. Klerikalcev mi tu ni treba omenjati, kajti tem je bil po zaslugi drugih fanatičen duh v veliki meri že prej vlit v srce, predno so prestopili prag učiteljišča.

V prvem letniku so nam klerikalci lahko z veseljem rekli, da še ni bilo tako klerikalnega letnika kot naš. Poslušajte jih, kaj pa pravijo sedaj! — Na vse načine delajo proti nam, ker vidijo, da so se iz teh klerikalnih fantov razvili sami, od sebe trdni neomajni značaji.

Ali se nas boje? Nekaj jim pač mora biti, sicer bi se menda ne žanimali toliko za nas.

Ker smo se sami razvili, smo tudi tako trdni, da nas ne, omajajo. To že ve neki voditelj tu v Ljubljani. Le vprašajte ga!

Ali vas ni sram, da hočete v mladem človeku zatreti vsak čut do vsega, kar je lepega? Gotovo je, da človek, ki je zatajil svoje prepričanje, ne čuti več resnice, kajti ta čut mu zatemni ali celo izgine pod pritiskom fanatizma. Ali je tak človek potem še sposoben za tako svet stan, kakor je ravno učiteljski?

Nismo se vtikavali v politiko, kakor klerikalni tovariši, ampak stali smo nad strankami, ker smo hoteli biti prosti vsakega vpliva iz te ali one strani. Ni nam šlo za politiko, ampak gledali smo v bodočnost, v delovalno polje, ki nas je čakalo v življenju.

Naša volja je bila torej prosta in tudi je, pa bo tudi ostala. Da pa ne moremo simpatizirati s stranko, ki hoče usmrtiti vsako prosto mišljenje, je pač umevno.

Nasprotni naši tovariši so nas denuncirali, kolikor so le mogli. To je res, saj nam je v tretjem letniku katehet sam rekel: »Saj vas imam vse na prste preštete, ali kaj, ko vam nič ne morem, ker vas je preveč.« Lepo priznanje.

Kakor povsod, tako je bilo tudi med nami nekaj tovarišev, ki so se raje zanimali za kaj drugega nego za svoj bodoči stan. Bili so enkrat tam, drugič pa zopet naši. —

No če pa dobe klerikalci te v svoje pesti, potem mi pač ne preostaja drugega, ko da kličem »Slomškovi zvezi« ob prebavljanju uskokov: »Dober tek, ob tako mastnih značajih!«

Koliko je vreden človek, ki ravna svoje mišljenje po vetru, boste pač videli pozneje!

Ker trdite, da imamo prazne glave, vam priporočam, da prašate svoje somišljenike.

Če imajo oni boljše glave, čemu so iskali pomoči pri naših?

Napoti vam je tudi naš g. prof. pedagogike. Peče vas, da se poučuje pedagogika preveč v materialističnem duhu. — Tudi vam ne ugaja, da se tolmači mišljenje kot funkcija tvarnosti.

Lepo vas prosim, ne smešite se pred celim svetom! Ne zaletujte se v g. profesorja, kajti on ni vstvaril zakonov, po katerih se vrše naravni pojavi, za to jih pa tudi ne more vam na ljubo ovreči. Pri vsej stvari je on nedolžen.

Mislim pa tudi, če se vsi klerikalci še tako penijo, vendar ne bojo spravili narave s tira, ki si ga je začrtala. Hudujte se nad njim, ki je vse, ustvaril.

Četudi poseča c. kr. deželni šolski svet ta zavod še tolikokrat, vendar menda ne bo zahteval, da bi se to, kar profesor lahko podpre s poizkusi oziroma z navedbo raziskovanj in rezultatov, tolmačilo s pomočjo dogem. —

Ali boste zahtevali, da morajo dijaki verjeti, da je delovanje telesa mogoče tudi potem, če nima duša z njim nikake zveze? Jaz si pač mislim, da to zahtevate, kajti naš katehet trdi, da je to mogoče. Rekel je namreč, da nima pri blaznem človeku duša nikakega stika s telesom, ampak je popolnoma ločena od njega. Torej je zblaznelo samo telo. Na ta način bi, telo ne moglo delovati, ker je brez duše mrtvo. Dalje pravi, da takrat, ko telo umre, izide iz njega zdrava duša. Ker ni imela s telesom zveze, gotovo tudi ni vedela, kaj telo počenja, ampak vidi šele potem, ko se je, od telesa ločila. —

# LISTEK.

## Knjiga blaznosti in groze.

V živem spominu so nam še usodni dogodki, ki so nedavno pretresli orjaško telo Rusije: v srcu države obupna revolucija z vsemi grozodejstvi brezobzirne borbe za ustavno svobodo, zunaj na skrajni vztočni meji pa brezprimerna krvava vojska z žoltim barbarom. Pridobitki, ki jih je zajela umetnost moritve iz neverjetnega tehničnega napredka nove dobe, pred to vojsko še niso bili našli prilike, da se pokažejo in preizkusijo med dvema velikima armadama.

Ko pa je izbruhnil boj na Daljnem Vztoku, je ostrmel širni svet nad neprekosljivo točnostjo in dovršenostjo, s katero so vršili svojo nalogo krogljemeti, novi topovi, puške brzostrelke, ročne granate in zaseke iz bodičastih žic. Ogorčena zona je pretresla Evropo in ves civilizirani svet ob pogledu na to slepo, mehanično, do najmanjše podrobnosti organizovano klanje ljudi, ki se je predstavljalo opazovalcu bolj kot delo dveh nasprotnih, ogromnih in z brezsrčno dušo oživljenih strojev, nego kot junaška, na osebni hrabrosti sloneča borba za blagor domovine in za narodovo posest.

In naposled: kako bi mogel biti boj za mandžursko zemljo svet in všečen tistemu ruskemu narodu, ki pod bičem vlade in njenih kazakov sploh ni mogel odkritosrčno reči, da mu je Rusija, za katero hodi umirat v daljno Azijo, — to, kar bi mu morala biti: oboževana, vsake žrtve vredna domovina?

Zato se nam pač ni čuditi, da so baš najboljši duhovi, ljudje najglobljega uma, občutili vojsko na Daljnem Vztoku kot davečo moro, brezumno blaznost in vnebovpijoč zločin.

Ni se nam čuditi, da je poleg tega neposrednega zgraženja ves plemenito misleči svet iznova obsodil vojsko sploh ter iznova protestiral proti barbarskemu početju, da se ubija med seboj trpin in trpin, kmet in kmet, delavec in delavec, revež in revež, ne zase, ne za rodno streho, ne za otroke, kri svoje lastne krvi, temveč za mogotce, ki sede med zlatom in razkošjem v blestečih palačah, za bankirje, za veleindustrijce, za ministre in intedante, ki rabijo zmešnjav, da uganjajo grešno politiko in polnijo svoj krivični žep.

Mnogo najodličnejših veljakov duha in civilizacije smo slišali takrat ugovarjati proti hudodelstvu vojne; toda sloveča pacificistinja Berta Suttnerjeva pravi, **da ga ni dela proti vojni, ki bi z mogočno silo svojega vpliva prekašalo Leonida Andrejeva »Rdeči smeh«.**

Istotako lahko dovajamo mi, da ga ni dela v svetovni literaturi, ki bi ne glede na protest oskrunjenega človekoljubja z večjo umetniško dovršenostjo, z neodoljivejšo sugestivnostjo, z globino psihološkega proniknenja dosegalo povest Leonida Andrejeva.

Ko je vzgrmela strašna vojska ter se ponudila živečim umetnikom za predmet, ni bil nihče v vsej Rusiji poklicanejši, da se ga polasti, kakor Leonid Andrejev. Ne le domovina, vsa naobražena Evropa ga je poznala že nekaj let kot najodličnejšega zastopnika modernega leposlovja na ruskem Parnasu, ter ljubila njegovo otožno, pesimistično nadahnjeno umetnost, ki sega skozi raznoliko zunanjost modernega življenja do primitivnih problemov človeške duše ter jih posreduje bralcu s tajinstveno pretresljivostjo.

Tudi Slovenci ga poznamo: iz zbirke ge. Govekarjeve **»Ruska moderna«** in iz povesti **»V megli«,** ki jo je pred leti priobčil »Slovenski Narod«.

Z **»Rdečim smehom«** (Narodna založba v Ljubljani) prejema slovensko prevodno slovstvo njegovo najboljše, najmogočnejše delo.

Vsebine tako finega umotvora ni mogoče izčrpati v kratkih besedah. »Rdeči smeh« so zapiski človeka, ki mu je brat odšel na vojsko, pa se je vrnil pohabljen in blazen, — zapiski lastnega opazovanja in pripovedi bratovih o dogodkih na bojišču. Brat umrje v blaznosti, sreča rodbine se ruši ob gromu daljne moritve, ob tuljenju revolt; blaznost širi temna krila nad vsim svetom in pograbi med svoje žrtve tudi pisca zapiskov . . .

To nam pove Leonid Andrejev v svoji neodoljivo krasni umetniški formi. Nobeno srce ne ostane mirno ob čitanju njegove knjige, ki je razumljiva vsem, primerna za vse, in bo dala vsakomur redek užitek in dragoceno spoznanje, kaj vse je prepovedal Jehova svojemu ljudstvu, ko je zapisal na Mojzesov bron: »Ne ubijaj!«

Naj ne bi bilo nobene hiše, nobene knjižnice brez tega lepega, silnega dela!

R. Z.

## Zadnji rodovine Renalja.

**Povest.**

**(Dalje.)**

Rudeči Jakob je govoril tako srdito, da je sicer drzni in neustrašni Lenard postal nekako plah.

»Toda, pustiva to« je nadaljeval Rudeči Jakob. »Jaz ti ne zaupam in ker hočem varno hoditi, zahtevam dvoje jamstev, če naj izpolnim najin dogovor. Prvo jamstvo je, da pošlješ ali Eleonoro ali celo rodovino čez poletje nazaj na strmolsko pristavo, kjer sta prej bivali. Eleonora mora ostati pod nadzorstvom mojih ljudi, zakaj ti si v stanu in me izdaš v tistem trenotku, ko je tvoje maščevanje izvršeno.«

V Lenardu je vse vrelo, toda znal se je premagovati, znal je tudi s sovraštvom v srcu sladko govoriti.

»Ti si grd in nehvaležen človek Jakob,« je rekel očitajoče. »Storil sem zato že mnogo in ti z dejanji dokazal svoje prijateljstvo in svojo zvestobo, kako mi moreš torej očitati, da nisem vreden tvojega zaupanja. Ti me žališ, Jakob, a jaz sem v resnici zvest prijatelj in ti hočem zopet pokazati, da ti vzlic vsemu zaupam. Ker Eleonora vendar ne more dlje časa biva-

»Ali je mogoče delovanje telesa brez duše?« vas vprašam. — Morda je pri vas tako? zato pa vaša duša ne ve, kaj počenjate. Ko boste umrli, boste pa videli, kake neumnosti ste uganjali!

Iz obeh člankov je uvideti, da hočejo klerikalci vse zasužnjiti. Zahtevajo, da bi celo profesorji plesali po njihovih taktih. Prostosti pač ne morejo videti ti ljudje, ker so pač sami največji sužnji političnega fanatizma.

Če že morajo biti vaši učitelji sužnji, pustite vsaj nas pri miru, da bomo delali po svoji vesti, da bomo vsaj mi živeli resnici, ker ste to vašim onemogočili, ker ste jim že v mladih srcih zatrli vsak čut do resnice in pravice.

Prosim vas še, dokažite nam, da smo posečali agitatorično liberalne sestanke! in kdaj se je to zgodilo?

## Parlamentarni položaj.

**Češko - nemški sporazum.**

P r a g a, 24. avgusta. Češki narodni svet bo še pred začetkom vladine akcije glede na češko - nemški sporazum sklical zastopnike vseh češkim strank v češkem deželnem zboru na posvetovanje, na katerem se bo odločilo, ali naj Čehi sploh pridejo na češko - nemško konferenco.

**Iz krščansko - socialnih krogov.**

D u n a j, 24. avgusta. Iz krščansko - socialnih krogov se javlja: Vprašanje po obnovitvi delavnosti parlamenta se vedno bolj spreminja v problem nadaljnjega obstoja parlamentarnega sistema v Avstriji. Mogoče ga je obraniti le na ta način, da se ustvari močna majoriteta v državni zbornici, ki bi energično podpirala kak uradniški kabinet ali pa bi po svojih članih sama prevzela vlado. Prva rešitev bi bila v stvarnem interesu uprave vsekakor bolj na mestu nego druga. Toda upi na tako razrešitev položaja so zelo majhni. Sestava vlade, ki bi izšla samo iz kake osebne koalicije, pa je tudi izključena, ker bi taka koalicija ne dobila nikdar priznanja.

## Domnevana revolucijonarna propaganda v Pragi.

P r a g a, 24. avg. »Češke slovo« je prineslo poročilo, da grof Aerentahl trdi, da ima v roki dokumente, ki dokazujejo obstoj revolucijonarne propagande v Pragi za časa srbske krize. Grof Aerenthal sedaj baje s temi dokumenti agitira pri dvoru proti Čehom. Klerikalni list »Nový věk« sedaj poroča, da stvar ni popolnoma brez podlage. Grof Aerenthal, da je tiste dokumente pokazal posl. Glabinskemu in ta je povedal o tem nekaterim češkim poslancem. V zadnji seji S. E. se je o zadevi govorilo in naprosili so ministra Žáčka, da si izposluje pri cesarju privatno avdijenco, da se stvar pojasni. Minister Žáček je to obljubil.

## Protigrški bojkot.

P a r i z, 24. avgusta. Turški notranji minister Dalaat Bej je z ozirom na bojkot grških ladij dejal poročevalcu »Tempsa«, da je vse ukrenil, da bojkot preneha, in da bo v slučaju potrebe posegel tudi po najskrajnejših sredstvih.

## Generalna stavka na Švedskem.

Š t o k h o l m, 24. avgusta. Položaj se doslej ni spremenil niti za las; sicer pa vlada povsod tisti red kakor v začetku stavke. Poročilo nemških listov, da so se industrijalci obrnili na kralja s prošnjo po intervenciji, ni resnično.

## Perzija.

T e h e r a n, 24. avgusta. Nova vlada je poverila komisijo z revizijo dohodkov in izdatkov v perzijski državni upravi tekom zadnjih dveh let. Preiskava komisije je končana in je uničujoča za prejšnjo vlado. Kolikor se je sploh moglo konštatirati je za leto 1907. primanjkljaja 700 milijonov frankov, za leto 1908 pa 870 milijonov frankov. Šest desetin vseh državnih dohodkov je porabil šah za svoj dvor. Poročilo se bo predložilo novemu parlamentu.

## Španija.

M a d r i d, 24. avgusta. Tu so poskusili zopet razdejati neki samostan, v zadnjem trenotku pa je prihitelo vojaštvo in je ustrelilo. Obležalo je 5 mrtvih in 21 ranjencev. Aretacije in hišne preiskave se nadaljujejo. Vsakega, ki ima kak predmet iz kakega bivšega samostana zaprejo brez odloga.

## Maroko.

P a r i s, 24. avgusta. Pri Melili se je vršil manjši boj med Španci in Mavri. Špansko kolono z živežem so napadli Mavri z dvajsetih točk, vendar so se nazadnje morali umakniti. Zgube na obeh straneh so velike.

## Vsem jugoslovanskim rodoljubom v razmišljanje.

II.

Ali je mogoče, da se z uspehom upremo tujemu navalu? Mogoče je to.

Naj se samo združijo naše hrvatske, srbske in slovenske posojilnice in hranilnice in pričnó s subskribcijo, pa bomo takoj videli, kaj premoremo. Pri tem se ne gre samo za rodoljubje, marveč tudi za koristi.

Ko je Špartak hotel rimske sužnje osvoboditi iz pesti rimskih velikašev, je uvidel, da njegovi sužnji niso sposobni za boj. Sužnji niso bili navajeni na borbo, bili so leni, mehkužni in nezmerni v jedi in pijači in kot taki niso pojmili prave svobode. Opraviti pa so imeli s strašnim sovražnikom, ki je bil navajen borbe, ki je bil bogat in ponosen in ki se je uživil v svojo moč in v svoj sijaj, pripravljen žrtvovati preje vse, tudi življenje, kakor da bi si dal iztrgati iz rok neomejeno svoje gospodstvo.

To je dobro vedel Špartak, zato je sužnje peljal v planine, da se okrepe, da se navžijejo svobode in da se prepričajo, kako krasna so rimska polja, kako bogata in sijajna so rimska mesta in kako ni muka in pomanjkanje nič proti temu, kar bodo dosegli, ako si izvojujejo svobodo.

Tako se moramo tudi mi preje izvežbati v nadlogah in mukah, v požrtvovalnosti in v ljubezni do svojega naroda, predno pričnemo delovati na preporodu svojega naroda in predno se zgrabimo v odločilni bitki s svojimi sovragi.

Tudi oni so silni, bogati in polni zaničevanja do našega naroda, a naš narod je srečen, da sme svojega tlačitelja imenovati gospoda in da ga ta tlačitelj pusti v miru.

Srca kvišku, odprimo oči in odgojimo narod za borbo, za neizprosno borbo za našo krasno zemljo in naše sinje morje.

Vsak vojvoda se prepriča, predno začne boj, ako so vse bojne vrste izpolnjene, in razmišlja o tem, kje bi kazalo postaviti najmočnejše čete.

Tako moramo tudi mi najprvo stremiti za tem, **da utrdimo naše meje proti tujemu navalu in da zgradimo nezavzemljive trdnjave širom vse meje,** da bomo v času gospodarskega dela varni, da nam sovražnik ne bo vdrl v hišo.

Pričnimo torej tam, kjer je potreba največja in kjer je narodna zavest že toliko probujena in razgreta, da bomo lahko svoje delo započeli z uspehom.

Pričnimo torej z **»Družbo sv. Cirila in Metoda«,** s to sijajno točko zavednosti in požrtvovalnosti našega naroda v tem splošnem našem kaosu. Koliko se za to družbo nabira in daruje! A vse to še ne zadostuje!

Delokrog te družbe bi se moral z ozirom na celokupni naš narod razdeliti v glavnem na tri skupine, kjer je pomoč najnajnejša, a nevarnost največja.

1. **Istra, Trst in Gorica.**
2. **Koroška, Štajerska in zapadna Ogrska.**
3. **Južna Ogrska in Srem.**

**Vsaki teh skupin bi naj narod poklonil 1 milijon kron kot temeljno glavnico za snovanje in vzdrževanje šol.**

Iz te glavnice bi se snovale **narodne posojilnice,** ki bi naj narod iztrgale iz tujčevih krempljev, obresti pa bi se porabljale za šole. S tem bi se rešili večne borbe in bi lahko posvetili vse svoje sile narodnemu gospodarskemu preporodu. Pri tem bi narod spoznal svojo silo, veličino in jakost svojega plemena, a politična borba bi prešla na druga, boljša pota.

Politične stranke bi naj ostale, kakor so. Stranke ustvarja čas po narodni potrebi.

V čim večjem robstvu se nahaja narod, tembolj je potreba več strank.

Samo veliki momenti morajo narod najti ujedinjen in složen. Na voditeljih je ležeče vse. Ti določujejo taktiko in nosijo največjo odgovornost nasproti bogu in narodu.

Vprašanje je sedaj, ali je nam mogoče nabrati toliko vsoto vzpričo našega siromaštva in naše še slabe zavednosti?

Denimo, da imamo na Hrvatskem, v Slavoniji, Dalmaciji, Istri, v Bosni in Hercegovini ter na Slovenskem korporacije in privatnike, ki bi v 5 letih darovali po 400 K!

1. preko 1000 občin po 400 K = 400.000 K;
2. preko 1000 župnij po 400 K = 400.000 K;
3. okrog 50 srednjih šol po 400 kron = 20.000 K;
4. okoli 200 pevskih in sokolskih društev po 400 K = 80.000 K;
5. preko 500 uradnikov od VIII. razreda dalje po 400 K = 200.000 K;
6. preko 100 hranilnic in posojilnic po 400 K = 40.000 K;
7. 1000 privatnikov po 400 K = 400.000 K;
8. izmed približno 3000 akademikov bi se jih morda našla $^1/_5$, ki bi v petih letih nabrali po 400 K = 240.000 K, skupaj 1,780.000 K, ali okroglo **1 milijon 800.000 K.**

Ne smemo pozabiti, da je na stotisoče našega naroda v Ameriki in drugod po svetu in da jih je samo v »Narodni zajednici« združenih 30.000. Mirne duše torej lahko računamo, da bi se našlo preko 50.000 izseljencev, ki bi darovali v petih letih po 40 K, kar bi dalo okrog 2 milijona kron. Takisto bi bilo tudi mnogo privatnikov, ki bi v 5 letih darovali več nego 400 K, kar bi eventualni pomanjkljaj v gornjem računu izravnalo.

Nihče ne ve, kaj se v njem krije in kaj premore v potrebi, kadar se odloči in prične delati iz vseh svojih moči.

Glavno je, da dobi narod zaupanje v ta veliki narodni pokret.

Iz te akcije bi se moralo izključiti vsako strankarstvo.

Veliko bi pripomogle k uspehu naše banke in hranilnice, ako bi se postavile na čelo te akcije ter pozvale vse hrvatske, slovenske in srbske denarne zavode, da bi pristopili v ta krog in sodelovali v tej akciji.

Izbral bi se naj odbor iz uglednih, premožnih in rodoljubnih oseb in sicer po 3 iz vsakega večjega kompleksa našega naroda na primer 1. iz Dalmacije; 2. iz Hrvatske in Slovenije; 3. iz Istre, Trsta in Gorice; iz Kranjske, Štajerske in Koroške; 5 iz južne Ogrske in 6. iz Bosne in Hercegovine.

Ta odbor, obstoječ iz 18 oseb, bi naj narod pozval k nabiranju prispevkov, naj bi snoval po potrebi pododbore ter razvijal čim največjo agitacijo za sveto in narodno borbo za rešitev našega naroda v najbolj izpostavljenih krajih naše domovine.

Kdor ima ušesa, naj čuje, kdor ima oči, naj vidi!

Vežbajmo se za narodni odpor in pripravljajmo narod za gospodarski napredek, za njegovo rešitev in njegov obstanek!

Zaveden in gospodarsko močan narod ne more biti več sužnj, on mora postati svoboden.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 25 avgusta.

\+ **Stavba obrtne šole.** Zdaj torej vemo, kako in na kak način so jo signor Scagnetti in njegovi kompanjoni **»dobro upeljali«,** da bi dobili stavbo obrtne šole. Res premeteno! Podali so ponudbo, **kateri se od daleč pozna, da nima solidne podlage.** Vedeli so, **da noben soliden podjetnik za tako ceno ne more prevzeti stavbe,** a računali so, da bodo kot najcenejši ponudniki dobili stavbo in potem izgubo že **»noter prinesli«.** Ker je stavba obrtne šole velikansko delo, so se seveda vse stavbinske tvrdke ljubljanske potrudile, da bi to delo dobile in vsaka je napravila **kolikor je bilo le mogoče nizke cene.** Znane firme, ki imajo odlične strokovnjake, ki imajo svojih pripomočkov in so financijelno dobro fundirane, so se poganjale za stavbo, **a niso mogle ponuditi takih cen,** kakor Scagnetti, ki še nikoli ni imel velike stavbe in se kot stavbenik velikim firmam še primerjati ne more. **Scagnettijeva ponudba je klasičen dokaz, kako potrebno je uvesti tudi pri nas na Nemškem zakonito uveljavljeno načelo, da se pri konkurencah za javna dela najnižji ponudnik sploh ne sme vzeti v poštev.** Pri vsakem delu je mogoče izračunati, za katero ceno se da izvršiti, kdor gre celo pod lastno ceno, ta ni soliden ponudnik, ta bo moral z nesolidarnim delom in slabim materijalom pokriti izgubo, ki bi jo imel, če bi po ponudenih cenah izvršil delo. Vzemimo samo Zupančiča in Scagnettija. Zupančič ima lastno opekarno, lasten pesek, lasten kamnolom, itd., dočim nima Scagnetti ničesar tega in ga bo kamen, pesek, opeka itd. dosti več veljalo kot Zupančiča. A vzlic temu je napravil nižjo ponudbo. Da ta ponudba ni solidna, se vidi iz tega, da sta »Kranjska stavbinska družba« in Tönnies tudi podala ponudbi, a sta bili še ti firmi dražji od Zupančiča. Velike firme, ki imajo lastne opekarne in kamnolome, se torej niso upale napraviti take ponudbe kakor Scagnetti, ki nima ne opekarne, ne kamnoloma. To pač dovolj priča, da je bila njegova ponudba zvijačna in nesolidna, in ker to vsakdo uvideva, zato **tudi vse mesto odobrava, da je bila Scagnettijeva ponudba kot neresna odbita in da je bilo delo oddano d o m a č i firmi Zupančič.** Kake vrste stavbenik je Scagnetti, to priča šola v Š t. J e r n e j u. Ta šola je bila dozidana l. 1902. Kako je Scagnetti zidal, se spozna iz tega, da se je **obok podiral** in je bilo treba napraviti novega. Sploh bi lahko postregli s prav značilnimi podatki o Scagnettijevi stavbinski delavnosti, pa mislimo, da zadostuje že to, kar smo povedali. Kompanjoni Scagnettijevi so seveda slabe volje, da se jim ni posrečil manever, ki so ga tako »dobro upeljali« in v »Slovencu« že zabavljajo, da se politična tendenca postavlja nad gospodarske razloge. Tega mestni občini pač ne morejo očitati. Pri Scagnettiju ni prišla prav nič v poštev njegova politična tendenca, upoštevalo se je samo, da je ponudil cene, po katerih še največje firme ne morejo obrtne šole zidati, torej nesolidne cene samo, da bi s to zvijačo dobil delo in potem z novimi zvijačami pokril škodo. Da politična tendenca pri oddaji dela ni igrala nobene vloge, se vidi iz tega, da sta poleg Zupančiča prišli v poštev tudi stavbinska družba in firma Tönnies, ki sta nemški, pa sta propadli, ker sta bili še dražji od Zupančiča. Stavbo je dobil Zupančič, ker je ponudil **najnižjo ceno, ki jo more ponuditi soliden stavbenik.** Na deželni odbor naj se pa »Slovenec« nikar ne sklicuje. Če hoče, mu dokažemo, da **ima pri deželnemu odboru Lončarič vedno prednost, tudi če je dražji od konkurentov,** in sicer dražji od **zmožnih konkurentov,** ne le od kakega zakotnega šušmarja.

\+ **Kako se skušajo vrhniški klerikalci oprati.** Pod naslovom »Naši nasprotniki« piše znani kolovodja vrhniških klerikalcev, da se je zgodila dekanu Gantarju kot bivšemu predsedniku ondotne moške podružnice Ciril - Metodove družbe velika krivica v dopisu »Slovenskega Naroda«, češ, da dekan ni kriv, da je bila podružnica zaspala. Gostobesedno pripoveduje dopisnik, da je dekan vsako leto pošiljal družbi lepe vsote — »kakršnih je bilo prav malo na Kranjskem« — in da so bila tudi redna občna zborovanja. Nadalje dolži družbo, da je zadnjo vsoto, ki jo je dekan poslal, popolnoma prezrla. »Vsled tega in pa še vsled znane taktnosti in brezbrižnosti klerikalcev je gospod dekan na občnem zboru, **ki se je vršil pred enim letom,** odstopil kot predsednik.« — Kaj je na celi stvari resničnega? Dekan je načeloval podružnici najmanj od leta 1901. Poslane vsote, kakršnih je bilo prav malo na Kranjskem«, so sledeče: Leta 1901: 116 K, a članov je podružnica izkazala 103, med njimi 60 letnikov à 2 K in 20 podpornikov najmanj po 20 h. Leta 1902 je bilo poslanih 121 K, članov kakor prejšnje leto. Leta 1903: 0 prispevkov, izkazanih članov 103. — Leta 1904: 82 K, članov 103. — Leta 1905: 0 prispevkov, članov kakor poprej. — Leta 1906: 0 prispevkov (v »Koledarju« izkazanih 82 K je bila pomota v tiskarni, ker je ta znesek poslala ondotna ženska podružnica). To leto se odbor, oziroma predsednik sploh ni več brigal za člane, ker je izkazal v »Koledarju« le pokrovitelje in ustanovnike, vsled tega ni imel kje vzeti članarine. Za leto 1907 in 1908 pa sploh ni bilo več sluha ne o odboru, ne o

**(Dalje v prilogi).**

---

ti sama na pristavi, pride vsa moja rodovina čez poletje tja, jaz pa ostanem v mestu. Si-li zdaj zadovoljen.«

Rudeči Jakob je samo prikimal; verjel ni Lenardu ničesar.

»In kaj je drugi pogoj — saj si govoril o dvojnem jamstvu?« je zopet povzel Lenard. »Spraviva vse v red.«

»Za slučaj, da se poročim z Eleonoro kakor tudi za slučaj, da pri našem podjetju pridem ob življenje, hočem tvoji sestri zagotoviti njen delež na dedščini po baronu Evzebiju. Podpiši torej izjavo, da izplačaš svoji sestri dvajset tisoč tolarjev, in podeduješ premoženje barona Evzebija.«

Molče je segel Lenard po peresu in po papirju ter je zapisal izjavo, ki jo je zahteval Rudeči Jakob. Soba je bila slabo razsvetljena in Rudeči Jakob ni zapazil malicijoznega nasmeha, ki je trepetal na ustnicah barona Lenarda. Ko je bila izjava spisana jo je Lenard počasi in razločno prečital in jo potem izročil rokovnjaškemu poglavarju.

»Izpolnil sem torej tudi tvoj drugi pogoj«, je dejal Lenard »in je zdaj vse v redu.«

»Vse je v redu in najdlje čez tri mesece bo tudi izvršeno, kar sva se dogovorila,« je dejal Rudeči Jakob in segel po svojem plašču. »Bodi pošten, Lenard, in dobro bo za naju oba.«

»Zanesi se name, kakor se zanašam jaz nate«, je odgovoril Lenard in je segel Rudečemu Jakobu v roke. »Čez dober teden bo Eleonora na pristavi.«

Stisnila sta si roki — potem je Rudeči Jakob tiho in previdno zapustil hišo.

Lenard se je na pol opravljen vrgel na posteljo, a spati ni mogel. Šele zdaj je udarila na dan njegova jeza in užaljenost.

»Le čakaj, hudič rudeči«, se je togotil polglasno. »Ko boš visel na vešalah, tedaj se bom pa jaz veselil! Ne praviš zastonj, da se pretaka po mojih žilah italijanska in ciganska kri.«

Ko je Rudeči Jakob stopil na ulico, je videl da se že dani. Zavil se je tesneje v svoj dolgi plašč, pomaknil široki klobuk v čelo in korakal sredi ulice, držeč roko vedno ob držaju svojega bodala. V stari hiši na Rebri je imel somišljenika, malega krojača, pri katerem se je skrival, kadar se je mudil v Ljubljani in ki je bil njegov pomočnik pri različnih podjetjih. Krojač ni vedel, kdo je Rudeči Jakob in kaj da je, in Rudeči Jakob je menil, da je pri njem popolnoma varen, in da nihče ne ve za to njegovo skrivališče. Toda vedel je eden, Lenard baron Benalja.

Krojač Matjok je še spal, ko je Rudeči Jakob potrkal na njegova vrata. Na rokovnjaško znamenje je odprl in spustil Rudečega Jakoba v sobo, ki jo je potem skrbno zaprl.

Krojačevo stanovanje je bilo napolnjeno z vsakovrstnim blagom, kajti Matjok je bil glavni razpečevalec rokovnjaškega plena. Preskrbljeno je pa bilo tudi za varnost. Pri oknu je bila pričvrščena lestev iz vrvi, iz sobe je vodila druga lestev v podstrešje, v tleh pa je vodila odprtina v klet.

Rudeči Jakob se je vrgel na krojačevo posteljo, med tem ko je Matjok postavil na mizo mrzle pečenke, kruha in prašno buteljko plemenitega vina.

»Matjok — dela bo», je končno izpregovoril Rudeči Jakob. »Dela bo in zaslužka bo. Če nama bo sreča mila, ti ne bo več treba prodajati ukradenega blaga in krpati umazanih hlač.«

»Hm — kako si rekel?« se je oglasil Matjok. »Dela bo — zasluška bo? Hm — če bi ga le bilo.«

»Malo krvi bo teklo — pa kaj zato — da bo le zaslužek.«

»Hm — kako si rekel? malo krvi bo teklo? je ponavljal Matjok. »Hm — če jo že padarji vsak dan prelivajo, naj jo enkrat še krojač.«

»Ali poznaš mladega Kržinarja?«

»Hm — Kržinarja? Kajpak! Lep človek! Bogat človek! Ponosen človek! Škoda zanj! Ali ga bodeva?«

»Samo gledala bodeva, kako ga bodo drugi — «

»Hm — pa zaslužek, jaz bi rad kaj zaslužil!«

»Le nič se ne boj — zasluška bo dosti.«

Rudeči Jakob je bil sedel k mizi in se je pokrepčal; Matjok je sedel na postelji, in gledal pred se na tla.

»Ali poznaš barona Benaljo? Starega barona Benaljo in njegovo ženo?«

»Hm — kako si rekel? Benaljo poznam. Tudi njegovo ženo poznam. Suha je kakor bi samo prežganko klepala.«

»Tu bodeva tudi imela nekaj opravka — pa ne bo nič hudega. Ti boš moral ž njo iti.«

»Hm — kako si rekel? Veš, Jakob, to me pa nič ne veseli. Če bi ž njo ušel, bi se je morda nikoli več ne odkrižal. Jaz pa suhih žensk ne maram. Ženska mora biti lepo okrogla.

»Ne boj se, Matjok. Saj ti ne bo ostala. Samo odpeljal jo boš in še to ne daleč.«

Matjok ni bil radoveden. Storil je, kar je Rudeči Jakob zahteval in ni nikdar vprašal ne zakaj ne čemu. Vedel je, da je Rudeči Jakob mož beseda in to mu je zadostovalo.

»Kdaj pa začneva?« je vprašal po dolgem molku.

»Najbrž že v kratkem — pred vsem je treba mladega Kržinarja zvabiti na Lesno brdo. Ti boš na to pazil, kdaj odide. Ali boš znal?«

»Kaj bi ne! Kržinarjev kočijaš hodi v krčmo »k modrasu« — tam bom lahko izvedel, kdaj bo odšel.«

»Dobro! Hodi odslej vsak večer »k modrasu« in ko izveš za Kržinarjev odhod, pa to sporoči možu, ki bo prihajal vsako jutro k tebi vprašat. Za stroške ti dam za sedaj pet tolarjev.«

Kadar je Matjok denar zagledal, je bil vselej dobre volje. Naglo je pobasal tolarje in svečano obljubil Rudečemu Jakobu, da bo njegovo naročilo vestno izpolnil.

»Dalje glej, da boš natančno izvedel, kako živita baron Benalja in njegova žena« je dejal Rudeči Jakob. »Namreč kdaj ustajata, koliko imata poslov, kdaj hodi baron iz hiše in kdaj gospa, kje spita, kako se pride v njiju stanovanje — sploh vse kar je treba vedeti. Če bo kaj stroškov, ti jih povrnem.«

Matjoka je beseda o stroških tako razveselila, da je celo pozabil na svoj običajni »Hm — kako si rekel« nego radostno obljubil, da izve vse kar je treba.«

»Potem je vse v redu« je končal Rudeči Jakob pogovor. »Kar bo pozneje storiti, ti že o pravem času povem. Zdaj mi pripravi ležišče, da bom do mraka lahko mirno spal.«

Matjok je peljal Rudečega Jakoba pod streho, kjer je imel kamrico, zastavljeno od vseh strani s starim pohištvom in kjer je pripravil ležišče za rokovnjaškega poglavarja. Rudeči Jakob se je zaklenil, položil na mizico bodalo in dva napeta samokresa in potem mirno zaspal.

**(Dalje prihodnjič.)**

194. številka. V Ljubljani, v četrtek, 26. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

**„Slovenski Narod“ velja:**

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—; v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

**Uredništvo:** Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), **telefon št. 34.**

**Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.**

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

**Upravništvu** naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

**Posamezna številka velja 10 vinarjev.**

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

**Narodna tiskarna telefon št. 85.**

**„Slovenski Narod“ velja po pošti:**

za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30; za Nemčijo: celo leto K 28·—; za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

**Upravništvo:** Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), **telefon št. 85.**

## Narodno-napredni volilci dolenjske mestne skupine!

### V torek, 31. t. m.

se bodo vršile v Vaši volilni skupini volitve poslanca za deželni zbor. Pozivljamo Vas, da pokažete tudi sedaj narodno in napredno lice dolenjskih mest in trgov.

**Kandidat narodno-napredne stranke je**

## Fran Višnikar,

sodni nadsvetnik v Ribnici,

mož, katerega so postavili za kandidata sporazumno z „Izvrševalnim odborom narodno-napredne stranke“ Vaši zaupniki. Nadsvetnik **Fran Višnikar** je dolgoleten, zvest pristaš narodno-napredne stranke in star parlamentarec, kateremu so dolenjski volilci že pred leti izkazali svoje zaupanje in ga poslali i v državni in deželni zbor. Skazal se je vrednega tega zaupanja in zavedajoč se svoje poslanske dolžnosti je dve leti v državnem in štirinajst let v deželnem zboru vestno zastopal koristi svojih volilcev.

Pozivljamo Vas, da pridete 31. t m. vsi, ki čutite narodno in napredno, na volišče in oddaste svoje glasove nadsvetniku **Fran Višnikarju,** ki bo, zvest svojemu programu, zastopal narodno in napredno misel.

**„Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke“.**

## Gospodarski boj.

V dobi starega liberalizma so vodili Nemci narodnostni boj zgolj s političnimi sredstvi. Skušali so sebi pridobiti kar največ mogoče politične moči z vsakovrstnimi pristranskimi priredbami volilne pravice in volilnega reda za javne zastope, s premeščenjem slovanskih uradnikov v nemške kraje, s protežiranjem nemškega uradništva in odrivanjem slovanskega uradništva, z nemškim uradovanjem in z nemškimi šolami. Boj je bil ljut in neizprosen, a na gospodarsko polje ni posegal. Stari nemški liberalci so celo prav radi videli, da so se Slovani gospodarsko gibali.

Tisti časi so že davno minoli. Nemci so prišli do spoznanja, da politična sredstva ne zadostujejo za podjarmljenje Slovanov. Vzlic vsi sili, ki so jo Nemci delali Slovanom, vzlic vsemu prizadevanju za germanizira-

nje Slovanov, so se slovanski narodi vendar vse bolj probujali, in s prebujenjem vred je rasla njihova moč in se udejstvovala na najrazličnejših poljih. Čim so prišli nemški nacijonalci do veljave med Nemci in so izpodrinili stare liberalce, so premenili tudi način boja zoper slovanske narode. Političnemu boju so dodali še **gospodarski boj.** Spoznanju, da za ugonobljenje Slovanov ne zadostujejo politična sredstva, je sledilo organiziranje gospodarskega boja. Snovanje te organizacije je trajalo več let. Zdaj je to delo precej dovršeno in gospodarski boj se je vnel na vsi črti.

Odkrito priznavajo nemški listi, da se avstrijski narodnostni problem ne bo rešil v državnem zboru nego da je to **»eine wirtschaftliche Machtfrage, wie keine andere** und kann als solche nie durch Konferenzen und Beratungen, sondern nur durch **wirtschaftliche Mittel** zu einem Ende gebracht werden.« V tej izjavi je le z drugimi besedami povedano to isto, kar je bilo povedano na znanem glavnem zborovanju »Südmarke« v Beljaku, da je namreč treba Slovence gospodarsko uničiti, drugače jih ne bo mogoče ponemčiti.

Gospodarski boj so začeli Nemci na vsi črti. Najbolj podučno je pogledati na Dunaj. Tam vodijo Nemci skrajno srdito borbo v prvi vrsti zoper češke denarne zavode, češ, da z nemškim denarjem jačijo slovanstvo. Nemški listi napadajo posamične osebe in podjetja, ki so v kupčijski zvezi s češkimi bankami, preganjajo češke banke in posojilnice sistematično in terorizirajo velike dunajske liste, da ne smejo več priobčevati inseratov čeških bank. Od nemških delodajalcev zahtevajo, da ne smejo jemati čeških delavcev, če ni to neizogibno, da ne smejo nastavljati čeških uradnikov, da ne smejo dovoljevati češkim uslužbencem govoriti med sabo v svojem materinskem jeziku.

Ta gospodarski boj sega vse globlje. Nemci organizirajo svoj narod v vsi naglici, da si s to organizacijo pridobe kar mogoče več moči za gospodarski boj zoper Slovane. V zadnjih tednih, ko so nemški nacijonalci vprizorili znane gonje zoper Čehe, je bilo na Nižje Avstrijskem nebroj shodov in na vseh teh shodih so razglašali in razlagali, da se mora Čehom z gospodarskim bojem priti do živega, da je mogoče samo z najbrezobzirnejšim gospodarskim bojem Čehe in sploh Slovane premagati.

Spričo velikanskih denarnih in sploh gospodarskih sredstev, s katerimi razpolagajo Nemci, si je lahko predstaviti, kaka vojna se vname, kadar bodo Nemci enkrat dosegli še to, česar doslej niso mogli, kadar bodo namreč spravili mase na noge. Tedaj bodo Slovani občutili, da je narodnostni boj v Avstriji res v bistvu **samo** vprašanje gospodarske moči.

## Učiteljišče in učiteljiščniki.

Iz Kopra, 24. avg.

Nekaj odgovora na »Slovenčev« dopis z dne 21. avgusta t. l. Dopisnik je izrekel v svojem dopisu marsikatero neresnico. Poglejmo v kakem oziru. »Alkohol in ženske, to je glavni princip kopрških učiteljiščnikov,« tako nekako pravi »Slovenčev« dopisnik. Vidi se mu, da pozna jako slabo razmere kopрških učiteljiščnikov, akoravno je najbrže sam živel med njimi. Kar trdi, je bilo mogoče nekdaj, a sedaj ni več tako. Povsod so izjeme, tako so tudi tu v Kopru. Zaradi teh par izjem pa ni treba obsoditi vseh. O kakih nepoboljšljivih pijancih tu ni govora. Kar se pa žensk tiče, je tu kakor povsod.

Dalje toži dopisnik, da je to učiteljišče jako svobodomiselno. To je resnica in vsa čast takemu učiteljišču. Vidi se, da na zavodu razumejo pravi napredek. Vendar pa je laž, da se zatirajo klerikalci. Kako naj bi se jih zatiralo, ko jih sploh ni. Ona statistika o »Omladini«, »Svobodni Misli«, »Slov. Narodu« je popolnoma resnična in upamo, da se še zboljša. Vidi se, da se koprski učiteljiščniki, akoravno so v zapuščenem gnezdu, vendar-le zanimajo za napredek. Dokaz tega so sledeči časopisi, mesečniki in letniki, na katere so dijaki naročeni: »Zvon«, »Slovan«, »Dom in Svet«, »Omladina«, »Popotnik«, »Zvonček«, »Svobodna Misel«, »Učiteljski Tovariš«, »Edinost«, »Slov. Narod«, »Soča«, »Naprej«, »Kosmos«, »Slov. Matica«, »Hrv. Matica«, »Sl. šolska Matica« itd. itd. Da nismo vsi naročeni na vse časopise, je ob sebi umljivo, čitajo pa vendar skoraj vsi. Sploh čitajo kopрški dijaki razmeroma mnogo, akoravno jim biblioteka ne daje potrebnih knjig. Posebno zadnje čase se kaže zanimanje za rusko književnost.

Tudi se ve, zakaj silijo klerikalci s premestitvijo učiteljišča v Gorico. Zasledujejo namreč svoje strankarske namene. Toda naj si ne delajo velikega upanja. Napredni faktorji učiteljišča bodo že skrbeli, da se ne razvije klerikalizem. Toda s tem ne pravimo, da smo nasprotni premestitvi učiteljišča iz kopрškega gnezda. x

## Cesar in sporazum

Dunaj, 25. avgusta. Zatrjuje se, da bota v najkrajšem času poklicana k cesarju češki in nemški minister-krajan. Tudi ni izključeno, da bo cesar poklical v slučaju neugodnega teka akcije glede sporazuma k sebi vodilne politike velikih strank, da povedo vladarju svoje mnenje.

## Sklicanje češkega deželnega zbora.

Praga, 25. avgusta. »Hlas národa« piše: V današnji seji dež. odbora je naznanil dež. odbornik dr. Burian, da misli vlada sklicati dež. zbor začetkom druge polovice septembra. Ministrski predsednik baron Bienerth je naprosil dež. namestnika grofa Coudenhova, naj popraša pri dež. odboru, če bi mu bilo prav, da se dež. zbor skliče 15. septembra. — Kakor se čuje s kompetentne strani, še ni zagotovljeno, da se dež. zbor snide 15. septembra.

## Čehi na Nižjem Avstrijskem.

Dunaj, 25. avgusta. Češka poslanca Kalina in Slama sta bila včeraj v ministrskem predsedstvu in sta protestirala v imenu češkega akcijskega odbora proti prepovedi Sokolskih slavnostij v Poštorni in na Dunaju; protestirala sta tudi proti postopanju policije ter sta izjavila, da bi vzbudilo odmev po celem Češkem če bi vlada še nadalje trpela nemška nasilstva proti Čehom na Nižje Avstrijskem. Odklonila sta tudi vsako odgovornost za nadaljni razvoj stvari.

## Češka šola v Poštorni.

Poštorna, 25. avgusta. Županu se je ukazalo, da zapre češko šolo »Komenskega« in ker tega ni storil, se mu je naložila globa 50 K. Globo je župan plačal, v šoli pa se poučuje naprej. Občinski svet je sklenil dati društvu »Komenský« za šolo na razpolago poslopje bivše nemške deške šole, a ta sklep je dež. šolski svet razveljavil. Župan je podal pritožbo na upravno sodišče.

## „Svobodna šola“.

Dunaj, 25. avgusta. Predsednik »Svobodne šole« odgovarja na ukrep ministrstva, kateri izreka, da morajo v šolah tega društva poučevati verstvo učitelji, ki jih je cerkvena oblast potrdila, sledeče: »Svobodna šola« bi zgrešila svojo življenjsko nalogo, če bi prosila za »missio canonica« za svoje učitelje. Upamo svojo pravico izvojevati, ker je ne dobimo drugače.

## Z vojaških vaj.

Dubrovnik, 25. avgusta. Te dni je napravil večji oddelek vojaštva v okolici Krivošja velik pohod. Oddelek je odkorakal ob 4. uri zjutraj in se je vrnil ob 3. uri popoldne. Med tem časom niso ne vojaki ne častniki dobili nobenega okrepčila. Mnogo vojakov in častnikov je obležalo; odpeljati so jih morali v bolnišnico. Vročina je bila neznosna in nikjer ne kapljice vode. Zbolelo je vsega skupaj 13 častnikov in 200 vojakov. Neki rezervist je vsled solnčarice na potu umrl. Ko je žena o tem

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

XI.

Leno so minevali dnevi. Evzebij baron Benalja se je držal svojega doma, kolikor mu je bilo največ mogoče. Časih se je zdelo Renati, da ostaja doma, samo da bi ona ne šla nikamor iz hiše. Renata je pazila na svojega moža bolj kakor na punčico v svojem očesu, samo da ga ohrani pri dobri volji in pri zdravju. Lahko ji to ni bilo, zakaj Evzebij je bil zdaj mehak in jokav, zdaj zopet siten in nestrpen.

Mihael ni videl Renate. Ko je ozdravel in začel zopet hoditi v družbe in med prijatelje, ga je dostikrat obšla želja, da bi govoril vsaj nekaj besedi z Renato, ali jo vsaj videl, a ta želja se mu ni izpolnila. Naposled se je odločil, da enkrat obišče barona Evzebija pod pretvezo, da pride vprašat za njegovo zdravje, ker ga ni nikjer videti.

Tega namena ni mogel izpolniti, ker je bil poklican na gradič Lesno brdo. Od tam je namreč dobil obvestilo, da so se pojavili rokovnjači v okoliških gozdih in da zlasti napadajo njegovo posestvo, dočim puščajo kmete popolnoma v miru.

Krojač Matjok je bil kmalu v položaju sporočiti Rudečemu Jakobu, da se je Mihael pl. Kržinar z dvema najetima človekoma odpeljal na Lesno brdo in da je pred svojim odhodom povedal doma, da bo rokovnjačem tako posvetil, da se ne bo nikoli več nobeden upal priti v bližino Lesnega brda.

Ravno tisti dan, ko je Kržinar odpotoval iz Ljubljane, se je baron Evzebij odločil, da gre zopet enkrat v edino kavarno, ki je bila takrat v Ljubljani. Pri obedu je bil nenavadno živahen in je hvalil Mihaela, ki se upa z dvema služabnikoma iti na Lesno brdo preganjat rokovnjače, a Renata je vender vedela, da je le odsotnost Mihaelova vzrok dobremu razpoloženju njenega moža.

Renati se je Evzebij samo še smilil, tako neskončno smilil, da bi bila zanj vse storila.

V kavarni je našel baron Evzebij družbo dobrih znancev. Kvartal je ž njimi in se zabaval ves popoldne in nič ni zapazil, da so mladi častniki stikali glave, se ozirali nanj in si sušljaje pripovedovali stvari, ki so jih očividno silno zanimale.

V mraku, ravno ko se je baron Evzebij odpravljal domov, je slučajno prišel v obližje te družbe in čuvši svoje ime, postal pozoren.

»Svetujem ti, bodi previden« je rekel eden častnikov. »Kržinar je pri zadnjem dvoboju pokazal, da ne pusti reči nobene besedice o baronici Benalji.«

Evzebij baron Benalja je pri teh besedah prebledel kakor smrt. Naglo je stopil k mizi, kjer so sedeli častniki. Nič ni rekel, samo gledal jih je, a s takim izrazom, da so se ga skoro ustrašili.

Končno je eden iz družbe vstal in ga v vidni zadregi vprašal, kaj da želi.

»Govorili ste o moji ženi in o plem. Kržinarju« je rekel baron Evzebij. »Govorili ste tako, kakor da se je Kržinar zaradi moje žene dvobojeval z mojim netjakom. Prosim vas, gospodje, pojasnila, ker ne morem dopustiti, da bi se raznašale o moji ženi neutemeljene govorice.«

Mladi možje so bili vsi poparjeni in nihče ni vedel, kaj naj odgovori razburjenemu Evzebiju.

»Če sem prav razumel« je nadaljeval baron Evzebij, »ste rekli, da Kržinar ne pusti nobene besede reči o moji ženi in da je to pokazal s svojim dvobojem. Prisiljen sem zahtevati, da mi to razjasnite. Kolikor je meni znano, ni moja žena v prav nobeni zvezi s tem dvobojem. Vprašal sem tudi svojega netjaka barona Lenarda Benaljo, kaj je bil vzrok dvoboju in on mi je zatrdil, da popolnoma zasebni prepir. Prosim torej, povejte mi, kako morete mojo ženo spravljati v zvezo s tem dvobojem.«

Evzebij baron Benalja je pač drhtel razburjenja in gneva, ali vzlic temu je govoril z izredno enеržijo in odločnostjo.

»Oprostite gospod baron . . .« je končno rekel eden častnikov. »Slabega namena ni imel nihče . . . gotovo ne . . . pripovedovali smo si pač, kar se govori po mestu . . .«

»Kaj se govori po mestu? da je bila moja žena vzrok dvoboju?«

»No . . . da« je naposled izjavil eden častnikov. »Če je res ali če ni res, tega ne vem . . . a govori se tako.«

»In vi to ponavljate« se je razljutil baron Evzebij »in spravljate s tem mojo ženo v tako zvezo z gospodom Kržinarjem, da mora pasti črna senca na njeno žensko čast. Gospoda, moja žena nima z gospodom Kržinarjem nič drugačnega znanja, kakor z vsakim drugim moškim, ki ji je bil kdaj predstavljen. Kdor kaj drugega trdi, je obrekljivec in kdor take govorice raznaša, jemlje pošteni ženi čast.«

Razburjenje je prevzelo barona Evzebija tako, da je začel trepetati po vsem životu, omahoval je in moral se je z obema rokama prijeti za stol, da se ni zgrudil.

Častniki so, razžaljeni po Evzebijevih besedah, planili po konci in začeli protestirati ter zahtevali naj Evzebij prekliče.

Stari mož je še enkrat zbral vse svoje moči. Ponosno se je vzravnal.

»Ničesar ne prekličem« je izjavil glasno, »sicer sem vam vsak čas na razpolaganje.«

Moči barona Evzebija so bile zdaj izčrpane. Omahnil je in padel, a vjeli so ga kavarniški gostje, ki so bili vsi prihiteli, čuvši nastali prepir.

Gostje so peljali Evzebija do zofe in ga nanjo položili. Močili so mu čelo in glavo, raz katero je bila padla vlasulja in ko je prišel nekoliko k sebi, so mu dali piti konjaka, da se je okrepčal.

Evzebijevi znanci so med tem pomirjevali razžaljene častnike in jim dopovedovali, naj vendar ne zahtevajo zadoščenja od tako starega in bolnega moža, marveč naj privolijo, da se stvar iz lepa poravna.

»Dajte baronici Renati častno izjavo in baron Evzebij jo bo dal vam in vse bo v redu«, so govorili Evzebijevi prijatelji in bili trdno prepričani, da bo baron Evzebij s tako časno poravnavo zadovoljen.

Toda baron Evzebij Benalja ni hotel o taki poravnavi ničesar vedeti.

zvedela jo je zadel mrtvoud in je bila takoj mrtva. Cuje se, da se je proti odgovornemu poveljniku onega oddelka uvedla preiskava.

## Srbsko-avstrijski konflikti.

Belgrad, 25. avgusta. Avstrijska vlada je obvestila srbsko vlado, da so se izdale najstrožje naredbe, da se preprečijo v bodoče prehodi avstrijskih finančnih organov in orožnikov čez mejo.

## Carjev obisk v Carigradu.

Carigrad, 25. avgusta. Program carjevega obiska je izdelan. Car in sultan se srečata prvič na sultanovi ladji »Ertogrul« ob prehodu Bospora v Marmarsko morje; takoj nato bo sultan vrnil carju obisk na carjevi ladji »Standard«. Car bo sprejel tudi ekumenskega ter armenskega patrijarha.

## Maroko.

Kartagena, 25. avgusta. Španci so začeli prodirati proti guruškim goram. Mornarica je pripravljena k odhodu.

Pariz, 25. avgusta. Če se sme verjeti španskim listom,so bili Španci v bojih preteklega tedna povsod zmagovalci.

# Slovenskemu visokošolskemu dijaštvu!

## Slovenskim abiturijentom!

V jeseni nastopi nova doba trpljenja in preganjanja slovenskega akademičnega dijaštva na avstrijskih visokih šolah na Dunaju in v Gradcu. Razna znamenja kažejo, da bo ta doba burnejša in krutejša kot katerakoli doslej.

V Gradcu bo novoizvoljeni rektor pomagal nemškim buršakom zadostiti plitvemu nemškemu šovinizmu; saj se tudi l. 1907/8 ni sramoval kot dekan medicinske fakultete z nogami teptati akademično svobodo, samo da je kril škandalozno početje nemškega burševstva.

Na Dunaju pa je skoro gotovo, da se burševskemu terorizmu posreči razbiti akademično menzo ter pognati Slovane iz podpornega društva za bolne visokošolce, kjer bodo potem neovirano gospodarili z društvenim denarjem po svoje, kakor so tega vajeni doslej. Razven tega so že pod pokroviteljstvom znanega olikanca Malika sklenili, kruto se maščevati nad Slovenci radi resnic, ki jim jih je povedala naša vseučiliška brošura.

**Z ozirom na to pozivljamo slovensko akademično dijaštvo, v prvi vrsti slovenske abiturijente, da obrnejo nemškim vseučiliškim mestom hrbet ter odidejo na slovanske visoke šole, zlasti v zlato Prago.**

Kaj nameravamo s tem?

Pred vsem se izognemo nemškim batinam in šikanam, ki jih zdaj tako kruto občutimo. Denar pa, ki ga zdaj znašamo nehvaležnim Nemcem, pride v slovanske roke.

Drugič se otresemo nemškega vpliva ter spoznamo, da je poleg nemške tudi slovanska nič manj važna ter nič nižje stoječa kultura. S tem se iznebimo predsodkov, da samo ono kaj velja, kar je nemškega izvora. **Emancipacija od vpliva nemške kulture pa bo prvi korak k osvoboditvi slovenskega naroda od nas sovražečih ter naš narodni razvoj ovirajočih Nemcev.** Posledica tega pa bo krepkejše združenje avstrijskih Slovanov.

**A najvažnejši razlog, da vam to priporočamo, pa je rešitev slovenskega vseučiliškega vprašanja.**

---

Komaj je prišel toliko k sebi, da se je mogel ganiti, je že izjavil, da o poravnavi ne more biti govora. Ljuta jeza na žaljivce njegove žene mu je razvnela kri in odločen je bil, da vzlic svoji slabosti in starosti prime za orožje in brani v dvoboju čast svoje žene.

Evzebij baron Benalja je bil trdno prepričan, da ljubi njegova žena Mihaela Kržinarja, a čisto tako je bil trdno prepričan, da Renata svoje ljubezni ni nikdar izdala z nobeno besedico in z nobenim dejanjem, niti Mihaelu niti komu drugemu. Mogla je biti vzrok dvoboju med Mihaelom in med Lenardom, da, Evzebij ni dvomil, da je res bila Renata ta vzrok, ali nad vsak dvom je bilo, da Renata ni dala za to nobenega povoda in da ni o vsem tem ničesar vedela.

Braniti čast svoje žene z orožjem v roki in storiti v tem boju smrt — ta misel je prevzela Evzebija z vso močjo, v takem dejanju je videl najlepši, vse presezajoči dokaz svoje ljubezni in udanosti do Renate.

»Če padem, bo vsaj vedela in spoznala, kako resnično, presrčno in neskončno sem jo ljubil« je rekel sam pri sebi in glasno je zaklical »odklanjam vsako poravnavo.«

Opiraje se na dva prijatelja je sicer težko stopajoč, a s ponosno povzdignjeno glavo, zapustil kavarno.

(Dalje prihodnjič.)

---

Odkar so se leta 1856 nehala slovenska juridična predavanja na univerzi v Gradcu, nismo napravili v zadevi slovenske visoke šole niti koraka dalje. Narobe! Čimdaljebolj se bližamo dobi, ko nam bo sploh onemogočeno študirati na avstrijskih visokih šolah na Dunaju in v Gradcu.

Tako daleč so privozile naše »nepristranske« avstrijske vlade, da odločujejo na visokih šolah na Dunaju in v Gradcu buršaki v svojem nebrzdanem, od raznih nemških malikov podpihovanem šovinizmu; njihovemu povelju se klanjajo akademične oblasti, »močne« avstrijske vlade pa to mirno gledajo.

**Slovenski državni poslanci se odločno pozivljajo, da napravijo odločnejše korake kakor doslej v obrambo naših pravic!**

**Največ pa smo slovenski akademiki navezani na samopomoč. Sami rešimo slovensko vseučiliško vprašanje, če so drugi za to brezbrižni!**

**Prva stopnja rešitve bodi emancipacija od Dunaja in Gradca. Zato proč od teh burševskih gnezd v slovansko Prago!**

Če se slovenski akademiki koncentrirajo v Pragi, dado s tem najboljši povdarek naši zahtevi, da se tam zopet oživotvorijo slovenska juridična predavanja, ki so se pred l. 1856. vršila v Ljubljani in Gradcu, kar bi bil nekak provizorij slovenske pravne fakultete in preizkušnja za naše bodoče profesorje. Ta predavanja se bi pozneje samo premestila v Ljubljano — in imeli bi svojo pravno fakulteto.

Slovenski akademiki in abiturijenti! Uvažujte naš klic, pa obrnite hrbet neprijazni nemški tujini ter pojdite v bratsko Prago, ki vam nudi vsega, kar dobite na Dunaju in v Gradcu, razven tega pa vas sprejme z odprtimi bratskimi rokami.

Da se Slovencem, ki niso zmožni češčine, olajša študij na češki univerzi v Pragi, se juristom dovoli delati kolokvije in izpite v nemščini. Sicer pa je češčina tako slična slovenščini, da se ji vsakdo priuči v par mesecih. Samo nekoliko dobre volje je treba!

**Jesenice na Gorenjskem**, 8. avgusta 1909.

Za »**Adrijo**« v Gorici: **Fr. Pavšič** l. r.

Za »**Adrijo**« v Pragi: **Slavko Weixl** l. r.

Za »**Balkan**« v Trstu: **Karel Ferluga** l. r.

Za »**Bodočnost**« na Štajerskem: **Vekoslav Šumenjak** l. r.

Za »**Gorotan**« na Koroškem: **Čemer** l. r.

Za »**Hirijo**« v Pragi: **Milko Hrašovec** l. r.

Za »**Klub naprednih slovenskih akademikov**« v Celju: **Milko Hrašovec** l. r.

Za »**Prosveto**« v Ljubljani: **Fr. Trampuž** l. r.

Za »**Slovenijo**« na Dunaju: **Anton Lovre** l. r.

Za »**Tabor**« v Gradcu: **Fr. Fischer** l. r.

Za »**Triglav**« v Gradcu: **Fr. Zupančič** l. r.

Za »**Združena jugoslovanska društva**« v Pragi: **Milko Hrašovec** l. r.

---

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 26 avgusta.

\+ **»Agramer Tagbaltt«**, ki je pred leti z ogorčenjem odklonil ponudbo sedanjega škofa dr. Mahniča, naj bi prevzel zastopstvo slovenske klerikalne stranke, je v zadnjem času vendar prišel do boljšega spoznanja in podpira slovenski klerikalizem z vso vnemo. To je seveda njegova stvar. Pri uveljavljenju te svoje tendence pa **izigrava »Agramer Tagblatt«** sem in tja tudi **slovenske naprednjake.** Tako v včerajšnjem članku »Die Slovenen und die Kroatischen Parteien.« Nam seveda ne hodi na misel, da bi se spuščali v brezplodne polemike, konstatujemo samo, da je »Agramer Tagblatt« napačno in neresnično karakteriziral stališče slovenske napredne stranke napram hrvatsko - srbski koaliciji.

\+ **Značilna sodba.** »Grazer Volksblatt« je klerikalen list, skoz in skoz klerikalen, in dolga leta se je z zvesto vnemo potegoval za slovenske klerikalce in jim tudi silno mnogo koristil. V zadnjem času je ta list povedal našim klerikalcem nekaj bridkih resnic. Posebno značilno sodbo je izrekel te dni. Povedal je o morali slovenskih klerikalcev, da je tako nizkotna in propadla, **da bi slovenski klerikalci še anarhistične atentate zagovarjali!!**

\+ **Razkrinkani ljudski zapeljivci.** V prijazni Komendi pri Kamniku službuje iz Sore prestavljeni nadučitelj g. Grmek. Znano je, s kakšnimi argumenti so ga klerikalci v Sori napadali. Obdolžili so ga raznih stvari, a ko jih je k sodniji citiral, da mu dokažejo razna dejanja, „so dolžni ostali dokazov in sodišče je obsodilo obrekljivce na občutne kazni. Komaj leto dni v Komendi, so tudi tamošnji klerikalci zahrbtno napadali g. Grmeka in mu nič manj nego devet ovadb na deželni šolski svet obesili na vrat. Te ovadbe so od konca do kraja same izmišljotine in kruto žaljenje g. Grmeka, ki ga slikajo kot človeka, ki žive kristjane že, za pijačo pa si privošči samo nedolžno kri naših kranjskih krščanskih katolikov. Kakor rečeno, ovadbe so bile take, da se morajo vsakemu bogaboječemu človeku ježiti lasje, če jih čita. Pisali so ovadbe gospodje župani, ki so čisto preprosti ljudje, a sestavljene so tako, da se na prvi hip vidi, da so jih sestavljali taki gopodje, ki so študirali liguorijansko metodo, ali kaj podobnega. Ker so te ovadbe bile vložene že meseca novembra lanskega leta, so objektivno zastarale, tedaj se sodnijskim potom ne da doseči nikakega zadoščenja. Dva župana pa sta vendar vse obdolžitve še enkrat ponovila v mesecu aprilu letos. Gospod Grmek si ni mogel drugače pomagati, da je izročil vso zadevo dr. Krautu, ta pa sodišču, da tam dokažejo vse, kar so trdili. Ena teh obravnav se je vršila v ponedeljek. Tožen je bil župan iz Suhadol, priprost kmet. Očital je g. Grmeka, da otroke kaznuje, če ga krščansko pozdravljajo, da je pozdravil shod »Svobodomislecev« v v Gorici, da hodi v cerkev v neki kot, kjer so poleg njega sami zaraščeni pijanci in zanikrneži. Pri prvi obravnavi pred štirimi tedni je ta župan izjavil, da nastopi dokaz resnice o vsem. Vzel si je zagovornika dr. Pegana. V ponedeljek se je tedaj vršila druga obravnava, pri kateri so nastopili kot priče znani župan Mejač, župnik Poč, kaplan Smolej in v pomoč so si vzeli še 11letnega dečka šolarja, ki naj bi pričal da je bil kaznovan, zaradi tega, ker je krščansko pozdravil. Dokaz o vsem se je temeljito ponesrečil in **sredi obravnave je ponudil dr. Pegan kot zastopnik župana iz Suhadol poravnavo in preklic ter plačilo vseh stroškov.** Gospod Grmek, ki ga slikajo kot grozovito liberalno zver, je velikodušno in s pravim kavalirstvom sprejel poravnavo in preklic, ker je župan iz Suhadol v izjavi izrecno povdarjal, da je vso ovadbo spisal vsled napačne informacije na podlagi in na prigovarjanje »verodostojnih« oseb, ki so ga v to pripravile. Mož je tedaj igral vlogo »Sündebocka«, »verodostojne« osebe so pa lepo proste. In kdo so tiste osebe? Župnik in kaplan iz Komende in znani s križcem dekorirani gospod Mejač. Ta dva sta dala informacije možu. Sedaj je gonja proti g. Grmeku razjasnena, razkrinkani so pa ljudje, ki se slikajo kot ljudski osrečevalci. Župan iz Suhadol bode plačal in je podpisal preklicno izjavo, ljudski osrečevalci so pa potegnili svoje roge nazaj, kakor polž slinec. Tako delajo za ljudstvo!

\+ **Času primerna svečanost** bo dne 2. septembra na Brezjah na shodu Slomškarjev. Vsi brezznačajneži, klečeplazi, kruhoborci in koristolovci iz učiteljskega stanu se bodo zbrali ta dan na Brezjah na shod, s katerim bo združeno slovesno **češčenje znanih Jarčevih in Jakličevih hlač.** teh najvzvišenejših in najvzpodbudnejših simbolov vsega stremljenja in vseh idealov klerikalnega učiteljstva.

\+ **Kako je dr. Pegan na nedeljski čukuladi na Viču zastopal deželni odbor.** Ko je zagledal dr. Pegan med »telovadbo« skupino gledalcev, ki niso bili videti prijatelji čukulade, skobacal se je med nje, da bi ujel kako besedo privatnega pogovora. Na neko opazko pa reče Pegan svojemu sosedu: **»Če ne boste tih', Vam dam tako za uh', da boste dost' mel'.** Ko mu je dotičnik pomolil obraz s pozivom, naj ga le udari, odpovedala je dr. Peganu orlovska korajža in požrl je obljubljeno klofuto. Za ta pogovor imamo celo vrsto prič na razpolago. Res fino in častno za deželnega odbornika!

\+ **Imenovanje šolskih zdravnikov.** Občinski svet je imenoval za šolska zdravnika gospoda dr. Demšarja in dr. Rusa. Kar se tiče njiju zdravniške sposobnosti za to službo, ne more noben razsoden človek ugovarjati, ker sta oba doktorja vsega zdravilstva. Samo nekaj bi pripomnili: Če je kaka služba razpisana, je konkurenca prosta **vsem kvalificiranim.** Kar se tiče napadov na g. dr. Demšarja, prepuščamo njemu, da odgovarja na notice v »Slovencu«, če se mu to sploh zdi potrebno.

\+ **Kdo ima prav?** Zadnjo nedeljo je g. Terseglav govoril v Mirnu o »Krščanski ideji — trdni vezi naše organizacije.« Med drugim je rekel: »Živimo v novodobnem poganstvu, ko je treba z nekako vsiljivo gorečnostjo braniti naša načela, treba s silo nebeška vrata odpirati.« Kurat Leben z Ljubušnjega v kobariškem okraju je pa izdal pred dvema mesecema uradno potrdilo novo ustanovljenemu naprednemu društvu v Smasti, ki spada pod njegovo kuracijo, da kuracijski urad na Ljubušnjem ne more posili nikogar v nebesa potegniti. Kdo ima torej prav? Vprašanje o silovitem ulomu v nebesa bo treba vsekakor dognati, da bomo vedeli, komu se naj zaupamo.

\+ **Fon, klerikalni državni poslanec na Goriškem,** se je udeležil nedeljske klerikalne slavnosti v Mirnu in je s tem pristopil med novostrujarje. Klerikalnih starostrujarjev t. j. Gregorčičevih pristašev, ni bilo nobenega v Mirnu. Starostrujarji so spravili svetnika Fona do tega, da lahko zastopa v državnem zboru goriške Slovence, njim se ima vse zahvaliti in sedaj taka nehvaležnost. Hrbet je obrnil svojim dobrotnikom in se združil z novostrujarji. To kaže, da se manjšajo vrste klerikalnih starostrujarjev na Goriškem in da bo moral prej ali slej celo dr. Gregorčič, najhujši nasprotnik novostrujarjev, postati »Čuk«, ako bo hotel ostati še nadalje deželni poslanec in »ljubljenec« naroda.

\+ **Woschnagg je res odložil mandat.** Celjska »Deutsche Wacht« potrjuje vest, da je Hans Woschnagg res odložil svoj deželnozborski mandat, ter priobčuje na uvodnem mestu njegovo pismo na volilce, v katerem opravičuje ta svoj korak. V tem pismu pravi med drugim: »Meščanski učitelj Avgust Aistrich v Celju je brez pravega povoda pričel proti meni strastno borbo, v kateri se izključno poslužuje zagrizenih sovražnikov našega nemškega naroda kot svojih pomočnikov. Ker je dala moja deželnozborska kandidatura povod tej borbi, ki je povzročila tudi needinost v nemških vrstah na Spodnjem Štajerskem, odlagam svoj deželnozborski mandat. Storim to brez ogorčenja in izjavljam, da ne bom utekel niti v slovanski niti v socialnodemokratski tabor.« — Čudno je, da Hans v svojem pismu docela molči o tem, da mu je Aistrich pri obravnavi pred sodiščem že sedaj, ko še obravnava ni končana, nepobitno dokazal, da je bil Hans v osemdesetih letih Ivan Vošnjak, in da je celo še nosil rdečo srajco mozirskega Sokola. Celjani seveda tudi brez te obravnave prav dobro vedo, da je Hans navaden nemškutar. Ako »Deutsche Wacht« izjavlja, da Woschnaggovi volilci ne bodo vzeli na znanje odložitve mandata, ker slej kot prej zaupajo Hansu, je to docela razumljivo postopanje. Za boga kam bi pa prišli Celjani, če bi postopali tako rigorozno? Potem bi morali izključiti in izpoditi iz nemških vrst same sebe, saj je vendar notorično znano, da je 99% Celjanov rojenih Slovencev in da imajo celo takšne može za voditelje, ki so bili člani slovenskih akademičnih društev. Ali ne g. dr. Kovatschitsch?

\+ **Nemškutarski krahrl pred sodiščem.** V Novem mestu izdeluje nemškutarski lekarnar Bergmann sodovico, izdelujeta jo pa tudi Slovenca Jakše in Ropas. Ker dajeta gg. Jakše in Ropas lepe odstotke čistega prebitka družbi sv. Cirila in Metoda, sta seveda dobila mnogo odjemalcev. Narodni ljudje zahtevajo po gostilnah narodno sodovico in narodne pokalice, in tega nemškutar Bergmann seveda ne prenese. Pred nekaj časom je prišel g. Jakše v znano gostilno, kjer je sedela kmečka družba pri litru vina in Bergmannovi pokalici. Možje so g. Jakšetu ponudili kozarec vina s pristavkom »ta krahrl pa ni za nič«. — **»E, ta je tako nemškutarski«,** je rekel nato g. Jakše. **Zaradi teh besed je Bergmann vložil tožbo zaradi žaljenja časti.** Ta tožba je klasična. Bergmann pravi v nji, da je **nemško misleč** Slovenec. Ali je to mar kaj druzega kot nemškutar? Sicer je pa Bergmann v odboru nemške kazine, otroka pa vzgojuje v celjskem »Studentenheimu«. Torej »ein ganz ausgewachsener nemškutar«, kakor se je svoj čas izrazil eden njegovih prijateljev. Obravnava o tej kurijozni tožbi bo dne 2. septembra; sodil bo **najintimnejši prijatelj in somišljenik Bergmannov dr. Ahazhizh.** O izidu bomo poročali.

\+ **Kočevarji v železniški službi** se vedno bolj množe. Če le zna dobro pisati, in malo več kot do 5 šteti, pa je sprejet. Slovence pa direkcija, ako le mogoče odriva. Priporočamo poslancem, da ne puste tega iz oči in si dajo napraviti primerno statistiko. Direkcija si pa upa dati celo samoslovenskemu delavstvu predstojnika, ki ne zna **niti besedice slovenski,** kakor se je to zgodilo na progi Dovje-Kranjska gora, kjer je nastavljen trd Nemec. Železniška uprava ima dolžnost skrbeti za slov. uslužbence! Naj se jo energično na to opozori!

\+ **Železniški uradnik Kaucich,** recte Kavčič, katerega germanstvo je najstarejšega izvora, je izzival v nedeljo, dne 22. t. m. na jeseniški postaji in v pisarni z modrišem. Kaj bi rekel Ječminek, ako bi prišel uradnik s slovanskim znakom v pisarno? Kaj pravi direkcija k takim in podobnim izzivanjem? Zahtevamo konec vsem provokacijam na naši zemlji s strani uradništva! Da gledajo ljudje nečakinje g. načelnika na Jesenicah mirno z modrišem v nedrijih, je menimo že dovolj potrpežljivosti s slovenske strani.

\+ **Nemškutar Košir v Kranjski gori,** ki menda bogato zoblje Judeževe groše iz Südmarkinih jasli, je kupil neki svet v Pišnici, kjer je stala tabla S. P. D. z napisom **»Na Špik«.** Prvo je bilo, da je **tabla zginila neznano kam.** Tako delajo ljudje, ki lomijo prav po drvarsko nemščino; kako naj storimo mi, ko se nam upajo postaviti na naši zemlji nemške table s spakedrankami, kakor »Kahlkogel«?

\+ **Smrtno naznanilo.** Potrtega srca in klavrne duše naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš vsestransko nespoštovani **konzum s filijalko v Križah** po dveletnem nečastnem bolehanju v sredo 28. t. m. ob polu 5. popoldne poginil. Pogreb bo tekom osmih dni v hiši pravice, pri c. kr. sodniji v Tržiču. Prosimo tihega sožalja. V Tržiču, dne 25. avgusta 1909. Žalujoči ostali, ki bomo morali dolgove plačati.

\+ **»Veleizdajniški« proces v Zagrebu.** Pri včerajšnji razpravi je zavzel državni pravdnik Accurti svoje stališče napram predlogom, da se zaslišijo razbremenilne priče za obtožence iz Dubice, Korenice, Grubišnega polja in Okučan. Razume se samo ob sebi, da se je Accurti protivil vsem tem predlogom, češ da bi tudi te priče ne mogle izpovedati ničesar drugega, kar so itak že izpovedali svedoki, ki jih je on nasvetoval in ki so bili že zaslišani. Te dni bo sodišče sklepalo o predlogih zagovornikov glede razbremenilnih prič. Vsa javnost je radovedna, ako si bo senat upal kratkim potom odkloniti vse razbremenilne priče, saj bi s tem samo pokazal, da hoče obtožencem onemogočiti vsako obrambo in da neče, da bi se dognala materialna resnica.

\+ **Imenovanja in premeščenja v učiteljski službi v goriškem okraju.** — Potovalni učitelj Poberaj Josip pride iz Vrat - Gor. Lokovec v Cerovo; Reja Leopold pojde iz Cerovega na Vrata - Gor. Lokovec. Potovalni učitelj na Banjšicah v Vrh; Gorjup Alojzij postane voditelj v Gabrijah; na Banjšice prede Poljšak Alojzij. V Kalu postane učitelj-voditelj Filepič Karel, na njegovo dosedanje mesto pri Murovčih je imenovan učiteljski kandidat Ribičič Josip. Za Ravne je imenovan učiteljski kandidat Doljak Valentin. Učiteljica Gulin Terezija je premeščena iz Raven v Rihemberg. Tu bo nadomeščala obolelo učiteljico Angelo Susteršič, ki je dobila polleten dopust, učiteljska kandidatinja Lapanje Ivana. V Prvačino pride Kuntih Matilda. Za provizorične učitelje-voditelje so imenovani za Tevče učiteljski kandidatje Rajer Albert, za Podsabotin učit. kandidat Pavletič Fran, za Vrh pri Kanalu učiteljski kandidat Furlani Vladimir; te zadnje tri šole se pa imajo komaj ustanoviti od dež. šolskega sveta.

— **Slovensko deželno gledališče.** Izkušnje za dramsko osobje se začno 30. t. m. ob 9. dopoldne, za operno in operetno osobje pa 1. septembra ob 10. dopoldne. Zborove izkušnje se začno 15. septembra zvečer ob polu 8. v »Narodnem domu«. Gojenci »Dramatične šole« prirede v areni »Narodnega doma« javno predstavo, pri kateri se vprizorita dve burki v 1 dejanju ter se vrši troje deklamacij. Operne izkušnje vodi g. kapelnik H. Benišek, operetne izkušnje pa g. kapelnik V. Talich; dramske izkušnje vodita g. Verovšek in g. Nučič.

— **Lože in sedeže** v slovenskem gledališču je možno abonirati pri g. blagajniku D. Šaplji (magistrat II. nadstropje) ali pri gospej M Šešarkovi v Selenburgovi ulici.

— **Raba nove šolske knjige dovoljena.** Ministrstvo za uk in bogočastje je dovolilo rabo šolske knjige: »Knjigovodstvo za dvorazredne trgovske šole«, ki jo je založilo slov. trgovsko društvo »Merkur«. Cena vezani knjigi 4 K.

— **Nagrobni spomenik za žrtve 20. septembra 1908.** V izložbi trgovine tvrdke Gričar & Mejač v Prešernovi ulici je razstavljen osnutek nagrobnega spomenika za žrtvi 20. septembra 1908 Ivana Adamiča in Rudolfa Lundra. Osnutek je izvršil akademični kipar Svitoslav Peruzzi.

**Brzojavna postaja** se je uvedla 10. t. m. v Mostah pri Ljubljani z omejeno dnevno službo.

**Pozor pred strupenimi kačami.** Piše se nam: Kako letos treba biti previden tudi pred vhodi v jame, kaže sledeči slučaj. G. Pirc si je pretečeno nedeljo šel ogledat jame nad Škofjo Loko. Spotoma je vzel tri dečke seboj, da mu pokažejo kraje jam. Od prve jame šo šli pogledat še bližnjo takozvano »brezno«, katerega nizko moleče pečevje so preskočili. Ko je P. pod zevajočim skalovjem iskal raznih vhodov in se pri tem prijemal z roko ob skalo, zasluti, kakor da se nekaj plazi proti njegovi glavi; pogleda kviiko . . . ravno še pravočasno! Izredno »lep« gad je namreč v tistem trenotku se vzpel z nad skale ter skušal hlasniti proti glavi pod skalo se plazečega P., ki je

je za vprašanje občinskih volitev v Šabacu. Danes dopoldne je bila ministrska konferenca, na kateri je justični minister izjavil, da na svoji demisiji vstraja; vsled tega je demisijoniral tudi ministrski predsednik Novakovič. Po sklepu konference se je objavil sledeči komuniké: Vsled demisije justičnega ministra, ki jo je podal danes, in ki je izzvala tudi demisijo ministrskega predsednika, je nastala ministrska kriza. Ker pa ni vseh ministrov v Belgradu, je sklenila ministrska konferenca preložiti sklepanje o predloženih demisijah na dobo, ko bo zbran polnoštevilni ministrski svet.

Belgrad, 26. avgusta. Zunanji minister Milovanovič in finančni minister Protič sta bila pozvana, da se povrneta z dopusta. Ne ve se še, v kateri smeri se bo kriza razrešila; vendar so glasovi, ki pravijo, da kralj demisij ne bo vzel na znanje.

## Turčija.

Solun, 26. avgusta. Na severu Kosovega so izbruhnili nemiri. Tudi v Prugovi je upor, pri katerem je padlo deset vojakov.

## Kreta.

Devin, 26. avgusta. »Magdeburgische Zeitg.« javlja iz Pariza: Veliki diplomatični uspehi Porte v kretskem vprašanju se pripisujejo tu razumni balkanski politiki Avstro-Ogrske in Nemčije. Zatrjuje se, da vpliv teh dveh velesil v Carigradu konstantno narašča.

## Spanija.

Paris, 26. avgusta. »Matin« javlja iz San Sebastiana: Vojno sodišče v Barceloni je obsodilo na smrt nekega Antona Maletama, ki ga dolže, da je v enem mestnem okraju vodil upor; dvajset upornikov so obsodili v dosmrtno ječo in neštevilno drugih v ječo na 15 let.

## Maroko.

Benon de Gouvera, 26. avgusta. Včeraj zvečer in danes je bilo hudo streljanje; najprej s puškami, potem tudi s topovi. Španci niso imeli baje nobenih izgub.

# Dopisi.

**Iz Ribnice.** Veselica Ribniškega »Sokola« in obeh Ciril - Metodovih podružnic v nedeljo, 22. t. m., je nad vse zadovoljivo uspela. Dohodkov: 1332 K 60 v, čistega dobička 739 K 01 v! Te številke povejo vse! Od dobička dobi Ciril - Metodova družba 527 K 31 v, ostanek ribniški »Sokol«. Omeniti je v prvi vrsti neumorno, požrtvovalno predsednico ženske podružnice, gospo Franjo Pickovo in ostale voditeljice šotorov, gospe Matildo Arkovo, Zofijo Fabijanovo, Marijo Gruntarjevo, Ano Lovšinovo in Julijo Tomšičevo, kakor tudi vse dražestne neutrudljivo v šotorih delujoče gospice. Pozdravljali smo goste iz Velikih Lašič, Sodražice, Dolenje vasi, Prigorice, Grosuplja, Jelendola, Glažute, Kočevja, Vinic, Buž, Zamosteca, Loškega potoka, kakor tudi Ljubljane, Trsta, Novega mesta, Male vasi, Sv. Križa, Črnomlja itd. Zahvala gre g. Jakobu Oražmu za upeljavo električne razsvetljave na slavnostni prostor, g. Francetu Ilcu za brezplačno prepustitev vsega lesa in desk, graščaku g. Ant. Rudeschu za znatno vstopnino (50 K), g. notarju Stupici v sv. Lenardu na Štajerskem za podarjenih 100 l izbornega vina, budjevički pivovarni in g. Rohrmanu iz Ljubljane za podarjeno pivo, tvrdki Nastopil na Dunaju za 6 steklenic likerja, g. Bačitu Aneku za podarjeno sliko, ki je bila prodana za 21 K, kakor tudi vsem drugim sodelovalcem in mnogobrojnemu občinstvu, ki je pripomoglo, da se je veselica tako nad vse prijetna izvršila. Saj je bilo videti le vesele, od srca, neprisiljeno vesele obraze! Telovadba rednih telovadcev, ženskega in moškega naraščaja je žela navdušeno priznanje vsega občinstva in slišali smo od več strani nad vse laskavo hvalo o vsestranskem napredku Ribniškega »Sokola«. Vsem bratom »Sokolom«, sestram »Sokolicam« in vsem drugim, ki so na ta ali oni način pripomogli do častnega uspeha te veselice, pa veljaj sokolski rek: »Ne časti, ne slave!«. —é.

# Dnevne vesti.

**V Ljubljani, 27 avgusta.**

+ **Shod v Krškem** bo v nedeljo, dne 29. avgusta ob 3. popoldne v prostorih pri g. Jermanu. Na dnevnem redu je ena točka: **deželnozborska volitev.**

+ **Kreditno društvo ljubljanske mestne hranilnice.** Po septembrskih dogodkih so začeli ljubljanski nemškutarji maščevalno vojno na vseh koncih in krajih. Eno prvih dejanj maščevalnosti je bilo, da so iz kreditnega društva »Kranjske šparkase« pometali vse Slovence, nadejé se, da bodo razne slovenske trgovce in obrtnike spravili v hude stiske in morda še katerega pognali v konkurz. To pristno nemškutarsko upanje se pa ni izpolnilo. Res, da je prišlo nekaj Slovencev v hipno zadrego, ali končno se je le posrečilo premagati vse te težave. Da se urede in utrde kreditne razmere, je mestna hranilnica ljubljanska ustanovila svoje **kreditno društvo,** z enakim namenom in delokrogom, kakor kreditno društvo kranjske šparkase. S tem je Mestna hranilnica zasigurala zlasti trgovcem in obrtnikom lahek, hiter in cenen kredit. Ustanovni občni zbor novega kreditnega društva se je vršil včeraj v posvetovalnici mestne hranilnice. Zborovanje je otvoril predsednik mestne hranilnice g. pl. Trnkoczy, ki je pojasnil namen novega društva in važnost kredita v gospodarskem življenju ter naznanil, da zastopa g. dr. Triller na tem občnem zboru upravni odbor mestne hranilnice. Hranilnični ravnatelj g. Svetek je v daljšem govoru pojasnil bistvene točke društvenih pravil. Zborovalci so potem v smislu pravil izvolili g. V. Rohrmanna za predsednika ustanovnemu občnemu zboru. Po kratki debati je občni zbor sklenil izvoliti v odbor 12 članov in so bili izvoljeni gg. Bonač Ivan, Dolenec Oroslav, Kunc Alojzij, Krapš Fran, Kregar Karol, Stare Fran, Petrin Adolf, Lenček Alojzij, Soklič Ivan, Rohrmann Viktor, Franchetti Engelbert in Oblak Matej. Gospod Franchetti je predlagal zahvalo občinskemu svetu in upravnemu odboru mestne hranilnice za ustanovitev kreditnega društva, kar je obč. zbor soglasno sprejel. Po končanem občnem zboru je imel izvoljeni odbor takoj sejo, v kateri se je konstituiral. Za predsednika je bil izvoljen g. V. Rohrmann, za njegovega namestnika g. E. Franchetti. Odposlanci mestne hranilnice v odboru kreditnega društva so gg.: Josip Kozak, dr. Danilo Majaron, Anton Svetek, Andrej Šarabon in J. Turk.

+ **Pozabili smo** pri narodno obrambnem delu popolnoma na benečške Slovence, ki jih je še 40.000, in na prekmurske Slovence na Ogrskem, ki jih je še po zadnjem madžarskem ljudskem štetju nad 100.000. Prekmurskih Slovencev je torej več kakor slovenskih Koroščev, a vendar se zanje med nami ne briga živa duša. Ravnodušno zremo, kako jih madžarska vlada potujčuje, in ne ganemo niti z mezincem, da bi jim nudili kako pomoč? Ali se res ne da ničesar ukreniti v njihovo obrambo? Ali se naše narodno obrambno delo ne sme raztezati preko avstrijskih mej? Menimo, da je naša narodna dolžnost, da branimo naše narodne meje ne samo v Avstriji, nego tudi na Ogrskem in v Italiji. O obrambni akciji v teh krajih naj bi poklicani krogi posebe in resno razmišljali. Ali bi ne kazalo prirejati večkrat večje izlete med ogrske in benečke Slovence, da bi se tako polagoma med njimi vzbudila narodna zavest. Morda bi se dale osnovati tudi kake ljudske knjižnice. Uvaževanja vredna misel bi tudi bila, da bi se med speče brate poslal kak potovalni učitelj, ki bi jih učil slovensko brati in pisati. Naj bi merodajni krogi o tem resno razmišljali ter tudi kaj storili, zakaj že narodna čast zahteva, da ne smemo dovoliti, da bi velik del našega naroda na Ogrskem in Laškem propadel brez pomoči in obrambe.

+ **»Neovirljive zapreke«.** Prijatelj našega lista nam piše: Včerajšnji »Slovenec« piše: »Državni zbor se skliče, kakor se poroča, 3. oktobra, ako ne nastanejo **neovirljive zapreke.**« Ker **neovirljive zapreke** državnega zbora ne ovirajo, lahko pričakujemo, da se snide vkljub »Slovenčevim« — »neovirljivim zaprekam«.

+ **»Rdeči Prapor«** je včeraj na naš uvodnik v ponedeljkovi številki odgovoril tako, kakor smo pričakovali — namreč sploh ni odgovoril. Kako naj tudi odgovori na očitanja o nemškutarstvu in lahonstvu slovenskih socialnih demokratov? »Rdeči Prapor« menda čisto resno misli, da opravljajo narodno delo tisti številni njegovi pristaši, ki pošiljajo svoje otroke v schulvereinske šole... Konštatiramo tu samo še to, da je bil naš uvodnik pisan mirno in stvarno, da ni obsegal ne ene psovke in ne enega osebnega napada, da pa v notici »Rdečega Prapora«, ki ne obsega niti štirideset vrstic, kar mrgoli samih lepih izrazov, pravih biserov »Praporove« frazeologije in različnih čisto deplaciranih osebnih napadov. »Rdeči Prapor« se zelo moti, če morda misli, da je s tem s sveta spravil dejstvo, da je med narodnostno prakso češke in med ono slovenske socialne demokracije velikanska razlika. In samo to dejstvo smo v onem uvodniku konštatirali. Odtod ta jeza!

+ **Renegati na Sp. Štajerskem** so zelo poparjeni, ker se je začelo skoro po vseh avstrijskih listih prati njihovo umazano perilo. Da se maščujejo celjskemu učitelju Aistrichu, ki je vso to umazanost spravil v javnost, so baje sklenili, da hočejo Aistrichu dokazati, da se je nekdaj pisal za **Ivana Nepomuka Ajstriža.** To bo še lepa komedija med spodnještajerskimi nemškutarji!

+ **Reklamacijski termin** za splošni volilni razred za goriške deželnozborske volitve je že minil. Pri pregledovanju volilnih imenikov se je spoznalo, kako pomanjkljivo so bili sestavljeni od klerikalnih županstev. V marsikateri občini je bilo treba nad 80 reklamacij, da se je vpisalo napredne volilce in izčrtalo klerikalne volilce, ki niso imeli pravice voliti. Krajni odbori narodno napredne stranke so bili povsod pridno pri delu. Od dne do dne se bolj opaža agitacijsko delovanje. Pri nunciih že začenja prihajati vera v nevarnost. Marsikateri nunc je zapustil sedaj svojo faro in šel malo poagitirat v kraje, kjer je prej služboval in kjer ima več vpliva in ugleda. Tako hodi kurat Abram iz Bilj že delj časa po Gorah, pa ne kot turist. Biljenci mu žele obilo zabave, imajo vsaj mir pred njim in se lahko sami nemoteno pripravljajo na volitve.

+ **Vseslovanska liga v Ameriki.** V Združenih državah ameriških so osnovali »Vseslovansko ligo«. Namen te lige je, da deluje za čim najtesnejše zbližanje ameriških Slovanov in za njih politično in gospodarsko organizacijo in osamosvojitev. Liga bo pred vsem skrbela za to, da bodo Slovani dobili svoje zastopnike v vseh javnih korporacijah, pred vsem pa v državnem zboru. Kot glasilo »Vseslovanske lige« je jel v Chikagu izhajati list »Slovan«, ki bo priobčeval članke in dopise v vseh slovanskih jezikih. List bo urejevan v strogo vseslovanskem duhu. »Slovana« dobivajo člani »Vseslovanske lige« brezplačno. Člani »Vseslovanske lige« plačujejo na leto 40 centov, društva pa 3 dolarje. Z ustanovitvijo »Vseslovanske lige« v Ameriki je storjen velik korak naprej na potu k slovanski vzajemnosti.

+ **Imenovanje.** Za kancelista v Kozjem je imenovan postajevodja Peteržinek iz Braslovč. — Za davčnega oficijala je imenovan Maksimiljan Fekonja v Cmureku.

+ **Iz finančne službe.** Prov. finančni komisar Alojzij Huth je imenovan za definitivnega finančnega komisarja v IX. čin. razredu; finančni koncipist Emil Kandare je imenovan za prov. finančnega komisarja; računski asistent Josip Šircelj je imenovan računskim oficialom v X. čin. razredu.

+ **Iz šolske službe.** Dosedanja prov. učiteljica Vida Vrezec v Vel. Trnu je premeščena na Studenec pri Krškem; učiteljska kandidatinja Adela Christof je pripuščena k brezplačni praksi v Planini. Premeščeni so: prov. učitelj Maks Tschinkel iz Kočevja v Koprivnik; prov. učiteljica Roza Ermacora iz Kočevja v Stari log; prov. učitelj Josip Gregoritsch iz Starega loga v Kočevje; prov. učitelj Ivan Stalzer iz Reichenaua v Kočevje; prov. učiteljica Valerija Kasch iz Kočevja v Reichenau; prov. učiteljica Zofija Tscherne iz Koprivnika v Kočevsko Reko.

— **Nagrobni spomenik za žrtvi 20./IX. 1908.** Včeraj smo na kratko poročali, da je v izložbi trgovine Gričar & Mejač v Prešernovi ulici izstavljen osnutek nagrobnega spomenika Ivanu Adamiču in Rudolfu Lundru, in da je ta osnutek izvršil akademični kipar Svitoslav Peruzzi. Iz opisa, ki je tudi ravnotam izstavljen, pa posnamemo sledeče podrobnosti. Spomenik bo visok **sedem metrov.** Od te visočine odpade na podstavek štiri metre, trije metri pa na glavno soho, predstavljajočo **»Genija žalujoče Slovenije«.** Glavna podoba in obe vazi bodeta iz kararskega marmorja. Podstavek in grobna plošča bodeta pa izdelana iz temnosivkastega kraškega kamna iz Lokev. Na grobni plošči je iz brona vlit **portretni relief** Ivana Adamiča in Rudolfa Lundra. Spomenik bo ograjen s priprosto verigasto ograjo na kamniti podlagi. Glavna podoba drži v rokah kovinasto posodo za luč, ki naj bi se vžigala ob spominskem dnevu, na vseh svetih dan in ob drugih primernih prilikah.

— **Iz »Združenega narodnega odbora«** se nam poroča, da se je »Združeni narodni odbor« glede nagrobnega spomenika žrtvama 20. septembra 1908 † Adamiču in † Lundru v principu odločil za osnutek, ki ga je izvršil in predložil akademični kipar Svitoslav Peruzzi. Pri tem je poleg drugih stvarnih in umetniških ozirov upoštevai »Združeni narodni odbor« **v prvi vrsti tudi razpoložljiva sredstva in skrbno pazil na to, da se ne bode prekoračila ona svota, ki je bila darovana izključno le za spomenik padlima žrtvama.** Osnutek ostane nekaj časa javno razstavljen, da ga vidi slovenska javnost in se o njem izreče. »Združeni narodni odbor« je pripravljen tudi uvaževati vsak stvarni, izloženega osnutka se tičoč nasvet, vsled česar prosi slovensko javnost, da bi prišla na dan s takimi nasveti sedaj, ko »Združeni narodni odbor« še nima vezanih rok in ko je torej še čas. Slovenske časnike pa prosimo, da bi odprli svoje predale stvarnim kritikam o izloženem osnutku.

— **Telovadno društvo »Sokol II.«** se udeleži v nedeljo, dne 29. t. m. slavnosti »Sokola« v Voloski - Opatiji po deputaciji. Zlet je velikega pomena ravno sedaj, ko je v Opatiji mnogo tujcev različnih narodnosti, katerim hočemo pokazati, kaj smo in kaj premore sokolsko delo v telovadnicah. Zbirališče za vse udeležence je v nedeljo zjutraj ob $^3/_4$6. na južnem kolodvoru od koder se odpeljemo z brzovlakom in pridemo v Opatijo ob 9. uri 36 min. dopoldan. Brattje pridružite se deputaciji in pokažimo našim vrlim hrvatskim bratom svojo bratsko ljubezen in naklonjenost. Na zdar!

— **Telovadno društvo »Sokol II.«** ustanovi s ponedeljkom 30. t. m. telovadbo za obrtni naraščaj, kateri bode telovadil vsak ponedeljek in petek od pol 8. do pol 10. ure zvečer. — Cenjeni starši, trgovci in obrtniki pošljite svoje otroke, odnosno vajence v **sokolsko** telovadnico, da bodo čili in krepki ter stali nekoč na braniku mile nam slovenske domovine. Na zdar!

— **Razstavo slovenskih umetnikov** je doslej posetilo nekaj nad 3000 oseb. Te dni ima z Dunaja priti poseben poverjenik ministrstva za nauke, da si razstavo ogleda in eventuelno kaj iz državnih srestev nakupi. Prodali so doslej 13 umetnin. Značilno za razmerje med občinstvom in modernejšo smerjo prvih naših umetnikov je, da vise vsa njihova dela še vsa neprodana po stenah. Razstava se bode skoro zaključila, zato vnovič opozarjamo nanjo. Tekom oktobra se otvori druga, najbrž splošno jugoslovanska razstava. Pogajanja se šele vrše.

— **Iz našega malega sveta.** Jutri večer bo druga predstava naših malčkov, ki so že dne 8. t. m. pokazali, kako vneti delavci so za družbo sv. Cirila in Metoda. Tedaj je bila njihova veselica nekako skrita, a je vendar družbi prinesla 10 K. Sedaj pa zaslužijo mali rodoljubi v polni meri našo pozornost. Kolikor smo poučeni se vrši veselica na trgu Sv. Jakoba št. 5. v hiši g. Berganta v I. nadstropju, začetek ob 8. zvečer z vzporedom: Deklamacija in dramatična predstava. Vstopnina ni določena nikaka, bo pa mali Slavki ljuba krona vsaka. Radodarnost ob vstopu neomejena, a žal prostor omejen, zato ostanemo tisti, ki nam ne bo moči dobiti prostora zgoraj, ob časi dobre kapljice v spodnjih prostorih rodoljubne hiše g. Berganta, priznavši z darom našim malčkom njihov rodoljubni trud.

— **Češko dijaštvo v Ljubljano.** Kakor smo že poročali priredi »Zveza češkega dijaštva« povodom III. shoda slovensko narodno - radikalnega dijaštva v Ljubljano izlet, katerega se v prav velikem številu udeleži češko dijaštvo. Protektorat izleta je prevzel znani prijatelj Slovencev poslanec prof Hrásky. Izlet bo trajal

---

solnčnem in grdem vremenu na Rožnik na jutranjo mariaš-partijo. Kako so ti ljudje zadovoljni in veseli ves dan! Eden med njimi zahaja že več desetletij redno na Rožnik, je star okoli 70 let, pa še marsikakega mladeniča »dene v žakelj«, kar se tiče čilega zdravja, hitre hoje in zdrave sape. Ti ljudje odrečejo životu zjutraj predolgo ležanje. Težko je sicer vstati, ali ko se vstane, je človek ves dan sam s seboj zadovoljen in vesel. Dopoldne se hoče človeku včasih, posebno ob vročih dneh na sprehodih ali potovanju čaše mrzlega piva ali brizganca. Vzemi ga! Toda ko se ti hoče še dalje piti, odreci si to. Nikakor ne smeš napraviti tako kakor kolesar-debeluhar, kateremu je naročil zdravnik, da se mora voziti vsak dan par ur, da nekoliko shujša. Ko se je vozil kolesar že 14 dni, se stehta in vidi, da se je zredil za 8 kg. Prestrašen gre k zdravniku, kateri ga vpraša, kaj da je jedel in pil na deželi, kamor se je vozil. »O ne veliko«, mu odgovori kolesar, »po 4 do 6 steklenic piva sem spil pri vsaki vožnji in le za 1 K gnjati in za 1 K sira s 3 do 4 kruhi sem pojedel, druzega nisem vžival ničesar na potu«. — Ta kolesar je preveč stregel svojemu životu.

Takisto je s kosilom, ki naj bo tečno in preprosto. Juho, meso, prikuho in malo kruha in kosilo je pri kraju.

Sploh naj se je in pije, dokler človek čuti potrebo, dokler je lačen in žejen, dokler zahteva želodec, ne pa, ko so le še oči lačne, ko jemo in pijemo le še radi vžitka (v ožjem smislu), radi zabave.

Sploh je dobro, da si človek tudi kak duševen vžitek odreče, n. pr. zadostiti radovednosti itd., ker se ojači na ta način volja, ki omogoča poznejše tudi vzdržnost pri telesnih potrebah. Vzdržnost pa ne sme iti nikoli tako daleč, da bi organizem trpel. Nikoli si ne smemo odreči jedila ali pijače, dokler ne ugodimo pravi potrebi, kajti po tem momentu nam še vedno diši jed, pijača, sijesta, spanje itd., vendar prave potrebe potem ni.

Tako živeti se pravi secundum naturam vivere in v teh pravilih so izražena zdravila za dolgo življenje. Nimamo torej nobenih tajnih splošnih zdravil, ne pomaga in ne škoduje vsakemu ne tobak, ne alkohol, ampak je način življenja individualen. Vendar pa se da recept za dolgo življenje napisati s temi-le besedami: Zadržuj zmerno prehitri razvoj telesa, da se prehitro ne razviješ in prehitro ne pogineš. Živi počasi, da boš dolgo živel. Kdor hitro živi, hitro umrje, kajti svota vsega vživanja posamičnika je nekako stalna; če popreje povžijem, mi preje zmanjka.

G. M.

---

# Zadnji rodovine Renalja.

**Povest.**

**(Dalje.)**

S težavo je prišel baron Evzebij do svojega doma. Njegovo razburjenje je bilo tako veliko, da nič ni pazil nase. Stara in lena njegova kri se je z izredno naglostjo podila po njegovih žilah in zuelo se mu je, kakor da ga je burni prizor v kavarni posvežil in poživil. Sicer je čutil, da mu srce bije z izredno silo, a sodil je, da je to naravna posledica vsega tega, kar je pravkar doživel.

Posli so se ga ustrašili, ko so ga zagledali, tako je bil slab in prepaden. Vlasulja je ostala v kavarni pod zofo in gola glava je šele prav kazala, kako star in izmozgan je baron Evzebij Benalja.

Prihitela je tudi Renata. Z udano skrbnostjo je sama pripravila vse, kar je bilo treba; priredila je posteljo in poslala po zdravnika. Toda Evzebij baron Benalja ni hotel v posteljo in ni maral nič slišati o zdravniku.

Odpravil je posle in pozval Renato naj se vsede kraj njega.

»Nekaj vašnega ti imam povedati,« je rekel, ko sta bila sama. »Nekaj nečuvenega se je zgodilo. V javni kavarni so te obdolžili, da si mi nezvesta, da imaš ljubezensko razmerje z Mihaelom Kržinarjem, da se je Kržinar zaradi tebe dvobojeval z Lenardom...«

Spomin na dogodek v kavarni je v novič razljutil barona Evzebija. Sedaj, ko je videl poleg sebe Renato v vsi njeni lepoti in mladosti, ga je naenkrat obšel sum, da je morda vendar ne dolže popolnoma po krivici.

Ker Renata v svojem presenečenju ni takoj odgovorila, jo je Evzebij zagrabil za roko in zakričal nanjo:

»Ali si čula? Ali si razumela? Dolže te, da me varaš in da se je Mihael zaradi tebe dvobojeval z Lenardom.«

Šele zdaj se je Renata zganila.

»Ta dolžitev je podla laž,« je rekla samozavestno. »Prepričana sem, da sam ne verjameš česar me dolže zlobni ljudje.«

»Kaj zlobni ljudje — celo mesto govori tako. Ljudje, ki te niti osebno ne poznajo, si to javno pripovedujejo. Ali pojmiš, kaka sramota je to zame. V časti sem postal star in zdaj kaj takega!«

»Ne razburjaj se, Evzebij,« je prosila Renata. »Zaradi podlih govoric se ne smeš razburjati. Še škodovati bi ti utegnilo. Povej mi mirno, kaj se je zgodilo.«

»Še prezgodaj boš vse izvedela«, se je ljutil baron Evzebij. »In kaj bi ti pripovedoval! Saj vendar nisi slepa. Da je Mihael Kržinar v tebe zaljubljen, do blaznosti zaljubljen, to ve že davno vsak otrok. Ali mar samo ti nisi tega zapazila?«

Ta izbruh barona Evzebija je prišel tako nepričakovano, in je Renato tako presenetil, da se je nemo naslonila na svoj stol, sklenila roke in povesila pogled. Bilo ji je nemogoče pogledati svojemu možu v oči, ker ga ni hotela varati in ni hotela lagati, da ne ve za Mihaelovo ljubezen.

»Če si ti slepa — pa jaz nisem,« se je ljutil baron Evzebij. »Kdaj sem jaz to že zapazil. Toda zaupal sem ti brezpogojno. Sedaj pa se gre za tvojo in za mojo čast. To moraš vendar vedeti, da izgubi vsaka žena svoje dobro ime, čim jo začno ljudje spravljati v zvezo z Mihaelom Kržinarjem.«

Stara in iskrena nevolja barona Evzebija na ves rod Kržinarjev je udarila z novo močjo na dan.

»Kržinarji imajo sploh slab glas,« je zabavljal. »Stiskači so, ošabni, a brezvestni. In posebno ta Mihael; za vsakim ženskim krilom se lovi...«

»To ni res,« je Renata segla svojemu možu v besedo. Bilo ji je nemogoče še dlje poslušati tako obrekovanje moža, ki ga je ljubila z vso gorečnostjo svojega srca.

Evzebija pa je Renatin ugovor danes je bil mirno izrečen, razdražil do skrajnosti.

od 15. do 25. septembra. Na programu je poleg Ljubljane tudi Postojna, dalje Trst, Benetke in Bled. Upamo, da bo slovensko napredno dijaštvo in sploh slovensko občinstvo sprejelo mile gote prav tako prisrčno in ljubeznivo, kakor so Slovenci vedno sprejeti v zlati Pragi od Čehov.

— **Deželno gledališče v Ljubljani priredi** v ponedeljek, dne 30. avgusta t. l. v areni »Narodnega doma« javno produkcijo gojencev »Dramatične šole«, ki se je pričela dne 1. avgusta pod vodstvom režiserja gosp. H. Nučiča. — Spored: Deklamacije. 1. Fr. Prešeren: Nova pisarija. Deklamujeta gg. Kovačič (pisar) in Železnik (učenec). 2. A. Aškerc: Ilirska tragedija. Deklamuje g. Peček. 3. Fr. Prešeren: Judovsko deklé. Deklamuje gdč. Rakarjeva. Igri.»Brat Sokol«, šaloigra v enem dejanju. — Spisal Fr. Milčinski. »Bratranec«, burka v enem dejanju. — Spisal Josip Štolba. — V odmorih svira na glasovir kapelnik gosp. H. Benišek. — Začetek točno ob pol 9.; konec po 10. — Vstopnina 30 h. — Produkcija se vrši ob pogrnjenih mizah. Preplačila v pokritje stroškov produkcije se hvaležno sprejemajo.

— **Mesto venca** na krsto umrlega Jisipa Dekleve v Postojni darovala je rodbina Jos. Lavrenčičeva, bivajoča sedaj v Gradežu 20 K za družbo sv. Cirila in Metoda. — Srčna hvala!

— **Vrsta porotnih obravnav** za tretje porotno zasedanje pri tukajšnjem deželnem sodišču. Dne 30. t. m. Terezija Kopač, vdova in gostinja pri sv. Nikolaju pri Golopeči, hudodelstvo dovršenega in poskušenega umora. Dne 31. avgusta 1. Adolf Premk, kovaški pomočnik v Ljubljani, hudodelstvo posilne nečistosti, 2. France Raker, delavec v Zagorju, hudodelstvo ropa. Dne 1. septembra Anton Grum, mesarski pomočnik iz Dravelj, uboj; dne 3. septembra 1. Jurij Triler, hlapec v Žabnici. 2. Janez Civha, sedlarski pomočnik v Kozarjih, oba zaradi uboja. Dne 6. septembra: Anton Apih, posestnika sin v Zapužah, uboj. Na dne 2. in 4. septembra določene so tudi tri tiskovne razprave.

**S Turjaka.** Na koncu Turjaka stoji malo posestvo Janeza Rudofa. Ta je v Ameriki in doma je samo žena z otroci. Dne 16. t. m. so otroci na podu zakurili in kmalu se je na strehi prikazal rudeči petelin. Na pomoč so prihiteli dobri ljudje in so ogenj pogasili. Turjačanje — ne zaostajajte; vsaka mala vas že ima svoje gasilno društvo, Turjaški trg pa ne.

**Na Vinico** priredi »Sokol« iz Črnomlja in Metlike, dne 5. septembra velik zlet. Belokranjci udeležite se v velikem številu tega zleta.

**Dolenjski podružnici »Prosvete«** je daroval ing. C. Jekovec do 300 knjig, ki se porabijo deloma za ustanovitev javne knjižnice v Gradacu. Srčna hvala!

**Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Mokronogu** priredi s prijaznim sodelovanjem pevskega kluba »Mokronog« v nedeljo, dne 5. septembra v mokronoškem gradu veliko veselico v prid družbe sv. Cirila in Metoda. Na sporedu je tombola, igrokaza: »Pri vratarju« in »Poljub«, petje, godba, šaljiva pošta, ples itd. Ker se posebna vabila ne bodo razpošiljala, se dolenjski rodoljubi in prijatelji družbe pozivljajo, da store svojo narodno dolžnost ter prihite v Mokronog.

**Št. Vid - Grobelno.** Dne 8. septembra uprizore tukajšnji narodni igralci narodno igro »Divji lovec«, ki se je z izbornim uspehom igrala pred par leti ter ostala občinstvu in ecnj. gostom v živem spominu. Na splošno željo se ista ponovi v prid revni šolski mladini. Vrši se v Završih v prostorih gosp. Gobca ob 4. popoldne, kar je radi zveze vlakov jako ugodno. Pri igri in odmorih svira domača godba. Po igri prosta zabava in ples. Za točno in ceno postrežbo je preskrbljeno. Na svidenje v prijaznih Završih narodni fantje in dekleta.

**Iz Poljan** se nam piše: Veselica kmetske podružnice se je vzlic slabemu vremenu še dovolj dobro obnesla ter se odbor zahvaljuje za dobitke in za vse, s čimur je kdo pripomogel k uspehu.

**Bralno društvo v Otaležu pri Idriji** priredi 19. septembra v prostorih g. Franceta Vogriča št. 19 veselico z zanimivim vzporedom.

**Prostovoljno gasilno društvo v Postojni** darovalo je mesto venca na krsto svojega mnogoletnega častnega, in podpornega člana g. Josipa Dekleva veleposestnika v Postojni, »Cesarja Franc Jožefa I. jubilejni ustanovi za v službi ponesrečene gasilce, oziroma njihove vdove in sirote« 15 K.

**Čebelarski shod v Košani.** Novo ustanovljena čebelarska podružnica v Košani priredi za vse sosedne čebelarje čebelarski shod v nedeljo 29. t. m. ob 3. uri popoldne v ondotni šoli. Na shodu bo predaval o naprednem čebelarstvu in o čebelarski zadrugi g. nadučitelj Likozar. Čebelarstvo se je s snovanjem podružnic in s predavanjem na raznih čebelarskih shodih nenavadno hitro povzdignilo ter daje že prav lep dohodek našim kmetovalcem.

**Obisk koče v kamniški Bistrici** je nepričakovano ugoden. V spominski knjigi je doslej vpisanih nad 900 obiskovalcev, pripomniti pa je, da se jih skoraj tretjina ne vpiše. Obiskovalci Bistriške koče, osobito tujci ne morejo prehvaliti fine, točne postrežbe in izborne kuhinje, ki se dobi v tej priprosti planinski koči. Mnogo zaslug, da se je tujski promet v divni Bistrici tako povzdignil, pridobila si je slavna uprava kamniške korporacije s tem, da je zgradila krasno pešpot ob Bistrici, kjer se obiskovalcu nudi drugi Vintgar. Največ priznanja gre v tem oziru članu korporacijske uprave g. J. Koschierju, pod čigar vodstvom se je izgotovila navedena pešpot. Kdor se hoče naužiti svežega planinskega zraka ter občudovati veličastnost gorskih velikanov brez napora in truda, naj pohiti v divno romantično Bistrico! V koči je na razpolago za prenočišče 24 ležišč ter je s pijačo, z mrzlimi in gorkimi jedili (vedno sveže meso) izborno preskrbljeno. Cene zmerne. Po sedanjem načinu bode koča oskrbovana do 1. oktobra. Končno še omenimo, da je pot v Bistrico za časa lova na divje kozle t. j. od 31. avgusta do 4. septembra popolnoma brez nevarnosti, ker se lov vrši le visoko v gorovju.

**Kranjskogorska davkarija** je dobila dvojezični **slovensko - nemški** napis. Najmanj to moramo zahtevati na vseh uradih na Slovenskem!

**V Kranjski gori** je letos letovišče vkljub slabemu vremenu, in vkljub specijelni protiagitaciji graških listov prav **izvrstno obiskano.** Največ je **Čehov,** kar posebno izvestno gospodo iz Ljubljane in seve tudi Tajč - Koširja grozno jezi. Kranjskogorci pa uvidevajo, da se od Čehov mnogo več zasluži, kot od ljubljanskih Nemcev, in nič več ne zabavljajo na tiste, ki se nočejo klanjati brezpogojno nemškemu bogu.

**»Iz manevrov«.** Pred nekaj leti so trije slovenski prostovoljci v družbi dveh slovenskih dijakov v neki gostilni v Celovcu v separirani sobi zapeli par slovenskih pesmic. To zvedši jih je tedanji šolski poveljnik vodil od Poncija do Pilata ter so bili končno od polkovnika s pripombo, da taki ljudje niso vredni nositi častniške uniforme, občutno kaznovani. Na to dejstvo me je opomnil slučaj, ki se mi je pripetil v nedeljo, dne 22. t. m. v Škocjanu pri Divači. Ko sem sedel popoldne s štirimi gospodi in dvema damama v gostilni pri Škocjanskih jamah, je pridrvelo v sobo okoli 12 častnikov in kadetov c. kr. 87 pešpolka, ki je sedaj v Divači na vajah. Ne meneč se za dame so si začeli slačiti od dežja mokre jopiče in ko so se vsedli okoli mize so pod vodstvom znanega brežiškega germana Schmidta ( iz Brežic) začeli peti nemške puršovske pesmi in razbijati s komolci po mizi. Mi smo ostali mirni in si prihranili stvar za javnost. Radovedni pa smo, če bo gospod polkovnik, ko to zve, na enak način posvaril mlade gospode, kot se je to zgodilo gori omenjenim trem prostovoljcem.

**Iz Radeč pri Zidanem mostu:** Kaj pa ko bi naš župan, trški predsednik in cestni odbornik enkrat ogledal brv pod trgom. Saj ni treba, da bi prišel v salonski suknji in s slamnikom - širokokrajnikom. Kar po domače naj naredi. Videl bo, da morajo ljudje hoditi pol kilometra daleč, če hočejo priti do prvega mostu, ki drži čez potok. Če ima oča Jaka čas za čukarske »špase«, naj si ga vzame tudi za gospodarske potrebe.

**Na pošto v Zidani most** je prišel za asistenta neki Zwölfpoth. Možic ne zna nobene slovenske besede. Ali res ne bode konec izzivanju od vladne strani. Bo treba napeti druge strune!

**Slovensko pevsko društvo »Vranska Vila«** priredi dne 29. avgusta t. l. korporativni izlet z zastavo v Zagorje ob Savi ter sodeluje pri tamošnji sokolski slavnosti.

**Cesar je potrdil** izvolitev župana Jabornegga v Celju. Pravijo, da je Jabornegg šoštanjskemu Woschnaggu zelo soroden.

**Krepkega ženskega otroka** so našli 25. t. m. v farni cerkvi v Celju. Otroka, ki je okrog dva meseca star, je prevzela mestna občina celjska. Oglasila se je pa že neka gospa, ki hoče vzeti otroka za svojega.

**Županska zveza** se je ustanovila dne 22. t. m. v Dutovljah na Krasu. Predsednik je tomajski župan gosp. Vran, podpredsednik pa podžupan komenski, gosp. I. Švara.

**Na živinozdravniški visoki šoli na Dunaju** je podeliti 9 štipendij po 600 K. Dve se podelite s 1. oktobrom 1909, sedem pa s 1. januarjem 1910. Prosilci morajo vložiti svoje prošnje s potrebnimi izkazili pri rektoratu c. in kr. živinozdravniške visoke šole na Dunaju do 30. oktobra t. l.

**»Zagrebški proces in evropsko javno mnenje«.** Pod tem naslovom je izšla v Parizu brošura, v katero so poslali prispevke ljudje svetovne slave; srečavamo se z mnogimi od njih povsod, kjerkoli se gre za boj proti krivici. V brošuri najdemo med drugimi sledeča imena: Björnson, Brandes, Novikov, Kropotkin, Denis, Lombroso Masaryk itd. Ch. Loisseaux pravi v brošuri na nekem mestu: »Avstrija se ne spreminja; ne spremeni se nikdar . . . Ni zmožna starati se; ali se pomlaja? Dvomi se o tem. Vidimo, da se iz naročja muselmanskega sveta poraja nov svet, liberalen, človekoljuben, željen reforem — vsaj po svojih idejah. Tam se je rodila stranka, smer, ki ima pravico na ime »Mladoturki«. Na obzorju še ni videti stranke »Mlade Avstrije« . . .«

**Krvoločna podlasica.** Vsled zajezitve Gruberjevega kanala je nastalo v strugi vse polno mlakuž, pri katerih se zbirajo cele trope podgan, ki se gostijo z raznimi ostanki, katere je naplavila voda. Tako so se tudi včeraj popoldne motili z neko rečjo v suhi strugi dve podgani. Kar se pojavi izza grmovja vitka, živahna in čedna živalica s precejšnjo belo liso na oprsju. Hipoma je spregledala situacijo in v par elastičnih, mojstrskih skokih je bila pri podganah, ki sta preplašeno zacvilili, ugledavši svojega smrtnega sovražnika. Toda podlasica se ni zmenila za to tarnanje, ampak hladnokrvno se je zakadila v najbližnjo glodalko ter ji po bliskovo pregriznila žilo na vratu. Ravno tako naglo je izpustila svojo žrtev ter planila za drugo podgano, ki je vsa zmedena bežala proti sredini struge, kjer ji nenadoma velika luža zapre pot. Toda brez pomisleka se zakropi v vodo, hoteč si s plavanjem oteti življenje, pa tudi podlasica ni bila nič počasnejša in hajdi za njo! Kmalu sta bili skupaj; vnel se je ljut, a kratek boj, v katerem je podlasica na svoj znani način zmagala. Splavala je na suho, poravnala si svoj kožušček ter izginila na obrežju, ker se je približala tropa otrok, ne da bi zamogla svoje mrtve žrtve še enkrat natančneje pregledati.

**Mestna posredovalnica za delo,** stanovanja in službe bo v ponedeljek dne 30. t. m. zaradi snaženja uradnih prostorov za stranke zaprta, na kar se občinstvo opozarja.

**Nesreča.** Ko se je predsinočnjem peljal po Dunajski cesti 55letni tesar Anton Zorman iz Male vasi, je pripeljal iz Lehnerjevega dvorišča hlapec Anton Wobak, ki je Zormana s konjem podrl in ga na nogah znatno poškodoval.

**Čigava sta psa?** Zatekla se je rjava lovska psica z dolgo dlako, košatim repom ter ima sprednje noge spodaj bele. Psica je brez znamke ter je dresirana. Lastnik jo dobi nazaj pri gospodu Adolfu Grazerju na Francovem nabrežju št. 7, I. nadstr. Tudi v Spodnjo Šiško št. 121 se je zatekel majhen rjav jazbečar z znamko št. 501.

**Delavsko gibanje.** Včeraj se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 20 Hrvatov, 25 Macedoncev in 10 Slovencev, nazaj je prišlo pa 20 Hrvatov.

**Najdene stvari.** Blagajnični ključi so bili najdeni v Kamniku v Samčevem predoru. Kdor jih je izgubil, naj se oglasi v trgovini Skala v Kamniku.

**Zatekel se je** kanalček, katerega dobi lastnik v trafiki na Sv. Jakoba trgu.

**Nova gostilna.** Gospod Fr. Kavčič je, kakor je razvidno iz našega inseratnega dela v svoji hiši na Privozu št. 4 otvoril gostilno. Že oseba g. Kavčiča jamči za izborno jed in pijačo in točno postrežbo, bodi torej nova gostilna toplo priporočena.

**Celotni orkester »Slovenske Filharmonije«** koncertira jutri v hotelu »Tivoli« od 5. do pol 8. zvečer pod vodstvom koncertnega mojstra gosp. Markuzzija, od 8. do 10. pa pod vodstvom kapelnika g. Talicha. Vstop prost.

## Razne stvari.

* **Zidarji stavkajo.** V Parizu je stopilo v stavko 4000 zidarjev, ker podjetniki nečejo opustiti akordnega dela.

* **Pasteurjev zavod** v Parizu dobi v kratkem 56 milijonov frankov zapuščine po umrlem bogatašu Osirisu. Kakor se je sedaj izkazalo, je bil zavod na robu propada.

* **Kotel eksplodiral.** V Bordeauxu je dne 25. avgusta eksplodiral v neki tovarni kotel, ki je porušil celo poslopje. 28 delavcev je zelo nevarno opečenih, mnogo jih pa leži pod razvalinami.

* **Eksplozija v tovarni za patrone.** V tovarni za patrone v Budimpešti, ki je last tvrdke Manfred Weiss, se je zgodila včeraj velika eksplozija. 17 delavcev je poškodovanih.

***Samomor duhovnika.** V Szilagyballi na Ogrskem se je ustrelil župnik Sigmund Nagy v srce. Vzrok je baje revščina.

* **Zlato v Rusiji.** V transbajkalskih provincijah je zavladalo pravcato razburjenje, ker se je našlo že več zlata. Delavci, ki so gradili neko železniško progo, so pustili delo in šli za zlatom. Kakor se pripoveduje, so našli zlata v vrednosti 1000 rubljev.

* **Nravnost med Nemci.** Berolinska policija ima zopet mnogo posla z nemškimi »moralisti«. Proti lastniku nekega restavranta se je namreč uvedla preiskava radi sovodstva. Izkazalo se je, da je dajal enoletnim prostovoljcem v najem sobe, v katerih so le - ti prirejali takozvane »Schönheitsabende«. Kratkočasili so se s petimi deklicami v naravni Evini obleki.

* **Zastrupljenje z rumom.** V Vörösvaru blizo Budapešte prodaja tamkajšnji konsum svojim članom razne potrebščine. Dne 25. avgusta so si kupili delavci več ruma v zaprtih steklenicah. Vsi delavci, ki so pili dotični rum, so zboleli na zastrpljenju. V teku 48 ur jih je sedem umrlo. Proti konsumnemu društvu se je uvedla preiskava.

* **Papež prodaja cerkveno državo?** Milanski dnevnik »Perseveranza« poroča iz Rima, da z ozirom na finančne težave Vatikana predlagajo prelatje papežu, naj sklene z Italijo v vprašanju papeževe države modus vivendi na ta način, da bi od laške države sprejel (seveda, ne da bi opustil svoje stališče v tej zadevi) letno rento, ki jo je Italija l. 1871 dovolila papežu v t. zv. garancijskem zakonu. Doslej papež še ni vzel nobenega od 39 obrokov, ki znašajo vsi skupaj 137 milijonov lir. To bi se seveda prileglo!

## Telefonska in brzojavna poročila.

**Razpust češkega deželnega zbora?**

**Praga,** 27. avgusta. »Čech« javlja, da je ministrski predsednik baron Bienerth sklenil razpustiti češki deželni zbor, ako se mu ne posreči akcija glede sporazuma med Čehi in Nemci. To vest potrjujejo tudi drugi češki listi.

**Napadena Ljubljančanka.**

**Reka,** 27. avgusta. V ulici Governo stanuje 26letna Marija Mestek, doma iz Ljubljane. Radi nekih ljubavnih afer je živela Mestek že dlje časa v hudem sovraštvu z 19letno tovaršico Antonijo Vosilla. Včeraj popoldne sta se sovražnici slučajno srečali na ulici. Vosilla je potegnila dolg nož in navalila ž njim na svojo nasprotnico. Zadala je Mariji Mestek globoko rano v pleča, da so jo morali nezavestno prepeljati v bolnico. Vosillo je policija aretirala ter jo izročila sodišču.

**Združenje jugoslovanskih naprednih strank.**

**Zagreb,** 27. avgusta. Predlog, naj bi stopile slovenske, hrvatske in srbske napredne stranke med sabo v čim najtesnejši kontakt, pozdravljajo v vseh hrvatskih in srbskih naprednih krogih z velikim navdušenjem. Predsednik hrvatske napredne stranke, poslanec dr. Ivan Lorković sestavlja načrt za enotno delovanje vseh jugoslovanskih strank. V kratkem se obrne dr. Lorković oficialno na slovenske naprednjake in srbske samostalce s vprašanjem, ako so voljni sodelovati pri akciji. Razume se, da se je nadejati povoljnega odgovora. Nato se ima takoj pričeti s pripravljalnimi deli za skupni shod vseh jugoslovanskih naprednih strank, ki se ima tekom prihodnjega leta vršiti v **Ljubljani** kot za tako prireditev najpripravnejši točki. Na tem shodu se ima med drugim ustanoviti **narodni svet** vseh jugoslovanskih naprednih strank.

**Radi ponarejenega zapisnika.**

**Zagreb,** 27. avgusta. Kakor smo že javili, se je včeraj vršila tu razprava o tožbi preiskovalnega sodnika dr. Košutića proti »Obzorovemu« odgovornemu uredniku Gršković, ker je »Obzor« tožitelju očital, da je v pravdi Dijanušić kot sodnik l. 1901 ponaredil zapisnik. Gršковića je zagovarjal dr. Hinković, tožiteljev zastopnik pa je bil dr. Horvat. — Dr. Hinković je predlagal, naj se zaslišijo kot priče Fran Kolar, Fran in Luka Dijanušić, dr. Valenteković in dr. Magdić. Senat je ta predlog odbil ter sklenil, da se imajo o aferi prečitati samo sodni zapisniki. Obravnava je bila popoldne odgodena, da se izpopolni material.

**Zopet eksplozija v Pešti.**

**Budimpešta,** 27. avgusta. V tovarni petrolejske delniške družbe se je danes dopoldne prigodila strahovita eksplozija. V kotlu, obsegajočem 2 hektolitra se je vnel bencin ter eksplodiral. Na pokrovu kotla sta delala dva monterja, ki sta sfrčala v zrak in nato padla v goreči plin. Oba sta na opeklinah umrla. Ranjenih je bilo več oseb.

**Vseslovanski kongres v Sofiji.**

**Sofija,** 27. avgusta. Kakor je znano, se je letos na slovanski konferenci v Petrogradu sklenilo, da se prihodnje leto skliče vseslovanski kongres, in sicer v prestolnici Bolgarske — v Sofiji. Ta sklep je pozdravila bolgarska javnost z velikim zadoščenjem in slovanski krogi na Bolgarskem so takoj pričeli z intenzivnim delom in z obširnimi pripravami za kongres, ki se ima vršiti meseca maja 1910. Na čelu vse akcije stoji »Slavjansko družestvo«. To se je obrnilo na mestni občinski svet s prošnjo za materialno podporo. — Mestni občinski svet je na to prošnjo v svoji zadnji seji sklenil, da dovoli za vseslovanski kongres 50.000 levov podpore.

**Novi topovi za Srbijo.**

**Solun,** 27. avgusta. Srbija se pogaja s parobrodno družbo »Mesaggerie maritime« glede prevoza novih topov in vojnega materijala preko Marselja v Solun.

**Nezadovoljnost v turški armadi.**

**Cargirad,** 27. avgusta. V armadi je v zadnjem času jelo opasno vreti in sicer radi nove uredbe častniških služb. General Šukri paša bi moral biti po tej novi uredbi degradiran na mesto polkovnika, čemer pa se protivi z vso silo, češ da tudi generalisimus Šefket paša nima več službenih let kot on. Vzpričo te afere sta med vojaki nastali dve stranki: ena odobruje odredbo vojne oblasti, druga pa zagovarja Šukri pašo.

**Zeppelin na poletu v Berolin.**

**Friedrichshafen,** 27. avgusta. Zjutraj ob 4. uri 40 minut se je zrakoplov Zeppelin št. III. dvignil v zrak. Priplul je v bližino Norinberga, kjer se bo najbrže moral spustiti na zemljo, ker se mu je polomil eden izmed strojev. Torej se je ponesrečil tudi drugi Zeppelinov polet v Berolin.

---

»Kaj — ti ga še zagovarjaš?« je zakričal in vstal s stola ter se oprl ob mizo. »Ti se ga upaš pričo mene zagovarjati? Kaj ne uviditš, kakšen sum mora to v meni vzbuditi.«

»Evzebij — kako moreš tako govoriti?«

»Govorim resnico. Morda bom moral dati svoje življenje, da operem tvojo čast — ali vse bolj vidim, da si me varala, da ljubiš tudi ti Mihaela, da si me izdala.«

Pomosno je vstala Renata. Izgledala je popolnoma mirno. Kakor otroka je potisnila Evzebija od sebe in nazaj na njegov stol.

»Zdaj boš mene poslušal,« je rekla z resnim, zapovedujočim glasom. »Mogoče, da zaslužim mnogo očitanj, ali tega ne zaslužim. Nisem te varala in nisem te izdala. Nikdar nisem nobenemu moškemu na svetu rekla besedo, ki bi ga opravičevala misliti, da ga ljubim. Ti veš, da govorim resnico in da nikdar ni prišla čez moje ustnice neresnična beseda. Ti me zdaj dolžiš, da sem te varala, a vendar veš in, če si pošten, moraš to tudi priznati, da sem ti bila vedno vdana, da sem te vedno spoštovala in te imela rada vzlic razliki v starosti. Nisem ti delala sramote in zato zavračam s preziranjem tvoje obdolžitve.«

Kadar je Renata tako nastopila, je bil Evzebij brez moči, kajti vedel je vendar, da Renata ne izreče nikdar neresnične besede. Iz njenega ogorčenja je spoznal, kako hudo jo je razžalil in ko se je ponosno odvrnila od njega, ko je odbila roko, ki jo je stezal proti nji ter hotela oditi iz sobe, tedaj se je Evzebij baron Benalja prestrašil, da ga zapusti za vedno.

Renata — ne beži od mene — ostani pri meni — odpusti mi — prosim te — odpusti mi — saj sem ves blazen — saj ne vem kaj govorim — odpusti mi, saj te ljubim tako neskončno — —«

Padel je pred Renato na koleni in prosil novič:

»Odpusti mi, Renata, saj te ljubim čez vse — čez vse —«

»Bog mi je priča, da ti odpuščam od vsega srca,« je mehko rekla Renata in solze so ji stopile v oči.

Nagnila se je k Evzebiju, da bi mu pomagala vstati. Hotela ga je prijeti pod ramo.

». . . ljubim . . . čez vse . . . je jecljal stari mož in v tem trenotku padel na tla.

»Jezus . . . Evzebij . . . ne umreti . . . ne umreti,« je kričala Renata. Z močnima rokama je dvignila moža in ga stisnila k sebi. »Evzebij . . . ali slišiš . . . Evzebij . . . govori . . .«

Vse klicanje je bilo zaman, Evzebij baron Benalja je bil mrtev.

(Dalje prihodnjič.)

miselnosti in prave demokracije, to je pravega nacionalizma.

Temeljno načelo klerikalizma je avtoriteta in tradicija; klerikalcem je krepost pokoriti se višjim in jim služiti.

Skušnja nas uči, da klerikalci ne delajo ničesar na svojo roko iz sebe. A znano je nam tudi, da oni tako pri nas kakor zlasti na Slovenskem ne vodijo politike, ki bi ne bila v duhu visokih avstrijskih krogov. In ako oni prehajajo iz regionalizma na slovenski nacionalizem, a iz tega na slovensko-hrvatstvo in jugoslovanstvo, ima tudi to svoj posebni namen in svoj posebni pomen.

Jasno je, da niti slovenski ali vsaj kranjski klerikalizem ne more v Avstriji mnogo pomeniti.

Politično, z ozirom na veliko politiko v monarhiji in izven nje ne pomenja sam po sebi naravnost ničesar.

Pokazalo se je, da hrvatski klerikalizem ne uspeva, ker je nesposoben in brezmočen s svojim furtimaštvom, s svojo propalostjo prelatov in s svojim separatizmom. Treba je torej, da prevzame slovenski klerikalizem, ki je že pokazal dokaj energije, organizatorne sposobnosti in ekspanzivnosti, vodstvo tudi na Hrvatskem.

To ima za dunajsko politiko tudi posebno važnost: Slovenski klerikalizem je avstrijski in popolnoma zanesljiv ter ni infiltriran po raznih državnopravnih formulah in tradicijah.

Znano je, da delujejo dunajski krogi že od nekaj časa sem tiho, ali vztrajno na to, da bi vzgojili zlasti na jugu države neko »pravo in čisto avstrijsko slovanstvo.«

V tej smeri delujejo zlasti v avstrijskem Primorju in po slovenskih pokrajinah.

Boječ se privlačne sile prave hrvatske nacionalne in državnopolitične ideje trudijo se obenem, da to idejo kompromitirajo in popačijo, trudijo se, da na Hrvatskem ne zavladajo privlačne razmere, marveč da ostane politično življenje na Hrvatskem še nadalje neznosno.

Vse tožbe o razmerah na Hrvatskem izrabljajo v svrho, da Hrvate izven Hrvatske in Slovence preplaše, jih odvrnejo od Hrvatske ter jih prisilijo k temu, da priznajo, da je v Avstriji vendarle vse bolje, da je vse bolj sigurno in bolje urejeno.

Slovenci ali bolje rečeno klerikalci se imajo tudi Hrvatom pokazati, da se da pod Dunajem zlasti v gospodarskem oziru bolje uspevati, kakor v avtonomni Hrvatski.

In evo v zvezi s tem se pojavi vzklik slovenskih klerikalcev: »Slovenija je preozka! Združimo se v krščanskem socializmu!«

Vzpričo komentarja, ki smo ga podali, in vzpričo novih okolnosti, ki so nastale, postaja stvar dokaj jasnejša.

Na Dunaju uvidevajo, da se s separatizmom ne da več uspešno operirati. **Zato so pričeli že računati z močjo ideje narodnega edinstva.**

Zato so opustili idejo pokrajinskega partikularizma, zato so jeli pospeševati, seveda samo teoretsko, idejo zedinjenja čistega hrvatstva na Hrvatskem, zato sedaj favorizirajo idejo slovensko-hrvatskega edinstva, a jutri se bodo zavzemali že za vso Jugoslavijo.

Toda pod enim pogojem: **da bo temelj tega ujedinjenja klerikalizem, reakcija** in vse ono, kar imenujemo v tradicionalnem smislu »avstrijanščino«.

Vse, kar se temu protivi, je »veleizdaja«, je »nelojalno«, je »centrifugalno«.

Piemont tega prvega ujedinjenja pa naj bo — Slovenija in njen klerikalizem!

O namenih te akcije govoriti, bi bilo odveč: to bi bilo ujedinjenje v Frankovem smislu, ujedinjenje brez neodvisnosti, brez svobode in brez samozavesti. Z idejo edinstva se hoče izigrati ideja svobode in svetlobe.

Vsaki reakciji je dobro došlo edinstvo, a sovražnica je vsake svobode.

Vsaki reakciji so bolj po godu večje grupacije, ker to bolj omogočuje centralizacijo, toda samo v slučaju, ako je obenem pokopana težnja za svobodo.

A klerikalizem je ona kislina, ki raztvarja svobodo, klerikalizem je ona motika, ki seka ob korenu svobode.

To bi naj bilo jasno in vsikdar pred očmi vsem narodnim in svobodomiselnim duhovom med nami južnimi Slovani.

Na bojni klic slovenskih klerikalcev bi morali odgovoriti vsi mi slovenski, hrvatski in srbski narodni in svobodomiselni ljudje: **Združimo se!**

Naj klerikalci s svoje strani podero vse pokrajinske, vse historične narodne plotove, naj se združijo!

**Mi storimo isto, v kolikor tega dosedaj še nismo storili!**

Potem bo za večne čase odstranjen provincializem in separatizem in narod bo ujedinjen.

Razdeljen bo v dva tabora, toda ne več radi borbe za edinstvo, marveč radi borbe za vsebino, za cilje in smeri, radi borbe za temelj tega edinstva.

To bi bil vsekakor zdrav in velevažen korak naprej v našem narodnem življenju.

---

# Sint duces in omnibus!

(S Štajerskega.)

Ko je leta 1889. dr. Mihael Napotnik postal škof v Mariboru, je izdal latinsko pisan pastirski list duhovnikom svoje škofije, v katerem jim je priporočal, naj si pridobivajo znanost cerkveno in posvetno; posvetno zato, da bodo voditelji v vseh rečeh (»ut sint duces in omnibus«).

Vemo, da je vlada škofu Napotniku ob nastopu njegove službe v najizdatnejši obliki, ki je sploh mogoča, povedala, da ne želi, da bi škof svoje duhovnike vzgojeval v narodnjake. To se pravi glede škofove osebe same, naj on sam ne bo narodnjak, naj ne pospešuje slovenskih narodnih teženj.

Škof je deloval po želji vlade in postal je zato tajen svetnik.

Škofovo delovanje se vidi od zadnjih volitev v državni in dež. zbor. Duhovniki so voditelji štajerskoslovenske politike, voditelji tudi novih naprav štajerskih Slovencev na gospodarskem polju.

Častilakomni sedanji poslanec Korošec je l. 1901 začel izpodkopavati tla slovenskim deželnim poslancem. Ob novem letu 1903 sta dva profesorja celjske slovenske gimnazije, ki sta sedaj voditelja nove »Ljudske posojilnice v Celju«, začela očiten boj proti dr. Dečku v »Slov. Gospodarju«, katerega vodi posl. Korošec prej ko slej.

K predzadnjim volitvam za okrajni zastop celjski opat vsled grdega vetra od Drave ni smel iti volit in nek drugi duhovnik, ki je znan škofov ljubljenec — morebiti njegov naslednik? — je prigovarjal Slovencem, naj pustijo celjski okrajni zastop Nemcem. Prezrla sta takrat pač agitator in njegov navdihovatelj, da prehod okrajnega zastopa v nemške roke škoduje tudi cerkvi. Zato so leta 1907 ob novih volitvah v omenjeni zastop glasovali duhovniki in tudi celjski opat s Slovenci.

Volitve v državni zbor l. 1907 so razbile »slogo« štajerskih Slovencev in jim dale štiri klerikalne in tri druge poslance.

Da v Savinski dolini ni bil voljen kandidat duhovnikov, speklo jih je nad vse. Da je Robič propal ob koroški meji, to so lažje pretrpeli, ker jim za Robiča ni in so ga nalašč ponujali takemu okraju, kjer so vedeli, da ne prodere. Korošec ni hotel tekmeca in nadzornika.

Za prihodnjo državnozborsko volitev v Savinski dolini je treba nabrati volilen zaklad in tega naj bi dala »Ljudska posojilnica v Celju«. Njeno načelstvo je prav tako sestavljeno, kakor cerkvena predstojništva. Razen duhovnikov sami poslušni in pokorni cerkveni ključarji. Načelnik profesor veronauka Cestnik, njegov namestnik profesor Fon, vsi drugi pokorne duše. Nadzornik opat Ogradi, kanonik dr. Gregorec, župnik Zdolšek, drugi so zvesti verniki.

Dr. Gregorec, soustanovitelj posojilnice v Vojniku, si je napravil svojo posojilnico pri Novi Cerkvi, v Petrovčah imajo zdaj dve novi, v Št. Petru ob Savinji tudi dve, povsod po eno klerikalno. V Gornjem Gradu so klerikalci ustvarili novo posojilnico, ki naj slabi in ako more, uniči obstoječe posojilnice v Gornjem Gradu, na Ljubnem in v Mozirju. V Šoštanju je nastala Raiffeisnovka proti stari posojilnici in — Maribor ima tekmovalko stari slovenski posojilnici po prizadevanju spokorjenega prof. Verstovška.

Povsod se Slovenci cepijo. Na Svatopolkove besede sinovom se ne misli. Vse gre na drobno, vse moči se izrabljajo v boju zoper brate, samo da bi duhovniki bili — duces in omnibus!

Sedanje politične onemoglosti štajerskih Slovencev je kriv, če tudi ne sam, — škof Napotnik. On sicer pušča svojim duhovnikom »slovenstvo«, trpi pa obenem, da razdirajo prejšnje pridobitve štajerskih Slovencev in da vsled tega niso narodnjaki, kar je vlada želela in naročila škofu Napotniku, ko je začel pasti svoje ovčice.

Poslanec Korošec jo je s svojim govorom proti ministru grofu Stürghku neozdravljivo polomil, isto se je zgodilo nasproti ministru Hochenburgerju. Vlada si veselja mane roke, da ima Napotnikova škofija take poslance. Napadi škofovih slug na poslanca Robleka in druge so pa vredni samo pijanih propalic. Škof Napotnik bi imel moč in oblast, da uvede nastop svojih duhovnikov v dostojne meje. Ne stori pa tega ne in v divjanosti ljudstva kriv je — škof Napotnik.

Prijatelji naroda ne morejo pritrjevati škofu in njegovim duhovnikom. Boj se utegne zato obrniti na stran, ki bo škofu najmanj mila.

## Češki deželni zbor.

P r a g a, 27. avgusta. »České slovo« poroča, da je posl. Choc dobil danes povabilo od ministrskega predsednika Bienertha na konferenco v ministrskem predsedništvu tikajočo se češkega deželnega zbora. Konferenca bo 9. septembra. Čuje se, da so tudi predsedniki drugih deželnozborskih klubov dobili slična povabila.

## Češke šole na Dunaju.

D u n a j, 27. avgusta. Poslanca Velich in Slama sta bila danes radi čeških šol v naučnem ministrstvu in sta protestirala proti naredbi tega ministrstva. Ko sta prišla v tej zadevi tudi v češko krajansko ministrstvo, nista tam dobila ne ministra Žáčka, ne ministrskega svetnika in ne tajnika. V čeških krogih vlada radi tega veliko ogorčenje.

## Stoletnica bojev na Tirolskem.

D u n a j, 27. avgusta. K jutrišnji oslavitvi stoletnice bojev na Tirolskem se odpelje tudi cesar iz Išla. V Inomostu je za prihod cesarjev že vse pripravljeno. Cesar se bo odpeljal jutri zjutraj ob 9. uri v Inomost.

## Ogrska.

I š l, 27. avgusta. Cesar bo takoj po svojem povratku na Dunaj sprejel ogrskega ministrskega predsednika Wekerla, ki mu bo poročal o sedanjem stanju ogrske krize. Nato bodo sledile avdijence drugih ogrskih politikov.

---

B u d i m p e š t a, 27. avgusta. Danes je imel konzistorij aradske rumunske škofije sejo, v kateri se je soglasno sklenilo odkloniti izvršitev Apponyjeve naučne naredbe (vsled katere se mora tudi verouk prednašati povsod v madjarskem jeziku) in prepovedati katehetom pod disciplinarnimi kaznimi poučevati drugače, kakor rumunsko, ker je to oficijelni jezik škofije.

## Ministrska kriza na Srbskem.

B e l g r a d, 27. avgusta. Tako napredna, kakor narodna stranka vstraja na tem, da ministri, ki so njih pripadniki odstopijo. Če pride k temu, je padec koalicije zagotovljen.

B e l g r a d, 27. avgusta. Obe stranki sta prepričani, da bi popolnoma podlegli Pasičevemu vplivu, če bi ostali še delj časa v koaliciji. Zato jo hočeta zapustiti, da si zagotovita popolno svobodo. Govori se, da pride na površje zopet kabinet Pasič.

B e l g r a d, 27. avgusta. Za prihodnji torek so sklicane seje poslanskih klubov skupščine. Za slučaj, da poda demisijo celoten kabinet, bo kralj Peter v sredo poklical k sebi politike na posvetovanje. Demisija justičnega ministra je povsod vzbudila kar najslabši vtisk. Povsod žele, da se koalicija ohrani.

## Turčija.

C a r i g r a d, 27. avgusta. Odgovor Porte na kolektivno spomenico vlastij - pokroviteljic je dobilo včeraj laško poslaništvo v roke. Porta zagotavlja, da nima nobenih vojnih namenov in je le zahtevala od Grške pojasnil glede njenega vpliva na Kreti. Oba odgovora Grške sta zadovoljiva. Porta se zahvaljuje vlastem za posredovanje v zadevi zastav na Kreti. — Popoldne so se poslaniki vlastij pokroviteljic posvetovali o noti turške vlade.

## Maroko.

M a d r i d, 27. avgusta. Vkljub strogi časniški cenzuri piše Imparcial, da se je vnel upor sedaj tudi med nekim plemenom, ki biva južno od Kabilov in šteje približno 40.000 ljudi.

K a r t a g e n a, 27. avgusta. Napad na guruške gore oficijelno še ni konštatiran, ker stroga cenzura zadržuje vse novice. General Arizona je zasedel Pestingo.

**Vožnja zrakoplova »Z. III.«**

F r i e d r i c h s h a f e n, 27. avgusta. »Z. III.« se je vzdignil zjutraj ob 4. uri. Med neštevilno množico nastalo veliko navdušenje. Zrakoplov se je obrnil proti Aubendorfu, kamor je prispel ob četrt na 6. Ob 7. je plul nad Ulmom ter se je nato obrnil proti Nördlingenu. Ob četrt na 8. je plaval nad Geislingenom. Malo pred poldnem se je vsled dežja pokvaril stroj tako, da je deloval le še en motor. Zato se je spustil ob tri četrt na 12. zrakoplov k zemlji pri Ostheimu, da se stroj popravi. Ob polu 3. se je zrakoplov zopet vzdignil in je ob tri četrt na 5. končno dospel v Norimberk.

---

# Dopisi.

**Iz Austina, Nevada, Amerika.** Ker se le malokdaj kaj sliši iz naše druge domovine zatorej se jaz zopet nekoliko oglasim. Popisal vam bom, kako se nam slovenskim fantom godi v tej deželi. Dandanes je v Ameriki za delavca dosti slabše, kakor je bilo pred štirimi leti. Kdor je takrat prišel sem, je lahko dobil delo, kjer je sam hotel. Zadnji dve leti je pa vse drugače. Kdor zdaj pride v to obljubljeno deželo, pa nima nobenega svojega človeka, znanca ali prijatelja, si bolj želi smrti, kakor pa življenja. Koliko takih pride sem, ki imajo doma dobro posestvo ali dober zaslužek, tukaj pa ne morejo dobiti najslabšega dela. Ako nima denarja, da bi šel nazaj, postane v kratkem času baraba ali kakor jim tukaj pravijo tramp, kakoršnih je na tisoče v tej deželi. Marsikak kmet ima doma dobro posestvo, ki je nekoliko zadolženo, pa ga prime tista muha in hajdi v Ameriko! Pusti posestvo, otroke in ženo, pa gre v to amerikansko klavnico! Mnogo je tudi takih, ki imajo vse v redu in še denar v žepu, pa pridejo sem, da bi še več zaslužili. Toda pregovor človek obrača, bog pa obrne, se žal, le premnogokrat uresniči. Tako se je zgodilo z našim rojakom Francetom Semenom iz Podgorice pri Št. Jakobu, ki ima doma lepo domačijo, denar, ženo in otroke, pa je prišel semkaj, da bi si še več pridobil! Vesel in zdrav je šel v jamo kopat železno rudo, pa se je nad njim utrgala skala, ki mu je nogo zdrobila. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer so mu odrezali nogo. Zdravniki nimajo dosti upanja, da bi okreval. — Kdor hoče varčevati, ta tudi v domovini lahko nekoliko prihrani. Jaz se dostikrat kesam, ker sem šel v Ameriko, kjer slovenski fantje nimamo tega veselja, kot doma. Temu je pa vzrok največ to, da nimamo tukaj naših deklet, brez katerih bi bilo prav pusto na svetu. Na vse te stvari smo sicer že nekoliko pozabili, le kadar se vsedemo okoli majolčice, ki je z ječmenovcem natlačena, takrat nam take stvari bolj v spomin pridejo. Potem pa tudi tukaj katero zapojemo, seveda narodno; kadar ga imamo pa že precej v glavi, takrat je seveda vsaka dobra, tudi tista: Kranjski sin pije vin', če le d'narce ima. Končno moram tudi omeniti, da tukaj zelo pridno cerkve zidajo, še dosti bolj, kakor v Ribnici, zatorej take rojake sem vabim, ki bodo cerkvam pomagali. Duhovniški »kšeft« je še povsod najboljši. K sklepu pozdravljam vse čitatelje in čitalke »Slov. Naroda« želeč jim same dobre zabave!

**(Dalje v prilogi).**

---

čala, se mu je zasmejala in ga ogovorila:

»No, Francelj, ali ti je vroče? Nikar se tako ne sili z delom; nazadnje še oboliš lahko.«

Hlapec pa ji je kazal bele zobe in menil:

»O, saj se ne, saj ni nič vroče.«

Smejal se je mladi gospodinji, in videlo se je, da mu je všeč njeno lepo lice, njena visoka, močna postava.

Bilo je o svetem Kocijanu, in tedaj je šel Razpotnik s sosedi na semenj v Kranj. Majdka je ostala sama z novim hlapcem, zakaj drugi posli so bili nekje na polju. Mlada gospodinja se je vrtila po kuhinji in bilo ji je dolgčas. »Kje hodi neki Francelj?« se je hipoma spomnila in stopila na prag. Na svislih je nekaj šumelo, in tedaj se je spomnila, da zmetava hlapec seno raz voz. Šla je od druge strani po stopnicah na skedenj in tam je zagledala hlapca.

Stal je ves zaripljen, znojen in razpaljen v lica, na senu in z vilami ga razmetaval po svislih.

»Ha - ha - ha,« se mu je zasmejala, »kako ti je vroče. Ali ti ni?«

Obstal je v delu, in skoro je bil v zadregi, ko je zagledal svojo gospodinjo. Bilo ga je sram. Samo pokimal je z glavo.

»Presneto si močan,« je Majdka rekla dalje in zadovoljno ogledavala hlapca, njegov rdeči obraz in njega ve žilave, močne roke, s katerimi je vihtel in razmetaval velike kupe dišečega sena.

»Sem, sem!« Hlapec je hitel in si ni upal pogledati gospodinje.

Stopila je tik njega in prijela za vile.

»Počij si malo, saj vem, da si truden. In ves si moker, tako ti je vroče.«

S svojo mehko, polno roko ga je pobožala po licih, in hlapec je zamižal ter se hotel z roko nekako obraniti gospodinje. Zgrabil jo je nehote z roko za prsi. Majdka mu je iztrgala vile in ga stisnila k sebi.

»Kakšen si, Francelj; tak si kot vol. Ali še nisi imel nikdar rad nobenega dekleta?«

Hlapec se je zasmejal natihoma, in ves se je tresel, ko je čutil mlado gospodinjo v svojem objemu.

»Še nikoli, samo enkrat sem Tilkovo Franco udaril po licih.«

»Ti si pa res hud; ali boš mene tudi udaril?«

Smejala se je in ga vgriznila v uho.

»Ajs, to boli! Bom pa še jaz vas.«

Zdaj ga je Majdka prijela za vrat, odpela mu je srajco in ga zaščepetala po hrbtu.

Hlapcu je postalo črno pred očmi, stisnil je na vso moč k sebi svojo gospodinjo . . .

* * *

Kdaj je bilo — ni bilo baš dolgo nato, morda pet, šest mesecev, ko so se sosedje veselo nasmihavali županji Majdki.

»Ej, ej, zdaj bomo pa dobili kmalu mater županjo. Kaj ne, Majdka?«

»In očeta župana? Kaj ne, Tonče?«

»Ali pojdem jaz za botra? Jaz se ti prvi ponudim, županček.«

Mladi, drobni župan se je v vidni zadregi veselo smehljal, Majdka pa je sramežljivo rdela, obračala v tla oči, in mislila — kdovekaj, kdovekam? Morda na hlapca Francelja, ki je oral na njivi.

No, kdo se ne bi veselil? Spomladi — baš so cveteli zvončki, baš so rumenele trobentice, kakor bi se blesteli angeli, kakor bi prižigali sveče Veliki noči, tedaj je prišlo na Razpotju dete na svet. Tako krepko in jezno je zakričalo, da se je začudil župan Razpotnik.

»Ej, ej, kje le jemlje ta glas?«

In sosedje so se tudi čudili:

»Tonče, ta bo pa bolj močan kakor ti!«

»Seveda, seveda, mama so močni in veliki.«

In potem so nesli mladega pagana h krstu in obhajali veselo botrinjo. Jedli so pečene piške in pili vino, a hlapec Francelj si je zastonj oblizaval ustnice. Gnoj je kidal na dvorišču in mislil na tisto popoldne v svislih, na dišečim senu.

**Janez Grem.**

# Zadnji rodovine Benalja.

**Povest.**

**(Dalje.)**

S strahom v srcu je gledala Renata to staro truplo, ki je ležalo ob njenih nogah. Kako se je moglo to zgoditi. Spomnila se je, kar ji je zaupno povedal zdravnik tedaj, ko je Lenard Benalja prvič stopil pred svojega strica. Zdravnik je takrat opozarjal Renato, da ima njen mož srčno napako in da se ne sme razburiti.

Dobrih deset minut se Renata ni ganila od svojega mrtvega moža. Šele ko je do cela premagala grozo, in se zavedla popolnoma, kaj se je zgodilo, tedaj se je takorekoč požívila.

Pogladila je mrliču lice in mu poljubila roko.

»Hvala ti za vse, kar si mi izkazal dobrega,« so šepetale njene ustnice.

Pozvonila je, a nekaj časa se ni prikazal noben posel. Vsa hiša je bila zaradi smrti barona Evzebija tako razbujena, da nihče ni slišal zvonenja. Naposled je Renata vendar prizvonila neko žensko.

» Naj gre kdo naglo po zdravnika,« je ukazala Renata. »Ta čas ostanem jaz tu.«

»Ali Vas ne bo nič strah?« je vprašala služkinja. »Jaz bi se ne upala ostati sama z mrličem . . .«

»Mene ne bo strah,« je dejala Renata, »le opravite hitro«.

Renata se je vsedla kraj postelje in prijela svojega moža za roko. Zdaj ni imela druge misli, kakor da je bil ta mrlič njen prijatelj in skrbnik, ki jo je ljubil iz vsega srca in celo umrl z zagotovilom svoje neskončne ljubezni na ustnih.

Sama ni vedela, koliko časa je tako sedela zatopljena v to edino misel. Bila je že noč, ko je prišel zdravnik, ki je mrliča površno preiskal in potem izrekel Renati svoje sožalje.

»Pomoči tu ni nobene, milostiva baronica. Rajni je dobro vedel, da mora v kratkem umreti. Pomirite se baronica — pomislite, da moramo vsi umreti . . .«

»Mirna sem, ljubi gospod doktor. A zdaj sem sama na svetu. Nikogar nimam, ki bi mi šel na roko. Ali hočete Vi ukreniti, kar je za sedaj potrebno.«

»Vse Vam naredim, milostiva,« je izjavil zdravnik. »Vi ste trudni in potrebni vsaj nekoliko počitka. Saj ni mala stvar tak prizor, kakor ste ga danes doživeli . . .«

»Da, malo počitka sem res potrebna,« je pritrdila Renata in odšla iz sobe, ko je bila poklicala hišno ključarko.

## Starši slovenskih otrok!

**Te dni vpišete svoje otroke v šolo. S tem činom odločite bodočo usodo svojih otrok, ki postanejo po Vaši zaslugi koristni člani človeške družbe in dobri rodoljubi ali pa po Vaši krivdi brezznačajni brezdomovinci. Ohranite svoje otroke slovenski domovini, slovenskemu jeziku in slovenskemu narodu stem, da vpišete svoje deklice in dečke v slovenske šole! Ljubljanska občina ima celo vrsto najvzornejših šol z najboljšim učiteljstvom. Vse slovenske šole so bogato preskrbljene z modernimi učili. Za vse šole je nastavil občinski svet dva šolska zdravnika, ki bosta neposredno skrbela za telesni blagor šolske mladeži.**

**Zato ne odtujujte svojih otrok jeziku, ki je nam najkrasnejši in najsvetejši! Ne množite števila odpadnikov, ki so največji škodljivci našega milega naroda!**

**Slovenski otroci v slovenske šole!**

**V Ljubljani, 25. avgusta 1909.**

**Župan: Iv. Hribar l. r.**

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 28 avgusta.

+ **Kandidat Višnikar in učiteljstvo.** Ker »Slovennec« hujska učitelje zoper kandidata narodno-napredne stranke g. Višnikarja, znanega prijatelja in zagovornika učiteljstva, povdarjamo, da kandidat v svojem programu pravi doslovno: »Nujna in neizogibna je **uravnava učiteljskih plač.** Ako hočemo imeti dobro šolstvo, moramo imeti dobre učitelje. Dobre učitelje pa dobimo tedaj, ako jih času primerno plačamo. S preganjanjem in strahovanjem se ne bode izboljšalo učiteljstvo. Enake pravice vsem, ne glede na to, h kateri stranki pripadajo, ali k nobeni. Deželnim uradnikom so se plače prav izdatno izboljšale, pravičnost zahteva, da pride sedaj na vrsto učiteljstvo.« Učiteljstvu je pač predobro znano, da je napredna stranka odločno za regulacijo učiteljskih plač, da bi šlo »Slovencu« na limance. — Kaj sta pa storila poslanca učitelja Jaklič in Ravnikar za svoje kolege?

+ **Ljubljanski občinski svet tako, a deželni odbor drugače!** »Slovenec« se je silno razkoračil, ker je odbal mestni občinski svet zgradbo nove obrtne šole tvrdki Supančič in ne klerikalnemu ponudniku. Rohnel je, da je škandal in oškodovanje davkoplačevalcev, ako se zgradbena dela ne oddado najcenejšemu ponudniku. Prav! Vprašamo pa, ako velja to tudi za **klerikalni deželni odbor?** Poglejmo! Dne 10. t. m. je deželni odbor kranjski oddajal dela za popravo ceste Podrošt - Petrovo brdo v škofjeloškem okraju. Stroški so bili proračunjeni na 30000 K. Ponudbo je poslalo več sposobnih in solidnih podjetnikov, med temi tudi g. France Demšar v Zalem logu, župan v Sorici. Demšarjeva ponudba je bila za 16% nižja, kakor proračunjeni stroški. Ker je Demšar naprednjak, mu deželni odbor ni oddal del, dasi je bil najcenejši ponudnik, marveč je izročil popravo ceste klerikalnima ponudnikoma Janezu Kreku in Luki Marklju, **dasi sta bila za 10% dražja kakor Demšar.** Sedaj pa naj nam spoštovani »Slovenec« odgovori, ako smatra tudi to oddajo zgradbenih del za škandal in občutno oškodovanje davkoplačevalcev? Morda pa velja za deželni odbor druga morala, kakor pa za ljubljanski občinski svet? O sveti Alfonz Ligvori, bil si velik svetnik, a nič manjši premetenec!

+ **Naprednjakom ne dajajte kruha!** Tako kričita svojim somišljenikom v najrazličnejših varijacijah »Slovenec« in »Domoljub«. Da tako sistematično hujskanje in ščuvanje mora roditi sadove, je povsem naravno. Klerikalci so jeli, ravnajoč se po naukih svojega časopisja, dosledno izvajati načelo, da ni smeti dajati zaslužka in kruha nobenemu naprednjaku in naj je za delo še tako sposoben in zaslužka še tako potreben. Samo en zgled! Popravo ceste Podrošt - Petrovo brdo sta prevzela klerikalca Krek in Markelj. K Marklju je pretekli teden prišel sorodnik dveh delavcev, ki sta zaposlena v Ljubljani, ter ga vprašal, ako jih sprejme v službo. Markelj je odgovoril, naj takoj piše po nje, češ, da lahko nastopita službo vsak čas. Moža sta res prišla 21. iz Ljubljane z namenom, da 23. t. m. nastopita svojo novo službo. A ko sta prišla omenjeni dan na delo, je delovodja rekel starejšemu izmed njih: **»Vi in vaš sin pri nas nimata nobenega dela, zakaj vi ste član bralnega društva, vaš sin pa je vpisan pri Sokolih.** Če hočete kaj več izvedeti, pa stopite k poslancu Čoču.« Moža sta ponosno odšla, ne da bi se ponižala pred Čočem, ter se vrnila v Ljubljano. Tako delajo klerikalci. Mi naprednjaki smo dobri in mehkočutni, a vendar se bo tudi nam treba ravnati po načelu: Kakor ti meni, tako tudi jaz tebi. A če pride končno do tega, smo prepričani, da naša stranka ne bo tista, ki bo največ trpela v tej vsiljeni ji borbi!

+ **Pozor volilci pridobninske komisije.** V ponedeljek, dne 30. avgusta se vrši volitev III. razreda pridobninske komisije v dvorani »Mestnega doma« med 9. in 12. dopoldne. Kdor še ni oddal našemu zaupniku svojih glasovnic, naj voli osebno in zapiše na glasovnico gospoda **Ivan Kostevca,** trgovca v Ljubljani, Sv. Petra cesta, za uda; za namestnika pa gospoda Jos. Polaka, trgovca in Iv. Stritarja, kavarnarja oba na Sv. Petra cesti. Voliti je osebno ali pa glasovnico poslati po pošti; glasovnice morajo biti podpisane in priložena mora biti volilna poverilna listina.

+ **Razširjenje kraljestva Kristusovega na zemlji.** Našim bralcem in tudi še marsikomu drugemu gotovo še ni znano, kako se na najnovejši način razširja Kristovo kraljestvo na zemlji. Tudi mi nismo vedeli, dokler nismo dobili v roke »Amerikanskega Slovenca«, kjer beremo: »Škof Mc Faul pravi: Duhovniki naj bi se brez obotavljanja oklenili časopisov. Dajajte jim novic. Pripovedujte jim, kaj se godi v katoliških krogih (prav vsega jim ne smete povedati!) In temu dostavljamo **molitve polno (!)** vabilo: Pred vsem pošiljajte novice svojemu katoliškemu časopisu, ki se po svoje trudi namoč, pomagati vam pri delu za razširjenje kraljestva Kristusovega na zemlji.« — V Ameriki je to sredstvo prišlo v modo in tudi pri nas čujemo v klerikalnih listih omenjeno molitvepolno vabilo. Kristovo kraljestvo na zemlji se bo zdaj rapidno širilo, saj je novo sredstvo videti zelo uspešno, posebno če pogledamo kakega »Slovenca«, kadar se prav do tal izbljuje vseh fines, ki jih čuješ sicer samo v najbolj zakotnih beznicah.

+ **Volitev župana v Krškem.** Iz Krškega nam pišejo: Pri volitvi dne 27. t. m. je bil za župana izvoljen g. Ivan Jerman. Ker je bilo več kandidatov, je bila volitev precej burna, sicer pa je bil v prvo izvoljen g. dr. Tomo Ramih, ki pa je odklonil izvolitev. Podžupan bo g. Alojzij Gorenc ali pa g. Fran Geraldi, kar odloči srečka, ker imata enako število glasov. Če kdo misli, oziroma verjame, da je ves odbor napreden, se zelo moti. Še med svetovalci sta dva gospoda, ki sta pri zadnjih državnozborskih volitvah volila klerikalno. Počasu bodo vsi presedlali z malimi izjemami. — Vinarska zadruga v Ljubljani, ki je znana kot klerikalna, je kupila Gregoričevo posestvo v Krškem. Za to zadrugo je delal dosedaj najbolj liberalni gospod med občinskimi odborniki reklamo in agitiral za zadrugo. Pri volitvah občinskega odbora je dotični gospod hotel postaviti tukajšnjega g. župnika kot kandidata v I. razredu, toda samo dva sta si upala upreti tej nakani, in res je potem propadel. Časi se spreminjajo, kaj ne? Vendar pa mislimo, da se bodo gospodje vendar zbali blamaže, ki bi jo doživeli, ako bi presedlali.

+ **Le tako naprej!** V mariborskem »Slovenskem Gospodarju«,listu ljudstvu v pouk in zabavo, beremo to-le velezanimivo vest: **»Sv. Trojica v Slov. gor.** Letos je za nas res prav slavnostno leto. Najprvo smo imeli blagoslovljenje zastave naših veterancev, potem so nas obiskali prevzvišeni in presvetli knez in škof in delili v naši fari zakrament sv. birme. Na škapulirsko nedeljo pa se je ob velikanski udeležbi vršilo blagoslovljenje zastave tretjeredniške za svetotrojiško skupino; in zdaj prihodnjo nedeljo bodo peli prečastiti novomašnik p. Remigij Kogler, frančiškan iz dunajske provincije, svojo prvo sv. mašo v trojiški cerkvi. Delajo se velike priprave in kakor mi je en slavček natihoma razodel, se misli proizvajati latinska maša če Bog da z orkestrom. Bog živi našega prečastitega novomašnika in daj mu dočakati še tudi zlato mašo!« — Če Svetotrojičani ne pojdejo gorki v nebesa, potem naj se pa vrag obesi na prvo drevo! Naj še kdo reče, da Slovenci nismo srečen narod, sposoben za življenje!

+ **Nafarbani Nemci.** V spodnještajerskih nemških listih ni o Ljubljani in njenih slovenskih prebivalcih drugega kot samo obrekovanje. Proglasili so nas za roparje, morilce, ki ljubljanske Nemce in nemčurje kar žive cremo na ražnjih ter jih pobijamo ob belem dnevu. Tisti, ki bero »Grazer Tagblatt«, so bili že res v velikih skrbeh, kadar so imeli kaj opraviti v našem slovenskem mestu Ljubljani. Navadno so prišli vsi oboroženi od nog do glave, v vsakem žepu nabit samokres. Nekaj se je pa tem ljudem, predno so šli v Ljubljano vendar čudno zdelo: brali so namreč v imenovanem »Grazer Tagblattu«, da je pred ljubljansko kazino vsako nedeljo promenadni koncert, seveda Nemcem na čast in zabavo. To tem ljudem ni šlo v glavo z ozirom na preje povedano in šli so — dasi s težkim srcem — obiskat slovensko prestolico. Tu so uvideli, da so bili strašno nafarbani. Sicer jim ni nihče nič hotel v celem mestu, a tudi obljubljenega promenadnega koncerta pred kazino ni bilo, dasi so čakali nanj od jutra do dne vso nedeljo. Pa še kdo reci, da ne skrbe naši ljubeznivi nemški someščani z vso iskrenostjo za tujski promet v Ljubljani!

+ **Kakšnih duhovnikov ne marajo pri »Slovencu«?** Šentjakobski farani so za umrlim prelatom Ivanom Rozmanom hoteli dati v »Slovenca« inserat, kjer je bilo rečeno: »Ž njim (t. j. z Rozmanom) se je zopet skrčila že itak redka vrsta vzorduhovnikov, ki žive le svojemu poklicu!« »Slovenec« tega parteja ni hotel sprejeti zaradi citiranih besedi. Iz tega je jasno povsem, da **škof,** ki je vrhovni vodja klerikalne stranke in pod čegar patronanco izhaja »Slovenec«, **ne mara duhovnikov, ki žive le svojemu poklicu.** Politični podivjanci kakor Lampe in drugi taki tiči so mu ljubi in všeč, zato pa imamo v škofiji take razmere, da se gabijo dostojnemu človeku. Duhovnik, ki je vzor in živi le svojemu poklicu, je sovražen, zato je bilo vse, kar je »Slovenec« pisal te dni o rajnem Rozmanu, le **sama hinavščina in farizejstvo.**

+ **20. september naj bo narodni praznik!** Somišljenik nam piše: Dne 20. septembra bo leto, odkar sta padli nedolžni narodni žrtvi. Nedolžnima žrtvama mora ohraniti narod trajen spomin, zato predlagam, naj se 20. september proglasi za naroden praznik in naj se ta dan zapro vse trgovine v Ljubljani. Za dostojno praznovanje tega dne se naj sestavi poseben odbor, v katerem bi naj bili zastopani vsi sloji. — Priporočam slovenski javnosti ta nasvet v uvaževanje!

+ **Pačenje slovenskih imen.** Dr. Eger, vodja kranjske nemškutarije — kot sinu slovenske matere mu to jako pristoja — nesramno pači slovenska imena. V rokah imamo njegovo pismo, kjer je imenovana Prešernova ulica »Preschernagasse«. Tako pačenje slovenskega imena Prešernovega si enkrat za vselej prepovemo, pošti pa svetujemo, naj pisma s takimi spačenimi besedami na naslovu vrnè odpošiljatelju! Dr. Eger nam ne bo pačil slovenskih imen, to si lahko zapomni.

+ **Obrekovalci na delu.** Ptujski nemškutarski »Štajerc« in klerikalna mariborska »Straža« sta nesramno napadla gospo dr. Tavčarjevo. Prvi ji očita, da je nosila frankfurtarski trak, »Straža« pa pravi, da je dr. Tavčarjeva gospa kot voditeljica naprednih Slovenk hodila na protestantovska predavanja Chraskega v »Mestni dom« ter ji očita, da je s tem činom delala med slovenskim ženstvom reklamo za nemško lutersko vero. Eno kakor drugo je **ostudna laž.** Dr. Tavčerjeva gospa ni nikdar nosila takega traku in je pripravljena vsako denarno svoto darovati v kak naroden namen, če se ji dokaže, da je kdaj nosila frankfurtarski trak, ko je vendar še pri toaletah gledala nato, da se niso barve frankfurtarice nahajale na njih. Dobrota je sirota, pravi pregovor in ta rek se je obistinil tukaj: gospa dr. Tavčerjeva je »Štajerčevemu« uredniku Linhartu storila toliko dobrot, zdaj jo pa v zahvalo ta človek blati v svojem umazanem listu. K sreči to blatenje ne doseže dr. Tavčarjeve gospe in ve vsak, kdor pozna njeno plemenitost in narodno zavednost, da je nemogoče pri njej kaj takega, kar ji je očital nehvaležneš Linhart. — Kar se tiče besedičenja »Straže«, je stvar ravno tako iz trte izvita. Gotovo je, kar vemo v Ljubljani vsi, da Chraska ni imel nobenega predavanja v »Mestnem domu« v Ljubljani. Imel je neka predavanja v bivšem »Katoliškem domu« in pri »Maliču«, a dr. Tavčerjevo gospo so ta predavanja ravno toliko mikala, kot vabljive in goreče prošnje škofa Bonaventure, ki je hotel napredno ženstvo zvabiti k sebi na neko klerikalno »predavanje«. Dr. Tavčarjeva gospa ima drugih važnejših poslov preveč, kot da bi hodila poslušat eksaltirane ljudi. Če so pobožni uredniki »Straže« pošteni ljudje, bodo preklicali laži, ki so jih zapisali o dr. Tavčarjevi gospe, če jih pa ne prekličejo, jim pa gre ime, ki smo ga dali na čelo te notice. Sicer si pa »Straža« in »Štajerc« lahko podasta roke, kadar gre neljube osebe napadati in blatiti: oba sta mojstra v tem.

+ **Za afrikanske zamorce** se pehajo zadnji čas gotove krščanske duše po Slovenskem. Zamorčkom se morajo rešiti duše, da jih ne pobere rogati hudič, ki ima luknjo pod kolenom, pravijo. Opozarjamo ljudi, kadar jih bodo te babnice nadlegovale z beračenjem, **da imamo Slovenci sami svoje zamorčke, namreč slovenske otroke ob jezikovni meji,** kjer jih grozi narodno uničiti Nemec in Lah. Za te zbirajte, tem dajajte podpore, ker so kri naše krvi. Za afriške zamorce naj pa skrbi papež in naj ne pošilja zbirateljem darov samih odpustkov, ki ga nič ne stanejo! Ali se afriški zamorci za nas kaj brigajo?

+ **Junaško maščevanje klerikalcev.** Ker niso narodne dame v Velikih Laščah sprejele belo oblečene takozvanih katoliških fantov, ko so šli k Sv. Gregorju zijala prodajat, kliče »Slovenec« k maščevanju proti — angeljčkom družbe sv. Cirila in Metoda. V kakšni zvezi so ti nedolžni angelčki s »katoliškimi« fanti. Tako maščevanje je skrajno hudobno in strahopetno. Po katoliški morali obrekuje pri tej priliki »Slovenec« tudi vrle narodne gospe in gospodične v Velikih Laščah, ki se žrtvujejo za sveto narodno stvar z nabiranjem za našo družbo. Fej katoliškim kavalirjem!

+ **Kamniški glavar Krese, deželni poslanec Lavrenčič in toča.** Iz kamniškega okraja nam piše priprost kmet: Znano je, da je toča napravila velikansko škodo v kamniškem okraju. V desetih občinah je uničila popolnoma vse pridelke in s tem spravila ubogega kmeta v jako obupen položaj. Pretekli teden sta prišla kamniški okrajni glavar Krese in deželni poslanec dekan Lavrenčič na naše stroške ogledovat si škodo. Iz njunega obnašanja smo spoznali, da sta se prišla iz kmeta norčevat. Okrajni glavar je opomnil: »Saj ni nobene škode«, dekan Lavrenčič mu je pa prav široko smeje se pritrjeval. Ko je neki kmet tako glasno rekel, da ga je glavar skoro gotovo čul, da ako bi bili mi Kočevarji, potem bi že kaj dobili, dejal je glavar: »Ako pojde kdo beračit, naj pride k meni!« Mi pa poznamo glavarja, da še ni nikoli nič dobrega za nas storil, zato tudi zdaj ničesar ne pričakujemo od njega kakor sploh od klerikalcev ne. Kmet, spametuj se že enkrat in pokaži jim vrata, kadar spet pridejo agitirat, da jih voliš. Na čukarski slavnosti v Kamniku si lahko opazil svoje dobrotnike, škofa, Lavrenčiča, Lampeta itd. z našim najboljšim prijateljem kamniškim nemškim okrajnim glavarjem, kako so se zabavali in pri tem najbrž ugibali, kako se bodo norčevali iz nas, ko pridejo na kmečke stroške se prepričat, v kakšen obupen položaj je prišel ubogi kmet. Kje je naš državni poslanec Krek? ali spi?

+ **Renegat Woschnagg in slov. klerikalci.** »Nar. Dnevnik« ponovno trdi, da »Straža« in »Slov. Gospodar« **zaradi denarja** nista hotela ničesar priobčiti o Woschnaggu in njegovi tožbi. Posredoval je baje klerikalec dr. Verstovšek.

+ **Štajerski deželni zbor** bo sklican v polovici prihodnjega meseca.

+ **Odlikovanje.** C. kr. deželnemu šolskemu nadzorniku g. Franu Levcu je podeljen red železne krone 3. razr.; profesorju na državni realki, dr. Josipu Binderju je podeljen naslov šolskega svetnika.

+ **Iz šolske službe.** Za prov. učiteljico pride v Koprivnik Štefanija Kasch; učiteljska kandidatinja Olga Jonke je imenovana za prov. učiteljico v Kočevju.

— **»Slovenskega Doma«** 7. številka je danes izšla z zelo zanimivo vsebino. Zlasti poučen je članek »Klerikalizem in klerikalna stranka.« Radi raznih ovir v tiskarni se je list tudi to pot zakasnil, čemur naj oproste cenjeni naročniki. Prihodnji teden bo list že lahko izšel ob času, tako, da ga bodo naročniki dobili že v soboto. Dopisnike prosimo, naj nam redno vsak teden pošiljajo poročila o raznih zanimivih dogodkih in novostih. Dopise naj nam pošiljajo najkasneje **do srede** zjutraj. Vsa poročila naj bodo **kratka** in jedrnata, ker dolgih dopisov iz ozirov na omejeni prostor v listu in z ozirom na ražnovrstnost, za katero moramo skrbeti pri vsebini, ne moremo sprejemati. Požrtvovalnim dopisnikom na Dolenjskem in Gorenjskem izrekamo svojo zahvalo z željo, da bi se vzbudili iz sna tudi **Notranjci,** ki nas sedaj z dopisovanjem zelo malo podpirajo.— Uredništvo »Slovenskega Doma.«

— **Telovadno društvo »Sokol II.«** ustanovi s ponedeljkom 30. t. m. telovadbo za obrtni naraščaj, kateri bode telovadil vsak ponedeljek in petek od pol 8. do pol 10. ure zvečer. — Cenjeni starši, trgovci in obrtniki pošljite svoje otroke, odnosno vajence v **sokolsko** telovadnico, da bodo čili in krepki ter stali nekoč na braniku mile nam slovenske domovine. Na zdar!

— **VI. redni letni občni zbor akad. fer. društva »Prosveta«** bo v soboto, dne 4. septembra t. l. ob 8. zvečer v levi dvorani hotela »Ilirija« s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedništva. 2. Poročilo odbornikov. 3. Poročilo podružnic in odsekov. 4. Poročilo zastopnikov »Prosvete« v upravnem odboru Simon-Gregorčičeve knjižnice in čitalnice. 5. Poročilo preglednikov. 6. Volitev predsednika, odbornikov, namestnikov in preglednikov. 7. Sprememba pravil. 8. Samostojni predlogi. 9. Slučajnosti. Pozivljamo člane, da se udeleže občnega zbora polnoštevilno. Vabijo se tudi starešine in prijatelji društva. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala.

**Odbor »Prosvete«.**

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je poslala podružnica družbe na Uncu 1100 K t. j. čisti prebitek veselice, kojo je priredila podružnica sv. Cirila in Metoda na Uncu skupno s podružnico v Cerknici. — Najiskrenejša zahvala marljivim in zavednim rodoljubom iz Cerknice in Unca! Živeli! — »Narodna Čitalnica« v Postojni je poslala mesto venca na krsto mnogoletnega člana gospoda Josipa Dekleva, veleposestnika v Postojni 20 K. Najiskrenejša zahvala!

— **Umetniška stran naših hiš,** vil, domače oprave, nagrobnikov itd. je še vedno nekaj, kar potrebuje korenite poprave. Po navadi so vse te stvari izgotovljene čisto šablonsko, brez vsakega umetniškega okusa. Umetniške načrtc za vse te stvari napravi popolnoma zastonj češki arhitekt, ki ta čas potuje po Slovenskem v svrho študij, povrniti mu je treba samo resnične troške. Popolnoma zastonj je pripravljen izvršiti torej vsakemu, ki se priglasi, načrte za hiše, vile, spomenike, nagrobnike, razne plane za opremo stanovanj, javnih prostorov, za predmete umetne obrti itd. — sploh za vse, kar spada v stroko arhitekture. Načrte izvede popolnoma in dovršeno v duhu moderne dobe z ozirom na stopinjo sedanje tehnike in s primerno uporabo oblik slovenskega izražanja in zunanjosti. Pri takih stvareh bo seveda treba večinoma ogleda na licu mesta in osebnega dogovora. Vse želje za bližje informacije naj se blagovolé naslavljati na adreso V. M. Zalar, uredništvo »Slov. Naroda«.

— **Razpisano je** mesto skriptorja na c. kr. dijaški knjižnici v Ljubljani. Prošnje je vložiti potom podrejenega službenega mesta do 25. septembra 1909 na deželno vlado v Ljubljani.

— **Prva slovenska doktorica medicine** ga. dr. Eleonora Jenkova omož. dr. Groyova se po daljši odsotnosti zopet mudi na Slovenskem, in sicer na Bledu v vili svojega očeta g. dr. Ljudevita Jenka.

— **Iz Grahovega v Črni gori** je poslal našemu listu razglednico rojak

---

Počasnih korakov je šla v svojo sobo in se vrgla na zofo. Tu se več ni bilo treba premagovati in zatajevati, tu je mogla svobodno dati duška svojim čustvom.

Razjokala se je; njena bolest je bila pristna.

Duša pokojnega barona Evzebija je mogla mirno počivati, zakaj Renata je žalovala po svojem možu iskreno. Ko bi njena bolest ne bila tako čista in iskrena, bi jo bila v tem stanju morala vsaj enkrat prešiniti misel, da je zdaj svobodna; nekako zadoščenje bi ji moralo biti, da ji zdaj ni treba več sile delati, da lahko svobodno posluša glas svojega srca in če hoče, se lahko tudi poroči z Mihaelom Kržinarjem.

Toda ta misel je ni spreletela ne enkrat in ne enkrat se ni domislila Mihaela Kržinarja, prav kakor da ga sploh ni na svetu.

Renata ni mislila, da je svobodna, čutila je samo, da je sama in zapuščena.

Njene misli so bile neprestano pri umrlem možu.

Spominjala se je njegovega glasu, njegovega vedenja, da, spominjala se je med solzami tudi njegove vlasulje.

Največkrat ji je prišlo v spomin, kako je njen pokojni mož vedno le želel, da bi mogel postati mlad zaradi nje in za njo.

Naslednje jutro je že vsa Ljubljana vedela, da je Evzebij baron Benalja umrl nagle smrti. Vsa hiša je bila polna znancev, ki so prišli kondolirat.

Temnih pogledov, prepaden in razdražen je stal med drugimi tudi Lenard baron Benalja.

Vsi upi njegovi so se v tej noči podrli, vsi načrti in računi so mu bili prekrižani.

»Prezgodaj, vsaj štirinajst dni prezgodaj ga je hudič vzel,« je sam pri sebi govoril Lenard.

Tako lepo in dobro je bilo vse napeljano. Kržinar je na Lesnem brdu — Renato bi bili pripeljali tja — Evzebij bi v svoji jezi nad to sramoto svoji ženi ničesar ne zapustil — nego vse meni — jaz bi bil spravil Rudečega Jakoba na višala, Ogulina v ječo in bi bil vzel gospo Terezijo Ahčinovo ... Zdaz je ves ta lepi načrt pokvarjen.«

Lenard bi bil rad govoril z Renato na samem. Morda je ugibal, bi se ji mogel vsiliti za oskrbnika njenega imetja ali celo za tolažnika. Toda Renata je bila napram Lenardu skrajno malobesedna in hladna in se ga je očitno izogibala. Še toliko ni mogel Lenard izvedeti, če je Evzebij zapustil oporoko.

(Dalje prihodnjič.)

197. številka. V Ljubljani, v ponedeljek, 30. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta 12·—, četrt leta 6·—, na mesec 2·—; v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, na mesec 1·90.
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.
Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:
za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta 13·—, četrt leta 6·50, na mesec 2·30; za Nemčijo: celo leto K 28·—; za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka.
Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Narodno-napredni volilci dolenjske mestne skupine!

### V torek, 31. t. m.

se bodo vršile v Vaši volilni skupini volitve poslanca za deže'ni zbor. Pozivljamo Vas, da pokažete tudi sedaj narodno in napredno lice dolenjskih mest in trgov.

**Kandidat narodno-napredne stranke je**

## Fran Višnikar,

**sodni nadsvetnik v Ribnici,**

mož, katerega so postavili za kandidata sporazumno z „Izvrševalnim odborom narodno-napredne stranke“ Vaši zaupniki. Nadsvetnik **Fran Višnikar** je dolgoleten, zvest pristaš narodno-napredne stranke in star parlamentarec, kateremu so dolenjski volilci že pred leti izkazali svoje zaupanje in ga poslali i v državni in deželni zbor. Skazal se je vrednega tega zaupanja in zavedajoč se svoje poslanske dolžnosti je dve leti v državnem in štirinajst let v deželnem zboru vestno zastopal koristi svojih volilcev.

Pozivljamo Vas, da pridete 31. t. m. vsi, ki čutite narodno in napredno, na volišče in oddaste svoje glasove nadsvetniku **Franu Višnikarju,** ki bo, zvest svojemu programu, zastopal narodno in napredno misel.

**„Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke“.**

## Deželnozborske volitve v dolenjskih mestih in klerikalci.

Klerikalci razglašajo v sobotnem »Slovencu«, da se ne udeleže jutrišnje nadomestne deželnozborske volitve v dolenjskih mestih in trgih.

Utemeljujejo svojo neudeležbo s tem, da vobče ne priznavajo, da bi bile volitve razpisane na zakonitem temelju.

Po njihovem mnenju bi namreč v mestni skupini morali voliti vsi tisti kmetski občinarji, ki spadajo pod dotično mestno ali tržko občino kot tako, ne pa samo volilci, ki stanujejo v dotičnem trgu ali mestu v ožjem smislu.

Seveda je to naziranje povsem napačno in krivo.

Določbe deželnega zakona so sicer v tem oziru dokaj nejasne, kakor so vobče v tej stvari nejasni deželnozborski volilni redi tudi po drugih deželah.

A pri nas na Kranjskem, kakor tudi po drugih deželah na primer na Štajerskem, se je določba glede volilnih upravičencev v mestni skupini tolmačila vedno tako, da imajo v mestni kuriji volilno pravico samo tisti, ki spadajo v okoliš dotičnega mesta ali trga, ne pa oni, ki stanujejo v izvenmestnih ali izventržkih podobčinah, katere tvorijo skupno z mestom ali trgom eno politično upravno občino.

Da je bilo to tolmačenje popolnoma pravilno in v duhu zakona, dokazujejo številne razsodbe v tem oziru upravnega sodišča, ki je najvišja instanca za interpretacijo zakonov.

Ni še dolgo tega, ko se je to sodišče v kamniškem slučaju izreklo povsem decidirano, da je klerikalno naziranje krivo in v zakonu nevtemeljeno.

V Kamniku so že opetovano skušali klerikalci vtihotapiti kot volilce v mestno skupino volilne upravičence iz kmetskih podobčin, ki spadajo pod politično upravno občino Kamnik.

Stvar je končno prišla pred upravno sodišče in to je kot edina za interpretacijo merodajna oblast razsodilo, da oni občinarji, za katere so se potegovali klerikalci, nimajo volilne pravice v mestni skupini.

Stvar je torej res iudicata!

Vprašanje je, zakaj predstavljajo sedaj klerikalci zadevo kot še definitivno nerešeno?

Na to ni težko odgovoriti.

Klerikalcem je v dolenjskih mestih in trgih prekislo. Vedo dobro, da so dolenjska mesta nepremagljiva napredna trdnjava, v kateri nima klerikalna misel prav nobene zaslombe.

Ako bi tu postavili svojega kandidata, bi se samo blamirali, ker bi ta kandidat gotovo propadel kakor je dolg in širok.

Klerikalci torej nimajo v dolenjskih mestih in trgih prav nobene zaslombe. Tega se sramujejo priznati. Zato se delajo kakor tisti lisjak, ki mu je grozdje viselo previsoko, a je rekel, da ga zato ne mara, ker mu je prekislo.

Pravijo, da se ne udeleže volitve zato, »ker ne priznavajo, da bi bile volitve razpisane na postavnem temelju.«

To je res izgovor, ki drži kot pribit.

A zdi se, da se klerikalci sami zavedajo, da je tak, da mu nemara ne bodo verjeli niti njihovi, sicer notorično precej omejeni klerikalni backi.

Zato ga komentirajo in razlagajo s celo legendo.

»Slovenec« piše tako-le: »Deželni zbor bo sklepal, ali se Višnikarjeva volitev sploh odobri ali ne. V oblasti deželnega zbora je, da to volitev tudi razveljavi . . . Deželni zbor se bo moral izreči o pravilnosti volilnih imenikov in s tem poseči v vprašanje, ki so ga v prejšnjih letih, v dobi Heinovi, nalašč tako zmešali, da je velik del volilcev, ki bi morali brez vsakega dvoma voliti v mestni skupini, izpuščen iz imenikov. **Stvar je bila že pred upravnim sodiščem, a glavno besedo bo govoril vendarle deželni zbor kot zakonodajna in samoupravna oblast.«**

Tako pisati more samo popolen ignorant, kompleten norec ali pa političen slepar najhujše vrste.

Res je, da ima deželni zbor pravico razveljaviti kakšno izvolitev, toda zato mora imeti — **zakonite razloge.** Da bi pa kak mandat razveljavil samo zaraditega, ker dotični izvoljeni poslanec ni po volji klerikalni deželnozborski večini, to je popolnoma izključeno, ker še vendarle hvala bogu živimo v — pravni državi.

Demagogija najhujše vrste in ostudno politično sleparstvo pa je, ako se trdi: »Upravno sodišče je sicer že razsodilo, vendar pa stvar še lahko naš klerikalni deželni zbor postavi na glavo.«

V Avstriji smo sicer že globoko padli, toda tako daleč še vendar ne, da bi klerikalci bili nad zakoni in da bi zakoni za klerikalce ne veljali.

Sicer pa je res, da bi se naši klerikalci ne strašili nobenih protizakonitosti, ako bi bili v vsakem oziru neomejeni gospodarji in v tem oziru je veleznačilen izrek nekega višjega uradnika pri tukajšnji deželni vladi, ki se je izrazil, da se mu zdi, kakor da bi na Kranjskem sploh ne veljali več zakoni, odkar sede v deželnem odboru ljudje kakor dr. Lampe in drugovi. O tem bomo natančneje spregovorili pri drugi priliki.

## Kdo odločuje v deželnem šolskem svetu?

V letu 1908. meseca maja razpisano je bilo nadučiteljsko mesto na novozgrajeni šoli v Igavasi pri Ložu. Za to mesto prosil je učitelj, ki je služboval v Starem trgu pri Ložu 16 let in ki je na to mesto čakal celih 10 let. Bil je edini prosilec, ker so vsi njegovi bližnji in daljni tovariši vedeli, da to mesto po vseh božjih, cesarskih in človeških postavah edino le njemu pripada, ker je že popred 5 let poučeval na ekspositurni šoli v Pudobu, kamor so zahajali učenci šolskega okoliša Igavas. Vse ondotno ljudstvo, vsi višji in nižji sloji so ga sploh smatrali že za nadučitelja ondotne nove šole. Istotako je bil tudi on prepričan, da nihče drugi službe ne dobi nego on, zlasti, ker je bil edini prosilec. Toda učitelj je obračal, krajni in deželni šolski svet pa sta obrnila. Tamošnji krajni šolski svet, na čelu mu ondotni župni upravitelj, s katerim se je zvezal celo tamošnji nadučitelj proti svojemu tovarišu (drugače nista Bog zna kakšna prijatelja toda tukaj sta se našla), kateri nadučitelj je baje bil celo krstni boter prosilčevim otrokom, vložil je proti imenovanju tega učitelja protest. Okrajni šolski svet ga je kot dobrega in vestnega učitelja vzlic temu soglasno najtopleje priporočal, vendar deželni šolski svet tega ni vpošteval, ampak je zahteval od krajnega šolskega sveta fakta, zakaj protestira proti imenovanju. In res našel je krajni šolski svet, recte župni upravitelj s pomočjo svojega zaveznika nadučitelja 5 točk reci: pet grehov nad ubogim, preganjanim učiteljem. Ti »grehi« so pa tako malenkostni in tako neznatni, da mora biti ta učitelj zelo popoln, ako mu niso mogli očitati drugih in večjih nego so ti peteri, ki so jih v dolgi dobi 16 let na njem našli, ko so vse njegovo življenje skozi in skozi precenili ter ga na najfinejšem situ prerešetali. Med temi grehi je eden ta, da je bil prosilec hud političen agitator (ali ni bil Jaklič nikoli? Op. stavca) in da si je lansko zimo roko zlomil, ko je na ledeni cesti spodrsnil. Čujte napredni učitelji, da si nobeden ne zlomi roke ali noge, drugače ga bode deželni šolski svet disciplinoval. Imenovani učitelj se je moral seveda radi teh grehov zagovarjati ter je vsa ta očitanja tako temeljito zavrnil in ovrgel, da ni bil v nobeni disciplinarni preiskavi radi tega. Dokaz temu to, da ga je deželni šolski svet vzlic tem ovadbam imenoval za nadučitelja na drugem mestu. Toda čujmo dalje! Deželni šolski svet ga vendar ni imenoval za ono mesto, ampak mu prošnjo s pristavkom vrnil, da se služba vnovič razpiše, ne da bi navedel vzrok tej odredbi. Prosil je imenovani učitelj vnovič, a izmed drugih značajnih učiteljev zopet nihče. Ko so klerikalci videli, da se zopet nihče ni oglasil, so pozvali baje brzojavno nadučitelja - Slomškarja Bajca iz daljne Banja loke, naj vloži prošnjo. Ta je seveda to storil ter je kajpada tudi mesto dobil, dasi je mnogo mlajši in precej slab učitelj kako pravijo; tudi je bil že v Ameriki, kjer je po hotelih snažil čevlje. (Sedaj jih bo lahko župniku in kaplanom, ker ima prakso. Op. stavca). Okrajni šolski svet je predlagal prvega prosilca, ki ga pa dež. šolski svet seveda ni vpošteval. Pa kaj je to deželnemu šolskemu

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

XII.

Mihael Kržinar je energično poskrbel za varnost na Lesnem brdu. Rokovnjači so bili ravno napadli njegov grad in odgnali nekaj živine. Mihael je za dobro plačilo dobil dovolj ljudi, ki so bili pripravljeni iti ž njim na vojno zoper rokovnjače. Oborožil jih je in jih razdelil na več čet, ki so deloma stražile grad, deloma pa iskali v gozdih rokovnjačev.

Toda odkar je bil Mihael sam na Lesnem brdu, se ni prikazal noben rokovnjač v bližini gradu. Rudeči Jakob, ki je vodil rokovnjaško četo, je videl, kdaj se je pripeljal Mihael na Lesno brdo in ustavil je svoje napade na gradič, saj so imeli samo namen, izvabiti Mihaela iz Ljubljane v gozdno samoto. Zdaj je čakal, da izpolni Lenard svojo nalogo.

Čakal je že več dni in postajal nestrpen, ker je dobival vesti, da se odpravljajo vojaške čete na lov na rokovnjače. Moral je svojo četo razdeliti na male skupine, da so se laglje skrivale in nadzorovale cesto, po kateri se je imela pripeljati baronica Renata. Toda ni je bilo, pač pa je končno Rudečega Jakoba odposlanec, ki se je vsak dan oglasil v Ljubljano, prinesel vest, da baronice Renate ne bo, ker je njen mož nenadoma umrl.

»Torej je Lenardov krasni načrt padel v vodo« se je škodoželjno smejal Rudeči Jakob. »Tako lepo si jo je izmislil. S silo bi bil baronico odpeljal — njen mož in vsi ljudje pa bi bili mislili, da je ušla k svojemu ljubimcu — mi bi pa bili obema pomagali na drugi svet, in Lenard bi bil podedoval veliko premoženje svojega strica. Res krasen načrt. Sam zlodej je moral vtakniti svoje kremplje vmes in pomagati baronu Evzebiju, da jo je odkuril s tega sveta, predno smo mogli Lenardov načrt izvesti«.

Odposlanec je prinesel obširno pismo Lenarda Benalje. Rudeči Jakob je pismo temeljito preštudiral. Izvedel je poleg tega, kar mu je povedal že odposlanec, samo še to, naj nujno napade Lesno brdo in skrbi, da spravi Mihaela Kržinarja zanesljivo iz sveta.

»Če ti uteče, so vsi moji upi uničeni« je pisal Lenard, »zakaj kakor hitro se vrne Kržinar živ v Ljubljano, postane Renata njegova. Maščeval bi se mu sicer lahko tudi pozneje, ali s tem bi mi ne bilo dosti pomagano.«

»Seveda, seveda« se je rogal Rudeči Jakob, »saj denar je vender veliko večjega pomena, kakor samo maščevanje. Če bi morala Renata žalovati še po svojem ljubimcu, bo imel Lenard najlepšo priliko postati njen tolažnik . . .«

Rudeči Jakob je bil vesel, da se čim prej odkriža teške naloge, ki jo je bil prevzel, kajti vojaške čete, ki so se zbirale v Polhovem gradcu, so mu delale velike skrbi. Zato je takoj razposlal svoje ljudi, naj skličejo posamične rokovnjaške čete na dogovorjeno shajališče in je tudi sam zapustil skrivališče, kjer se je mudil v zadnjih dneh.

Mihael Kržinar je bil tisti dan dobil od svojega očeta pismo, z naznanilom, da je baron Evzebij Benalja nagloma umrl.

Pol ure pozneje je že odjezdil v Ljubljano. Jezdil je tudi mimo skrivališča Rudečega Jakoba, a ta je bil s svojimi ljudmi že zapustil ta kraj. Šele čez več dni je Mihael izvedel, da so rokovnjači tisto noč po ljutem boju zavzeli Lesno brdo in poklali več ljudi. »Vsakega, kdor jim je prišel v roko, so vprašali, kje da je Mihael Kržinar. Ker je vsak rekel, da je odšel, rokovnjači pa tega-niso verjeli, so vsakega teh nesrečnikov ubili. Naposled pa je prišla pomoč in rokovnjači so se morali umakniti. Užgali so pač poprej Lesno brdo, a ljudje so ogenj pogasili.

Mihael pač ni slutil, kake naklepe so kovali rokovnjači proti njemu. Ko je odjezdil v Ljubljano, ga je navdajalo tako veselje, kakor ga ni še nikdar čutil. Rekel si je sicer da to njegovo veselje ni pošteno in plemenito čustvo, a premagati tega veselja vendar ni mogel. Ni se pa veselil, da je Evzebij Benalja mrtev, veselil se je samo, da je Renata sedaj svobodna.

»Mislil sem si, da prideš, makar če razdenejo rokovnjači ves grad« je dejal stari Kržinar, ko je pozdravil sina. »Naročil sem tudi, da pripravijo večerjo zate. Kar sedi.«

»Torej je res —?«

»Da, da, Evzebij baron Benalja je mrtev. Prav hitro je opravil.«

Stari Kržinar je obširno in natančno povedal vse, kar mu je bilo znano o vzrokih Evzebijeve smrti. Stari Kržinar in pokojni Benalja se nista marala, a stari Kržinar je bil pravičen mož in je znal ceniti izredno odločnost in vnemo, s katero se je Benalja v kavarni zavzel za čast svoje žene.

Molče je Mihael poslušal gostobesedna pripovedovanja svojega očeta, in ko je ta končal, je le vprašal za večerjo.

»Ti moreš v takem slučaju najprej vprašati za večerjo?« se je začudil stari gospod. »Mislil sem, da me boš vprašal, kaj naj zdaj storiš?

»Kaj naj storim? Zdaj je vender čas za večerjo.«

»Ne odgovori tako bedasto« se je razlutil stari Kržinar. »Zdaj je Renata vdova in torej ni nobene ovire, da se ž njo poročiš. Nič se ne čudi. To je vender čisto naravno. Renata je brez dvoma najlepša in najboljša žena v Ljubljani. Omikana je, resna, ponosna in značajna — prav žena po mojem srcu.«

»Oče« je veselo vzkliknil Mihael in krepko objel starega gospoda. »Kaj res tako mislite, ali se le šalite.«

»Lej ga — kaj bi se šalil. Dokler je živel baron Evzebij je bila tvoja ljubezen do Renate prava nesreča zanjo in zate. Bal sem se, fant moj, da ti uniči ta ljubezen mladost in veselje do življenja. Zato sem delal z vsemi silami na to, da bi se oženil s Terezijo Ahčinovo, ki je vesela in bogata ženska. Zdaj, ko je Evzebij mrtev, storiš najbolje, če zasnubiš Renato. Boljše žene, kakor je ona ne moreš dobiti.«

»To je res — ali zdaj ni še čas o tem govoriti. Evzebij Benalja niti še pokopan ni.

»Moj bog, ali naj mar jokam za njim? Star je bil; njegov čas je potekel, naj v miru počiva, kar nas je živih pa smemo vendar računati s tem, da je izginila ovira, ki je ločila tebe in Renato.«

svetu mar, samo da je Slomškar, pa je najboljši učitelj! Ko je ljudstvo zvedelo, da njegov ljubljeni učitelj zopet ni imenovan, je bilo silno razburjeno. Začeli so nabirati po vsi okolici za njega podpise ter odposlali na deželni šolski svet prošnjo naj vendar onega imenuje, ki si ga ljudje žele. Podpisali so se najbolj zagrizeni klerikalci. Najboljše pri tem je to, da se je celo en ud krajnega šolskega sveta podpisal, ki je preje podpisal protest proti imenovanju. Tu se vidi, s kakšnim terorizmom so delali klerikalci v krajnem šolskem svetu. Ko je prišla mati dotičnega delavca, kj ie podpise nabiral v župnišče po vsakoletno miloščino, nahrulil jo je župni upravitelj z besedami: »Letos ne dobite nič, ker je vaš sin za tistega učitelja okoli hodil.« Kakor rečeno bila je večina podpisov od klerikalcev in marsikateri se je jezil, ker ni dobil pole v podpis. In to se potem imenuje volja ljudstva! Naj gre danes eden v kako vas okoli Igavasi in slišal bo kako najzagrizenejši klerikalci kolnejo župnega upravitelja, nadučitelja in predsednika krajnega šolskega sveta, ki so jim vrinili nadučitelja proti njihovi volji. Nihče ga ne mara in nikdo ga ne spoštuje. Da se umakne svojim preganjalcem mu ni seveda ostalo drugega nego prositi proč dasi bi bil tako rad ostal v kraju, kjer je bival celih 17 let, kjer so ga vsi ljubili in spoštovali, kjer mu počiva ljubljena žena in dragi otročiči. Prosil je za nadučiteljsko mesto v Loškem potoku, ki je je seveda tudi dobil. Meseca aprila je bila razpisana nadučiteljska služba v Grahovem pri Cerknici. Na prigovarjanje udov tamošnjega krajnega šolskega sveta možakov - veljakov-poštenjakov je vložil ravno istî učitelj tudi prošnjo za to mesto, ker so mu razmere bolj znane, ker je kraj lep in blizo železnice. Izmed 6 prosilcev bil je pri krajnem in okrajnem šolskem svetu predlagan, toda vzlic temu zopet ni bil imenovan in sicer zato, ker je gospod župnik nahujskan od starotrških podpihovalcev stavil svoj seperatni predlog. In tisti katerega je on predlogal, je bil imenovan. Ali ni to škandal prve vrste? Kdo nastavlja danes učitelje na Kranjskem? Odgovorite nam vi, ki delite pravico pri deželnem šolskem svetu! Odgovorili bomo mi: Klerikalni šolski sveti recte župniki, katerih predloge deželni šolski svet edino vpošteva in tudi vselej potrdi. Čemu so pravzaprav danes c. kr. okrajni šolski sveti? Po našem mnenju so isti pri sedanjem sistemu nastavljanja učiteljskih moči čisto nepotrebni. Njihovi predsedniki, nadzorniki, zastopniki učiteljstva in dež. odbora nimajo prav nikake veljave, ker njihovi predlogi ne pridejo pri dež. šolskem svetu čisto nič v poštev, kar smo iz navedenih dveh slučajev jasno razvideli. Razpisana učiteljska mesta se danes tako oddajajo. Fajmošter predlaga, okrajni šolski svet se ne vpošteva, dež. šolski svet pa fajmoštrov predlog potrdi in mirna Bosna! Živela taka pravičnost! Ali bode to še dolgo trpelo? Vederemo!

---

## Češki deželni zbor.

Dunaj, 28. avgusta. Čuje se iz češkega vira, da so bili h konferenci za dosego delavnosti češkega deželnega zbora povabljeni od Mladočehov: Pacák, Maštálka in Škarda; od agrarcev Udržal in Švehla; od radikalcev Baxa in Choc. Kramaža in Klofača niso mogli povabiti, ker sta oba v tujini.

## Tirolske slavnosti.

Inomost, 28. avgusta. Cesar se je odpeljal iz Išla zjutraj ob 5. uri; na vseh postajah ga je prebivalstvo navdušeno pozdravljalo. V Hallu se je vlak ustavil na pol ure. V Inomost je dvorni vlak dospel ob 6. zvečer; na kolodvoru so bili člani cesarske hiše, ministrski predsednik Bienerth, mestni župan itd. Po pozdravnih nagovorih se je cesar odpeljal v grad, kjer ga je pričakovala duhovščina, poslanci in uradništvo. Zvečer je bila serenada in razsvetljava.

Trident, 28. avgusta. Laškoliberalnim poslancem je bila prošnja za avdijenco pri cesarju odklonjena. Vsled tega so sklenila mesta Trident in Rovereto, da se slavnosti sploh ne udeleže. Oblasti so strogo prepovedale vsako demonstracijo proti slavnosti, ravnotako shod, ki naj bi se na njem manifestiralo za avtonomijo južne Tirolske.

## „Komenskega" šola v Poštorni

Breclava, 28. avgusta. Z ozirom na ministrsko naredbo, vsled katere se prepoveduje pouk v »Komenskega šoli« v Poštorni »vsled nedostatnih prostorov«, je sklenil poštorenski občinski odbor včeraj v svoji seji, da prepusti društvu »Komensky« za šolo za prihodnje leto štiri sobe v javni deški šoli (ki je seveda nemška) za 50 K letno od vsake šolske sobe.

## Razdor v socialno demokratični stranki v Trstu.

Trst, 28. avgusta. Bivši poslanec Pagnini je osnoval novo laško socialno - demokratično stranko. V oklicu čitamo med drugim sledeče: »Izstopili smo iz socialno - demokratične stranke, da pod boljšimi avspicijami kot internacionalni socialisti nadaljujemo svoje delovanje, ki meri na to, da se proletarijat vzgaja, in sicer k jasnemu umevanju svojih pravic in dolžnostij, k resni obrambi našega jezika, kulture in civilizacije in k izvojevanju svojih ekonomskih zahtev po principu razrednega boja.« Disidentje izjavljajo, da se tudi vnaprej drže brnskega programa in da hočejo dokazati, da prav interpretirani internacionalizem ne izključuje narodnosti, temveč vsebuje le zahtevo vzajemnega spoštovanja narodov. Nova stranka bo imela glasilo »L' azione sozialista«, tam bo obrazložen pobližje program.

## Ministrska kriza na Srbskem.

Belgrad, 28. avgusta. V ponedeljek bo podalo celokupno ministrstvo demisijo. Na čelo novega ministrstva bo stopil Pasić.

## Grška.

Atene, 28. avgusta. Ministrski predsednik Ralis je podal demisijo. Novo ministrstvo bo sestavil najbrže Mihalis.

## Maroko.

Madrid, 28. avgusta. Španci so po hudem boju zavzeli Tasagin.

Pariz, 28. avgusta. Iz Melile se poroča, da nameravajo Španci kmalu večjo akcijo. Sestavili so več čet kaznjencev in jih moderno oborožili. Te čete so pri zadnjem naskoku na guraške gore največ trpele.

## Kreta

Dunaj, 28. avgusta. Iz informiranih krogov se čuje, da so vlastipokroviteljice vzele odgovor Porte na znanje in izjavile, da je zadovoljiv. S tem ima kretsko vprašanje za sedaj svoj formalni konec.

Magdeburg, 28. avgusta. »Magdeburger Zeitung« javlja iz Londona: »Iz dobro poučenih krogov čujemo, da je pričakovati v najkrajšem času rešitve kretskega vprašanja na podlagi visoke odškodnine, ki jo bodo vlasti - pokroviteljice Turčiji garantirale. Rešitve je pričakovati, kakor hitro se notranji položaj v Turčiji umiri.

Carigrad, 28. avgusta. V Kaneji so prebivalci demonstrativno izobesili grške zastave, pridružile so se jim sedaj tudi mestne oblasti.

## Zeppelinov zrakoplov.

Norimberk, 28. avgusta. Popravljanje polomljenega motorja je zavzelo mnogo časa. Šele ob 2. uri 10 min. po noči se je zrakoplov spet vzdignil in odplaval proti Bayreuthu.

Bayrenth, 28. avgusta. Vožnja je šla od začetka dobro, nato pa je zrakoplov zašel in ni preostajalo drugega kot obrniti. Ob 7. uri zjutraj je »Z. III.« bil zopet nad Bayreuthom.

Lipsko, 28. avgusta. Ob 3. popoldne se je zrakoplovu spet polomil stroj. Nad mestom se je pokazal po 5. uri popoldne; v Bitterfeldu se je spustil zrakoplov ob četrt na 7. popoldne na tla. Pot v Berolin bo nastopil zrakoplov jutri zjutraj ob 8. uri.

---

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 30 avgusta.

\+ **Občinski svet** ima v torek, dne 31. t. m. ob šestih popoldne v mestni dvorani izredno sejo s tem-le dnevnim redom: I. Naznanila predsedstva. II. Finančnega odseka poročili: 1. O ponudbi Vaclava Kubelke za odkup neke stavbne parcele na stavbišču starega vojaškega oskrbovališča; 2. o prošnji »Prve graške delniške pivovarne« za prodajo nekaj mestnega sveta ob hiši št. 38 na Martinovi cesti. III. Šolskega odseka poročilo o izvolitvi tretjega zastopnika mestne občine v šolski odbor za obrtno-nadaljevalne šole. Ker je za točki pod št. II. dnevnega reda v smislu § 57. občinskega reda potrebna kvalifikovana večina, blagovole naj se gg. občinski svetniki seje polnoštevilno udeležiti.

\+ **Volilni shod v Krškem.** Dne 28. t. m. je bil v Krškem shod narodno - naprednih volilcev, na katerem je kandidat gosp. **Fr. Višnikar** razvil svoj program. Zborovalci so z navdušenjem pozdravili kandidata in obljubili, da pokažejo 31. avgusta pri volitvi, da mu popolnoma zaupajo.

\+ **Volilni shod v Kostanjevici** je bil v nedeljo, dne 29. avgusta ob 11. dopoldne, na katerem se je predstavil volilcem kandidat dolenjskih mest gosp. nadsvetnik Višnikar. Na shodu je bila večina volilcev in tudi dokaj kmetskega ljudstva. Program gosp. kandidata je bil soglasno sprejet.

\+ **Gosp. dr. Schegula in narodno - napredni program.** »Slovenec« pravi v uvodniku z dne 28. t. m. (št. 196), da se dr. Schegula nikakor ni hotel zavezati na liberalni program. Bodi »Slovencu« na uho povedano, da se v dogovorih med izvrševalnim odborom narodno - napredne stranke in med dr. Schegulo, zadevajočih njegovo eventuvalno kandidaturo, niti z besedico ni razpravljalo o programu narodno - napredne stranke, to zaradi tega ne, **ker člani izvrševalnega odbora itak poznajo dr. Schegulo,** dr. Schegula pa program narodno - napredne stranke. Dr. Scheguli se torej ni bilo treba niti zavezati na program narodno - napredne stranke, niti ga odklanjati.

\+ **Kranjski dekan Koblar zopet oživljen.** Precej let je imela javnost mir pred tem človekom, sedaj pa kaže, da je zopet prilezel iz svoje zimske luknje na politično polje. In ker ta človek ne zna drugega, ko hujskati, je moral zopet nastopiti kot hujskač. Kranjski meščani hočejo namreč napraviti kanalizacijo, ki bi jo izpeljali v Savo, božji namestnik pa že hujska Čirčane, da naj se upro nameravani kanalizaciji. Mesto Kranj bo moralo na svoje stroške napraviti Čirčanom vodovod, potem šele se bo smelo misliti na kanalizacijo.

\+ **Županska volitev v Krškem.** Piše se nam iz Krškega: V zadnjih dneh prinaša Vaš list iz Krškega dopise, ki nikakor ne odgovarjajo resnici, ampak so čisto navadna, skrajno nesramna mistifikacija, ki jo povzroča človek, o katerem je vse Krško prepričano, da ni zmožen o kaki stvari **trezno** soditi ali razsoditi. — O županskih volitvah tedaj to - le: Pri volitvi v občinski odbor smo odbili klerikalni naval v 3. razredu in izvolili napredne može. Volitve v prvem in drugem razredu so se vršile popolnoma gladko, ker nasprotniki sploh niso prišli v poštev. Samo v prvi razred je prišel neki malkontent, ki mu nobena stvar ni prav. Dotičnik je bil že drugje kot kak funkcijonar, a vsepovsod je prišlo do kakih nesporazumnosti vsled njegove osebe. — Županske volitve niso bile nikakor burne, kakor se dozdeva dotičnemu dopisniku. Dosedanji mnogozaslužni župan gosp. dr. Tomo Romih je iz posebnih razlogov odklonil zopetno izvolitev. Kako priljubljen je bil, kaže dejstvo, da so ga navzlic odpovedi zopet volili vsi odborniki razun dveh. Ko je nato dr. Romih zopet izjavil, da nikakor ne more prevzeti županstva, je bil izvoljen pri naslednji volitvi dosedanji podžupan gosp. Ivan Jerman, katerega je gosp. dr. Romih posebno priporočal, z velikansko večino glasov. O drugih kandidatih pa ni bilo, kakor se sanja dopisniku, resnega govora, ker tako solidarnega občinskega odbora ni kmalu, kakor je krški, če odštejemo že zgoraj imenovanega malkontenta, ki je hotel z nekim lastnim kandidatom zgago delati. Trditev dopisnikova, da so med občinskimi svetovalci klerikalni kimavci in da mislijo drugi z malimi izjemami presedlati (k izjemam šteje seveda dopisnik sebe) je največja podlost, s katero hoče dopisnik jemati pred svetom ugled poštenim in zavednim našim mestnim in kmečkim odbornikom. Dopisnik naj pride k prihodnji občinski seji, da ga bomo poznali in da mu povemo v bkr, da nesramno laže. — V najlepši luči se kaže **duševna revščina** dopisnikova v poročilu o vinarski zadrugi. Prvo, kar je storil odstopivši župan dr. Romih, je bilo, da je še isti dan sestavil pripravljalni odbor za ustanovitev **»Prve vinarske zadruge v Krškem«,** ki naj pomaga našemu dolenjskemu vinogradniku izpečati pridelke. Zadruga je pristopila **»Zvezi slovenskih zadrug«** v Ljubljani. Če s tem še ni zadostno označena barva tega krasnega podjetja, naj navedem iz pripravljalnega odbora nekoliko imen, ki naj pokažejo, da je zadruga res napredna, n. pr., Lenarčič, Gregorič, Globočnik itd. Vsi občinski odborniki, razun imenovanega nezadovoljneža, so takoj svoj vstop priglasili ter obljubili vse sile zastaviti, da bode zadruga krepko delovala. Kar dopisnik blede o vinarski zadrugi v Ljubljani, je samo dokaz njegove duševne jetike. Gregoričeva posestva seveda ni kupila ljubljanska vinarska zadruga, ampak to stori novoustanovljena »Prva vinarska zadruga v Krškem«. Vrhunec infamije pa doseže dopis, ako kdo pazno čita ono mesto, kjer je moči med vrsticami čitati, da je postal gosp. dr. Romih nekak klerikalni agitator in, da če še ni, da bo postal, ako se ne bo sramoval blamaže. **Smešnost te trditve pač ne zasluži niti ene besede v dogovor-** Ime dr. Romihovo je v slovenski javnosti pač v drugačni luči, kakor ga pa osvetljuje dopisnik. Toliko za sedaj, da javnost izve resnični položaj. K dopisu v »Slov. Narodu« z dne 25. avgusta, ki je skoraj gotovo istega izvora, bi imeli pripomniti še marsikaj. Nikdo ni pri »Sokolu« zahteval, da bodi novi občinski tajnik obenem kapelnik sokolske godbe, ker vemo, da je v Krškem nemogoče ustanoviti s tem denarjem (400 K), ki je naložen v hranilnici, pošteno godbo, ki bi ustrezala zahtevam. Kar trdi dopisnik o častnem in brezplačnem županskem mestu, mislim, da vsakdo, ki se količkaj potrudi kot župan, da opravlja svoje posle vestno in natančno, zasluži letnih 500 K. Končni resumé. Dopisnik naj se v bodoče bolje informira in naj ne tsrelja tako gorostasnih dopisniških kozlov. Sicer pa: »Blagor ubogim na duhu . . . . .« — Hrst. —

\+ **Volitev v pridobninsko komisijo IV. razreda** se vrši jutri v torek, dne 31. avgusta med 9. in 12. v dvorani »Mestnega doma«. Ker se bodo vsled nesporazumljenja glasovi močno cepili, prosimo volilce IV. razreda, naj oddajo svoje glasove sledečim gospodom: Za uda: Breskvar Fran, kajigovez in Kržišnik Emil, gostilničar; za namestnike pa: Krapež Milko, urar in Vojevič Vinko, gostilničar, vsi v Ljubljani. Voliti je osebno ali pa pravočasno poslati glasovnice po pošti. Glasovnice morajo biti podpisane in jim priložena poverilna listina.

\+ **Koroški »Avgust« je izvohal pri našem listu narodno izdajstvo.** In kaj je naš list tako strašnega zakrivil? Ker rabi po celem svetu običajni rimski koledar z imeni rimskih mesecev. Naš »avgust« je splašil koroškega Avgusta, ki pa laže, da je iz Vernberga, pač pa je najbrž v sosednjih Kostanjah znani klerikalni podrepnik Schwarz, kakor pove že ime. Dopisnik sicer pove, da še ni dolgo, ko je še krave pasel, a po njegovem svetovnem naziranju sodimo, da je prišel od krav že do volov in bikov. Ker mu tako smrdijo latinska imena mesecev, gotovo ne zahaja v cerkev, kjer se vse bere in poje latinsko. Iz vsega pa se vidi, kako divja strast je prevzela ljudi okoli »Mira«, da zgrabijo za vsako kost, ki jim jo vrže kak kravji pastir, samo da se zadirajo v naš list.

\+ **Ali je slučaj, ali namen?** — Znano je, da tvori goriški Kras trdo kost za goriško klerikalno stranko. Ne morejo in ne morejo napredovati in pri marsikaterih volitvah so se razletele klerikalne sile ob trdi kraški napredni skali. Misijoni so ostali brez vidnega uspeha. V zadnjem času so poskušali klerikalci z gospodarskimi napravami. Kakor poroča zadnji »Primorski list«, se bo vršila dober teden pred volitvami v splošnem razredu, namreč od 12. septembra pa do 20. septembra kanonična vizitacija in birma v devinskem dekanatu, h kateremu spada lep kos dolenjega Krasa. Ali je to slučaj, ali namen? Nadškof goriški dr. Sedej je lansko leto pristopil z okrožnico na goriške duhovnike odločno na stran goriških klerikalnih novostrujarjev in celo agitiral za veliko klerikalno manifestacijo in za mladeniški tečaj v Škofjeloki. Od takrat se ni prav nič izpremenil. Kakor rečeno, pojde en teden pred volitvami po Krasu birmovat in videlo se bo, če si je zapomnil zlate besede »Primorskega lista«, ki je pisal pred štirimi meseci, da nauki o volitvah ne spadajo v cerkev, pač pa edino le temeljiti govori o verskih resnicah.

\+ **Kakih sredstev se poslužujejo goriški klerikalci v volilnem boju?** — Klerikalna goriška lista »Gorica« in »Primorski list« sta prinesla v svojih zadnjih številkah senzacijonalno vest, da je Gabršček, predsednik narodno-napredne stranke na Goriškem, rekel na nekem socijalno-demokratičnem shodu, da od kmeta ni pričakovati slovenskemu narodu rešitve. Ta vest je zlobna laž! Gabršček ni kaj takega trdil ne na socijalno-demokratičnem, ne na kakem drugem shodu. Pač pa je pred leti poudarjal dr. Tuma na nekem shodu v Bovcu važnost trgovskega in obrtniškega stanu, ki bi zamogel potom trgovske in obrtne zbornice prinesti goriškim Slovencem večino v deželnem zboru. To razmotrivanje so seveda klerikalci po svoje zasukali. Najlepše je pa še dejstvo, da se je že lansko leto »Gorica« istotako zlagala in da se ji je že lansko leto dokazalo to laž. Torej ne Gabršček in ne dr. Tuma nista tako govorila, »Goričina« laž je bila že lansko leto zavrnjena, in sedaj si upa klerikalna »Gorica« zopet z isto lažjo na dan. In s takimi političnimi nasprotniki imajo opraviti goriški naprednjaki in proti takim sredstvom se morajo še posebej boriti! Žalostno izpričevalo za goriško klerikalno stranko, ako si ne upa zmagati drugače kakor z nepoštenim orožjem in z lažjo.

\+ **Dve veliki slavnosti na Goriškem.** — V začetku septembra se bodeta vršili dve veliki slavnosti v tolminskem okraju. Dne 5. septembra bo obhajala »Narodna Čitalnica« v Cerknem štiridesetletnico svojega obstanka in uspešnega delovanja, istočasno se pa ustanovi v Cerknem samostojno telovadno društvo »Sokol«, ki je bil dosedaj le odsek idrijskega »Sokola«. Te slavnosti se udeleže tudi nekatera kranjska sokolska društva. Tri dni pozneje, namreč na praznik 8. septembra se pa odkrije v Kobaridu slovenskemu glasbeniku, Volariču, tamošnjemu domačinu, spomenik in spominsko ploščo. Skoraj v vsaki vasi, v vsakem pevskem zboru poznajo glasbenika, iz čegar pesmi dihajo pravi slovenski narodni motivi. Zato pa tudi pride ta dan iz vseh krajev obilo občinstva počastit spomin slovenskega glasbenika, ki je uglasbil obče znane pesni: »Eno devo«, »Obračati«, »Le nocoj«, »Ti osrečiti«, Slovenski svet« itd. Po predpripravah sodeč in po velikem pomenu obeh slavnosti bo v Cerknem, kakor tudi v Kobaridu pravi narodni, ljudski praznik, ki gotovo ne izgine udeležencem iz spomina.

— **Potrjen sklep.** Cesar je potrdil sklep deželnega zbora kranjskega, glasom, katerega sme ljubljanska mestna občina najeti sledeča posojila: 130.000 K za prispevek k stroškom osuševanja barja, 120.000 K za zgradbo meščanske višje dekliške šole, 700.000 K za zgradbo tretje deške in druge dekliške mestne ljudske šole, 800.000 K za zgradbo mestne tržnice, 280.000 K za dobrodelne namene povodom 60letnega vladarskega jubileja in 420.000 K za nakup akcij ljubljanske plinarske akcijske družbe. Vsa ta posojila v skupnem znesku 2;450.000 se smejo obrestovati k večjemu s $4^1/_2$ odstotki in se morajo amortizirati v 50 letih.

— **Kreditno društvo mestne hranilnice ljubljanske.** V poročilu o občnem zboru tega društva je po neljubi pomoti izostalo ime v odbor voljenega g. Ferdo Primožiča, kar s tem dopolnujemo. Za cenzorje bili so v zadnji seji voljeni: gg. Ivan Bonač, Oroslav Dolenec, Viktor Rohrmann in F. Ksav. Stare, ki se dopolnujejo z odposlanci mestne hranilnice gg.: Josip Kozakom, dr. Danilo Majaronom, Anton Svetkom, Andrej Šarabonom in Josip Turkom. Pravnim konzulentom imenovan je bil g. dr. Alojzij Kokalj, odvetnik v Ljubljani.

— **Podržavljenje mestne realke v Idriji** je cesar odobril in preide zavod v državno upravo s 1. septembrom letos.

— **Hiša gospe Line Kreuter-Galle** še ni prodana. G. Jos. Rojina se šele pogaja glede nakupa.

---

»Ljubi oče — nikar se ne prenaglite. Saj še jaz ne vem, če bi me Renata hotela vzeti.«

»Kaj — tebe — pa da ne bi vzela? Ne bodi smešen, Mihael. Vsaka, prav vsaka bi te z veseljem vzela, Renata pa tembolj, ker te ljubi.«

»Gotovosti nimam nobene, da me Renata ljubi. Nikdar ni izdala, če kaj čuti zame. Renata ni taka, kakršne so druge ženske. V vsem je drugačna. Eno leto vsaj se ji sploh ne smem približati. Eno leto bo gotovo žalovala po možu in hudo bi zamerila, če bi se ji v tem času približal z ljubezenskimi in ženitovanjskimi ponudbami.

»Čemu si pa potem tako prihitel v Ljubljano? Saj da sem ti pisal resnico o Evzebijevi smrti, o tem vender nisi dvomil.«

»Prišel sem — sam ne vem čemu, vsekako ostanem do pogreba.«

Pogreb Evzebija barona Benalje je bil veličasten in udeležba je bila ogromna. Toda dosti bolj kot za pogreb, žalujočo vdovo in vse pogrebce se je javno mnenje zanimalo za oporoko umrlega Evzebija. Vedelo se je, da je bogat, a nihče ni vedel, koliko premore in nihče ni slutil, kako da razdeli svoje imetje. Lenard, ki je bil hitro izvedel, da je Evzebij šele pred kratkim pri cesarskem notarju napravil svojo oporoko, je silil, da se oporoka čim najhitreje odpre in tako je bila Renata že dan po pogrebu poklicana v notarjevo pisarno. Navzočen je bil tudi Lenard.

Oporoka, ki jo je prečital notar je bila dolga. Vsakemu služabniku, vsakemu prijatelju je Evzebij zapustil kako malenkost, vse ostalo premoženje pa je zapustil svoji ženi Renati.

Lenard ni dobil ničesar. Bled kakor smrt, trepetajoč silnega razburjenja je poslušal čitanje testamenta.

»Torej 270.000 goldinarjev znaša vsa zapuščina« je rekel ko je notar končal, »in od vsega tega velikanskega premoženja ni svojim sorodnikom, edinim nositeljem njegovega imena niti vinarja zapustil. Dobro ste ga naučili, gospa baronica.«

Užaljena se je dvignila Renata in je ostro zaklicala.

»Gospod baron — kaj hočete s tem reči.«

»Ne razburjajte se, milostiva baronica« jo je miril notar. »Gospod baron Lenard mi lahko verjame, da sem jaz še prigovarjal baronu Evzebiju, naj se njega in njegovih bratov in sester spominja v oporoki, a tega ni hotel storiti na noben način.«

(Dalje prihodnjič.)

198. številka. V Ljubljani, v torek, 31. avgusta 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:
v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—
v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90
Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.
Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.
Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.
Posamezna številka velja 10 vinarjev.
Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.
Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:
za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30
za Nemčijo: celo leto K 28·—
za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka
Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Zborovanje klerikalnega dijaštva.

Bilo je v časih kulturnega boja na Nemškem. Strele so tedaj od vseh strani letele na klerikalce in med drugim se jim je očitalo, da nimajo nobene zaslombe med inteligentnim naraščajem. Tedaj je vstal Ludovik Windthorst in je, odgovarjajoč na vsa ta očitanja rekel, **da bi bilo žalostno znamenje časa, ako bi katoliško dijaštvo ne bilo radikalno, nego že v svojih mladih letih državniško modro in zmerno, kakor so klerikalci.**

Kar je spretni dijalektik Windthorst srečno zasukal svoji stranki v prid, ima vendar resnično jedro. **Zdrava, čvrsta, inteligentna mladina ne more biti drugačna, kot radikalna.** Taka mladina je lahko vse, samo ne klerikalno reakcijonarna ali kakor je rekel Windthorst, državniško modra in zmerna.

Mnogo let niso klerikalci imeli med inteligentnim naraščajem nobene zaslombe. Visokošolci klerikalnega mišljenja so bili bele vrane, a še ti so pokazali klerikalizmu hrbet, čim so postali neodvisni od farovških podpor.

Klerikalizem je sprevidel, da mu vsa njegova prizadevanja nič ne koristijo, dokler ne dobi dovolj izobraženstva, da zasede ž njim javna mesta. Kaj mu pomaga še toliko tercijalstvo med širokimi masami, in še taka disciplina volilcev pod farovško komando, dokler nima na javnih mestih ljudi, ki bodo oskrbovali javne posle po željah ter interesih klerikalizma. Dobiti za **vsako ceno** kolikor mogoče inteligence na svojo stran in **v službo klerikalizma,** to je postala ena prvih zadev klerikalnih strank.

Kakor vse drugo, tako so se naši klerikalci tudi lova na dijaštvo naučili na Bavarskem. Vse zlo, ki je slovenski narod zadelo v tisoč letih, je prišlo od tam. Tudi slovenski klerikalizem je plevel, čigar seme je prišlo iz Nemčije med nas in ravno tako organiziranje klerikalnega dijaštva.

V mladini so vedno elementi različne kvalitete. Kakor organizira klerikalizem med kmeti in med obrtniki najslabše elemente, tako tudi med dijaštvom. Z denarjem, s podporami, z obljubami in s protekcijo jih je privezal nase; moralično bolni dijaki so se pod klerikalnim vplivom še bolj izpridili; postali so hinavci, vohuni, denuncijantje.

Izprideno dijaštvo je vse klerikalno; kar je klerikalnega dijaštva, je vse izprideno — tako se je izrazil svoj čas znan pedagog, ki je dobro poznal svoje dijake in njih dobre in slabe lastnosti.

Marljivo so klerikalci delali na svoji dijaški organizaciji. Kar se da storiti z denarjem in s korupcijo, to so vse storili.

Skoro dvajset let traja to delo, namreč od prvega katoliškega shoda sem. Prvi klerikalni dijaki so že vstopili v javno življenje in na njih se spozna uspeh klerikalnega vpliva. Svetohlinstvo, sebičnost in najgrje spekulanstvo se združuje pri teh ljudeh z izredno brezvestnostjo. Kot uradniki nimajo ti ljudje nobenega čuta za svoje dolžnosti, nobenega smisla za pravičnost, kot politiki so brutalni demagogi, zmožni vsake grdobije, samo da dosežejo svoj namen. V narodnem oziru so brezbrižni in pripravljeni storiti vsako izdajstvo.

Kakšni bodo šele tisti, ki so še sedaj dijaki, če so že prvi sadovi klerikalne organizacije in vzgoje taki O teh mladih, o tem katoliškem naraščaju se čujejo stvari, da se človeku kar lasje ježe.

Klerikalna posvetna inteligenca, to so ljudje, ki vidijo v katoliški cerkvi predmet za lahko in uspešno eksploatiranje. Kaj vera! Ne enega, resnično vernega človeka ni med njimi, vsi od konca do kraja smatrajo vero za krinko, ki si jo obesijo, da si pomagajo naprej do služb, do denarja, do časti. Klerikalizem je »kšeft«. Človek postane klerikalec tako, kakor postane čevljar ali krojač, uradnik ali karkoli. Za posvetno klerikalno inteligenco je klerikalna stranka le **podjetje,** ne organizacija v dosego gotovih **političnih** namenov.

Katoliška duhovščina živi v misli, da si bo s tako posvetno inteligenco utrdila stališče in poglobila svojo moč, ker je ta klerikalna inteligenca pokorna izvrševateljica duhovniških ukazov. Ta inteligenca se je prodala in žanje zato plačilo. Toda kruto se moti duhovščina, če misli, da bo s temi hinavskimi in sebičnimi najemniki dosegla trajnih uspehov. Slučajnih, efemernih uspehov more doseči, trajnega pa nič. Emancipacije narodov od duhovskega jerobstva ne zadrži nobena moč na svetu. Če pogledajo duhovniki okrog sebe in če so zmožni trezno presoditi pojave življenja, bodo spoznali moč vrvenja in gibanja, ki se pojavlja vsak dan silneje. S psovkami, z insultami, z nizkotnim hujskanjem lahko še motijo tiste plasti naroda, ki se še niso navzele dovolj kulture za samostojno mišljenje, ali, če niso slepi in gluhi, morajo zagledati mogočne valove, ki se dvigajo in pode proti njih trhleni ladji. Na to ladjo so postavili za poveljnike posvetne inteligente, a tem poveljnikom ni nič za ladjo in nič za ljudi, ki se na njih vozijo, njim je samo za **blago,** s katerim je ta ladja otovorjena.

Klerikalne dijaške organizacije niso druzega, kot naprave za sistematično demoraliziranje mladine. Občni moralični nivo slov. naroda utegne vsled tega pasti in narod bo imel škodo, morda še strašno škodo, klerikalizma pa tudi ta organizacija ne bo rešila.

## Češki deželni zbor.

**P r a g a**, 29. avgusta. Vsi češki listi se bavijo z nameravanim sklicanjem češkega deželnega zbora. Zahtevajo pa, da se Nemcem za opustitev obstrukcije v deželnem zboru ne dajo nobene koncesije.

**P r a g a**, 29. avgusta. »Národní politika« piše, da bodo deželni zbori, med njimi tudi češki dež. zbor sklicani na dan 22. ali 23. septembra. Zasedanje bi trajalo dober teden, ker se 5. oktobra snide zopet državni zbor.

## Češka odločnost.

**B r n o**, 29. avgusta. Češko prebivalstvo v Poštorni je radi zatvoritve šole »Komenskega« neizmerno razburjeno. Češki starši so sklenili, da bodo uprizorili šolsko stavko, če 1. septembra češka šola ne bo zopet otvorjena in bodo stavkali toliko časa, da dobe javno češko šolo.

## Cesar na Tirolskem.

**I n o m o s t**, 29. avgusta. Danes dopoldne je bila na gori Isel velika slavnost, katere se je udeležil tudi cesar in mnogo dostojanstvenikov. Na gori je bral škof Altenweisel mašo in po maši je pozdravil cesarja deželni glavar v nemškem in laškem jeziku. Cesar se je za pozdrav in obljubo zvestobe zahvalil. Nato se je cesar podal k spomeniku Andreja Hofra, kjer je položil venec. Popoldne je bil v mestu slavnostni sprevod, katerega se je udeležilo okoli 40.000 ljudij in je trajal 3 ure. Zvečer je bila na dvoru slavnostna gostija in potem slavnostna predstava v gledališču.

**I n o m o s t**, 30. avgusta. Danes zjutraj ob 7. se je cesar odpeljal v Bregenc.

**B r e g e n c**, 30. avgusta. Dvorni vlak se je pripeljal sem opoldne. Na kolodvoru so bili običajni pozdravni govori. Popoldne je bil historični sprevod po mestu in zvečer gostija in serenada.

## Angleška in Avstro-Ogrska.

**L o n d o n**, 30. avgusta. »Times« piše, da Anglija toliko časa ne bo imela interesa na ožjih stikih z Avstro-Ogrsko, dokler ne bo imela jamstva, da Avstro-Ogrska ne bo slepo hodila v vsem in povsod za Nemčijo. Z Nemčijo je sicer Anglija v prijateljskih odnošajih, ki pa temelje na podlagi vse drugih interesov.

## Ministrska kriza na Srbskem.

**B e l g r a d**, 30. avgusta. Staroradikalni odbor je sklenil z vsemi sredstvi skušati ohraniti koalicijo. Odbor je pooblastil Pasiča, da odstrani vse, kar škodljivo vpliva na nadaljnji obstoj koalicije.

## Grška.

**A t e n e**, 30. avgusta. Ob Himetu so taborili častniki in vojaki, ki so imeli 8 topov. Vodja gibanja, stotnik Zorbas, je izobesil na neki hiši zastavo. V soboto zjutraj je prišel župan atenski z nekim častnikom, ki ga je poslal ministrski predsednik Ralis. Zorbas je formuliral imenom čet svoje zahteve in dovolil Ralisu odloga 8 ur. Župan se je popoldne vrnil ter naznanil upornikom, da so zmagali, ker je Ralis odstopil. Čete so se nato v redu vrnile v vojašnice, in razburjenje v mestu se je poleglo.

**A t e n e**, 30. avgusta. Novo ministrstvo je sestavljeno. Mavromihalis prevzame predsedstvo in zunanje ministrstvo in začasno tudi vojno ministrstvo. Trianfilkalos notranje ministrstvo, Ertaxis finance, Damianos mornarico, Panaghiotti pouk. Nove ministre bo kralj še danes zaprisegel.

**A t e n e**, 30. avgusta. Čuje se, da bo kralj amnestiral vse častnike, ki so se udeležili zadnjih nemirov in so se povrnili v vojašnice.

## Generalna stavka na Švedskem.

**S t o k h o l m**, 30. avgusta. Zastopniki deželnih delavskih organizacij so sklenili boj nadaljevati.

## Zeppelinov zrakoplov.

**B e r o l i n**, 30. avgusta. Vožnja, ki se je morala vsled poškodbe stroja prekiniti se bo najbrže mogla nadaljevati šele v sredo. Iz Friedrichshafena je odšlo takoj osem monterjev s potrebnim materijalom. Grof Zeppelin se bo jutri peljal v Bregenc, kjer bo pozdravil cesarja Franca Jožefa in mu izrazil obžalovanje, da se ne more producirati pred njim s svojim zrakoplovom.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 31 avgusta.

+ **Oklicu župana Hribarja,** naj pošiljajo slovenski stariši svoje otroke v slovensko šolo, pripominja »Slovenec«: »Kdor je naš somišljenik, ve, kaj je njegova dolžnost. Razume se, da noben naš somišljenik ne bo poslal otroka v nemško šolo«. — Kajpak da ne! Nobeden. Izjema je le dr. Šusteršič, pa tega bodo tako kmalu odstavili.

+ **Še kandidata niso dobili.** Klerikalci za današnjo volitev v dolenjskih mestih niso postavili kandidata. Ne le, ker so natančno vedeli, da bi ž njim grdo pogoreli, nego tudi zato, ker ga sploh niso mogli dobiti. V celem klerikalnem taboru ga ni bilo človeka, ki bi bil hotel nastopiti kot štev ni kandidat. Klerikalci so trkali tod in tam, prosili in silili, a vsak je odklonil, vsak jim je povedal, da je dolenjska mestna skupina tako trdna napredna trdnjava, da bi pomenila vsaka klerikalna kandidatura le blamažo. In ker se nihče ni hotel blamirati, klerikalci še kandidata niso mogli dobiti. Kaj čuda, da jih razganja jeza, tako, da bodo nazadnje še eksplodirali.

+ **»Slovenčeva« nevednost.** Kako gorostasne budalosti je zmožno »Slovenčevo« uredništvo, to priča sinočna notica tega duhovskega lista. Tam je doslovno čitati: Černomaljski liberalci se togote po »Narodu«, da so politične oblasti tako malomarne, da niti trga Ribnice niso postavili v vol. legitimacije za dopolnilno volitev v dolenjskih mestih in trgih.

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Renata si je v svoji pravicoljubnosti štela v dolžnost opozoriti notarja na okoliščino, ki se ji je zdela važna.

»Kolikor je meni znano, sta moj pokojni mož in baron Lenard vedno prijateljsko občevala in se mi čudno zdi, da se moj mož na svoje sorodnike ni nič oziral.«

»Saj jih ni popolnoma pozabil« je smehljaje rekel notar, »samo v oporoki jih ni hotel omeniti. Plačal je pa dolg, ki je vknjižen na njihovem posestvu. Dotične pobotnice je izročil meni v shrambo z naročilom, da jih izročim baronici Eleonori in baronici Ceciliji — ker je ta dar njima namenjen«.

Lenard je spoznal, da je pokojni Evzebij pač izpolnil svojo obljubo, a da je njega in njegove brate nalašč prikrajšal. Njegovega suma, da je to Renata dosegla, tudi notarjeva izjava ni omajala. A prvo vzkipenje svoje jeze je bil že premagal in zavedal se je, da bi storil veliko nerodnost, če bi Renato še kaj žalil.

»Ne zamerite mi moje prenagljenosti« je rekel Renati proseče. »Saj mi ni bilo za mojo osebo, nego za moji sestri. Teh se je pokojni stric, kakor zdaj vidim, jako velikodušno spomnil in to mu zagotavlja tudi mojo hvaležnost.« Da se nas bratov ni hotel spominjati, je naposled čisto naravno. Z delom in trudom si je stric pridobil svoje premoženje, kaj čuda, če sodi, naj si tudi drugi moški njegovega rodu pomagajo kakor on.«

Na Renato so te Lenardove besede napravile jako dober utis. Na tihem si je rekla, da morda vender dela krivico temu netjaku svojega pokojnega moža, in skoro bi bila to rekla tudi na glas, da se ji ni zdel zavratni pogled Lenardov sumljiv in da ni na notarjevem licu zapazila sumljivega smehljaja.

»Hvala vam baron Lenard« je rekla prijazno »za dobre besede o pokojnem mojem možu. Želim da bi midva ostala dobra prijatelja in bodite prepričani, da ne bom nikdar pozabila kake dolžnosti imam napram najbližnjim in edinim sorodnikom svojega moža.«

Dala je Lenardu roko. Lenard ji je roko poljubil prav goreče in jo nekaj trenotkov obdržal v svoji roki, potem se je globoko poklonil in z vročim naglim pogledom odšel.

»Milostiva baronica« je rekel notar po Lenardovem odhodu, »dovolite mi majhno priporočilo. Bodite nekoliko previdni s sorodniki svojega moža. Izrekel sem vam to svarilo po izrečnem naročilu pokojnega barona Evzebija.«

Strme je pogledala Renata v resni obraz notarjev.

»Ali mi ne morete nič več povedati.«

»Smem vse povedati — ali jaz ničesar več ne vem. Ko sem pokojnemu vašemu soprogu priporočal, naj ne pozabi svojih sorodnikov, je samo rekel, »slaba kri, pokvarjena kri; o teh ljudeh ne maram ničesar slišati; kadar bom mrtev, svarite mojo ženo pred njimi.«

Renata se je čudila, kajti dokler je Evzebij živel, se ni nikdar tako izrazil o svojih sorodnikih. Uganila je, da je morala med Evzebijem in med Lenardom biti neka posebna skrivnost in tolmačila si je Evzebijevo ravnanje tako, da se je pokojnik bal svojega netjaka. Toda pred notarjem ni hotela izdati svojih misli in slutenj in je raditega hitro končala ta pogovor.

»Za ljubljanske razmere ste milostiva baronica jako bogata dama — pazite, da vas prekanjenci ne bodo oskubili« je Renati pri odhodu priporočal notar. »Seveda sem vam vedno v vseh stvareh z veseljem na razpolaganje.«

»Razume se ob sebi, da si bom pri vas iskala sveta in poučila« je s popolnim zaupanjem rekla Renata v slovo.

**Bogata in popolnoma sama na svetu!**

To je bila misel, ki je šumela Renati po glavi, ko je stopila iz notarjeve pisarne.

Spomnila se je dneva, ko je cele ure prejokala nad svojim uboštvom. Onega dneva pred 5. leti, ko je komaj zapustila samostan in z veselja željnimi očmi pogledala v življenje, pa sta prišla pred njo oče in mati in jo s povzdignjenimi rokami prosila, naj se jih usmili, naj jih reši bede in sramote in obvaruje svoje brate in sestre najhujšega uboštva s tem, da se poroči z Evzebijem baronom Benaljo.

Spominjala se je groze, ki jo je spreletela, ko je star in izmozgan, stopil prvič pred njo Evzebij baron Benalja, ko je spoznala poželjenje v njegovih pogledih, ko je stegnil svoje vele koščene roke po njej, jo privil na svoje prsi in kako je s svojimi tankimi in mastnimi ustnicami poljubil njena polna cvetoča usta.

Spominjala se je grenkih solza, ki jih je pretakala dan poroke in tiste strašne noči, ko se ji je zdelo, da njeno toplo telo objema mrzla kača . . .

Ah, koliko je takrat jokala nad svojim uboštvom; jokala, kakor da bi ji duša hotela s temi solzami odteči.

In sedaj je bila bogata, za ljubljanske razmere jako bogata, kakor ji je rekel cesarski notar, in zdaj ni imela nikogar na svetu, ki bi bil njen. One, za katere je žrtvovala svojo svobodo, svojo mladost, pravico do sreče in svojo lepoto, one je bila vzela smrt že kmalu potem, ko je postala žena barona Evzebija Benalje.

V svojem petletnem zakonu je nikdar niti za trenotek ni zapustil spomin na vse njeno obupanje zaradi svojega uboštva. Ni ji bilo treba šteditи. Imela je vsega v izobilju. A nikdar ni hotela porabiti denarja po nepotrebnem. Od svojega moža je vedno zahtevala samo toliko denarja, kolikor ga je neizogibno potrebovala. Evzebij ji je dostikrat ponujal, da ji bo za njene potrebščine dajal mesečno primerno svoto. Ponujal ji je toliko svoto, da bi bila lahko mnogo prihranila. A tega nikakor ni hotela. Njen ponos jo je silil ohraniti zavest, da se je prodala v korist svojim staršem in ne v svojo korist.

Zdaj ji je pokojni mož zapustil vse svoje imetje. V izraz hvaležnosti za njeno dobroto, ljubezen in velikodušnost, kakor je bilo zapisano v oporoki. S polno pravico si je rekla, da sme v tem smislu denar sprejeti, v polni zavesti, da je bila poštena, zvesta, dobrotna in velikodušna žena.

Zdaj je bila bogata — a vsi oni so ležali pod zemljo, ki so ž njo vred toliko jokali in trpeli zaradi uboštva.

(Dalje prihodnjič.)

199. številka. V Ljubljani, v torek, 1. septembra 1908. XLII. leto.

VII Ba 29013

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30

za Nemčijo: celo leto K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Poglavje o značajih.

(Iz akademičnih krogov.)

Neovrgljivo je dejstvo, da se rekrutirajo vrste odpadnikov, pa bodisi v narodnostnem oziru ali pa v političnem prepričanju, iz dveh specijev ljudi, prvi so duševno zaostala bitja, ki ne morejo pojmiti besede in pomena značaja, ki nehote brez obzira na svojo individualnost skačejo iz ene strani na drugo in se počutijo povsod prav dobro, ker njihovo duševno obzorje ne presega prepričanja o načelih in naziranjih, ti ljudje so neznatni in tvorijo le maso, ki se brezpogojno uklanja komandi druge vrste odpadnikov, ki so postali neznačaji iz golega koristolovstva, za takozvane Judeževe groše! Ti ljudje so najstrupenejši in najpodlejši politični in narodni nasprotniki, ker vedo, da jim gre za eksistenco in boljše korito! S silo so stlačili nase novo naziranje, ki je diametralno nasprotno res pravemu prepričanju, ki še vedno tli v njih dušah. Ni je menda stranke, ki bi kazala v svojih vrstah toliko političnih uskokov iz vseh slojev, kakor ravno naša katoliška, sedaj protokolirana ljudska stranka. Njena podla strahovlada je preplašila ljudi, ki jim je trebuh in želodec na mestu duše, koristolovstvo na mestu značajnosti. To odpadništvo se vidi dobro med učiteljstvom, ki jim je danes veliki inkvizitor nekdanji ateist, potem lemenatar in sedaj goreči katoliški dogmatik.

Tudi med akademičnim dijaštvom opažamo sedaj v zadnjih časih, kako se množe vrste odpadnikov, ki se družijo po raznih akademičnih katoliških društvih! Tu se zbirajo ljudje, ki so bili nekdaj najodločnejši svobodomisleci, popofobi in zakleti sovražniki vsega, kar je le oddaleč dišalo po sutani ali krščanstvu! Nočemo biti osebni, nočemo se posluževati načina Lampetove in Terseglavove žurnalistike, zato nočemo malo posvetiti v življenje posameznih katoliških akademikov in junakov v boju za načela moralne Kristove religije! Konstatirati hočemo le par dejstev o značajnosti teh voditeljev in predsednikov raznih pododsekov kat. dijaške zveze; tako poznamo akademika, ki je v svojih srednješolskih letih farbal po Ljubljani vse kanonike in kaplane, da je izpumpal od njih denarja, ki ga je potem zatolkel v največjih orgijah in ni znal najti besed, da bi se dovolj ne nanorčeval iz gluposti in zatelebanosti farjev; bil je ateist v pravem pomenu besede; a danes je ta mož kristalni značaj v vrstah kat. akademikov. Nebrojno bi še našteli takih mož, a za sedaj še ne, pride pa čas, ko se napredni akademiki naveličamo katoliških infamij krščanskih akademikov in brezobzirno označimo vse z imeni in dejstvi, da bo smrdelo po celi Slovenski, da bo ta smrad zadušil marsikakega akademičnega petelina, ki se sedaj prevzetno šopiri na gnojišču, ki ga je odel z imuniteto svojega katoliškega prepričanja!

Še eno dejstvo hočem osvežiti; to pa ravno sedaj, ko se na vseh straneh vrše sestanki kat. dijakov, ko se snujejo povsod pododbori! Da je to dejstvo resnično, lahko izpove g. Josip Ile, sedaj tajnik »Zarje« v Gradcu. Ko je izhajala »Svoboda« glasilo svobodomiselnega narodno-naprednega dijaštva izšel je v št. 5. in 6. leta 1908 tale članek:

»**Plat zvona! Kaj gori?** Slovenski narod poslušaj, kaj ti preti! Liberalci bodo voljeni v mestnih skupinah v deželni zbor kranjski in ti slovenska mati, slovenski oče podajaš na tak način liberalcem in neveri svojo deco, svoj najdražji zaklad!« Tako nekako kliče bogu neljub »Bogoljub« in njegov urednik Janez Evangelist Kalan. Da, kam smo prišli. Tudi ono slovensko dijaštvo, ki noče slepo capljati za onimi, ki bi ga radi vodili v temo in blato, mora služiti kot agitacijsko sredstvo. — Kar ni mogel doseči »Slovenec« in »Lažiljub«, to bo morda dosegel »Bogoljub« in tako je nastala raca »plat — zvona« v marčevi številki. Za podlago so bili uredniku neosnovani napadi na napredno dijaštvo v katoliškem trobilu »Zora« v drugi in četrti številki. Lasje so se mu menda ježili, vihal nos in nategala ušesa, ko je čital tako izvirno katoliško laž in brusil svoje uredniško pero, da ga pomoči v gnojnico svojega resnicoljubja. Milo toži svojo bol nad izgubljenim dijaštvom, ki noče »resnice«, ki sili v temo. Ko je študiral Janez Kalan na gimnaziji, se je dijake zapeljavalo; toda sedaj je še vse kaj drugega, kakor je bilo v njegovih časih. Sedaj se navaja celo popolnoma sistematično dijake k brezverstvu. Ah! Kako žalostno! Komu se ne smili slovenska mladina! — Članka o moralnem življenju med slovenskim naprednim dijaštvom ni uporabljal. Zakaj ne? Razžalil bi s tem morda nežno čuteča srca bralcev in bravk. Pohujšal bi morda »katerega teh malih«. — Kam neki gleda ta Janez Evangelist? V tla najbrže iz same ponižnosti in pobožnosti. Kadar pride v Ljubljano, naj se ustavi vsak dan ob štirih pred bogoslovnico ali pa pred Alojzeviščem! Blede, suhe, sključene postave s črnoobrobljenimi globoko vdrtimi očmi bode opazil. Morala se jim čita na hrbtih. Odkod neki to pride? Gotovo vsled premnoge molitve in samozatajevanja. — In kako sklepa svoj tristranski članek? »Bodi dosti za danes te žalostne povesti! Prihodnjič dalje. — Za danes par sklepov iz tega! — Prvič razvidimo iz teh razmer prav posebno živo, kako potrebni so »škofovi zavodi« (???!), kjer so fantje pod tako skrbnim vodstvom in nadzorstvom. — Teh razmer je deloma kriv tudi deželni šolski svet, ki k temu molči, ker je v svoji večini liberalen, zato ker je deželni zbor v večini tak. — Naj pa zdaj še kdo reče, da nimajo volitve z vero nič opraviti! Ali zdaj vidite, kam vodi liberalizem? — Vprašamo pa, ali je kje v naših mestih kak volilec, kak oče, ki bi želel, da njegov otrok izgubi vero in se nravno tako daleč spridi, kakor čujemo, da se sprijajo? Menda ga ni; kajti če tudi človek sam ni najboljši, svojemu otroku pa vendar vsak želi, da bi bil dober. Toda s svojim glasovanjem pa pripomaga, da so razmere take, da se mladi ljudje zgubljajo na take načine. Kdaj se bodo ljudem oči odprle? Otmimo mladino!« S tem se končava zvonenje Bogoljubovega urednika. Da bode bledi in suhi možiček potolažen, zagotavljamo ga že danes, da bomo delovali v istem smislu kot sedaj tudi za naprej. Naše stremljenje po resnici in ne po piškavih sofizmih se ne bo spremenilo. — Upati smemo, da le na ta način otmemo mladino in slovenski narod. Prišel bode čas, ko se bodo množici resnično odprle oči. Tedaj pa bo debelo gledal »Bogoljubov« urednik in zastonj moledoval »za zamorčke«. Stisniti bode treba rep med noge in umakniti se v zaprašene kote »Katoliške tiskarne«. Mladi napredni naraščaj bode skrbel, da »vremena bodo Kranjcem se zjasnile, jim milše zvezde kakor zdaj sijale«. — Omenjam le še, da je blagosrčni mladinoljub uvrstil tudi »naše tolikim nevarnostim izpostavljene dijake« v rubriko »v molitev se priporočajo: Javne zadeve.« Hvala!

Kakor blazne so planile takrat katoliške hijene v »Slovencu«, »Zori«, »Mladosti« in kakor se imenujejo še enaki listi po naprednem dijaštvu, očitali mu vsemogoče, proklinjali so avtorja tega članka, obsipali ga z vsemi mogočimi imeni. Takrat se je avtor ponosno potrkal na prsi in rekel: »Zadel sem v sršenovo gnezdo!« In kaj je danes avtor tega članka? Globoko krščansko misleč akademik, odbornik klerikalnih akad. društev in odsekov, podpisan na vabilu za vstop v klerikalna akademična društva; in ironija usode hoče, da ravno to vabilo govori o »globokem verskem prepričanju, ki ga je otroku vcepila mati!« Nadalje govore v tem pozivu, »da rabijo ljudi, ki nosijo svoje prepričanje v srcu ne na jeziku, ki niso samo teoretični, ampak tudi praktični katoliki, postati morajo močni, kar dosežejo s pravim verskim življenjem! (Glej »Slovenca« z dne 24. julija t. l.) Ta poziv je podpisal tudi avtor članka: »Plat zvona«.

Gnusi se človeku pisati o teh ljudeh, studiti se morajo vsakemu poštenjaku te eksistence, ki ne bi našle nikjer med poštenimi ljudmi prostora, a moralno korumpirana S. L. S. jih stavlja za zgled svojim pristašem! Slovenska javnost naj pa sodi, ako stojimo narodnonapredni akademiki na pravem stališču, ako odklanjamo skupno delo s temi ljudmi in ako še zaslužijo ime akademikov!

Mi preziramo te ostudne duševne in moralne propalice, ki se odevajo s svojim katoličanstvom in gremo svojo pot naprej! V svojih vrstah ne trpimo teh ljudi, prepuščamo jih klerikalcem, ki so lahko ponosni nanje.

## Zveza med slovenskimi klerikalci in socijalnimi demokrati na Goriškem?

(Z Goriškega.)

Čudna so pota naših socialnodemokraških voditeljev! Odkar je zrogovilil dr. Tuma v Gorici in njegov glavni pomagač dr. Dermota iz Kranjske, vidimo na socialnodemokraški strani surov oseben boj. Kaj takega ni bilo poprej nikoli! Sempatje kaka praska v časopisih, drugega nič. Sedaj pa divjajo rdečkarji v Gorici, kakor bi bili znoreli, ter pišejo članke, v katerih samo hujskajo, pretvarjajoč dejstva in izmišljujoč si vsakoršne vrste stvari, ki naj bi kar največ mogoče umazale naprednjake. Če se napadeni branijo, potem so šele prav v ognju rdeči generali, da pihajo okoli sebe ter stresajo svojo onemoglo jezo na široko, da bi jih videl vsak, kako strašanska krivica se jim godi, kako so bili revčki po krivem napadeni in kako se morajo braniti pred temi naprednjakarji. Tega grdega boja od strani socialnodemokraških voditeljev noče biti konec; obratno, še veča se. »Delavski list« je pogihil pod težo rdečkarskih laži in obrekovanj, hujskanja in nesramnega blatenja naprednjakov; sedaj pa se berejo nečedne stvari iz znanih peres po predalih »Rdečega Praporja«, ki je prevzel po »Delavskem listu« žalostno dedščino grde gonje proti napredni stranki. Socialnodemokraški voditelji so agilni posebno sedaj, ko je tu huda volilna borba. Sedaj zlasti se zaganjajo in zadirajo v naprednjake in agrarce v veliko veselje — klerikalcev!

Seveda! Zakaj pa bi ne bili veseli klerikalci, ko jim rdečkarji tako lepo pomagajo. Dr. Gregorčič je ves srečen, kadar bere v »Rdečem Praporju« kakšno hruljenje na naprednjake. Hitro ukaže, da se mora ponatisniti v »Gorici«. In rajsko veselje uživa dr. Tuma potem, ko vidi svojo slabo klobaso tako lepo povito v »Gorici«. Nekdanja največja si sovražnika sta se našla ter se borita vsak po svoje ali v skupen namen, da bi uničila goriške naprednjake. Grdo igro igrajo socialni demokratje tudi s takozvanimi agrarci. Po eni strani se jim laskajo, po drugi pa pravijo, da kmečka stranka ni za nič, da je nemogoča, da je le privesek napredne; včasih se približujejo rdeči voditelji agrarcem pa pravijo, da če bodo šli sami v boj, bodo glasovali socialni demokratje v slučaju ožje volitve v splošni kuriji ž njimi, če ne pa ne. Po svojih listih jih sedaj božajo, sedaj pa zametujejo, vse z namenom, da bi jih zbegali ter bi se ti usedli na socialnodemokraške nasvete, po katerih pa bi se zgodilo samo to, da bi izginili. Nasvetov pa jim ne dajejo le socialnodemokraški voditelji, marveč tudi klerikalci, ki jih begajo na razne načine, da bi se ujeli v zanjke, v katerih bi jih potem držali klerikalci. Prigovarjanje enih in

## LISTEK.

### Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

(Dalje.)

XIII.

Na željo cesarskega notarja, ki je prevzel uredbo zapuščine pokojnega barona Evzebija, je ostala Renata v Ljubljani, vendar je imela namen, da odide čim prej mogoče na deželo, daleč na Dolenjsko, kjer so ležali vinogradi pokojnega njenega moža in kjer je vsako leto prebila nekaj tednov ob času trgatve. Tu je hotela v samoti preživeti čas žalovanja in v miru ter nemoteno storiti primerne sklepe za svojo prihodnjost.

Komaj je čakala na svoj odhod, kajti presedali so ji nad vse konvencijonalni obiski in kar bolelo jo je, s kako mrzlo, brezbrižno ravnodušnostjo so ji ljudje izrekali svoje sožalje. Hvaležna je bila tistim, ki so ji prizanesli z obiskom in ji kondolirali pismeno.

Mihael se je pač udeležil pogreba pokojnega Evzebija, a ni se mogel odločiti, da bi Renati sporočil svoje sožalje. Trdno je bil prepričan, da bi Renata smatrala to za hlinjeno, in da bi nikdar ne verjela, da jo pomiluje zradi smrti moža.

Mnogo, da skoro neprestano se je Mihael v mislih bavil z Renato, a razodel ni tega nikomur, niti svojemu očetu. Z nikomur ni govoril o Renati in ničesar ni vedel, ne kaj dela, ne kako živi, niti kaj namerava.

Gospa Terezija Ahčinova je bila prav edina oseba, ki je časih pričo njega omenila Renato. Mihael ji je napravil vizito, jo spoštljivo prosil odpuščanja, da je na domači zabavi pri Benaljevih pozabil na ples, in bil čudovito hitro sprejet z najpopolnejšo milostjo. Gospa Terezija je v svoji ženski lokavosti natančno vedela, da je prišel najnevarnejši čas za cilj njenega ljubezenskega hrepenenja. Renata je bila zdaj vdova, torej vse drugačna tekmovalka kakor prej, ko omožena ženska. Gospa Terezija si je utepla v glavo, da mora Mihael Kržinar postati njen mož, in zato je zdaj razpostavila prav vse svoje mreže, da ji Mihael ne uteče. Nadzorovala in zasledovala je Mihaela in Renato s policijsko strogostjo in nikdar niso bili tako redni in pogosti slučaji, da je Mihaela srečala, kakor v tem času.

Štefan vitez Ogulin, ki je bil od svoje teške in nevarne poškodbe v dvoboju jedva okreval, je s strahom zapazil to prizadevanje. Kakor Lenardu tako je hitra smrt barona Evzebija tudi njemu prekrižala vse načrte. Od Terezije je izvedel, da se namerava Renata za dlje časa preseliti v svoj dolenjski vinograd in zdelo se mu je, da mora zdaj na vsak način potisniti Mihaela na stran Renate, sicer je nevarnost, da ga vlovi Terezija v svoje zanjke in potem obsedi sam med dvema stoloma.

Mihael je dobil nekega jutra od ženske roke pisano pisemce brez podpisa. Pismo mu je kratko naznanilo, da namerava Renata naslednji dan odpotovati na Dolenjsko in ostati tamkaj celo leto, vso dobo svojega žalovanja. V dostavku je bilo rečeno, da za Renatino varnost ni skrbeti, ker leži njena hiša v neposredni bližini znanega gradu, čigar samski posestnik ji bo kot sosed gotovo v vsakem oziru šel na roko.

To pismo je Mihaela Kržinarja razburilo in prestrašilo. Obšel ga je sum, da ga hoče kak sovražnik zapeljati v kako neprevidnost, ki naj mu škodi pri Renati. Kdo bi mogel to biti? Ali gospa Terezija, ali pa Lenard, si je mislil Mihael, prva, da bi ga pridobila zase, drugi da bi ga laglje izpodrinil pri Renati.

V prvi jezi je brezimno pismo strgal in vrgel proč. Njegov lojalni značaj se je upiral temu, da bi tako pisanje količkaj upošteval. Toda stvar mu ni šla iz glave. Skrbelo in bolelo ga je samo eno, da bi Renata odšla za dolgo časa iz Ljubljane, ne da bi jo on videl. Dopovedoval si je na vse načine, da ji kondolenčnega obiska po preteku običajnega roka ne more več napraviti, drugače pa, da ji ne sme v času žalovanja napraviti vizite.

Toda naposled so obledeli vsi ti pomisleki; hrepenenje, videti Renato, je bilo močnejše od vseh ozirov in Mihael se je le napotil, da napravi Renati obisk.

Naznanilo, da se ji želi Mihael pokloniti, je presenetilo Renato in jo vznemirilo. Vse te dni od smrti svojega moža, ni mislila na Mihaela. Kadar se ga je spomnila, vselej si je znala to misel pregnati, tako velika je bila moč njene volje, tako trden je bil njen sklep, posvetiti čas žalovanja spominu umrlega moža, ki ji je zapustil vse kar je imel in premogel, da ji dokaže svojo ljubezen in izbriše iz njenega spomina vtisk, da jo je kupil in jo pripravil z izkoriščanjem nesreče njenih staršev ob srečo in mladost.

Težek boj je Renata bila v svojem srcu predno se je odločila, sprejeti Mihaelov obisk. V prvem trenotku se ji je zdelo, da žali spomin svojega mrtvega moža, če sprejme tistega, ki si je znal pridobiti njeno srce. Toda naposled je vendar tudi pri njej premagala vse pomisleke želja, da vidi pred svojim odhodom še enkrat Mihaela.

Počasi in z nenavadno slovesnostjo je vstopil Mihael. Renata mu je šla nasproti in mu je dala roko. Mihael se je te roke le rahlo dotaknil in jo poljubil lahko, a s tako spoštljivostjo, kakor kaki svetnici.

V prvem trenotku bi bilo Mihaelu skoro ušla beseda o sožalju na smrti barona Evzebija, a znal se je premagati.

»Čujem, milostiva baronica, da mislite za dlje časa zapustiti Ljubljano. Upam, da mi ne bodete zamerili, če se vam drznem ponuditi svojega očeta in svojo pomoč v vseh slučajih, kadar bi sploh potrebovali sveta in pomoči. Ta dobra volja naj upravičuje moj obisk.«

»Zahvaljujem se vam za vašo prijazno ponudbo,« je odgovorila Renata. »Za svojega zastopnika sem izbrala notarja, ali za slučaj, da bom kdaj potrebovala kakega posebnega sveta ali pomoči, mi je ljubo, da vem, kje ga dobim.«

Molčala sta oba in nista vedela kaj bi dalje govorila.

»Veseli me, da ste ozdraveli od svoje poškodbe v dvoboju,« je čez nekaj trenotkov tiho in plaho izpregovorila Renata.

»Ni bilo nič posebnega, milostiva baronica.«

»Ni bilo prav, da ste se dvobojevali.« Renata je z veliko resnobo pogledala Mihaelu v oči. »Ni mi znan vzrok dvoboju, a naj je bil kateri koli, to ni bilo prav, da ste se dvobojevali.«

»Časih je človek primoran poslužiti se tega najskrajnejšega sredstva.«

drugih ima le ta namen: spraviti v napredne vrste nesoglasje, kar naj bi pomagalo klerikalcem do zmage v glavnem v splošni kuriji; potem bi jim ne bilo teško zmagati tudi v ostalih kurijah.

Ne moremo drugače kakor da trdimo, da obstoji med našimi klerikalci in socialnodemokraškimi voditelji zveza, da se borijo na tak način kar skupno proti naprednim vrstam. Gori je rečeno, da bi v slučaju ožje volitve glasovali za agrarce proti klerikalcem; ali to je le prefrigana obljuba, kajti ako bi šli agrarci sami v boj brez druge pomoči, sploh ne pridejo v ožjo volitev; na drugi strani pa se sliši, da so se rdeči voditelji že izdali, rekoč, da so pripravljeni v slučaju ožje volitve nagnati svoje volilce na volišče za klerikalce.

To je tudi verjetno; kajti proti klerikalcem ne zinejo niti besede. V klerikalni stranki silijo na dan nevarni elementi. Dežela ječi pod zlim gospodarstvom Pajerjevim, ker mu hlapčuje Gregorčič. Klerikalci se napravljajo na boj z vso silo, da bi upeljali na Goriškem kranjske razmere. Ali za vse to se socialnodemokraški voditelji čisto nič ne brigajo, niti besedice ne črhnejo proti sedanjim nakanam klerikalcev, ampak toliko hujše bijejo po naprednjakih in agrarcih, in sicer tako, da mora vsakdo sklepati, da so se prav zmenili črni in rdeči bratje, da bodo tolkli vsak od svoje strani po naprednih vrstah, da bi jih zredčili ali razkropili, kar more pomagati le klerikalcem do zmage. Res, lepo delo opravljajo Tumovci! Sinovi goriške zemlje naj bi pomagali zategadel, ker Tuma tako hoče, klerikalcem na površje v časih, ko se jih hoče naša dežela do celega iznebiti!

Na Goriškem hočemo streti klerikalno moč. Sedaj je čas za to. Ako bi socialnodemokraški voditelji hoteli prav umeti sedanji položaj, bi se pridružili boju proti klerikalcem, namreč tako, da bi že pri prvih volitvah glasovali z naprednimi vrstami; svoje glasove bi vseeno sešteli. To bi bilo dobro delo v sedanjih časih, ko se pripravljajo klerikalci, da zasedejo Goriško, kakor so zasedli Kranjsko in Štajersko. Tako delo bi koristilo socialni demokraciji, kakor ji more sedanja Tumovska gonja in delo za klerikalce le škodovati.

## Glabinskega konferenca.

Dunaj, 31. avgusta. Glabinski je skušal na današnji konferenci, katere sta se udeležila poleg dr. Šusteršiča in Udržala tudi Stapinski in Czajkowski, pridobiti Čehe za to, da ugode opravičenim (!) zahtevam Nemcev na Češkem. Če tu ne bo imel uspeha, bo skušal doseči vsaj to, da ne bo delavnost državnega zbora odvisna od delavnosti češkega deželnega zbora. Konferenca je trajala tri ure.

Dunaj, 31. avgusta. Po konferenci je Glabinski izjavil, da je situacija nespremenjena. Bati se je pa, da bo postopanje vlade proti šolam »Komenskega« vzbudilo pri čeških poslancih nevoljo. Vendar upa, da se vsled tega situacija ne bo za trajno poslabšala. Glede razpustitve deželnega zbora češkega je dejal Glabinski, da o tem ničesar ne ve in noče vedeti.

## Češki radikalci.

Praga, 31. avgusta. Češki radikalci so imeli danes sejo, na kateri so sklenili, da se z ozirom na dogodke na Nižje Avstrijskem in na Dunaju in posebno z ozirom na zatvoritev šol »Komenskega« ne morejo udeležiti konference z Bienerthom. To mnenje zastopa tudi del agrarcev in nekateri Mladočehi. V teh krogih se je sprožila misel, objaviti oklic na češki narod in v njem pojasniti stališče v tej zadevi. Ni izključeno, da dobi večino predlog ne udeležiti se konference z Bienerthom na seji čeških poslancev dne 4. septembra.

## „Komenskega" šole.

Praga, 31. avgusta. Poslanec Šilinger je interveniral pri bivšem vodji naučnega ministrstva Kaněri glede zatvoritve šol »Komenskega« v tem smislu, da bi dosegel za pritožbo proti tej naredbi ministrstva odločilno moč. Sekcijski šef Kaněra je odgovoril, da ne more v tej zadevi ničesar storiti, ker je to sedaj politicum, vprašanje političnega vpliva in politične moči.

## Cesarjevo potovanje.

Bregenc, 31. avgusta. Ob 8. zjutraj je cesar stopil na salonski parnik in je došel ob pol 9. v Lindavo, kjer ga je prebivalstvo sprejelo z navdušenimi ovacijami. Prišel je k sprejemu tudi princ Ludovik.

Rorschach, 31. avgusta. Sem je dospel cesar ob 10. dopoldne. Imenom švicarske vlade ga je pozdravil podpredsednik zveznega sveta v francoskem jeziku. Po 20 minutah se je parnik odpeljal dalje.

Mainava, 31. avgusta. Cesar Franc Jožef je dospel v Mainavo opoldne, kjer ga je pričakoval veliki vojvoda Badenski s soprogo in princ in princezinja Maks. Ob 1. uri se je nadaljevala vožnja proti Friedrichshafenu.

Friedrichshafen, 31. avgusta. Ob četrt na 3. je priplul salonski parnik s cesarjem sem. Cesarja so pričakovali kralj Viljem, vojvoda Albreht in grof Zeppelin, s katerim se je cesar dolgo razgovarjal.

Bregenc, 31. avgusta. Cesar je dospel iz Friedrichshafena sem in nadaljuje ob 6. zvečer svojo vožnjo proti Dunaju.

## Drinska komisija.

Budimpešta, 31. avgusta. V Losnici začne jutri Drinska komisija svoje delo; naloga komisije, katera je sestavljena iz srbskih in avstrijskih članov, bo rešiti preporne točke glede lastnine nekaterih otokov v Drini.

## Grška.

Atene, 31. avgusta. Vojnim ministrom je bil imenovan Lapatiotis.

Atene, 31. avgusta. Princ Andrej hoče izstopiti iz armade in gre na tri leta v inozemstvo. Tudi princ Kristoforos in princ Nikolaj hočeta vzeti dopust.

## Maroko.

Madrid, 31. avgusta. Časniki javljajo o novih napredkih Špancev. V kratkem bodo Guruške gore obkoljene od treh strani, tako, da bo lahko zavzeti pozicije Maročanov.

## Ljubljanski občinski svet.

**Včeraj zvečer je imel ljubljanski občinski svet kratko izredno sejo. Overovateljema zapisnika je imenoval župan gg. Mallega in dr. Oražna.**

**Dve nujni zadevi.**

Gosp. Franchetti poroča nujnim potom o prošnji g. Hirschmanna, da se mu dovoli na njegovi parceli ob Kuhnovi cesti sprememba stavbnega sistema iz strnjenega v odprtega. — Sprejeto.

Gosp. Knez predlaga, naj se dotičnikom, ki imajo v zakupu svet na stavbišču nove državne obrtne šole izplača odškodnina 2110 K za to, ker bodo morali svoje pridelke že s 1. septembrom odstraniti, in naj se ta vsota zaračuna pri zgradbenih stroških. — Sprejeto.

**Prodaja stavbišča.**

Gosp. V. Kubelka hoče kupiti parcelo št. 16 (v bližini Kolizeja) na zemljišču starega vojaškega preskrbovališča in ponuja zanjo 14.000 K. — Sprejeto.

Naslednja točka dnevnega reda se zaradi nenavzočnosti poročevalca odstavi z dnevnega reda.

**Volitev zastopnika v šolski odbor za obrtno - nadaljevalne šole.**

Gosp. Dimnik izvaja, da ima v tem odboru mestna občina dva zastopnika, akoravno ji gredo glede na višino prispevkov, ki jih za te šole plača, trije. Izvoli naj se torej še tretji zastopnik. Ker so šolniki v tem odboru dobro zastopani, naj se pošlje tja pravnik. Poročevalec predlaga g. dr. Šviglja. — Sprejeto.

Sledi tajna seja.

## Slovenec prijet kot vohun v Srbiji.

Iz Srbije nam pišejo: Pred nekaj tedni so prijeli v Šabcu več oseb, ki so bile na sumu, da so vohunile za Avstro-Ogrsko.

Lani je prišel v Šabec neki Luj Jäger. Nastanil se je v Šabcu ter se prijavil oblasti kot trgovec z lesom. Zatrjeval je, da trguje predvsem s hrastovimi pragovi za železnice. Pri sebi je imel dva moža, ki jih je predstavljal kot svoja uradnika. Pisala sta se Vekoslav Natašević in Alojzij Mesar. Meseca avgusta lanskega leta je Mesar odpotoval iz Šabca, kjer sta ostala samo še Jäger in Natašević. Meseca oktobra, kmalu na to, ko je bila proglašena aneksija Bosne in Hercegovine, se je Alojzij Mesar nenadoma zopet povrnil v Šabac. Ko so ga spraševali, kje da je bil, je rekel, da je potoval po svojih trgovskih poslih.

Ker ni nihče imel nobenega suma na Jägerjevo družbo, so njeni člani svobodno potovali po Srbiji, seveda pod pretvezo, da kupujejo les. Tako je prišlo, da so se vsi trije Jäger, Matašević in Mesar smeli po vsi Srbiji docela svobodno gibati celo v času najhujše napetosti med Srbijo in Avstro-Ogrsko.

Letos spomladi je izginil iz Šabca Jäger popolnoma natihem in »trgovino z lesom« sta vodila naprej Matašević in Mesar sama.

Kakor preje sta lahko svobodno potovala po vseh krajih Srbije, ker ni padel nanje niti najmanjši sum, da bi bila kaj drugega, kakor trgovca.

Pred nekaj tedni pa se je Alojzij Mesar sprl s svojo ljubico, ki je Srbinja. Da se maščuje, ker jo je Mesar zapodil, je šla k policiji ter tam naznanila, da Matašević in Mesar nista trgovca, ampak — vohuna. Policija je oba Mataševića in Mesarja takoj aretirala ter izvršila pri njih hišno preiskavo. Uspeh te hišne preiskave je bil presenetljiv.

Oblast je dobila v roke toliko obtežilnega materiala, da je bilo takoj jasno, da ovadba Mesarjeve ljubice ni bila nevtemeljena, kakor se je prvotno domnevalo.

Pri zaslišanju je Mesar povedal, **da je rodom Slovenec in da je doma na Kranjskem.**

Policija je aretovancema predložila na njihovem stanovanju zaplenjene spise in pod pezo tega obtežilnega materiala sta priznala, **da sta v Šabcu organizirala in izvrševala vohunsko službo za Avstrijo.**

Iz spisov, ki so bili pri njih zaplenjeni, je razvidno, da sta Mesar in Matašević po zimi prenašala avstrijske vojne golobe-pismonoše preko Save v Šabac. Golobe sta prenašala preko Save v košaricah, pri čemer jima je zlasti dobro služila Mesarjeva ljubica. Iz Šabca sta golobe pošiljala v notranjost Srbije, kjer sta tudi imela svoje zaupnike. Kdo so bili ti, se še ni dalo dognati.

Policija je Mesarja in Mataševića izročila sodišču, ki je odobrilo preiskovalni zapor nad njima ter uvedlo o stvari najstrožjo preiskavo. Kakor se čuje, bo preiskava skoro končana in obravnava se bo vršila nemara že v par tednih. Osebe, ki imajo vpogled v stvar, zatrjujejo, da bodo pri razpravi prišle na dan velezanimive in nad vse značilne podrobnosti.

Alojzij Mesar je v Ljubljani dobro znan. Vzgojen je bil v tukajšnjem »Alojzijevišču«. Njegov stric je bil pokojni župnik in znani klerikalni agitator v Bohinju Mesar, ki je svojega nečaka tudi vzdrževal, bližni sorodnik njegov pa je vodja »Katoliške bukvarne« v Ljubljani Alojzij Mesar je v Ljubljani končal gimnazijske študije in se nato napotil na vseučilišče na Dunaj. Tu je dobil mesto vzgojitelja pri neki bogati rodbini. Ta služba mu je tako ugajala, da je svoje študije obesil na kol. Pred približno tremi leti je bil Mesar vzgojitelj v bližini Maribora. Prihajal je večkrat v Maribor ter mnogo občeval v tamkajšnjih narodnih krogih. Iz Maribora je izginil, ne da bi kdo vedel kam. Lansko leto se je pojavil v Ljubljani v spremstvu neke mlade dame. Par dni je baje ložiral v hotelu »Ilirija«, nato pa se je preselil k »Slonu«. To je bilo 7. avgusta. Najel je dve sobi št. 48. in 47. Njegova spremljevalka je stanovala v sobi št. 47. in se je zglasila kot Milica Jelković, zasebnica iz Šabaca v Srbiji, ki jo je Mesar izdajal za svojo ženo. Mesar jo je pustil samo in je šel na orožne vaje kot prostak (bil je degradiran), k 17. pešpolku na Gorenjskem. Vrnil se je v Ljubljano 13. avgusta. Od tega časa je bil skoro neprestano v Ljubljani. Obedoval je večinoma pri »Slonu«, zvečer pa je semtertja zahajal tudi k »Zlati kapljici« na Sv. Petra cesti. V veseli družbi je opetovano prekrokal vso noč in pri takšnem kroku je vedno tekel šampanjec. Pri vseh teh krokih je bila zraven tudi Milica Jelković, o kateri je pripovedoval, da je hči nekega srbskega polkovnika iz Niša in da je radi njega zapustila svoje starše. 23. oktobra je Mesar odpotoval iz Ljubljane brez Milice Jelković. Pri odhodu je rekel, da je trgovec z lesom iz Šabca in da bo po pošti poslal denar za stanovanje, ki ga je ostal dolžan. Čez nekaj dni je dolžno svoto res poslal, od kod, to se sedaj ne da več dognati. Koj nato je odpotovala tudi Milica Jelković.

Mesar je bil torej v Ljubljani približno ves avgust, september in oktober. Pojavil se je v Ljubljani približno v istem času, ko je prišel semkaj znani poslanec iz ruske dume grof Vladimir Bobrinskij.

V Ljubljani je bil za časa vseslovanskega časnikarskega kongresa in ob času septembrskih dogodkov. Mogoče je, da je tudi tu opravljal vojo službo. Pripominjamo, da se je že takrat zdel nekaterim njegovim znancem sumljiv, ker nihče ni vedel od česa živi. Ako ga je kdo vprašal, kaj da je in kakšno službo da ima, je vedno dal nejasen odgovor in speljal razgovor na druge stvari. Semtertja je tudi rekel, da je lesni trgovec; ko so mu znanci omenili, da mu tega ne verjemejo, je molčal in se lokavo smejal. V družbi je večkrat sprožil razgovor o jugoslovanskih razmerah in pri takšnih prilikah je Milica Jelković vedno igrala vlogo navdušene Srbkinje. Seveda se sedaj ne da dognati, kaj da je Mesar delal v Ljubljani. Toda če je vse to resnično, kar se poroča iz Srbije in vzroka nimamo, da bi o tem dvomili, potem se pač lahko sklepa, da je mož tudi pri nas v Ljubljani opravljal isto službo kakor v Šabcu. V tem slučaju pa je pojasneno tudi vprašanje, kako so merodajni krogi na Dunaju dobili tako čudne pojme o septembrskih dogodkih v Ljubljani in kako so od vlade inspirirani listi pisati, da so ljubljanski dogodki naravnost v zvezi z dogodki v Srbiji.

Govori se, da je Mesarju preskrbel pred leti službo neki klerikalni politik. Kakšna služba je to bila, se ne ve, ime dotičnega politika, ki je bil Mesarjev protektor, pa se namiguje. — Morda se bo dalo o tej zagonetni stvari še kaj poizvedeti, morda spravi podrobnosti o Mesarjevem ljubljanskem bivanju na dan tudi sodna preiskava v Šabcu. Prijatelje našega lista v Šabcu prosimo, naj posvetijo aferi svojo pozornost ter nas obveste o eventuvalnih razkritjih.

## „Veleizdajniški" proces v Zagrebu.

Pri včerajšnji razpravi je sodišče jelo zaslišavati tiste priče, ki jih je predsednik Tarabocchia dal naknadno pozvati.

Prvi svedok dež. oficial Medvedić ni vedel ničesar bistvenega izpovedati.

Priča Ljubošević je kategorično izjavil, da obtoženec Petrović na onem shodu, glede katerega ga dolži državni pravdnik, da je rabil »veleizdajalske« izraze,sploh niti govoril ni.

Priča Petaković je bil vprašan, ako je res obtoženec Petrović v Živkovićevi trgovini govoril, da se morate Bosna in Hrvatska odtrgati od monarhije, kakor je to izpovedal svedok obtožbe Kapac. Petaković je izjavil, da je bil takrat navzoč v prodajalni in da ve docela zagotovo, da Petrović onih besed ni rekel.

Katoliški župnik Končarek je izpovedal, da je mnogo zahajal v Petrovićevo hišo, a ni videl nikoli in nikjer v tej hiši slike kralja Petra. Isto je potrdil tudi državni gozdar Ivan Habl, ki je izjavil, da je bil najmanj 100krat v sobi, kjer je bila baje po tradtivi obtožbe slika kralja Petra, a ni nikdar videl te slike.

Trgovec Mrkonjić je izjavil, da lahko stokrat prisеže, da v Petrovićevi hiši ni bilo slike kralja Petra. Prav tako je izpovedal tudi orožniški stražmešter Šepetans.

Svedokinja Milka Vojnović je izpovedala, da je pri Petroviću pač bil nekoč srbski major Simić, a se ve na tanko spominjati, da Simić ni nikdar govoril o kralju Petru in cesarju Franu Josipu, najmanj pa o tem, da bi Hrvatska morala pripasti Srbiji.

Nasprotno kakor Vojnović sta izpovedali priči Milka in Rudolf Vodogažec.

Na to so bile zaslišane priče glede obtoženca Nikole Rebrače.

Vse priče so z vso gotovostjo izjavile, da v hiši obtoženčevi ni bilo slike kralja Petra.

Zanimivo je bilo zaslišanje 71-letnega Gjura Vukića.

Predsednik: Ali poznate pričo obtožbe Turajlića?

Vukić: Poznam ga, moj prijatelj je.

Predsednik: Ali je vam Turajlić res nekoč rekel, da bodo ti obtoženci zaprti?

Vukić: Dobro se spominjam. Rekel mi je: Iz Crkvenega boka bodo štirje aretirani. Ko sem ga vprašal, zakaj, mi je rekel, da jih je on ovadil.

Predsednik: Ali je vam rekel, da jih je on spravil v zapor.

Vukić: Da, on je rekel: »Mater jim njihovo, ker me ne puste v odbor, bom jih pa jaz... Storil je to iz maščevanja.

Drž. pravdnik: Ali je vam rekel, da je to storil iz maščevanja?

Vukić: Da, rekel mi je, da je to storil iz maščevanja in da bo za to njegov sinovec dobil štipendijo.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 1. septembra.

\+ **Dopolnilna deželnozborska volitev v dolenjskih mestih in trgih.** Med tem ko so klerikalci včeraj na kongresu svojega klavrnega dijaštva grmeli, zabavljali, bahali in prorokovali, kako bodo vse pohodili, pozobali in ugonobili, kar na Slovenskem ni klerikalnega, se je vršila v dolenjskih mestih in trgih dopolnilna deželnozborska volitev. Tu krik in vik, tam mir in tihota. Tista stranka, ki je v Ljubljani kričala na ves glas, da je vsa Slovenija njena, se na dan volitve v dolenjskih mestih še na beli dan ni upala. Volitve so vendar ena najznamenitejših stvari v političnem življenju. Pri volitvah se pokaže moč in veljava kake stranke. Tudi včerajšnja volitev v dolenjskih mestih in trgih je to pokazala. Klerikalci se je sploh niso upali udeležiti. To pomeni, da v dolenjskih mestih in trgih še toliko zaslombe nimajo, da bi mogli za kakega svojega kandidata dobiti vsaj častno manjšino. **Brez najmanjega boja je bil včeraj izvoljen kandidat narodno - napredne stranke Fran Višnikar,** za katerega je bilo oddanih 320 veljavnih glasov. To priča, kako zavedna in zanesljiva trdnjava narodno - napredne stranke so dolenjska mesta in trgi in to ilustruje najbolje vse brezobraznosti in baharije tiste koruptne klike lakomnih spekulantov, ki jo je duhovščina spravila na površje in ki jo imenujejo klerikalno stranko.

\+ **Gospod dvorni svetnik Kliment** je edini javni funkcijonar, ki se je čutil poklicanega, udeležiti se kongresa klerikalnega dijaštva. Nekateri tolmačijo to kot demonstracijo, a morda je gosp. dvorni svetnik samo nabiral podpise za novo čestitko dr. Šusteršiču zaradi njegovih krepkih napadov na finančnega ministra Bilinskega.

\+ **Kdo oddaja učiteljska mesta na Kranjskem?** Znan Slomškar se obrne s prošnjo do Jakliča, naj mu preskrbi nadučiteljsko mesto v Št. Vidu. Ta mu odgovori, da obžaluje zelo, ker se je prepozno zglasil, kajti obljubil je že Bajcu. Naštel mu je več šol v bližini Ljubljane, za katerih eno naj prosi in takoj jo dobi. To je moška beseda! Kaltenegger, geh' ins Kloster! Živio Kaltenegger II.

\+ **Kam bi prišli,** če bi začeli še mi uganjati take burke, da sme Slovenec le pri Slovencu, Nemec pa le pri Nemcu popiti kozarec vina ali pa pojesti za štiri vinarje kruha?—tako čitamo v torkovi številki »Rdečega Prapora«. To je menda tisto »pojasnjevanje glede na narodno stališče«, o katerem v ravnoisti številki »Rdeči Prapor« govori.

\+ **Izjava podružnice poštnih uradnikov.** »Slovenski Narod« štev. 187 z dne 18. avgusta je pod naslovom »Grazer Tagblattu« prinesel notico, v kateri se napada tovariša gg. Holda, Schiffrerja, Hamperla in Buriana, ter se osobito prvima dvema podtika, da sta v zvezi z onim ostudnim člankom, ki so ga prinesle »Deutsche Stimmen« z dne 15. avgusta št. 66 in ki je bil naperjen proti poštnemu uradništvu v obče ter proti slovenskemu, oziroma ljubljanskemu

(Dalje v prilogi).

---

»In prouzroči s tem veliko nesrečo« je naglo dejala baronica Renata.

Spomnila se je večera, ko jo je njen pokojni mož obsul z očitanji zaradi tega dvoboja in potem pred njo umrl.

»Pride čas, ko vas bom vprašala, kaj je bil vzrok tega dvoboja je rekla čez nekaj trenotkov »in takrat vam bom tudi povedala, kako nesrečo je prouzročil.«

»Vem, kaj imate v mislih« je odgovoril Mihael. »Znano mi je, kaj se je zgodilo in govorilo v kavarni v dan smrti vašega soproga.« Nimam vzroka vam kaj prikrivati.

»Če že to veste — potem odgovorite mi, je-li bila tista govorica utemeljena?«

Renata je vedela, da bi ne smela tega vprašati, a vprašala je vendar. Mihael ji je naravnost pogledal v oči potem je rekel:

»Tisti večer — na domači zabavi pri vas — sem govoril z vami o svojih čustvih. Lenard Benalja je stoječ za preprogo prisluškoval. Hotel sem ga prisiliti, da bi molčal in tako je prišlo do dvoboja.«

»Ni bilo prav — ni bilo prav« je kakor v sanjah govorila Renata, »toda — zahvaljujem se vam vendar, da ste se zavzeli za mojo čast.«

»Renata — ali hočete za dolgo iz Ljubljane?«

»Za eno leto.«

»Ali vas smem kdaj obiskati?«

»Ne, ne, Mihael« je vzkliknila boječe, a Mihaela je vendar prevzelo čustvo sreče, saj ga je poklicala s krstnim imenom.

»Torej — eno leto —« je zavzdihnil Mihael, »dolgo je eno leto . . .«

Renata je spoznala, da tega pogovora ne sme nadaljevati, če noče grešiti proti spominu umrlega svojega moža. Njeno lice je dobilo v hipu strog izraz.

»Gospod plem. Kržinar — tako ne smeva govoriti« je rekla resno. »Jutri odpotujem . . .«

Tudi Mihael se je zavedal, da je šel predaleč.

»Ne bom vas dlje zadrževal, milostiva baronica. Oprostite mi moje nadlegovanje. Vsa sreča z vami . . .«

»Zdravstvujte.«

Razšla sta se. Renata je kaznovala sama sebe s tem, da Mihaelu ni dala roke. Videla je, kako ga to boli, videla je žalost v njegovih očeh, a vender ga je pustila tako oditi. Eno leto je hotela posvetiti spominu svojega moža, popolnoma in neprikrajšano, in žal ji je bilo resnično, da je že zdaj grešila proti tej zaobljubi.

»Kako bo mogoče prebiti celo leto, če sem že sedaj tako slaba, da ga le vidim.«

Uro po Mihaelovem odhodu je baron Lenard Benalja že vedel, da je bil njegov tekmec pri Renati. Stiskal je pesti in prisegal sam pri sebi, da je bil to zadnji obisk Mihaelov v Renatini hiši.

(Dalje prihodnjič.)

200. številka. V Ljubljani, v četrtek, 2. septembra 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta „ 12·—, četrt leta „ 6·—, na mesec „ 2·—

v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta „ 11·—, četrt leta „ 5·50, na mesec „ 1·90

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpošlatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta „ 13·—, četrt leta „ 6·50, na mesec „ 2·30

za Nemčijo: celo leto K 28·—

za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Reševanje parlamenta.

Na jesen se zopet snide državni zbor. Vlada se trudi, da bi zagotovila mirno in stvarno zborovanje, saj je potrebno rešiti velike naloge. Najvažnejša med vsemi je vsekako uredba financ. Bosanska aneksija je veljala pol milijarde. Ta denar je izdan in ker je bil pod roko na posodo vzet, je treba, da državni zbor dovoli novih davkov.

Ta denar — to je poglavitna, to je edino resna skrb vlade. Ko bi ne bilo treba državnega zbora, da dovoli ta denar, bi se vlada pač malo menila za obstrukcijo. Sedanjemu ministrskemu predsedniku Bienerthu se tolikrat očita, da parlamenta ne mara in da bi najraje vladal brez parlamenta, da mora v tem očitanju tičati nekaj resnice.

Toda — treba je denarja. Kakor brez denarja ni mogoče voditi vojen, tako tudi ni mogoče vladati brez denarja in to sili ministrskega predsednika Bienerthа, da poskusi doseči mirno in stvarno delavnost državnega zbora.

Najprej je poveril načelniku poljskega kluba dr. Glabinskemu, naj posreduje med strankami. O tisti znani konferenci, ki jo je sklical načelnik poljskega kluba, je večina velikih listov pisala precej optimistično. Mi smo bili med tistimi, ki smo zastopali drugačno mnenje.

Naše mnenje, da te konference ne bodo rodile uspehov, potrjujejo tudi sedanja prizadevanja vlade zaradi sporazumljenja med Čehi in med Nemci glede češkega deželnega zbora. Ko bi se doseglo, da bi prenehala nemška obstrukcija v češkem deželnem zboru, potem pač ni dvoma, da bi tudi češki agrarci v državnem zboru takoj ustavili obstrukcijo. Čim pa odpadejo češki agrarci od obstrukcijske armade, bo obstrukciji konec, zakaj tistih sedemnajst slovenskih klerikalcev, ki so se češkim agrarcem obesili na suknjo, ti itak sami zase nič ne štejejo.

Ministrski predsednik baron Bienerth se je vrnil na Dunaj in prihodnji teden se začno pri njem konference med češkimi in nemškimi politiki zastran češkega deželnega zbora. Te konference se bodo začele v znamenju silnega preganjanja Čehov na Nižjem Avstrijskem in zapiranja čeških ljudskih šol v tej deželi.

Tudi od teh konferenc po naši sodbi ni pričakovati uspehov, če se bodo sploh mogle vršiti. Kako naj rode te konference dober sad, ko se od Čehov zahteva,naj delajo Nemcem koncesije in naj omogočijo ohranitev Bienerthovega sistema!

Poljski poslanec Stapinski, vsled čigar frondiranja znajo v poljskem klubu nastati še nevarne krize, ako ne razpade poljsko - nemška zveza, je mnenja,da se bo vladno posredovanje in prizadevanje ponesrečilo. Po njegovem mnenju je pač mogoče, da se doseže toliko, da se bo mogel češki dež. zbor konstituirati in da bo zboroval nekaj časa tudi državni zbor, a potem je po njegovem prepričanju čisto gotovo, da nastanejo nasprotja, vsled katerih bo državni zbor razpuščen.

Želja, da pride do novih volitev, je pač vsaj nekoliko mati tega naziranja poslanca Stapinskega. Ali vzlic temu nikakor ni izključeno, da bo vlada posegla po tem zadnjem sredstvu, če prej ne najde modusa, da bi z **rekonstrukcijo kabineta si pridobila zaslombo vsaj pri nekaterih slovanskih strankah in omogočila ustanovitev velike večine.** Sedanji način reševanja parlamenta ne obeta nič posebnega in zato je treba, da začnemo tudi mi računati **z eventuvalnostjo novih volitev.**

## Trnjeva pot češke šole.

Poštorna, 1. septembra. Danes, kot na prvi šolski dan, so se po šolski službi božji podali nemško šolo obiskujoči otroci v svoje učilnice, češki otroci pa so se zbrali v gostilniški sobi, kjer sta imela nagovore posl. Šilinger in Tomašek. Pozivala sta otroke, naj si dobro zapomnijo ta dan in zvesti ostanejo češkemu narodu. Šolska stavka bo začela takoj, če se ne otvori šola »Komenskega«. — Posl. Šilinger in Tomašek sta se opoldne podala na Dunaj. Šilinger je izjavil nekemu žurnalistu: Mi zaradi zatvoritve »Komenskega« šole ne bomo rabili sile in ničesar začeli proti oblastem, še danes podamo pritožbo na upravno sodišče in mi hočemo le, da se naši pritožbi prizna odločilna moč, da lahko v petek začnemo s poukom. Če se to ne posreči, bo začela takoj šolska stavka.

Dunaj, 1. septembra. Baron Bienerth bo jutri sprejel poslanca Šilingerja glede na zadnje dogodke na Dunaju in v Poštorni. Pols. Šilinger bo ministrskemu predsedniku izjavil, da češki poslanci odločno zahtevajo, da se zatvorjene češke šole zopet otvorijo, sicer bodo primorani prekiniti vsako zvezo z vlado.

Poštorna, 1. septembra. Občinski svetovalec Micka je dal češki šoli na razpolago skedenj, v katerem so že postavili šolske klopi, da tako omogoči pouk. Tudi dve sobi v obč. ubožnici so adaptirali za učilnici.

## Posl. Stapinski o položaju.

Dunaj, 1. septembra. Poslanec Stapinski je z ozirom na položaj izjavil sledeče: Pri včerajšnji konferenci predsedništva Poljskega kluba z vodji S. E. se položaj ni spremenil. Lahko je mogoče, da bo odložitev katoliškega shoda in zatvoritev čeških šol sedaj pred začetkom konferenc tako razburljivo vplivala, da se Čehi sploh ne bodo udeležili konference pri Bienerthu. Brez Čehov pa seveda ne pojde.

## Razdor v češki socialni demokraciji.

Kladno, 1. septembra. V teh dneh je izšla tu prva številka organa radikalnih socialnih demokratov »Volnost«. V svojem programatičnem članku propagira list ustanovitev radikalne socialno - demokratične stranke in očita dosedanji socialni demokraciji med drugim sledeče: »V tej stranki, ki si je postavila nalogo, osvoboditi proletarijat, narašča nevarnost klerikalizma — farštva. Mesto bogatih nadškofov, so tu bogati poslanci, naduti tajniki, uradniki v blagajnah in časnikih . . . Ustanavljajo konsumna društva ne proti kapitalistom, ker konsumi kapital le podpirajo, temveč ustanavljajo konsume proti proletarcem, obrtnikom in bivšim delavcem. Ljudstvo se ima vedno slabeje, medtem ko ti, katere si je izvolilo za svoje zastopnike v parlamentu žive v razkošju in izobilju in skušajo s svojimi muhami prekositi buržoazijo. Reveže potiskajo v odpor, da bi slaveželjni vodje mogli govoriti ognjevite govore . . .« Nova organizacija bo imela svoj shod od 5. do 8. septembra.

### Srbija.

Belgrad, 1. septembra.V včerajšnji odborovi seji »Narodne stranke« je justični minister Ribarac referiral o propozicijah, ki so jih napravili radikalni ministri v svrho poravnave diferenc. Odbor je takoj sklenil koalicijo vzdržati; Ribarac je o tem sklepu takoj obvestil kralja.

Belgrad, 1. septembra. Pred začetkom današnje ministrske konference se je zatrjevalo, da je nadaljnji obstoj koalicije zagotovljen. Med sejo pa so se pojavile zopet diference. O seji se je izdalo sledeče poročilo: Ker je justični minister Ribarac vstrajal pri svoji demisiji, kar je imelo za posledico tudi demisijo ministrskega predsednika, je vlada definitivno podala kralju demisijo celotnega kabineta. Kralj je takoj poklical Pasića in Stojanovića ter jima izročil sestavo novega kabineta. Oba sta si izprosila odloga 24 ur v svrho posvetovanja v svojih klubih.

### Grška.

Petrograd, 1. septembra. V uradnih krogih se čuje vest, da misli kralj odstopiti. Kraljica je sedaj pri svojem bratu, vel. knezu Konštantinu, kamor bi prišla za njo cela rodbina, če bo kralj odstopil.

Atene, 1. septembra. Starejši častniki, ki niso bili udeleženi na revolti, so uprizorili protigibanje in odklanjajo sodelovanje s častniki, ki so se revolte udeležili. Nad 60 častnikov je javilo svoj izstop iz armade.

### Perzija.

Carigrad, 1. septembra. V Teheranu so se izvršile volitve pri popolni brezbrižnosti prebivalstva. Od 300.000 prebivalcev v Teheranu jih je volilo samo 300. Tudi v provinci ni bilo prav nobenega zanimanja za volitve. Izvoljeni so vsi nacionalisti. Bivši šah še ni odpotoval, ker vlada neče dati potnih listov nekaterim, ki hočejo odpotovati s šahom, dokler niso poravnali svojih velikih dolgov.

## Dopisi.

**Iz Idrije.** Klerikalcem dela javno stranišče v Idriji nepotrebnih skrbi, ki so jih zanesli tudi v predale »Slovenčevih« idrijskih novic. Klerikalcem namreč ni prav, da se gradi stranišče med dvema klerikalnima hišama, čeprav je od vsake po več ko 10 metrov oddaljeno. Samo zato velik klerikalni hrušč in rekurzi na vse strani. Javno stranišče je sklenil občinski odbor prav na predlog klerikalnega odbornika Kavčiča in to že pred nekaj leti. Izvršuje odborov sklep je županstvo izposlovalo stavbno dovoljenje na nekaterih krajih v Idriji in tudi naročilo zgornji del stranišča iz pločevine. Toda navzlic temu se ni moglo postaviti stranišče, ker ni hotel noben posestnik odprodati dotični prostor občini, ali pa se je stavbi ugovarjalo iz raznih vzrokov. Da se zadeva vendar enkrat reši, je občinski odbor naročil v svoji zadnji seji županstvu, naj postavi stranišče, pa naj se s tem izpostavi tožbam. Županstvo je tedaj sporazumno s stavbnim odsekom izbralo prostor, ki je po mnenju vsakega razumnega Idrijčana najpripravnejši in najprimernejši. Leži v bližini glavnega trga in ob najbolj obljudeni cesti v grad, kjer so nastanjeni c. kr. rudniški uradi in c. kr. sodišče, obenem pa je toliko v stran odmaknjeno, da ne bo oviralo prometa in tudi ne kazilo mestnega lica. Umevno je, da bo povsem higijenično urejeno in zategadelj niti v najmanjšo nadlego bližnji okolici. Županstvo ni prosilo za stavbno dovoljenje, ker je hotelo združiti obe komisiji za stavbno in porabno dovoljenje. Le pomislite za neznatno stavbico javnega stranišča v Idriji mora priti c. kr. inžener iz Postojne in najbrže tudi c. kr. okrajni zdravnik iz Logatca s političnim konceptnim uradnikom kot voditeljem komisije v Idrijo. Komisijski stroški bodo torej več veljali, ko stavba sama. Nič čuda, da večni škodljivci idrijske občine, klerikalci, tako kriče po komisijah. Že danes pa jim lahko povemo, da bodo s svojimi rekurzi popolnoma pogoreli, saj c. kr. vlada še ni deželni odbor. Najlepše pri vsem pa je, da že straše z gerentom zaradi — javnega stranišča. Res Zazula, ki je v osmih mesecih svojega gerentstva napravil občini 11.000 K škode, naj uči, kako se postavno postopa pri gospodarstvu. Ni še mesec dni, ko je uradna komisija izjavila, da je jarek, ki ga je zgradil gerent, iz zdravstvenih ozirov nedopusten in se je tedaj 600 K lahkomiselno zapravilo. In kako so klerikalci zagovarjali ta kanal! Res, kamor se vtaknejo idrijski klerikalci, povsod jim je za petami blamaža! Klerikalci bi tudi lahko vedeli, da svet, kjer se gradi stranišče je javen odkar se pomni.

**Slovenci in Slovenke! Ne zábite družbe sv. Cirila in Metoda!**

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Renalja.

Povest.

(Dalje.)

Lenard baron Benalja je bil v obupnem položaju. Denarja ni imel. Poprej mu je njegov stric dajal v mesečnih obrokih one tolarje, ki si jih je bil izgovoril. Sedaj ni dobival ničesar in podedoval tudi ni ničesar. Še za stanovanje ni imel.

Ko je z Rudečim Jakobom sklenil krvno pogodbo, je lahkega srca obljubil, da pošlje Eleonoro in vso svojo rodovino na strmolsko pristavo pri Cerkljah in jih takorekoč izroči rokovnjaškemu poglavarju kot jamstvo, da izpolni tudi on pogodbo. Lenard ni nikdar mislil, da bo moral to obljubo tudi resnično izvršiti. Računal je, da čim izvrši Rdeči Jakob kar je obljubil, ga Lenard izda gosposki in ga spravi na vešala, s čimer bi bil ves račun poravnan.

Toda nesreča ga ni zapustila. Evzebij je umrl, predno je bila Renata odpeljana in tudi Kržinar je utekel namenjeni mu usodi. Povrh pa zdaj ni bilo denarja, niti toliko, da bi se bil mogel Lenard preživljati.

Pomagal si je z dolgovi, kakor je pač šlo, a uvideval je, da tako ne more iti noben teden več. Iz pisem, ki mu jih je pisala sestra iz strmolske pristave je razvidel, da jo rokovnjači skrbno čuvajo, tako da se skoro ne more ganiti. Milo je prosila brata pomoči. Prej, ko je živela na pristavi in ljubkovala z Rudečim Jakobom, ji je bilo to prijetno kratkočasje. A od tedaj je spoznala prijetnosti in udobnosti mestnega življenja ter se navadila aristokratične družbe in sedaj ji je bila rokovnjaška družba grozna in Rudečega Jakoba je samo sovražila ter se ga hotela za vsako ceno iznebiti.

»Pomagaj nam nazaj v Ljubljano, tu nam ni obstati« tako je pisala Lenardu in ta si je obupno belil glavo, kaj naj stori.

Dolgo je ugibal, če naj se ne poniža in naj prosi Renato, da bi podpirala njegovo rodovino. Toda njegov ponos mu je to branil in še bolj prepričanje, da bi mu Renata pač brez dvoma pomagala, da bi pa bilo s tem izgubljeno vsako upanje, da postane njegova žena in da dobi tako njeno premoženje v roke. Z miloščino bi ne bilo pomagano niti njegovi rodovini, kaj šele njemu.

Pogostoma je mislil na gospo Terezijo Ahčinovo. To bi bil še dosti raje vzel kakor Renato, a vedel je, da ima tam najmanj upanja, ne le ker je gospa Terezija bila do blaznosti zaljubljena v Mihaela Kržinarja, nego tudi zato, ker se je Štefan vitez Ogulin trudil na vse načine, da si pridobi Terezijo in njen denar. Ogulina se je Lenard bal, ne le ker je poznal vso njegovo preteklost, nego tudi ker je vedel, da bi se Ogulin, če treba tudi z najskrajnejšimi sredstvi ubranil vsakega tekmeca.

Kržinar in Ogulin — ta dva sta bila Lenardu na potu, če bi teh dveh ne bilo, bi imel upanje, da si pridobi bodiže Terezijo ali Renato.

A kaj storiti? Kolikrat je že Lenard cele dni in cele noči iskal odgovora na to vprašanje, a ga ni našel.

Mihaelov obisk pri Renati je bil Lenardu v dokaz, da je nevarnost postala največja, ta obisk ga je spravljal kar v obup, zlasti ker je bil povrh še v največji denarni zadregi.

Mnogo ur je begal po ljubljanskih ulicah in samotnih potih v okolici, premišljujoč kako bi si pomagal za sedaj in za prihodnjost.

To je vedel, da se Renata in Kržinar še nista zaročila, tudi če sta se domenila glede svoje ljubezni in poroke. Toliko se je bil Lenard v Ljubljani že olikal, da je vedel, da se vdova nekaj tednov po moževi smrti ne zaroči, vsaj ne javno. A tudi če je tajno zaročena ali samo dogovorjena z Mihaelom, je vedel Lenard, da so vsi njegovi upi ničevi, dokler je Kržinar živ.

Pozno ponoči je prišel izmučen in utrujen domov v svoje samotno stanovanje. Na obrazu se mu je videla neka srdita odločnost; poznalo se mu je, da je prišel do jasnega sklepa.

Vzlic pozni uri se je lotil pisanja in pisal je do ranega jutra. Skrbno je pazil, da bi se njegova pisava ne spoznala. Napisal je več pol dolgo pisanje, je zapečatil in sam nesel na poštni urad. Ko se je vrnil, je spisal še nekaj pisem, teh pa ni oddal na pošto, nego jih nesel v malo gostilno na sedanji Dunajski cesti, kamor so hodili ljudje iz Cerkelj, ki so oddana pisma jemali seboj in jih doma oddali naslovljencem.

»Naj se zdaj zgodi kar hoče — ali zmagam, ali pa poginem« si je rekel Lenard, ko je legel končno že pri belem dnevu k počitku.

XIV.

Krojač Matjok na Rebri je rad dolgo spal, toda odkar je bil v službi Rdečega Jakoba, je bil eden prvih Ljubljančanov, ki so vstajali ob zori. Prijetno mu to ni bilo, toda Rudeči Jakob mu je bil strogo zabičil, da mora že na vse zgodaj obhoditi vse gostilne, po katerih je zanj zbiral novice, kajti že zgodaj dopolde je prihajal zaupnik rokovnjaškega poglavarja po ta obvestila v mesto.

Lepo, prijazno jutro se je porajalo, ko je krojač Matjok prilezel z Rebri, ugibajoč, kje naj si privošči prvi kozarček okrepčujočega in poživljajočega brinovčka. Mahnil jo je proti sodniji na Žabjeku, a že na Sv. Jakoba trgu je na svoje začudenje zagledal kočijo, ki je bila videti obložena s kovčegi.

»Pasja dlaka« je dejal sam pri sebi, »kdo je pa tako neumen, da vstaja že ob štirih, če mu ni treba.«

Hitel je h kočiji in pogledal skozi okno. Na prvi pogled je spoznal baronico Renato.

Krojač Matjok je v prvem presenečenju grdo zaklel. Edina ženska v Ljubljani, po kateri je Rudeči Jakob vedno vpraševal in hotel imeti obvestil, je bila baronica Renata in ravno o tej Matjok niti tega ni vedel, da hoče odpotovati.

Matjok je zahvalil boga, da jo je vsaj pred odhodom še videl. Pritisnil je klobuk v čelo, zapel svoj jopič in tekel kar je mogel mimo šentjakobske cerkve, da bi prehitel Renatin voz, ki je peljal po Florjanskih ulicah.

Pri dolenjski mitnici se je krojač Matjok ustavil. Poznal je mitničarja in začel ž njim prijateljski kramljati.

»Kam se neki peljejo ti ljudje?« je vprašal mitničarja, ko se je približal Renatin voz.

»To bomo kmalu izvedeli« je menil mitničar.

Voz je ustavil. Mitničar je prejel običajno plačilo in nesel potno dovoljenje baronice Renate stražniku v sobo na upogled.

»Če daš za kozarec brinovca, pa ti povem, kdo je ta gospa, ki se tu pelje in kam da gre.«

Mitničar je vse to čital v potnem dovoljenju in Matjok je dobil za

# Belokranjska vinarska in sadjarska zadruga.

(Dopis iz Metlike.)

V Metliki se je ustanovila spočetka leta **»Vinarska in sadjarska zadruga«**, katera že tudi lepo deluje. Ta zadruga nima v lastni zalogi vina, ima pa v evidenci vina vseh vrst od svojih članov iz metliškega okraja, sme se trditi od najbolj izvežbanih vinorejcev, toraj tudi najboljša, okusnejša vina, dobi se rdeči salonski cviček, bela fina močna in laglja vina, pa vender so kupci iz naše dežele še vedno tako primitivni in se nočejo obrniti do te zadruge, rajši se sami podajo na pot, ki dosti stane, vino kupovati brez vsake informacije, vsled tega pridejo v roke ljudem ki jim ni na tem, da bi kupec vredno in dobro kupil, nego da dobijo mastno mošetarijo od prodajalca. V kratkem kupil je tuji gostilničar vino blizo Metlike 5 kron hektl. in če stroške za pot računa še dražje, kakor bi bil dobil mogoče isto vino ali pa še boljše, da se je obrnil do vinarske in sadjarske zadruge v Metliki.

Zatorej bi vsak kupec v svojo korist prav napravil, ako se bi obrnil na Belokranjsko vinarsko in sadjarsko zadrugo v Metliki, ki bode solidno in z dobrim vinom postrežen. Tudi celega grozdja v sodih za mošt iz najboljših vinskih goric je zadruga pripravljena razpošiljati. Toraj obrnite se zaupno do te zadruge.

# Dnevne vesti.

**V Ljubljani, 2 septembra.**

+ **Izjava.** Ker smo se prepričali, da je bil naš dopis iz Črnega vrha z dne 19. svečana 1909 v štev. 41. z nadpisom »Klerikalna pravičnost« preoster in pretiran, ga v kolikor je bila ž njim osebna čast g. Dominika Rudolfa, kot c. kr. poštarja in župana žaljena, s tem prekličemo.

Za uredništvo »Slov. Naroda«
**Rasto Pustoslemšek.**

+ **»Slovenec«** je dne 23. junija 1909 prinesel med dnevnimi novicami za g. Terezijo Kralj, roj. Demšar, gostilničarko in posestnico v Železnikih, katere drugi mož je neznano kam odšel, skrajno žaljivo notico, češ, da je ona prevzetna in okrutna proti svojim možem, da sta ji bila eden kakor drugi kot kitajska sužnja. Ker so bila ta očitanja neosnovana je gospa Terezija Kralj, roj. Demšar naperila proti »Slovenčevemu« odgovornemu uredniku tožbo zaradi razžaljenja časti pred ljubljanskim deželnim kot porotnim sodiščem. Danes bi se bila imela vršiti glavna razprava, toda »Slovenčev« odgovorni urednik Ivan Štefe je končno uvidel, da so vsi ti očitki neresnični in da je pametnejše poravnati se, kakor pa biti obsojen. Zato se je zavezal, da bo v »Slovencu« priobčil častno izjavo in obžaloval, da je »Slovenec« delal Tereziji Kralj, roj. Demšar krivico na podlagi napačnega poročila.

+ **Čudne razmere.** Iz Selc se nam piše: Ljudje pri nas stikajo glave in zabavljajo. Deželni odbor je popravo ceste do Podrošta oddal dvema slamorezcema, za katerima se kakor se govori skriva državni in deželni poslanec Demšar. Delo, pri katerem bo jako lep zaslužek, je torej de facto dobil **deželni poslanec** Demšar za **jako ugodno ceno.** Ljudje se z začudenjem vprašujejo, kako je to mogoče. Nadzorovanje teh del ima inžener Podkrajšek. Ta je svoj šator postavil pri — Demšarju na Češnjici. Nadzornik dela stanuje pri podjetniku in ima kakih devet kilometrov do tja, kjer se delo izvršuje. Kako bo nadzoroval delo, ko ima kar devet kilometrov dolgo pot vsaj štirikrat na dan opraviti, je teško uganiti. 36 km. ne bo hodil vsak dan, vozil pa se tudi ne bo, ker bi ga to preveč veljalo. Kako torej? Ni čuda, da ljudje zabavljajo.

+ **Kulturno delo klerikalcev.** Prav te dni se klerikalci neznansko širokoustijo in hvalijo, kako resno in vneto delajo na polju kulture. Napredek, znanost, kultura — to so besede, ki jih imajo neprestano na jeziku. Kakšna je klerikalna kultura in kako pojmijo klerikalci **kulturno delo,** to priča **najnovejša sleparija** uprizorjena pri Št. Jerneju na Dolenjskem. Že dlje časa je slišati in čitati o **Novem Lurdu** na Dolenjskem, češ, da si je **mati božja izbrala ta kraj, da bo tam čudeže delala.** Zadnjič je o tem pisala klerikalna revija **»Dolenjske Novice«**, ki jih vodi kanonik Žlogar. V št. 35. te revije z dne 27. avgusta je čitati: »Iz Šent Jerneja. Upam, da »Dol. Novice« ne bodo nevoljne, ako jim zopet nekoliko sporočim o našem novem Lurdu. Vaš izvestitelj je bil dne 19. avgusta sam ondi z **veleč. g. domačim župnikom Antonom Lesjak.** Ob tej priliki je zmeril ključavničar Pirkovič prostor, da bo naredil primerno železno ograjo nad studencem. Iz te okoliščine sem sklepal, da se je g. župnik zavzel za to zadevo in da **hoče zanaprej oskrbovati ta kraj, ki si ga je nebeška Kraljica izbrala, da hoče vernim svojim otrokom skazovati posebne milosti.** Vem, da ne smem in tudi nočem segati v pravice sv. cerkve, oziroma za to poklicane duhovske oblasti, jaz le beležim to, kar sem sam videl in kar so mi verodostojni ljudje potrdili. Na tablici se čita **pismena zahvala B. M. D.,** ki jo je za podeljeno telesno zdravje tu izročil Banič iz Vrhpolja. Želja ljudstva je le, da bi se tam kmalo sezidala kapelica, v kateri naj bi sv. Oče papež Pij X. s posredovanjem preč. knezoškofijstva dovolili maševati, in sv. odpustke podeliti. Za zgradbo cerkvice bi se materijala že kmalo dobilo, kajti en goreč pobožen mož je pisavcu teh vrstic zagotovil, da on podari **zastonj ves les za streho** itd. — Naj se mili darovi, le skrbno nabirajo, in koristno ter plodonosno porabijo. — Blagovolite objaviti še nastopni slučaj: Bolna oseba je pustila dne 2. avgusta t. l. pri Materi Božji v Lurdu v Rakovniku dve birglji s tem-le besedilom: »Sem bila zadnjikrat v Rakovniku v Novem Lurdu z birgljami, ker sem tudi mnogo in mnogokrat šla prosit lurško Mater Božjo za zdravje in pomoč v moji bolezni. Ko sem prišla 27. julija 1909 zvečer domov že kasno, sem teško hodila in na obe birglji se opirala, da sem imela med rokami črne mehurje. Od velikega hodenja in vpiranja birgelj sem bila vsa utrujena. Ko domov pridem, mi pade birglja na zemljo, in sem počela brez nje hoditi. Z veseljem sem klicali mojo mater, da me naj pogledajo, kako jaz hodim. Z velikim začudenjem me veselo pogledajo in se strme začudijo mojemu hodenju, ker nisem hodila brez birgelj od 3. do 21. leta 1909. Zahvaljujem se lurdski Materi Božji v Novem Lurdu pri Št. Jerneju. — Terezija Klemenčič iz Malih Vodenic.« Tako je na teh dveh birgljah na listku zapisano. To resnico so potrdili ljudje in tudi č. g. župnik Pavlič v Kostanjevici.« — Pripomniti moramo, da so prekanjeni klerikalci neumno ljudstvo že popolnoma zbegali. Cele procesije kmetskega ljudstva hodijo že v Novi Lurd in nosijo vodo iz tamošnjega studenca domov. Na vse načine razširjajo klerikalci mnenje, da se v Novem Lurdu gode čudeži. Ali more kdo misliti, da bi bila Terezija Klemenčič iz Malih Vodenic res bolna prišla na bergljah v Novi Lurd in tam čudezno ozdravela, potem ko je 19 let hodila na bergljah. Kdo jo pa pozna, kateri zdravnik jo je videl? Na dlani leži, da je ta sistematično pripravljena **velika sleparija v svrho izkoriščanja lahkovernega ljudstva.** V Lurdu na Francoskem je ljudska neumnost znesla že toliko milijonov v cerkveno blagajno, da klerikalni kulturonosci na Slovenskem kar jokajo zavisti. In zdaj so napravili v tihem kotu doli na Dolenjskem nov Lurd in upajo, da bodo tam kronice skupaj letele, da bo kar veselje. **Tu se na praktičnem slučaju vidi kulturna delavnost slov. klerikalcev in kake nazore imajo klerikalci o kulturi.** Slava novemu Lurdu.

+ **»400 katoliško - narodnih dijakov in več«** je bilo na shodu klerikalnega dijaštva, tako zatrjuje včerajšnji »Slovenec« med dnevnimi novicami. Na prvi strani iste »Slovenčeve« številke pa čitamo v poročilu predsednika klerikalne dijaške zveze Marka Natlačena, da je ta dijaška zveza, v kateri so združeni vsi klerikalni dijaki, štela v celem samo **144 članov.** Torej če bi se bili vsi člani klerikalne dijaške zveze od prvega do zadnjega, kar pa je docela izključeno, udeležili shoda, bi ne moglo biti na shodu več akademikov kakor 144. Kdo ima sedaj prav, »Slovenec« na prvi strani, ali »Slovenec« na tretji strani?

+ **Blagor obmejnim Slovencem.** Pred kratkim se je »Slovenec« izkazal velikega dobrotnika naših zatiranih bratov ob meji. Neki Fran Šulgaj iz Idrije je namreč daroval za obmejne Slovence večje število — **lepih vezanih molitvenikov** in uredništvo se mu zanje še priporoča. Veselite se obmejni Slovenci, rešitev se vam bliža po lepih vezanih molitvenikih, ki jih vam daruje France Šulgaj iz Idrije. Prifrknjeni klerikalci, kakor je ta Šulgaj iz Idrije, le hitro skupaj z molitveniki, da se pošljejo na naše slovenske meje in rešijo slovenski narod prezgodnjega pogina. Pri tem bo cvetel tudi klerikalni kšeft z molitveniki. Ta Šulgaj iz Idrije je pač še daleč za zadnjim Tirolcem!

+ **Deželni muzej** je zdaj pravzaprav — zaprt. Novi kustos dr. Mantuani je začel svoje službeno delovanje 1. avgusta s tem, da je najprej vzel — dopust za en mesec. Dne 31. avgusta se je vrnil, je muzej prevzel in je šel — zopet na dopust. Zdaj se mudi na istrski obali, dež. muzej pa nima kustosa.

+ **Finančni stražniki kot pleskarji.** Nobenih uslužbencev poleg dacarjev ljudstvo tako ne črti, kakor ravno finančne paznike, ker je mnenja, da so samo zaraditega na svetu, da ljudem zapreke, sitnosti in škodo delajo. Kamor pride finančni paznik, povsod ga mrze. Nihče pa ne pomisli, da mu služba zapoveduje, da z vso ostrostjo, natančnostjo in vestnostjo varuje koristi države, ki vsako še tako neznatno malomarnost v službi strogo kaznuje. Finančni paznik mora ob vsakem vremenu, ponoči v mrazu ali podnevi v silni vročini vršiti svojo naporno službo. To pripozna danes vsakdo, ki nima zavezanih oči. Samo finančna uprava neče tega videti. Najnovejša odredba finančne uprave določa, da morajo finančni stražniki s posodico barve letati po hribih in dolinah ter zaznamovati kuharjem žganja njih kotle. Pivovarji morajo sami na svoje kotle naslikati predpisano oznamenilo, žganjekuhom morajo delati to finančni pazniki. S to odredbo se bo vzelo finančni straži še tisto malo ugleda, kar ga med priprostim ljudstvom še imajo. Sicer pa ta odredba gotovo ni izšla iz resnične potrebe, ampak vsled nepoznanja razmer gotovih mogotcev.

+ **»Veleizdajniški« proces v Zagrebu.** Pri včerajšnji razpravi je bilo zaslišanih 16 razbremenilnih prič, ki so z vso odločnostjo pobijale izpovedbe svedokov, ki so bili zaslišani na predlog državnega pravdnika. — Kakor javljajo listi, bo »veleizdajniški« proces na najvišji ukaz **ustavljen** v najkrajšem času ter vsi obtoženci izpuščeni na svobodo. Zadnji čas je že, da se napravi konec temu evropskemu škandalu.

— **Še ena žrtev septemberskih dogodkov.** Sodni sluga g. Martin Ivanuša je bil kot soudeleženec septemberskih dogodkov v preiskavi, v kateri mu pa niso mogli ničesar kaznivega dokazati, ker ničesar takega ni storil. Vzlic temu pa ga je pravična oblast penzijonirala — pokojnina je samo za ime — da ne more ne živeti ne umreti. Upamo, da se najde kak prostorček za jedva 31letnega moža!

— **Slovensko deželno gledališče in Ljudski oder.** Pri »Slovencu« se nekdo prav neslano bahari z nekim »Ljudskim odrom«, ki naj bi bil našemu deželnemu gledališču — vzor. Doslej tega slavnega »Ljudskega odra« nihče ne pozna; spominjamo se le, da je priredil z nekimi požrtvovalnimi diletanti, ki so igrali brezplačno, eno samo predstavo nemške narodne igre »'s Nulleri« (Revček Andrejček). Ako naj bo uprizoritev **nemške igre z brezplačnimi diletanti** našemu gledališču vzor, potem bi bilo to za slovensko dramatično umetnost zelo klavrno. »Slovenec« se zaletuje tudi v »Dramatično društvo«, ki je kavalirski posodilo »Ljudskemu odru« svoje kostume in svoje rekvizite: vse **brezplačno.** Ali so morda ti napadi na »Dram. društvo« »Slovenčev« izraz hvaležnosti? To si bo treba zapomniti.

— **Odkritje spominske plošče in spomenika skladatelju Hrabroslavu Volariču** bo dne 8. septembra v Kobaridu. Predpoldne bo sprejem gostov in slavnostno zborovanje Tolminskega učiteljskega društva, ki praznuje svojo 25letnico. Ob 2. pop. bo odkritje spominske plošče in spomenika; po odkritju bodo pela razna društva; pri nastopu vseh društev bo vodil petje pokojnega Volariča sin Stanislav. Zvečer bo najprej bakljada in obhod po trgu ob 8. pa veselica, kateri bo sledil ples. Udeležniki bodo imeli priliko obiskati Gregorčičev dom.

— **V pokoj je šel** vodja nemško-slovenskih gimnazijskih razredov v Celju gosp. Ivan Liesskounig. Za svoj zavod se je pošteno trudil.

— **Drugi sestanek slovenskih svobodomislecev** se vrši v nedeljo, 5. septembra 1909 v areni ljubljanskega »Narodnega doma«. Definitivni spored je sledeči: Pričetek ob polu 10. dopoldne. I. Ing. C. Jekovec: »Morala Svobodne Misli«. II. J. U. C. Lotrič: »Razmerje »Svobodne Misli k političnim strankam in organizacija slovenske sekcije«. III. Phil. C. Ivan Lah: »Svobodna šola«. Sestanek se nadaljuje popoldne ob polu 3. uri. IV. J. U. C. Kisovec: »Jugoslovanski krematorij«. V. Debata o vseh referatih. VI. Slučajnosti. (Pred vsem glede akcije za izstop iz cerkve.) Vsak udeleženec sestanka se bo moral pred sestankom zglasiti v pisarni prireditelјev, ki bo poslovala v restavracijskih prostorih »Narodnega doma«. Vstop je prost in dovoljen samo somišljenikom. Agitujte za številno udeležbo. — Slov. svobodomiselne liste prosimo za ponatis vabila.

— **Člane »Prosvete«** pozivlja podpisani odbor najodločneje, da se udeleže polnoštevilno občnega zbora, ki se vrši v soboto, 4. septembra t. l. **točno** ob osmih zvečer v levi dvorani hotela »Ilirija« v Kolodvorski ulici. — Odbor »Prosvete«.

— **Gg. starešine in prijatelje »Prosvete«** vabi podpisani odbor tem potom na sobotni občni zbor. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. — Odbor »Prosvete«.

— **Novi knjižnici »Prosvete«.** »Prosveta« je ustanovila novi knjižnici v **Št. Juriju** in v **Čačah** v Ziljski dolini. Na Koroškem je sedaj deset Prosvetinih ljudskih knjižnic.

— **Kluba naprednih slovenskih akademikov v Celju** izvanredni občni zbor bo v soboto ob 1. popoldne v društvenih prostorih (Narodni dom III. 18). Na dnevnem redu so poročila o ljudskih knjižnicah, o narodni zbirki in o podpornem skladu.

— **Razpis učiteljskih služb.** Spopolniti je sledeča učiteljska mesta: na trirazrednici v Planini, na dvorazrednici v Hotederšici, na štirirazrednici v Kamniku, na trirazrednici v Horjulu in na šestrazrednici v Sodnji Šiški. Definitivno še ne nastavljeni učitelji naj vlože svoje prošnje do 24. septembra 1909.

— **Poročil se je** včeraj magistratni oficijal g. Danilo Šaplja z gdč. Josipino Šusteršičevo. Čestitamo!

— **Jugoslovanski krematorij v Ljubljani.** Na II. sestanku Svobodne Misli, ki se vrši v nedeljo, 5. septembra, dopoldne v ljubljanskem »Narodnem domu«, se bo razpravljalo tudi o ustanovitvi jugoslovanskega društva za vpepeljevanje mrličev. Velikega kulturnega pomena vpepeljevanja mrličev ni treba posebej poudarjati, saj je danes uvedeno vpepeljevanje ter postavno urejeno v vseh evropskih državah izvzemši Turčijo in našo ljubo Avstrijo. Celo v reakcijonarni Rusiji se je ministrski svet že bavil z vpepeljevanjem, ki bo urejeno za nepravoslavne državljane. Povsod civilizirane države kar tekmujejo, da postavljajo lastna vpepelišča (krematorije), edino pri nas klerikalizem zavira vsak pokret v prospeh pokopavanju mrtvih z ognjem. Dasi obstojajo v Avstriji številna društva za vpepeljevanje mrličev, vendar se jim doslej še ni posrečilo dobiti dovoljenja, da bi se smela postaviti lastna vpepeljevališča, zatorej so primorana, da dajejo vpepeljevati svoje člane v tujezemskih vpepeliščih. Zatorej je naša dolžnost, da tudi Slovenci podpremo ta novokulturni pokret s tem, da si osnujemo lastno društvo, ki bo razširjalo idejo vpepeljevanja bolj in bolj med vse vrste naroda in ojačilo avstrijske vrste pristašev vpepeljevanja. Ako je v klerikalni Italiji 32 krematorijev, tedaj tudi Avstrija ne bo izgubljena, ako se ustanove i pri nas vpepelišča. Sicer je pa to zahteva napredka in higijene, in zato je upati, da se bodo naši zdravniki javno zavzeli za vpeljavo kremacije in podpirali gibanje v prospeh krematorijev.

— **Izlet češkega dijaštva v Ljubljano.** Kakor se nam poroča iz Prage, je do danes definitivno priglašenih že nad 50 udeležnikov; ker je do izleta še 14 dni, je pričakovati okoli 80 izletnikov. To bo torej doslej največji in najimpozantnejši češki izlet v Ljubljano. Če pomislimo, da se je pred 4 leti udeležilo dijaškega izleta iz Prage na naš jug komaj 23 čeških akademikov in primerjamo s tem letošnji izlet, vidimo, kako zelo je v tem času naraslo zanimanje za Slovence med češkim dijaštvom. Napredna slovenska Ljubljana bo svoje goste, ki bodo prišli v imenu narodne in napredne misli med nas, sprejela kar najprisrčneje.

**Na smrtni postelji** leži za hitro jetiko obolelo klerikalno konzumno društvo na Vojskem. Kakor hitro nastopi katastrofa, priobčimo parte! Ubogi sorodniki.

**Izlet v Ajdovščino** priredi tržaška **»Narodna delavska organizacija«** s posebnim vlakom v nedeljo, dne 5. septembra. Izleta se udeleži tudi odposlanstvo ljubljanske N. D. O. Kdor izmed članov N. D. O. namerava ta dan v Ajdovščino, naj se zanesljivo udeleži sestanka, ki se vrši jutri, v petek, dne 3. t. m. ob 8. zvečer v društvenih prostorih. Odbor.

**Velika ljudska veselica z javno telovadbo,** katero priredi viški Sokol s podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v nedeljo, dne 5. septembra na obširnem vrtu gosp. Ivana Jelačina (prej Traun) **na Glincah** s sodelovanjem pevskega društva »Ljubljanski Zvon« in Slovenske Filharmonije, bode gotovo ena najlepših priredb, kar jih je dosedaj v občini bilo in vlada splošno zanimanje za njo. Priglašenih je že precejšnje število bratskih sokolskih društev in tudi več podružnic je svojo udeležbo po možnosti javilo. Poleg že naznanjenega vsporeda v sobotni številki je še pripomniti, da bode ljubljanski Sokol postavil vzorno vrsto na bradlji ter izvajal francoski boks in v mraku tudi morda vaje z gorečimi kiji. Kar se tiče prostora, postrežbe in zabave, bode v vsakem oziru v vsem popolnoma preskrbljeno. V prvi vrsti gre pa se tudi, da pokaže viški Sokol, koliko je v štirih mesecih svojega obstanka pridobil in napredoval in se slavno občinstvo o njegovi delavnosti prepriča, da ga ve tudi v bodoče ceniti in pa da pokažemo našim, osobito nam naklonjenim občanom, koliko da zamore sokolska vztrajnost in vzajemnost v primeri z delom naših nasprotnikov, katere imamo tudi v naši občini in ki z vso silo proti nam delujejo. Torej na svidenje v nedeljo na Viču. Na zdar!

**Pripravljalni odbor »Društva za zgradbo in vzdrževanje Sokolskega doma telovadnemu društvu »Sokol I.« v Ljubljani«** priredi v soboto, dne 4. septembra t. l. ob pol 9. zvečer v gostilni br. Počivalnika, Sv. Petra cesta, sestanek, h kateremu vjudno vabi vse člane in prijatelje telovadnega društva Sokol I. v Ljubljani.

**Telovadno društvo Sokol v Škofji Loki** priredi dne 8. t. m. javno te-

---

kozarček brinovca najboljše pojasnilo.

Od dolenjske mitnice jo je Matjok mahnil okrog grada v mesto, kajti v točilnici pri »bidelmonu« poleg rotovža so se od šeste do osme ure zjutraj shajali različni mestni uslužbenci, da se pokrepčajo z brinovčkom ali slivovko za naporno svojo službo.

Matjok je na prvi pogled spoznal, da se je moralo zgoditi nekaj posebnega, nekaj silno važnega, kajti magistratni uslužbenci so stikali glave in govorili tako razburjeno, da niti Matjokovega prihoda niso zapazili. Skromni zakotni krojaček Matjok se seveda ni upal pridružiti se mogočnim magistratnim uslužbencem. Ponižno se je vsedel k vratom, naročil svoj brinovček in vzel svoj molek v roke. Molil seveda ni, nego vlekel na ušesa kar se je dalo.

Že koj pri prvih besedah bi bil Matjok skoro skoprnel. Razumel ni vsega, kar se je govorilo, a slišal je vsaj toliko, da je zvezo lahko uganil. Bilo mu je jasno, da preti njegovemu gospodarju in dobrotniku Rdečemu Jakobu silna nevarnost, da je izdan in da pojdejo vojaki še ta dan od treh strani lovit rokovnjaško družbo.

Kolena so se mu šibila, ko se je plazil iz točilnice. Hitel je domov in nestrpno čakal zaupnika Rudečega Jakoba. Bal se je, da bi ga morda slučajno ne bilo, kajti ni imel nobenega pojma, kje bi znal Rudečega Jakoba dobiti in ga pravočasno svariti.

Toda zaupnik je prišel o pravem času in Matjok mu je povedal vse, kar je vedel.

»Ne smeva se prenagliti« je dejal rokovnjač. Še je dosti časa, da pridem pred vojaki domov. Če odjezdim opoldne, sem gotovo nekaj ur prej doma, nego pridejo vojaki. Pojdiva vsak poizvedovat, kar je še mogoče izvedeti, opoldne se dobiva pri znamenju na Dunajski cesti. Delaj dobro Matjok in dobil boš bogato plačilo.«

Oba sta šla na delo. Matjok, ki je poznal vsakega človeka, ni imel posebnih težav izvedeti vsaj najvažneje. Ko je prišel opoldne k znamenju na Dunajski cesti, je povedal zaupniku Rdečega Jakoba, da so se vojaki že odpeljali. Na desetih vozeh so se odpeljali in bodo rokovnjače prijeli od treh strani. Vsa rokovnjaška pota, vsa skrivališča so izdana in tudi naznanjeni vsi tisti ljudje, ki so rokovnjaški pomočniki in podporniki.

Toda Matjok svojih velikih novic, ki jih je prinesel, ni bil nič vesel. Ves zelen je bil v obrazu in strah mu je stresal kosti.

»Tudi v Ljubljani iščejo že vse jutro nekega gospoda, nekega znanega imenitnega gospoda, ki velja za bogataša. Štefan vitez Ogulin mu pravijo. Prišli so že zgodaj na njegovo stanovanje, že pred sedmo uro, a ga niso več dobili. Ko so vstopili v sobo, je bila postelja še gorka. Ušel jim je pred nosom. V podstrešju je imel prekopan zid v sosednjo hišo in po tej poti je ušel. Ženske v hiši pravijo, da ga je bil malo prej prišel klicat neki tujec.«

»Najbrž je imel na policijskem ravnateljstvu kakega prijatelja, ki ga je svaril« je menil zaupnik Rdečega Jakoba. »Le pazi Matjok, da zdaj ne bodo prijeli še tebe.«

»Vzemi me seboj, jaz se ne upam domov«, je prosil Matjok. »Če mi pridejo na sled, bom izgubljen.«

»Varnejši si v mestu, kakor bi bil zunaj pri nas. Bodi pameten. Ostani tu in poizveduj dalje, Rdeči Jakob bo tvojo zvestobo kraljevsko poplačal.«

Matjok je ostal v mestu, v svojem stanovanju je odstranil vse, kar bi ga bilo moglo izdati, svoj denar je skrbno skril in potem hodil po krčmah in zabavljal na rokovnjače, da se je delala tema ter hvalil in slavil gosposko, ki tako energično čuva javno varnost.

»Bog daj in mati božja in moj patron, da bi vojaki vjeli rokovnjače in jih vse obesili«, s temi besedami je končal Matjok v vsaki krčmi pogovor o rokovnjačih, dokler niso začele obilne množice zavžitega brinovca nanj vplivati. Strah, ki mu je razjedal srce, mu je dajal moč, da je pil čez vse mere in naposled nezavesten obležal v neki krčmi. Spravili so ga v hlev, da bi tam prespal svojo pijanost, a ni se več prebudil. Žganje ga je bilo umorilo.

(Dalje prihodnjič.)

201. številka. V Ljubljani, v petek, 3 septembra 1909. XLII. leto.

# SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen: celo leto K 24·—, pol leta 12·—, četrt leta 6·—, na mesec 2·—; v upravništvu prejeman: celo leto K 22·—, pol leta 11·—, četrt leta 5·50, na mesec 1·90.

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflove ulice št. 5, (I. nadstropje levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zvečer izvzemši nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petit vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru.

Upravništvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

Narodna tiskarna telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti: za Avstro-Ogrsko: celo leto K 25·—, pol leta 13·—, četrt leta 6·50, na mesec 2·30; za Nemčijo: celo leto K 28·—; za Ameriko in vse druge dežele: celo leto K 30·—.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka

Upravništvo: Knaflove ulice št. 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

## Za mejo.

Nekdaj je segala slovenska posest daleč v sedaj nemške dežele. Krajevna imena so še danes priče, da so v teh sedaj nemških krajih nekdaj stanovali Slovenci. S križem in mečem v rokah so pridrveli sovražniki nad te kraje in slovensko prebivalstvo iztrebili ali raznarodili.

Tekom dolgih stoletij nemškega gospodstva nad Slovenci in slovenske narodne nezavednosti so se naše meje znatno skrčile. Naše ozemlje je dandanes komaj tretjina tega, kar je bilo nekdaj. Ne samo, »kako rod za rodom gine«, nego tudi, kako se krči meja, to je povest domovine.

Boj za mejo, boj za ohranitev slovenstva na meji, je novejšega datuma. Stari bralci »Slovenskega Naroda« se gotovo še spominjajo nujnih klicev za pomoč in obupnih prizadevanj za ohranitev slovenstva v graški škofiji. Kdaj so ti glasovi že utihnili. Še graški škof Zwerger je pognal zadnje ostanke slovenskih pravic in cerkva svoje škofije in s tem zabil krsto, v katero je narodni sovražnik položil slovenstvo v tej škofiji.

Slovenska meja je v nevarnosti. Statistično se pač dokazuje, da v zadnjih tridesetih letih nismo pravzaprav ničesar izgubili, toda s statistiko se lahko dokaže, kar kdo hoče. — Resnica pa je, da smo na meji silno mnogo izgubili in da pritiska sovražnik z vedno novimi močmi proti jugu. Iz Begovih potopisov o jezikovni meji na Štajerskem in na Koroškem je dobiti jasno sliko nemškega napredovanja in slovenskega nazadovanja. A če se uvažuje, kako se nemštvo že na slovenski strani meje utrjuje in krepi, se šele prav spozna vsa nevarnost.

Vsakdo ve, da izvira to naše nazadovanje na mejah iz različnih vzrokov. Nemška kulturna in nemška gospodarska moč sta dva faktorja, proti katerima je odpor strahovito težak. Velika je tudi škoda, ki jo delajo državni uradi in državni funkcijonarji ter očitno germaniziranje potom šol na Koroškem in prikrito germaniziranje potom šol na Štajerskem.

Toda saj so Slovaki na Ogrskem in Poljaki na Poznanjskem tudi v enakem položaju, a vendar žive krepko narodno življenje in njih življenjska in ekspanzivna moč je tolika, da jim vsa država ne more do živega.

Iz te primere med življenjsko nacionalno silo obmejnih Slovencev ter Poljakov na Poznanjskem, spoznamo najbolje poglavitni vzrok našega nazadovanja.

Ta vzrok je **nezadostna notranja moč in nacionalna zavednost Slovencev na meji.**

Povsod na Slovenskem vidimo, kako peša asimilacijska sila našega naroda. Na Kranjskem je še v moči. Nekdanje nemške naselbine na kmetih so popolnoma izginile, kočevsko ozemlje se krči, pred tridesetimi leti še popolnoma nemškutarska mesta na Kranjskem so se že spremenila v slovenska mesta, drži se pravzaprav le še Tržič. Vse nemštvo na Kranjskem se vzdržuje samo s pomočjo države.

A na mejah nima slovenstvo nobene asimilacijske moči več, ima jo samo nemštvo, dasi se slovensko prebivalstvo bolj množi od nemškega, vendar se množe nemške vrste, vsled odpadništva, vsled gospodarske brezbrižnosti naših ljudi in sploh vseh tistih vzrokov, ki v takih bojih odločujejo zmago.

Naši ljudje nimajo moči, da bi Nemca poslovenili in tudi že nimajo moči, da bi se mu uspešno upirali.

To je posledica dolgoletnega procesa. Kako ljudje narodno odumirajo — to je predmet, ki bi bil vreden najboljega peresa.

Ob meji so bili Slovenci prepuščeni sami sebi. Posvetne inteligence ni bilo in je tudi še danes ni mnogo, duhovščina pa ni ničesar storila, in če je že kaj poskušala, je bilo to brez uspeha. V graški škofiji so nas ubili, ne da bi bila duhovščina le z mazincem ganila.

Nečemo reči, da duhovščina v celoti niti dobre volje ni imela. Ali sredstva, ki jih je rabila, niso nič zalegla. Reševali so slovensko narodnost z napačnimi sredstvi; mislili so, da bodo versko gorečnost in tercijalstvo, cerkve in maše pomagale ohraniti slovenstvo — a ta pretirana religioznost je ljudi naredila le nezmožne za odpor zoper nemški naval in je oslabila njih notranje eneržije.

**Med faktorji, ki so v največji meri sokrivi propadanja ob meji, bodo morali prihodnji zgodovinarji imenovati tudi propagatorje verskega fanatizma,** ki je religiozne ljudi oslabil, manj religiozne pa pognal v sovražnikov tabor.

Zdaj kako leto sem so začeli slovenski klerikalci mnogo — **govoriti** o mejah. Količkaj znatnega še niso storili ničesar, da, niti nič takega, kar bi bilo sploh vredno, da se omeni. Pač pa smo opravičeni iz gotovih dejstev sklepati, da se jim sploh ne gre za rešitev slovenstva, nego samo za njih strankarske in cerkvene interese. Pomislimo le eno: že 20 let je boj za Št. Ilj. Kdo se ne spominja, kako je divjal Pistor. A nikdar se klerikalci niso zmenili za ta boj, dokler je bil tam boj med katoliškimi Slovenci in med katoliškimi Nemci. Toda sedaj se naseljujejo v Št. Ilju **protestantski** Nemci in šele vera teh nasprotnikov je naše klerikalce spravila na noge. Menda jim je celo tukaj bolj in več za vero, kakor pa za narodnost šentiljskih Slovencev.

Kdor količkaj pozna narodnostni boj ob meji in težnje slovenskega klerikalizma, ta je prepričan, da **od klerikalcev ni pričakovati nič resnega v obrambo slovenske meje.** Po svoji stari navadi bodo pač mnogo govoričili in deklamovali, metali bombastične fraze okrog sebe, storili pa ne bodo ničesar resnega, **ker se jim ne gre za slovenstvo, nego le za moč svoje stranke in korist svojih oseb.**

**Edino** naše upanje v obrambo meje sta **družba sv. Cirila in Metoda** in snujoče se gospodarsko obrambno društvo **»Branibor«.**

## Bojza„Komenskega“ šole.

Dunaj, 2. septembra. Nemci so hudi, ker je sekc. šef Kaněra dejal posl. Šilingru, da je zadeva čeških šol na Nižje Avstrijskem »politicum«.

Dunaj, 2. septembra. Zahteve, ki sta jih stavila posl. Šilinger in Tomašek v današnji konferenci pri bar. Bienerthu so sledeče: odložitev zatvoritve dokler ne bo rešen rekurz pri upr. sodišču; nova komisija, ki bi precizno določila nedostatke na šolskih poslopjih; uradi ne smejo staršev otrok nadlegovati, dokler rekurz ni rešen, kajti mogoče je, da bi okr. glavarstvo naložilo denarne globe staršem, katerih otroci ne obiskujejo šole. Min. predsednik je odgovoril, da bo storil vse, kar se po zakonu da storiti. Obljubil je tudi, da se proti staršem ne bo postopalo. Poslanec Šilinger je nato še izjavil, da češki poslanci ne bodo prišli na konferenco, če ministrski predsednik ne bo kazal nobenega nagnjenja, da opravičenim češkim zahtevam ugodi.

## Konference pri Bienerthu.

Praga, 2. septembra. Organ posl. Kramaža, praški »Den« piše: Baron Bienerth je že nekolikrat dokazal, da mu ni mar niti delavnost dunajskega parlamenta niti delavnost češkega dež. zbora, in če sedaj poskuša poravnati prepire v dež. zboru, se to godi bolj vsled pritiska razmer in s tajno željo, da bi se poskus ne obnesel. Zato tudi razglasitev vlade o sklicanju dež. zbora ne pomenja še sklicanja samega in nikakor ne jamstva za njegovo delavnost, ki je odvisna od češko-nemškega sporazuma in Bienerthovo ministrstvo v prvi vrsti zabranjuje ta sporazum, ker je pristransko ministrstvo, nenaravno sestavljeno in ministrstvo nemško-nacionalne razposajenosti. — Vprašanje je, ali naj zastopniki češke delegacije sploh gredo na Bienerthove konference. Proti mnenju, da naj se z Bienerthom sploh ne pogaja stoji prepričanje: da na češkem narodu ne sme ostati odij nespravljivega naroda, da gredo njegovi zastopniki lahko mirno na vsako pogajanje, kajti glavno vprašanje je rešeno pri vseh čeških strankah soglasno: da nobeno pogajanje ne pripelje h kršenju enakopravnosti češkega naroda k razdelitvi češkega kraljestva in h kupovanju nemške obstrukcije.

Praga, 2. septembra. Medtem ko zahtevajo radikalni poslanci, da zastopniki češkega naroda sploh ne gredo na Bienerthovo konferenco, so mladočehi za udeležitev. Posvetovanje o tej stvari bo v soboto.

## Češki deželni zbor.

Praga, 2. septembra. Praška »Union« javlja, da bo češki deželni zbor sklican na kratko zasedanje šele 29. septembra.

## Ogrska kriza.

Budimpešta, 2. septembra. Košut je — kakor piše nek list — izdelal nov načrt volilne reforme, v katerem je opustil pluraliteto in vpeljal princip splošne in enake volilne pravice. Kar se tiče bančnega vprašanja, je Košut za rešitev potom provizorija. Ministri se bodo zbrali sredi septembra v Budimpešti h konferenci in nato bo Wekerle podal cesarju demisijo kabineta. Če ne bodo Wekerlovim in Košutovim predlogom na Dunaju pritrdili, bodo na vsak način zopet poklicali Lukacsa, ki je s Kristoffyjem baje že izdelal cel bojni načrt. V tem slučaju bi Lukacs tudi vodil nove volitve.

## Srbija.

Belgrad, 2. septembra. »Narodna obrana« je zopet začela delovati; po celi Srbiji se snujejo in rekonstituirajo podružnice. Doslej je 22 podružnic »Narodne obrane«.

## Kreta.

Berolin, 2. septembra. Vojaki vlastij-pokroviteljic, ki so prišli sem 18. avgusta so danes zjutraj zopet zapustili Kanejo. Izvrševalni odbor jamči za to, da se grška zastava ne bo več izobesila na trdnjavi.

## Grška.

Atene, 2. septembra. V spor med grško vlado in vojaško stranko je posegla angleška vlada, in sicer na ta način, da je sporočila voditeljem uporniih častnikov, da bo Anglija v slučaju nevarnosti za kraljevo družino grški vladi pomagala z orožjem.

## Zrakoplov „Z. III.“

Friedrichshafen, 2. septembra. Zrakoplov je plaval pod vodstvom nadinženerja Dürra nad Bitterfeldom, Lipskim, Bayreuthom in Norimberkom. Nad Ulmom se je pokazal ob tričetrt na 8. zvečer in je plul dalje proti Friedrichshafenu. Vsekakor bo zrakoplov še danes tu.

## Severni tečaj dosežen?

New York, 2. septembra. »Newyork Herald« je dobil od dr. Cooka sledečo brzojavko: Našli smo novo pot na severni tečaj in jako gozdnato pokrajino, ki bo lovske pokrajine Eskimov in evropskih lovcev razširila. Odkrili smo deželo, na kateri so skalovja, ki tvorijo najsevernejši del zemlje. Pridobili smo 30 kvadratnih metrov nove zemlje.

Berolin, 2. septembra. Cook pripoveduje v neki depeši, da je dne 21. aprila konštatiral 89° 59' 56" severne višine. Ekspedicija je šla na-

# LISTEK.

## Zadnji rodovine Benalja.

Povest.

(Dalje.)

Lenard baron Benalja je šele popoldne izvedel o uspehu svojega pisma na policijsko ravnateljstvo. V kavarni so mu povedali, da je dobilo policijsko ravnateljstvo brezimno ovadbo, ki je pa navajala take natančnosti, da ni dvoma, da je neki rokovnjač sam izdal svoje tovariše. V gosposkih in meščanskih krogih je stvar vzbujala velikansko senzacijo, ker je bil vanjo zapleten Štefan vitez Ogulin. Policijsko ravnateljstvo je bilo v dvomih, če je Ogulin res zapleten v rokovnjaško družbo. Mislilo je, da ga hoče kdo iz kake maščevalnosti osumničiti. Zato je uradnik, ki je imel nočno službo ter dobil pismo še predno je bil dan — ker je Lenard zapisal na naslov »silno mudno — skrajna nevarnost« — dal poklicati policijskega ravnatelja iz spanja in mu stvar naznanil. Ravnatelj je odredil, naj gre komisar z dvema detektivoma Ogulina iskat na dom, naj ga tam zasliši in izvrši hišno preiskavo, a šele če dobi vsaj nekaj dokazov za njegovo krivdo, naj ga aretira. Ogulin je pa pravočasno posvarjen pobegnil, in vsa Ljubljana je bila prepričana, da je bila obdolžitev utemeljena in Ogulin res zaveznik rokovnjaške družbe.

Najbolj je bilo o tem prepričano policijsko ravnateljstvo, ker je pri hišni preiskavi našlo več sumljivih stvari, pričujočih da je bil Ogulin nevaren človek.

Lenard baron Benalja je dobro igral svojo vlogo. Zabavljal je na ljudi, kako da so se mogli dati toliko časa varati in se jezil sam nase, da si je v svoji dvobojni zadevi izbral takega sekundanta. V svoje opravičevanje pa je navajal, da je še malo časa v Ljubljani in da se od njega ne sme pričakovati, da bo ljudi bolje poznal, kakor tisti, ki so že dolgo z njimi znani.

Tri dni ni bilo ničesar slišati o vojaški ekspediciji zoper rokovnjače. Ti dnevi so bili za Lenarda najhujši v vsem njegovem življenju. Pisal je bil svoji sestri Eleonori, naj izve, kje ima Rdeči Jakob svoj zaklad zakopan, naj to izve za vsako ceno, prav za vsako, pa če bi bilo treba žrtvovati celo dekliško čast . . . Tri dni je že čakal, a še ni bilo nobenega odgovora, nobene vesti, dasi je nujno zahteval obvestila. Lenardove telesne in duševne muke so bile neznanske. Niti trenotek ni našel miru. Samo s čeznaravnim naporom vseh svojih sil je mogel krotiti samega sebe toliko, da je šel vsak dan dvakrat v kavarno poizvedovat, kako se je obnesla njegova spletka; samo veselje, da je odstranil Ogulina mu je lajšalo grozne ure, ki jih je prebil v svojem samotnem stanovanju.

Četrti dan se je razvedelo po Ljubljani, da vojaška ekspedicija proti rokovnjačem ni imela pravega uspeha. Nekdo je moral rokovnjače svariti, kajti ko so prišli vojaki, so našli rokovnjaška skrivališča zapuščena. Rokovnjači še toliko časa niso imeli, da bi bili odnesli svoj plen, ki so ga imeli spravljenega v svojih skrivališčih. Brezimna ovadba na policijsko ravnateljstvo je bila, kakor so se vojaki prepričali, popolnoma resnična, ker so bile vse navedbe točne.

Obenem se je pa razvedelo še nekaj drugega, in to je vso Ljubljano spravilo pokonci. Rokovnjači so bili užgali strmolsko pristavo pri Cerkljah, kjer je prebivala Lenardova rodovina. Polili so bili vse z oljem in nanesli slame, tako da je bila vsa pristava v trenotku v plamenu. Nihče ni vedel, kaj se je zgodilo z rodovino Lenardovo. Nobenega sledu ni bilo o njih. Na pogorišču so vojaki pač našli nekaj okosti, a kmetsko prebivalstvo okrog Cerkelj je domnevalo, da so rokovnjači najbrže odpeljali vso rodovino seboj.

Vojaki so aretirali mnogo kmetskih mož in žensk, ki so bili na sumu kot rokovnjaški zavezniki in jih pripeljali v Ljubljano, a nihče ni vedel povedati, kaj se je zgodilo z Benaljevimi.

Za Lenarda je bil to udarec, ki ga je popolnoma potrl. Razburjenje teh dni ga je bilo telesno oslabilo, da je bil prepaden in bled kakor smrt, a vest, da je izginila njegova rodovina ga je skoro uničila. Blazen bolesti in obupa je padel na tla in nesti so ga morali na njegov dom.

Sočutje z Lenardom je bilo splošno. Policijsko ravnateljstvo je takoj pisalo na vse strani na Kranjskem in po sosednih deželah ter naročilo ostro zasledovanje vseh sumljivih ljudi in natančno iskanje in poizvedovanje po Benaljevih, toda sam ni imel dosti upanja, da bi njegov trud imel kak uspeh.

Preiskave in poizvedbe v Cerkljah in v okolici so spravile na dan, da je bila Lenardova mati prav zadnje dni pred nesrečo težko bolna in da je najbrže umrla. Iz tega se je sklepalo, da so rokovnjači s pristavo vred tudi njeno truplo prepustili plamenu, njene otroke pa odpeljali s seboj.

Lenard ni bil v dvomih, da se je res tako zgodilo in prav zavest, da je on sam tega kriv, mu je bila najstrašnejša in ga je najbolj mučila.

Navdajal pa ga je tudi strah pred Rdečim Jakobom. Preverjen je bil, da smatra Rdeči Jakob njega za izdajalca in da se pripravlja na strašno maščevanje.

Kaj bo, kaj početi? To je mučilo in trpinčilo Lenarda vse dni bolezni, in obiski njegovih znancev mu niso bili nobena tolažba, nego le povod novim razburjenjem, novim bolestim, novemu obupanju.

Samo izreden slučaj, samo pravi čudež je mogel pomagati, da bi bil Lenard še kdaj videl svoji sestri in svoja brata, a on si niti želel ni, da bi se to še zgodilo. Da sta postali sestri rokovnjaški ljubici, to je bilo gotovo, ravnotako da sta tudi brata bila izgubljena.

Počasi se je razblinilo zanimanje Ljubljane za usodo rodovine Benalja. Lenardu se je polagoma zdravje zboljševalo. Obupanost zaradi sester in bratov ga je začela zapuščati. V bistvu je bil trd, neusmiljen in brezsrčen človek, dasi je imel rad svoje brate in sestre. A natura njegovega značaja je pomagala, da se je pri njem hitreje začela celiti rana, ki mu jo je zadala nesreča sester in bratov, kakor bi se bilo to moglo zgoditi pri kakem drugem človeku.

Zato pa je s toliko večjo močjo pritisnila nanj skrb za obstanek. Zadolžen je bil zdaj do skrajnosti, a znal ni ničesar, s čimur bi si bil mogel služiti kruh in edinole bogata nevesta ga je mogla rešiti in mu omogočiti obstanek, kakršnega si je želel.

Preiskava proti zaprtim kmetom in kmeticam, osumljenim, da so bili zavezniki in pomočniki ubegle rokovnjaške čete Rdečega Jakoba je šla med tem svojo pot. Osumljenci so pač tajili in se branili vsake krivde, a prišli so polagoma v svojih izpovedbah v vedno večja nasprotja. Zdaj in zdaj se je ta ali oni kako zarekel. Iz teh nesoglasij in protislovij se je začela porajati pri preiskovalnem sodniku slutnja, da odpeljani bratje in sestre barona Lenarda Benalje vendar niso samo žrtve rokovnjaške sovražnosti in maščevalnosti, marveč da so morali imeti z rokovnjači tajne in to zelo sumljive stike. Nova vse ostrejša in natančnejša za-

prej in je dopolnjevala svoje izkušnje. Kmalu je dosegla najsevernejšo točko zemlje in dr. Cook je razvil zastavo. Kakor je bilo v začetku veselje nad doseženim ciljem veliko, tako je bila velika tudi duševna depresija. Člani ekspedicije so se čutili v sredi tega ledenega sveta neskončno osamljene. Kamorkoli je oko pogledalo, povsod samo sneg in led. Nobenega živega bitja nikjer, nobene točke, ki bi oživljala monotonost ledu. Dne 23. aprila 1908. je ekspedicija nastopila pot proti domovini.

## „Veleizdajniški" proces v Zagrebu.

Pri včerajšnji razpravi je bilo zaslišanih 6 prič, ki so vse zelo ugodno izpovedale za obtožence. Na to je državni pravdnik predlagal, naj se prečitajo razni članki iz »Slovenskega Juga«, »Politike«, »Malega Žurnala« in koledarja »Vardar« ter prepisi bilježnice, ki jo je zemunska policija zaplenila zagovorniku dr. Budisavljeviću, ko se je vračal iz Belgrada. Proti predlogu drž. pravdnika sta se izrekla zagovornika dr. Budisavljević in dr. Medaković. Glede zaplenjene bilježnice dr. Budisavljevića je pripomnil dr. Medaković: Glede bilježnice dr. Budisavljevića bi se moralo sodišče preje poučiti, na kak način je drž. pravdnik prišel do te bilježnice, znano mi je, da sta dr. Budisavljević in dr. Hinković odšla v Belgrad kot zagovornika, ki vestno izpolnjujeta svojo dolžnost. V Belgradu sta najprvo posetila poslanika naše monarhije ter mu razložila svoj načrt. Poslanik je njihovo akcijo odobril.

Drž. pravdnik: Jaz tega ne verujem, jaz tega ne verujem.

Dr. Medaković: Izvolite se obrniti uradno na poslanika, pa boste izvedeli resnico. Poslanik grof Forgach je akcijo zagovornikov popolnoma odobril, zato je škandal, da je na ukaz drž. pravdništva policija v Zemunu ustavila dr. Budisavljevića. Drž. pravdnik: To se ni zgodalo na moj ukaz.

Dr. Medaković: Čemu se potem niste uprli, da bi policija preiskala žepe dr. Budisavljeviću?

Dr. Budisavljević: Ne morem takoj konstatirati, ako je moja bilježnica točno prepisana. Vendar pa se ne protovim, da bi se ti prepisi ne prečitali. Iz tega se bo razvidelo, kako ostudna igra se tu igra in da sta obtoženca Adam in Valerian Pribičević popolnoma nedolžna.

Ker je dr. Medaković pripomnil, da se čudi, zakaj drž. pravdnik tako zavlačuje proces, ko bi vendar lahko v najkrajšem času izfabriciral dokaze, je drž. pravdnik razjarjeno zaklical: To je žalitev, zahtevam zaščite sodišča!

Predsednik Tarabocchia je ugodil zahtevi drž.pravdnika, odvzel dr. Medakoviću besedo in izjavil, da bo sodišče še sklepalo o njegovih izvajanjih.

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 3. septembra.

+ **Venus in Bacchus.** Na občnem zboru slovenske lažizveze je čednostni dr. Lampe očital slovenskemu svobodomiselnemu dijaštvu Venero in Baccha. Smilijo se nam katoliški dijaki, da jih spravlja njihov starešina na javnem shodu v tako zadrego. Zarudeti so morali in pogledati v tla pri njegovih besedah. Kdor pozna slovensko dijaštvo in njegovo življenje v vseučiliških mestih, ve, da so edini stalni obiskovalci raznih beznic in nočnih kavaren katoliški študentje. Samo ti si morejo privoščiti ta luksus. Poleg judeževih grošev, ki jih dobivajo za svoje katoliško prepričanje, jim dajejo podporo redno vsak mesec tudi podporna društva. »Omladina« jim je nepobitno dokazala, da sleparijo pri dunajskem slovenskem podpornem društvu, ker ne navajajo v prošnjah podpor Leonove družbe. Ravno tako se godi tudi pri drugih podporah. Na ta način si nakopičijo seveda denarja, ki ga zapravljajo po cele noči. Če pa zasačiš pristnega katoliškega akademika pri tem čednem opravilu, ti takoj z vso resnostjo izjavi, da ne kroka, ampak da »študira moderno velikomestno življenje.« Tako je na Dunaju, tako tudi v Gradcu. In doma? Znano je, da so klerikalni dijaki o počitnicah stalni farovški gostje. Naj si potujejo, naj si prirejajo sestanke ali shode, v farovž se vedno zatečejo. Znano je pa tudi, da ni Bacchus nikjer v taki časti, kakor ravno v farovžih, včasih seveda tudi Venus, kar katoliški dijaki dobro vedo. Zato tudi gredo klerikalni študentje samo takrat k maši, kadar jim je obljubljeno brezplačno kosilo v župnišču. Spričo teh **dejstev** si upa pobožni dr. Lampe trditi, da sta Venus in Bacchus ideala svobodomiselnega dijaštva. Gospod doktor, pometajte pred svojim pragom!

Radikalec.

+ **Cvetke s sestanka katoliškega dijaštva.** Da »Slovenec« preneha z neumnim renomiranjem, moramo povedati, da smo videli udeležencev samo 237 prisotnih s telesom, z duhom pa niti 100; kajti ti sovražniki alkohola so imeli pred vsem skrb za pivo, katerega so uničevali pri pozdravnem večeru v respektabli množini, med referati pa zadaj za oleandri. Kako ginljivo je bilo videti, ko so med škofovim »žegnom« klečali z vrčki v roki! O vlogi slomškarie, katerih ena je tudi nam ugajala — pa samo »tako« — pri katoliških akademikih, ne govorimo. Sicer so bili pa »akademiki« v strašni manjšini, kajti akademike so maskirali, lemenatarji (!), kaplani, redovniki, učitelji, srednješolci (!) in — malum necessarium — dr. Lampe s štabom. Da je veleznačajni deželni glavar Šuklje pozdravil ravnotako katoliško dijaštvo — upanje vesolnjega klerikalizma — je v redu, a o organizaciji klerikalnih srednješolcev, katero si tako želi Natlačen Markuš, in o članu dež. šolskega sveta (morda slučaj Ribnica) si bomo drznili še kdaj govoriti. Kar se je govorilo in ni bilo v »Slovencu« natisnjeno bomo pred vsem upoštevali.

+ **Klerikalni dijaki se sramujejo svojih društev!** Piše se nam: Ko sem prišel lansko leto na univerzo v Gradcu z nekim akademikom skupaj, ki je bil preje hud svobodomiselc, takrat pa že presedlal v klerikalni tabor, in ko sem ga nedolžno vprašal, če je res član »Zarje« je od same jeze zarohnel. »Beži, beži, kaj to tebi mar«, in se pri tem hudo razjezil. S tem je pač očito priznal, da se sramuje svojega društva. Če bi bil le nekoliko odkritosrčen, bi moral odgovoriti: »da, resnica je, jaz sem Zarjan.« Na shodih oznanjujejo z bombastičnimi frazami lahkovernemu ljudstvu: »Mi ne rabimo hinavcev, omahljivcev« itd. Smelo trdim, da ni nobenega naprednega dijaka, ki bi zatajil, oziroma se sramoval svojega prepričanja. Sedaj pa sodite, kdo je bolji, ali bojazljivi in lažnjivi klerikalec, ali pogumni in odkritosrčni naprednjak.

+ **V odgovor!** Včerajšnji »Slovenec« si je dovolil velikansko neresnico, ko opisuje mojo afero z bogoslovcem g. M. Dasi se je hvalil z boljšim spominom, kakor ga ima vsa »naša stranka« je g. M. vendar pozabil, da sem bil jaz tisti, ki ga je prijel. Ko se je vsled tega, ker je moja družba pela »Čuk se je oženil . . .« povspel do izraza »poulične barabe« in to šele tedaj, ko so se bili že vsi razven mene odstranili, sem zahteval jaz, naj ponovi psovko, ker so se med tem moji gg. kolege vračali. Tega se seveda ni upal in me sili, naj grem k »Narodu», nakar sem mu odgovoril, da se raje pomenimo v justični palači. V naslednjem je izjavil, da mene ni hotel žaliti, ker nisem bil med pevci, a jaz sem se zavzel za svojo družbo. Ker pa so g. M. tla postajala gorka, jo je odkuril v »Union«. Da se oseb v duhovski obleki ne kontrahuje je stara stvar, in moje postopanje se v društvu odobrava. Če pa hoče g. M. tudi name raztegniti ono psovko, naj pove to javno. Potem se vidiva pred sodiščem. M. N.

+ **Slov. katol. narodnega dijaštva ni šteti med inteligenco, ampak med nižje, to se pravi, umstveno manj ali pa nič razvite sloje.** To smo trdili že od nekdaj, pa so rekli, da jih natolcujemo, dobre in tako strašno verne naše katol. dijake. Na zborovanju slov. katol.-narodnega dijaštva v Ljubljani, 31. avgusta 1909, pa je to dejstvo konstatiral njihov govornik sam, rekoč: »Ideja narodnoobrambena je našla simpatij in posnemanja **že celo med nižjimi sloji!** Kdo se bo torej čudil, da je tudi katoliško narodno dijaštvo sprejelo to idejo za svojo.« Tako čitam v evangeliju sv. Slovenca št. 200, v prvem poglavju od 11.–15. vrste. Zdaj pa pokličimo sv. Liguorija na pomagaje in pomoč, da nas razsvetli in nam pokaže pot, kako bi to resnico spravili s sveta!

+ **»Marija k Tebi, uboge reve«,** so zapeli včeraj, dne 2. septembra na Brezjah tisti učitelji, ki so se zbrali pod zastavo »Slomškove zveze« recte »Jakličevih in Jarčevih« hlač. To je bilo drugega dne v mesecu, ko so imeli še par grošev od svoje beraške učiteljske plače in še teh soldov niso porabili, da bi si ogledali kakšen znamenitejši kraj in razširili svoje duševno obzorje. Nekateri brumnejši so že dan prej lezli na božjo pot na Brezje in s prav mežnarsko hinavščino kazali svojo pobožnost. Izobraževalci ljudstva so danes srečno prijadrali tako daleč, da svoje zborovanje, ki naj bi veljalo samim stanovskim in šolskim vprašanjem, združijo z navadno božjo potjo in s tem so pokazali, da jih celo čete »Čukov« presežejo, ko niti ne reflektirajo več na Brezje, temveč na imenitnejše kraje. Te sirotne učiteljske reve so začele sedaj konkurirati z znanimi ženicami, ki jih srečamo po deželi s cekarji v rokah in velikimi dežniki pod pazduho. Menda je res to usoda ironije, da ob 40letnici šolskega zakona zamenjajo nekateri učitelji zvonenje in druge mežnarske posle s »cekarjem in marelo«. To je nimbus, ki klava nad »Slomškarji«. Zapeli so tedaj pesem od »ubogih reve« in če so se zgodii še kakšni čudeži, bode to primeren finale za take značaje in tudi za predavatelje.

+ **Kranjski dekan Koblar in pa raznašalec »Slovenca«, znani Cvetrešnik.** Piše se nam: V ponedeljek popoldne okoli pete ure jo je mahal naš stari znanec v dolgi suknji. po Dunajski cesti. Kar mu pride s kopico »Slevenca« pod pazduho Cvetrešnik naproti in ga s prav prijaznožalostnim obrazom ustavi. Kaj sta govorila, mi ni znano, pač pa je bilo dobro videti, da to dekanu ni nič ugajalo. S kislim obrazom je izvlekel iz žepa denarnico in — Cvetrešniku stisnil nekaj okroglega v roko. Seveda mi dvomimo, da bi bil dekan Cvetrešniku, znanemu klerikalnemu agitatorju in adlatusu Hansa Kregarja z markantnim obrazom kaj dolžan in s tem poravnal kak stari dolg. Verjetno je bolj, da ga je raznašalec »Slovenca«, Cvetrešnik nahrulil za kakšno kronco. Očividec.

+ **Dični »Orli« in slovenščina.** Obče znano je, da tvorijo črno gardo mladeniči, ki so velike duševne reve in v svoji omejenosti slepo tavajo za svojimi črnimi pastirji. V nekem orlovskem gnezdu, ki je eno izmed najboljših, pa so ponosni Orli posvedočili tudi, kako umejo svoj materinski jezik. Zgodilo se je, da so izključili nekega brata in napisali so mu odpustnico, ki se doslovno glasi: **»Dragi!** Usled sklepa seje dne 25. auguta 1909, dajemo ti, ker so se od raznih ljudi sišale večkrat pritožbe tvoje nemoralnosti in radi drugih nečednih stvari, se ti na razna opominjanja, daje na znanje, ter se te po paragrafih odsekovih pravil pod odtavek B. § 3 ker si **vedno** nad 10 uro zvečer izven doma, po § 4. ker se le redko poslužuješ sv. maše, po § 9., ker mnogo občuješ z nasprotniki in **hodiš v nasprotne gostilne,** po § 3. odstavek F, ker kod tak, ki nosi uniformo Orla, ter taka dejanja izvršuje ni več Orel, in se zaradi tega jemlje ugled še drugim, ter iz teh razlogov iz telovadnega odseka izključi. Zoper ta ukrep odbora, ako ti ni po volji, imaš se pravico pritožiti na . . . . . Okrožje Orla«. Tako roparske tice Orli mrcvarijo našo lepo slovenščino! Lahko so nanje klerikalci ponosni. Pri tem izključenju je zanimivo, da je bil načelnik tega dičnega orlovskega odseka že večkrat sodnijsko in policijsko kaznovan in pred kratkim razkrinkan kot grd lažnjivec, drugi član pa kaznovan radi tatvine, pa se vendar ni čulo, da bi bila izključena. Res lepa družba ti klerikalni telovadni odseki »Orel«! Kaj ko bi »d r a g i« izključeni Orel predložil ganljivo pismo okrajnemu glavarstvu z vprašanjem, katera oblast je potrdila odsekova pravila, ki zapovedujejo bojkot! Radovedni bi bili tudi mi na odgovor.

+ **Včerajšnji »Narodni Dnevnik«** priobčuje brezimno pismo, ki ga je neki od klerikalne stranke najeti falot pisal Hans Woschnaggu. Nam se zdi, da dotična notica ni bila dvoumna in ni možno iz nje ničesar izvajati napram »Narodni stranki«. Seveda pisači »Straže« vidijo v vsaki črki, kar sami želijo. Noben pameten človek niti za hip ni mogel misliti, da na »Narodno stranko« ali na »Narodni Dnevnik« pade kaka senca, pač pa je nekam čudno, če celjski Slovenci take individue, ki anonimna pisma pišejo, trpe v svoji sredi, take škodljive ljudi, pred katerimi pošten človek ni varen, treba objaviti, da se jih vemo ogibati tembolj, ko je povsem dokazano, da je dotičnik v zvezi s klerikalno stranko. Če bodo naše vrste čiste, se bomo še mnogokrat lahko polotili tako krasnih in uspešnih bojev, kakoršen je bil težavni, a zmagoviti boj »Narodne stranke« in »Narodnega Dnevnika« proti tipičnemu spodnještajerskemu renegatu.

+ **Mokronoški župnik Bukowitz** je pričel ljudi, ki se mu docela ne pokore, kar javno na cesti napadati. Svojo oblast hoče povsod prodajati, v njegovih očeh naj so vsi Mokronožani njegovi pokorni sužnji, nad katerimi se upa z vso drznostjo vihteti svoj bič. Posameznih prilik ne bomo navajali še zdaj, toda zapomni si naj, da je boljše, če ohraniv drugič vse psovke in pikre besede zase, da se mu ne bo treba pred oblastnijami zagovarjati in da ne bomo molili namesto njega konfiteorja. — Da bi pred njim vse v prahu kleče plazilo, tega naj si nikar ne domišlja; imamo še svobodno zavest, katere si ne pustimo nikdar iztrgati iz prs.

Mokronožani.

+ **Volilno gibanje na Goriškem.** Klerikalci še niso postavili svojih kandidatov, dasi bi bili radi to že storili. To pa raditega ne, ker so si strašno v laseh staro- in novostrujarji. Klerikalci po deželi nočejo kar nič slišati o tem, da bi se volilo v deželni zbor »Kranjce«, kakor n. pr. cerkljanskega dekana dr. Knavsa ali pa celo odvetniškega kandidata dr. Dermastje. Samo mlajši, ki stojijo pod vplivom novostrujarjev, bi bili za take kandidate. Škof je na strani novostrujarjev, proti njim pa dela že precej očito dr. Anton Gregorčič, katerega bi se radi novostrujarji na vsak način otresli. Gregorčič išče radi tega zvez, katerih pa menda ne bo dobil. V klerikalni stranki vlada velika zbeganost. Novostrujarji porabijo vso svojo moč, da obvelja njihova volja, kajti drugače se zna zgoditi, da nastopijo klerikalci proti klerikalcem. — Agrarci imajo danes zborovanje v Gorici. Teško da pride do proglasitve kandidatov, ker je — še mnogo nejasnosti in je tuintam tok za nastop proti novostrujarjem. Treba je še pojasnil, potem menda pride do mogočnega odpora proti klerikalni stranki, proti kateri vodi neizprosen boj napredna stranka; odbori nje po deželi in zaupniki marljivo delujejo. — Slovenski socijalni demokratje delajo okoli po deželi ter zabavljajo. Drugega ni povedati o njih. — Na laški strani upajo laški liberalci na uspehe v Furlaniji če že ne v splošni kuriji pa v kmečkih občinah. Laški liberalci delajo pridno. Pomaga tudi deželni odbor s kmetijskimi predavanji po celi Furlaniji. Laškim klerikalcem ne gre tako dobro, kakor lani. Poraz pri občinskih volitvah v Gradežu vpliva strašno v neprilog Faiduttijevi stranki. Laški liberalci hočejo spraviti v deželni zbor kolikor mogoče mladih moči. V sporu radi tega je odstopil državni in deželni poslanec dr. Marani.

+ **Takozvana »agrarna stranka« na Goriškem** je imela včeraj zborovanje v Gorici, na katerem se je imelo postaviti kandidate za deželni zbor. Zborovanje se je vršilo dopoldne in popoldne, pa ni privedlo do nobenega rezultata. Dr. Franko je pojasnjeval v daljšem govoru potrebo nastopa proti novostrujarjem, treba še pojasnil, zato da ni mogoče postaviti kandidatov. Oglasili so se razni govorniki. Ko je popoldne precej resolutno nastopil učitelj Mermolja iz Dobravelj, je nastal nemir, v katerem je dr. Franko zaključil zborovanje.

+ **Konec hrvatskega barda.** Nežne lirične pesmi dr. Avgusta Harambašića so znane tudi med Slovenci. Vsak naobraženi Slovenec pa gotovo pozna velićastno himno narodnima junakoma Zrinjskemu in Frankopanu, ki se završuje z značilnimi verzi: »A tko svoju zemlju ljubi — i tko neće biti rob, — tomu krvnik glavu rubi, — taj u hladan pada grob.« Pesnik te veličastne himne je, dr. Avgust Harambašić. In ta hrvatski bard je umrl dne 1. septembra t. l. Telesno on sicer še ni umrl, pač pa duševno. V sredo je namreč priobčil Rauchov uradni list »Narodne Novine« imenovanje dr. Avgusta Harambašića, narodnega poslanca in bivšega člana hrvatsko-srbske koalicije, za vladnega tajnika v VII. činovnem razredu. Navdušen patriot, ki je v svoji mladosti vihtel v navdušenih pesmih uma svitli meč proti tiranstvu in proti narodnim tlačiteljem, mož, ki je stal dolgo vrsto let v prvih falangah narodnih boriteljev, je postal na stara leta ponižni hlapec tiranov in tlačiteljev — radi ljubega kruha. Tako je žalostno končal tek svojega življenja nekdanji hrvatski bard! Pri zadnjih saborskih volitvah je bil dr. Harambašić izvoljen kot kandidat hrvatsko-srbske koalicije za poslanca. Preje navdušen zagovornik koalicije, se je lani polagoma jel približevati banu baronu Rauchu. Na Rauchovo željo je jel intrigirati proti koaliciji s prozornim namenom, da bi jo razbil. Ta nakana se mu ni posrečila, ker so njegovi tovariši pravočasno spregledali njegovo igro ter ga postavili pod kap. In v plačilo, da se je izneveril vsem svojim idealom ter izdal svoje soborilce, je sedaj dobil željeno nagrado, imenovan je za vladnega tajnika. S tem si je izkopal političen grob. Za hrvatski narod je sedaj mrtev, naj počiva v miru.

— **Eksekutiva narodno radikalnega dijaštva** pozivlja kot sopriredniteljica vse svoje somišljenike, da se udeleže v kar največjem številu poučnega tečaja »Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroškem« za učiteljstvo in dijaštvo. Tečaj se vrši od 9. do 11. septembra t. l. v Celju v »Narodnem domu«. Spored so že objavili časopisi.

— **Udeležnike III. narodno-radikalnega shoda v Ljubljani** od 16. do 20. septembra, **ki reflektirajo na prosta prenočišča,** opozarjamo, da se morajo vsaj do 11. t. m. priglasiti akadem. fer. društvu »Prosveta« v Ljubljani. **Na poznejše priglasitve se ne bo mogoče ozirati.**

— **VI. redni letni občni zbor akad. fer. društva »Prosveta«** bo v soboto, dne 4. septembra t. l. točno ob osmih zvečer v levi dvorani hotela »Ilirija« s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo predsedništva. 2. Poročilo odbornikov. 3. Poročilo podružnic in odsekov. 4. Poročilo zastopnikov »Prosvete« v upravnem odboru Simon-Gregorčičeve knjižnice in čitalnice. 5. Poročilo preglednikov. 6. Volitev predsednika, odbornikov, namestnikov in preglednikov.

---

sliševanja so to slutnjo podkrepila tako, da je naposled padla temna senca na Lenarda Benaljo samega.

Oblastveni krogi so se šele zdaj začeli resneje zanimati za Lenarda Benaljo. Kdo se je prej zanj menil? Zadostovalo je, da ga je baron Evzebij Benalja priznal za svojega netjaka in vsa vrata so se mu odprla. Nihče ni vprašal, kje je bil poprej, kako je živel. Zdaj je to začelo oblastvene kroge kar najbolj zanimati in uvedli so sicer tajne a natančne poizvedbe.

Lenard ni o tem ničesar vedel in ni ničesar slišal. A nekaj ljubljanskih gospodov, ki so bili v ožji dotiki z oblastvenimi krogi, so kmalu izvedeli, kaj se godi in eden prvih med temi je bil Mihael Kržinar.

Lenard mu je bil vedno precej dvomljiv človek. Od dvoboja sem, ko ga je Lenard dvakrat poskusil zavratno umoriti, je bil prepričan, da je to nevaren človek, sposoben vsakega zločina. Ko je izvedel, da ga ima oblast na sumu, da je bil celo zaveznik rokovnjačev in išče dokazov za njegovo krivdo, se ni prav nič čudil, pač pa ga je spreletela slutnja, da je morda Lenard sam iz katerihkoli nagibov napravil ovadbo zoper rokovnjače, ti so se mu pa maščevali s tem, da so odpeljali njegove brate in sestre seboj.

Mihael je bil molčeč človek in ni nikomur razodel ne tega, kar je vedel, ne tega kar je slutil. Celo njegov oče je šele od druge strani izvedel, kar se je šepetalo v oblastvenih krogih še kot negotovo in nedokazano o baronu Lenardu in se je močno razhudil, ko je zaznal iz ust svojega sina, da ta že vse ve.

»Ali se ti mar smili ta rokovnjaški baron in vredni prijatelj rokovnjaškega viteza Ogulina? Dvakrat te je hotel zavratno umoriti, ti pa niti svojemu očetu ne poveš, na kak sum je ta človek prišel?«

Stari gospod je bil navzlic svoji sivi glavi temperamenten in zgovoren. Ves večer ni o ničemer drugem govoril, kakor o baronu Lenardu Benalji. Zagrizel se je v misel, da je Lenard rokovnjač in iskal kar je mogoče dokazov, da bi to podprl in prepričal tudi Mihaela. Vsako malenkost iz Lenardovega vedenja, ki mu je prišla na misel, je obračal na vse strani in jo suka! in pretvarjal toliko časa, da je iz nje napravil nov dokaz zoper Lenarda.

Že precej pozno zvečer, ko je bil Mihael tega pogovora že do cela naveličan, je prišla v sobo služkinja in naznanila Mihaelu, da je prišel neki lakaj, ki hoče ž njim govoriti.

Radoveden je šel Mihael v predsobo, kjer je našel popolnoma neznanega človeka v jako lepi lakajski obleki.

»Kaj želite?« je vprašal Mihael in motril rdečelasega človeka, ki ni kar nič lakajski izgledal. Ker je bilo v Ljubljani le malo lakajev, jih je Mihael vse poznal, a tega človeka ni še nikdar videl.

»Izročiti imam vaši milosti neke važne stvari — če mi dovolite kratek pogovor.«

Molče je Mihael odprl vrata v svojo sobo in je z lakajem vstopil vanjo.

»Kdo je pa vaš gospodar?« je vprašal Mihael sedši kraj mize tako da je padala luč rdečelasemu v obraz.

Lakaj se je nasmehnil, samo lahno, a Mihael je to zapazil.

»Gospodar mi je naročil, da vam njegovega imena ne smem povedati.«

»Čudno! Kaj torej hočete?«

»Naročilo imam, izročiti vam nekaj pisem, važnih pisem, ki bodo vas in še marsikoga zanimala. A to smem storiti samo pod enim pogojem.«

»Taka pisma me ne zanimajo« je hladno izjavil Mihael. »V tuje zadeve se jaz sploh ne vtikam.«

»Ne gre se za tuje zadeve — gre se v teh pismih za vas, za baronico Renato . . .«

Mihael je bil v trenotku na nogah, spreletela ga je misel, da preti Renati kaka nevarnost.

»Kaka pisma so to? Kdo jih je pisal? Kje ste jih dobili? Kdo ste sploh vi?«

Stopil je tik pred lakaja in mu srepo pogledal v oči. Lakaj se ni zganil, kakor skala je stal pred Mihaelom. Mihael si je bil svest, da ta človek ni lakaj.

»Izročim vam pisma pod enim pogojem« je rekel rdečelasi tujec, »da mi jih namreč čez pol ure pošljete po svoji služkinji pred hišo, kjer imam konja. Prijezdil sem namreč ravnokar v mesto. Pismom so dodani prepisi; primerjajte izvirnike s prepisi in potem mi vrnite izvirnike. Ali mi daste na to svojo častno besedo.«

»Dam jo — na mojo čast, da storim, kakor zahtevate.«

(Konec prihodnjič.)

da bi, ako železniška uprava izvrši svoj namen, te vodne sile služile edino samo namenom železnice, popolnoma odtegnjene bi bile pa za drugo uporabo našemu ljudstvu in to za vso bodočnost. Vsled tega je deželni odbor z vso energijo nastopil proti nameri uprave državnih železnic in je pri dotični obravnavi odločno izrekel, da naj te vodne sile služijo namenom obrti in poljedelstva. V ta namen se je deželni odbor priglasil kot podjetnik v imenu našega prebivalstva in vložil tudi svoj projekt. Ta korak deželnega odbora ni ostal brezuspešen. Železniška uprava se je izjavila, da je pod gotovimi pogoji pripravljena priznati deželi prednost pri uporabi vodnih sil. V to svrho se vrše pogajanja, kako bi se nameravana centrala izvršila kot deželno podjetje, ki bi v slučaju elektrificiranja železnic tudi železnici oddajal potrebni tok.

3. Tretji faktor, ki pride v poštev, je torej dežela s svojimi občinami, ki bi gotovo najbolje ustregla domačim razmeram in gospodarskim potrebam našega prebivalstva. Predno se pa stori tak dalekosežen sklep, ga je treba natančno pretehtati. Deželni odbor bi mogel priporočiti deželnemu zboru le tedaj tako napravo, ako bi prišel do trdnega prepričanja, da bi se taka naprava tudi resnično rentirala. V to svrho je uvedel deželni odbor poizvedbe, koliko toka bi se takoj oddalo za luč in koliko za moč. Zlasti v obrtnih krogih se je ta misel sprejela takoj spočetka z velikim veseljem. Mnogo obrtnih podjetij se tedaj ne more razširiti zaradi pomanjkanja moči. Tudi industrijalci, ki so si že priredili drage lastne centrale, čutijo nedostatnost svojih naprav in žele, da bi se deželna centrala čimpreje izvršila, ker bi jih rešila velikih investicijskih troškov. Veliko manjših obratov, in na to polagamo največjo važnost, bi pa postalo šele možnih, ako bi jim bila na razpolago taka deželna centrala.

Za poizvedbe in napravo projektov je pooblastil deželni odbor splošno električno družbo Union (A. E. G. Union), ki izvršuje sedaj poizvedbe po svojih tehnikih. Inženirja te družbe gospoda Uhl in Dušan Sernec se bosta oglasila te dni pri občinah in pri večjih podjetnikih, da — za sedaj seveda čisto neobvezno — nabereta podatkov, koliko moči bi taka podeželna centrala mogla oddati. Od teh poizvedb je odvisen prvi obseg cele naprave, oziroma naprava sama. Natančnejši pouk pa bodo podale knjižice, ki se bodo izdale v ta namen.

## Blagor kranjskemu učiteljstvu . . .

Slučaj je nanesel, da smo dobili v roko prošnjo upokojenega kranjskega učitelja na deželni zbor. Ta prošnja osvetljuje učiteljske razmere tako drastično, da smo jo ponatisnili v naslednjem celo.

Vdano podpisani nadučitelj v p., rojen v Goricah nad Kranjem l. 1846 dostojen v Stari trg pri Poljanah, bivajoč v Begunjah pri Lescah, služboval sem na raznih šolah na Kranjskem in v Trbovljah - Vode na Štajerskem od **1876. do konca 1905. ozir. 1907. leta** — torej par mesecev manj, nego **trideset let.**

**Bolezen,** katero sem si vsled mojemu zdravju ne prijajočega zraka — osobito slabe pitne vode v **Starem trgu pri Poljanah nakupil** —, bila je posledica moje **predčasne vpokojitve** —, datirane z dnem 15. septembra 1905, št. 4296 (začasno) ozir. z dnem 30. julija 1907, št. 1911 (stalno).

V vpokojnino všteli so mi — 26 let — t. j. definitivna leta, dočim so mi blizo **štiri** provizorična leta — **in povrh še tretjo starostno doklado enostavno kar naravnost — odbili.**

Pokojnine so mi z zgoraj navedenim vpokojninskim dekretom (stalnim) z dnem 30. julija 1907, št. 1911 priznali **1051 K, ali mesečnih 87 K 60 v.**

Sem sodnijsko ločen oženjenec s tremi živimi otroci, katere moram sam **s svojimi učiteljskimi dohodki brez kakega drugega premoženja ali kakega postranskega zaslužka preživljati,** razun najstarejšega sina Rudolfa, katerega sem spravil v službo pri c. kr. državni železnici v Trstu.

Meni —, za mojo osebo določenih je **50 K na mesec —,** žena pa, katera **z dvema hčerkama biva v Ljubljani,** dobiva iz moje pokojnine **zase in za obe hčerki skupaj — mesečnih 36 — piši šestintrideset krone.**

S to in tako pokojnino brez vsakega premoženja ali drugih dohodkov — **pa naj stanu primerno — živimo —! Ironija — naša šolska postava —.**

Vrhu tega — **neozdravljiva bolezen v družini —!** Ena navedenih hčerk — 17letna Angela — **je od rojstva sem padavična ali epileptična — tako, da revica niti šole ne more obiskovati — in je vsled tega popoln analfabet,** ter je vsled te grozne bolezni mati prav mnogokrat kar **po cele dni, od jutra do večera z njo zaposljena.** — Hčerka Maksimilijana obiskuje pa drugo leto višjo mestno dekliško šolo v Ljubljani.

Sram me je kot omikanca povedati tukaj, **kako po beraško - siromašno se preživljamo —, kako po pasje — stradamo.** Zatrdim pa takoj tukaj, da bi i **še nadalje** voljno in potrpežljivo prenašali to siromašno uboštvo, **da ni sila skrajna — da nam ne preti pogin za lakoto —.**

Vprašam Vas, merodajne faktorje, ali sem sedaj morebiti **jaz na vrsti,** da po zgledu — **mnogih mojih tovarišev - sotrpinov zapadem po Vaši krivdi z nedolžno družino vred — strašni kranjski učiteljski bolezni —, katera gre na Kranjskem po — ljudeh - učiteljih —, tanjki sušici — vsled pomanjkanja in groznega pasjega stradanja —?**

Na veliko sramoto naših kranjskih učiteljskih razmer, naj mi bo na tem mestu dovoljeno **navesti fakt,** da sem kot vpokojeni **nadučitelj s tridesetimi službenimi leti — bil primoran — vzpričo take beraške pokojnine** — na eni —, **vsled take grozne draginje** — na drugi — in rezultirende teh dveh — **vsled strašnega pomanjkanja in pasjega stradanja** — po tretji strani — **bil prisiljen — kot hlapec** stopiti v službo za samo **hrano in stanovanje** i. s. pri posestniku **Fran Rotarju v Srednji vasi pri Goričah št. 13,** in v isti lastnosti in za isto plačo zadnji čas pri posestniku **Fran Ribnikarju na Dobrem polju št. 1 pri Radovljici.**

Ker pa nadalje — **star sem 62 let — ne morem več hlapčevskih del opravljati —, nedolžna družina pa mi v Ljubljani gladu umira —,** prosim veleslavni deželni zbor, naj mi kar **najhitreje** zapiše zdatna in območna zdravila za moj oslabeli želodec — in za izstradane želodčke moje siromašne družinice tam doli v beli Ljubljani.

V Begunjah pri Lescah, 28. avgusta 1909.

F. G.
nadučitelj v p.

— **Ha, kaka radost, po tridesetih** letih trdega vzgojevanja kmetske mladine uživati tak pokoj. Čast deželi kranjski, ki tako ravna s svojimi učitelji, da na starost še psa lahko zavidajo za njegovo eksistenco!

## Sokol v Zagorju.

(Dopis iz Zagorja ob Savi.)

V nedeljo, 29. avgusta je priredil naš »Sokol« pri novozgrajenem »Sokolskem domu« javno telovadbo in ljudsko veselico. Deževalo je skoro ves dopoldan, in že smo obupavali. Toda, ko je Sokol razprostrl svoja krila, se je na mah zjasnilo in posijalo je zlato solnce. Opoldne sta se pripeljali bratski društvi iz Hrastnika (20), Trbovelj (32) in zastopnika celjskega in braslovškega Sokola. Posetilo nas je tudi gasilno društvo iz Litije, trboveljsko pevsko društvo »Zvon« ter nebroj občinstva iz teh krajev. Odzvali so se vabilu v zelo znatnem številu okoličani. Z trboveljsko godbo na čelu je korakala sokolska armada z naraščajem na Toplice k sprejemu pevskega društva »Vranska Vila« in drugih gostov od tam. Po sprejemu se je pomikal slavnostni sprevod proti »Sokolskemu domu«. Občinstvo ga je navdušeno pozdravljalo. Iz mnogih hiš so plapolale trobojnice, iz oken so vsipale nežne rožice cvetje na mile goste. V imenu zagorskega Sokola je goste pozdravil brat Levstik, v imenu glasbenega društva Zagorje g. Hladnik. Odgovoril je obema g. Kramar, pevovodja »Vranske Vile«. Članica slednje je zatem pripela na prapor zagorskega Sokola krasen, dragocen trak in g. Kramar je podaril Sokolu znaten dar za »Sokolski dom«. Za vse to se je pevskemu društvu zahvalil brat Levstik.

Nato se je pričela javna telovadba bratskih društev, da pokaže občinstvu skupno sokolsko delo. Otvorile so jo proste vaje zagorskega sokolskega naraščaja. Ginljiv je bil pogled na male dečke v kroju, ki so izvajali vaje dokaj povoljno. Bil je to njihov prvi javni nastop. Ponosni smo lahko na tak naraščaj. Prepričani smo, da si z njim vzgojimo najboljše delavce Sokolstva.

Zatem so nastopile vrle zagorske Sokolice. Izvajale so vaje z obroči vzorno, kar priča, da so dosti napredovale od lanskega leta. Ko so med burnim aplavzom odkorakale, se je že prikazala pri vhodu četa 45 telovadcev. Izvajali so teške, a krasne celjske proste vaje, tako precizno in strumno, da so želi mnogo pohvale. Omeniti moramo zlasti natančno kritje in ravnanje, kar se redko kje vidi. Takoj nato je sledila orodna telovadba. Nastopilo je najpoprej 6 Sokolic na konju. Opazili smo tu lepe skrčke, odbočke in druge primerno teške vaje. Na tem orodju so izvedle tudi 4 slikovite skupine, ki jih je sestavila sestra Steinerjeva. Končno so nastopili še člani na drogu, bradlji, konju vzdolž in na šir ter s skokom v daljino in višino z enkratno menjavo. Bile so štiri vrste in sicer 2 trboveljski, hrastniška in zagorska. Nudile so se nam vaje vseh stopenj, od najprimitivnejših do najbolj kompliciranih. Za vsako izvedbo je sledil buren aplavs.

Pripomniti je treba, da so sledile posamezne točke hitro druga za drugo, kar je prijetno vplivalo na občinstvo. Mladi sta še sokolski društvi hrastniško in trboveljsko, a vendar sta pripomogli pri tem nastopu k najlepšemu vspehu.

Po telovadbi se je razvila animirana zabava. Pospešilo jo je zlasti petje. »Vranska Vila« je pela s finim umevanjem priproste nar. pesmi. Vidi se, da ima taktirka v roki g. Kramarja izvestno moč na njegov zbor. Divili smo se skupnemu petju vseh treh prisotnih pevskih društev. Prednašala so pesmi »Jadransko morje« in »Slovenac in Hrvat«. Žela so za navdušeno in krasno petje živahno pohvalo. Da je vspela veselica tako sijajno v gmotnem oziru, je zasluga naših požrtvovalnih dam. Trudile so se ves čas v šotorih in v kuhinji, kjer so se dobila vsakovrstna jedila. Vsa čast takemu ženstvu!

Pozabiti pa ne smemo trboveljske rudarske godbe. Delovala je neumorno — zlasti pri telovadbi — od poldne do polnočnega vlaka. Da je zelo uporabna, priča dejstvo, da jo vabijo skoro vsa bratska društva ob Savi k sodelovanju.

Tukajšnji socijalni demokrati so strastno agitirali proti naši prireditvi. Priredili so v dvorani renegata R. Mihelčiča svojo veselico. Njihov bog Čobal je grozil nekemu uglednemu obrtniku z bojkotom, če se je ne udeleži. Ko je korakala vrla sokolska četa mimo soc. demokratičnega konzuma, je stal pred njim neki pobalin in je klical Sokolom »Heil«. Na oknu pa je slonel Čobal in je zadovoljno opazoval ta prizor. Vkljub vsemu hujskanju so se udeležili naše slavnosti domačini v obilnem številu. Zlasti je bilo mnogo delavcev. Dokazali so s tem, da vedo razločevati vstrajno sokolsko delo od plitvih fraz socijalnodemokraških priganjačev. Zagorje pa je iznova pokazalo, da je zavedno in da tako ostane. Na svidenje drugo leto ob otvoritvi sokolskega doma in ob dvajsetletnici zagorskega Sokola! Na zdar!

## Konference pri Bienerthu.

Dunaj, 3. septembra. Danes dopoldne je nadaljeval baron Bienerth posvetovanja s politiki, kako bi se dal zamotani politični položaj rešiti. Dopoldne je sprejel trg. ministra Weiskirchnerja in je govoril ž njim predvsem o pripravah za konference glede češkega dež. zbora. Popoldne je prišel k min. predsedniku gališki namestnik dr. Bobrzynski.

## Krščansko - socialni poslanci.

Linec, 3. septembra. Krščansko-socialni poslanci Gorenje Avstrijske so imeli danes popoldne tu sejo, na katero je prišlo 43 deželnih in državnih poslancev. O seji so izdali komuniké, v katerem obsojajo obstrukcijo in se zavzemajo za spremembo opravilnika v parlamentu. Dalje obsojajo »Svobodno Šolo«, zahtevajo, da ostane nemški značaj Nižje in Gorenje Avstrijskega nedotaknjen in da se zato zakonitim potom označi nemščina kot edini učni jezik na javnih šolah v teh deželah. — V splošnem pa se je shod izrekel proti vladanju na podlagi § 14.

## Bilinski in Stapinski.

Brno, 3. septembra. Glede na spravo med ministrom Bilinskim in posl. Stapinskim pišejo »Lidové Noviny«: Pri tej spravi gre samo za to med obema politikoma zopet urediti družabno razmerje, ker v zadnjem času sploh nista občevala. Na politiki Stapinskega ali Poljske ljudske stranke nasproti vladi ne spreminja to dejstvo ničesar. Znano je, da je baron Bienerth večkrat prišel k finančnemu ministru z željo naj gleda, da pridobi posl. Stapinskega in njegovo stranko za vlado, ker bi bilo to za stališče vlade v parlamentu zelo važno. Obisk Stapinskega pri finančnem ministru je obsegal le nekake zahteve Poljske ljudske stranke pri sestavi proračuna.

## Češki deželni zbor.

Praga, 3. septembra. Pri najvišjem dež. maršalu Lobkoviecu so se začele danes konference v podporo vladni akciji glede delavnosti dež. zbora češkega. Lobkovic se je pogajal z vodjo nemških naprednjakov dr. Eppingrom in z načelnikom češkega izvrševalnega odbora dr. Škardo.

Praga, 3. septembra. Češki minister krajan pojde jutri v Prago in se bo udeležil skupnega posvetovanja čeških poslancev. »České slovo« ostro napada ministra in mu očita brezbrižnost o priliki zadnjih protičeških dogodkov na Dunaju in na Nižje Avstrijskem. List piše, da je posvetovanje poslancev zaupno in nima na njem minister Žáček ničesar opraviti.

## Ogrska kriza.

Budimpešta, 3. septembra. V političnih krogih se zatrjuje, da je Wekerlov plan napravil popolen fiasko. Politiki, ki so prišli iz province, pravijo, da se že povsod pripravljajo za nove volitve, ker je najverjetneje, da bo parlament razpuščen in bodo razpisane nove volitve.

Budimpešta, 3. septembra. Tudi grof Tisza bo dobil povabilo k cesarju. To je v zvezi z Lukacsevim načrtom volilne reforme. Grof Tisza je namreč nasprotnik splošne in enake volilne pravice. Pregovorili bi ga radi, da naj zavzame vsaj pasivno stališče, če že ne more Lukacsevega načrta podpirati.

## Ministrska kriza na Srbskem.

Beograd, 3. septembra. O današnjem ministrskem svetu se je izdalo sledeče poročilo: Demisije justičnega ministra Ribaraca niso povzročili motivi osebnega značaja, temveč stvarni razlogi. Pri presojanju skupnih interesov se je utrdila enotnost članov kabineta, ko so se posvetovali o rešitvi krize povzročene vsled demisija Ribarca. Na ta način so popolnoma odstranjene zapreke skupnega dela strank zastopanih v vladi. V popolnem medsebojnem zaupanju svojih članov in oprta na pomoč krone in parlamenta bo vlada ostala na svojem mestu in bo nadaljevala svoje delo z vso vnemo.

## Kreta.

Carigrad, 3. septembra. Ministrski svet je sklenil izdelati obširno spomenico o avtonomiji Krete in jo predložiti v oktobru turškemu parlamentu. Predloga bo izdelana po vzoru one za Samos.

## Položaj na Grškem.

London, 3. septembra. Po poročilih iz Aten je glavni vzrok notranje krize neuspeh v kretskem vprašanju, ki ga pripisujejo naravnost dinastiji in ki je nje ugledu zelo škodoval. Očitajo dinastiji, da je

---

rokavom parkrat preko njih, kot da hoče obrisati meglo, ki mu zapira pogled, je zagledal nekaj začudenih in smehljajočih obrazov.

Zatohel in težak zrak mu je legel na pljuča, ker v krčmi je vonjalo po tobakovem dimu in opojni pijači. Sedel je za prvo mizo in si globoko oddahnil.

Tam v kotu ob daljši mizi je sedelo troje deklet v kričečih oblekah, z globoko čez senci počesanimi lasmi in očmi mokrosvetlikajočimi. Jan je videl, kako so ga pogledale vse naenkrat in kako se je nasmehnil tisti moški, ki je sedel med njimi s gitaro.

»Dajte, zapojte naše pesmi!« je dejal Jan s hripavim glasom, nakar se je ena izmed njih dvignila in pristopila k njemu.

Slabo je govorila njegov jezik, ampak vendar je Jan razumel, kaj hoče in po precej dolgem premišljevanju ji je dal — desetico.

Moški, ki je sedel med njimi z gitaro je pomežiknil, nato so zapeli, da je Janu radosti zatrepetalo srce.

»Djevojčica vodo gazi
ima roke bele
mimo jaše mlad katana
tiho joj se smije . . .«

— Jan ni čutil več, da je v tujini, ne, v domači vasi, v krogu domačih fantov . . . Kako lepo done pesmi čez vas, tja čez visoke lesove do temnih gora, kako je srce veselo in polno pijane radosti — ej! . . .

Jan je zakrilil z rokama in zapel z njimi. —

In sam ni vedel, kako je prišlo, da je sedel nenadoma sredi med njimi in pil iz tiste velike kupe, ki je menda provzročila, da je pozabil vse okoli sebe in pripovedoval na dolgo in široko poleg sedeči deklini, koliko je iztržil in kako vesel bo kmalu pozdravil domačo vas . . .

In strune so zapele vnovič, vnovič je priromala na mizo tista velika kupa, pa Janu je že klonila glava k mizi, samo včasih je še zakrili z rokama in zapel pijano z njimi, nato je zaspal. — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ko ga je zbudil zjutraj krčmar, je planil pokonci, kot iz teških sanj.

Posegel je v žep, pa — čudo božje! — žep je bil prazen in on v krčmi sam. Nikjer ni bilo več sledu o čudovitih pevkah, nikjer o njegovem denarju in prestrašen se je ozrl okoli . . . Tam za vrati je ležala njegova vreča, polita in pohojena, paprika je bila razsuta po tleh in pomešana z mokroto, da se je videlo, kot mlaka temne krvi.

Takrat se je zavedel in zajokal, kakor šestleten otrok . . .

* * *

Čez štiri dni je zagledal Jan zopet svojo rodno vasico.

Solnce je predlo svetle niti čez zlato žitno polje, a on se ni upal pogledati nikamor, ker nekdo je korakal z njim, ki ga je imel oddati zopet domači občini.

Vaščani so se spogledovali in tudi mati se je začudila, a ko so zvedeli, kako in kaj, se jim je zasmilil, še tudi materin obraz se je razjasnil in njene vele, razpokane ustnice so ga poljubile, kakor že dolgo ne . . .

»Jan! Nikoli več ne boš zapustil rodne grude!«

Jan se je nasmehnil, njegove oči pa so pozdravljale . . .

## Zadnji rodovine Benalja.

**Povest.**

(Dalje.)

Za lakaja oblečeni tujec je vzel iz žepa zavoj pisem in jih je položil na mizo.

»Zaupam vaši častni besedi« je dejal s povdarkom »in vam torej izročam pisma in prepise. Čakal bom pred hišo.«

Hlastno je Mihael odvezal in razgrnil pisma — komaj jih je bil nekaj z očmi preletel, bi bil skoraj zakričal presenečenja. Ozrl se je po lakaju, a ta je bil že odšel; s ceste se je čulo, da nekdo pred hišo jaše gor in dol.

Mihael se je nagnil nad pisma in jih hitro prečital. S prepisi jih ni primerjal; zadostovalo mu je, kar je bral. Ko je končal, je pisma zavil in zavezal ter jih sam nesel pred hišo tujcu, sedečemu že na konju.

»Ali ste pisma primerjali s prepisi?« je vprašal tujec, ko je zavoj vtaknil v žep.

»Čemu! Recite mi raje, kdo vas je poslal ali kdo ste in kako ste ta pisma dobili!«

Tujec se je zakrohotal in vzpodbodši konja je zaklical:

»Rokovnjaški poglavar sem — Rdeči Jakob — recite Lenardu Benalji, da ga pozdravljam in da ga bom preganjal in mučil dokler bom živ. Poginiti mora, kakor stekel pes.« In oddirjal je v temno oblačno noč.

Mihael je v svoji sobi jel čitati prepise onih strašnih pisem. Bila so to pisma, ki jih je Lenard v raznih časih pisal Rdečemu Jakobu. V enih mu je poročal o razmerah v gotovih hišah, kjer so rokovnjači potem ropali, v drugih ga je obveščal o policijskih odredbah zoper rokovnjače in sploh o zanj važnih stvareh.

A bila so vmes še druga pisma, Mihael je izvedel iz njih, da so ga rokovnjači hoteli na Lesnem brdu umoriti, da so hoteli odpeljati Renato in jo spraviti na sum, da je ž njim ušla, ter da so hoteli tudi Evzebija Benaljo vjeti, ga prisiliti, da napravi Lenardu na korist oporoko in ga potem ubiti.

Našel je izjavo Lenardovo, da izplača iz Evzebijeve zapuščine 5000 tolarjev Rdečemu Jakobu in mu da svojo sestro Eleonoro za ženo.

Končno je čital, kar je Lenard pisal svoji sestri Eleonori, ko je rokovnjače ovadil policijskemu ravnateljstvu. Spreletela ga je groza, ko je čital priporočilo, naj Eleonora če treba tudi za ceno svoje dekliške časti izve, kje ima Rdeči Jakob skrit svoj zaklad in naj, ko pridejo vojaki lovit rokovnjače, pomaga, da Rdeči Jakob ne uteče, v največji sili pa ga naj sama ustreli.

»Če uteče Rdeči Jakob smo vsi izgubljeni — uničil nas bo vse brez usmiljenja.« Tako se je glasil konec tega pisma, čigar resničnost je stopila v tem trenotku Mihaelu Kržinarju z vso jasnostjo pred oči.

Mihael se je prijemal za glavo. Petkrat in desetkrat je prebral ta pisma. Vedel je, da govore resnico, saj je imel izvirnike pred očmi in saj je spoznal Lenardovo pisavo.

»Izpridena laška in ciganska kri« — tako je nekje v teh pismih govoril Lenard sam o sebi in te besede so Mihaelu neprestano krožile po mislih.

Dolgo je ugibal, kaj naj stori. Spoznal je, da bo sodna preiskava, ki je spravila Lenarda v velik sum, počasi gotovo še toliko dognala, da bo sodnija začela tudi proti Lenardu postopati in zdelo se mu je, da Lenard ne more uteči svoji usodi. Kdor ima toliko na vesti se ne reši več.

»Ali naj vse naznanim policijskemu ravnatelju in mu izročim ta pisma?« tako se je vpraševal Mihael. Pamet mu je velevala, naj tako stori, srce pa mu je govorilo, da ne — zaradi Renate ne.

Renata in Lenard! Spominjal se je Mihael, kako se je Lenard prizadeval, da bi si pridobil Renato in spominjal se je tudi, da ga je ta človek poskusil dvakrat zavratno umo-

zamudila pravi trenotek za aneksijo Krete, tako da otok morda nikdar ne bo združen z Grško. Jeza ljudstva in armade gre naravnost proti vladarski hiši. Optimističnim poročilom iz Aten tu nič ne verujejo.

## Zeppelinov zrakoplov.

Friedrichshafen, 3. septembra. Včeraj zvečer ob $^3/_4$ 10 je »Z. III.« srečno prispel sem. Plaval je s hitrostjo 55 km. Danes bodo zrakoplov popravljali, ker se jutri zopet dvigne v zrak.

## Severni tečaj.

New York, 3. septembra. Časniki priobčujejo resne dvome o Cookovih trditvah.

Skagen, 3. septembra. Popoldne je prišel Cook na parniku sem in je povedal nekemu korespondentu, da je 21. aprila 1908. ob 7. zjutraj dosegel severni tečaj, kar je konštatiral opoldne z merjenjem. Že 8 dni prej je začel z merjenjem in je to tudi 8 dni potem še nadaljeval. Na severnem polu ni našel zemlje. Morske globine ni meril, ker ni imel priprav zato. Najnižja temperatura je bila 83° Fahrenheita. Na severni pol je trajala pot 3 mesece, nazaj pa 9 mesecev.

## „Veleizdajniški" proces v Zagrebu.

Sodišče je podelilo zagovorniku dr. Medakoviću strog ukor, ker je žalil državnega pravdnika.

Nato je predsednik proglasil, da je senat odbil predlog državnega pravdnika, naj se prečitajo razni članki iz »Slovenskega Juga«, »Politike« in »Malega Žurnala«, sprejel pa predlog, da se prečitajo: prepis beležk, ki jih je policija v Zemunu zaplenila dr. Budisavljeviću ob povratku iz Belgrada in nekateri članki iz koledarja »Vardar«.

Te spise je nato čital votant Pavešić.

K včerajšnji razpravi je predsednik pozval orožnika Damjana Milkovića kot pričo.

V svoji izpovedbi je trdil, da je imel obtoženec Adam Pribičević s svojim bratom Milanom in učiteljico Martinović tajen sestanek v Malem Gradcu. Na tem sestanku so peli srbske pesmi, nazdravljali kralju Petru kot vladarju vseh Jugoslovanov in klicali »Abzug Avstrija«.

Ta svedok je pričal o vsem tem, dasi je šele 14 dni v Malem Gradcu.

Opozorjen na to, je rekel, da je vse ono izvedel od neke zaupne in povsem zanesljive osebe.

Ko so ga zagovorniki vprašali za ime te osebe, ga ni mogel navesti.

Nato se je oglasil za besedo dr. Hinković. Rekel je med drugim: V obtožnici se naglaša, da je v Rumi obstojala organizacija, ki je nabirala prostovoljce za Srbijo. Začetkoma te razprave se je prijavil za zagovornika dr. Žarko Miladinović, ki ga pa je sodišče izključilo od zagovorništva, češ, da je tudi osumljen veleizdaje. Dr. Miladinovića so nato aretirali in ga kasneje izročili vojnemu sodišču. Vojno sodišče je o tem predmetu zaslišalo okrog 70 prič ter imelo komisijo na licu mesta, da se prepriča, ako je mogoče, da pluje po Savi ladja, ki bi mogla sprejeti na krov 50.000 pušk. Dr. Žarko Miladinović je bil končno po rigorozni preiskavi **oproščen vsake krivde.** Vojno sodišče je vodilo proti dr. Miladinoviću tudi preiskavo radi »veleizdaje«. Zato predlagam, naj se od vojnega sodišča dobe vsi spisi, tičoči se procesa dr. Miladinovića ter se tu prečitajo.

Državni pravdnik se je z vso odločnostjo protivil temu predlogu. Utemeljevaje svoje nasprotstvo, je rekel med drugim: Vojno sodišče je vodilo razpravo proti dr. Miladinoviću samo radi nabiranja prostovoljcev za Srbijo in ga je oprostilo samo tega zločina, a v preiskavo radi »veleizdaje« se ni niti mešalo. Kazensko postopanje proti dr. Miladinoviću je pred tem sodiščem še vedno v teku.

Dr. Hinković: Po § 305 voj. kaz. zak. je vojno sodišče moralo voditi preiskavo tudi radi »veleizdaje«. Ali bi v nasprotnem slučaju vojno sodišče dr. Žarka Miladinovića izpustilo iz zapora, ako bi na njem ostala le senca »veleizdaje«? Zakaj ni potem vojaška oblast izročila dr. Miladinoviča temu sodišču?

Državni pravdnik (kriči): To vas ne briga, to ni vaša stvar, to je stvar civilnih oblastev.

Senat se je nato umaknil na posvetovanje.

Predsednik je po kratkem odmoru naznanil, da je senat zavrnil dr. Hinkovićev predlog.

Nato je odredil tajno razpravo, na kateri so se čitali razni članki iz »Amerikanskega Srbobrana«.

V javni razpravi je nato predsednik Tarabocchia razglasil:

**Konštatujem, da je danes, ko je poteklo 6 mesecev, odkar se je pričela razprava, končano dokazilno postopanje in se imajo pričeti govori braniteljev.** Ker potrebujejo zagovorniki časa, da se pripravijo na svoje pledoaje, odrejam, da bo prihodnja razprava šele v **četrtek, dne 9. septembra** ob pol 8. dopoldne.

Obtoženec Vukdragović: A do tega časa pustite tudi nas na osem dni domov.

Državni pravdnik Accurti (kazoč na senat): E, ko pa oni nečejo!

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 4 septembra.

+ **Strah, groza in trepet** je zavladal med klerikalci radi jutrišnjega shoda slovenskih svobodomislecev. Ali sloni klerikalizem res na tako slabih nogah, da je ves klerikalni Izrael pokonci in da kriči in vpije radi enega samega shoda, kakor da bi ga jemal že sam vrag? Čemu se potem vedno bahavo sklicujete na sv. pismo, češ, »portae inferi non praevalebunt«, ako vas navdaja že groza pri vsakem svobodomiselnem vetriču? Strah in trepet je vedno znak slabosti. In ker se klerikalci tako boje jutrišnjega shoda, moramo sklepati, da že čutijo, da se jim majo tla pod nogami in da se jim danes ali jutri lahko poruši na videz tako mogočna zgradba rimskega klerikalizma. Najbolj se shoda boji škof Bonaventura. V strahu, ki ima, kakor znano velike oči, vidi škof v shodu nevarno zaroto, zato piše v pismu, ki ga priobčuje v »Domoljubu«: »Upam, da se tega zlobnega dejanja ne bo udeležilo mnogo Slovencev, prepričan sem, da ta zarota med Slovenci ne dobi privržencev, ampak se bodo vsi z gnusom od nje obrnili in jo zatrli, vendar pa se bojim, da se vsaj nekateri zapeljejo, se shoda udeleže, njegove sklepe odobre. Obžalujmo nesrečne zaslepljence, ki shod sklicujejo, ki bodo na shodu govorili ali se shoda udeležili; obžalujemo posebno nesrečne starše, katerih sinovi so tako globoko zabredli, da v svoji hudobiji še druge zapeljujejo in v globoki prepad za seboj potegujejo; obžalujemo jih in molimo zanje, da bi se jih Bog usmilil in bi se od zmote zopet povrnili k resnici, od črne tmine k svitlobi spoznanja Božjega. Zato določim: **Danes popoldne naj se po krščanskem nauku moli žalostni del svetega rožnega venca in litanije na čast presv. Sreu Jezusovemu z dotičnimi molitvami.** K tej zadostilni pobožnosti nujno vabim vse vernike: može in mladeniče, žene, dekleta in otroke. Udeležite se je danes popoldne mnogoštevilno! — Kakor rečeno, je škof to pismo priobčil samo v »Domoljubu«. »Slovenec« si ni upal doslej priobčiti tega nadvse duhovitega izliva škofovega srca. Ker torej »Slovenec« ne priobči škofovega pisma, storimo to mi, da naša javnost spozna, kako zelo ubog na duhu je škof Anton Bonaventura.

+ **Sumničenje brez podlage.** V »Unionu« je bilo v sredo zvečer veliko veselje, v četrtek zjutraj pa velik maček, ne samo maček, cel lintvern je bil! Katoliški študentje so prišli pokrokat v katoliški hotel — bilo jih je sicer malo, »a to so bili ljudi« — veselje je bilo naravnost na vrhuncu prav na galeriji in tam, kjer se tudi brez prič kaj opravi, ko so katoliškomisleči obiskovalci začuli, da jim je neki nepridiprav napravil hudiča. Iz garderobe, ki je bila menda v telovadnici čukarije, je izginilo več klobukov, slamnikov, moških in ženskih, par površnikov in ko so jeli stikati okoli, našli so pod okni garderobe v blatu in dežju izgubljene reči, ki so bile nekatere celo poškodovane. Pride vam četrtkov »Slovenec«, sicer še vedno poln slavnostnega navdušenja od prejšnjega večera, ter nam dopoveduje, da so liberalci napravili peklensko lumparijo s tistimi slamniki in klobuki in površniki. Ta je lepa! Ze prismodarije, ki si jih klerikalci sami med seboj špogajo, bodo pa naprednjaki odgovorni! Zakaj nam »Slovenec« ne navede nobenega imena? Na dan z imeni! — »Slovenec« tega kajpada ne bo storil. Stvar je namreč po vseh okoliščinah soditi čisto enostavno takale. Klerikalna stranka z vsem delovanjem goji v svojih privržencih samo podivjanost in lumparijo in da je kak klerikalen falot napravil navedeno hudobnost, ni čisto nič čudnega. **Kdo drug pa je bil na klerikalni prireditvi, kakor sami klerikalci!** Vsakega neklerikalca bi bili takoj opazili in ekspedirali, kakor znajo. Sicer pa menda tudi ni nikomur srce poželelo tje! Med hinavci se nihče ne počuti dobro. Končno pa govorimo prav prijateljsko: čuden red je moral biti na klerikalni veselici, da je mogel kdo kar cel kup pokrival in oblek spraviti iz garderobe, pri tem ga pa ni nihče opazil! Če niso klerikalci nalašč te lumparije provzročili, da bi jo podvrgli naprednjakom, kar so potem res storili? Ta sumnja je docela opravičena z ozirom n. pr. na zgled v Št. Vidu in drugod!

+ **Vse bi radi strahovali** ljubljanski nemškutarji, ki kujejo naklepe v zaduhlih kazinskih prostorih zoper Slovence. To se je pokazalo zlasti ob priliki shoda poštnih uradnikov v Ljubljani. Ker je »Grazer Tagblatta« ljubljanski dopisnik psoval nemške poštne uradnike, ki so s svojimi slovenskimi tovariši razpravljali v strogo stanovskih vprašanjih v hotelu »Tivoli«, odgovorili so mu ti s krepkim poslanim v istem listu in mu povedali naravnost, da se ne dajo komandirati od ljubljanskih kazinotov. To je bilo tem preveč. V četrtek je izlila kazinska duša ves žolč v »štimcah«, kjer vpije o zatiranju kranjskega nemštva — o čem pa hočejo ti »mukotrpi« drugače govoriti! — ter pristavlja končno, da so nemški poštni uradniki graški, do katerih so imeli ljubljanski nemškutarji toliko zaupanja kot na »wackere teutsche Brüder«, mnogo **otežkočili stališče ljubljanskih nemčurjev ter jim hudo škodovali na ugledu!** — Ugled! Če pregledamo leksikon o ljubljanski nemškutariji, ne najdemo te besede v njem! Sicer nas pa veseli, da pripoznajo tukajšnji kazinotje, da so se prav nazarensko blamirali v omenjenem slučaju. Ali so res mislili, da izvenkranjski Nemci nimajo drugih potreb kakor izvrševati njih prifrknjene zahteve! Es war einmal . . .! Danes je drugače!

+ **K poglavju značajev.** Piše se nam: Sveta jeza je zagrabila g. Ilca, ko je prečital naš istoimeni članek. Ker je dobil migljaj s kolom od zgoraj, da naj zadevo pojasni, napisal je v »Slovencu« pojasnilo, a povedal ni ničesar. Ako hoče čakati z odgovorom do oktobra, dobro, a prepričan naj bode, da bode vsaka njegova beseda vzbudila odpor, da bomo vsak njegov udarec parirali in udarili nazaj. Z osebnostimi ne opravite ničesar, mi smo pisali stvarno in hoteli izvedeti, kaj je privelo razne sedaj »stramm« katoliške akademike do krščanstva! Zato prosimo g. Ilca, da naj nam v svojem pojasnilu pove in razloži, zakaj je postal konvertit. Mi sicer vemo dva vzroka in sicer je pisal enkrat: »Prestopil sem cerkveni prag, šel k spovedi in obhajilu ter našel Luč in Resnico«, — drugič pa se je izrazil pred pričami: **»Klerikalec nisem bil in tudi nikoli ne bom, ali — podpora! Kupljen sem!«** Ne vemo, kaj je pravi motiv, no pa to nam že pojasni oktobrova »Zora«. Potolažen pa naj bo g. Ilc v toliko, da ni med Kristovimi akademičnimi vojaki on edini, še cela vrsta jih je pred in za njim, tudi te še hočemo ogledati, ko spregovori »Zora«! Torej, g. Ilc in sodrugi, na svidenje v oktobru!

+ **Molitve za svobodomiselce.** Klerikalci zaničujejo globoko vseslovansko gibanje. A zgodi se časih, da jim kdo štrene zmeša. Tako je zdaj škof Jeglič s svojo vseslovansko prakso klerikalce blamiral. Škof je namreč izvedel, da so **češki klerikalci** dali ob početku gibanja Svobodne Misli po vaseh na Češkem **zvoniti s »cinklokom«** — mrtvaškim zvončkom — kadar je v dotični fari kdo izstopil iz cerkve. Zgodilo se je to seveda s krščanskim namenom, nahujskati ljudstvo ter vzbujati strah in grozo. Sedaj, ko se je začela Svobodna Misel gibati tudi na Slovenskem, je škof Jeglič kot praktičen Slovan brž jel posnemati češke klerikalce. Njegova kopija je seveda slabša kot original. Početje čeških klerikalcev je imelo vsaj smisel, odredba škofa Jegliča pa ga nima. Škof Jeglič je ukazal moliti za udeležnike svobodomiselnega shoda — iz same ljubezni, kajpada, in ne radi hujskanja. V zadnjem pastirskem listu proti Svobodni Misli pravi škof, da so vsi člani njenih organizacij že z vstopom vanje **izobčeni iz katoliške cerkve.** Ker moraje na nedeljskem sestanku Svobodne Misli vsi udeležniki imeti legitimacije, ki so znak članstva organizacije, **bodo torej na zborovanju sami izobčenci.** Kje je torej doslednost, da ukazuje škof moliti za izobčence. Njegova odredba bi imela smisel tedaj, če bi bil ukázal moliti za čitatelje Svobodne Misli, da bi se ne izgubili iz cerkve. Ako se moli za izobčence — zakaj ne tudi za protestante, za pravoslavne in jude? Sicer pa naj škof Jeglič nikar ne pozabi, da so češki klerikalci hitro nehali z zvonenjem, ker so kmalu spoznali, da zvone mrtvaški zvonec le — **sebi.** — Eden tistih, za katere se bo v nedeljo po cerkvah **proti** katoliški navadi **brezplačno** molilo.

+ **Državna železnica** hoče na vsak način izzvati proti sebi skrajni odpor. Ni ji dovolj, da ima na kranjskogorskem kolodvoru za načelnika zagrizenega Kočevarja, ki lomi tako slovenščino, da se bogu smili, nastavila nam je povrh še prožnega mojstra za progo Dovje - Kranjska gora, ki ne razume niti besedice slovensko. Tako tepta državna železnica osnovne zakone avstrijske! In mi naj bi to mirno gledali? Nikoli! Sicer pa bomo izpregovorili o tem na drugem mestu — toda jasneje!

**Nekaj iz mengiškega čukarskega »foglovža«.** Vprašalo se je v Mengšu nedavno tega dijaka A. Z. iz T. pri Mengšu, kje da je njegov tovariš dijak I. K. iz Mengša na počitnicah, pa je odgovoril: »V Zalemlogu — pri fajmoštru žre«. — Pripomniti je treba, da je dijak A. Z. vnet Čuk, ki hodi prav pridno k kaplanu »na vino in šunko«, kakor je sam povedal. In potem taka hvaležnost. — Dijak I. K. hoče postati duhovnik. Fant je mlad in vesel in ne mara ne za pijačo ne za dekleta — menda! Rekel je: zakaj ne bi postal duhovnik — takrat bom takega življenja in veseljačenja že sit! In če ne? Saj se lahko tudi kot duhovnik obleče za Čuka, kakor kaplan Baloh v Kamniku 8. pr. m. in »plavša punce« kolikor hoče, saj ne vedo, da je ta čuk »Gospod«!

**200 × 1000.** Za Ciril-Metodov obrambni sklad so se priglasili zopet sledeči: 343.—345. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda na Uncu. 346.—348. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Cerknici. 349. Vahtar Ante, blagajnik okrajne bolniške blagajne v Voloski. 350. Dr. R. R. v Št. Vidu pri Zatičini. 351. Marij Perhavc, inženir, Trst. 352. Dr. Ploj Miroslav, državni poslanec itd., Dunaj. Najiskrenejša zahvala vsem priglašencem, posebno pa onim, ki so svoje prispevke tudi že vposlali! Le krepko naprej, da bode število 1000 v najkrajšem času doseženo!

**Na II. shod slovenske sekcije »Svobodne Misli«** opozarjamo še enkrat vse v resnici protiklerikalne Slovence. V dobi, ko je klerikalizem na Kranjskem vsled svoje politične moči potegnil v svoje vrste marsikaterega bivšega naprednjaka, naj shod slovenskih svobodomislecev pokaže, da je pri nas vendar še odločnih in neustrašenih ljudij, ki odkrito zastopajo svoje protiklerikalno prepričanje. Shod se začne dopoldne ob pol 10. in se nadaljuje popoldne ob 3.

—**Abonnement v slovenskem deželnem gledališču.** Za **lože v pritličju** (na desni ali na levi) št. 1. K 471, št. 2. K 300, št. 3., 4., 5. in 6. K 386; v **I. redu** št. 2., 3., 4. in 5. K 457, št. 6., 7., 8. in 9. K 486; v **II. redu** št. 2. K 93, št. 3. K 107, št. 4. K 122, št. 5. K 136, št. 6. K 150. Te cene veljajo za vse predstave; za polovico predstav velja povsodi polovica zgornjega zneska. — Za **sedeže** na 90 predstav: **pritličje** I.—III. vrste K 203·40, IV. do VI. vrste K 176·40. VII.—IX. vrste K 168·30. X.—XI. vrste K 110·70; **balkon I.** vrste K 107·10, II. in III. vrste K 95·40; **galerija** I. vrste K 55·80, II.—V. vrste K 39.60. Najemnino je plačati v treh obrokih in sicer do 1. oktobra in do 1. decembra t. l. ter do 1. februarja 1910.

— **K vprašanju o spomeniku septembrskih žrtev.** Povsem pravilno je, da se javnosti daje prilika, da izrazi svoje želje glede spomenika, ki naj bi se iz javnih sredstev postavil septembrskim narodnim žrtvam. Ali težko je govoriti zdaj, ko stojimo že pred nekakim fait accomplie. Naj zasučem svoje besede tako ali tako, vedno bode našel ta ali oni v njih odijoznost in naj si je piscu v srcu ni bilo niti trohe. Stvar je namreč tale. Natečaj je bil razpisan. To stoji. Z druge strani pa stoji istotako dejstvo, da za ta natečaj niso vedeli vsi naši kiparji. Tudi v natečaju ni bilo natančno označeno, koliko sme spomenik stati — umetniki se torej niti prav urediti niso mogli. Zato vprašam: Ali ne bi se našel modus, da bi se natečaj razpisal še enkrat? S tem bi bila dana možnost, da se konkurence udeleže vsi naši kiparji, da je izber večja in da se končno postavi res nekaj lepega, pa preprostega, kakor to zahteva svota, s katero sme odbor razpolagati. Izmed to pot vposlanih načrtov je bil najboljši Peruzzijev. Nedvomno. Ali Peruzzijev osnutek po mojem okusu vsaj nikakor ni tak, da bi mogli ž njim biti res zadovoljni. Saj je končno sam na sebi lep. Ampak strašno starinski je, in nepraktičen. Vsaj jaz za svojo osebo pa bi rad videl, da bi bil spomenik okusen po modernem okusu — preprost, pa lep. N. pr. nagromadene skale, čreznje pa bi bilo zleknjeno jokajoče, od bolesti potrto dekle. Ali pa kaj drugega. Samo le nič starinarskega. Nemodernih kičev imamo že vse preveč. In takega okusa nas je mnogo. Peruzzi naj nič ne zameri, ampak naj napravi z drugimi vred nov osnutek. Saj vemo, da zna dosti.

Fr. K.

**Žensko telovadno društvo v Ljubljani,** uljudno naznanja, da bode v prihodnje redna telovadba **ob torkih in sobotah** ob 6. zvečer, ter prosi vse one telovadke, ki se vdeleže javnega nastopa, da bi redno pohajale telovadbo.

**»Sokol« na Viču** naznanja sokolskim društvom, katera se udeleže njegove jutrajšne javne telovadbe, da se zbirajo točno ob $1^1/_4$ popoldne v »Narodnem domu«, odkoder odkorakajo ob pol 2. z godbo na čelu po Franca Jožefa cesti, Šelenburgovi ulici, čez Gradišče, Rimsko cesto, Tržaško cesto na Vič. Na zdar!

Odbor.

**Sokol I.** vabi svoje člane, da se v obilnem številu udeležijo izleta na Vič. Zbirališče ob 1. popoldne pred društveno sobo, Ilirske ulice št. 22, odkoder odkorakamo točno ob $^1/_4$ 2 pred »Narodni dom«, kjer gremo z ostalimi bratskimi društvi skupno na Vič.

— **Pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«** priredi v sredo, na praznik, dne 8. t. m. veselico pri **Plankarju na Dolenjski cesti.** »Ljubljanski Zvon« je postal izza svojih vrlo uspelih letošnjih prireditev gotovo ljubljenec ljubljanskega občinstva in njegovi čili glasovi privabijo na njegove veselice vselej nebroj narodnonaprednega občinstva. Prepričani smo, da se to zgodi tudi sedaj, posebno pa zato, ker se je Ljubljana zopet začela polniti z onim občinstvom, ki je med počitnicami poletelo na deželo. Vrnivšim se bo gotovo na tem, da se zopet porazvesele enkrat »po mestno«, da slišijo zopet lepo ubrano slovensko, slovansko pesem. Poleg tega pa je Plankarjeva gostilna na Dolenjski cesti, kakor nalašč za kratke izlete, zlasti onim, ki niso navdušeni za daljšo peš hojo. Ravno lepo se izprehodiš iz mesta do Plankarja, tu posediš nekoliko ob čaši dobre pijače, za dober prigrizek je tudi poskrbljeno, vmes pa poslušaš izborno »Zvonovo« petje in potem, ko se zvečeri, pa zadovoljen, da si preživel prijeten popoldan, zopet romaš nazaj v mesto. Vsekako torej upamo, da bo »Zvonova« veselica pri Plankarju uspela v vsakem oziru kar najboljše.

**Za veselico telovadnega društva »Sokol« na Viču in podružnice družbe sv. Cirila in Metoda** so že vse priprave v polnem tiru. Na prostornem vrtu postavljenih je več primerno okrašenih paviljonov, v katerih se bodo točila pristna vina, sveže pivo, črna kava in se bodo prodajale jestvine in slaščice. Poleg se nahaja ograjen prostor za javno telovadbo. Bratskim društvom, ki se prireditve udeleže, se naznanja, da odkoraka ljubljanski »Sokol« točno ob pol 2. z godbo na čelu iz »Narodnega doma«, kateremu se lahko tudi ostala društva pridružijo. Dragi rodoljubi! Naša občina Vič nahaja se v neposredni bližini mesta Ljubljane, in tudi pot je sedaj razmeroma dobro urejena. Pohitite torej vsi, kateri mislite z nami, da pokažemo našim nasprotnikom, da še vedno delujemo in bodemo delovali. Pokažimo našim občanom, da nismo taki, kakor nas naši nasprotniki opisujejo. Prosimo tudi vse naše somišljenike in prijatelje Sokolstva ter družbe sv. Cirila in Metoda, da naj razobesijo zastave ter s tem poveličajo slavnost. Občinstvo naj s tem pokaže, da veliko bolj simpatizira z nami, kakor pa z našimi nasprotniki, za katere je ob priliki slavnosti vrlih bratov »Čukov« domači župnik letal od hiše do hiše, nadlegujoč ljudi, naj razobesijo zastave, katerih se pa vkljub temu razen na župnišču in na hiši klerikalnega konsuma ni opazilo. Tudi veselični plakati naše »Orle« jako bodejo in so jih že v par krajih celo z naprednih hiš raztrgali, na nekaterih krajih pa so jih hoteli celo zažgati. Torej v nedeljo vse na Vič, praznuje naj se narodni praznik! Na zdar!

— **Iz šolske službe.** Provizorični učitelj Leopold Ažman pride iz Javorja v Škofjo Loko. Učiteljska kandidatinja Ivana Kalin je imenovana za provizorično učiteljico v Radečah, učiteljska kandidatinja Angela Kumelj za Št. Jernej.

— **Učiteljska služba** za šolsko leto 1909/10 je razpisana na deški ljudski šoli z nemškim učnim jezikom v Trstu. Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim potom na namestništvo v Trstu.

---

riti ter v tretje najel razbojnike, da bi ga ubili.

»Mrčes je ta človek, ki zasluži vešala, ali da prihranim Renati žalost in razburjenje in da ji dokažem, da sem po svojem značaju vreden njene ljubezni, storim to, kar bi Renata storila na mojem mestu.«

Vzel je pisma in vzlic pozni uri je šel iskat Lenarda Benaljo na njegov dom. V pritličju dotične hiše je bila znana krčma, v kateri so bili še veseli gostje, vsled česar so bila vrata še odprta. Ne da bi ga bil kdo opazil, je prišel Mihael v prvo nadstropje, kjer je iztaknil žensko, ki ga je po dolgem obotavljanju peljala v Lenardovo sobo.

Kakor da je bila oplenjena, tako je izgledala ta soba. Lenarda je revščina silila prodajati pohištvo komad za komadom. Ker mu celo gostilničar v hiši brez plačila že ničesar ni hotel več dati. V sobi je bila samo miza in revna postelja, na kateri je Ležal Lenard.

Plaho je Lenard dvignil glavo, ko je Mihael vstopil v sobo in v skrajnem iznenadenju je zaklical:

»Vi — vi — kaj hočete od mene — tako pozno ponoči.«

»Ne prihajam kot sovražnik« je rekel Mihael resno in nekako slovesno. Nimam sicer nobenega vzroka, da bi vam bil prijatelj, tudi kot človek ne morem imeti z vami usmiljenja . . .«

(Konec prihodnjič.)

jo jezo na stari ženici, so naskočili kuhinjo. V sobi sta stala dva štefana z vinom napolnjena. Zgrabili so jih ter jih vrgli proti kuhinjskim vratom, da se je vino razlilo, steklenice pa so se razdrobile na drobne kosce. Na to so zgrabili stole in sploh kar jim je prišlo pod roke ter jeli s temi predmeti razbijati po vratih. Ker so uvideli, da v kuhinjo ne morejo udreti, so se lotili steklenic in čaš, ki so bile v gostilniški sobi. Pometali so vse na tla ter vse razbili na drobne kosce. Sneli so tudi vežna vrata, jih prenesli v gostilniško sobo ter jih tu premetavali, da so ž njimi razbili še to, ker je preje še ostalo celo. Odhajaje so pometali vse loncе z rožami z okenj ter jih na to lučali skozi okna v sobo, da so razbili vse okenjske šipe. Ko so divjaki odšli, je gostilničar ves dogodek sporočil orožnikom, ki so še isti večer prišli na lice mesta ter napravili ovadbo na svojo predpostavljeno oblast. Isti večer so pili vojaki 27. pehotnega polka tudi v gostilni župana Faturja. Tu so se med sabo stepli. Župan Fatur jih je kratkim potom spodil iz gostilne. Sprva so se vojaki njegovemu ukazu, naj zapuste gostilniško sobo, upirali, a ko jim je zagrozil, da bo kot župan nemudoma zahteval zaščite pri oblasti, so se uklonili. Na cesti so nadaljevali pretep. V pretepu je vojak 27. pehotnega polka z bajonetom sunil svojega tovariša v hrbet, da se je takoj zgrudil na tla. To je podivjance streznilo. Obvezali so ranjenca ter ga odvedli sabo. Pravijo, da so ga kasneje prepeljali v garnizijsko bolnico. — V gostilni pri pošti so bili vojaki domačega 17. in 27. pehotnega polka. Vojak domačega polka je vrgel desetico v avtomat, da je zaigral neko slovensko narodno pesem. To je »kanarčke« silno razjezilo. Jeli so kakor besni kričati »heil« in vpiti: »Wir verbieten uns, dass in unserer Gegenwart »windische« Lieder gespielt werden«. Prišlo bi gotovo do krvavega pretepa, ako bi naši kranjski Janezi vkljub tej nesramni provokaciji ne ohranili mirne krvi ter v svoji ponižnosti in pohlevnosti ne molčali. Slične izgrede, kakor na Rakeku, so vojaki 27. pehotnega polka zagrešili tudi drugod po Notranjskem, n. pr. na Uncu in v Cerknici. Gostilničarju de Schiavi v Cerknici so baje vse razbili v gostilniški sobi. V Logatcu je prišel v Riharjevo gostilno vojak 27. pehotnega polka ter zakričal: **»Bir san diejen'gen, die Menschen schiassn«** (Mi smo tisti, ki streljamo ljudi.)

Gostilničar je seveda z vso odločnostjo zavrnil možakarja, ter mu povedal, da si v svoji gostilni prepoveduje vsako izzivanje. **V tem trenotku je vojak potegnil bajonet ter naskočil gostilničarja.**

K sreči je gostilničar vojaka prijel, mu izvil iz roke bajonet, ga vrgel na tla, neusmiljeno premikastil podivjanca ter ga vrgel na plano.

K temu poročilu, ki se mu vidi, da je pisano nad vse zmerno in nepristransko, pripominjamo, da smo dobili že opetovane pritožbe z raznih strani o izzivanjih in surovih nastopih vojakov 27. pehotnega polka na Notranjskem. Molčali smo o vsem tem, ker smo se nadejali, da bo vojaška oblast sama končno poskrbela, da bodo vojaki 27. pehotnega polka nastopali proti slovenskemu prebivalstvu tako, kakor se spodobi civiliziranim ljudem.

Toda, kakor kažejo najnovejši dogodki, smo se v svoji nadi motili. **Vojaki 27. pehotnega polka se vedejo slej kot prej, kakor pravi divjaki in zdi se, kakor da bi jim dajala vojaška oblast v njihovih nečuvenih nastopih proti slovenskemu prebivalstvu še potuho. To presega že vse meje. Ako se ne bo temu divjaštvu napravilo energično konec s strani poklicanih faktorjev, se je res bati, da tudi našemu, sicer skrajno potrpežljivemu ljudstvu zavre kri in si samo poišče zadoščenja za ta neprestana izzivanja. Zato apelujemo z vso resnostjo in z najboljšim namenom na vojaško oblast, naj vendar že enkrat napravi konec divjanju vojaštva 27. pehotnega polka, saj vendar ne more želeti, da bi se razmerje med vojaštvom in prebivalstvom poostrilo tako, da bi prišlo do večjih spopadov. Ako bi pa ta naša opozoritev še ne izdala, naj naši poslanci izpregovore resno besedo v parlamentu o teh nečuvenih škandalih.**

# Dnevne vesti.

V Ljubljani, 6. septembra.

\+ **»Framazoni gredo!«** Ljubljanske tercijalke so imele včeraj hud dan. Škofov oklic zaradi shodov svobodomiselcev jih je tako razgrel, da so kar brenčale in že niso več vedele kaj delajo. Kamor so revice pogledale, povsod so videle svobodomiselne strahove, na kopnem in na vodi. Kó se je dopoldne pripeljal po Ljubljanici čoln, v katerem so veslali člani športnega kluba, so postale na frančiškanskem mostu zbrane tercijalke božjastne. »Framazoni grejo — Framazoni se pelјeja,« tako so stokale in se jezile vrle škofove amaconke, ko so zagledale veslače v belih oblekah z modrimi zvezdami na prsih. Kar vsule so se k ograji in iz same bogaboječnosti kazale veslačem — jezike in osle. Škofov oklic je imel torej najlepši uspeh.

\+ **Dr. Kreka je smešil,** pa ne kak liberalec, marveč dr. Pegan na shodu tobačnega delavstva. Dr. Pegan je rekel: »Prinašam Vam pozdrave Vašega voditelja, ki zdaj uživa zasluženi počitek, dr. Kreka. On sam ne more priti. Saj veste, kadar ima on svoje počitnice, ne pride v Ljubljano, tudi če bi papež bil tu.« Radovedni smo, kako bo pogledal dr. Krek, če bo v »Naši Moči« bral, kako ga smeši njegov prijatelj dr. Pegan, ki se tudi o papežu nekako zafrkljivo izraža. Toda, ker klerikalci itak vedo, da uganjajo burke, se že smejo nekoliko pošaliti eden z drugim.

\+ **Strankarska slepota dr. Kreka.** Vse klerikalne voditelje je objela tema najstrupenejše strankarske zagrizenosti in sovraštva. Tudi dr. Kreku je stopila kri v glavo in zalila oči. Kakor drugi, se tudi on peni same besnosti. Zadnjič je govoril v Železnikih ter izjavil, **da glede železnice v selško dolino ne mara več delati z naprednjaki.** Dobro sicer ve, da se je lani, ko se je ob velikem navdušenju slavil odbor za pospeševanje prepotrebne železnice v selško dolino, sklenilo, da se v tem vprašanju **izključi vsako strankarstvo.** Le pod tem pogojem je bil dr. Krek izvoljen za načelnika tega odbora, dasi so večidel naprednjaki sklenili žrtvovati za zgradbo in podpisati udeležbo s kapitalom. Kaka seja tega odbora se že dolgo ni vršila. Zdaj pa, ko radovedno vprašuje ljudstvo, kaj dosežejo klerikalni poslanci, pa mesto odgovora kliče dr. Krek: Z naprednjaki ne maram več delati za železnico v selško dolino! Povejte, odgovorite, ali ste sploh že kaj delali za to železnico? Ali ste kaj dosegli? Ali ni akcija pod Vašim vodstvom začela spati? Mi imamo utis, da dr. Krek in »Čočov«, ki sta prišla praznih rok z Dunaja, skušata zdaj vodo skaliti, da bi se ne videlo jasno, da sta železniško vprašanje v nemar pustila in zavozila. Z naprednjaki **ne delamo več!** Saj še nič delali niste! **Zdaj se hočete umakniti s povrâja, ko ste enkrat stvar zavozili.** Svojo retirado pa bi radi utemeljili s tem, da ne marate z železniškimi naprednjaki sodelovati. Ali so to naši poslanci? Ne, to so **naši škodljivci** in **zdražbarji.** Upajte se enkrat **kmeta vprašati** za mnenje, ne pa le župnika. Kmet vas preklinja že danes!

\+ **Dunaj-Ljubljana.** Minoli teden so Nemci uprizorili na Dunaju velikanske protičeške demonstracije. Zgodilo se je to v okraju Fünfhaus. Nemci so razbili okna na različnih čeških lokalih, sneli češke napise in hoteli siloma udreti v lokal, kjer so imeli Čehi zborovanje. Policija je posegla vmes in je razpodila demonstrante. Med tistimi, ki so bežali pred policijo, je bil tudi učiteljiščnik Mintnich. Fant je zlezel na neki zid in je s tega zida padel na drugo stran tako nesrečno, da je dva dni pozneje umrl. Naj čitajo zdaj ljudje dunajske in druge **nekonfiscirane** nemškonacijonalne liste, kako bljujejo ogenj in žveplo, dasi je čisto gotovo, da policijo na tej nesreči ne zadene nobena krivda. Ponesrečenec je pač sam kriv svoje nezgode. Značilno je, da med tisoči demonstrantov ni bil ne eden ranjen in jih je bilo le osem aretiranih. Ne bomo izvajali paralele med Dunajem in med Ljubljano, le svoje čitatelje opozarjamo, naj primerjajo: Kaj se je 20. septembra zgodilo v Ljubljani in kaj se je zgodilo na Dunaju; kako se je postopalo pri nas in kako se je zdaj postopalo na Dunaju. Kako smo bili mi konfiscirani in kako niso konfiscirani na Dunaju. Tako primerjanje je jako koristno in bo marsikomu odprlo oči, da bo spoznal avstrijske razmere.

\+ **Kaj so sklenili goriški »agrarci«?** Klerikalni listi poročajo, da so sklenili »agrarci« v Gorici na zborovanju v četrtek, da se bodo pogajali s »S. L. S.« glede na bližnje deželnozborske volitve; češ, tako se obračajo »agrarci« na Goriškem od napredne stranke ter so hočejo združiti s klerikalno. O shodu smo poročali na kratko. Ko je dr. Franko zaključil zborovanje, se je pač mislilo, da je konec hrupnega shoda, ali zanesljivejši zaupniki so začeli znova zborovati in ti so sklenili z večino, da se stopi v dogovor s **staro strujo** v klerikalni stranki na Goriškem. V tej stranki divja razkol. Starostrujarji in novostrujarji se gledajo kakor pes in mačka. Gregorčiču prede slaba, zato pa si išče opore, in sicer hoče privabiti k sebi »agrarce«, da bi mu pomagali držati stol, ki se močno zibljе sedaj na to, sedaj na ono stran ter preti dr. Gregorčiča vreči na tla. Novostrujarji v klerikalni stranki ne marajo Gregorčiča; niti kandidirati ga nočejo; umemo, da mož išče opore, da bi ne padel sramotno pri volitvah, ali vara se, kdor misli, da hoče Gregorčič res kak lep nastop proti novostrujarjem, da bi se te vrglo ob tla ter bi nastopili na Goriškem n e k d a n j i časi složnejšega dela in skupnejšega boja proti Italijanom. Gregorčič išče svoje koristi; v ta namen pač hoče izkoristiti vsakega, kdor se mu le da. Ljudstvo na Goriškem, tudi kar ga je še v »agrarni« stranki, se smeje takim modrim ukrepom svojih »zaupnikov« in »voditeljev« ter noče nič vedeti o takih kompromisih. Umevno. Danes ima Gregorčič zborovanje, na katerem pretresujejo »zahteve agrarcev«. — Čudno moko mesijo nekateri na Goriškem. Mislimo, da iz te moke ne bo kruha.

\+ **Narodno-napredna stranka na Goriškem** sklicuje shod zaupnikov v četrtek 9. t. m. v Gorico v »Trgovski Dom«. Na dnevnem redu je razgovor o zamotanem političnem položaju in postavitev kandidatov.

\+ **Frizura za čuke.** Fantje na Viču so našli najprimernejšo frizuro za čuke. Doslej so čuki vse posnemali po Sokolih, ničesar svojega niso imeli, ničesar takega, kar bi bilo značilno in bi od daleč kazalo, da so klerikalci, zakaj od zunaj se jim ne vidi, da imajo v glavah samo slamo. Zdaj pa so fantje na Viču nekaj našli, kar bo Čuke od daleč razlikovalo od Sokolov in pričalo ljudem, da so krščanska armada. »Slovenec« poroča sam, da so viški fantje nekega čuka **ostrigli po frančiškansko.** Cekin je vredna ta ideja! Ni je primernejše frizure za Čuke kakor je frančiškanska. Od nekdaj so menihi duhovska armada cerkve, Čuki so pa njena posvetna armada. Kaj je torej pametnejšega kakor da imajo eni in drugi isti znak. Vojaki vseh vrst imajo na kapah znamenje s cesarjevimi inicijali. Bodi uniforma še tako različna »F. J. I.«, to je vsem vojakom skupni znak. Škofovi armadi pa naj bo skupni znak — **flečkajnarska frizura.** Po njej se bodo Čuki od daleč spoznali, krščansko ljudstvo jih bo znalo po zasluženju častiti in očitno bodo s to frizuro pripoznali svoje cilje in vzore. »Slovenec« pravi, da bo navedel imena tistih viških fantov, ki so upeljali pri Čukih flečkajnarsko frizuro. Prav ustregel bi ljudem, ker bi vsak vedel, kdo so tisti fantje, ki imajo tako zdrav humor.

\+ **Nemško izzivanje v Kranjski gori** je v zadnjem času že kar na dnevnem redu. Ker Tajč - Košir ne more drugače potolažiti nemčurske žilice, mu hodijo hajlat njegovi vredni bratci iz Bele peči, kjer je on srkal svojo visoko kulturo v hosti pri lisjakih. Ti junaki prihajajo in odhajajo po noči. V Tajč - Koširjevi gostilni, čigar praga ne prestopi noga poštenega Slovenca, kujejo naklepe proti slovenski Kranjski gori in hajlajo, da bi človek mislil, da je med samimi prajzi. Pa tam naj uganjajo, kar hočejo, toda na vasi hočemo imeti po noči mir pred pijanimi hajlovci, ki rjovejo okrog polnoči skozi vas kot nočne hijene. Naj si to zapomnijo, ker sicer zna biti enkrat: lop! Če jih tako tiše Judeževi groši, naj jih zapijo brez kaljenja nočnega miru, nahajlajo pa naj se doma v Beli peči. Sicer je pa Tajč - Koširjeva gostilna pravo nemčursko gnezdo, kamor znamo še posvetiti, da pokažemo tista jajca, ki jih tam zneso izdajalske kukavice.

\+ **Učiteljska imenovanja.** Deželni šolski svet za Goriško je imenoval sledeče učitelje za definitivne: Alojzija M a c a r o l za nadučitelja na dvorazredni šoli v Šempolaju in učiteljico Antonijo T e r p i n o v o istotam; Pavla M e d i č a na enorazredni šoli v Gabrovici pri Komnu in učiteljico Marijo K a v č i č v Pliskovici.

\+ **Iz šolske službe.** Prov. učitelj Viktor Volk je premeščen iz Knežaka v Dolenjo vas, prov. učitelj Josip Dolgan iz Brusnice v Knežak.

— **Svobodna Misel.** Shod Svobodne Misli se je navzlic molitvam, ki jih je zaukazal škof, odlično obnesel. Ker je občnega interesa, kaj se je na tem shodu govorilo in sklepalo, priobčimo jutri obširnejše poročilo.

— **K Ciril-Metodovemu skladu** je pristopil orkester »Sloga« v Kranju z 200 K, položivši po svojima članoma g. Mirku Chrobathu in g. Stanku Sajovicu takoj 100 K v gotovini. Zahvaljujoč se mladim kranjskim »Slogašem« na njihovem rodoljubnem činu, si usojamo opozoriti na ne posebno razveseljiivo dejstvo, da je to prvi prispevek iz sicer precej premožnega Kranja. Celo Kamnik, ki se smatra za zaspano mesto, je v tem slučaju bolj pokazal, da ve ceniti pomen naše šolske družbe, kakor pa sicer vedno tako narodni Kranj.

— **Pripravljalni odbor »Društva za zgradbo in vzdrževanje sokolskega doma telovadnemu društvu Sokol I. v Ljubljani«** priredi v torek, dne 7. kimovca ob pol 9. uri zvečer v gostilni brata I. Zupančiča, Martinova cesta svoj drugi sestanek, h kateremu vljudno vabi člane in prijatelje Sokola I.

— **Na II. državni gimnaziji** se sprejemajo učenci v I. razred dne 15. t. m. Sprejemni izpiti so 16. t. m. ob 8. zjutraj.

**Vpisovanje učencev v šolo »Pevskega in glasbenega društva« v Gorici** (podružnica »Glasbene Matice« v Ljubljani) prične se dne 15. t. m. in traja do 20. t. m. Vpisuje se v šolskih prostorih v ulici Sv. Ivana št. 7 od 10 do 12 ure dopoldne in od 2 do 3 ure popoldne. Vsa natančneja pojasnila izvedo se istotam.

— **Občni zbor akademičnega ferijalnega društva »Prosveta«.** V soboto se je zbralo lepo število članov in prijateljev »Prosvete« v hotelu »Ilirija« k VI. rednemu društvenemu občnemu zboru. Brez pompa in brez reklame se je vršilo zborovanje, zato pa je imponiralo s svojimi poročili o izvršenem resnem delu v preteklem letu in s svojo stvarno debato. Predsednik g. Fr. Trampuž je v svojem otvoritvenem nagovoru pozdravil pred vsem navzoče goste, med njimi gg. dr. Žerjava, Ribnikarja, prof. Vajdo, zastopnike »Svobodne Misli« in v obilnem številu navzoče člane. Iz tajniškega poročila posnemamo, da je društvo v preteklem letu prav čilo delovalo, agenda se je skoro podvojila. Le ena panoga je — žal — bila zanemarjena, namreč predavateljska akcija, to pa zato, ker ni bilo dobiti dobrih predavateljev. Blagajniški promet je znašal 7526 K 93 vin., torej za 2079 K 92 v več nego lani. In sicer je bilo dohodkov 3855 kron 64 v in troškov 3671 K 29 v. Knjižničar je poročal, da je imelo društvo 41 knjižnic brez onih, ki jih oskrbujejo podružnice. Na novo se je minulo leto ustanovilo 12 knjižnic. V vsaki knjižnici je 75 do 80 knjig. Večina knjižnic se je revidirala in mnogo se jih je dopolnilo. O delovanjih podružnic in odsekov so poročali deloma delegatje odsekov, deloma pa so došla pismena poročila. Podružnici sta bili sledeči: Podravska in dolenjska, odseka pa v Celju in v konjiškem okraju. Celjski odsek se v kratkem spremeni v podružnico. Poročali so nato delegatje v upravnem odboru Simon - Gregorčičeve čitalnice in knjižnice. Čitalnica šteje 73 časopisov, knjižnica pa nad 2600 knjig. Po poročilu pregledníkov so sledile volitve, v katerih so bili izvoljeni: predsednikom g. R. Krivic, v odbor pa gg. Krejči, Vizjak, Vrančič, Vrhovnik in Zupančič, pregledníkoma pa gg. Pleško in Tranpuž. Po nekaterih spremembah pravil in nekaterih predlogih,med njemi eden glede ustanovitve dramatičnega odseka, in drugi, naj se naprosi »Slovensko Matico«, da knjige, ki jih je bila tekom let nabrala, da na razpolago širši javnosti, je predsednik zaključil občni zbor.

— **Še ena žrtev septemberskih dogodkov.** Prejeli smo ta-le uradni popravek: Praes.: 2110/17/9. Slavnemu uredništvu »Slovenskega Naroda« na roke izdajatelja in odgovornega urednika g. Rasto Pustoslemšek v Ljubljani. Z ozirom na notico: »Še ena žrtev septemberskih dogodkov v «Slov. Narodu« št. 200 z dne 2. septembra 1909 se slavno uredništvo v smislu § 19 tisk. zak. naproša, da sprejme uradni popravek, da ni bil vpokojen sodni sluga Martin Ivanuša disciplinarnim potom, temuč na podstavi sodnozdravniškega mnenja, glasom katerega je nezmožen opravljati službo sodnega sluge. Predsedstvo c. kr. deželne sodnije v Ljubljani, dne 6. septembra 1909. Pajk.

**Sokolska slavnost na Vlču** je vspela, kakor je bilo pričakovati, nad vse sijajno. Poročilo o tej prireditvi priobčimo radi pomanjkanja prostora jutri.

# Zadnji rodovine Renalja.

**Povest.**

(Konec.)

»Kaj torej hočete od mene?« se je razlutil Lenard. »Jaz ne potrebujem ne vašega prijateljstva, ne vašega usmiljenja.«

»Ne ponujam vam ne enega, ne drugega«, je ostro in zaničljivo odgovoril Mihael. »Tega vi sploh vredni niste. A ker nosite tisto ime, kakor baronica Renata, zato sem vas prišel svarit.«

»Mene svarit?« se je porogljivo zasmejal Lenard. »Ali se mar bojite, da vas Renata le ne bo vzela?«

»Molčite in ne izgovorite imena baronice Renate« je ukazal Mihael. »Ni me volja vas poslušati. Vem, da ravnam v smislu baronice Renate, če vas opozorim na nevarnost, ki vam preti. Samo zaradi Renate, samo ker nosite njeno ime, samo ker ste ž njo v svaštvu vam povem dvoje. Eno je, da je sodnija iz izpovedi ujetih rokovnjačev in njih žensk prišla do spoznanja, da ste vi sami razbojnik in rokovnjač . . .«

Lenard je planil pokonci. S široko odprtimi očmi je v groznem strahu gledal Mihaela. Poskušal je nekaj govoriti, a ni spravil nobene besede čez ustni; samo zadušeno grgranje se je čulo.

»Dalje je bil danes zvečer pri meni človek, ki mi je podal različna vaša pisma. Prepise imam tu. Iz teh pisem sem spoznal, da ste najeli rokovnjače, naj odpeljejo baronico Renato in naj umore mene in naj umore pokojnega vašega strica; spoznal sem iz teh pisem, da ste tudi rokovnjače, svoje zveste zaveznike izdali in jih hoteli spraviti na zaslužena vešala; izvedel sem, kako ste učili svojo sestro. Izkratka, znano mi je vse. — Tu imate prepise teh pisem.«

Zaničljivo je vrgel Mihael ta pisma Lenardu na posteljo.

»Jaz teh pisem ne rabim« je nadaljeval. »Jaz vas ne bom naznanil oblasti, svarim vas le — storite kar hočete. To pa vam še povem: Tisti človek, ki mi je ta pisma prinesel, mi je odhajaje zaklical: pozdravite barona Lenarda in recite mu, da ga bom preganjal in mučil, dokler bo živ. Bil je to vaš nekdanji pajdaš Rdeči Jakob.«

Mihael je umolknil. Naglo je presekal svoj govor, kakor da mu je od razburjenja zmanjkalo sape.

Lenard je ležal na postelji kakor bi bil mrtev. Kakor udarci po glavi so ga zadela Mihaelova očitanja. Spoznal je strašno nevarnost; v kateri je bil in nič ni dvomil, da je vse izgubljeno, ko bi tudi utekel oblasti, kaj naj bi bilo ž njim?

V enem samem trenotku se je tega natančno zavedel in v istem trenotku je tudi že storil svoj sklep. Nepremično je ležal na svoji postelji kot bi bil brez moči in zavesti, le svoje temne razbojniške poglede pa upiral v Mihaela, kakor divja zver predno napade svoj plen.

Mihael se je molče obrnil od Lenarda. V onem hipu, ko je Mihael pokazal Lenardu hrbet, ter stegnil roko po svojem na mizi ležečem klobuku, je Lenard izpod vzglavja naglo potegnil napet samokres, pomeril in ustrelil.

Mihael se je zganil, je bolestno zaječal, dvignil roki in v hrbet zadet padel na obraz.

Lenard je planil iz postelje. Zaklenil je vrata in vzel iz miznice drug samokres.

Strel v tihi noči je spravil pokoncu vso hišo in vso okolico. Vse je drvelo proti Lenardovemu stanovanju. Ko so našli ljudje vrata zaklenjena so začeli klicati in trkati.

Lenard je napel samokres Mirno, smehljaje ga je ogledal, če je ves v redu, potem se je vsedel na rob svoje postelje.

»Le trkajte« je mrmral posmehljivo, »le vpite! Predno odprete vrata bo poteklo še nekaj trenotkov.«

Bil je zdaj popolnoma miren in smehljaj z njegovih usten ni izginil.

»Čez nekaj trenotkov bo vse končano — to bodo gledali, če najdejo te papirje. Naj jih le bero. Jaz se jim bodem smejal iz pekla, samo da sem tega-le spravil s sveta.«

Sunil je Mihaela z nogo. Na vratih se je čulo, da je udarilo kladivo na nastavljeno zagozdo.

Lenard je z mirno roko nastavil samokres na čelo.

Ena — dve — tri — je štel porogljivo in sprožil prav tedaj, ko so vrata odletela in so se ljudje vsuli v sobo.

* * *

Minulo je več tednov. Po dolgem boju s smrtjo je krepka narava Mihaelova vender zmagala. Lenardova krogla je zadela Mihaela v hrbet in ga prestrelila.

V poltemni sobi je ležal Mihael, samo še senca nekdanjega junaka. Bled in upadel je bil njegov obraz in drobne in suhe so postale njegove roke. Toda njegov pogled je že zopet imel nekdanjo toploto, ki je tako omamljivo uplivala na baronico Renato.

Sam je ležal Mihael v svoji sobi. Njegov oče, ki se vse noči ni maknil od njegove postelje mu je bil šele ta dan povedal, kako je končal Lenard Benalja in Mihael je povedal očetu, kako je dobil pri Lenardu najdene spise in kaj ga je napotilo, da jih je nesel še ponoči Lenardu na stanovanje.

Zdaj se je stari Kržinar mudil v salonu, kjer se je vsako popoldne kar gnetlo gospodov in dam, ki so hodili vpraševat, kako se Mihaelu godi in ki so šele danes iz ust Mihaelovega očeta izvedeli, kako je prišel Mihael v Lenardovo stanovanje, česar si prej nihče ni znal raztolmačiti.

Z zaprtimi očmi je ležal Mihael na svoji postelji; misli njegove so bile daleč doli na Dolenjskem . . . Nič ni slišal, da so se odprla stranska vrata in da je previdno stopila v sobo črno oblečena dama ter se tiho bližala njegovi postelji.

Lahni šum ženskega krila je Mihaela prebudil. Pogledal je — strme so se odprle njegove oči — odprl je usta, da bi nekaj rekel — a že se je Renata nagnila nanj, in mu s poljubom zaprla usta.

R. K.